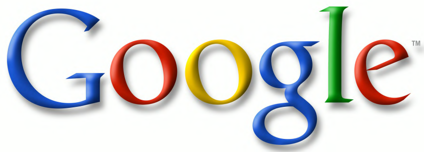

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

Digitized by Google

OXFORD UNIVERSITY

ST. GILES', OXFORD OX1 3NA

Comenius Collection

PG5094.K5. A1. 1862(5-6)

Digitized by Google

Inv. č. 5-6 8-9/A

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SPISY
VÝTEČNÝCH ČESKÝCH BÁSNÍKŮ
NOVOVĚKÝCH.

Část čtvrtá.

SPISY
VÁCL. KLIM. KLICPERY.

V.

V Praze.

Nákladem kněhkupectví: I. L. Kober.

1862.

Digitized by Google

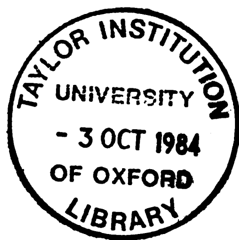
SPISY
VÁCL. KLIM. KLICPERY.

Díl pátý:

Blaník.
Psaní Hassensteinova.
Tři hrabata najednou.

V Praze.
Nákladem kněhkupectví: I. L. Kober.
1862.

Digitized by Google

Int210984

Tisk Jarosl. Pospíšila.

Digitized by Google

Blaník.

Dramatická bájka v pěti jednáních.

Digitized by Google

Osoby:

Bohuslav Blanický.
Blaničtí rytíři.
Zdĕnek Zásmucký.
Prokop ze Švamberků.
Jindřich Prachatický.
Miloslava.
Zbihon, z rodu [illegible].
Kroupa, } jeho společníci.
[illegible], }
Vojtěch, Zdĕnkův zbrojnoš.
Vavřinec, Švamberkův hradník.
Strážník.
Svaruš, chatrčník u Blaníka
Filiska, jeho dcera.
Sedmikrása, mladá cikánka.
Duch.
Hlásný.
Zbrojnoši.
Žoldnéři.

Digitized by Google

Dějství první.

Jarní krajina vůkol Blaníka, a ve vzdálí viděti jest vrchol, z něhož jako slabá pára vystupuje dým. Na levé straně letitá hruška, jejíž dolejší větve květou, vršek však jest docela holý a suchý. V pravo Svarušova chatrč. Jarní večer.

Výjev první.

Svaruš, Miloslava.

Svaruš (vede z chatrče Miloslavu, oděnu v selský šat). Kráčejtež jen směle za mnou, slečno! Krajina je bezpečná; slunce již zachází za hraničné vrchy, již počíná temná noc kukliti obor naší země — a v tomto oděvu vás ani za dne známý nepozná.

Miloslava (ve strachu vyšedši na vše strany se bedlivě oblíží). Ach! neznámý, dobrý, šedivče! ty's mi bludné přátelsky otevřel chatrč, dokonejž

Digitized by Google

svůj počatý dobrý skutek, a doprovoď mne do otcovských rukou; každý krok odplatí tobě —

Svaruš. I, nemluvte pak jen opět již o odměně a platu! Činím-li dobré, odměňují se mi skutkové moji. V ě d o m í, slečno! že jsme utěchou přispěli strastným, věřte mně, toto vědomí samo královsky odměňuje ctnost. — Však přestaňtež chřestati, ústa! — skoro bych vám radil, slečno, abyste tuto noc ještě přespala u mne.

Miloslava. Pro Bůh! odveď mne, možná-li, v tomto neb v nejbližším okamžení ještě. Každá čtvrt hodina hrozí mi novým nebezpečenstvím.

Svaruš. Já jsem připraven; však kdo vám ručí za to, že nás bouře nedostíhne pod širým nebem?

Miloslava. Bouře? Jestiť pak nebe vyjasněné.

Svaruš. Sličná děvo! to já na vlas předzvídám. — Hleďte tamto, vrchol vysokého kopce — nepozorujete, an se mdlý dým zponenáhla k oblakům valí?

Miloslava. Pozoruji, a je mi to věc divná, neobyčejná!

Svaruš. Také jsem se z počátku pozastavoval nad tím; ale padesátiletý zvyk i tu nejtemnější věc tak světle ukolebá v smysly naše, jakoby se byla s námi narodila. — Každodenní zkušenost mne učí, že bývá t e n t o d ý m vždy předchůdce veliké bouře.

Digitized by Google

Miloslava. Podivné — a kterak soudí lidé?

Svaruš. Nu, o příčině toho se až potud všelijak smejšlí. Kdo kdy o Blaníku slejchal —

Miloslava (se uleknouc). Jak — blanický vrch! tady?

Svaruš. Lekáte se? Nemáte příčiny!

Miloslava. A jak — jest to také pravda, že v něm spí plukové zbrojného rytířstva?

Svaruš. Toho jsem sám byl ne jednou očitým svědkem.

Miloslava. A předce v této chatrči tak na blízku, tak o samotě bydlíš?

Svaruš. Čeho bych se bál? Svědomí mně nehrozí, stříška má nekryje ani jediné nepravosti —

Miloslava. Tedy se mejlíváš, a co bys —

Svaruš. Inu, komuž lze neomylně souditi o tom? — Můj předchůdce, který mi tento sprostičký byt odporučil, vypravoval mi jednou o počátku našeho okouzleného vrchu. — Již tomu má být sto a pětadvacet let —

Miloslava (sebou trhne). Nebe! co to?

Svaruš. Kde?

Miloslava. Neslyšíš silný krok?

Svaruš. Slyším, slyším — utichněte jen a zůstaňte při mne.

Digitized by Google

Výjev druhý.

Prachatický, předešlí.

Prachatický (jda svou cestou, obrátí se k Blaníku a sejme klobouk, řka:) Chválím Boha i sluhy jeho!

Svaruš. Náš mladý rytíř! —

Prachatický (hřmotně). Kdo tu! — (Popojde.) A, tys to, Svaruši! — ještě otevřená chatrč tvá? — Aj, a ty, Filisko! zdař tě Bůh! tys švarné, krásnověké děvče! — Kýho ďábla! — starče, toť není Filiska!

Svaruš. Dobře vidíte, rytíři, i po tmě — to není Filiska!

Prachatický. Rozdáváš, Svaruši, v první soumrak dívkám požehnání?

Svaruš. Vám je vždy do žertů. — Jestiť to dcera bratrova ze vsi, ponavštívila mne, a jak již dívky bázlivé jsou — doprovázím ji k otci.

Prachatický. Dobře máš, děvo! nechodívej u večer sama jediná. Za tmy si nasbíráme přátel, kterých se ve dne hrozíme.

Svaruš. Ano, a Blaník jí polil obě tváře potem.

Prachatický. Blaník? — Toho se, dívko, neboj. Víš, že jsou hory naše plné stříbra a zlata — takéť v Blaníku nebude nic zlého.

Digitized by Google

Svaruš. Právě jsem jí chtěl vypravovat o čase, když se naplnil živými duchy.

Prachatický. Byl's při tom?

Svaruš. Nebyl, ale děd předchůdce mého. — Nu, toť sám také víte, že na vrcholi jeho stával Bohuslavův hrad?

Prachatický. Vím! a že ho odbujní Táboři sklátili v květu nejjarnějším. — Nejednou mi vypravoval otec, kterak za devětkráte Žižkovi sborové hradby Bohuslavovy ztekli, až konečně lstí Belzebubovou a ukrutností Beliálovou ztroskotali věkovitou krásu!

Svaruš. Dobře jste pověděl. Pozdě — přepozdě přišli již přátelé Bohuslavovi ku pomoci; hrad již, Bohu žel! v popel a škaredé zbořeniště obrácen byl. Slzíce počali hledati těl svých bratří, aby jim ještě pohřbem proukázali poslední službu. — Ale jak strašně užasli, nenalezše živých ni mrtvých svých přátel, aniž té nejmenší stopy násilné vraždy. — Truchlivě se vraceli domů, jsouce toho důmnění, že vzteklí zbojníci i těla jejich uvrhli v plápol.

Miloslava. Divná — přepodivná věc!

Prachatický. Vypravuj mi dále, Svaruši! Ač jsem to již co pachole slýchal, předce vždy při tvém vypravování zapomenu na nejsušší žížeň.

Svaruš. Po několika dnech stal se tu v půlnočním čase veliký pokřik. Dusot laškujících hřebců,

Digitized by Google

břinkot mečů, chřest krunýřů, mužský hlahol a jiná bouře vystrašila okolní obyvatele z lože. Modlitbou a svatými žalmy žehnal se jedenkaždý, zalízal v nejhlubší skrejše, a jediné dva, povídá se, dodavše si srdce, vyběhli k strašnému divadlu ven.

Prachatický. Dva jen, dobře máš, a ti prej přisahali na to! —

Svaruš. Tam, kde někdy brána hradu světlým čelem pocestné vítala k sobě, stálo veliké hejno ozbrojených jezdců, a v jejich čele rytíř Bohuslav, jehož všickni za mrtvého měli.

Prachatický. Na mou milou duši; takť tomu! Bohuslav v čele jejich!

Svaruš. Brzo se na kynutí vůdcovo hnul veškeren pluk, a napojiv v nejbližším potoku koní, bral se zpříma k propuklině kopce. Když přijeli k vrchu, otevřely se kvapně srostliny jeho, jako vysoká brána zdál se vchod do něj, nímž na okamžení zmizeli jezdci, a za nimi se co prvé zavřela hora.

Prachatický. A Bůh jest živ! Svaruši, od té doby již mnohdykráte o půl noci slýchán byl ten samý řinkot.

Svaruš. Obzvláště, praví se, když zemi České válka, mor, neouroda neb jiné nehody hrozí! — Jsou prý tam schováni od prozřetedlnosti Božské, aby vystříhali přemilou vlast nebezpečenství žroucích.

Digitized by Google

Miloslava (zapomenouc se). Blaze mně! blaze všem dobrým, jest-li to vůle Boží!

Prachatický. A nyní, nyní ať nám zapůjčí svých přeostrých mečů. Země Česká se proměňuje v loupežnickou pláň! — Českému rytíři nelze u večer s tím vědomím na lože se vrhnout, že vstane s jitrem opět, pán otcovského statku. Ten vražedlnický výrod se množí, co vlčí sbor vůkol neobstražených ovčinců. Na nebeskou slávu! zázraky-li nás nezachovají, tedy zhasne v krátkém čase ten milosvětlý blesk, kterýmž svítily Čechy od Boženina rekovného syna.

Miloslava. Doufejmež ještě. Až se kníže náš navrátí z Uher, zakvete opět jistota a pokoj v naší milé vlasti.

Svaruš (boje se, aby si Prachatický jejích uvážlivých slov nepovšiml, rychle jí do řeči padne). Dejž Bože! — Ale běda! jací časové valí se na nás. Já jsem sice již šedivý muž, ale, běda i mně! strašlivé změny se ještě dočkám. — Povídačky mých krajanů naklonily mne již k uvěře mnohé pošetilosti. — Mnoho měl jsem za pověrčivé kouzly, a ono se vykázalo pravdou. — Tamto patřte ku příkladu na vysokou hrušku, strom v ž d y ourodný, byťby pohubila neourodná léta veškerého stromoví květ. — Až prý počne z jara od zdůlí kvesti, vyjedou mocní muži z Blaníku ku pomoci naší. — A hle! jak přemile letos po nízkých větvích kvete

Digitized by Google

hruškový strom, kdežto svršek jeho jediného listu tím méně květu nemá.

Prachatický. Bůh jest živ! toho jsem si ještě nepovšiml. — Ha! vítej nám předchůdce dávnočekaný! již kraluje nešlechetnost u nás na nejvyšším stupni; již je zralá, přezralá: počněte žeň, vy, jenž máte přeostrých srpů! — Ruka Páně nad námi! — Třes se, nešlechetníče! číms vstoupil výše, tím hloub sletíš jednou, a na věky se nevykradeš z jezera pekel! — Bůh s vámi! (Odejde.)

Výjev třetí.

Miloslava, Svaruš.

Miloslava. Znáš toho rytíře?

Svaruš. Jako malé pachole jsem ho již znal.

Miloslava. Jeho jméno?

Svaruš. Jindřich Prachatický.

Miloslava. Dobromyslnost mu svítá z očí.

Svaruš. Dobromyslný a počestný jako jeho otec. Je ještě jeden z málo mladých mužů, kteří vlasti naší zhoubu přetěžce snášejí.

Miloslava. Ach! a já opuštěna, od vrahů pronásledovaná po kraji vzdáleném bloudím! — Kdy se navrátím do otcova hradu? — Rodiče bu-

Digitized by Google

dou teskllvě hledati svou jedinou dceru, však kdo je s to, aby vyskoumal skrejš loupežnickou, v které já vadnu! Aniž mně lze popisovati to vězení černé. V temné noci mne odšmejkli do doupěte ještěrčího, a v čase půlnočním povedl se mi outěk. Plné tři noci chvátala jsem, než jsem dosáhla tvou přátelskou chatrč.

Svaruš. Kýž bych vás i také tak byl již doprovodil na bezpečné místo! — Tak, jak mi krajinu svou popisujete, budeme míti čtyry dni ochotně co kráčet. — Je mně vás zajisté velmi líto, slečno! ještě tak mladá, a již zakoušíte tak krutých strastí.

Miloslava (bolestně). Ach! a kdyby to byl již prsou mých poslední trn! — V pevném hradě otce svého dojdu jen jistoty a potřeb; však — p o k l i d s r d c e ani tam na mne nečeká!

Svaruš. O! bych s vámi i ten rozděliti mohl!

Miloslava (hlavou kroutíc). Ne — ne, dobrý starče! ten mi nemůžeš ty — ten mi nenavrátí mnohomocnost lidská. — Potěšiti? — ano, potěšiti mne můžeš — ó učiniž to, jsi-li s to! — Ačkoli se hrozím tvé zprávy, předce se prsa hmotně otvírají slovům tvým, žádostiva vlastních svých strastí. — — Neslýchal's nikdy o rytíři, který se — Z d ě n e k Z á s m u c k ý jmenoval?

Svaruš. Od Zděnkovi velmi málo; však po boku otce jeho J a r o s l a v a jsem zhasl mnohému nepříteli na věky života svíci.

Digitized by Google

Miloslava (rychle). Kde — kde je otec jeho?

Svaruš (vzdychne smutně a ukáže nahoru). Tam!

Miloslava. Mrtev?

Svaruš. Již na třetí rok prachniví statečná pravice jeho. — Ví Bůh, že na to bez bolesti srdce nepomyslím. — Ten předobrý muž také nikdy věřiti nechtěl, že je stálejší nešlechetnost než počestnost jeho.

Miloslava. A jeho syn?

Svaruš. To ví Bůh, kde ten nyní po dalekých končinách bloudí! — Jediný ouhonný skutek vyloučil ho z vlasti — souboj v Praze —

Miloslava. Nevěř tomu! Zděnek byl nevinně vyhostěn! nevinnost sama není tak bez poškvrny. A předce — ó! (Pláče.)

Svaruš. Jak — slečno! Zděnek nevinen?

Miloslava. Nevinen. — Sama jsem přítomna byla, an se veřejně oznamovala nevinnost jeho.

Svaruš. Buď Pán Bůh pochválen! — Toho se měl starý otec dočkat! —

Miloslava. Daleko-li leží odtud jejich statek?

Svaruš. Nedaleko.

Miloslava. Má Zděnek bratry — sestry?

Svaruš. Žádného! — Bezprávím opanoval nešlechetný soused neobstražený hrad.

Miloslava (před sebe). Žádného! a mne tak lehce opustil, jenž jsem ho za celý svět milovala!

Digitized by Google

Svaruš. Však — odpusťte mé všetečnosti — s takou horlivostí zpomínáte na něj —

Miloslava. Na Zděnka! — Kdybych měla pět století přečkat, nezapomenu naň!

Svaruš. Znáte ho tedy?

Miloslava. Znám-li ho? — Svrhni duše věrných z blahých bytů dolů, přikovej je na bolesti skálu, a až oud po oudu svadne, ptej se jich, znají-li nebe! — Byla jsem nebezpečně nemocna, bledá co smrt ležela jsem na loži tichém; lékař mne opustil, a jen mých dobrých rodičů pláčem obživla chvílkami má paměť. — O půl noci — ach! každý myslil, že to má poslední půlnoc! v čas tak neobyčejný vstoupil do mé ložnice, doprovázen od otce i matky, muž starý, šedivý co dlouhověkost. — Jeho dotknutí mne probudilo ze spaní poloumrtvého — jeho sešlá, snědosnědá tvář povzbudila mé smysly, a s dychtivostí nikdy mi povědomou přijala jsem od něho nápoj, kterýž prý byl přinesl k uzdravení mého těla. — A zajisté na okamžení cítila jsem polehčení v oudech; starec však, an mu rodiče hlasitě vzdávali díky — „ne mně“ — odvece na to — „mně ne, nýbrž cizinci odměnu schraňte, který nejprvé ponavštíví hrad váš.“ — To sotva dopověděv zmizel. V tom na baště zavzněla hlásného trouba, a po malé chvíli — příteli! noční dobou vstoupil do mé ložnice —

Digitized by Google

ó! kýž bych ono vzhlednutí v přítomnost směla povolati věčně kvetoucí! — vstoupil ke mně Zděnek, svěřiv se rodičům mým, že je odsouzen na smrt, že je na outěku z vlasti — že jen noční dobou putuje od hradu k hradu, a s hrozným nebezpečenstvím život svůj svěřuje mužům často nevlídným.

Svaruš. U vás však byl jist?

Miloslava. Jen jist? — každý jeho vzduch stražila vděčnost a věrnost! — O dobrý starče! taký čas již nepřijde nikdy! Neodešel od mého lože, ačkoli se nechtěl k tomu znáti, že byl s líkem ke mně poslal starce — a třetí den jsem přecházela ložnici sama. S každým novým jitrem rostla nová síla — jitra a síla, s nimi citové nikdy nepoznalí v srdci! Že vděčnost pěstuji v prsou, silně jsem měla za to, až mne zpráva o odchodu jeho smutně přesvědčila, že na vděčnosti štípku do honu rozkvítá milost — milost, kterou co živa kojiti budu!

Svaruš. A Zděnek?

Miloslava. Zděnek! — hrdě to vyznávám: Zděnek ke mně zahořel přeblaženou láskou; však zrada se nepřátelsky vedrala mezi nás. Náš hrad ho nechránil déle, musil ode mne, praví otec i máti — a bolesti nekonečná! již tři leta nadarmo po jeho objetí toužím!

Digitized by Google

Svaruš. Tedy i vás těsní článkové na Zděnka víží? O, neželtež proto, živ-li Zděnek, a dojde mu k uším veřejný důkaz nevinnosti jeho — zajisté zůstane věrný a navrátí se k vám.

Výjev čtvrtý.

Kroupa, předešlí.

Kroupa (chtě z levé strany přeběhnout, uzří lidi, zarazí se a poslouchá).

Miloslava. O anděli! dej jistotu svým slovům! Ano, dobře — dobře's pověděl. Živ musí ještě Zděnek být, a i dobrá o něm pověst dosáhne k němu. Však pryč — pryč! pomysli, kdyby se byl vrátil — vrátil na můj otcovský hrad a nenašel svou dívku! — — (Najednou plačícím hlasem.) O! aby on s Miloslavou býval — Miloslava by nebyla nikdy přišla do rukou loupežnických!

Kroupa (stranou). Peklo plné ďáblů! co slyším? (Snaží se Miloslavě podívati v tvář.)

Svaruš. Ba ovšem! — a tento Zbihon — jehož Bůh na věky zatrať! tento člověčenství jedovatý výrod —

*

Digitized by Google

Miloslava. O, Zděnek se někdy krvavě na Zbihonu pomstí! nebo on, žádný jiný než on, odvlekl mne do vězení, věrnou dívku jeho!

Kroupa (jsa přesvědčen o všem, odskočí nazpět a třikrát silně zahvizdne).

Svaruš. Co je to?

Miloslava. Pro Bůh! pozdě! pozdě! (Utíká do chatrče.)

Svaruš. Jak tomu mám porozumět —?

Kroupa. Jen za mnou! za mnou! hledali jsme svatojanskou mušku, a našli jsme zlatohlávka! za mnou! — tamto se ukryla vlaštovička naše! (Vskočí též do chatrče.)

Výjev pátý.

Zbihon, Divoký, více loupežníků, Svaruš.

Zbihon (vylítne). Kde — kde!? (Spatřiv Svaruše, v hrozném udivení zde stojícího, uchopí ho za prsa.) Ha! chatrných hnátů! — mluv, šedivý padouchu! kam's skryl dívku mou?—smrtící ranou tě do pekla srazím!

Svaruš. Pro Bůh! kdo jste — pusťte mne — nevím, co žádáte —

Zbihon (vytrhne meč). Mluv, plesnivý lháři! je-li ti život milý —

Digitized by Google

Miloslava (v chatrči). Pro milosrdenství Boží! pomoc!! —

Zbihon. Ha! slyším tě zpívati, ptáčku? — Těš se! tebe pošmejknu za panenské vlasy až do staré klece! (Běží též do chatrče.)

Svaruš. Pro Bůh! loupežníci! — Nebe! což nemáš na okamžení žádných blesků? — Ha! nebudu se pokojně dívati na to — (Chce za nimi.)

Divoký. Nechoď z místa, stuchlíku!

Svaruš. Kati! pomněte, že ruka všemohoucí bude souditi nad vámi, že —

Divoký. Uspoř si tlachání, a čiň, co ti budem kázat — to je pro tě nejzdravější!

Výjev šestý.

Zbihon, Miloslava, Kroupa, atd. z chatrče. Předešlí.

Zbihon (vleče Miloslavu s sebou). Viň ty se, až ti zaškohrtají pod bokem hnáty, z mých rukou se již nevyvineš!

Miloslava. Vbodni mi do srdce meč, vezmi mně život devaterou smrtí — jen mne nevleč do své jedovaté skrejše!

Digitized by Google

Zbihon. Ani za mnohomocnost veškerého pekla! — Tebe jsem chtěl, po tobě jsem slídil celého půl leta. Ha! díky ti, ďáble! — Já tebe pustit? tebe usmrtit? — Hahaha! v krvi jsem se máchal, co jazyk svůj ve víně — však tebe neusmrtím, a tomu pekelnou koupel za živa připravím, kdo tobě jen lžíci krve ujme. — He! zbrojnoši! kdo z vás nejprvnější uzřel prchlou ovci mou, ten se při navrácení oznam, a za odměnu mu dám tu nejsličnější z kuběn. — Vidíš nyní, že tě nepropustím, a kdyby na mne povstala veškerá země Česká!

Miloslava (padne před ním na kolena). Slyš mne, ďáble nejlítější! zatlápni mne svou vražedlnickou nohou. Co ti prospěju? Já tě nenávidím, proklínám a nenávidím co smrtedlné hříchy! — Běda! sedmkrát běda tobě, dopídím-li se někdy dýky nebo meče v tvém lotrovském hnízdě! já se k tobě přivinu s lichotivou tváří — přetvářím se, byť bych co pochlebný vlk leta se plaziti měla v oděvu ovčím! — běda tobě! tvá smrt — tvá černá, do nebe hřímající krev — tvá zkáza bude mi jediné spasitedlné heslo! — Chceš-li pak u věčném strachu a bázni žíti — chceš-li pak se třásti nenadálé smrti?! — probodni mne raději na místě tomto, já ti přisahám krvavou pomstu!

Zbihon. Hahaha! vyhrůžky dívčiny jsou mi slavíčkův zpěv. V tvé náruči musím dosíci žádo-

Digitized by Google

stí svých, a pak tě fenami vyštvati dám! — Pryč s ní!

Kroupa (stranou). Hm! čert mi tu radu dal, že jsem je na ni svolal.

Divoký (se jí chce chopiti).

Miloslava (v zoufalství vyskočí a žene se po jeho meči, aby se probodla).

Zbihon (zoče to uchopí ji za ruku a vrhne ji okolo sebe mezi pacholky). Pryč s ní! (Divoký a druzí ji odvlekou.) A tobě, kadeřavý bělouši, jen tenkráte prominuji zpupnost; hleď se však, abys nikdy již nebyl hrudou na mých velkých cestách! (Odejde.)

Svaruš. Nebe! pramene spravedlivého ohně! ty se pokojně díváš na zlostníky tyto!?

Kroupa (který již odcházel, vrátí se ještě). Slyš, starče! ty mi snad nemálo zlořečíš, že jsem na vás loupežníky svolal?

Svaruš. Tys to byl —

Kroupa. Já jsem byl ten troup! — Uslyšíš-li ale přes čas, že někdo Miloslavě otevřel klec, tedy si pomysli: to učinil Kroupa! S Bohem! (Odejde.)

Svaruš. Bože na nebesích! — a já — já jsem ji zdržoval, zdržoval, až upadla mezi lotry! — Ha! — co mluvil ten mladík o otevření? — o vysvobození? — Můj Bože! co mohu — co mám učiniti? — Kdyby otec její — Filisko! — Filisko! —

Digitized by Google

Výjev sedmý.

Filiska, Svaruš.

Filiska (vyděšena, z chatrče). Otče! — (vine se k němu) ach otče! co se tady dálo? Smrtedlné ouzkosti přestála jsem v ložnici vaší. Ubohá slečna, jak nemilosrdně ní nakládali ti nelidští kati!

Svaruš (naříkaje). A já jsem ji zdržoval! — tak důvěrně mne prosila, a já jsem ji zdržoval!

Filiska. Ach, otče! dnes ponejprv bych reptala na osud náš, že tak chudi, tak málomocni zrozeni jsme byli! — Kdybyste, otče, rytíř byl, měl padesáte zbrojnošů v žoldu — ó, není-li pravda, otče! my bychme hájili tu nešťastnou slečnu, a byť by i krev teci měla!

Svaruš. Filisko! — dcero! — měj se dobře — opustím tě na čas —

Filiska. Pro Bůh! otče! opustiti —

Svaruš. Jen na krátký čas. — Vyhledám jejího otce, a kdyby na smrtedlném loži slzel, kdyby se celé století valilo na prsa jeho, neštěstí dceřino ho vymrští na kůň!

Filiska. O ano, otče, učiňtež tak!

Svaruš. Mocný rytíř prý je, tak mluvila dcera, a otcovská láska dělá ze slabosti sílu! — Dítě! Bůh tě opatruj. K němu se modli vstávajíc

Digitized by Google

a líbajíc, on ti bude otcem, než se opět navrátím — (políbí ji) mne — mne bude také sílit; já chvátám, abych anděla potěšil! (Odejde.)

Filiska (ho s rukama sepiatýma kousek doprovází, pak se smutně vrátí). Bože! tys všemohoucí, tobě není nic nemožného, zkrať mi čas, učiň z dnů hodiny, abych brzo — brzo spatřila svého otce opět! (Odejde do chatrče.)

Výjev osmý.

Z hluboka hřímá.

Zděnek, Vojtěch.

Zděnek (vyjde zdlouha, zamyšlen se založenýma rukama do předu).

Vojtěch (ochotně za ním, všude se ohlíží). Pro Bůh vás prosím, rytíři! přiznejte se, jednáte-li moudře? — Již musí být nejméně půl noci, tma je jako na dva měsíce před stvořením světa, hrom se dává se všech stran slyšet, a my se potulujem jako věčný žid, z místa na místo, pod širým nebem.

Zděnek (mrzutě). Veď mne do hospody, a následuji tebe.

Digitized by Google

Vojtěch. Do hospody vás mám dovest? — já? — i od srdce rád! v hospodě je mi vždy o dva centnýře lehčeji; ale jsem-li pak s to? — Ovšem žeť mne zplodila země Česká, ale tuto krajinu tak málo znám, jako mladí čerti nebesa. — Přes samé hory a doly — přes skály a propastě jako kamzíci; nyní jsem se již radoval, že jsme na rovině — a tu máš! tamto opět kopec, proti němuž krkonošská sněžka je jen planá hruška! — A já se v Čechách nebojím ničehož víc, než vysokých kopců; nebo mezi těmi se nachází ten očarovaný Blaník — Pán Bůh nás chraň ode všeho zlého! — v tom prej je pluk čertů zavřených v postavě rytířské, a — až ještě jednou ďáblové svedou s anděli bitvu, vyjedou jim tyto na pomoc.

Zděnek. Tys blb!

Vojtěch. Nu, tak mi to říkávala máti, a ta to slyšela zajisté stokrát od babičky. — Ale, pane rytíři! tím tlacháním bych byl bez mála na svůj hlad zapomněl. Drštka mne opět počíná nezdvořile upomínat; taková mdloba jde na mne — a jazyk mám suchý jako louč!

Zděnek (před sebe). A proto odsouzen na smrt nejhanebnější! — proto milosti výhost — proto bez Miloslavy! — O, kýž bych tě byl nikdy neopouštěl, má přespanilá dívko!

Digitized by Google

Vojtěch. Vy jen neustále na tu Miloslavu myslíte, a já jsem jak živ nevypil míň vína, jako na jejím hradě. — Ten blykavý hradní byl každých čtrnáct dní jednou žížniv, a sklepník měl souchotiny; při tom jsem já nejvíce trpěl. — A ta Miloslava? — Můj Bože! vždyť pak je dívek na světě, co na jaře květu! Ovšem že se do mnohé dá červ, než rozkvete, ale proto je jich předce dost, proč bych pro jednu tak naříkal! — Já? — já mám také děvčata rád, to bych lhal; ale počne-li se mi jedna upejpat, pomyslím si: vem tě vlk! a jdu k jiné! — — a, rytíři! to mně věřte, ta vaše Miloslava bude také pěkné kvítí!

Zděnek. Umlkni! Tys blázen, jehož nejhlavnější myšlénky jsou na jídlo a pití! Mimo to jsem ještě neslyšel od tebe moudrého slova!

Vojtěch. Na jídlo a pití? — Můj Bože! o čemž pak mám horlivěji mluviti? od toho jsem živ!

Zděnek. Takových řečí nikdy mne již nedej slyšet! — Miloslava byla násilím unesena, o její ctnosti a milosti jsem důkladně přesvědčen. — Třiletá vzdálenost — třileté mlčení neodvrátilo ode mne vroucí srdce její. Pro mne se odřekla rozkoší věku jarního — proklíná nyní v zoufalství někde nepřítomnost mou, a já ji nemohu přispěti pravicí mužnou! — O, spravedlivé nebe! čím jsem zasloužil navrácení toto!?

Digitized by Google

Vojtěch (přívětivě). Buďte pak jen zase jednou vesel, rytíři! — Co jsme se vrátili do Čech, nevyjasnila se vám tvář! — Můj Bože! vždyť jste byl veselejší jako odsouzenec, než nyní, když celý svět ví o nevinnosti vaší. — Miloslava se vám ztratila — ale — což by již vlast žádných rozkoší neměla pro vás?

Zděnek (rozjařen). Má spanilá, přemilá vlast! — ó! jak mnoho sladkých, jak mnoho utěšitedlných blahostí obnášíš, ty jediné slovo! — Ne — ne — nenaříkám! — nejsem nešťastný! — Nebe! nech ať mne trapnosti, nesnáze a strasti těsní — jen jedno, jen to mi popřej: abych dokonal ve své vlasti! A když se již se všech stran povalí na mne hodina smrti, když mne již leta k samému hrobu došmejknou — dej, ať směle vkročím do studené země, a má poslední slova, můj poslední, smířitedlný chrapot ať jest: umírám pro vlast!

Vojtěch. Nu, tak vás rád poslouchám, pane! — Vidíte, já nemám než holé živobytí, a to do rána devětkrát nasadím pro vlast; jen, rytíři, nebuďte nevrlý, pakli sobě vesele počínám. Já jsem se musil narodit, když se země Česká topila v blaženostech; nebo já musím být pořád vesel. — Čerta se bojím, to je pravda, ale co je z masa a krve jako já, s tím zápasím, a kdyby to obrovu sílu mělo!

Digitized by Google

Zděnek. Ani jsem nepozoroval, že se bouře blíží. — Vojtěše! hleď, abychom se dostali pod střechu.

Vojtěch. Od srdce rád, ale jak si poradím? Tma jest — cesta nepovědoma — a celá krajina je tak tichá — mrtvá — (Z vnitř Blaníka zavzní temně zpěv.)

Sláva vlasti! sláva Češi!
sláva naší pomocí!
hodina nám s nebe prší
nepřátel tvých přemoci.

Zděnek. Co jest to?

Vojtěch. Světice Boží! — pane rytíři! jak je vám? — já se třesu po celém těle.

Zděnek. Zdá se mi, že hlas dokonce ze země vyvstupuje?

Vojtěch. Tak se děje, když se v noci po všelikých peklích tlučeme! Čert ví, jaké čarodejnici tato krajina náleží!

Zděnek. Ticho! nech mne pozorovat — (Jde vždy po hlase.)

Vojtěch. Ach! jen kdyby mne můj anděl strážný tenkrát svými křídly přikryl! do smrti se nebudu v noci toulat! — Brr —

(Opět slyšeti zpěv:)
Nepřátel ať krev jen teče!
heslo to nám svaté jest —
pro vlast nesem ostré meče,
pro kacíře krutý trest!

Digitized by Google

Vojtěch. Strachy ani slova nerozumím!

(Zpěv:)
Vzhůru! plesej Česká země!
očekávej synů svých —
zachrániti vše tvé plémě,
jediné jest heslo jich!!

Zděnek. Podivně — přepodivně! — hlas vychází zpříma z vrchu? — Co to znamená? — v tento neobyčejný čas — (Přicházeje zpět uvidí chatrč.) Co vidím? není to obydlí lidské?

Vojtěch. Zachraňtež nás všickni svatí! tam bydlí zajisté těch zpěváků mistr!

Zděnek. Právě dobře, že lidi nacházíme. Byť by nás i přechovati nemohli, aspoň nám příčinu a vlastnosti tohoto zpěvu oznámí.

Vojtěch. Pro naše království! pane rytíři, mějte rozum a nebuďte ho, sic jsme oba synové smrti! — Pospěšme raději z okolí tohoto; mně je právě tak, jako bych příští hodinu na soud Boží musil!

Zděnek. Ty's blázen! (Tluče silně na dvéře.)

Vojtěch. Dobrou noc, Vojtěše! rozžehnej se se světem! (Bedlivě poslouchá.)

Filiska (otevře okno). Kdo to tluče?

Zděnek. Dobrý přítel vás důvěrně žádá, abyste ho pod střechu přijali.

Digitized by Google

Filiska. Kdyby's byl před hodinou přišel, dokud byl otec ještě doma. Nyní jsem sama jediná a mám prozřetelnosti zapotřebí.

Vojtěch (stranou). Na mou víru, ten má hlásek, jako čtrnáctileté děvče!

Filiska. Kdybych vás znala, ano! — O! do naší malé chatrče se již mnohý utekl v čas lijavce a bouřky.

Zděnek. Jsem tvůj krajan, Český rytíř, a na svou hodnost přisahám tobě, že nepůjdu pod střechu tvou. Vyjdi jen ven a odpovídej, nač se budu ptáti.

Filiska. Nežádáte-li nic jiného, hned přijdu. (Zavře okénko.)

Vojtěch. Rytíři! teď je čas! Pro Bůh vás prosím, dejme se na outěk!

Zděnek. Na outěk? před děvčetem?

Vojtěch. Nevěřte tomu, je to sám čert, a přetvařuje se. — Děvče by vám v očarovaném okršlku bydlelo samo, děvče by vám o půl noci pod šírým nebem odpovídalo cizím lidem?

Zděnek. Tím samým! tak se všeho domakáme. —

Digitized by Google

Výjev devátý.

Filiska, předešlí.

Filiska. Co žádáte? — tady jsem.

Zděnek. Tys sama jediná v chatrči?

Filiska. Sama jediná.

Vojtěch (popotahuje Zděnka). Nevěřte mu! pomněte jen na zpěváky!

Zděnek. A předc se odvážlivě noční dobou pod šíré nebe vydáváš?

Filiska. Odvážlivě? — ano! Nemyslete si ale, že bych vám byla otevřela, kdyby blesk a vichr tak strašlivě nebouřil.

Zděnek. Proč právě za blesku a vichru?

Filiska. Aj, otec říkává — když takhle nočního času hodně strašně hřímá: „Teď nenajdeš ani jediného zlosyna v poli, oni se žádné jiné, jen této metly boží, pročež také zalízají do těsných děr, ačkoli i tam strachy mrou!" — Tak můj dobrý otec často mluvíval ke mně, a proto také za bouřky pokojně odpočívám.

Vojtěch (stranou). Kterak mu ta huba jede!

Zděnek. Jsi této krajiny povědoma?

Filiska. Podivná otázka! v této chatrči jsem vychována.

Digitized by Google

Zděnek. Kdo pak tu mimo tebe a otce přebývá?

Filiska. Na blízku? žádný. Ale tamto v údolí leží veliká ves —

Zděnek. A na tomto příkrém kopci?

Filiska. Na kopci? aj! tamť, co svět světem stojí, žádný nezůstával. — Ale v kopci, praví se, že bydlí lidé —

Zděnek. V kopci? — jací pak tam lidé —

Filiska. Nu, ti blaničtí rytíři!

Zděnek. Jak!? — tento kopec —?

Filiska. Se jmenuje Blaník.

Vojtěch (vykřikne a hodí sebou na zemi). A!! běda! běda! naše hodinka vypršela!

Filiska (se lekne). Pro Bůh! co je to? — Což nejste sám, pane rytíři?

Zděnek. Můj zbrojnoš —

Filiska. Váš zbrojnoš? — což pak se mu najednou stalo? (Přistoupivši k němu, pozdvihuje ho.) Vstávej, příteli!

Vojtěch (ji odkopuje). Odejdi, satanáši! odříkám se tebe! odříkám!

Filiska. Můj Bože! co je mu? — je nemocen?

Zděnek. Jeho nemoc je taková, jakou's prvé popisovala: on se bojí.

Filiska. Bojí! (Utíká na druhou stranu.) Pán Bůh s námi, to je zlý člověk! — Mějte se dobře, rytíři! (Utíká.)

Digitized by Google

Zděnek. Posečkej jen a ničeho se neboj. Podle něho můžeš bezpečně seděti, je počestný a dobrý —

Filiska. Čeho se tedy bojí, když nic zlého netropí?

Zděnek. Konzedlníků a ďáblů.

Filiska. Pán Bůh s námi! ten pošetilec!

Zděnek. Slyšíš, Vojtěše? nedej se děvčeti vysmát, zbrojnoši!

Vojtěch (zdvihne hlavu a poslouchaje mumlá:) Nebyl bych první muž na světě! (Vždy silněji hřímá.)

Zděnek (sebou trhne). Co je to? — co se mne chápá? — Ha! jest to vědomí dosaženého cíle!? — „V Blanickém kopci se někdy shledáme opět“ — nebyla to poslední slova šedivého kmeta, který mne co stín následoval do všech cizích zemí? — To tedy to dávno žádané místo — to je Blaník?

Filiska. Co se vám stalo, rytíři! že se od nás odvracujete a lajete sám na sebe?

Zděnek. Nic, děvče — nic. — Odpovídej dále! Slyšel jsem prvé, an hlas temný z klína vaší hory zavzněl — slýchala's také již podobného zpěvu?

Filiska. Zpěv nikdy.

Vojtěch (jenž pomalu vstal a k Filisce se přiblížil, vezme ji za ruku). Na mou pravdu, děvče, s tělem i s duší!

Filiska. Ustup ode mne, ty bázlivý zbrojnoši!

Digitized by Google

Vojtěch. Já se jen čerta bojím — neměj mi to za zlé, můj konopásku!

Zděnek (odhodlaně). Tady několik dní pobudu!

Vojtěch. Jak? na Blanické hoře? — Mějte se na věky dobře, pane rytíři! jak Pán Bůh den dá, potáhnu od vás.

Zděnek. Kam?

Vojtěch. Kam mne oči povedou; tady nezůstanu.

Zděnek. Čiň, jak se ti líbí. — Ne, tohoto vrchu se nespustím! — Jitřena již nebude velmi vzdálena. Nechci sice do chatrče k tobě, děvo laskavá, na tomto místě přivítám červánky ranní, postůj však i ty tady a vypravuj mi, co o Blaníku víš. — Svoluješ k tomu?

Filiska. Od srdce ráda.

Vojtěch. Jen nezapomeňte, pane, že jsme ještě nevečeřeli.

Zděnek. Prosím tě, děvče, zažeň hlad mého zbrojnoše, sice rána nedočká!

Filiska. Aj, proč pak se již dávno nepřihlásil! — Mám tam večerní mlíko — polední jsme s otcem snědli — a ještě s někým — ach!

Vojtěch. Jen sem s ním, má konvalinko, třebas bylo sbírané! — A potom — hleď, tys připověděla, že setrváš až do rána pod širým nebem —

Filiska. A tak také učiním.

*

Digitized by Google

Vojtěch. Zatím zůstane chatrč prázna — dovol, abych si na tvém loži chvílečku schrupnul.

Filiska. I s Bohem! já dnes již beztoho nepůjdu spat.

Vojtěch. Nu, ty's celá roztomilá! — Ale — na tvé dobré svědomí — nevězí tam snad duchové?

Filiska. Ba jdi! leda ženští duchové! (Odchází.)

Vojtěch. Nu, nu! však ženské také nejsou nejlepší duchové! (Jde opatrně za ní.)

Zděnek (jenž vždy zamyšlen na straně stál). Je to bázeň, co mé oudy tak divoce svírá? — Smrti se nebojím, zajisté stokrát rozštípil jsem její studený hryz — a předce! — Co mne hrozí? nejsem muž? nejsem jestě svoboden? — Nastup, postavo šedivá! jenžto's mne zaváděla v tenata nikdy neslýchaných žádostí! nebuduť se bledě děsiti tebe! — (Silně zahřmí, Blaník se rozstoupí na dví, tak že na způsob brány okáže se vchod, na jehož počátku stojí duch.)

Zděnek. Jaký to praskot? (Ohlídne se.) Ha! co vidím?

Duch. Zděnku Zásmucký!

Zděnek. Hrůzo, neobjímej mne, to jest jeho hlas!

Duch. Zděnku Zásmucký!

Zděnek. Důvěrnějším hlasem poslední trouba nebude mne volat!

Digitized by Google

Duch. Zděnku Zásmucký! následuj mne! (Zmizí do vnitřnosti vrchu.)

Zděnek. A jak — kdyby toto — kdyby všecka dobrodiní jeho jen mámení — jen lákání byla? — Však proč? — proč jen na mne nepřátelský osud vybrušuje své zuby? to mi vysvětli, šedivý stíne! a dobrovolně následuji tebe! — Ne, hrůza to není, aniž bych se rozmejšlel dlouho; moji krajané již přivykli v ošklivosti mne míti — nuže! a kdyby's mi na věčný soud pážil cestu, následuji tebe! (Jde zmužile za ním.)

Vojtěch (vyběhne s krajáčkem z chatrče). Hahaha! to jsem tě dostal, ty malá koroptvičko! — Můj milý rytíři — nu!? kde je rytíř? (Ohlídna se uzře ho, an právě do kopce vstupuje.) Hej! rytíři! počkejte pak na mne! — pane rytíři! kam pak mi utíkáte? — slyšte mne — bez vás tu snad nezůstanu!? (Běží za ním. Sotva do kopce vstoupne, silně opět zahřmí a hora se zavře. — Vojtěch hrozně křičí, hlas se však pomalu tratí.)

Filiska (s chlebem a syrečky). Tys celý k smíchu, zbrojnoši! — Pomyslete si, rytíři — — můj Bože! — kam se ti lidé poděli? — pane rytíři! — (silněji) rytíři! — zbrojnoši! — nikde jich není! — Pro Bůh! jací to byli lidé? Kvapně zmizeli — ach! spěšně se do chatrče zavřu! (Utíká.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství druhé.

Vnitřek Blanického vrchu. Veliká, tmavá skalní síň. Na všech stranách ozbrojení rytíři, leží a spí, jsouce na kameny podopřeni. — V levo na kamenném sedadle sedí *Boguslav*, maje hlavu podepřenu na desku mramorovou a spí. Vedle něho veliká ocelová přílba s hledím, v níž černé peří zastrčeno, před ním obnažený meč.

Výjev první.

Duch, Zděnek.

Duch (kráčí napřed).

Zděnek (obdivuje se, zůstane vzadu státi). Kde jsem? — spím-li, či bdím? — jsou toto postavy lidské?

Duch. Lidské. Co vůkol sebe vidíš, jest jistota. To samé místo, které jsem někdy ustanovil k shledání našemu, v hodině, když se v Čechách dokazovala nevinnost tvá.

Zděnek. A proč's mně již dávno nepřispěl pomocí svou? Nejedenkráte jsem byl žádostiv tebe.

Digitized by Google

Duch. Nesuď, kam nedosahuje bystrost oka tvého. Vůle tvá měla býti svobodna.

Zděnek. A jak? —

Duch. Ne nadarmo skrze tolik nebezpečenství doprovázel jsem tebe. Že jsem tě, a sice od dětinství již následoval, byl vyššího rozkaz. Prozřetedlnost božská i slabým hříšníkům svěřuje svou vůli.

Zděnek (užasne). Šedivá postavo! ty nejsi tvor mého druhu!

Duch. Pochybuješ?

Zděnek. Nejsi! — teď mi najednou skořepiny padají s očí! — Divotvorně's jednal u přítomnosti mé, a všecko jsem tvé zkušenosti, tvé moudrosti přičetl; však — toto místo — kdo jsou ti muži? přesvědč mne! —

Duch. Já že jsem někdy řeholníkem býval, slyšels již mnohdykráte —

Zděnek. Někdy? — býval?

Duch. Tam, kde Labe ponejprv Orlici objímá, kráčíval jsem co jinoch. — Ve světě jsem nadarmo po zbrani dychtil — po smrti mi bylo popřáno, aspoň ozbrojeným sloužit.

Zděnek (od něho odkročí). Po smrti? (Jde opět zmužile k němu, chtě ho vzít za ruku.) Proč se mi vyhýbáš — proč tvou pravici nadarmo hledám? — (Sahá mu po rameně.) Mámení! či nemám citedlnosti v ruce!?

Digitized by Google

Duch. Co bys v pravici ucítil, rozpadlo se již dávno v zemi; před tebou stojí toliko stín.

Zděnek (jakoby mu něco připadlo). Ah!!

Duch (okáže na rytířstvo). A kdo oni jsou, ptal ses dále? — Tvoji krajané, synové předchůdců tvých, zástupci země České. — Jejich hodina vypršela, vlast volá o pomoc. Ohlídni se po království mocném, jeho silné hrady, pevné tvrze, okrasa našich předků — hle! oni jsou za loupež krvežížnivým vrahům! — Jsouť ovšem tito rekovní synové vlasti ostrými meči na nepřátele ozbrojeni, však až potud tělo bez oudu nejhlavnějšího; mají zapotřebí vůdce, muže statného, šlechetného, jenž by byl vykvetl v zahradě jejich bratří. A mluv, má takového země Česká?

Zděnek. Nepochybuj, čítáť ještě reky království naše.

Duch. Povědomy tobě?

Zděnek. Mně? — jakž mohu věděti? Velmi málo znám teď jádro své vlasti!

Duch. Dobře máš — a ne málo uložila prozřetedlnost tomu, jenž by byl hoden vládnouti tak velikou sílou.

Zděnek. Bez pochyby více, než lze podstoupiti ramenu smrtedlnému!

Duch. Nikoli!

Zděnek. Mluv tedy, jakých vlastností žádáte na něm?

Digitized by Google

Duch. Předně: Jsa od přirozeni nekrocenou ctižádostí nadán, tu největší potupu snášeti. — Za druhé: Padati s milostí z boje do boje, a předc nesklonitelně následovati hlas nejprvnější. — Za třetí: Zrazen byv, po smrti, po pohřbu, znovu žíti, žíti chvalitebně, žíti slavně.

Zděnek. Tyto bájky! Kde najdeš muže, jak daleko slunce dosahuje křídlem svým?

Duch. V těchto síních!

Zděnek. V jejich tedy středu? (Okáže na rytíře.)

Duch. Nikoli. Ty! ty sám, Zděnku —

Zděnek. Já —?

Duch. Ty, muži statný! — Proto jsem od dětinství doprovázel a chránil tebe, nebs těmto za vůdce již před zrozením ustanoven byl.

Zděnek. A kdybych při stvoření světa k tomu zapsán, ony vlastnosti —

Duch. Se zúplna u tebe nacházejí!

Zděnek. Jak —?

Duch. Nemusil's přestáti tu největší hanu? Ty, v jehož již pacholetských prsou otec budil přebujnou ctižádost, zrada vlasti přičtěna ti byla —

Zděnek. O! nepřipomínej mi na to a nebuď znovu ve mně horoucí vzteklost! — Větší hany nesnesl žádný, co se v oudolí našem usadil sbor Čechův! — Však — to je to jediné — ostatně —

Digitized by Google

Duch. Nepadalo-li z boje do boje tvé milostné srdce, od té chvíle, cos musil odejít z hradu Miloslavina —

Zděnek. Ha! — kde je Miloslava? — mluv! kde naříká? — Vyjev mi skrejš loupežníků jejích, a kdyby s peklem vytrhli na mne, vysvobodím ji!

Duch. Chvátejme dále —

Zděnek. Uspoř si slov! Tvou třetí žádost nepřestojím. Zražen sice; však usmrcen — pohřben?

Duch. Usmrcen, pohřben byl Zásmucký, a ještě posavád oplakáván!

Zděnek. Jak by to bylo možné? nejsem živ?

Duch. Živ's, ne však ve své vlasti. — Hned po outěku tvém udala práva zemská v známost, že celý statek tvůj za odměnu dostane, kdo tě buď živého buď mrtvého vydá v ruce spravedlnosti.

Zděnek. Ha!

Duch. Půl třetího léta se nadarmo přičiňovala bystrost a dychtivost spravedlnosti; již dávno byl zesnul nešťastný tvůj otec —

Zděnek. O!! (Přikryje si tvář.)

Duch. Až konečně před půl letem povstal Mikuláš Samostřel, váš nešlechetný soused, a vyřkl: že se's mnoho měsíců tajně zdržoval na otcovském hradě; že on, chtěje se důkladně přesvědčiti o tom, přijel ve tmách k hradbám, a byv přijat, o půl noci na loži vyhledal tebe.

Digitized by Google

Zděnek. L e ž nad zradu černější!

Duch. Nemoha se tě živého zmocniti, usmrtit tě musil. A tak vydal tělo — tváří sice až k hrůze zohyzděných, ostatně ale oud po oudu podobné k tobě, tak že i Prokop ze Švamberku, tvůj nejvěrnější přítel, se slzami v očích přisáhal na to, že to tělo jeho nešťastného Zděnka.

Zděnek. A — ó! mluv, mluv! já předvídám černěčerný konec!

Duch. Přísně vyřkl zemský sudí nad tělem mrtvým, a ještě přísněji nakládali katové ním. — Konečně jeho podrcené oudy svrhli do země neposvěcené, a Mikuláš Samostřel přijal za křivý čin —

Zděnek. Ha! běda jemu! veřejně musí vyznati nešlechetnost svou, a za každým slovem mu žebru z těla vyrvu!

Duch. Pomni, že se musilo tak díti, měl-lis kdy přijíti v tato místa.

Zděnek. Ale jak — mluv zřetedlně — ještě v temnostech bloudím. Jsem-li pak s to, k čemu mne ustanovují ústa tvá? — Tu stojím sám jediný — bez statku, bez přátel —

Duch. Dostiť najdeš přátel ve své vlasti ještě. — Za mrtvého — za sešlého nevinnou, přeohavnou smrtí mají tebe všickni, a tím více outrpných slzí vyteklo již pro tě. — Ozbroj se jen

Digitized by Google

trpělivostí, horlivostí a vůlí dobrou, a zajisté svítězíš!

Zděnek. Trpělivostí? — Kdo kletbu zmužile nesl, nebude pod hrůzou klesat! — Však bez tebe jsem jen nádoba nadaná smělostí lidskou — a mluv — přispěješ mi ještě pomocí silnou?

Duch. Ranil's již jednou důvěru mou, však tvá vlast jest i mou vlastí — vezmi můj poslední dar: pozůstává (vloží mu na hlavu obě ruce) v nadpřirozené tělesné síle. (Z hluboka zahřímá.)

Zděnek. Ha! A tak ať nebe na mne boj Řeckých heroů sešle! — Díky! devateré díky! — a v posvátné přítomnosti tvé, u prostřed svých vyvolených bratří — před Bohem a jeho spravedlivým stolcem přisahám tobě, a ať mi zlořečí Čechy, ať jmenem mým hříšníky na výstrahu straší, přísahu-li svou někdy zruším! — přisahám tobě, že budu vražditi nešlechetné plemě, dokavad jistota nezakvete pod krvavou pravicí mou! — Ha! nyní na sobě Tytánů sílu cítím! teď mne veďte, teď mne řiďte, a s celým vojskem zápasím vám!

Duch. Horlivě bojuj, Zděnku! a nikdy nezoufej! a když tě největší nebezpečenství těsniti budou, neklesneš! — důvěrné vzdechnutí, a tito bratří ti přispějí pomocí silnou!

Digitized by Google

Zděnek (zmužile přeběhne síň, přehlíží spící rytířstvo, a vrátí se vážně zpět). A jaký — pověz mi, šedivý dárče! jaký jest cíl jejich?

Duch. Pohříženi v nekončené spaní zbuzeni budou, až se v Čechách nebezpečná strhne bouře.

Zděnek. Ty pak — uvidím ještě někdy tebe?

Duch. Zachováš-li se daru mého hodna —

Zděnek. O zajisté! — A má Miloslava? zaplešu ještě po boku jejím?

Duch. Povolání tě uvede do jejích rukou.

Zděnek. Pro Bůh! jen dost malou světlost — její nynější stav — její kryt —

Duch. Máš tamto v životě! (Pokyne pravicí, načež temně zahřmí, zadní skála se rozlítne, a za rouškou je viděti v temném žaláři v okovích bledou prostovlasou Miloslavu, bolestně a opovrženlivě od Zbihoně se odvracující, an vedle ní stojí a směle jí ruku podává.)

Zděnek (odskočí). Ha! šaškující peklo! tolik bolestí pod oblohou nekráčí, kolik jich na její tváři vidím! — Vrahu! slej si z nesmrtedlnosti krunýř — (Vytrhne meč a běží zuřivě do zadu; když tam přiběhně, zahřmí a skála se sevře.) O!! — (Pustí meč na zem, přikryje si oběma rukama tvář, a zpamatovav se do předu běží.) Šedivče! neodolá-li Miloslava krutostem těmto —

Duch. Smrt k ní nemá ještě práva.

Zděnek. A kdy — kde — ó! mluv — kde se s ní sejdu?

Digitized by Google

Duch. Kam tě pomsta volá! (Silně zahřmí a on zmizí. Na zahřmění se probudí veškeré rytířstvo ze spaní a hřmotně vstává, jeden druhého radujíce se pozdravuje.)

Zděnek (obdivuje se, pevně mezi ně hledí).

Bohuslav (posadí přílbu na hlavu a vážně se k Zděnkovi blíží). Vítej nám, Zděnku Zásmucký! šlechetný vůdce náš!

Rytíři. Vítej nám, šlechetný vůdce náš! (Ohlas se dlouho po skalních síních rozléhá.)

Zděnek. Jak — i v y s n í m jednoho ducha? — (Hluboce se před Bohuslavem skloní.) Ty mne vůdcem nazýváš, a pokorně se uvoluji s l o u ž i t i vám. —

Bohuslav. Ještě jednou: vítej nám, šlechetný vůdce náš! — Vznešenější osud představil nám tebe, na n á s kyne světlo neskončené, abychom se kořili tobě.

Zděnek. Nejsou mi sice nepovědomá slova tato — ale jak —

Bohuslav (vzav ze dsky meč a podá ho jemu). Tento meč přesvědčiž tebe — čti!

Zděnek (vezme meč a čte na jedné straně). „Bohuslav Blanický.“ Co jest to?

Bohuslav. Mé jméno. První jsem byl, jenž v čele vyjel sboru neranitedlnému.

Zděnek (čte na druhé straně). „Zděnek Zásmucký“ — jak? — i tady již poznamenáno mé jméno?

Digitized by Google

Bohuslav. Ty's v postoupnosti druhý!

Zdĕnek. A proč skládáš, velebný muži, tento ctihodný ouřad?

Bohuslav. Ptej se přírody, proč rolím zlatý oděv svlíká a stromům sjímá zelené listí! Ty's náš! Až projdeš všecky silnice světské, s plesáním přivítáme tebe! — Náš cíl —

Zdĕnek. Jest mi povĕdomý —

Bohuslav. Jest i tvůj vlastní, a po třetí vítej nám, šlechetný vůdce náš!

Rytíři. Po třetí vítej nám, šlechetný vůdce náš! (Temný ohlas.)

Výjev druhý.

Vojtěch, předešlí.

Vojtěch (pomalu se přikrade, lekaje se všeho a divě se všemu). Hola! — tu je rytíř — ale kde jsem?

Zdĕnek. Nuže, předůstojní! děkuji vám. Děkuji a bratrsky pozdravuji vás! — Dnes ponejprv stojím mezi vámi, neznám vás, aniž se vašemi činy honositi mohu; však shromážděni jsme tady k jednomu cíli, my jsme bratři! — Zdá se, že mi co vůdci svou nejprvnější žádost do prsou kladete: abych, nedychtě po vysvětlení, povolně

Digitized by Google

následoval hlas váš? — Ke všemu jsem volen. — Podejte mi ruce! (Po jedné straně mu Bohuslav, po druhé jiný rytíř podá ruku; přičemž se ostatní rytířstvo do půl kola k němu stáhne.) Bratří! Květ naší vlasti budiž jediným heslem nám! Očekávejte vždy hlasu mého, neb mi nelze ustanoviti vám ani dne ani hodiny. — Neohlížejte se na to, že snad vás, jenžto jste hodni a s to, abyste krotili nesčíslná vojska, jen na zlosyny, jen na vrahy povedu; jestiť to metla, pod kterou země naše bolestně krvácí!

Rytíři. Zavolej nás, a vždy budem bojovati s tebou!

Bohuslav. Vykonáno jest! — Prve však, než se na krátký čas odloučíš od nás, nech, abych, Bohuslav Blanický, až potud mistr bojovníků nepřemožitelných, na bratrstvo řádu Blanického tebe pasoval.

Zděnek. Vroucně tě za to žádám. (Klekne.)

Bohuslav (vezme od něho meč, který mu byl dal, a udeří ho ním vždy při svých slovích na bedra). Ve jménu Boha, jenž zázračně obmyslil nás! ve jménu vlasti, jenž doufá v nás! ve jménu veškerého bratrstva staniž se oudem nejhlavnějším našeho řádu!

Rytíři. Ve jménu Boha! ve jménu vlasti! staniž se oudem nejhlavnějším našeho řádu! (Silný ohlas.)

Bohuslav (políbí Zděnka, jenž byl vstal, a podá mu meč zpět).

Digitized by Google

Zdĕnek. A na tento meč vám přisáham, že prv sejdu neslýchanou smrtí, než bych sklamal důvĕrnost vaši! — Cítím, an mne silný hlas mezi krajany volá; nech, velebný muži, ať po boku tvém opustím posvátné vaše sídlo!

Bohuslav. Zdráv, zdráv, zdráv budiž vůdce náš! (Podá Zdĕnkovi ruku a odchází s ním.)

Rytíři. Zdráv, zdráv, zdráv budiž vůdce náš, Zdĕnek Zásmucký!!! (Ohlas táhne se za nimi; všickni jdou za nimi až na pĕt, kteří ještĕ zůstanou.)

Vojtĕch (který až potud jako u vyjevení sem tam přecházel, o nĕco se osmĕlí a přistoupí do předu. Pro sebe). Ti páni jsou jak náleží zdvořilí! Mého rytíře obdařili — což kdyby mnĕ také nĕco nadĕlili? — Domluvím se! (K rytířům.) Páni rytíři! nemáte také pro mne nĕjaký dárek — na památku, že jsem byl v Blanickém kopci?

První rytíř (k druhým). Podejte mu nĕkolik mírek ovsa! (Jeden odejde.)

Vojtĕch. Ov — ovsa? což blázníte? — já jsem myslil — kus zlata, nebo stříbra! —

První rytíř. Přijmi za vdĕk, zlata nemáme! (Rytíř přinese pytel ovsa.)

Vojtĕch. Nu! dejte ho tedy sem, zasytím ním rytířova hřebce! — Ale — pani! žízeň mám přeroztomilou! — nemáte tak nĕco mokrého?

První rytíř. Přineste mu vody ze skalního potoku! (Rytíř odejde.)

Vojtěch. Vo — vody?! — což nemáte nic lepšího?

První rytíř. Voda je všeobecní částka tvorstva, nepohrdej ní!

Vojtěch (pro sebe). Ti znají po čertech člověka vyčastovat! oves a vodu, koňská strava! můj žaludek žlučí praskne! (Rytíř přinese naplněný koflík.) — Vypláchl jste koflík? (Pije — utrhne — pije ještě jednou — zas utrhne, a dívá se z jednoho na druhého.) Páni! takovou vodu jsem jakživ nepil! — Totě mělnické víno?!

První rytíř. Tím tobě liběji. Dej si je chutnat.

Vojtěch (pije). Brrr! Již je mám až v palcích u nohou! — Páni rytíři! prosím vás pokorně, kdepak máte ten skalní potok? — povězte mi jen, kam svůj spád bere, já bych se v něm někdy za velkého horka koupal!

První rytíř. Potok náš v Blaníku se vyprejštiv, v Blaníku zachází.

Vojtěch. Tak mi aspoň dovolte, abych vás časem svým navštívil.

První rytíř. Služ věrně svému pánu, a častěji přivítáme tebe! — Pojďte, bratří! (Odejdou.)

Vojtěch. A mne tu necháte samotného? — Pán Bůh mně odpusť hříchy! já bych v tom čarodejnickém kopci na věky zůstal, třebas i u toho skalního potoku hříbata pásti musil! — Ten py-

Digitized by Google

tel? — nu! aby neřekli, že darem jejich pohrdám, budu se s ním poněkud motat; jak se ale do pole dostanu — (ohlíží se, zdali ho nikdo neposlouchá) — vysypu to do struhy! — (Vezme pytel na ramena.) Povedou-li mne okolo toho potoku, já jim žízní padnu! (Odejde.)

Výjev třetí.

Sprostý byt v Svarušově chatrči. Stoleček a několik stolic.

Svaruš a Filiska vyjdou.

Svaruš. Jak ti povídám: laskavě mne obejmul starý její otec, polovici svého jmění mi radostí za odměnu dával, všecko ozbrojil, co jen bylo s zbraň, a sám v čele srdnatého pluku k vysvobození dceřinu pospíchal — ale ach! — jeho přičinění nic neprospělo!

Filiska. Bože! — ta ubohá slečna!

Svaruš. Jak jsem se jen já na okamžení těšil, v kterémž obejme opět svou ztracenou dceru! Tak jsem se radoval, jako bych vykoupil cestou svou vlastní dítě — a běda! naše radost zmizela co jasné hvězdy, když chmury černorouché obejmou obor nebes! — Tu před námi strměl ten zlořečený hrad — na vysoké, nepřistupitelné skále; přiro-

Digitized by Google

zenost se s vrahy spojila v druhost — a přece se dosáhnutí hradeb šedivému otci zdálo hříčkou, proto že bylo jediné dítě cenou boje.

Filiska. Zajisté ten dobrý starec také tak přívětivě smejšlí, jako vy, otče? — Kolikrát jste pravil, že otcovská láska z šedivého kmeta udělá silného reka.

Svaruš. Ovšem, dítě! — S nevypravitelnou zmužilostí vedl otec žoldnéře k outoku — již se sem tam rozléhá hlas vítězný, a najednou, nenadále, jako metla Boží! vyhrne se průchodem skalním sbor lotrovský, pozadu zbrojnoše tepá a vraždí —

Filiska. Běda! ó běda! — již u cíle!

Svaruš. Otce, který po mé straně bojoval, proklala nová střela. — K outěku jsem ho napomínal, aby pamatoval na další dceřino vysvobození — má slova nic neprospěla! — Jako zuřivá lvice, násilím zbavena plodu, šedinu si rval s hlavy, mečem svým skálu věkovitou tepal — a já — ó! tvůj obraz jsem neustále viděl — pro tebe jsem života šetřil.

Filiska. O, otče! proč nevládneme mečem! — krev, krev na tu lotrovskou peleš!

Svaruš. Jen po vzdálí jsem se díval, an vrahové nemilosrdní obklopili bezsmyslného starce, svázali a s divokým ousměškem do vězení vlekli.

Digitized by Google

Filiska. Spravedlivé nebe, a ty ses dívalo na to!

Švaruš (utřev si slzy). Bože, budiž s námi! — Jdi opět po práci, Filisko, já sejdu do oudolí. — S večerem se opět navrátím. (Odejde.)

Filiska. Nebesa! což se již nic radostného nebude ve světě díti? — Zima mého otce do hrobu se blíží, kdo mne bude chrániti, kdo varovati tak hojných nebezpečenství! — Často mi říkává: Dcero! tys v jarních letech, užívej rozkoší, dokud ti svět kvete. Jak pak se mám radovati, když všecko vůkol mne truchlí?

Výjev čtvrtý.

Vojtěch, Filiska.

Vojtěch (s prázným pytlem na rameně celý unavený, posadí se na stolici). Dobré jitro, má žežhuličko!

Filiska. Děkuji tobě.
Vojtěch. Jak's spala?
Filiska. Dobře. — Co žádáš?
Vojtěch. Nic, má žluvičko, dokonce nic.
Filiska. Hledáš-li mého otce —
Vojtěch. Máš také otce? — Nehledám.
Filiska. Co tě tedy k nám přivádí?

Digitized by Google

Vojtěch. Můj rytíř. On pravil: Vojtěše! jdi do chatrče k děvčeti, s kterým jsme včera večer rozmlouvali, a tam na mne počkej. — Nu, šel jsem tedy, a tady jsem.

Filiska. K děvčeti, s kterým jste včera večer rozmlouvali? — Milý příteli, zmátl si's cestu! Včera a již mnoho dní neviděla jsem žádného rytíře.

Vojtěch. A! — chceš se mnou na blázny hrát? — což jsme nehovořili včera celou hodinu s tebou?

Filiska. Se mnou?

Vojtěch. Ano, s tebou! já a můj rytíř Zděnek.

Filiska. Člověče, v tvé lebce straší!

Vojtěch. Čerta starého! — proč to zapíráš?

Filiska. Ještě jednou: neznám tě.

Vojtěch. Jak? — nesmála se's mi, že se čerta a čarodějníků bojím, he? — nedala's mi plný krajáček sbíraného mlíka, he? — mluv, neznáš mne?

Filiska. Ahahaha!

Vojtěch. Nevím, co s tím děvčetem počnu — teď se dokonce směje!

Filiska. Zbrojnoši! ty's na mol opilý!

Vojtěch. I dej mi ty svatý pokoj! — opilý! ano, kdybych se byl mohl ještě jednou k skalnímu potoku přitřít; ale tak! po čertech střídmě svých hostů napájejí!

Digitized by Google

Filiska. O ty blázne! toť se stalo hned před čtrnácti dny!

Vojtěch. Jak? — hahaha! — nu, teď bych rád věděl, kdo z nás je větší blázen! — Znáš-li pak ještě svět? — vždyť jsme se hned vrátili! — Já se tomu divím, že je již bílý den, vždyť jsme se tam jen zatočili?

Filiska. Hahaha! — A kde jste byli? kam jste se najednou poděli?

Vojtěch. I, mezi těmi lakomci, Blanickými rytíři!

Filiska. Kde? — v Blaníku?

Vojtěch. Nu ano, v jejich kamenné tvrzi.

Filiska. Není možná! — kudy byste tam přišli?

Vojtěch. Ty's hloupá; cestou!

Filiska. Ale kterou stranou? vždyť pak do něho žádného vchodu není? ne jednou jsem ho obešla kolem a kolem!

Vojtěch. To ví Bůh! já sám nevím. Můj rytíř kráčel za jakýmsi vousatým starcem, a já za mým rytířem.

Filiska. Můj svrchovaný Bože! jakž pak to v tom kopci vyhlíží?

Vojtěch. Inu, blázínku, jako v jiném kopci! — Byla tam taková kamenná síň, a v ní se procházelo as deset tisíc ozbrojených rytířů.

Digitized by Google

Filiska. Deset tisíc? to není možná! ti by se v kopci ani neseznali?

Vojtěch. Třesky plesky! vždyť je vnitřnina větší, než zevnitřnina! — Nu, a ti všickni Zděnka obklopili —

Filiska. Jak pak asi vyhlížejí?

Vojtěch. Jako všickni rytíři! — Ale, můj anděli, vodu ti tam mají dobrou!

Filiska. Ano?

Vojtěch. Um! kapitální! Setkal jsem se tam s několika veselými mužíky, kterým jsem si postěžoval, že bych velkou žížeň měl. — „Přineste mu vody ze skalního potoku!“ povídá jeden z nich. — Vody? pomyslím sám u sebe, tu si sami vypíte! — Ale co? — přinesou mi ji v dřevěném koflíku; já piju, a vezmi si mne dvanáct patriarchů! voda nechutnala jinak, než jako nejstarší mělnické víno!

Filiska. Aj — to's ty pil?

Vojtěch. I, vlil jsem je do sebe! Ale což je to platno, dlouho-li pak trvá ta dřevěná nádoba?

Filiska. Což pak s tím pytlem děláš?

Vojtěch. Ten mi také darovali.

Filiska. Prázný pytel? ti velikomyslní rytíři!

Vojtěch. Bylť ovšem naplněn, ale ovsem. Nějakou chvíli jsem se s tím cloumal, konečně jsem to všecko pod lípu vysypal! (Hodí pytel na zem.) Tu máš, pytel ti daruji.

Digitized by Google

Filiska. Copak to v něm zvoní?

Vojtěch. Zvoní? — snad tam vězí ještě několik zrnek ovsa.

Filiska. Což ti to napadá, oves nezvoní. (Kouká do pytle a vytáhne několik dukátů.) I! — Pán Bůh s námi! — totě zlato?

Vojtěch. Ano! dobře máš — hahaha — á!! — i kýho-li čerta! — ty dukáty byly v pytli?

Filiska. Nu ano! což o tom nevíš?

Vojtěch. Ani slovíčka! — Pro Bůh! jak pak přišly dukáty do pytle?

Filiska (třese pytlem, z něhož ještě as dvacet dukátů vypadne). I — člověče! to je zlata —

Vojtěch (otevřenou hubou). A — to jsou mé peníze?

Filiska. Nu, čí pak by byly — mé nejsou.

Vojtěch (běhaje a skákaje). Juhuhuhu! to mám peněz! (Shrabuje je.) Pojďte sem, vy roztomilí kanárkové! — ichuchu! teď jsem najednou bohatý!

Filiska. Jen pak mi přece pověz, jak's k těm dukátům přišel? — vždyť pak — Bože mi přetěžké hříchy odpusť! — vždyť paks je snad neodcizil?

Vojtěch. Co? — jdi mi na cti utrhačko! já ti budu dukáty krást!

Filiska. Tak budeš přece vědět, jaks k nim přišel?

Digitized by Google

Vojtěch. Nu, jak pak to mám vědět? — já vysypu oves, hodím pytel v důmnění, že je prázen, přes rameno, a tak sem přicházím!

Filiska. Ach — ach! — již to pochopuji! — Ti svatí muži ti dali proto oves — a již udělali, aby se ti, než na místo dojdeš, v dukáty proměnil.

Vojtěch. A — kdyby to Pán Bůhl dal! — (Kouká do pytle.) Děvče, na mou víru! ty máš dobře. — Když jsem oves vysejpal, pozoroval jsem, že zůstalo několik zrnek na pytli viset — teď tu není ani památky po ovse! — jaks pravila, oves se proměnil v dukáty — (Najednou zůstane jako omráčen státi.) A!!! — ó já mezek! já hovado! já osel! já —

Filiska. Nu, oslem a hovadem můžeš bejt, nikoli ale mezkem a oslem! Buďs mezek, nebo osel!

Vojtěch. Dobře máš, osel jsem, ten největší v zemi České!

Filiska. Proč pak?

Vojtěch. Vidíš, chtěli-li mi svatí rytíři oves v dukáty proměniti, tedy by mi byli všecken oves proměnili v zlato — jak?

Filiska. Toho mínění jsem také.

Vojtěch. Vidíš? a já jsem všecken oves vysypal — nebyl jsem osel?

Filiska. Byls, byls! — Světice Boží! co by tu bylo dukátů!

Digitized by Google

Vojtěch. Bylo by jich plný pytel, toť spočítá každé dítě!

Filiska. O ty neštastný člověče!

Vojtěch. Tu ránu nepřečkám — já se oběsím!

Filiska. Víš-li pak ještě, kams vysypal oves?

Vojtěch. Arci že vím! u příkré skály, pod vysokou lípou.

Filiska. Tak tam jen honem běž, bez pochyby že tam ještě bude!

Vojtěch. O! — kdyby to Pán Bůh dal, já bych běžel — skákal — letěl! —

Filiska. Běž jen, leť!

Vojtěch. A jsou-li tam ještě všecky, nebeští andělé! já na ně padnu a nevstanu, dokud na nich neumru! — Ichuchu! dukáty! dukáty! (Utíká.)

Filiska. Neprozřetelný člověk! nesu-li již tak daleko něco, tedy to několik set kroků také ještě dotáhnu! Nu, přála bych mu, aby všecko zlato na hromadě našel. — Jestiť milý mladík, ten zbrojnoš, upřímný, přívětivý — ale hloupý! nebo se mi jen tak zdá? — Co ale v skutku zlého na něm je, že se nesmírně bojí; lidé, kteří se bojí, nemají čistého svědomí!

Vojtěch (upachtěn co střela se vrátí). Ohy! — to ať čert vydrží! — s větrem v závod běžím — již jsem byl půl míle od chatrče —

Filiska. Nu, mluv! mluv, Vojtěše! — s jakou přicházíš — našels?

Digitized by Google

Vojtěch. Vždyť jsem tam ještě nebyl, zapomněl jsem pytel.

Filiska. A co s pytlem?

Vojtěch. Nu, do čeho pak dám zlato? pytel dukátů neseberu do kapsy!

Filiska. To je pravda. Nu, vezmi tedy a pospěš!

Vojtěch (hodí pytel přes rameno — běží a vrátí se zas). Ještě něco.

Filiska. Nu?

Vojtěch (se dobře urovnav, postaví se před ní). Jak ti říkají, má beruško?

Filiska. Filiska.

Vojtěch (vezme ji za ruku). Filisko! — podívej se na mne! — jsi ještě svobodna?

Filiska. Ovšem že jsem.

Vojtěch. Juhu! to je dobře!

Filiska. Což tobě na tom záleží?

Vojtěch. Filisko! koukej — máš ty dukáty ráda?

Filiska. Jsou také velmi krásné!

Vojtěch. Tu je máš.

Filiska. Co je mně po nich, mně nenáležejí!

Vojtěch. Vem je, Filisko! vem je. — Pro ty ostatní hned poběhnu, smísíme je dohromady a koupíme si veliký hrad za ně! — Pak budu rytířem, tebe si vezmu za manželku a udělám tě rytířkou! — nu?

Digitized by Google

Filiska. Pomalu, pomalu, z toho mraku nebude pršet!

Vojtěch. Jak? — ty mne nechceš?

Filiska. Nelíbíš se mi!

Vojtěch. Můj Bože! pročpak ne? rytíř s velikým hradem?

Filiska. Ještě hrad nemáš — a bytbys, přece se mi nelíbíš!

Vojtěch. Filisko! ty si mne musíš vzít! — mám-li pak jaké chyby na sobě?

Filiska. Chybu hroznou velikou!

Vojtěch. Jakou pak?

Filiska. Jsi bojácný, nemáš čistého svědomí!

Vojtěch. I kdo ti to nabulíkoval? — mé svědomí je čisté jako zrcadlo! — Že se bojím? není divu! když se člověk mezi samými duchy prohání! — Filisko! — (padne před ní na kolena) — korunno všech Filisek! — buď mou manželkou!

Filiska. I jdi již, bláznovský člověče! vždyť nevím, co tomu otec řekne?

Vojtěch. A svolí-li otec, tedy řekneš: ano?

Filiska. Připovíš-li mi, že nebudeš bojácný —

Vojtěch (vyskočí). I můj králíčku! tobě k vůli se budu s čerty trkati jako s berany! — Juchu! to bude živobytí! Pytel dukátů, hrad, Filisku — a než se rok s rokem sejde, malinkého rytíře! juchuchu! (Odběhne.)

Digitized by Google

Filiska. Aj! dobroto nebeská! co tomu otec řekne! — tolik zlata — ó! zajisté, nyní seznávám, že se moudře poradím, vezmu-li si toho veselého Vojtěcha. — Otec potáhne s námi na hrad, bude též rytířem — najme žoldnéře a půjde na nepřátely naší vlasti! — A já sama upnu brnění na se, vezmu meč a pro vlast bojovati budu! O, spěšně — spěšně otci vstříc!! (Běží ven.)

Výjev pátý.

Zděnek, Filiska.

Zděnek. Kam spěcháš, děvče?

Filiska. Ach! nejste vy ten rytíř, který se mnou před čtrnácti dny o půl noci rozmlouval?

Zděnek. Dnes v noci, chtělas snad říci?

Filiska. Ach ne! — vy smejšlíte křivě, jako Vojtěch! — jak vám povídám, můj otec byl celých čtrnáct dní na cestě, a již se opět vrátil.

Zděnek. Podivně! (Pro sebe.) Pochopuji. V Blaníku mi tak zázračně prošel čas. — Dobře, dívko, ten jsem; hledalas mne?

Filiska. Ach! prosím vás, rytíři, nemějte to za zlé — já dostanu vašeho zbrojnoše za rytíře.

Digitized by Google

Zděnek. Mého Vojtěcha? oho! — kdež pak jste se tak brzo seznámili?

Filiska. Tady. Před malou chvílkou tu byl.

Zděnek (se usmívaje). Já nemám nic naproti tomu. — Jen měj strpení, až mi Vojtěch pomůže nepřátely potříti.

Filiska. Od srdce ráda. — Pomyslete si, ten přešťastný blázen má plný pytel dukátů!

Zděnek. Můj Vojtěch?

Filiska. Blaničtí rytíři mu je darovali.

Zděnek. Kde je nyní?

Filiska. Nehněvejte se — na okamžení se vrátí.

Zděnek. Dobře. Já jdu napřed. V oudolí u studnice že nás najde více. — S Bohem, děvo! (Odchází.)

Výjev šestý.

Jindřich Prachatický, předešlí.

Prachatický. Jste vy Zásmucký?

Zděnek. Zděnek Zásmucký! (Hrdě.) Co žádáš ode mne?

Prachatický. Zděnek! — vy Zděnek Zásmucký? — tedy je to předce pravda — živ?

Zděnek. Jak vidíte. Co vás ke mně vede?

Digitized by Google

Prachatický. V oudolí stojí šedesáte pacholků, rození Češi, moji žoldnéři — čekají vašeho dalšího rozkazu.

Zděnek. Kdo jste?

Prachatický. Český rytíř, hotov, pro vlast s celým peklem svésti bitvu.

Zděnek. Kdo vás odkázal na mne?

Prachatický. To sám dobře nevím. — Včera v první soumrak — právě jsem se z lovu vracel domů — najdu, an šedivý zbrojnoš u brány mého hradu stojí. — I tážu se ho, nechce-li přespati v hradě? — „Nikoli, statný Jindřichu!“ odpoví starec — jakživ jsem před tím neviděl jeho — „musím ještě dnes přinesti Zděnkovi odpověd.“ — Tu mi vypravoval, že, byv Gygantů nadaný silou, táhnete na zhoubce naší vlasti, a mne zuvete k stejnému předsevzetí. — V Svarušově chatrči že najdu vás, pověděl zbrojnoš — a zajisté, vy tady.

Zděnek (stranou). I toto pochopuji! — (Nahlas.) Tedy pojďte, ať chvátáme k cíli! (Podá mu ruku a oba odejdou.)

Filiska. Jak spanilí jsou rytíři naši! — Tolik šlechetnosti, tolik srdnatosti, a při tom přívětiví až milo! srdce bych s nimi rozdělila! — Ach! kýž jsem již jen rytířkou, abych mohla přebývat se samými rytíři!

Digitized by Google

Výjev sedmý.

Vojtěch, Filiska.

Vojtěch (s prázným pytlem až na stolici se potácí). Ach! — ach — já skonám!

Filiska. Vojtíšku! Vojtíšku! tvůj rytíř tady byl, všecko jsem mu pověděla! Že budem svoji, že máš pytel dukátů!

Vojtěch. Ano? — a co on na to řekl?

Filiska. Aby ti jich Pán Bůh požehnal!

Vojtěch. Nadarmo! všecko nadarmo! Pán Bůh mně jich nepožehnal!

Filiska. Ale co vidím? tyť přicházíš opět s prázným pytlem?

Vojtěch (zahodí pytel). I, vzalo si devět čertů prázný pytel! — já jsem bez sebe — já se utopím — oběsím —

Filiska. Pán Bůh s námi! ty hříšníče! co mluvíš?

Vojtěch. Naše žluťounké zlato! náš hrad — naše rytířstvo — ty — malý rytířek — všecko je v pekle!

Filiska. Je-li možná! — kde máš dukáty?

Vojtěch. Ty tam!

Filiska. Pryč?

Digitized by Google

Vojtěch. Jak by vypláchl! — Ani oves, ani dukáty!

Filiska. Nešťastný Vojtěše! — vidíš? svatí rytíři se rozhněvali na tě, žes vysypal oves. Měl's ho nesti až na místo!

Vojtěch. E! kdyby s člověkem moudře promluvili, já bych byl jejich horu odnesl! — ale tak — (přešklebuje se) „Dejte mu několik mírek ovsa!“ — i, čert se vám ponese s ovsem!

Filiska (lomíc rukama). Teď je po naději! — Lichevníče! kterak's rozbořil mou celou radost. Již jsem si všecko pořádala jako rytířka — na kamenném vysokém hradě jsem se probíhala —

Vojtěch. A já ne? — ach! Filisko, prosím tě, nepohrdej mnou, že nemám plný pytel dukátů! — Bůh milej ví, že tě mám nesmírně rád! — Vidíš, as třidcet dukátů předce máme — a víš co? ti svatí rytíři povídali, budu-li věrně sloužiti svému pánu, že se k nim často mohu podívati. — Já půjdu za Zděnkem, a nedám mu oddechu, dokud se mnou do Blaníka nepojede! Pak budu prositi o nový oves — ti blázni budou myslit, že ho opět vysypu, dají mi ho — a já nebudu mezkem! nýbrž ponesu, ano polezu třebas, rovnou cestou k tobě!

Filiska. Nu, to se dá slyšet! — Ale pros neustále rytíře —

Digitized by Google

Vojtěch. Ouprkem poběhnu za ním. — Kde pak ho mám hledat, nepověděl ti?

Filiska. V oudolí u studnice. Tam prý se sejdete.

Vojtěch. Dobře. Já jdu — měj se dobře — ale, Filisko! — Filisko! nebuď mi nevěrná!

Filiska. I neboj se; vždyť k nám žádný nepřijde!

Vojtěch. Leda to! — Náš starý hradník říkával, ženské že jsou tak dlouho jednomu věrné, dokud nepřijde druhý! — Měj se dobře, má rozmilá ženuško! (Odbíhá.)

Filiska. Navrať se brzo, můj laskavý mužíčku! (Jde za ním.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství třetí.

Síň na hradě Švamberkově. V levo vysoké okno, v pravo stůl a několik stolic. Po sloupích visí sem tam zbraň.

Výjev první.

Švamberk, hned na to zbrojnoš.

Švamberk (mrzutě přechází). Kde ti chlapi lelkují! — Českou zemi byl bych křížem a křížem již projel! — He! zbrojnoši! číši s vínem sem! — Váhavosti nemohu cítit, a kdo mou vůli hbitě nezachovává, toho z hradu vyštvu — ať se čerti servou!

Zbrojnoš (přinese víno).

Švamberk. Postav! — Ještě se Vavřinec nenavrátil?

Zbrojnoš. Právě jsem jim spouštěl most.

Švamberk. Zas se sem přikradl, jako vlk k ovčinci! Křiku se nikdy nebojím, na tichost se všema očima dívám. Pošli ho sem — hned!

Digitized by Google

Zbrojnoš. Přivedl s sebou churavého hřebce —

Švamberk. Hned! ať zhyne hřebec, já se potom čerta ptám!

Zbrojnoš (odejde).

Švamberk (pije). A! — ani mi již víno chutnati nechce! — Proklatá změna! nevím, oč nebesa prositi mám. V hrobě-li bych hnil, čili chlipl někde v zámořských lesích! — Je-li pak to země Česká, kterouž jsem se druhdy honosíval? Toho měl kat šestkrát zadrhnouti na makovici nejvyššího z hradů Českých, kdo základ položil tomu jestřábímu zmatku — ať se čerti servou! — (Pije.) — Musil jsem také pro větší starost rytířský statek po svém tchánovi zdědit, abych po uši v bázni vězel! — (Pije.) A, ať si s tím Johana počne jakou chce — já se budu starati o své!

Výjev druhý.

Vavřinec, Švamberk.

Vavřinec. Zdař vás Bůh, pane rytíři! — Laskavé pozdravení od naší dobrotivé paní —

Švamberk. Jest tchán ještě živ?

Vavřinec. Ach! již opět o šlechetného muže více pod studenou zemí!

Digitized by Google

Švamberk. Hnije!? — — Pokoj popeli jeho! — Tedy vás pohřeb tak dlouho zdržel? Tebe jsem již včera očekával —

Vavřinec. Dílem pohřeb — dílem — (Zamlčí se.)

Švamberk. Dílem?

Vavřinec. Dílem také neštěstí, ješto nás na cestě do Jesenic potkalo.

Švamberk. Neštěstí? —

Vavřinec. Naše šlechetná rytířka — v tom nejžravějším nebezpečenství seslal jí divotvorný Bůh mocného strážce —

Švamberk. Johana?! — mluv, mluv! ať se čerti servou?!

Vavřinec. Již jsme nebyli s dvoje hona od Jílovi, splašili se u vozu hřebci, vozka se svalil pod kola — a nadarmo volání, nadarmo jízdba v největším vzteku — hřebci s vozem v povětří, a naše paní ve voze!

Švamberk (vyskočí). Ďáble a peklo!

Vavřinec. Již sletěli přes pahorky co zemětřes dolů, a v oudolí Sázava se svým prchlým jekotem!

Švamberk. Hrom, ďáble a veškeré peklo! — a Johana!?

Vavřinec. Co smrtící šíp srazila mne hrůza s oře — nic jsem neviděl, než smrt své nešťastné paní —

Digitized by Google

Švamberk. Smrt — chlape! což by žádný anděl nebděl! —

Vavřinec. Ba, Bůhť jest živ! anděl s nebes! — Po břehu Sázavy táhli dva rytíři, majíce mnoho žoldnéřů různo za sebou. — Již již se hltavě otvíraly vlny, aby zahrabaly s drahým břemenem vůz — již paní naše, zdrcena leknutím a hrůzou, na kolena klesla — co uslyšeli rytíři mimo jedoucí její zoufanlivý hlas — a jeden — jako by jehňata běžela naň, obejmul v náručí vzteklé oře naše! —

Švamberk (který s užasnutím poslouchal). Nebe budiž za to věčně velebeno!

Vavřinec. Katovská práce! — hřebci klesli pod rukama jeho, a — Bohu stokrát díky! naše dobrá paní zachována!

Švamberk. A kde — kde je vysvoboditel její? — To jest více, než zmužilost lidská — ať se čerti servou! (Na baště zavzní trouba.) Co jest to? — jdi ven!

Vavřinec (jde ven).

Švamberk. Hm! Bivoj zaškrtil druhdy divokého vepře; ale — m é h ř e b c e poraziti ve vzteku, to jest mnohem více — ať se čerti servou! — —

Vavřinec (rychle přiběhne). Rytíři! radostí klesnu!

Švamberk. Co jest opět?

Digitized by Google

Vavřinec. Je-li zrak můj dnes jako včera — rytíř, který nám tak zázračně zachoval rytířku —

Švamberk. Jak — je tady?

Vavřinec. Ať mne Bůh napraví! již na předhradí. — Zakázal jste sice, abychme bez vašeho vědomí nespouštěli mosty; ale jemu! — Bůh mne naprav! — kdyby sám arcisatan byl, nebe bych mu otevřel!

Švamberk. A víš — dobře víš, že on to, a žádný jiný?

Vavřinec. Svým živobytím —

Švamberk. Tedy jemu vstříc! — A ač jen rytíř jsem, knížecky jemu se odměním. — (Chce ven.)

Vavřinec. Tu přichází —

Výjev třetí.

Zděnek, Prachatický, předešlí.

Švamberk (jde jim vstříc). Vítej mi, šlechetný příteli — (Odskočí nazpátek.) Divotvorné nebe! Zděnkův duch!!

Zděnek. Můj Prokope! Švamberku!

Švamberk. Co tě vyhání z hrobu, můj nešťastný příteli?

Digitized by Google

Zděnek. Švamberku! podej mi pravici — já jsem živ!

Švamberk. Zásmucký! — a kdybych stín obejmul — můj Zděnku!! (Padne mu v náručí.)

Prachatický. *Victoria*! Švamberk je také náš!

Švamberk. Příteli! — bratře! — živ — živ, a starý můj Zděnek! — Mluv, jakým zázrakem —

Zděnek. Nepravá se pronesla v Čechách o mé přítomnosti zpráva, Samostřel vás všecky zklamal. Ty sám's přisahal na to, že's mé tělo viděl — a předce tě opět mám, Švamberku můj! (Srdečně se mu do očí dívá.) Prokope! — ty jediný z tolika letostejných přátel! — tys ještě celý — celý tak, jak's mi před sedmi lety přisahal bratrskou lásku! (Opět ho obejme.)

Švamberk. Můj Zděnku! — Od té chvíle jsem také blaženosti nepocítil, co jsem se v Praze musil rozloučiti s tebou! — Schudl's, bratře můj, za to mi ale dvojnásobně vítej! Vezmi můj hrad — můj lid — můj život — ať se čerti servou! (Padne mu opět okolo krku.)

Zděnek. O můj příteli! — a kolikrát od té chvíle pomyslil jsem já sobě: Tvůj Prokop zajisté zpomíná na tě, sedí na hradě Českém, kojí se milostí spanilé Češky —

Švamberk. Spanilé Češky, kterou's mi před málo dny tak divotvorně zachoval.

Zděnek. Prokope! tys manžel?

Digitized by Google

Švamberk. Manžel. Rytířka, jíž splašení hřebci hrozili smrtí —

Zděnek. Tvá manželka? — Přijmi za vděk, příteli! Spanilá, ušlechtilá Češka.

Švamberk. Ale povídej, Zděnku můj! jak's byl s to? Taková odpora žádá nadpřirozenou sílu — ať se čerti servou!

Zděnek. Můj milý příteli! mne potkaly již divné, přepodivné věci, co kráčím opět po své milé vlasti. — O tom někdy jindy. — Nyní mi přispěj svou pravicí, které tak velmi zapotřebí mám.

Švamberk. Mluv, vládni mnou i celým statkem!

Zděnek. Vůkol a vůkol po zemi České tropí se hanebné skutky. Loupež, vražda, nevěra a zráda pansky sobě podávají ruce, a toto břímě dosáhlo již tíže, že pod ní klesá silná vlast naše! Z kořene vyvrátiti těžkou metlu tuto lze zajisté jedině mužům — a — proč bych se nepřiznal tobě? Švamberku! tobě svěřím svou velikou myšlénku: Vyšel jsem, abych poplenil červy, kteří zžírají zemi Českou!

Švamberk. A na tuto pouť, Zděnku, dám tobě ze zbrojnice nejpádnější meč!

Zděnek. Ovšem žeť mi velmi — velmi ublížila vlast má! — však budu se k ní jako k matce míti! (Jde a otevře okno.) Patř do pole. Jak se ti líbí vzhlednutí toto?

Digitized by Google

Švamberk. Co vidím? můj hrad bojovníky obstoupen!

Zděnek. Samými horlivými muži, kteří mne s radostí následují.

Švamberk. To tvůj zástup, Zděnku?

Zděnek. Můj! — a ty?

Švamberk. Já jsem tvůj s tělem i s duší!

Zděnek. Potáhneš se mnou?

Švamberk. Do vody — do ohně — s tebou! — ať se čerti servou!

Zděnek. Tvůj lid —

Švamberk. Je na okamžení připraven. — Nediv se tomu. Jsem tu živ v neskončené bitvě a válce. Jist nejsem žádného dne — žádné, ani té nejčernější noci! Již několikrát se přihnal na mne ten loupežnický hluk; však ty mne znáš. Dokud v jediném žoldnéři život, neustoupím. A nemohu-li již zachrániti otcovský hrad, tedy jim věkovité stěny na tejla strhám, a pochovám se s nimi do jednoho hrobu — ať se čerti servou!

Zděnek. Nuže! tedy kaž pacholkům —

Švamberk. Hola! Vavřinče!

Vavřinec. Rytíři! —

Švamberk. Dej přinest víno.

Vavřinec (vejde do dveří, hned se ale zas vrátí).

Švamberk (k Prachatickému). Posaďte se za stůl, rytíři! — Vy máte českou tvář — vám bych své srdce bez rozpaku svěřil!

Digitized by Google

Prachatický. Učiňtež směle tak, Švamberku!

Švamberk (podá mu pravici). Budeme si tykat, na delší přátelství. — Sedni a zakus mého vína, a tak, jak nyní spolu pijeme —

Prachatický. Tak budem dnes ještě spolu bojovati! (Sedne a pije.)

Švamberk. Vavřinče! sběhni dolů, svolej žoldnéře a kaž, aby se ozbrojili. Potáhneme do boje.

Vavřinec (vesele). Do boje! a, naprav mne Bůh! do toho nejspravedlivějšího. — Vy, statečný rytíři, snad s námi?

Zděnek. S vámi, starče!

Vavřinec. Hura! jaký to ples jim snesu dolů! S vámi potáhnou veseleji do boje, než k nejtučnějšímu kvasu! — Na předhradí sedí váš zbrojnoš, veselý Čech! okolo něho veškeren náš lid, a on jim musí vypravovat o vás — ano rytíři, Bůh mne naprav! o vás jim musí vypravovati! (Odejde.)

Zděnek. Švamberku! na tvém hradě nacházím stěsněnou celou zemi Českou. Hoří-li všickni žoldnéřové tvoji tak, tedy je každý zbrojnoš obstražený hrad!

Švamberk (pije). Mému lidu můžeš hranice směle svěřit. — Postav je do pekelné brány na stráž, a co bude svět světem státi, neuvidíš na zemi ďábla — ať se čerti servou!

Prachatický. Taková-li síla naše, vítězství nás nemine! (Vstane.)

Digitized by Google

Švamberk (vyskočí též od stolu). He! Vavřinče!

Vavřinec (přiběhne).

Švamberk. Pancíř, přílbu a meč!

Vavřinec (vezme se sloupu pancíř a připíná mu ho).

Švamberk. Čtyřicet pacholků necháš doma. V noci je rozstavíš, však prozřetelně, na hradby; sám dohlížej všudy —

Vavřinec. Táhl bych, rytíři, raděj také s vámi —

Švamberk. Zůstaneš doma — ať se čerti servou! — Dva zbrojnoše, pevného kmene, vyšleš za Johanou do Jesenic. Ať jí vyřídí ve jménu mém: dokud ji sám osobně neodvedu, aby se na cestu nevydávala. — Rukavice!

Vavřinec (mu je dá a smutně odejde).

Švamberk. A nyní pryč, přátelé! — devět životů za jeden, ať se čerti servou!

Zděnek. Bychom ale nevyjížděli do oblak — jsou-li pak ti povědoma jejich lotrovská hnízda?

Švamberk. Co mé vlastní hříchy! — S den cesty odtud kraluje ten nejodvážlivější, z krve knížecí — ale ducha pacholského! V jeho černých sídlech mnohý chrabrý rytíř u vězení vadne — mnohá česká děva své jaro oplakává. Již několikráte předevzal jsem sobě, že vytrhnu naň sám jediný s korouhví Svatováclavskou; však vždy se mi zdálo, že se převrátil svět, a peklo

Digitized by Google

strmí na vejši, kde stávalo nebe! Přirozenost tam vztekle na pocestné vyšklebuje zuby! Po tvé ale straně! — a kdyby skála jeho očihledě rostla, my ji slezeme, dobudeme a rozboříme — ať se čerti servou!

Zděnek. Nuže! a tady ti přisahám na pravici českou! ani tenkráte, když bojovníci naši co sklácení listové klesati budou, když zemdlí ramena naše, a rozpadnou se v písek štítové naši, ani tenkráte zoufati nebudem! Nad námi se mocná ruka vznáší! — Neboj se smrti, Švamberku! porážky se neboj! My svítězíme, vlast očistíme, a pak budiž pokoj a svornost v Čechách odměnou nám!!

Švamberk. Pokoj a svornost, jednoho kořene stromy — ať se čerti servou! (Vezme každého za jednu ruku a všickni odejdou.)

Digitized by Google

Výjev čtvrtý.

Hornatá skalina. V pravém koutě na vysoké skále Zbihonova tvrz, *Skalka* nazvaná, pevnými zděmi ohražena. Skalnatou strání sem tam se vinoucí nahoru cesta.

Po chvílce se spustí zdvihací most, po němž Zbihon a za ním několik žoldnéřů sejde, z nichž jeden víno, druhý krmě nese. Brzo na to Divoký.

Zbihon (sešed dolů). Jen dolů! Ať použiji svých pokrmů na zdravém větru. — Nahoře je mi příliš mrtvo, a to proklaté kvílení a jikání mi vytřepuje uši! (Pije.) Ah! — Jaký máme měsíc, pacholku?

Zbrojnoš. Květen se schyluje ku konci.

Zbihon. Letošní rok přináší nové jaro s sebou. Již tak časně hází slunce své paprsky do oužlabí našich! (Před sebe.) Skoro bych se již rád z těchto skalin vystěhoval. Co to?

Zbrojnoš. Jezdec letí plným tryskem — — Divoký! —

Zbihon. Divoký? — v pravý čas!

Divoký (přijede, skočí s koně a odevzdá ho pacholku, který s ním na levo mezi skály odejde, sám pak se hluboce před Zbihonem pokloní). Hlubokou poctu ode všech —

Zbihon. Ode všech? v tom krátkém čase a u všech —

Digitized by Google

Divoký. Ještě víc než u všech. (Podá mu stočený papír.) To posílá Samostřel.

Zbihon (vezme papír a dívá se na Divokého). Obsah — ?

Divoký. Neví bezpochyby mimo Samostřela ještě žádný.

Zbihon (čte). — — Výborně! mistrný lov! — Zdědina, Rudelín a Bormír připadli ke mně!

Divoký. Ocelivý trojlist!

Zbihon. Co vzkazuje Chvojislav?

Divoký. Žeby byl rozkaz váš na minutu vyplnil, kdyby —

Zbihon. Kdyby — ?

Divoký. Kdyby byl Svatoš, jehož dle vaší vůle usmrtiti měl, dobrovolně ve vězení neumřel.

Zbihon (s radostí). Zajisté?! — Sladké odpočinutí! — a Hrdín? je to pravda —

Divoký. Že je na smrt nemocen? je! — Došla k němu zpráva, že přitáhnou silnicí bohatí kupci. Zachtělo se mu jejich zboží —

Zbihon. Hanba! a v tak nectném outoku na smrt se dát ranit! — Koho peklo na mlaz odsoudí, do smrti se z hmyzu nevyvine! — Tedy nepřijde?

Divoký. Sám ne — pošle ale třidcet žoldnéřů.

Zbihon. Kdy?

Divoký. Ještě dnes. Vytrhli hned za mnou.

Digitized by Google

Zbihon. Dobře. On ať se slavně zasnoubí smrti! Vždy jsem se mrzíval na to, že jsem z něho nijak nemohl vyhloubati poddanosti ducha! — Slyš, Divoký! — přistup blíže. — Tys muž, dokonale tak, jak jsem vždy byl po něm dychtil —

Divoký. Pane! vždy jste mě předcházel smělostí nezhrozitedlnou — co jsem, jsem vaším příkladem.

Zbihon. Buď vděčen, a mnohem lépe zaopatřím tebe!

Divoký. Kažte! Posvěcena místa rozbiju! zlého vědomí se nebojím.

Zbihon. Hahaha! pošetilých bláznů, kteří ještě o pokání káží! — Pomlč pak, prosím tě, Divoký, s takovou řitinou!

Divoký. Vždyť jsem také již svědomí na věky ukolébal! O nebe nestojím, a peklo o mne. V krvi se každodenně brodím; musilť bych zajisté rozum jen pozbýt, kdyby mi napadla nevinná cesta!

Zbihon. Na tvé zdraví, Divoký! — (Pije.) Dopí!

Divoký (pije). Ať je živ Zbihon, nejmocnější rytíř!

Zbihon. Hahaha! — Ten svět pak se docela podle nás řídí, jak ho kdo chce mít! — — Pojď sem, Divoký! — Věz, hluboká vězení našeho hradu

Digitized by Google

jsou již téměř přeplněna. Že mnohého, ba skoro žádného propustiti nesmím, pochopuješ?

Divoký. K tomu bych také neradil!

Zbihon. I umínil jsem, jak jsem již častěji učinil, opustiti byt starý, a dosaditi na své místo dospělého hradníka. Nu, a tento ouřad, Divoký, svěřuji tobě!

Divoký (radostně). Pane —

Zbihon. Však s jedinou výminkou.

Divoký. Mluvte! požádejte hlavu Franckého krále, a ve dvou měsících ho koruna netlačí!

Zbihon. Miloslavu bych rád vzal s sebou — však dobrovolně mne musí následovat. — Až potud se jako tygřice vzteká — to se musí podat, a sice pomocí tvou.

Divoký. Mou? — co já jsem při tom?

Zbihon. Jsi nejhlavnější! — Že by i otec její byl za mými zámky, o tom jsem jí teprv včera dal vědět. Hm! do ní vjelo devět tisíc ďáblů! hryzla okovy a rvala si vlasy z voskové hlavy. — Konečně se zuřivost proměnila v pláč, a na kolenou prosila o svobodu šedivého otce.

Divoký. Hm! hrozit a prosit, ženská zbraň!

Zbihon. Toho musíme použiti. — Vyvedu otce, připovím jí svatě, že ho propustím, dobrovolně-li mi podá ruku. — Dej pozor! co se bude potýkati v ní smrt otcova s panenskou ctností — svítězí dětinská láska, a ona svolí ke všemu. — Abych se

Digitized by Google

ale náklonnosti srdce tím snadněji ubezpečil, dám u její přítomnosti otce z hradu vyprovoditi — a n o, doprovoditi ho dám, aby tím bezpečněji došel svého místa, a sprovoditelem jeho máš býti t y!

Divoký. Bezpečte se na mne, třeba až na hřbitov!

Zbihon. Rozumí se beztoho, že mu, až sejdete s očí, tu neb onde v pohodlném místě vrazíš dýku do sedmdesátiletých žeber.

Divoký. Prr!

Zbihon. Hrozíš se?

Divoký. Abych se vám přiznal, rytíři! — čert ví proč? — ale červené na bílém nemohu vidět. Šedina a krev! prr!

Zbihon. Divoký —!

Divoký. Nu! — dlouho-li pak to může trvat! — těžký kus práce, ale vysmát se nedám! — Slovo s to, rytíři! — tu dýku však nebudu nosit za ňádry!

Zbihon. Po vykonané vraždě víš, kde odměny dojdeš —

Divoký. Co to? — kdo se k nám blíží? (Běží za skálu.) Mladé děvče!

---

*

Digitized by Google

Výjev pátý.

Sedmikrása, předešlí.

Sedmikrása (všude se ohlížejíc bázlivě vstoupí).

Zbihon. Co hledá to jehně? — zeptej se!

Divoký. Kam hodláš, dívko? koho hledáš?

Sedmikrása. Bůh s vámi, mocní rytíři! — Nemračte se na mne — zbloudila jsem s cesty —

Divoký. Kam bys ráda?

Sedmikrása. Na Skalku, k velikému Zbihonovi.

Divoký. To's nemohla moudřeji zablouditi; jsi na Skalce.

Sedmikrása. Skutečně!? — (Ohlíží se na hrad.) Aj, divy Boží! — to je pevný — pevný hrad!

Zbihon. Kdo tě posílá k Zbihonovi?

Sedmikrása (leknouc se, k němu se obrátí). Hle! totě's ty sám? — Nedívej se tak zasmoušeně na mne — tys veliký kníže!

Zbihon. Mluv!

Sedmikrása. Posílá mne sem vážný — převelebný kmet — starý, velmi starý. Hlavu měl holou — co stříbro bleskotnou, na bradě dlouhé — dlouhé šedivé fousy, a černé roucho po celém těle. — Věřte mně — (tejně k nim) mně se všecko zdá, že to byl svatý Ivan!

Digitized by Google

Zbihon. Děvče, ty třeštíš!

Divoký. Hahaha!

Sedmikrása. Nesmějte se tomu! — Mně bylo tak nábožně po celém srdci, když jsem mu patřila v tvář.

Divoký (pro sebe). Byl-li to svatý, tedy nám nic dobrého nevzkazuje!

Zbihon. A co mi máš vyřídit od svatého Ivana?

Sedmikrása. Aj — nic! — Prosila jsem ho, aby se mne ujal, že jsem sirotek, a v celém světě nemám přátel. — Nemohl mi nic dáti — neb je sám chudičký; radil mi ale, abych se vydala na Skalku k vám, vy že mne každodenně budete potřebovat.

Divoký (měří ji od paty až k hlavě — pak pro sebe). Tak? — nu! rozkvítat již počínáš!

Zbihon. Kdo jsi?

Sedmikrása. Mladá cikánka. Rodiče mi zemřeli. Měla jsem dva bratry, ty se mně ztratili; a kde se nyní uživím, nevědouc nic jiného, než hádati a prorokovati?

Zbihon. Zajisté! nic jiného? — žádná maličkost! — Divoký! pojď pak sem! (Sejdou stranou.)

Sedmikrása (popojde hloub a nevinně se na hrad dívá).

Zbihon. Co myslíš, abych si osud svůj opakovati dal? — Víš dobře, co mi před devíti lety

Digitized by Google

stará cikánka — snad dokonce její matka — předpovídala?

Divoký. Že ni patnácté, ni šestnácté století neporodí muže, jenž by přemohl a usmrtil vás!

Zbihon. Dobře. Tak to znělo! Ještě mnohem více, co se již také na větším díle vyplnilo. I neubráním se lichotnému pokušení — (K Sedmikráse.) Jsi tedy s to, dívko, aby's vyhrnula budoucnosti roušku?

Sedmikrása. Nerouhejte se, převeliký muži! Budoucnost měřiti lze jedinému jen, a člověka druhé svědomí jest budoucnost.

Zbihon. V čem pozůstává tedy prorokování tvé?

Sedmikrása. V důvtipnosti, prozřetelnosti, ostrozrakosti. — Z toho, co člověk, v čem, jak, kde a kdy jest, soudíme uvážlivě, čím býti může.

Divoký (pro sebe). Tomu ať čert porozumí!

Zbihon (podí jí ruku). Tedy čti!

Sedmikrása (vzavši ruku jeho co zkamenělá na ni hledí, jen časem svým prstem po ní jezdíc). Ó! — ó! — co učinilo nebe! — Devět silných života jisker sběhlo se do jediné hrudy; vůz tedy ze slunce, z měsíce kola! Na voje spřáhli plachých dvanáct blesků — a jede, a jede — s cesty! prachu a písku! — (Nejprv jedinou linií, pak na všecky

Digitized by Google

strany přebíhá.) Hrdě jede statnost, a nadarmo se ze všech stran durdí mocnost, právo, síla, pomsta, kletba, lest, klam, zuřivost a vzteklost — nadarmo kvílí, že žádnému tak smrtící dýky, aby skrátily letícím bleskům rozpustilou postraň — jedno století — dvě — až konečně, převelebné roucho! —

Zbihon (utrhne). Dost! — ať se konečně peklo shrkne na mne, celý jsem jeho!

Sedmikrása (jako ze sna vytržena). Kde jsem? — u Skalky? — ach, ano! u Skalky! — Rytíři, popřejte, abych vešla do hradu a posilnila své zemdlené oudy! Jsem velmi slaba!

Zbihon. Nakládej dle libosti celým hradem, dívko! neb's mistrně zastala svůj ouřad. — Žoldnéři! doveďte ji nahoru, a kažte Voršile, aby vyplnila každou žádost její.

Sedmikrása (přiblížíc se ještě jednou k němu, důvěrně). Pane rytíři! nemáte nikde na svém hradě svatého Ivana obraz?

Zbihon (zamračeně). Nemám!

Divoký. Ráda-li se na obrazy díváš, najdeš jich ve večeřadle dost. — Libušu se zlatou žábou, Vlastu, Šárku, Drahomíru —

Sedmikrása. Brr! — já se těch pohanů bojím! (Odejde do hradu, několik zbrojnošů s ní.)

Zbihon. Tenkrát se zlosti celého království hlasitě směju! — Slyšels ji, Divoký? jedno sto-

Digitized by Google

letí, dvě — není to dle mistrovy její patnácté a šestnácté? Hahaha! čtrnácté století zajelo do přehustých minulosti lesů, nikdy se již nenavrátí, panuje jen v němých rytinách ještě, a sedmnácté musí tedy poroditi mého vraha? Haha! toho se netřesu! do toho času budu dávno v hrobě hníti — v hrobě, do něhož mne uloží přátelé moji.

Výjev šestý.

Kroupa, předešlí.

Kroupa (postrašen). Milost s vámi! všickni jsme prodáni smrti!

Zbihon. Jak? — co je!?

Kroupa. Den soudný! povodeň! metla Sodomská! šibenice a kolo! — co mi jen přehlídnouti možná, jsme nepřátely obhraženi!

Zbihon.
Divoký. } Jak — kde!? mluv!

Kroupa. Všude! všude! — Já jsem na stráži u černé věže, přemejšlím právě svůj bídný život — „jsi teprv dvamecítma let starý,“ promluvím sám k sobě —

Zbihon. Krákorej! u všech živých ďáblů!

Digitized by Google

Kroupa. „Jsi teprv dvamecítma let starý," a v tom mi krkavec zakrká nad hlavou! — Ta příšera mi vždy předpovídá žalost! — i seberu se a s veverkou v závod na vysokou jedli —

Zbihon. }
Divoký. } Nu, nu?

Kroupa. Nu, tu jsem viděl, co vám žádnému nepřeji! — Mně nebylo jinak, než jako by mne spravedlnost svatá na věčnou smrt byla odsoudila!

Zbihon. Cos viděl?

Divoký. Tak pak to jen vykydni!

Kroupa. Na Zbitolickém palouku veliké houfy ozbrojených mužů — lidé jako hora! a ti táhnou zpříma k nám.

Zbihon. Troupe! je to něco neobyčejného?

Divoký. A pro takovou maličkost opustils své stanoviště?

Kroupa. Maličkost? — Slyšte jen dále, otráví vás to! — V jejich čele jakýsi Zděnek Zásmucký —

Zbihon. Zděnek Zásmucký? — Blázníš? — ten je již dávno pohřben!

Divoký. Kýho čerta, tedy tomu předce tak? — (K Zbihonovi.) Rytíři! včera jsem na dvou místech slyšel, že je Zděnek živ.

Zbihon. Jak?

Divoký. Živ. A tento-li Zděnek s našemi nepřátely, tedy se zapotí Skalka.

Digitized by Google

Kroupa (nastrčiv ucho). Dobře máš, Divoký! Za každým vlasem mu sedí čert!

Zbihon. Slyšel's-li pak ale dobře?

Kroupa. Nu, vždyť mám uši, zdravé, velké uši! — Na nás táhnou! — A jak vesele si již napřed o nás povídají, ještě mi to hučí v uších! Naše skály za živa poškrtí, nás ztroskotají — kámen na kameně prej nezůstane — (trhne sebou) slyšíte je?

Divoký. Babo! to je vítr.

Kroupa. Dobře máš! vítr se sbratřil s nimi, táhne napřed a oni v patách za nim! (Vítr, který již před chvílkou hlasitě fičel, přesilně se počíná zmahat a skučet.)

Zbihon. Nahoru! Připravte k odporu lid; kamení, písek, ohnivé věnce! — pryč! na hrad! (Divoký, Kroupa a ostatní žoldnéři běží na hrad.) Jejich množství se směju! čím víc, tím líp! pobijou sami sebe. A zajisté by jejich Zděnek štěp století čtrnáctého musil býti, abych se ho hroziti měl! — Kdyby však —? — Zbihoni! kdyby's ztratil Miloslavu — tam — kde's — jak? — (Jako by mu něco šťastného napadlo.) Ať má sílu v štítě, jeho nevěsta ho sežene dolů! (Odejde též; když do hradu vběhne, vyzdvihne se most.)

Digitized by Google

Výjev sedmý.

Vítr přesmutně skučí.

Zděnek, Švamberk, Prachatický, Vojtěch, hlásný, mnoho žoldnéřů.

Švamberk. Tu je máš, to dračí hnízdo. V předpeklí nenajdeš černějších stěn!

Zděnek (ohlídna se na hrad strašně sebou trhne). Ha! devatero hříchů! — Vidíš je, Prokope?!

Švamberk. Koho? — žádného!

Zděnek (ho táhne k sobě). Okno — okno! mezi miliony oken mně nejprotivnější!

Švamberk. Vidím více oken —

Zděnek. Jen jedno — jedno jen! (Před sebe.) To samé okno, za nímž jsem Miloslavu přikovanou viděl.

Prachatický. Co je mu?

Vojtěch. Co se stalo mému rytíři?

Švamberk. Co je ti, Zděnku?

Zděnek (vždy jedním okem po hradě se ohlížeje). Nic — nic! — — — Hlásný! dej znamení!

Švamberk. Znamení? — mečem jim na lebky! Hodna-li pak taká zvěř rytířského práva? — Zapal jim makovici nad hlavou, smrt tam bude lépe moci — ať se čerti servou!

Digitized by Google

Zdĕnek. O, Prokope! já mám přetesklivé zdání! — Pomni, že snad nevinnost vzdychá po naší pomoci — snad se vzdá vrah její, a zachováme ji. — Hlásný! dej znamení!

Švamberk. Nuže tedy, ve jménu Páně!

Hlásný (vystoupí ze sboru a třikrát zatroubí).

Zdĕnek (nadarmo se dívá, spouští-li se most). Jak? žádné odpovědi?

Švamberk. Pojďme si pro ni, a vytlučem ji z obláskových prsou — ať se čerti servou!

Prachatický. Vzhůru, na ně!

Zdĕnek. Ha! neslýchanou zhoubu vám! — Hlásný! opětuj svůj hlas!

Hlásný (opĕtuje — v hradě se třikrát odpoví — most se spustí, a na hradbu vyjde)

Výjev osmý.

Divoký, předešlí. Později Zbihon a Miloslava.

Divoký. Kdo jste a co žádáte od nás?

Hlásný. Ve jménu Zdĕnka Zásmuckého, veškerého rytířstva a spravedlivé věci táži se vás, zdaž se dobrovolně vzdáti a zemskému právu podrobiti chcete? sice boj vám! neb jste zhoubci naší vlasti!

Digitized by Google

Divoký. Tu stojím ve jménu Zbihona, rytíře nejmocnějšího, a odpovídám Zděnkovi Zásmuckému, který nedávno z mrtvých vstal — odpovídám veškerému rytířstvu, a zdá-li se vám, i zemskému právu, že se smějeme výhrůžkám vašim. — Zdají-li se zdě našeho hradu Zděnkovi býti marcipánové, tedy ať je rozdrtí rekovností svou! — My se nevzdáme, a jsme hotovi odolati málomocnosti vaší!

Zděnek (nemůže se déle zdržeti). Ha! tedy nahoru, bratří! Kdo z vás nejprvnější na hradbu vylítne, za odměnu mu celé okolí dám!

Divoký. Hahaha! Zplodějí-li vás matky ještě jednou, pojďte! jeden život u nás pohřbíte! (Odejde a most se zdvihne.)

Zděnek. Zhůru! lamte a bořte, my bojujem pro nebe! Kdo v spravedlnost věří a horlivý je Čech, ten následuj mne! (Vyběhne a vymrští se s obzvláštní čerstvostí po skále až k hradbám. Švamberk a všickni za ním. — Zděnek jsa u hradeb uchopí na skále zrostlou jedli, zlomí ji a dobývá se po ní nahoru. — Z hradu, po mostě opět spustěném, vyhrnuvše se loupežníci vztekle zastávají hradeb. — Krutý boj — s hůry lítají kameny, písek — sem tam se již s obou stran dosahují meče — troubení — skučení psů a větru — loupežníci volají o pomoc. — Tu vyběhne po mostě Zbihon, Miloslavu na smrt bledou s sebou vlékna.)

Digitized by Google

Zbihon. Zpátky, zbrojnoši! mámť ještě prostředky, abych skrotil plachého lva!

Zdĕnek (s hrůzou odskočí nazpět). Ha! Miloslava!!!

Miloslava. Bože na výsostech! — Zděnku! — ó! nebesa! můj Zdĕnek živ a tady!!

Zdĕnek. Miloslavo! celému peklu, tomuto obrazu neodolám! — Miloslavo! tady jsem se musil shledati s tebou?!!

Švamberk. Co je to? — zázraky-li pak se dějí?

Zdĕnek. Běda tvým loupežníkům! tvůj Zděnek bude strašlivě soudit, a strašlivě splácet tvou na smrt bledou tvář! — Vzhůru, Čechové! hle! toto děva Česká — má choť — v mučírně pro nevinnost! — O! její tvář by saně pohnula k slzím — a kdybyste oblohu krví jejich skropiti měli, vzhůru! svůj život vám za odměnu dám!

Zbihon. Hahaha! — pošetilče! ani tvých mocných rtů netřese se Zbihon! — Tys mi málomocen, neb tě zplodilo šestnácté století! — Bych ti ale dokázal, že i svých zdí zachovati míním, a kdybych kov nejdražší nasaditi měl, tedy ti přisahám na živé peklo a všecky ohavnosti jeho! Při prvním kroku, kterýmž vstoupí tvůj žoldnéř na hradby tyto, skoupá se má ostrá dýka v srdci tvého děvčete!

Digitized by Google

Zděnek. Ha!!

Miloslava (vinouc se mu z rukou). Bože! — o Bože! — vysvoboďte mne z jeho rukou!

Zděnek. Krvežížnivý! tebe sedmerou smrtí do pekla sešlu! — Nahoru! —

Švamberk. Nahoru! ať se čerti servou! (Všecko se opět nahoru žene.)

Zbihon. Nuže! tedy si pojď pro studenou nevěstu! (Rozpřahá se dýkou.)

Miloslava (na kolena padnouc). Pro Bůh — pro jeho milosrdenství! Zděnku! zachraň mi život!

Zděnek. Běda mně! — ó! zadržte pak jen malé čtvrt hodiny! — Miloslava — vlast — boji nejkrutější!

Švamberk. Jak? nyní chceš zdržovati metlu pomsty? v letu střelu spravedlivou? — Za mnou, zbrojnošové! ať se čerti servou!

Zděnek. Pro všecky strašnosti pod nebem, zadržte! — zpátky! — toho svým vlastním mečem do rozsedlin srazím —

Zbihon. Hahaha! to je tedy ten do nebe vyvýšený Zděnek? — kterak pleše srdce mé nad rekovností, nad zmužilostí tvou!

Zděnek. Netvoro! kýž by si's krk usoptil! — Přeběda tobě, budu-li tvým soudcem!

Prachatický. Co se děje s námi? déle již nesnesu posměchu jeho!

Digitized by Google

Švamberk. Jak? — jsi Čech? jsi Zděnek? — Příšero! buď's ďábel, jenž postavu Zděnkovu na sebe vzal, anebo mne smyslové mámí! — Nikdy nepřivolím k tomu, aby tak světlá příležitost zmařena byla! — Jsi-li Zděnek, starý můj přítel, tedy se chop meče, a bojuj se mnou — nebo — Bůhť jest živ! sám povedu lid svůj, jedovaté plemě zahladím, aneb na sebe tyto skály sbořiti dám; poslední však chrapot můj bude kletba, která tebe v kraj světa stíhati musí!

Zděnek. O!!!

Miloslava. Zděnku! Zděnku můj! — já umru! pamatuj na vlast!

Zděnek (zuřivě zarazí meč — ten samý, který v Blaníku dostal — do rozštípeniny skalní). A tak ať se v povětří rozplyne ocel meče mého, co v pekelném ohni! já nebudu svědkem tvé smrti! (V tom silně zahřmí, blesky se křižují a temnost noční se přivalí na celé okolí.)

Zbihon. Ha! nebe se boří!! (Uchopí Miloslavu a utíká s ní na hrad.)

Švamberk. Co jest to! — kde jste, moji lidé?

Prachatický. V jakém jsem to boji? — nebe nás zahrabe svým hněvem!

Zděnek. O! běda mně! co jsem učinil!! (Uhodí se pěstmi v čelo a skloní se tak, že mu lokte do klína sklesnou.)

Digitized by Google

Švamberk. Zděnku! — Zděnku můj! — odpusť mi! já jsem zlořečil tobě!! (Běží k němu. — Vše v nepořádku sem tam přebíhá a křičí; loupežníci utíkají na hrad; druzí třesouce se slízají dolů. — Mezi vichrem, hřímáním a blesky opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství čtvrté.

Předhradí Švamberkovo. Kolem do kola sloupy. Soumrak.

Výjev první.

D v a z b r o j n o š i sedí na kamenném žlabě a hrají v kostky.

První zbrojnoš (hodí). Prr! válelot se mi to v ruce, jako volovo! — a tu máš! celé tři! tenkrát vyhraješ!

Druhý zbrojnoš. Byl by také čas, aby tě hrom! — Pane Bože, hodně mnoho! (Hodí.)

První zbrojnoš. Ahahaha! (Shrabuje peníze.)

Druhý zbrojnoš. Aby tě hróm! dvě! to je s čertem! — Nu? proč shrabuješ kostky?

První zbrojnoš. Proto že ti peníze došly!

Druhý zbrojnoš. Aby tě hrom! zůstanu ti dlužen.

Digitized by Google

První zbrojnoš. Dluhy dělají starosti. Nechme toho již dnes.

Druhý zbrojnoš. Tys pěkná liška, aby tě hrom! — kolikrát jsem já ti musil čekat?

První zbrojnoš. Byl's blázen, žes to dělal! — Aby's ale alespoň k nějaké náhradě přišel, povím ti novinu!

Druhý zbrojnoš. Nu?

První zbrojnoš. Naši dostali u Skalky bití!

Druhý zbrojnoš. Aj! — aby tě hrom!

První zbrojnoš. Šeredně prej to tam chodilo! Já jsem jim to prorokoval! — Na Zbihona musí čert časně ráno vstát!

Druhý zbrojnoš. Aby tě hrom — kdopak je ten Zbihon?

První zbrojnoš. Kdo je? to vědí jen ti nad námi a ti pod námi! — Lidé dokonce povídají, že pochází z rodu knížecího! — Nu! něco takového musí být — pro nic a za nic by se tolik mocných pánů pod jeho plášť neutíkalo!

Druhý zbrojnoš. Aby tě hrom! — Jestiť mnohdykráte dost dlouhá píseň, a předce se dozpíváme konce; takéť na Zbihona doroste mistr.

První zbrojnoš. Nedoroste! nedoroste! — Kdybych se jen nebál — pověděl bych ti —

Druhý zbrojnoš. Čeho pak se bojíš? —

První zbrojnoš (všude se ohlíží, pak ve strachu tajně k němu). Zbihon prej se zapsal čertu!

Digitized by Google

Druhý zbrojnoš (sebou trhne). Aby tě hrom!

První zbrojnoš. Zapsal! zapsal! — proto ho také smrtedlník žádný nesklátí! ďábel nad ním nosí štít svůj, kamkoli se vrhne! — Vždyť ho již kolikrát v boji naveskrz prohnali — on zůstal bez sebe ležet, a byl předce dřív doma, než jeho lid! — Jindy ho zas zajali, ve vězení ukovali — nadarmo! uletěl jim jako dým a pára!

Druhý zbrojnoš. Aby tě hrom! mně to ani do hlavy nechce! — Copak kdybych do něj svůj bodec vrazil?

První zbrojnoš. Bodec do něj nepoleze!

Druhý zbrojnoš. Kdyby do něj ale předce vlez?

První zbrojnoš. On ho zvolna vytáhne a nevyleje ani krůpěje krve!

Druhý zbrojnoš. Aby tě hrom! Copak kdybych po něm mečem ťal?

První zbrojnoš. Nic platno! když se budeš lebce jeho nejlépe blížit, promění se ti meč v číši!

Druhý zbrojnoš. Aby tě hrom! Copak abych mu jedu dal?

První zbrojnoš. On jakživ víc jedu vypil, než já vína! Po jedu jen tloustne!

Druhý zbrojnoš. Aby tě krom! — tedy se mu rytířstvo nadarmo protiví?

První zbrojnoš. Nadarmo! škoda lidu!

Digitized by Google

Druhý zbrojnoš. Aby tě hrom! a co chce Zbihon?

První zbrojnoš. Mocným mužem chce se státi! — Jeho předkové bývali statní vládykové — Vršovští — nebo jak se jmenovali — kterýsi král je ze země vyhnal — za to se Zbihon přišel mstít — a neoddechne prý, dokud několik krajů nepoplení! — a to se také stane! Kdo má v pekle známost — (Troubení venku.) Hola! co to?

Druhý zbrojnoš. Aby tě hrom! — rytíř táhne domů! (Utíká.)

První zbrojnoš. Snad sám jediný? — E! děj se, pane, vůle tvá! Kdo mně dá víc jíst a pít, ten mne má! Švamberk — Zbihon — anebo — ne! s čertem bych se musil dřív seznámit! (Odejde též.)

Výjev druhý.

Síň z předešlého jednání.

Švamberk.

Švamberk (vyběhne, hlasitě se směje, a hodí přilbu na stůl). He! Vavřinče! víno sem! — Hahaha! teď ať mi někdo řekne, že důvtipnost lidská není bezedná! Hahaha! zpropadení chlapi! —

Digitized by Google

Výborně, Zděnku! devět tak požehnaných lovů, a za měsíc v Čechách vlka nenajdeš — ať se čerti servou!

Výjev třetí.

Vavřinec, Švamberk.

Vavřinec (přinese víno). Můj rytíři! v pravý čas jste se navrátil domů. Včera a před včírem — dobřeť jsem to pozoroval — míhala se mi podezřelá lůza okolo hradeb. Jako trn v očích jsem je cítil, a ve dne v noci —

Švamberk. Ať se míhají! Opozdí-li se některý, ustelu mu lože mezi dvěma stromy jen na dvanáct sáhů do povětří — ať se čerti servou! — hahaha! (Pije.) Ah! — mé vlastní víno, na mou věru! není přes ně. — Přistup blíže, Vavřinče — ať se čerti servou! Ten žert mi zůstane jako olovo na plících ležet, nevysypu-li ho brzo. Sedni si a poslouchej mne.

Vavřinec. Jsteť dnes, chvála Bohu! veselého ducha, rytíři.

Švamberk. Starče! dnes mi můžeš toho nejvrannějšího hřebce pohřbit, a já se po tom čerta ptám! Slyš jen! — Již jsme byli dosáhli ten pekelný zámek, již bylo vítězství mezi námi — co

Digitized by Google

čert nechtěl? vyskytne se tu děvče, které mělo ples náš vyplatiti smrtí! — To bylo ovšem mrzuté! Zkrátka, musili jsme na holo odtáhnout. Kam teď? Černé bory, to dobře víš, že také mnohého psa přechovávají — i vybídnu Zděnka, zuřícího vztekem, a za dvě hodiny byly bory obsklepeny! Zděnek, já a několik chrabrých pacholků do houště!

Vavřinec. Škoda, že jsem nebyl s vámi; mezi těmi byste i mne byl našel.

Švamberk. Nyní jako postřeleni jeden sem, druhý tam, křížem a křížem lítal lid náš, žádná škulina nezůtala skrytá — a nic, ani živé chmoury! — „Hola!!" promluví Zásmucký k nám — „bez vody sysla z hnízda nevyženeme. Prokope! doprovoď mne na hrad svého tchána." — „Od srdce rád!" odvecu na to — a přes hory a doly na tchánův kamenný hrad. — Tam káže Zděnek přistrojiti veliký vůz — zbrojnoše a služky svatebním odíti rouchem — sám pak, vzav do rukou několik číší, postavil se v čelo spitého hluku.

Vavřinec. Přepodivný nápad!

Švamberk. Hahaha! ať se čerti servou! Tak jsme hudouce a výskajíce na půl míle dali se slyšet. S večerem — již se jasně třpytila na obloze hvězda Abrahamovým synům, dáme se Záborským lesem. Hu! kterak se tu Zděnkovi jiskřily oči — jako z oblásku prýštil mu z nich oheň, a teď jsem teprv na jeho úmysl otevřel rozum! Vzalo si mne

Digitized by Google

devět svatých! na vlas svou pout vypočítal. — Nejedem tak dobré čtvrt hodiny, a z hustého mejta vypadne na nás víc než padesát ozbrojených lotrů!

Vavřinec. Ha! již pochopuji —

Švamberk. Hahaha! proklatá změna! Ti medvědi vyvalovali oči, když šumaře v chrabré muže, a jejich píšťaly v meče a bodáky proměniti se viděli. A Zděnek — na šest sáhů od sebe odmrštiv číše, jako hromovládce s blesky mezi ně! — Hahaha! ať se čerti servou! Zvyklí s děvčaty a voskovými hejsky se potýkati, co namrzlé osyky strachem se třásli, o milost prosíce a skučíce. — „Mezi saněmi milost!“ vyvolám já — ať se čerti servou!

Vavřinec. Milost ďáblům! to by pěkných ouroků dalo!

Švamberk. Bez milosti! V malé chvíli se jich devět a čtyřidcet topilo v krvi. Posledního toliko za lubem zachoval Zděnek, aby nám peleše svých druhů vypovídal.

Vavřinec. Velmi prozřetedlně.

Švamberk. Nu! tam jsme jich opět dopadli nemalou část. Ti chlapi se právě dělili o svou loupež. „Vaše hrdlo!“ — zahřímám jim v uši — „nejste-li hotovi s počtem, budete druhou polovici na tabuli ďáblově počítati,“ — ať se čerti servou! (Pije.)

Vavřinec (spokojen). Požehnán budiž počátek tento —

Digitized by Google

Výjev čtvrtý.

Vojtěch, předešlí.

Vojtěch (ještě ve dveřích). Tak pak mne jen pusťte, blbové! — pospíchám!

Švamberk. Kdo to? — Vojtěše! tys to? — kde máš rytíře?

Vojtěch. Ano, pane! já jsem to; kde ale je rytíř, nevím. — Jen mu pro Bůh! pospěšte ku pomoci — proto k vám chvátám —

Švamberk. Jak? nebezpečenství? — kde je Zásmucký?

Vojtěch. Nikde jinde, než u té lotrovské peleše. Sám jediný — byťby se vše byl, čarovat neumí! — Shluknou-li se naň, je veta po něm!

Švamberk. Jak? sám by se odvážil? Jdi na horoucí skálu! — Mluv, kde je Zděnek?

Vojtěch. Nu ano! kde je? My putujem vaším oudolím — rytíř napřed, já za ním — slunce tak krásně zacházelo —

Švamberk. Již zašlo, blbe! — dál — dál!

Vojtěch. Já si právě na mysl uvádím svou Filisku — své dukáty —

Švamberk. Svou smrt! — ale Zděnek? —

Vojtěch. Nu, právě že jsem přemejšlel, nepozoroval jsem, že se rytíř Zděnek dal stranou. Jakoby

Digitized by Google

mi něco řeklo: Vojtěše! ohlídni se! — Ohlídnu se, a rytíř u šípku, u černého lesa jako zařezaný stál! — Já na něj volám: „Pane rytíře!“ — Nic, jen jsem zaslechl, an z hustého křoví zaznělo třikrát po sobě Zděnkovo jméno.

Švamberk. Co!? ohlas, či ďábelská to šalba? — a dál — dál — co následovalo na to?!

Vojtěch. „Zděnku! Zděnku!“ zakráká to v lese, až mne mráz obešel. „Vysvoboď Miloslavu! Nepřispěješ-li ještě této noci, zejtra ji najdeš ve vězení mrtvou!“

Švamberk. Pekelné mámení! — a on tomu uvěřil?

Vojtěch. To nevím, neb jsem s ním již nemluvil. — Ale do lesa se jako jelen pustil, a já — (V tom zaskučí silně vítr, a na sloupě visící rytířské brnění s hrozným hřmotem slítne dolů.)

Vojtěch. }
Vavřinec. } Pán Bůh s námi!

Švamberk. Co to? — mého otce zbraň!!

Vojtěch. }
Vavřinec. } Sama od sebe!

Švamberk. Ha! — proroctví mých dědů! — (Na věži přesilné troubení a zvonění.)

Vavřinec. Světice Boží! (Utíká ven.)

Švamberk. Co jest to? co to znamená? — hrnou se za ním až na můj hrad? — Ha! trub až se přetrhneš! — ještěři a peklo! (Vyrazí okno.)

Digitized by Google

Výjev pátý.

Vavřinec, později Zbihon, pak Divoký a mnoho loupežníků. Předešlí.

Vavřinec (vyděšen přiběhne). Běda nám — rytíři! nepřítel — hradby plné krve — ó! to je hrozné! (Běží zas ven.)

Švamberk. Nepřítel?

Vojtěch. Toho také přivítám! (Vytrhne meč a běží ven.)

Švamberk (několik okamžení v pomatení). Odkud povstal dnes nepřítel na mne?! — dnes! dnes ponejprv bázeň na mne padá, nebo i otcův duch okazuje na smrt! — Nuže! klesni tedy Švamberkův štěpe! tvůj poslední prut ti hoden v boji padne! (S obnaženým mečem ven vyběhne. — Zvonění, troubení — nářek — štěkání psů. — Břinkot se již již blíží — po malé chvílce se vyžene Švamberk, a za ním se vzteklým jekotem Zbihon. Švamberk se mu postaví — šermují — těsné na se dorážení. Švamberk tne konečně silně po Zbihonu, meč se mu po lebce smekne, tak že ho do ruky raní. Již se znova rozpřahuje Švamberk, ale v tom se hlavními dveřmi vyhrnou: Divoký a mnoho loupežníků, kteří se všickni na Švamberka oboří. Prvního z nich prožene mečem, druzí však ho obklopí a přemohou. On pak silně nimi cloumaje zuří:)

Digitized by Google

Ha! kýž bych se svých stěn uchopiti směl, abych strhl na vás pekelná břemena, vrahové a žháři! — Podejte mi meč, a postav se mi vstříc nejstatnější z vás!

Zbihon (kterémuž rychle zavázali ruku). Do prsou ti meč, do ruky nikdy! — Tuto ránu bolestně nahradím tobě. Svažte ho!

Švamberk (odhodí jich as pět od sebe). Běda ti, který se s provazy přiblížíš ke mně! a kdybys olověnou lebku měl, já ti ji rozbořím na dvanáct dílů! (Divoce zatíná pěstě.) Jsem rytíř! nezapomínejte, pacholci!

Zbihon. Můj vězen jsi! — a v málo dnech — můj otrok.

Švamberk (zuby skřípaje). Ha! což nekryjí křídla tvá, nebe! již šlechetnost českou!? — Podej mi meč, lotře! abych ním prsa svá naveskrz prohnal! Stokrát — stokrát běda tobě, spolu-li někdy na soudu budeme státi!

Zbihon. Běda! stokrát běda tobě, že nyní na mém soudu stojíš. Tuto ránu — v mém živobytí nejprvnější — zasadila mně tvá ruka, a proto již žádné milosti tobě!

Švamberk. Já? milosti od tebe? Dříve by musilo blahojasné slunce na temném měsíci žebrati světlost, než já tebe o milost prositi budu. Příšera, jakos ty, zasluhuje nohama šlapána, nikdy však o milost prošena býti.

Digitized by Google

Zbihon. Pravíš? hahaha! Nuže, urozený rytíři! uvidíme, kdo bude s koho.

Švamberk. Tvé drzosti se směju. Mé ruce můžeš okovy sepnout, mysl mou tvé řetězy nikdy nezadrhnou!

Zbihon. Vynášej se jen! pohrdej! přivykneš v krátkém čase pokornému hlasu. — Ne na svém hradě, ne ve zdích chloubných svých předků — ne! toho utěšení se ti nedostane. V osamělém, zdravého povětří prázdném sklepě duši svou vychrlíš. — Mluv! kde je nyní Zásmucký?

Švamberk (odvráceně). O!!

Zbihon. Vydej mi Zděnka — a — kdo ví — Švamberku! čert je mi svědek! z této pouhé příčiny milostivěji dám nakládati tebou. — Ty neodpovídáš? — Věz, že jediné tomuto vyznání lze tobě život — a časem — snad také i svobodu vydobyti. — Mluv!

Švamberk. Uspoř si pochlebenství a nepřetvařuj se. — Vímť dobře, žes vrahy vyslal, aby ho lákali do tenat černých; vím, že jste mu do rána smrt Miloslavinu prorokovali. Miloslavu miluje nade všecko, dal se tak pojmouti klamem vaším, běží vám zaslepen do osidel stlaných — a běda jemu! tak se vražedlnickým ouskokům vašim podati musil.

Zbihon. Co slyším? — Zděnek jest —

Digitized by Google

Švamberk. Bez pochyby tam, kam ho odsoudil krvožížnivý úmysl tvůj! — Dobře děláš, že jeho se světa sklízíš; nebo — Bůh jest živ! Zděnek byl toliko muž, který by mne a nešťastné se mnou i tenkráte vysvobodil, když byla lidská pomoc na všech stranách shasla.

Zbihon. Jak? buď si ty svévolně rozum mateš, anebo se v spolku mém tajné věci kují! — Mluvte, žoldnéři, kdo z vás viděl Zděnka padnout?

Zbrojnoši. Já ne! — já ne! — já také ne!

Zbihon. Nuže, co se tobě o smrti Zděnkově zdá? Patrný důkaz, že nás přetvářkou ukonejšiti hodláš. — Vzhůru! Zděnek je s námi na jednom hradě!

Švamberk (před sebe). Jak? je-li to možná? — kdyby —

Zbihon (pokyne, aby ještě zůstali). Ještě jednou, Švamberku! rozvaž si to. Vyzraď mi Zděnkovu skrejš, a na okamžení propustím tebe. Pak-li ho ale násilím dobývati musím, běda oběma vám! krutou smrtí zajdete ještě této noci!

Švamberk (zapleše). Živ! živ! — Bože! hleď! an sluha tvůj vděčně, vděčně rukou svých nahoru zdvihá — v d ě č n ě, svrchované nebe! jak's žádného ze svých tvorů neslýchalo ještě! Zděnek živ! — O! (Opovržlivě.) Vítej mi, vězení nejtemnější! — Odveďte mne, otevřte mi černý svůj sklep — má jasná tvář rozplaší temnosti jeho! —

Digitized by Google

Nebo-li i to málo vám: usmrťte mne hned — zbavte mne v této síni tělesné tíže — Zděnek ještě živ, a Zděnek jedná, dokud živ! a když se nejméně smrti obávati budete, vystraší vás Zděnek z plesu, co mocná metla nebes, nadán silou nadpřirozenou, a věčná smrt budiž skončení vaše!! (Hrdě odejde, Divoký a ostatní žoldnéři s ním.)

Zbihon (dlouho se za ním dívá). Tak — bych soudil — že pravda káže? — — jeho kvapné vyjasnění — jeho úsměšek? — Není-li Zásmucký mezi těmito zděmi, tedy je nedaleko Skalky. Haha! srejpej si na skalách pěstě, lámej si zuby na škořepině trpké, až se na smrt rozhrýzeš, najdeš ořech prázný. — Nejsi-li vševědoucí, Miloslavu nenajdeš! (Odejde.)

Výjev šestý.

Bor — zarostlá skalina. V hlubině na pravo stará černá věž; do ní kamenné, mechem zarostlé schody a železná dvírka.

Kroupa a strážník sem tam přechází.

Strážník. Zkrátka, od pomsty neupustím!

Kroupa (podnapilý). Ještě jednou, Václave! ty nejsi dnes moudrý! (Chová lahvici na ruce.)

Digitized by Google

Strážník. To ti hned dokážu. Táhni!

Kroupa (hloupě se ohlížeje). Koho pak?

Strážník. Meč!

Kroupa. Což pak nám ji někdo bere?

Strážník. Již nám čert jednoho vzal, a toho ty horkou krví vyplatíš!

Kroupa (se naň s podivením dívá). Řekni mi jen, Václave, což se ti do mozku červy dali? — „Táhni! krev! pomstu!“ — což's tak ožralý?

Strážník. Posledně, táhni! — Zovu tě na souboj.

Kroupa (se k němu kotácí). Jak? — na souboj — v noci?

Strážník. V noci, nebo po tmě — táhni!

Kroupa. Hehe! totě kapitální žert! — a proč, bratříčku?

Strážník. Proto že's mému nejhlavnějšímu vězni prchnouti dal.

Kroupa. Já? — já nevím o ničem.

Strážník. Nepřevzal's včera v noci na levém křídle místo mne hlídku?

Kroupa. Převzal jsem — dobře máš!

Strážník. Neprosil jsem tě, aby's byl pozorliv, že si rytíř na tom stuchlíku velmi mnoho zakládá?

Kroupa. Prosil's mne — dobře máš!

Digitized by Google

Strážník (po něm). Prosil's mne, dobře máš! — Ty's ale nehlídal, a dnes ráno jsem našel vězení prázné!

Kroupa. Prázné? — není možná, bratříčku!

Strážník. Jdi, podívej se tam. Pták je ten tam, a v kleci ani pírka!

Kroupa. Um!! — aj, aj! — nu! dobře-li's ho krmil, přijde zas!

Strážník. Toho se bude chránit! — A zkrátka, učiň mi zadost. — Rytíř mne potáhne na soud, a já jsem hotov do smrti se psy se rvát, nenechal-li's ty svévolně toho výra vyletět!

Kroupa. A třesky plesky! — Nedal's mi na cestu plnou láhvici Mělničiny, abych za tebe hlídal? — a mám-li víno, nevšímám si ničeho na světě.

Strážník. U sta čertů! měl si's ale všímat! Což's neměl oči s sebou?

Kroupa. Oči? měl! — to mi ale věř, bratříčku, když již tak svou částečku v břiše mám — tak — jak říkáme, co by se dva mandele panen spilo — obejde ti mne tak — nějaká vlčí mha — věru! nebylo by divu, kdybych byl každého vězného pro sebe — za samu věž měl!

Strážník. A — nezdálo se ti nikdy, jako by věž utíkala?

Digitized by Google

Kroupa. Aj! nemluv pak tak příliš hloupě, Václave! věž ti bude utíkat! — co to dnes do tebe vlezlo?

Strážník. Ty's mne ještě nikdy tak citlivě neurazil, jako dnes.

Kroupa. Urazil jsem tě? — aj — to mi není milé — (Sedá si na skálu.)

Strážník (vytrhne meč). Co děláš? Chceš, abych ti v sedě rozpůlil lebku?

Kroupa. Dělej, co chceš — jen moudře! — Ale — nebylo by lépe, Václave, abychme tu hračku nechali na zejtřek? Věř mně, v noci aby se čert potýkal — v noci šermují jen vrahové a ženy — nechme si to na zejtřek.

Strážník. Budiž tomu! já na to nezapomenu. (Zastrčí.)

Kroupa. Dobře uděláš, jen mi na to připomeň. — Ale — Václave! neslyšel's nic? mně se zdálo, jako by to děvče ve věži hluboce vzdychalo?

Strážník. Ah! kdo si bude dívčího vzdychání všímat! Ženská vždy vzdychá, neděje-li se podle jejího potměšilého kotrbí!

Kroupa. To máš dobře! — Ale — několik kapek vína bychme jí předce mohli podat? —

Strážník. Několik věder jedu! Totě by se nám peklo hlasitě vysmálo! Dvanáct let jsem již v bázni Boží strážníkem, nesmí ale žádný vězný

Digitized by Google

říci, že bych mu byl sousto chleba — nerci-li tak starého vína dobrovolně podal. Raději je sám vypiju!

Kroupa. Pro mne! já také nezahodím. — — Hm! je předce chladno — a dlouhá chvíle na stráži. — Dobře pro nás, že se zas máj k nám přistěhoval.

Strážník. O! tepla ty se nemůžeš nikdy dočkat! — Já bych jen rád věděl, k čemu's ty byl stvořen? Zmužilosti nemáš ani za pět Českých — zimomřivý jsi jako španělský osel, smrti se bojíš jako králík.

Kroupa. Ah!! — Václave! Václave!

Strážník. Nu — bere-li pak tě —

Kroupa. Vidíš — vidíš —

Strážník. Před sebou blázna!

Kroupa. Světýlko! — vždy jde blíž a blíž!

Strážník. Jak? — zajisté — světlo —

Kroupa. Pán Bůh s námi! ohnivý muž!

Strážník. Ohnivý ďábel! — utichni!

Kroupa. Václavíčku! kam se schováme?

Strážník. E — do louže, babo!

Digitized by Google

Výjev sedmý.

Sedmikrása, předešlí.

Sedmikrása (s čarodějnickou lucerničkou v ruce, bedlivě si na zemi svítí, ohlíží se, a uzříc věž, zaraduje se). Aha! tu ta stará — černá věž. Jsem na místě.

Strážník. Jak?

Kroupa. Václavíčku! neboj se, to je ta mladá cikánka.

Sedmikrása. Uvidím, pravdu-li můj šedivec mluvil. Tu prej jsou někde schody — (Jde ke věži.)

Strážník (zahřmí). Zpátky!

Kroupa (dodávaje si smělosti, honem za ním). Zpátky!

Sedmikrása. Ach! — (Obrátí se.) Kdo tady? (Směle si na ně posvítí.) Muži? — Divocí! kterak jste mne vyděsili!

Strážník. Co chceš? co tady děláš?

Kroupa. Co chceš? co tady děláš?

Strážník. He!?

Kroupa. He!?

Sedmikrása. Aj! jen tak na mne nepospíchejte — nejdu sem pro nic zlého. Nasbírám si bylin, a půjdu zas.

Strážník. Bylin? tady v hustém lese?

Digitized by Google

Kroupa. Larifári!

Sedmikrása. Proč pak ne?

Strážník. Chceš nám něco nabulikovat?

Kroupa. Chceš nám něco nabulikovat?

Strážník. My nejsme tak hloupí!

Kroupa. My nejsme hloupí!

Sedmikrása. Aj! nechte pak mne jen k slovu přijít! — Vy tomu nevěříte, že tady byliny rostou?

Strážník. Borovice a smrky.

Kroupa. A palčivé kopřivy.

Sedmikrása. Ach! vy snad o tom sami nevíte!? — Tamto, za černou věží prý rostou ty nejbujnější žabí střevce.

Kroupa. To jsou snad dokonce žabí střeva? fi!!

Strážník. Kdo ti to povídal?

Sedmikrása. Šedivý, přívětivý kmet. — Váš rytíř chce, abych mu uvařila vodičku pro smrt —

Kroupa. Pro smrt? — slys! tu-li umíš vařit —

Strážník. A poslal tě sem — ne?

Sedmikrása. Nikoli. Co se Zbihon na to ptá, kde a jak já své potřeby shledám? Vyšla jsem v jedenáct hodin z hradu, nevědouc, kam se obrátiti mám, nebo vaše lesy velmi málo znám. Tu se mi najednou vyskytl starec, s velikým džbánem v ruce — bez pochyby do hradu čerstvou vodu nesa —

Kroupa. To byl starý Ivan!

Digitized by Google

Sedmikrása. Ivan! — ach ano — Ivan to byl.

Strážník. Blázníte? Ivan hned v zimě umřel!

Kroupa. Ah! — dobře máš — ten je již pochován.

Sedmikrása. „Ty ideš zajisté na byliny, dívenko?" ptá se mne laskavě starec. — „Jdu!" odpovím jemu. — „Dej se touto pěšinkou, za půl hodiny přijdeš k staré, černé věži — právě tak o půl noci — tam najdeš byliny, jakých's žádostiva."

Kroupa (k strážníkovi). Václave! nepozoruješ, jak lže? Pěšinkou prej ji poslal, a v celém lese není tolik přístupu, co by se zajíc vyspal — mimo —

Strážník. Slyš, čečetko! ty myslíš, že jsme tak hloupí a tvým báchorům uvěříme?

Kroupa. Chyba lávky!

Strážník. Nechceš-li, abychme my z tebe navařili vodičky, tedy se obrať zas na svou pěšinku a jdi po svejch!

Kroupa. A jdi po svejch!

Sedmikrása. Až si nasbírám bylinek, půjdu.

Strážník. Hned!

Kroupa. Hned!

Strážník. Nasbírej si jich ve dne.

Sedmikrása. Musí na ně hvězdy svítit —

Kroupa. I co! k tomu je polední čas nejlepší!

Digitized by Google

Sedmikrása. Tomu vy nerozumíte. Mají-li šťávy mé oučinkovati, tedy je musím právě v tu chvíli cedit, když povětří, oheň, voda i země duchy své vyhání v přátelské objetí ven — to jest: o půl noci.

Kroupa. Brrr!

Strážník. Hm! — a potřebuješ mnoho bylin na svou vodičku?

Sedmikrása. Dvanáct matek: tři ze země, tři z povětří, tři z ohně a tři z vody. Kyslík podává vodíku zdaleka ruce; uhlík s nimi z počátku válčí, až konečně, přemožen, sám jim pomůže zajmouti dusík.

Kroupa. Totě celá bitva!

Strážník. Slyš, malá čarodejnice, co ti dám, nauč mne ty byliny znát?

Kroupa. Mne také.

Sedmikrása. Aj! toť ráda zadarmo udělám. — Nejprv se učte dobře s mateřídouškou zacházet; mateřídouška je u nás to, co u kováře uhlí. Na to nezapomeňte divizna na trakařích svážet — tak jak vyrostla. Kořen čistí krev, květ mozek, listí kůži; děvčata, která již v mateřském životě divizna pívala, o celých pět let dříve uzrají!

Strážník. Aj, aj, aj!

Kroupa. Podívejme se!

Sedmikrása. Na třetím stupni sedí zeměžluč; z té můžete každou chuť vypraviti — jen nezapo-

Digitized by Google

meňte vždy kosatec při ruce míti, kdybyste si spálili zuby, kosatec je zas napraví.

Strážník. A kdyby je nenapravil?

Kroupa. Ano! kdyby je nenapravil?

Sedmikrása. Tedy žvejkejte vysoký trňák. Ten vyhání všecku horkost; k tomu ke všemu přivtělte čistec, řešetlák, kaviáš, bláznivý lilek, a panenské vokurky dokonají práci.

Kroupa. Panenské vokurky také? — to musí bejt chutná brejžďala!

Strážník. To se do smrti nenaučím! — Jdi tedy a shledávej své čáry.

Sedmikrása. Ty's hřmotný muž! Okaž, podívám se ti na ruku!

Strážník. Snad mi nechceš hádat? — jdi mi na kolo!

Sedmikrása. Proč pak ne?

Strážník. Proto že nic nevíte. Jednou mi cikánka prorokovala, že umřu na posteli, na které někdy veliký Nabuchodonozor skonal. Bodejž by babu čert! — já a král na jedné posteli!

Sedmikrása. Proč pak ne? kdo ví, na jaké posteli král Nabuchodonozor umřel.

Strážník. Já si nedám hádat, a dost!

Sedmikrása (ke Kroupovi). Tedy mi ty udělej tu radost.

Kroupa (ustupuje). Pudeš mi! abys mne očarovala?

Digitized by Google

Sedmikrása. Ty máš pěkné červené a bílé tváře, v tobě musí být mnoho dobrého a zlého.

Strážník. Proč?

Kroupa. Proč?

Sedmikrása. Proto že se po dobrém skutku člověk začervená, a ve strachu zbledne.

Strážník. To máš dobře. Ty bys měla něco uhodnout!

Sedmikrása. Dej sem tedy ruku!

Kroupa. Mám, Václave?

Strážník. Čert to vzal! Uhlídáme.

Kroupa. To ti ale povídám, okouzlíš-li mne — (Podává jí pomalu ruku.)

Sedmikrása. Leda milostí — (Svítí si mu na ruku.)

Kroupa. Nu, nu! milost bývá větším dílem závrat.

Sedmikrása (dlouho mu po ruce jezdí). Aj — aj — co vidím?

Kroupa. Nu — co vidíš?

Sedmikrása. Ty budeš v krátkém čase s velkými pány za stolem sedat.

Kroupa. A s nimi pít? — Pán Bůh dej!

Strážník. To je také pravda!?

Sedmikrása. Hm — hm, hm! — áh hahahaha!

Strážník. Nu! co je ti?

Kroupa. Čemu se směješ?

OXFORD · TAYLOR INST ·
Digitized by Google

Sedmikrása. Člověče! tu ti stojí zřejmě, patrně psáno —

Kroupa. Že budu rytířem?

Sedmikrása. Že jsi blázen!

Kroupa. A! ty tomu rozumíš!

Strážník. To je pravda! a teď jsem teprv dostal chuť. Tu máš. (Podá jí ruku.)

Sedmikrása (se mu na ni dívá, lekne se, trhne sebou, vykřikne:) Oh!!! smrt! smrt! (Utíká pryč.)

Kroupa. Kýho čerta!

Strážník. Děvče se sfanfrnělo! — smrt! křičí — kde?

Kroupa. Na tvé ruce!

Strážník. A kam se poděla?

Kroupa. To ví Bůh! leknutím jsem ji neviděl ani neslyšel.

Strážník. Hm! — podezřelá věc! — — klíče mám — čert divný! (Jde k věži a prohlíží dvírka.) Všecko zabedněno — všude ticho — nu? co mne taháš?

Kroupa. Václave! já se bojím —

Strážník. Opět!? — I totě bych tě k svatému Prokopu do kuchyně zavřel, aby k tobě na věky čert nemohl! — Křečku! já se tomu divím, že tě Zbihon již dávno nevyhnal!

Kroupa. Nu, nedal bych se dlouho k odchodu pobízet. — Již vás všech mám dost.

Strážník. A my tebe!

Digitized by Google

Kroupa. Že táhli s večerem na Švamberka, bude ti povědomo? a dobudou-li jeho hrad, víš, kdo bude hradníkem na naší Skalce?

Strážník. Nu?

Kroupa. Divoký! — co tomu říkáš?

Strážník. Že toho zasluhuje. U sta čertů! já jsem jen sprostý chlap, to ale pochopuju: kdyby Zbihon sto Divokých měl, za čtrnáct dní Českou zemi na ruby obrátí!

Kroupa. Hubou tluče Divoký, to je pravda — ale — také se ještě chytří lidé v našem spolku nacházejí. Mne nechtěl vzít Zbihon s sebou — bojím prej se krve! — a víš, že jsem já to byl, který Miloslavu zase vypátral.

Strážník. To je pravda. K tomu ty se ještě hodíš. Ženským posluhovat — jejich pitvorné šklebení vyslejchat —

Kroupa. Ticho! — zdá se mi — neslyšíš nic? (Zdaleka šustot, kročeje na suchá matišťata, která pod nohou lupají — časem také mečem do křoví rána.)

Strážník. Kde?

Kroupa. Šustění — tam — tam!

Strážník. Čert mne vem! něco se blíží —

Kroupa. Pojďme dál ke věži, Václave! —

Strážník. I jdi, hovnívále! snad je to zajíc, a budem před ním utíkat? (Tlapot se blíží.)

Kroupa. Tiše — tiše! — totě volský krok! — prosím tě, prchněm, dokud je čas —

Digitized by Google

Strážník. A opusťme své stanoviště, ne? — Odejdi, babo! — Je-li to pocestný a zbloudil s cesty, necháme ho v pokoji odtáhnout; nepřítel-li to ale — nu, snad dva jednomu odoláme!

Kroupa. Vidíš — vidíš! již se to míhá —

Výjev osmý.

Zděnek, ku konci Miloslava, předešlí.

Zděnek (mečem si klestě cestu, po skále se blíží).

Strážník. Dej pozor, co si bude počínat.

Kroupa. Jen ať se nám tady dlouho nevrtí; mně jde hlava kolem!

Zděnek (sahaje mečem okolo sebe, zdaž mu není nic v cestě — sejde se skály). Proč se's mi zmizelo, dobrotivé světlo! bez tebe mi tak pracný krok! — — (Podepře se na meč.) Ah! — nebi vděk! — tu snad již na planině stojím. — — Duchové půlnoční! přispějte smrtelníku, který vám nikdy nezlořečil, a uveďte — o uveďte mne k fortně, za kterou nevinně trpí Miloslava má!

Strážník. Jak? Miloslava?

Kroupa. Svatý Václave! to je Zděnek!

Zděnek (se přemáhá). Nadarmo se mnou zápasíš, slabosti tělesná! Má choť jest v nebezpe-

Digitized by Google

čenství, a pro ni se protivím všem mezím v přičinění lidském! (Kráčí dále.)

Strážník (vytrhne meč). Zpátky!

Zděnek (zarazí). Co to? — lidský hlas? — (Hřmotně.) Kdo je to?

Strážník. Tvůj nepřítel — vzdej se!

Kroupa (ho pozadu škube). Pro Bůh, Václave! buď zdvořilejší!

Strážník. Já tě znám. Tys rytíř Zásmucký, a chceš nám Miloslavu z vězení unest.

Zděnek. To víš, a netřeseš se, lotře!?

Strážník. Vzdej se, sice tě přinutím k tomu!

Zděnek. Žížalo! takových snětí jsem na sta již dnes sklátil! (Na první ránu mu vyrazí meč, na druhou se strážník skácí.)

Kroupa (prchne).

Strážník (po zemi se vinouc). Pomoc — ha! —

Zděnek. Málomocný! ký nepřítel ti radil, aby's Zděnkovi zamezoval cestu — této noci zamezoval cestu!? (Ohlížeje se.) A tady — v pustině lesní, z níž nadarmo východ hledám — v bouřlivé noci, kde si dravý pták netroufá z hnízda — vražedlníku! na mne! — skály se útrpně dívají na mne, a vy —

Strážník. O!! — proklatá ruka tvá — proklatý tvůj ocel — ó! — smrt — peklo a smrt! —

Zděnek. Hříšníče! který již do strašné věčnosti zvídaje hledíš — ďáble! buď v posledním

Digitized by Google

okamžení milosrdný, a pověz, kde má Miloslava truchlí?

Strážník. Tvá — Miloslava —

Zděnek. O! Bohu buďtež díky! — má Miloslava? — člověče! a kdyby's smrtedlnými hříchy až po krk obsklepen byl, toto vyznání tě na věky vymůže z pekla! — má Miloslava?

Strážník. Tvá — Milosla — va — oh!!! (Umře.)

Zděnek (u něho kleče). Má Miloslava! — ó! jen ještě ta dvě kraťounká slova! — slyš mne, kající hříšníče! — jen ještě dvě slova! — má Miloslava!? — — (Pustí ho.) — Nadarmo! slova mu zemřela na rtech. — O! což bych byl dal za to jediné slovo! — Tam je nese s sebou mezi příšery pekel, slovo, které by ho na věky vyvedlo z nekončené noci! — — Zděnku! Zděnku! jen krátká ti ještě lhůta! jen krátký — krátký již most mezi nocí a dnem — mezi životem a smrtí! — — „Zejtra ji najdeš u vězení mrtvou!“ — Miloslavo! jen málo hodin ještě — ta dobrotivá ruka, která dnu jasnému bude otvírati fortnu, i také nám do života lepšího otevře cestu! (Odcházeje vrazí do věže.) Co to? — zdě — kde jsem? — jaká to skrejš? — Ha! nyní pochopuji přítomnost lidskou — kamenné schody? — kam mne povedeš, kamenná cesto? Život bídný a strastný jest celý můj statek, povedeš-li mne k vysvobození nevinnosti, volně ho nasadím! (Vstupuje nahoru.) Tu je vchod — pevně —

Digitized by Google

železně zabedněn. — Nuže! vadne-li síla lidská v této kamenné jámě, tedy ať zavzní hlas její v důvěrném uchu mém! (Tluče silně na dvéře železné, tak že se každá rána dlouho po lese rozlíhá. Ve věži je slyšet okovy řinčet.) Ha! — co slyším? — železa — okovy? ďábelská ukrutnosti! tu tedy tvůj zemský byt!? — co vidím? — jaká to postava vyvstává tamto za železnou mříží!?

Miloslava (za mříží v oknu). Jsi ty to, má milostivá smrti! jenž tak pronikavě na fortnu mého hrobu bouříš? — O přijď! přijď! a podej mi svou studenou ruku, kostlivče! ještě můžeš vysvoboditi ducha mého od zoufalství!

Zděnek. Nejsvětější bytosti trojjediného Boha! jaký to hlas!? — Miloslavo!!

Miloslava. Miloslava jest jméno mé — ó! tak libě znělo v ustech Zděnkových! — Zděnek přijde brzo za mnou!

Zděnek. Miloslavo! Miloslavo!! což neznáš již hlasu svého ženicha? — Miloslavo! Zděnek stojí pod tebou a hledá tebe, a našel tě, svou dívku spanilou!

Miloslava. Nekonečený Bože! — Zděnku! — Zděnkův hlas — ó! běda! nyní budu těžce umírat!

Zděnek. Miloslavo! pro tvou bolest — pro naši milost! o smrti nemluv! buď tě vysvobodím, anebo i své tělo ztroskotám v tento černý hrob!

Digitized by Google

Miloslava. Vysvobození! — někdy mi kojitedlné slovo! — ach! již jsem se rozloučila s ním.

Zdĕnek. Živa buď, Miloslavo! a kdyby již smrt tvá na obloze byla psána! Ať se třesou stěny a zámky pod ramenem Zděnkovým! (Rozběhne se a bije v železné dvéře — na třetí ránu mu odlítnou.) Miloslavo! Zděnek je s tebou pod jednou střechou!! (Vběhne do věže.)

Sedmikrása (vyjde pravou stranou se svou lucerničkou, přejde pomalu na druhou stranu tak, že právě na první skálu vyleze, když vyjde Zděnek z věže).

Zděnek (nesa Miloslavu prostovlasou a na smrt bledou v náručí). Teď's má, Miloslavo! a ani síla s silným plukem neodtrhne tě ode mne! — Ha! svítíš nám, dobrotivá hvězdo? — Za tebou! za tebou! — (Utíká za Sedmikrásou.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství páté.

Na hradě Švamberkově. Svítá se.

Výjev první.

Divoký, Kroupa.

Divoký (sedí za stolem a spí. Před ním na stole leží klíče od vězení.)

Kroupa (unaven a upocen). Zpropadený ouřad! Ve dne v noci až po uši v strachu! — A kde Zbihona čert má, ať mu tu žalostnou novinu donesu? — (Chtě vyjít pobočními dveřmi, spatří Divokého.) Aha! tu někdo spí — ať mne kozel trkne! totě Divoký? — Daří se mu. — (Obchází okolo něho.) Aj — hm — jak? — výborný nápad! — Tentýž Divoký — Zbihonovo pravé oko — snad již hradníkem na Skalce? — Nu! mnoho štěstí! (Odhodlaně.) Ještě

Digitized by Google

jsem sice žádnému nesfoukl života lampu, ale — (vytrhne z ňader dýku) — pro takového psa nezapláče nebe! (Rozběhne se naň — lekne se a zatřese sebou.) Brrr! — (Vezme se za hlavu.) Vždyť mi snad nevyběhne všecka krev čelem? — Zvolna, Kroupo! chytře, Kroupo! ať Kroupo Kroupu nepohřbíš! — Kdybych to měl písemně, že se ten ještěr nezbudí — nezbudí právě, když po něm mířiti budu? Brr! až po mně mráz jde! — Pak — dobrou noc, Kroupo! pak budou na všech věžích tvou poslední hodinku zvonit! (Schová dýku.) Čert ví, proč jsem tak bojácný! — je-li pak na světě co lehčejšího, jako člověka ve spaní zabit? — To je věc neomylná, scípne-li tento vycvičený chrt, nemá Zbihon po boku žádného, a musí mnou mezeru zahradit. — Směle tedy — co to? — klíče!? — (Rychle je shrábne.) Od vězení? — — výborně! výborně! tak se na nich pomstím! (Krytě.) Prchnu! vyhledám Zděnka, vydám mu klíče, okážu cestu, on zotvírá vězení, vysvobodí Miloslavu, své přátely, své krajany — juhu! a já jsem ještě dnes ve Zděnkovu žoldu! (Schová klíče a chce ven.) — A — což? toho nechám spát? — Hola! za čtvrt hodinky by se mohl probudit — svou ztrátu pohřešit — a já bych jim někde do klepet vběhl? — Pryč s ním! (Žene se po něm s dýkou, v tom:)

Digitized by Google

Výjev druhý.

Zbihon, předešlí.

Zbihon (ve dveřích zarazí). Co je to!?

Kroupa. A! — ďáble! to je hloupost!

Zbihon (rychle se přiblíží). Co vidím?—Kroupo! ve spaní vraždíš?

Kroupa. I — ne — jak pak vám to hned napadá? — já —

Zbihon. Neviděl jsem, an's dýkou na Divokého mířil?

Kroupa. Aj nu! — že jsem já na něj mířil — žertoval jsem — jako každodenně —

Zbihon. Proč se třeseš!? — co máš na Divokého?

Kroupa. Nic — nic — ani toho nejmenšího — já —

Zbihon. Mám nechat rozpálit kleště?

Kroupa. Chtěl jsem ho zbudit.

Zbihon. S obnaženou dýkou?

Kroupa. Proto že tak dřevěně spí — křičel jsem — hvízdal jsem —

Zbihon (ho za prsa chopí a těsně se mu do očí dívá). Chlape! tvá hloupá, křesťanská tvář mi vždy byla protivna — Divoký je má podpora — vydej pravdu!

Digitized by Google

Kroupa. Nevím — co —

Zbihon (jedovatě ostře). S tímto hradem jsem vydobyl prázný žalář — chceš ho pokřtit?

Kroupa. Do žaláře? — pro Bůh! jen to ne — raději se přiznám.

Zbihon. Bez obalu!

Kroupa. Ano — chtěl jsem Divokého usmrtit.

Zbihon (ho odstrčí). Hade! čím tě urazil!?

Kroupa. Od vás do honu povýšen, nade všecky se vypíná.

Zbihon. A po také cestě na mou přízeň vylízáš? Pryč mi s očí i z hradu!

Kroupa. Rytíři —

Zbihon. Pryč! — dal bych tě rozosmit, kdybych jen čtvrt hodiny měl nazbyt!

Kroupa (tvrdošijně). Tedy mne propouštíte ze žoldu?

Zbihon. Ani mi nepřipomínej, že's jaký u mne míval!

Kroupa. Ať jen toho neželíte! (Odejde.)

Zbihon. Jak živ jsem přepočestné tváře v ošklivosti míval! ony jsou tak jako hluché ořechy jen zevnitřní škořepina — vnitř, býváme ještě nejradši, když není dokonce nic!

Kroupa (se vrátí).

Zbihon. Ještě's tu —?

Kroupa. Svou povinnost dokonávám. Včera na mne došla hlídka u černé věže.

Digitized by Google

Zbihon. Dokud byla prázna, rád jsem tě tam míval.

Kroupa. Byli jsme nešťastni. O půl noci nás přepadl Zděnek.

Zbihon. Jak! — Zděnek —?

Kroupa. Přesvědčte se. Strážník se mu protivil, a zaplatil svou chrabrost krví.

Zbihon. A ty!?

Kroupa. Já jsem si myslil: naproti proudu je těžko plovat, a utekl jsem.

Zbihon. Ďábelská pošta! — a Miloslava!?

Kroupa. Je bez pochyby na svobodě.

Zbihon. Pětkrát tě oběsím, a pokaždé na jiný provaz, pokaždé na jiný kůl, Miloslava-li pryč! — Zděnek i Miloslava na svobodě! nejbližší cesta k mé zkáze! (Popadne vtekle Divokého.) Zhůru! zhůru! spíš a sníš, a dvojí smrt se vznášela nad hlavou tobě!

Divoký (vyskočí). Nu — co je — co se stalo? —

Zbihon. Na předhradí leť a ozbroj všecky žoldnéře! ozbroj každý prst zvlášť — ozbroj celé peklo, a žeň s ním k černé věži! Miloslavu mi přiveď! živou nebo mrtvou — tak svatý ouřad jsem ti ještě nikdy neuložil — pryč! pryč!

Divoký. Což se zas na novo utrhl čert! (Odběhne.)

Zbihon. Prchla-li, a se Zděnkem — kraj světa je pronásledovati budu! — Ďáble! tu blaženost

Digitized by Google

mi popřej a vežeň mi Zdenka do rukou — tvé veškeré království si nad jeho mukami zahejří!! (Odběhne.)

Kroupa (který byl do kouta zalezl). Hahaha! plašte jeden druhého, slepí samou zlostí! Našel-li Zděnek Miloslavu, je s ní již přes hory a doly! — Prchla-li, pětkrát prej mne oběsí! — Děkuji pokorně, měl bych věru ponejprv dost! (Ohlížeje se vytáhne klíče.) Co se teď všickni vyhrnou z hradu, pospíším já na Skalku, a co Zbihon za tři leta do temnosti svodil, to já za čtvrt hodiny na světlo rozpustím, a ať si je svolává opět!! (Odběhne.)

Výjev třetí.

Zbihon, Sedmikrása, později duch, na to žoldnéř.

Zbihon (pobočními dveřmi táhne Sedmikrásu s sebou). Jak můžete teď všickni spát! Protivenství se utrhlo, a všecko neštěstí se sbíhá pod praporec jeho!

Sedmikrása. Pusťte mne, rytíři! — vaší nevlídnosti se bojím —

Zbihon. Teď okaž svou vševědoucnost — svolej všecko své umění na rty! —

Digitized by Google

Sedmikrása. Co se vám stalo?

Zbihon. Zbledl jsem již? — nevěř barvě — já se nebojím. — Pojď sem, nádobo kouzedlná! jsi-li ještě, jak's přišla na můj hrad, opakuj mi můj osud!

Sedmikrása (se lekne). Opakovat? — což jsem vám již něco ustanovila?

Zbihon (divoce). Ještěrko! odvoláváš? přelhala's mne? valí se na mne smrt? — mluv, zaškrtím tě!

Sedmikrása. Pro Bůh! co jsem vám slíbila?

Zbihon. Nepamětlivá! jako by každodenně tak přepodivná hlava upadla ve vaše čarodejné ruce! Neprorokovala's mi celá vyjevená, že ni patnácté, ni šestnácté století nezplodilo muže, který by na má prsa ocel brousil?

Sedmikrása. Já!?

Zbihon. Ty! hade! ty! — odvoláváš?

Sedmikrása. Já — ach — ano — ano —

Zbihon. Jest to pravda?

Sedmikrása (velmi zamyšlena rukou si mne čelo). Pravda, rytíři — — věřte v slova má —

Zbihon. Klameš-li mne — z tohoto hradu ti hranici udělám!

Sedmikrása. Tak, jak daleko minulost a budoucnost dosahují, na obě strany hlasitě volám: Nepřemožitelný jest Zbihon! co patnáctého a šest-

Digitized by Google

náctého století plodem, zajde pod jeho mocnou pravicí!

Zbihon. A s tímto vědomím směle v nebezpečenství! (Odběhne.)

Sedmikrása (starostlivě). Že pak se všickni lidé již první polovici mé písně zasycují, neuvažujíce, že konec dělá píseň. — Kdyby mne byl Zbihon vyslechl, neběžel by tam, kam poběhne dnes i zejtra. — Ah — ospalá jsem — kady chodím, tady dřímám již devět dní! — Od té doby, co jsem opustila jeskynku svou z chvojí, nechce mi podati spaní své silitelné číše. — Proč's mne sem, stařečku, posýlal? (V levém koutě se vyskytne duch.) Mně je tak teskno v hradbách; ty's to měl věděti, že neodkvetu bez povětří, z kteréhož se všickni rodiče moji napájeli. — Pryč! pryč! do mého háje — ach!

Duch (jako poustevník, sotva že nohy za sebou vleče). Pozdravuji tě, dívenko! Nebyl bych si pomyslil, že se s tebou na tomto hradě shledám.

Sedmikrása. A předce's mne sám sem poslal!?

Duch. Na Skalku jsem tě poslal; tam bylo tvé povolání — tady ti nastává nový ouřad.

Sedmikrása. Prosím tě, stařečku, pusť mne opět do háje. Mne tady nic netěší.

Duch. Brzo již — brzo! jen ještě jediný čin. Rytíř Švamberk je u vězení?

Sedmikrása. Je. Ten ubohý!

Digitized by Google

Duch. Aspoň tak dobře, jako u vězení; ještě je silnými úvazky sepat. — Tvůj rytíř —

Sedmikrása. Je statný a chrabrý —

Duch. Je vlk, který z ovčince do ovčince větří. I jeho svíce dohořívá — a předce mu i nejposlednější loupež vyrvati musíš.

Sedmikrása. Já?

Duch. Já jsem již velmi stár — zastaň mne.

Sedmikrása. Mluvte — pošlete mne.

Duch. Švamberkova manželka, ušlechtilá Češka, je až potud na otcovském hradě. Tam tě dám doprovodit —

Sedmikrása. Co tam budu dělat?

Duch. Co's dnešní noci dělala: těšiti lidi.

Sedmikrása. Ví již Johana o neštěstí svého manžela?

Duch. Proto tam musíš, že nic ještě neví. Zbihon i po jejích vnadách slídí. Dal Švamberkovi ve spaní strhnouti prsten, oblekl několik svých žoldnéřů v jeho barvu, a vyslal je, aby přivedli Johanu. Johana jim uvěří — a tak —

Sedmikrása. Zabráním já tomu?

Duch. Zabráníš. Žádnému nebezpečna, snadno se do hradu dostaneš, a Johaně vypovíš pravdu.

Sedmikrása. Pak bude již pozdě —

Duch. Žoldnéři teprv přede dnem vyjeli; tobě okážu mnohem kratší cestu.

Digitized by Google

Sedmikrása. Dobrý starče! sejmi se mne tento ouřad, Zbihonova hvězda beztoho již zachází.

Duch. Zachází, a zejtra ti lze říci: zašla! — Však pozná-li Johana na své pouti ten klam, děvče! ona se raději sama zaškrtí, než by se vydala do smilných rukou!

Sedmikrása. Ach — dobře máš — půjdu, směle budu kráčet, a — kam se potom obrátím?

Duch. Do svého háje. (Pokyne svou holí, načež silně zahřmí, zadní opona se vyhrne a vzadu je viděti hájek. U prostředu jeho vysoký, široký dub, pod ním z chvojí besídka, před kterou dva mladí cikáni zpívajíce si, se válejí.)

Sedmikrása (radostí bez sebe). Ach — ach! nebeský ráji! moji bratří — pro Bůh! což nejsou mrtvi!?

Duch. Nejsou, ani nebyli. Oblud je před rokem odloučil od vás. Po divných, vzdálených cestách navrátili se šťastně do své rodiny.

Sedmikrása. Moji bratří! živi — zdrávi, a já nejsem sama již — ó! Talasko! Silvino! — (Chce k nim — avšak v tom zahřmí a opona se shrne.) Ach — nemohu — nesmím k nim, byl to jen sen!

Žoldnéř (s vínem v konvici, posadí se u hlavních dveří za stůl).

Duch. Sen, který se ti neomylně vyplní; co nejdřív se navrátíš do okolí svého.

Digitized by Google

Sedmikrása. O pryč tedy! na křídlech radostné naděje zapolítnu —

Žoldnéř. Zpátky, čarodejnice!

Sedmikrása. Jak?

Duch. Co je to?

Žoldnéř. Z této síně nesmíš, tak zakázal náš rytíř.

Sedmikrása. Proč? co jsem zavinila?

Žoldnéř. To já nevím; také se na to sedm černých čertů ptám! Co mi pán poroučí, konám. (Pije — pak si hodí obnažený meč před sebe na stůl.)

Sedmikrása (k duchu). Co to má znamenat? — ty's prozrazen! — (K žoldnéři oulisně.) Pusť mne ven, roztomilý muži! (Hladí ho.)

Žoldnéř. Jdi do horoucího pekla! — nesahej na mne! — Brrr!

Sedmikrása. Hned se zas vrátím, a budu tě pak vyrážet všelijakými žerty.

Žoldnéř. Nech mne — pusť mne! — hihi — ty kadeřavý línku! — já ti ani nemohu pomoci. Rytíř dal vyzdvihat mosty, a klíče musil jsem mu přes hradbu hodit.

Duch. Lžeš, pacholku! most je právě spuštěn.

Žoldnéř (nevida žádného, mimo Sedmikrásu, diví se temnému hlasu). Jak — co to? — kdo co mumlal? ty? — proč mne tak hlubokým hlasem strašíš?

Sedmikrása. Já? — což nevidíš?

Digitized by Google

Duch (otevře okno). Podívej se oknem, pacholku! že je most spuštěn.

Žoldnéř. Přestaň s tím křaplavým hlasem! — Kýho čerta!? okno se samo otevřelo? — a — na mou věru! — (Vytáhne po straně klíče — dívá se ven — zas na klíče.) Most je spuštěn! sám jsem ho zdvihal, sám jsem zavíral — klíč mám v ruce — nu, tedy si čert vyjel na procházku, a zapomněl za sebou zavřít! (Sedne si opět.)

Sedmikrása. Což necháš most spuštěný?

Žoldnéř. Jaká pomoc? odtud nesmím.

Sedmikrása. Víš-li co! půjč mi klíč — já zavřu a — —

Žoldnéř. A nenavrátím se již? ne? — jen ty zůstaň tady.

Duch. Co vidím! množství vojska hrne se do hradu —

Žoldnéř. Zas chraptíš? (Vyskočí a běží k oknu.) Ďáble! — co vidím? — cizí vojsko! — nu, pomoz Bůh! (Sedne si zas.)

Sedmikrása. Jak? — nepřátelé, a ty si sedáš?

Zoldnéř. Každý ať mete před svou síní! Ze svého stanoviště se nehnu.

Duch. Teď přijíždí Zbihon — již bojují!

Žoldnéř. Zbihon! teď bych tam chtěl být! (V okně.) Není pravda!

Duch (vezme Sedmikrásu za ruku). Pojď! (Odvede ji.)

Digitized by Google

Žoldnéř. Hej! kdo mne to drží? Pustíš mne! (Trhá sebou v okně, nemůže však sem ani tam.) Ty jedovatá čarodejnice! — pusť mne! — (Odkopuje pozadu.) A! — ďáble! co se se mnou stalo, cikánka již po mostě utíká — rytíř mne oběsí! — Počkej! zůstaň tady, zpropadená vňučko děda svého satanáše! — což tu musím na věky vězet! — (Trhá sebou, až vytrhne celé okno, a s oknem na krku utíká ven.) Hej! chyťte ji! držte ji!

Výjev čtvrtý.

Krajina z prvního jednání u Blaníka. Hruška celá v květu.

Filiska.

Filiska (mrzutě z chatrče vyjde). Proč jsem jen tak nevrlá, mrzutá? — nikde mne nic netěší! — Jindy, když se mi zasmušila tvář, obešla jsem několikrát Blaník, a bylo mi zas veselo i lehko! Teď? zajisté devětkrát každodenně tu vysokou šošku obcházím, a předce nemohu své srdce ukonejšit. — A! vždyť je to také k zlosti! Co se mi ten Vojtěch nalichotil, napřipovídal: „přijdu! co nejdřív přijdu opět!“ Dnes již, svatý Vácslave! dnes již devátý den, a Vojtěch nejde! — Nu! —

Digitized by Google

(plačtivě) sklamal-li mne Vojtěch, do pra-smrti žádnému muži neuvěřím! — Ovšem, nechal mi tady dukáty, a nepřijde-li, zůstanou mi — ať se jen zrazí! z dukátů se budu já radovat — já a otec! — Filisko? — ne ne! — Vojtěch je mi předce milejší, než všecky dukáty!! (Chtíc odejít, zhlídne kvetoucí hrušku.) Aj — Pane Bože! co vidím — i otče! otče!

Výjev pátý.

Svaruš, Filiska.

Svaruš. Co chceš, Filisko?

Filiska. Otče! podívejte pak se na svršek u hrušky!

Svaruš. Toho jsem si již také všiml; kvete —

Filiska. Kvete jako ranní mlíko!

Svaruš. A sice ne nadarmo. Můj dobrý Bože! ve strachu očekávám, co se bude díti.

Filiska. A co ještě. Teď teprv, když se na kopce silnou páru dívám, pozoruji, že se černá mračna honí po nebi prv jasném. Chtěla jsem do vsi, zeptat se, plátno-li již hotovo; nepůjdu, otče, bojím se bouře.

Digitized by Google

Svaruš. Což to zas? nezdá se mi dokonce, jako by se k nám někdo blížil?

Filiska (dívá se do pole). Otče! ach otče! to je Vojtěch!

Svaruš. Jaký Vojtěch?

Filiska. Můj, můj Vojtěch! — Vojtíšku! Vojtíšku! (Běží mu vstříc.)

Svaruš. Ach! — nepamětlivá hlavo! — totě bez pochyby zbrojnoš, po kterém ve dne v noci vzdychala.

Výjev šestý.

Vojtěch, předešlí.

Vojtěch. Ach! Buď Pán Bůh pochválen, že jsem zase u vás. Lidičky! dnes bude hrom bit, až se bude země třást!

Filiska. Tys lhář, Vojtěše! tak pozdě přicházíš —

Vojtěch. Tak pozdě? řekni raději: tak časně! Nebo kdybych byl svého rytíře našel, kdyby nás byli nerozplašili, jako vlk stádo ovec — nebyl bych se ještě navrátil. — A mimo to nevíš, v jakých ouzkostech jsem byl? Kdyby ti kati byli věděli, že jsem Zděnkův zbrojnoš, snad by si byli z mého břicha udělali terč!

Digitized by Google

Svaruš. Jak? — tys Zděnkův zbrojnoš?

Vojtěch. Ano, Zděnek Zásmucký je můj rytíř — již snad můj nebožtík rytíř!

Svaruš. Znals-li pak také jeho statného otce?

Vojtěch. Nebyl-li mladší než Zděnek, neznal jsem ho. Já neznám na světě žádného, než svého rytíře, a to teprv dvě leta —

Filiska. A mne!?

Vojtěch. Tebe!? ó, tebe dokonce ještě neznám, holoubku můj! Můj dědeček říkával, ženskou že člověk až v stáří pozná, to jest, až je již pozdě!

Svaruš. Kde pak je nyní Zděnek? Slyšeli jsme mezi tím časem mnoho chvalitebného o něm.

Vojtěch. Kde je? to ví Bůh! — bez pochyby na věčnosti.

Svaruš. Jak — mrtev?

Filiska. Pro Bůh! tvůj sličný, šlechetný rytíř?

Vojtěch. I což se ti lidožrouti na to ptají, zdaž jeden sličný jako anděl, anebo ošklivý jako čert? To se tam sešel s jakousi Miloslavou —

Svaruš. Co pravíš? Zděnek našel svou Miloslavu? — Ó! blaze jim!

Vojtěch. Blaze? dobře máte! Já jsem mu to vždy říkával, aby se na tu Miloslavu tak nevěšel. Čert mu to poradil! Bez ní jsme mohli tu zlodějnu rozbořit na věky věkův, bez ní jsme mohli bejt již desetkrát na suchu — ale ne! — Miloslavu

Digitized by Google

musím vysvobodit, a musím a musím! — a teď ať se někdo podívá! Miloslavu předce nevysvobodil, sám ví Bůh! kterým vězením na věčnost putuje — a já ubohý, opuštěný Vojtíšek, nevím, kam se mám obrátit!

Svaruš. Neštěstí! samé neštěstí!

Filiska (smutně). Viď, Vojtěše, že se již sotva kdy do Blaníka dostaneš?

Vojtěch. Však to je ta nejbolestnější rána, kterou žádný lékař nezahojí! Bez rytíře mne tam nepustějí — a! já bych hned také umřel!

Filiska. A mne by's nechal na světě? Ne, ne, já tě již nepustím! — Otec je již velmi starý, zůstaň u nás a pomož mi stáří jeho oslazovati!

Vojtěch. Od srdce rád, kdybych jen měl dukáty.

Filiska. I což's již zapomněl? vždyť jich máme předce asi třidcet.

Vojtěch. Za třidcet dukátů nekoupíme rytířský statek!

Filiska. I nač pak potřebuji rytířský statek, jen když mám tebe! Naše chatrč je dost veliká, aby tři šťastní lidé svou stříškou přikryla.

Vojtěch. To je také pravda, Filisko. Nu, tedy slovo s to! zůstanu u vás.

Svaruš (jenž vzadu obcházel). Dítky, do chatrče! — bouře se do honu blíží —

Filiska. Otče! Vojtěše! — co to? —

Digitized by Google

(Zpěv v Blaníku:)

Zhůru! splesej Česká země!
očekávej synů svých —
zachrániti vše tvé plemě
jediné jest heslo jich!!! — —

Svaruš. Podivné —

Filiska. Kde to, otče?

Vojtěch. I což se tomu budete dlouho divit! Ti svatí rytíři si prozpěvují.

Svaruš. To bych sám soudil; ale teď — z rána —

Vojtěch. To je to, čemu se také divím. Ostatně v noci oni břískají, až je jednomu teskno! (Silně zahřmí.) Brrr! — Pán Bůh s námi!

Svaruš. Hlehle! kterak se do honu tmí!

Filiska. Svatý Václave! jací to buráci na obloze vyvstávají!

Vojtěch (pln strachu). Já zůstanu jen předce na svém! Jak jen jednou nohou na tyto pahrby vstoupím, vypustí ďábel všecku svou nevázanou chasu! — Slyšíte? — jaký to hlahol —

Filiska. Otče! ach Vojtěše! — neslyšíš břinčení mečů?

Svaruš. Co se to děje? na mne jde hrůza!

Vojtěch (který se zatím do pole díval). Běda! běda nám — tamto se jich hemží! — a ti se vám šeredně poličkují! — Prosím vás, schovejme se — mnoho tisíc nepřátel se valí.

Digitized by Google

Filiska. Pro Bůh!

Svaruš. Já jsem jako u vyjevení. — Hleďte se skrejt — snad to všecko přejde! (Utíká do chatrče.)

Filiska. Patronové Čeští! chraňtež nás ode všeho zlého! (Běží za otcem.)

Vojtěch. Čert mi tu radu dal, že jsem se opět k tomu okouzlenému vrchu navrátil! (Nedaleko uhodí hrom.) Aá!!! (Utíká za druhými.)

Výjev sedmý.

Do honu se setmí — vítr, hřímání a bleskot.

Zděnek, Miloslava, Prachatický, s mnoha zbrojnoši, později Švamberk.

Zděnek (se za chvíli levou stranou přivleče, raněn a zkrvácen na levém rameně — pravou rukou se podpírá na meč, nesa Miloslavu, anaž mu na polou mrtva s visecí hlavou okolo krku leží. Nemoha již dále, pod hruškou klesne, dívku se sebe složí, a zajikavě:) Nadarmo! — síla umírá — má levice jest mrtva — nebe! miluješ-li mne ještě — nebe! — jen tolik síly — abych, potýkaje se, umřel! — Má nevěsto! — ó! — již také mrtva! — Noci! černěčerná

Digitized by Google

noci! — dej mi zrak nazpět! — ó! — anebo Ty se smiluj, jenž svítězuješ jediným slovem! — Je-li to pravda, že na tvé pokynutí vstávají mrtví — vlej — vlej do mých oudů život! — — ó! — hora mi na prsa padla — nemám již — vzduchu! — — (Klesne docela.)

Prachatický (vyběhne, mnoho zbrojnošů za ním, couvajíce — uzře Zděnka). Ha! — co vidím? — Zděnku! ty teprv tady? — mrtev! — Bratří! pro vaše dobré jméno! stůjte! tady sobě dáme kopati hrob!

Zbrojnoši. Do boje! do boje! raději umřem! (Chtějí pryč, potkají je však jiní — raněni na smrt — mnohý tu klesne a dokoná.)

Prachatický (k nim). Kde je Švamberk?

Zbrojnoš. Tam slyším jeho hlas!

Prachatický. Za ním! (Chce pryč, v tom)

Švamberk (rozsápán). Stůjte, bázlivci! — utíkáte-li pak před vlastní hanbou!? (Vyběhne.)

Prachatický. Švamberku! kde jsou nepřátelé?

Švamberk. Ptej se mne: kde nejsou! Svět se obrací! — Kde je Zásmucký?

Prachatický. Tamto, na svém hrobě.

Švamberk. Zděnek!? mrtev! — ty lžeš! přisahal jsem Bohu, že po jeho boku padnu! — Zděnku! Zděnku! vstávej! náš praporec je v zajetí! nepřítel se očitě množí!

Digitized by Google

Zděnek (se pozdvihne, hrušky se drže pracně vstane a padne Švamberkovi okolo krku). Bratře! dej mi polovici své síly!!

Výjev osmý.

Zbihon, loupežníci, předešlí.

Zbihon (s hlukem loupežnickým vyrazí pravou stranou). Ha! tuté mám nepřátelství v jediném těle! — Na ně, bratří!

Švamberk (pustí Zděnka, který se hrušky chytí a stojí, obhražen zbrojnoši, kteří ho brání). Zpátky, zlosyne! Ponejprv jsem ti levici rozbil — podruhé nechybím!

Zbihon. Hahaha! vaši svatí vás opouštějí! jste již smrtina kořist!

Prachatický. Nerouhej se, pohane! (Bije po něm, hned na něj ale několik loupežníků padne a boj počne na novo. Zbihon zápasí se Švamberkem, vše se šermujíc pravou stranou ztratí, zanechavši as deset mrtvých na místě.)

Zděnek (několikrát chce za nimi, nemoha se však na nohou udržeti, ohnivým duchem vypíná krk a za nimi se dívá). Navrať se k nim opět, korouhvi Svatováclavská! — rozbí ji, Švamberku! — rozbí

Digitized by Google

tu černou přílbu! — Slyš? naši vítězně plešou! — Blaze! — nevidím žádného již — či Blaník do oblak vystřeluje centnýře svého prachu!? — (Hluk, břinkot a nářek se blíží.) Jak? — on svítězuje — volají? — kdo? — Švamberk padá?! — Proklaté ucho! že mně tuto poštu přinášíš!! (Vztekle se vzchopí a oběma rukama na Blaník se opře.) Nuže! tedy ti Švamberku ze samých těl rakev dám sbíti! Vás vzývám, o pomoc, věkovití, chrabří, chrabří rekové Čeští! vás v hodině nejnebezpečnější z věčného spaní budím! (Přesilně hřmí.) Nejsou-li ramena vaše dým, jen a prach — má-li smrtelník k pomoci vaší právo — vyvraťte svého sídla přepevnou fortnu a následujte mne!! (Na meč se podpíraje, za bojujícími se odšmejkne.)

Miloslava (přijde k sobě, pomalu se sebere, a uzříc vůkol sebe mrtvá těla, strašně sebou trhne). Oh!! — kde jsem? — na hřbitově, či na bojišti!? a kde je Zděnek? — On by mne za živa neopustil! — Mrtev tedy! mrtev! všecko mrtvo, a já ještě živa! — O! kde jsi, Zděnku můj! — tak daleko ode mne pohřbili vrahové tebe!? (Běhá od jednoho k druhému.) O! — vy to nejste, charpí rtové! — aniž vy snědobledá čela — můj ženich musí i po smrti milostně — Bože na nebesích! můj Zděnek není mezi nimi! — do vězení ho odvlekli, či za mrtvu mne maje zoufanlivě hledá smrt? — Zděnku! Zděnku! (Vždy volajíc, odběhne levou stranou.)

Digitized by Google

Výjev devátý.

Švamberk, Prachatický, Zbihon, loupežníci, Bohuslav, rytíři Blaničtí; později Zděnek; pak Miloslava, hned na to Vojtěch, Svaruš, Filiska, za nimi Kroupa.

Švamberk a **Prachatický** couvají se svými sbory, **Zbihon** s loupežníky těsně za nimi. Krutý boj. Zbrojnoši sem tam padají — loupežníci divoce plešou. **Švamberk** naloží poslední sílu, na **Zbihona** znovu mužně doráží a bije mečem vší silou po něm. **Zbihon** se mu hbitě uhne, tak že si **Švamberk** meč, nemoha mu v letu ubránit, hluboko do země zatne, co zatím **Zbihon** k němu přiskočí a již již meč na něj kácí, v tom však silně zahřmí, Blaník se rozlítne a z něho vypádne **Bohuslav** se svým rytířstvem.

Bohuslav (vběhne mezi Švamberka a Zbihona). Ustaň, zlostníče!

Zbihon. Ha! co to?

Loupežníci. Běda nám! co se to děje? (Dávají se na outěk.)

Rytíři blaničtí (ze všech stran na ně, a za nimi se derou).

Zbihon (jako zkamenělý). Kdo přede mnou vyhrnul oponu věčného strachu!? — Nestřílej po

Digitized by Google

mne tímto smrtícím okem! Nejsi ty člověk? nezplodila tě smrtedlná matka, jako všechny, kteří padli mou krvavou dykou? — Třes se, málomocný reku! patnácté ani šestnácté století neporodí muže, který by mne přemohl tělesnou sílou!

Bohuslav. Věz, zaslepený! že vlastní důvěra zatracuje tebe! Mne zplodilo století čtrnácté!

Zbihon. Hahaha!

Bohuslav. Již přes půl druhého sta lét v klínu tohoto vrchu bdím, abych tobě odplatil za loupeže a vraždy! (Švamberk a Prachtický stojí jako omráčeni.)

Zbihon. Ha! — O této lži až potud nevědělo peklo! — ne! a kdyby nebe vyslalo živoucí hrůzu na mne, já nesmím — já nechci ještě umřít! (Vrazí vztekle na Bohuslava, který se s ním malou chvílku potýká, brzo mu ale mečem prožene prsa. Zbihon padaje.) Peklo! — nenech mne bez pomsty umřít!!! (Vyřve ducha.)

Švamberk (jako ze sna probuzen). Kde jsem se ocítil? kde jsou nepřátelé?

Prachatický. Co vidím? náš nejlítější nepřítel v prachu? (Hlas vítězný v poli.)

Zděnek (v raněné levici nesa korouhev Svatováclavskou). Vítězství! vítězství! praporec se divotvorně navrátil k nám! — Díky, muži převelebný! nekonečené díky! ty's mé mrtvé tělo novou sílou nadal!

Bohuslav. Tvá důvěrnost, nikoli já.

Digitized by Google

Zděnek. Ty's nám dal vítězství, a s ním svatý pokoj v zemi!

Zbrojnoši (plesajíce). Vítězství a svatý pokoj v zemi!! (Bijí radostí štítem v štít.)

Švamberk. Můj Zděnku! bratře!

Zděnek. Švamberku! tys tady? Vezmi svou korouhev zpět a zavěs ji v kostele svých předků. — Prachatický! tys také živ? — všickni — dobrotivé nebe! všickni! (Chtě k Miloslavě pod strom, přehrozně se lekne.) Jak! pod stromem prázno?! — kdo jste to učinil!!?

Švamberk. Co je ti? proč tak strašně očima koulíš?

Zděnek. Kam se poděla Miloslava? kdo ji z vás viděl, kdo ji zahnal odtud? Či jste ji předčasně vložili do studené země!? — Mluvte! zapřisahám vás!

Švamberk. Kdo jste ji viděl? já jsem na ni docela zapomněl!

Prachatický. Já ne.

Zbrojnoši. Já ne — já ne — já také ne.

Zděnek. Žádný! — pacholci! usmrtíte mne svým: já také ne!!

Bohuslav. Upokoj se. Miloslava je živa a v přátelských rukou.

Miloslava (ještě v poli). Zděnku! Zděnku!

Švamberk. To je Miloslavin hlas!

Zděnek. Kde! kde? — Miloslavo! (Běží jí vstříc.)

Digitized by Google

Vojtěch (vystrčí z chatrče oknem hlavu ven). Totě hlas mého rytíře? — na mou věru! tam utíká! (Vyskočí oknem ven.)

Svaruš a *Filiska* (vyběhnou z chatrče).

Miloslava (v Zděnkovu náručí, za nimi Kroupa). Všecko živo — můj Zděnku! i můj dobrý otec na svobodě. Tu vysvoboditel jeho — (Ukáže na Kroupu.)

Švamberk. Živť jesť Bůh, i u mého vězení zotvíral zámky pacholík tento!

Zděnek. Kdo jsi, neznámý dobrodinče? jak ti odměníme —

Kroupa. Přijmete mne do žoldu a udělejte ze mne statného muže.

Zděnek (k Bohuslavovi, který vzadu své společníky přehlížel a právě do předu se vrací). Jak utěšeným okem díváš se na blaženost naši, muži veleslavný! Bez tvé mocné ruky —

Bohuslav. Nesluší se velebiti zachovávání povinností svatých. — U společnosti této mi nelze déle mluviti s tebou. Než kvetoucí tentýž strom vydá nové sady, uvidíme se opět. — Ty budeš blaze, budeš spokojeně živ, nebudeš snad nikdy mocnějších rukou zapotřebí míti; nezapomeň však v srdce krajanů svých tu blažitedlnou radu vštěpovati: Kdo nevinně snáší, ať nikdy nezoufá. Důvěrnost v Boha a jeho mocné sluhy často divotvorné pomoci dojde! (Políbí Zděnka na čelo, a odchází s mečem obnaženým, pozdvihna

zpěv hlasem velikým. Jeho rytíři všickni horlivě zpívajíce za ním. Přítomni vespolek na pravé i levé straně obnaživše hlav svých kleknou a s nábožnou tváří za nimi hledí. Švamberk se sklopenou korouhví v čele.)

(Zpěv Blanických rytířů:)
Sláva vlasti, sláva Češi!
sláva naší pomocí! —
Potlačen se opět těší,
rozkoš nová s nebes prší;
zplesají i otroci!! —

V pokoji teď kvésti budeš,
májový ti vzejde čas,
Ty! jenž Českou zemí sluješ.
Synů svých však nepozbudeš,
vrátí se v čas války zas!!

(Hlas se za nimi zdlouha táhne. Mezi tím co odcházeli, bylo viděti nahoře na Blaníku řeholníkova ducha v bílém rouše státi a žehnati lid přítomný. — Hlas docela zmizí, zhlubóka zahřmí, hora se zavře a opona pomalu spadne.)

Digitized by Google

Psaní Hassensteinova.

Dramatická báseň ve dvou jednáních.

Digitized by Google

Osoby:

Vládek Hassenstein, nazván *Učený*.
Ludmila, jeho dcera.
Rytíř *Vladota*, kráječ království českého.
Věnceslav, jeho syn.
Rytíř *Jablonský*.
Prokov, jeho syn.
Svobodných umění mistr *Dubrava*.
Svobodných umění mistr *Stašek*.
Svatůše, Ludmilina pěstounka.
Pankrác, písák, } ve službě Hassensteinově.
Ivanov, fámulus, }
Panoš královský.
Bojovníci.

Děj dílem v královské zahradě v Praze, dílem na hradě Vládku, jenž slove vůbec *Valdek*.

Digitized by Google

Dějství první.

Valdek. Študovna Hassensteinova, plna příhrad, kněh a map a t. d.

Výjev první.

Hassenstein sedí za stolem folianty obsklepen, čtvero psaní právě uzavíraje.

Hassenstein. Nuž tedy — tak! Toho-li, starče! dospěješ, kterako jsi zaměřil, na věnec slávy se jistojistě můžeš těšiti. Na zlaté peruti potom snese se duch mého veleslavného strýce, výtečného Hassenšteina, s nebes blankytu, a čelo mé neusvadlé s utěšenou spokojeností bude líbati! — (Psaní uzavřev.) He! Ivanove! můj fámule!

Digitized by Google

Výjev druhý.

Ivanov, předešlý.

Hassenstein. Tu tobě čtvero psaní odevzdávám. Osedlej si rychlého koně a jeď s nimi do Prahy. To tady odevzdáš šlechetnému rytíři Jablonskému.

Ivanov (se dívá na nápis). Psáno jest: „Rytíři Vladotovi.“

Hassenstein. Nikoli! čti jinák.

Ivanov (čte). „Rytíři Vladotovi, království českého kráječi.“

Hassenstein. Ai — co by to — nuž, tedy se odevzdá Vladotovi, a to podáš Jablonskému.

Ivanov (čte). „Rytíři Jablonskému, příteli věd a um.“

Hassenstein. To psaní vlastní rukou odevzdáš svobodných umění mistru Staškovi.

Ivanov. Psáno jest: „Svobodných umění mistru Dubravovi.“

Hassenstein. Vždyť pak se mi zdá — tento tedy list mistru Staškovi. — Rychle se odeber. Jestiť dnes sobota. Ostruhu-li vezmeš na pomoc, budeš v deset hodin na Hradčanech, a najdeš všecky, ku kterým tě posílám, v zahradě královské pohromadě.

Digitized by Google

Ivanov. Budu čekati na odpověď?

Hassenstein. Co se ti oustně odpoví, to vyřídíš.

Ivanov. Vyřídím. (Odejde.)

Hassenstein (za ním volaje). Pošli mi sem písáka, mého Pankráce! — do jeho ochrany odevzdám dceru. Kéž by to byl mužský odnož! Jeho větérkem ve mně by se, an jsem již strom sešlý, rozžehl dech, a jaře by se ještě zazelenal svršek můj!

Výjev třetí.

Pankrác, předešlý.

Pankrác. Tu jsem, vznešený veliteli!

Hassenstein. Jest dnes při síle můj Pankrácius?

Pankrác. Bohyně zdraví, Hygeia slavné majestátnosti, poslala mi za jitra zorného po zefíru nevinnou hubinku, a posilněn jsem tudy na tři rohaté měsíce.

Hassenstein. Dobře. Tedy se rychle na cestu připrav. Doprovodíš mou dceru do Prahy.

Pankrác. Malitkou chvílenkou budu připraven.

OXFORD · TAYLOR INST.
Digitized by Google

Hassenstein. Půjdeš s ní k rytíři Jablonskému, a budeš při tom, ana synu jeho Prokovovi bude zasnoubena.

Pankrác. Aj, delfický Apollo! zasnoubení?

Hassenstein. Promluvíš: V den Sv. Ladislava že doufám v Karolíně vítězně se potýkati, a druhý den na to že se sňatek u mé přítomnosti vyplní. Jdi!

Pankrác. Ku podivu dobře! — než ale — tu se mi veliký oblak snědých pochybností před očima válí —

Hassenstein. Pojmenuj je, ať je křídlem jazyka svého rozplaším!

Pankrác. Myslím na to — poněvadž u slečny Ludmily při tom slavném úvazku ouřad otcovský zastávati mám —

Hassenstein. Nu?

Pankrác. Jak se daleko pustiti smím, kdyby měl někdo o požehnání aneb svatebním kvase zmínku učiniti?

Hassenstein. Nebudiž tak blbý! Požehnání Ludmila má, a k svatebnímu kvasu také všecko připravíno.

Pankrác. S tím se oblak mých pochybností rozplynul! (Odejde.)

Hassenstein. Durditi se budou hlavy u dvora, to si snadno pomysliti! — „Víte-li pak to již o starém Hassensteinovi?“ — bude se mluviti po

Digitized by Google

Libušinu městě — „s písákem poslal svou jedinou dceru k zasnoubení, a sám zůstal doma u Homéra!“ — Budiž s Bohem tak! temný bývá často první muže pokrok, a teprv nade cílem bílý, jasný den se rozvine!

Výjev čtvrtý.

Svatuše, předešlý.

Hassenstein. Nu, Svatuše! jest Ludmila již na cestu připravena?

Svatuše (s pláčem). Potěšiž Bůh mou milostnou slečnu! — už jest připravena.

Hassenstein. Co se mračíš, Svatuše? Ať mi to děvče zpozdilými slzami nezakalíš!

Svatuše. Ach! ona jest tak veselá, že chce člověku lítostí srdce rozplynouti!

Hassenstein. Tak jsem to od své dcery očekával!

Svatuše. Milostivý pane! nechte mne s Valdeku do skalní rozsedliny svrhnouti, jenom slečnu k tomuto sňatku nenuťte!

Hassenstein. Což pak ji nutím?

Svatuše. Pravil jste jí —

Digitized by Google

Hassenstein. Pravil jsem jí, že úvazkem se synem Jablonského život můj o dvadcet jar se prodlouží.

Svatuše. A že vás svou milostí k Věnceslavovi před časem sklátí do hrobu.

Hassenstein. Nu ano, tak jsem pravil.

Svatuše. A mluvil jste tak dvě leta, a mluvil jste často hlasem umírajícím, a má útlá slečinka při tom ztrnula, a svoluje v svou trápotu, a podává se s úsměchem ve vůli vaší, a duše její pláče!

Hassenstein. Stýskala si tobě?

Svatuše. Ona se směje a hopkuje, a těší se na ten sňatek, že by nad tím skály plakaly!

Hassenstein. Není Prokovius šlechetný a dobrý? není učený?

Svatuše. Učený jest, šlechetný jest — zlý také není; ale pro tak výbornou děvu se nehodí.

Hassenstein. Nuž, a pro co se h o d í, sprostá staruše?

Svatuše. Pro vás, milostivý pane! pro vaše knihy, pro vaši latinu a řečtinu! Za písáka si ho vyvolte, ale ne za manžela své dcery!

Hassenstein. Vyslala tě Ludmila s tímto plnomocenstvím?

Svatuše. Nevyslala, milostivý pane! Ač mi srdce hořkostí trne, předce jazyk strahovitě pasu, aby slova proti úmyslu vašemu nepromluvil. Ale

Digitized by Google

vychovala jsem slečnu, byla jsem — jsoutě to vaše vlastní slova — její Amalthea; jako anděl strážce na všech cestách jsem ji ostříhala, a znám tedy stkvělé a něžné příhrádky jejího srdce tak dobře, jako síně a komnaty na Valdeku.

Hassenstein. Nuž, a co vidíš ve stkvělých a něžných příhrádkách jejího srdce?

Svatuše. Dolem jesti ta nejúrodnější země pro slasti života, horem blankyt nejčistší, tak že slunce po padesáte let beze mráčku po něm může vycházeti a zacházeti. Než ale outlé, outlinké to všecko, jako květný prášek. Hoďte tam plnou ruku vichřice, a veta bude po vši naději, po všech nebeských rozkošech!

Hassenstein. Toho Bůh odvrátiž od dcery Hassensteinovy! — Dobře že tomu tak není!

Svatuše. Jesti tomu tak, můj veliteli!

Hassenstein. Není tomu tak, staruše! Než ale do tvého srdce ohnivým zrakem zírám, a nad tím písmem tam trnu a zlobím se!

Svatuše. Čtěte je, čtěte to písmo, milostivý pane!

Hassenstein. Nechala jsi se mladým Vladotou uplatiti!

Svatuše. Milostivý pane! podezření to odpustiž vám Bůh!

Hassenstein. Tiše! Ludmila jde.

Digitized by Google

Výjev pátý.

Ludmila, předešlí.

Ludmila. Nu, otče! jsem k svému zasnoubení dosti takto ozdobena?

Hassenstein. Dobře, dcero má! dobře.

Ludmila. Nuž, tedy jsem připravena.

Svatuše. Jest ale i srdce vaše na cestu připraveno?

Ludmila. Mé srdce? — což si při tom myslíš, Svatuše?

Hassenstein. Ticho, Svatuše! — Pojď sem, dcero má!

Ludmila. Kterako se hejno, labutí aneb divokých hus na cestu připravuje, když se do teplejších krajin chystají, tomu rozumím; ale srdce —

Hassenstein. Hleď, Ludmilo! — což kdyby tvé srdce, anebo — dejme tomu, aby's, jak tady stojíš, byla labutí, a také tak svobodná, jako labuť — kam by si letěla?

Ludmila (dětinsky). K vám, k vám, otče můj!

Hassenstein. U mně by si ale nemohla vždy zůstati! — Kam potom?

Ludmila. Skalním oužlabím do hrobky, na rakev mé matky.

Digitized by Google

Hassenstein. A potom?

Ludmila. Pak bych, časně ráno — když tady se starými knihami sedíte v snému — přes naše hory a lesy letěla; letěla bych do krásotné Prahy, a v zahradě královské na zemi bych se snesla, a sedla si mezi fialky a růže, a hlídala bych kol a kolem, zda žádný známý mimo nejde, který bývá na Valdeku.

Hassenstein. A což aby Prokovius, rytíře Jablonského výtečný syn, rychlým krokem mimo kvapil — co by's dělala?

Ludmila. Jako jinoch, otče, anebo také jako labuť?

Hassenstein. Jako jinoch.

Ludmila. Aj, vesele bych mu hopkovala v cestu a mluvila bych v slova libostná: „Dobré jitro, šlechetný Prokove! Já jsem Ludmila, dcera Hassensteinova, a přiletěla jsem do Prahy, abych vám ještě dnes byla zasnoubena.“

Svatuše (pro sebe). Nevinnosti rajská!

Hassenstein. A Prokovius by za ruku vzal tebe a s vroucností by zeptal se tebe: „Ráda mi, Ludmilo dobrá! svou ruku podáváš?“

Ludmila. Ráda, neboť váš otec jako syna miluje!

Hassenstein. A kdyby mne otec tvůj nemiloval, také by's tak laskavě ke mně se vinula?

Ludmila. To vy se, otče, ptáte, či Prokov?

Digitized by Google

Hassenstein. Prokov!

Ludmila. Nikoli! nikoli! Kdyby vás otec nemiloval, zapolítla bych k jinému.

Hassenstein. Ke komu?

Ludmila. K Věnceslavu Vladotovi.

Svatuše (pro sebe). Neopouštějte ji, cherubové! teď mu pravdu pověděla!

Hassenstein. Prokovius by ale řekl: „Aj, slečno! srdce-li vás k Věnceslavu vábí, jiného si neberte! Cokoli k vám práva mám, všecko vám tu nazpět podávám!“

Ludmila. Zachovejž Bůh! ničehož mi nazpět nedávejte. Vždyť jsem přišla, bych se s vámi zasnoubila, jsem vaší nevěstou!

Hassenstein. Mne ale nemilujete!

Ludmila. Otec vás miluje.

Hassenstein. Otec umře, a budete litovati!

Ludmila. Nebudu! nebudu!

Hassenstein. Zármutek vás v jaře umrtví!

Ludmila. Neumrtví!

Hassenstein. Usvadnete, jako růže v písku —

Ludmila. Zdráva a veselá budu u vás živa!

Hassenstein. Vždyť mne nenávidíte, jak dlouho mne znáte?

Ludmila. Bůhť jest živ! návidím vás.

Hassenstein (vyskočí). Ludmilo! ty's drahá perla. Nepodkopám tvého života strom, nevinná jest ruka má, ticho, jasno pod hrudím mým,

Digitized by Google

a svobodná vůle tvá lvovou krví mé žíly naplňuje! (Políbí ji.) Nuž, Svatuše! nutím dceru svou?

Svatuše. Kéž byste tak hluboko, jako já, do jejích prsou zíral!

Hassenstein. Pak bych ji podle tvého srdce zasnoubil!

Ludmila. Ale otče! pro labutě zapomněli jsme na cestu!

Hassenstein. Dobře, Ludmilo! vůz jest připraven. Pankrácius na tebe čeká.

Ludmila. Ach! úzko jest mi předce při tom!

Hassenstein. Požehnání mé snášiž se nad tebou, a prsa tvá sladkou napájejž utěchou! — Vyprovodím tě ouvozem. Na to se vrátím, abych svou velkou, znamenitou práci dokonal. S večerem, když se s zetěm krasocitným budeš vraceti, a to sem tam opoutána věncem svatebním — pak vám, dcero! radost v tváři, na dva hony vejdu vstříc! (Odejdou.)

Svatuše. A já, její pěstounka, její máti, nesmím ji ani doprovoditi. Nuž, nebesa-li těchto sítí nitě zhoubné nezmatou, tedy bude dobrá dívka ta na vždy nešťastná! (Odejde.)

Digitized by Google

Výjev šestý.

Královská zahrada v Praze.

Rytíř Jablonský a Prokov.

Prokov (sedí pod kaštanem a čte).

Jablonský (procházeje se přijde). Prokove! synu můj!

Prokov (pozdvihne oka). Ano, otče! jsem to já.

Jablonský. Nemilo mi jest, žes i dnes, jaks navykl, dům otcovský opustil. Vědomo ti jest, že to den dnešní, v kterýžto se s Ludmilou, dcerou Valdeckého, zasnoubití máš.

Prokov. Dočítám tu právě Sofoklesova Filokléta. O, můj otče! co jsme my s celou tou hojností nebeských vtipů proti duchu obezřetnému Řeka tohoto? Deset tisíc duchů našich velikánských není v stavu látku tuto přese vlny moře nebezpečného, které slove: Příslušnost, bez úrazu přenesti!

Jablonský. Aniž nikdy v stavu nebudou, a kdyby svět stál tolik věků, co čtverotvářný rok okamžení má.

Prokov. Proč, můj otče? ó, rcete, proč?

Jablonský. Proto že se opona nad trpící a vítěznou tělesností na věky věkův shrnula.

Digitized by Google

Prokov. Naši Boleslavové! naši Jaromírové! Jak vysoko vznášejí se boly jejich slepoty nade ranou v noze reka tohoto! — tak vysoko jako oko, stroj tento nejkrásnější ve člověku tělesném, nad touto kostěnou podporou těla našeho! — A kdo jest s to, aby Jaromíra na hodinu jen do kothurnu obul, tak aby duše diváků pod břemenem nářku neklesła a se neodvrátila!

Jablonský. Když budeš jako zeť po boku Hassensteinovi seděti, navštívím vás v čas prázdnosti, a o věci té pojednáme.

Prokov. Jest Hassenstein tady?

Jablonský. Není — aniž přijde. Než ale dceru jeho ušlechtilou každé chvíle očekávám.

Prokov. Ludmila jest děva ušlechtilá, hodna nebes na zemi!

Jablonský. Nebesa ta budou jí v tvém náručí.

Prokov. Mluvíte pravdu, otče?

Jablonský. Nu? což ti jest úmysl náš nepovědom?

Prokov. Povědomo mi jest, že jste cheruba toho na otci vymohl, abyste syna svého na zemi již blahoslavena učinil. Ale vezme si ho Ludmila ráda?

Jablonský. Na to se mne ptáš?

Digitized by Google

Prokov. Ráda to vidí, když milostností její okouzlen, z paprsků očí jejích nebeské slasti požívám; ale —

Jablonský. Ale tvá hvězda sluje: bázlivost, choulostivost. Nemáš tolik smělosti, aby's rovného slova promluvil.

Prokov. Neníť ani to, otče! ale — kdykoli s duší toužebnou vedle ní stojím, tu mi cos do srdce šepce, že stojím před svatým obrazem a že nikdy nebude můj!

Jablonský. Tvůj bude, ještě dnes — a sice dobrovolně, s přízvukem otcovým.

Prokov. A přijde dozajista?

Jablonský. Za to mi jest slovo starého.

Prokov. A proč se nevydá Hassenstein sám k zasnoubení dcery?

Jablonský. Jest poněkud nemocen. Mimo to — práce literní —

Prokov. Nuž, tedy ať tu práci dokoná, a zasnoubení ať jest odloženo.

Jablonský. Tak jsem také radil. Jsou ale věci — nemilé a nebezpečné — a ty se toliko křídlem rychlosti dají překvapiti. (S úsměchem.) Což by to bylo oko tvé dalekosáhlé minulo, že Vladotové s neobyčejnou horlivostí své železné hutě blízko Valdeku navštěvují?

Prokov. Věnceslav Vladota jest chvalitebný jinoch.

Digitized by Google

Jablonský. Poodejděme. Tu právě přichází. Též i pohled jazyk má, a nedověře se převýmluvně vyjevuje. (Odejde.)

Prokov. Dítě jsem jen mezi těmi rozšafnými otci! (Jde za ním.)

Výjev sedmý.

Věnceslav Vladóta sám.

Věnceslav Vladota (přijde v myšlénkách s povykvetlou růží v ruce). Co to bylo za něžné, spanilé, nepochopitelné stvoření? — Růži mi to podalo — dívka — cherub — stín — nic! — Živý výtvor mé rozklokotněné obraznosti! Ale — hle! růže mi v ruce! a pohled na ni čarovně mne vábí! — Kalichu ty! jejžto zádech slunce tak ušlechtile rozlistil — jakým to mluvíš jazykem? Mluva dána tobě, tak jako všem sestrám tvým! Prsa dal vám stvořitel, v prsou mysl, v mysli hlubokou jevivost! Kvetoucí mladost jest tvé náčelí. Obmezuješ mi líce Ludmiliny. — Ale tvé duše význam slove velechvalná výtečnost! Vytýčím se nade jiné? Miluje mne nade všechny, jenžto se vnadám jejím klaní? — Než — což ty se mi nade zrakem zpínáš, hlučící obrazze brzké pomijetnosti?

Digitized by Google

a vy trnové! — O, běda! plný byl ten koflík, ssál jsem s vrchu medovinu, a dotýkají se rtové peluně.

Výjev osmý.

Vladota otec, předešlý.

Vladota. Synu! vidím tě opět s myslí těžkou v zápětí!

Věnceslav. Drahý otče! pravil jste včera, že třeba cesty do Točníka. Nechte, ať tam dojedu!

Vladota. Těšíš se, že odtamtuď báně hradu Valdeckého uhlídáš?

Věnceslav. Těším se, že je uhlídám, a hledě na ně svou duši slastí sladkou napojím!

Vladota. Posledně, synu! přestaň mysliti na dceru Hassensteinovu.

Věnceslav. Ludmila jest dívka krásná! Ludmila jest cherub, otče!

Vladota. Cherub smrti, který tvé duše tichý poklid sklátí!

Věnceslav. Miluje mne, otče! Bůhť jest živ! Ludmila mne miluje.

Vladota. Pověděla ti to?

Věnceslav. Oko její zřetelně to vyjevuje.

Digitized by Google

Vladota. Oko její? — možná věc! snad i také rtové její. Ruka ale jesti kostka vůle otcovy!

Věnceslav. Připověděl jste —

Vladota. Co jsem připověděl, stalo se.

Věnceslav. Odpovědělo se nám?

Vladota. Až na odpověděni žádný Vladota nečeká! — Upokoj se, Věnceslave! Synovi kráječe českého království nahradí hraběnka dceru Hassensteinovu.

Věnceslav. O! že jsem toliko bojovník! Proč jste nedal pacholeti knihy místo luku, místo meče? Tam, kde štítové hluboké umělosti ráz a ráz se odrážejí; tam, kde vědy meče s vědy meči zápasí: tam bych věnec neusvadlý sobě vydobyl, a řetěz pocty nejsličnější odměna by byla má!

Výjev devátý.

Ivanov, předešlí.

Ivanov. Milostpane! velitel můj, učený Hassenstein, vzkazuje vám své pozdravení a tento list vám odesílá.

Vladota. Hassenstein? mně? (Čte dopis.) — Otevři to, synu!

Digitized by Google

Věnceslav (otevře, rozvine a čte). — — Pro milostný Bůh! jest-li možná? — Otče! otče! rajská slova psána jsou na tom pergamenu!

Vladota. Nuž?

Věnceslav. Čtěte! čtěte! Syn váš stal se tvorem nejšťastnějším v českém údolí!

Vladota. Co jest to? (Čte.) „Hospodin s námi! Jakkoli jsme se s hořkostí posledníkráte rozešli, zajdiž všecko v neskonalé zapomenutí! Jak jsme se byli dávno usnesli, tak ať to také zůstane. Tvůj syn miluje Ludmilu, Ludmila návidí jeho, a já jsem hotov, sňatek tento požehnati.“ — Hm! — „Než potřeba velí, abychom v té věci pospíšili. Dnes ještě budiž dcera má synu Tvému zasnoubena. K tomu konci Ti ji do Prahy posílám. Pankrácius ji do Tvých rukou odevzdá. Mne baví literní důležitosti; jinak bych byl sám přišel a povinnost otcovskou zachoval. — S večerem Vás na hradě svých otců bude očekávati Vládek Hassenstein.“

Věnceslav. Otče! otče! kterak snesu tuto hojnost blaženosti?!

Vladota. Zajisté — toho jsem neočekával. Přeju tobě, synu můj! Žádalo si mé srdce sňatek ten, a pročež ho schvaluji. — Mluv, famule! kde jest dcera tvého velitele?

Ivanov. Milostivý pane! to nevím.

Digitized by Google

Vladota. Dal se Pankrác později na cestu než ty?

Ivanov. Milostivý pane! to nevím.

Vladota. Tu, synu! těš se ze klíče k svému blahoslavenství. (Podá mu list.) Pospěji do našeho sídla, abych k zasnoubení všecko připravil. — To vezmi za své poselství! (Hodí Ivanovi měšec a odejde.)

Věnceslav. Ludmilo! ty hvězdo, dnem i nocí blýštěcí! Tys tedy má, má, an tě právě oplakávám! O, kdes tvore té výsosti, jenžto bys na vrch mé blaženosti dosáhl! (Rychle odejde.)

Ivanov. Těžký jest to měšec. Rytíř Vladota málo kdy co daruje; ale — daruje-li, jesti to dar královský. — Přál bych, aby všecky tyto kotouče takto mi se vyplatily!

Výjev desátý.

Jablonský, předešlý.

Jablonský. Co vidím? Nejsi Hassensteinův fámulus?

Ivanov. Ano, milostivý pane! jsem fámulus z Valdeku. Tu vaší učenosti psaní donáším.

Jablonský (je vezme). Jsme o tom již zpraveni. — Přijela slečna Ludmila?

Digitized by Google

Ivanov. Milostivý pane! to nevím.

Jablonský (list zatím otevřel a čte). „Šlechetný rytíři!“ — K čemu toho úvodu! — „Nebylo mne minulo, že dokonalý syn Váš jakousi náklonností — kterou mladí lidé láskou jmenují — k dceři mé se schyluje. Sám jsem sice naději té dával pokrmu — nicméně však toho lituji.“ — Co jest to? — „By se ale marný tento plápol víc a více nerozžínal, upřímně tím ohlašuji, že Ludmila, má dcera, jinému jinochu českému jest již zasnoubena.“ — Peklo a sedm Hassensteinů! jaký to obluď šaškuje s mým zrakem? Není možná, aby hana ta pro mne byla napsána! (Čte nápis.) „Rytíři Jablonskému.“ — Mně — krev mi v žilách zlednatěla! Tento dopis — mně — dnes — dnes! Kdyby se mi to včera bylo odeslalo, příkrov byl bych hodil na to s opovržením! ale dnes! dnes! — Svou krví musí mi to odvolati! — Tak dej jeho vznešenosti za odpověď! (Odejde.)

Ivanov. Podivné! kterako pán můj rozkoš i hněv jedním pérem umí rozsívati! Že bych jemu tolik jedu přinášel, nikdy bych byl nepomyslil. — Bohu díky! že se mi nižádné odplaty za poselství nedostalo! (Odejde.)

Digitized by Google

Výjev jedenáctý.

Ludmila a Pankrác přijdou pravou stranou.

Pankrác. Ale proč — delfický Apollo! — právě sem spějete, slečno Ludmilo? Sem jsme nebyli posláni!

Ludmila. Aj, což se tak mračí Pankrácius? Jsou tu tak krásné květiny a mnoho lidí se tu prochází.

Pankrác. Pamatujte na zasnoubení!

Ludmila. Ano, ano! — Vidíš tu růžičku?

Pankrác. Jest jich tady na tisíce!

Ludmila. Takovou růži dal mi jednou spanilý Věnceslav, tu v té samé zahradě. Přísahala bych, že jest to ta!

Pankrác. Jakž pak to tak bloudíte, slečno! Totě není možná!

Ludmila. Hle, hle! jak libostně se usmívá. Právě tak se také Věnceslav tehdáž usmíval.

Pankrác. I, delfický Apollo! jak pak se vám růže bude usmívati? Kdyby to ještě Anakreonova holubice byla!

Digitized by Google

Výjev dvanáctý.

Věnceslav, předešlí.

Věnceslav. Pro všecky všudy andělé! Ludmilo!

Ludmila (se lekne). Ach! — hle, hle! tu jest.

Věnceslav. Ludmilo! děvo rajská! S horoucí duší tebe objímám.

Ludmila. Pusť mne, Věnceslave! nesmíš ty mne objímati!

Pankrác. Mladý rytíři —

Věnceslav. Nechal mne tvůj otec na okamžení žížniti, aby mne dnes mořem blaženosti na věčné věky napojil! Má ty budeš, Ludmilo!

Ludmila. Probůh, Věnceslave! co to mluvíte? Nejsem, nebudu vaše — nesmím vaše býti!

Věnceslav. Můj jsi, anděle s nebes! Přisahám ti na tyto citelné kvítky; přisahám ti na blaženost tohoto království, že jsi má, a má že zůstaneš!

Ludmila. Pankráci! — ach! — třesu se úzkostí!

Pankrác. Věnceslave Vladoto! nespoutáte-li svou divokost, zavolám hrad královský na pomoc!

Věnceslav. Co jest to, Ludmilo? nemiluješ mne?

Digitized by Google

Ludmila. Nesmím tebe milovati!

Věnceslav. Smíš! Nebe a země a vše, co v obou živo, přizvukuje mně!

Ludmila. Můj otec —

Věnceslav. Jak, což nevíš?

Ludmila. Co?

Pankrác. Co? — delfický Apollo! co?!

Věnceslav. Dle jeho vůle budeš mi dnes ještě zasnoubena.

Ludmila. Věnceslave, tobě?

Pankrác. Jest to podvod! — Vydejte mi slečnu —

Věnceslav (ho odmrští). Pryč, knihovále! Ludmila jest má, a ani ticíc takových perojezdců od ní mne již neodtrhne! — Ludmilo! dívko, ty by's o tom nevěděla, že tě otec za tou příčinou do Prahy poslal?

Pankrác. Delfický Apollo! — pravím vám —

Věnceslav. Olympický Apollo! — pravím tobě — tu, šedivče! čti! čti! a polkni své pěny! (Podá mu list.) — Diviš se, spanilá děvo? — Tak sladce ohromen stál jsem tu i já, když se mi peklo rozlítlo a nebes brána nade mnou se otevřela!

Ludmila. Pankráci! Pankráci! co povídá ten pergamen?

Pankrác. Povídá — povídá — nepovídá nic!

Věnceslav. Mluv, starče! co jest tam psáno?

Digitized by Google

Pankrác. Že má slečna býti zasnoubena; ale —

Věnceslav. Se mnou, s synem Vladotovým?

Pankrác. S vámi, s synem Vladotovým; ale —

Ludmila. S Věnceslavem?

Pankrác. S Věnceslavem; ale —

Věnceslav. Dnes ještě?

Pankrác. Dnes ještě; ale —

Ludmila. S povolením mého otce?

Pankrác. S povolením vašeho otce; ale —

Věnceslav. Nuž, dívko drahá! raduji se bez příčiny? nejsi má?

Ludmila. Pro dobrý Bůh! jak pak se to tak dálo? — Ach! všemu tomu, všemu tomu již rozumím. Proto se mne tolik vyptávali — proto jsem labutí musila býti — otec mne chtěl překvapiti, nenadálou radost mi přistrojiti — ano, o ano! tak tomu jest. Tvá jsem, Věnceslave! otec svoluje, a podám tobě ještě dnes ruku!

Věnceslav. Pojď, Ludmilo! ať list svého štěstí rukou jistoty dáme podepsati. Toužebně čeká na nás již otec můj! (Odejdou.)

Pankrác. Nevím, jsem-li v Praze, anebo na Valdeku, anebo jsem dnes teprv spadl s oblak! — Můj veleučený pán mi aspoň mohl říci — He! hola! slečno! milost-slečno! — I delfický Apollo!

Digitized by Google

vždyť mám státi při tom, až ji budou zasnubovati — He! u všech všudy klasiků! Ludmilo! slečno Ludmilo! Hassensteinko! (Odběhne.)

Výjev třináctý.

Jablonský, otec i syn, hned na to Pankrác.

Jablonský. Smyslů mne zbavíš svou mrazivou tichostí! Taková hana se ještě žádnému Jablonskému nestala!

Prokov. Zhaněti mě neměl, otče! toho jsem nezasloužil. Na jeho mravné hodnosti byl bych skály zakládal — tím ouskokem jmeno své do hanebné knihy na věčné věky zapsal!

Jablonský. Tento chlapecký ouskok volá o pomstu! Ať posel rychlorychle do hradu našich otců spěje. V osmi hodinách ať jest Valdek mými bojovníky obklopen. Tam i my se najdeme, a strašně jej z objetí Homérova vyhřímáme! — Pojď!

Pankrác (přijde.) Milostivý pane! prosím vás pro všecky všudy Homérovy hexametry, podívejte se na tento pergamen!

Prokov. Otče! jest to Pankrácius, písák Valdecký.

Jablonský. Co chceš?

Digitized by Google

Pankrác. Hledám pomoc — hledám radu — hledám přehoušli zdravého smyslu pro svou — říkaje — pomatenou hlavu!

Jablonský. Přivedl jsi dceru Hassensteinovu?

Pankrác. Ano.

Jablonský. Kde jest?

Pankrác. Kde nyní jest, nevím; ale byla tady.

Jablonský. Má býti dnes zasnoubena?

Pankrác. Má; ale —

Jablonský. S kým?

Pankrác. S Věnceslavem; ale —

Jablonský. Jak? — Slyšel jsi to, synu! Patero pohanění! Pojď! Veškeré své ústavnosti zapotřebí mám, abych před jeho sluhou nezlořečil! (Odejde.)

Prokov. Kéž bych je mohl smířiti! Od srdce rád bych hanu tu učenému Hassensteinu odpustil! (Jde za otcem.)

Pankrác (křičí za nimi). Ale — ale!! — Nuž, tedy si všecko řeklo, že mi nedá vymluviti a — delfický Apollo nejlépe ví, že na obou březích Vltavy žádný jiný není v stavu uzel ten rozvinouti! (Křičí.) Na den Sv. Ladislava bude se můj velitel v Karolíně vítězně potýkati! — ale vždyť mne žádný neslyší! — Co si počnu? při zasnoubení státi mám — kde jest ta slečna? Poletím

Digitized by Google

s vrchu zámeckého a volati budu tak hlasitě a tak dlouho, až se celá Praha sběhne, a Ludmila s ní! (Odběhne.)

Výjev čtrnáctý.

Mistr Dubrava a Ivanov, každý jinou stranou.

Ivanov (jde zrovna k Dubravovi). S dovolením! Jste svobodných umění mistr Dubrava?

Dubrava. Jsem.

Ivanov. Já jsem Ivanov, famulus na Valdeku. Od svého vznešeného pána, kterýžto vám ten list posílá, ohlašuji vám pozdravení.

Dubrava. List — mně? Podivné! Vždyť pak mou pomocí hrdě opovrhl. Či snad myslí velitel tvůj, že jsem na to — an mi tak zjevně mínění své pronesl — bezecitné výmluvy ještě očekával?

Ivanov. Pane mistře! to nevím. Prosím vás, čtěte psaní.

Dubrava. Obsah jeho vidím skrze oslovinu. Nic však méně — dej je sem! Uvidím, kterak vládce na Valdeku o vznešených vědách smejšlí. (Rozvine a čte.) „Vládek z Hassensteinu vysoceučenému mistru službu svou vzkazuje a dobrého zdraví mu žádá. Jakž jste mohl se domnívati, že

Digitized by Google

bych k tak důležitému cíli, jakovýžto jsem sobě zaměřil, výtečnějšího rukovodce sobě žádal, nežli jste Vy?" — Aj, aj! totě docela jinak zní! — „Přál bych ale, abychom se o snadnější zakročení té věci napřed oustně umluvili, a k tomu tedy konci budu Vás dnes večer na hradu svých otců očekávati." — Tedy — o snadnější zakročení — oustně mluviti — totiž se mnou — ještě dnes — má se státi! Študia ať poodpočinou, vznešenější muza na mne volá! — Pověz svému veliteli, vládci na Valdeku, že si svobodných umění mistr povolání toto za čest pokládá, a že dnes večer na vznešeném Valdeku k liternímu kvasu se dá najíti.

Ivanov. Dobře.

Dubrava. Přijmiž tímto náhradu za unavení! (Dá mu peníz a odejde.)

Ivanov. Dobře! — *Post nubila Phoebos* — říkává vznešený Hassenstein, to jest: Po dešti svítívá slunce. Černá nevole rytíře Jablonského skoro se ke krupobití podobala; za to se ale štědrou rukou mistra Dubravy jasné nebe opět rozhalilo. — Ovšem žeť to jen mdlý, podzimní den — inu! snad že bude druhý mistr svobodných umění také tak uznalý, a dva podzimní dnové se také jednomu jarnímu vyrovnají! — Hle! tu již jeden přichází! — Mistr jest to, snad že mistr Stašek.

Digitized by Google

Výjev patnáctý.

Mistr Stašek, předešlý.

Stašek. Aj — nemýlím se? Nejsi ty hodnověrný fámulus našeho vysoceučeného Hassensteina?

Ivanov. Jsem a hledám svobodných umění mistra Staška.

Stašek. Toho's našel bez ouhonu. Svobodných umění mistr Stašek jsem já. Baží po mně tvůj vznešený vládce?

Ivanov. Posílá vám tento list.

Stašek. Aha! připomenutí na den Sv. Ladislava. Maličké *pro memoria*! (Rozvine a čte.) „Poněvadž jsem se ze strany dne Sv. Ladislava s jinými výbornými zápasiteli již usnesl“ — ha! co jest to? — „tedy Vám za Vaše přátelské podvolení tímto srdečně dě — kuji. — Hassenstein.“ Blbe! list ten nenáleží mně!

Ivanov. Jste mistr Stašek?

Stašek. Svobodných umění mistr Stašek — ano.

Ivanov. A jste jediný mistr jména toho v Praze?

Stašek. Jediný mistr jména toho v Českém království!

Ivanov. Tedy list ten náleží vám.

Digitized by Google

Stašek. Není možná! (Čte nápis:) „*Artium Liberalium Magistro — Stassekio.*“ — Jest tvůj velitel nemocen?

Ivanov. Jak náleží zdráv.

Stašek. Nemocen musi býti! Potupil mne, a to Hassenstein mně neudělá, leč by v něm horká zimnice burácela! Mne se odříci, m n e! Noci jsem jemu k vůli vybděl! běhal jsem s ním po bojišti u hradeb Trojánských, a bředl jsem s ním šourem vln, kde se smrtí se potýkal božský Ulixes; dal jsem se s ním vyšinouti do nesmírných výsostí olympu — tam, kde Pindarova smělohrotná peruť mezi bohy prvního řádu vesluje! — navštěvoval jsem každodenně s ním chrámy umĕn Ptolomejských v Alexandrii a zíral jsem tam na stolec aneb Eratosthena, aneb Kallimacha, aneb Zoila, jenžto slove Homérovy dudky! —

Výjev šestnáctý.

Dubrava, předešlí.

Dubrava. Χαῖρε, mistře!

Stašek. Χαῖρε, kolego!

Dubrava. Lze-li vás o službu přátelskou prositi?

Stašek. Povězte ji, jsem hotov.

Dubrava. Byl jsem sobě na pátou hodinu odpoledne několik posluchačů objednal; musím ale této chvíle na cestu se vydati.

Stašek. Děje se vám tedy jako mně. Toho okamžení budu sedati na kůň.

Dubrava. Aj, kamžto?

Stašek. Na Valdek.

Dubrava. Jest-li možná?! — Totě můžeme pospolu klusati. I já jsem tam dnes zavolán.

Stašek. Na Valdek?

Dubrava. Ano.

Stašek. K Hassensteinovi?

Dubrava. Ano.

Stašek. Příčina?

Dubrava. Jesti bez pochyby den Sv. Ladislava.

Stašek. Nuž, tedy vám štěstí přeji k této poctě.

Dubrava. Zajisté, nelze to jinak nazvati, než poctou.

Stašek. Opravdivě a jistě. S odnožem slovútného Hassensteina, kterýžto odnož i sám jestí Aristarch, před veškerou obcí našeho vzdělaného krasoumného i krasocitného království se měřiti. Aj, to výtečnost! — Znáte již také *rei cardinem*?

Dubrava. Jedná se tu — dobře-li jsem zaslechl — o pravdivosti hymen Homérových.

Digitized by Google

Stašek. Ano, ano! — Co jest vaše mínění?

Dubrava. Aj — daloť by se velmi mnoho *pro* i *contra* pověděti. Ze zdroje řeckého pocházejí!

Stašek. Inu, ovšem žeť ne ze studně kalábrické!

Dubrava. První tu ale otázka, zda Homéros jejich tvorcem byl.

Stašek. Já pravím, že jsou starší než Homéros.

Dubrava. Dokažte to!

Stašek. Dokažte vy, že tomu na opak!

Dubrava. Dokáži, že Homéros jejich stvořitel!

Stašek (horlivě). Nejste v stavu, mistře Dubravo! Jakž pak to slove v hymně k bohu Apolinovi? — „A budoucně-li z člověků kdo's z těch, jež země napájí, ptáti se vás bude a prositi, čí to zpěv vás nejvíce těšíval? rcete pak na to: „Jestiť to muž ten nevidomý. Sídlo jeho skalisknatá Chios!“ — Kýž by tedy bývalo jisto, že Homéros sám tak byl napsal; proč by se byli Kolofonští a Smyrnejští, a jiných dvanáctero měst a ostrovů o slávu jeho zrození hádali? Pakť to jest patrno! Zplodila ho Chios, a byl v stáří nevidomý!

Dubrava. Nikoli! nikoli!

Stašek. Jekoli! jekoli!

Digitized by Google

Dubrava (prudce). Vždyť by se dříve dokázati musilo, zda Homéros, an tuto hymnu osnoval, slepým starcem, jehož sídlo byla Chios, na jiného, docela na jiného básníka nenarážel? Co?!

Výjev sedmnáctý.

Panoš královský, předešlí.

Panoš. Pánové! Jeho Majestatnost, osvícený král, kterýžto se v zahradě své prochází, vzkazuje vám po mně, pak-li se bez boje a bez závodu usrovnati nemůžete, že bude ráčit kázati, aby se vám sál v Karolíně otevřel. (Odejde.)

Stašek. A — tak!

Dubrava. Je pravda, jsme v královské zahradě!

Stašek. Shledáme se u Valdeckého! (Odejde.)

Dubrava. Nikolivěk! raději v Karolíně! (Odejde jinou stranou.)

Ivanov. Díky králi našemu, že se to ještě tak skončilo! (Odejde.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství druhé.

Byt Hassensteinův na Valdeku, jako v prvním jednání.

Výjev první.

Hassenstein, Svatuše.

Hassenstein (sedí za stolem, maje několik foliantů otevřených před sebou, a píše).

Svatuše (přijde utěšená). Ach, můj milostivý pane!

Hassenstein (se ani neohlídne). Co chceš, Svatuše?

Svatuše. Budiž mi dáno ruku vaši slzou radosti porositi!

Hassenstein (píše). Proč?

Svatuše. Odeslal jste slečnu do chrámu jejího štěstí, za to vás požehnej Bůh!

Digitized by Google

Hassenstein. Předce jsi tomu porozuměla?

Svatuše. I hněvám se sama na sebe, že jsem tak krátkozraká byla, že jsem se bez příčiny rmoutila! Jak jsem se tak mohla obávati, že své jediné dítě spoutáte s mužem, kterého sice ctí, ale nemiluje.

Hassenstein (pozdvihne oka). Co to šveholíš, Svatuše?

Svatuše. Mělať jsem si umět povážiti, že váš jasný, dalekosáhlý zrak hlouběji zírá, nežli oko mrákotné staré pěstounky!

Hassenstein (se na ni s podivením dívá). Nerozumím ti.

Svatuše. Dobrý jste vy, velikomyslný pán! dřívěť jste vy v srdci Ludmily čítal, a lépe jste v něm čítal. Dávnoť jste to již věděl, že krasorostlého Věnceslava miluje.

Hassenstein (žádostiv). Nu?

Svatuše. Strašilť jste i ji i mne s tím učeným, studeným Prokovem; poslal jste ji do města, aby byla Jablonskému namluvena, an jste byl zatím všecko uspořádal tak, aby dle touhy svého srdce s Vladotou byla zasnoubena.

Hassenstein. Ženo! pozbyla jsi rozum?

Svatuše. Kterako to radost ve mně zaklokotá, až uvidím, an se drahá slečna s Věnceslavem ruku v ruce domů vracuje! —

Digitized by Google

Hassenstein. Kdo ti praví, že byla Ludmila Vladotovi zasnoubena?

Svatuše. Aj, což pak Svatuše zavinila, milostivý pane! že ji skalou nejistoty tísníte?

Hassenstein. Nebyla dnes dcera má Prokovovi připovězena?

Svatuše. Aj, nikoli! Tomuť jste ani nechtěl, milostivý pane!

Hassenstein. A komu, ženo! komu?

Svatuše. Nu, mladému Vladotovi — tak, jak bylo vaše otcovské srdce uzavřelo.

Hassenstein. Od koho máš tu nerozumnou lež?

Svatuš. Od Ivanova, který se právě navrátil.

Hassenstein. Kde jest ten blbý špaček? (Otevře rychle dvéře.) Ivanove! Ivanove!

Výjev druhý.

Ivanov, předešlí.

Hassenstein. Odevzdal jsi psaní?

Ivanov. Všecky čtyry, můj milostivý pane.

Hassenstein. Co ti bylo za odpověď?

Ivanov. Všickni přijdou.

Hassenstein. Kdo?

Digitized by Google

Ivanov. Rytíř Vladota a jeho syn —

Hassenstein. Co s nimi?

Ivanov. Milostivý pane! to nevím.

Hassenstein. Cos tam slyšel o mé dceři? o Ludmile? mluv!

Ivanov. Hned na to, jak jsem tam byl přijel, zasnoubila se s Věnceslavem, synem Vladotovým.

Hassenstein. S Prokovem, s Jablonského synem!

Ivanov. Rytíř Jablonský se nad vaším listem velmi rozezlil. (Na baště se troubí.)

Hassenstein. Nebi díky! světlo pravdy se blíží! — Rychle pospěš ven a přines zprávu, kdo přijíždí!

Ivanov (odběhne).

Hassenstein. Ten pacholík jest zmatený! plná číše ho o rozmysl připravila. — Pokroč za ním, Svatuše! Jest-li to dcera má, přiveď ji, tak jak přišla, bez meškání ke mně!

Svatuše (pro sebe). Běda mé ubohé slečně! nadarmo-li jsem se těšila! (Odejde.)

Hassenstein. Kterak to ve mně zahřmělo! divá to bouře v tichých vlnách mých prsou! — a v nečas — přece příliš v nečas!

Digitized by Google

Výjev třetí.

Ivanov, předešlý.

Hassenstein. Kdo přijel?

Ivanov. Svobodných umění mistr Dubrava.

Hassenstein. Kdo —?!

Ivanov. Mistr Dubrava.

Hassenstein. Nedošel ho můj list?

Ivanov. Došel. Četl ho, a byl z něho velmi povděčen.

Hassenstein. Povděčen? — Rozhořčen, chtěl si snad říci? — Ale co chce?

Ivanov. Milostivý pane! to nevím.

Hassenstein. Řekni mu — — (Pro sebe.) Nikoli, starče! k takovému ouskoku jsi ještě nikdy outočiště nevzal. (Nahlas.) Řekni mu, že ho očekávám.

Ivanov. Dobře, můj veliteli! (Odejde.)

Hassenstein. Nikdy ať člověk den před slunce západem, a vinný keř nikdy ať přede sbírkou nechválí! Tu jsem se tak utěšeně zapřádal, radoval jsem se z přediva polozosnovaného — a hle! nenadále sklesne mi na to ruka rušící, a zrušeno jest to překrásné přáslo!

Digitized by Google

Výjev čtvrtý.

Mistr Dubrava, předešlý.

Dubrava. Tu jsem, přiletěv na křídle horlivosti. Přes vrchy jsem, jako přes hrudy přeletěl! Vaše vznešenosti! poctil jste mne dnes listem, v němžto byla ta nejmenší písmena ostruha gygantická pro mého koně.

Hassenstein. Vítám vás, mistře Dubravo!

Dubrava. Obdržel jsem ho v královské zahradě. Na místě jsem si rychlého klusáka zjednal a jedním šourem jsem se na Valdek tetelil.

Hassenstein. Tu mně tedy, věru! líto, že vám mé upřímné psaní útrobu tak rozdýchalo.

Dubrava. Rozdýchalo mne, vaše vznešenosti. A když pravím, že by bylo i každého jiného krále učenosti tím způsobem bylo rozdýchalo, tedy pravdu vyznávám.

Hassenstein. Bylo by vám mileji bývalo, mistře Dubravo! kdybych vás byl dvoustranným oukrokem hleděl upokojiti?

Dubrava. Nikolivěk, vaše vznešenosti! — Chci-li někoho radostí překvapiti, tedy mu ji mám čistočistou podati, beze vší přísady!

Hassenstein. Naposledy se skutečně mým listem vidíte býti poctěn?

Digitized by Google

Dubrava. Skutečně.

Hassenstein. A snad z toho jste i poněkud povděčen?

Dubrava. Ponejvýš! Stál bych jinak v šesti hodinách ve vašem sídle?

Hassenstein. To bych spíše jakési nespokojenosti přičítal.

Dubrava. Proč nespokojenosti? Den Sv. Ladislava se blíží — chcete se se mnou o snadnější zakročení umluviti —

Hassenstein. S vámi —?!

Dubrava. Nu ano, vaše vznešenosti! nepsal jste tak?

Hassenstein. Psal jsem, ovšem; ale —

Dubrava. Nebo-li jste se ve dnu mejlil? V listě stojí výslovně: Ještě dnes.

Hassenstein. To dobře; však ale — (Pro sebe.) Co se to se mnou děje?

Dubrava. Či by to snad ještě jiný omyl —

Hassenstein. Chraniž mne Bůh omylů!

Dubrava. Nuž, tedy nepochopuji, vaše vznešenosti! —

Hassenstein. Já také ne, mistře Dubravo! já také ne. (Venku se troubí.) — Ach! tu — Bohu chvála! — přijíždějí! Alespoň se jednou stranou uspokojím!

Digitized by Google

Výjev pátý.

Ivanov, předešlí.

Hassenstein. Nu?

Ivanov. Svobodných umění mistr Stašek přijíždí právě úvozem, až za ním jiskry lítají!

Hassenstein. Ach — tak. — A ne tedy dcera má? — Řekni mu, že se na něho těším.

Ivanov. Že se těšíte, milostpane! (Odejde.)

Hassenstein. Mistře Dubravo! buďtež tak dobrý a poodejděte zatím do mé komnaty.

Dubrava. Od srdce rád. Však ale — má-li se to skrze tohoto nového hosta —

Hassenstein. O nikoli, proto ne — mám obzvláštní příčinu —

Dubrava. Mistr Stašek ví, že jsem tady.

Hassenstein. Ví?

Dubrava. Právě když jsem měl odjížděti, potkali jsme se v královské zahradě.

Hassenstein. A pověděl jste mu —

Dubrava. A pověděl jsem mu příčinu svého odjezdu.

Hassenstein. A on?

Dubrava. On se mi zdál poněkud nevrlý.

Hassenstein (pro sebe). Já jsem!

Digitized by Google

Dubrava. Račte si pomysliti, vaše vznešenosti! on povídá, že jsou ty hymny starší než Homéros!

Hassenstein. Snad že tomu tak jest.

Dubrava. A proč?

Hassenstein. To nevím.

Dubrava. Že nikdo odpor není v stavu dokázati.

Hassenstein (do sebe). Nebude mu to milé, to vím.

Dubrava (který to zaslechl). Komu? Homérovi?

Hassenstein. O kom mluvíte?

Dubrava. O Svatém Ladislavu.

Hassenstein. A co proti tomu má mistr Stašek?

Dubrava. Proti Svatému Ladislavu nic. Ale—

Výjev šestý.

Mistr Stašek, předešlí.

Hassenstein. Ach! vítejte mi! vítejte mi, mistře Stašku!

Stašek (celý uhřícený). Vaše vznešenosti! radost jest křídlatý pták — (hodí zrakem na Dubravu)

Digitized by Google

žalost jest zeměplazní žížala. Na marách nezasloužené potupy byl jsem sem přinesen.

Hassenstein. Potupy?

Dubrava. Jestliže vás zamrzelo, co jsem ze strany Homéra pronesl — vždyť jsme přátelé!

Stašek. Aj! pro mne si dokažte, že Homéros hymnu svou Apolinovi pod oknem zpíval, na to se neptám! Co tu ale o přátelství povídáte, o tom bych měl chuť poněkud pochybovat, jestliže proti tomu nic nemáte?

Dubrava. Proč? povězte, proč?

Stašek. Očernil jste mne u vznešeného Hassensteina!

Dubrava. Nikdy jsem toho neučinil.

Hassenstein. Nikoli, mistře Stašku! to neučinil.

Stašek. Tedy jste mi, vaše vznešenosti! vlastní podnětí ublížiti chtěl? To mne tím více bolí!

Hassenstein. Pro spravedlivvý Bůh! čím pak jsem vám ublížil, mistře Stašku?

Stašek. Nepsal jste mi dnes po Ivanovi?

Hassenstein. Zajisté.

Stašek. Zasloužil jsem toho, vaše vznešenosti? Vládku z Hassensteinu! zasloužil jsem toho?

Hassenstein. Nepsalť jsem vám dnes ponejprv!

Dubrava. Jakž bych se mohl z listu tak přes příliš horšiti!

Digitized by Google

Stašek. Jakž bych se mohl z listu tak přes příliš těšiti!

Hassenstein. Pánové! má-li z nás kdo příčinu nad tímto nedorozuměním se pozastavovati, tu bych tedy měl já! Nepochopuji ani oulisný příchod jednoho, ani buravé stýskání druhého!

Dubrava. S pravdou na světlo, vaše vznešenosti! Já také mnoho nepochopuji!

Stašek. Já ničeho! zhola ničeho!

Dubrava. Divíte se mému oulisnému příchodu, a sám jste mne zavolal!

Hassenstein. Já? — Upamatujte se! vždyť jsem s vámi rok a den již nemluvil.

Dubrava. Ale psal jste mi, a to dnes!

Hassenstein. To je pravda.

Dubrava. Psal jste, že se se mnou tento večer umluviti chcete!

Hassenstein. Apollo i jeho neposkvrněná sestra jsou mi svědky, že o tom nevím!

Dubrava. Nuž, tedy jsem byl očarován!

Hassenstein. To jsem neřekl.

Stašek. Já jsem ale nebyl, ani nejsem očarován. Vase vznešenosti! nepochopujete mé buravé stýskání, a předce jste mi vědomě ublížil!

Hassenstein. Páni! nekostkujte o můj zdravý smysl! — Čím jsem vám ublížil?

Stašek. Dnešním listem.

Digitized by Google

Hassenstein. Můj dnešní list obsahuje vaši zasloužěnou chválu.

Stašek. Jest-li to chvála, tedy jest planýř vítězný vůz!

Hassenstein. Kde máte ta nešťastná psaní!?

Stašek. Tady!

Dubrava. Tady!

Výjev sedmý.

Pankrác, předešlí.

Pankrác (celý unavený). Můj milostivý veliteli! — Uh!

Hassenstein. Co jest ti, Pankráci? co vyhlížíš tak rozburácen?

Pankrác. Uf! — to jest ten nejnešťastnější z těch nešťastných dnů, co se ďáblové s čarodenicemi zasnubují!

Dubrava.
Stašek. } Co se stalo?

Hassenstein. Kde jest dcera má?!

Pankrác. Uh! — hned tady budou.

Hassenstein. Potkalo vás neštěstí?

Pankrác. Jedno staré a pět tisíc mladých!

Hassenstein. Mluv!

Digitized by Google

Dubrava. }
Stašek. } Mluv! mluv!

Pankrác. Uh! — delfický Apollo! všickni moji smyslové stojí zhůru nohama! — Viděl jsem řeči — slyšel jsem skutky — uzkormoutil jsem se na tři myriády let!

Hassenstein. Odpovídej mi! Jest Ludmila zasnoubena?

Pankrác. Jest — delfický Apollo jest svědek, že jest zasnoubena. Rytíř Vladota dal přistrojiti kvas, že by si bohové olympští dobrý den byli mohli udělati!

Hassenstein. Tuk mi v kostech mrzne! — Co má rytíř Vladota při zasnoubení mé dcery co dělati?

Pankrác. Nu, vždyť byla slečna Ludmila jeho synu zasnoubena!

Hassenstein. Člověče! pozbyl jsi rozum?

Pankrác. Nebylo by divu! — Dejte mi jen vymluviti, milostivý pane —

Hassenstein. Neřekl jsem ti výslovně —

Pankrác. Všecko bylo nadarmo! —

Hassenstein. Nebe a země! — tedy násilím?

Pankrác. Nikoli! — delfický Apollo to viděl, že tu nebylo žádného násilí! — Slečna Ludmila šla dobrovolně — bez nucení; sám jsem jí musil psaní čísti —

Hassenstein. Jaké psaní?

Digitized by Google

Pankrác. Co jste psal rytíři Vladotovi.

Hassenstein. Co jsem já psal?

Pankrác. Ne — co ďábel psal! — není možná, abyste vy byl ten list vyhotovil!

Hassenstein. A co tam stálo?

Pankrác. Že má slečna ještě dnes s Věnceslavem býti zasnoubena.

Hassenstein. S Prokovem!

Pankrác. O tom tam nebylo slova!

Hassenstein. Ale ve psaní Jablonského!

Pankrác. Co v jeho psaní stálo, to ví delfický Apollo! Rytíř Jablonský se divoce na mne díval.

Hassenstein. Mluvil jsi s ním?

Pankrác. Napadl jsem ho v svém strachu ve královské zahradě.

Hassenstein. Co's tam měl co dělati?

Pankrác. Slečna Ludmila mne tam přes moc vlekla!

Hassenstein. Pro dobrý Bůh! co z toho pojde?

Pankrác. Řvaje jsem ho o pomoc prosil, o radu jsem vzýval — on se na mne zamračil; křičel jsem za ním, že se budete v den Sv. Ladislava vítězně potýkati, a tu že se sňatek při jednom slaviti má — on ale syna svého přes moc odšmejkl a neposlouchal mne! — (Troubení.) Delfický Apollo! tu již přicházejí! (Běží ven.)

Digitized by Google

Hassenstein (sebou vrhne na sedadlo). Nebesa! jestiť to spravedlivý váš trest, an jsem tak lehkovážně povinnost otcovskou zastával!

Dubrava (k Staškovi). To jest přepodivný *casus*!

Stašek. Jazyk mi trne užasnutím!

Výjev osmý.

Ludmila, Svatuše, předešlí.

Svatuše. Všecko jest patrno! otec váš jest živá dobrota! Spějte jen, spějte, slečno! k němu. Hned vás chce viděti — poděkujte se, Ludmilo! poděkujte se!

Ludmila (se k otci přivine). Aj, milý otče! vy jste mne škádlil. Ale děkuji vám za to! (Políbí mu ruku.) Velmi libostně mne to překvapilo! Nelze Ludmile ani vysloviti, jak se z toho radovala!

Hassenstein (se na ni mračně dívá). Dcero! dcero! jak dávno jesti tomu, co jsi se od nebes odsnětila a ve spolek vešla s kozlonohým duchem všeho zla a protivenství?

Ludmila. Nerozumím vám, otče!

Hassenstein. Jak jsi přišla ďáblu v tejn?

Digitized by Google

Ludmila. Ďáblu? — Bože mi budiž milostiv! — totě snad dokonce ten pekelný král? Třesu se, když ho někdo jmenuje.

Hassenstein (vyskočí). S kým tě tam zasnoubili?

Ludmila. Aj, s Věnceslavem, jak jste to v psaní nařídil. — Viďte, milý otče, že jest Věnceslav spanilejší, než Prokov? Jeho otec, rytíř Vladota, byl také při tom. Dobrý to starec. Plakala jsem, když tak nábožně při zasnoubení o vás mluvil.

Hassenstein. Nešťastné dítě — jdi mi z očí!

Ludmila. Aj, proč pak, otče?

Hassenstein. Pryč, ať tě nevidím!

Ludmila. Můj milý Bože! — proč se hněváte, otče?

Hassenstein. Pryč, pravím. A to zasnoubení před celým královstvím zruším!

Svatuše. Toho nečiňte, milostivý pane! Ať se stalo zasnoubení proti vůli vaší; Boží prst jest v tom viditelný, a jemu se musíme skláněti!

Hassenstein. Mlč, stařeno! Naposledy's ty ta pekelná svodkyně!

Svatuše. Já, milostivý pane?

Hassenstein. Ty, ty! Peklo tebe vyplilo, aby's mé dítě zkazila!

Svatuše. To jest příliš trpké, milostivý pane!

Digitized by Google

Ludmila. Milý, milý otče! nehněvejte se. Vaše Ludmila se třese, a nic nezavinila. Rcete, měli-li mne s někým jiným zasnoubiti?

Hassenstein. Bazilišku! zeptej se mne ještě jednou tak, a přijdu o rozum! —

Ludmila. Aj, otče! to tedy jste jináč psáti měl!

Hassenstein. Psáti! psáti! — Kdo mne to naučil, byl můj nejouhlavnější nepřítel! Kdybych psáti neuměl, byl bych své dítě doprovázel, a všecko by bylo, jako býti má!

Ludmila. A teď mi snad Věnceslava chcete zas vzíti? Nečiňte toho, otče! mám ho nade všecko ráda!

Hassenstein (pln hořkosti). Hahaha!

Svatuše. Milostivý pane! nechcete-li vedení Boží uznávati, tedy šetřte aspoň Ludmiliny pověsti!

Hassenstein. Mlč, ty hnusná kazatelko!

Svatuše. Myslíte, že celá Praha o tom zasnoubení již neví?

Hassenstein. Nebe a země! že mne ta stará musí na to upamatovati! — Odeber se!

Svatuše. Kde kdo uvěří, že bylo psaní očarované?

Hassenstein. Aj, čáry a čarodenice! Teď to přes příliš kypí! Kliď se mi z mého bytu!

Svatuše. Dvojnásobně bude se souditi —

Digitized by Google

Hassenstein. Na vždy mi dáš hradu mému výhost, neodejdeš-li!

Svatuše. Předně bude se mluviti —

Hassenstein. Pro Bůh! vy páni! osvoboďte mne od hlavy té Meduzýny! V skálu se vám obrátím!

Dubrava. Šetřiž pak, Svatuše! slova pánova!

Svatuše. Bude se mluviti —

Hassenstein. Po mně jest veta!

Stašek. Aj, hoď pak svému jazyku oprať na krk, staruše, a odejdi!

Svatuše. Milostivý pane! slečna Ludmila —

Ludmila. Utichni pak, Svatuše! vždyť vidíš, an se otec třese!

Svatuše. Kdo se vás ujme, já-li odejdu? —

Dubrava (rozmrzen). I přestaniž olej do ohně vlívati, a mlč!

Svatuše. Aj, pane mistře! vy nevíte —

Stašek. Kéž by se ti jazyk na střepy rozpadl, promluvíš-li ještě slova!

Ludmila. Odejdi pak, Svatuše! odejdi, prosím tě. Zatím tu otce zase udobřím. (Vyvede ji ven.)

Dubrava. Jak jest těžko, ženy připraviti k mlčení!

Stašek. Mlejnský kámen snadněji zastavím!

Ludmila (se zatím k otci přiblížila). Otče! můj drahý otče! nehněvejte se. — Když jsem se dnes

Digitized by Google

s dobrým jitrem k vám přivinula, líbal jste mne a pravil jste, dnešní den že bude pro mne den rozkoší a požehnání! —

Hassenstein. Hu!

Ludmila. Nehněvejte se, otče! Radovala jsem se; nebudu se ale již radovati, když to nechcete.

Hassenstein. Nešťastné dítě!

Ludmila. Vždyť jsem proti vůli vaší nic neučinila!

Hassenstein. Nic!

Ludmila. To bludu plné psaní jest všeho vinno!

Hassenstein (běží ke stolu a uvrhne se na sedadlo). Psaní! psaní! — ta hříchů plná psaní!

Ludmila (jde za ním). Psaní mne s Věnceslavem spojilo; snad že se ten úvazek ještě dá rozvinouti. Napište jiné psaní — a —

Hassenstein. A —?!

Ludmila. Věnceslav jest spanilý jinoch; ale — ano, ano! učiňte to, otče! Ráda se ho odřeknu —

Hassenstein. Ráda!!

Ludmila. Pište mu, otče! — Víte-li co? pište mu, že se mi již nelíbí — ach, nikoli! to mu nepište, velmi by ho to bolelo! — anebo — tím líp! vždyť jest tady — řekněte mu —

Digitized by Google

Hassenstein. Kdo jest tady?

Ludmila. Věnceslav, mladý Vladota. Doprovodil mne sem. — Ach! tu jest!

Výjev devátý.

Svatuše, Věnceslav, předešlí.

Svatuše (ve dveřích). Pojďte jen směle, šlechetný Věnceslave! Věřte, že není Svatuše žena zlá. A milostivý pán jest dobrý — milocitné srdce má. Mluvte s ním jen upřímně!

Ludmila. Otče! hleďte, jak jest krásný! — Uteku z hradu; musila bych plakati, až ten sňatek budete rušiti!

Hassenstein. Zůstaneš tady!

Věnceslav (pln podivení přibliží se k Hassensteinovi). Šlechetný Hassensteine! An právě do tohoto ctihodného sídla spěji, abych vaši otcovskou ruku políbil a děkoval vám za štěstí svého života, udeřila střela hromová v ucho mé, tak že trne ve mně duše! — Praví se, že ušlechtilá Ludmila proti vůli vaší byla se mnou zasnoubena.

Hassenstein (vstane). Vyrostl by muž v našem království, který by se s touto dívkou proti vůli mé mohl zaslíbiti?

Digitized by Google

Věnceslav. Cítím ostří vašich slov, a předce tomu nerozumím! Vznešený Hassensteine! pro dobrou pověst jména mého rodu prosím vás, nezavírejte srdce svého přede mnou! Rcetež, co mne z jitra na nejvyšší báni štěstí vsadilo, a co mne nyní do propasti smutných bolů shrotuje? Vězte ale, cožkoli to jest a jakékoli to slovo — přisáhám k věčným nebesům, že jsem nevinen!

Ludmila. Na to mohu taktéž přisahati, otče! jest nevinen.

Hassenstein. Jste zajisté s mou dcerou zasnouben?

Věnceslav. Jsem.

Hassenstein. Kdo vám ji v ruce odevzdal?

Věnceslav. Pankrácius, váš písák.

Hassenstein. Odevzdal ji otci vašemu do rukou?

Věnceslav. Mému otci do rukou odevzdalo ji vaše psaní.

Hassenstein (hněvivě). V nivec s tou pohádkou, kterou si ouskočnost ženská vymyslila! Stůjte mi muž mužovi. Tak jako že nelze jedním okamžením jednati a spáti, tak jsem také dítě své ve psaní vám nezaslíbil!

Věnceslav (ohromen). Pro Bůh! Vládku z Hassensteinu! co jest to?

Digitized by Google

Hassenstein. Zaslíbil jsem svou dceru Prokovovi, Jablonského synovi, a nikdy nesvolím, aby chotí byla jiného!

Věnceslav. Jsem rozdrcen — dvojnásobně, stonásobně! neboť přijde jméno mé v hanebný posměch světa mrzkého!

Ludmila. Věnceslave! do srdce mi bodeš, an takto bědueš. Musít otec můj tak jednati. Ach! myslím si, že to byl sen, krásný — zlomyslný sen! — Upokoj se, mému otci nezlořeč!

Věnceslav. Tvému otci zlořečiti? Cherube! tak neodsuzuj. A kdyby nás byl u oltáře roztrhl, nezlořečil bych mu! — Budiž tedy! Zalezu v poušti do vlkova brlohu, tak abych sám toliko hanbu cítil, kterážto syna Vladotova stěsňuje. — Ach, Hassensteine! muži dobrý, velechvalný! že jste byl ten list neštastný kdy napsal, napsaný pak mému otci odeslal! Ukrutno jest tomu nebe otvírati, kdo na věky jest k peklu odsouzen!

Hassenstein. Znovu ve mně vichry bouříte! Psaní, ježto jsem psal Vladotovi, úmysl můj pravý obsahovalo. Psal jsem zřejmě, že dcera má jest jinému již připovězena.

Věnceslav. A bytby poslední to byla slova má! — list váš mluvil naopak.

Hassenstein. Jestiť to věc nemožná!

Věnceslav. O mluvte, slečno! četl jsem vám sluhou otce vašeho.

Digitized by Google

Hassenstein. Kde máte to psaní?

Věnceslav. Přinese je otec s sebou.

Hassenstein. Hned! na místě mne přesvědčte!

Věnceslav. Hned, ctihodný Hassensteine! Přijde, přijde.

Hassenstein. Kdo?

Věnceslav. Můj otec.

Hassenstein. Přijde?

Věnceslav. Jest již tady.

Hassenstein. Na mém hradě?

Svatuše. Ano, milostivý pane! jest teď ve velkém sále a převlíká se.

Hassenstein. Nuž, tedy —

Ludmila. Otče! svolujete?

Svatuše (druhou stranou). Můj milostivý veliteli! —

Hassenstein. Tedy jest mi líto, že mi nelze přijmouti ho tak, jak jsem zvyklý přijímati muže jeho hodnosti.

Věnceslav. O, kéž by ho tu ani nebylo! Ale i toho jesti vaše psaní příčina!

Hassenstein. Zas mé psaní?!

Věnceslav. Psal jste, že s večerem nám vyjedete vstříc.

Hassenstein. Nikdy jsem tak nepsal otci vašemu!

Věnceslav. Četl jsem to sám.

Digitized by Google

Hassenstein. To psaní! to psaní! dejte mi ten přízrak nad oči!

Věnceslav. Uvidíte, a budete čísti. Než ale — probůh! šetřtež mého otce! Ač v hustém lese stojím, a nikde přímé cesty z něho není — s tou moudrostí k n ě m u se aspoň mějte, která rány světa hojívá!

Výjev desátý.

Vladota, Pankrác, předešlí.

Pankrác (ve dveřích). Odtud právě to neštěstí, že mne nikdo nechtěl slyšeti. Slovo psané jesti předce jenom mrtvola; ale hlas můj živý, silnozvuký —

Vladota. Mlč! doveď mne k svému veliteli.

Pankrác. Nuže tedy, tady jest.

Vladota (jde k Hassensteinovi). Hassensteine! srdečně vás pozdravuji. (Políbí ho.) Na vašem pevném hradě není kamenu, jenžto by se vlídně na mne neusmíval. Aspoň jsem nikdy s takou rozkoší jeho síněmi nekráčel, jako dnes! — Poslední mé navštívení podobalo se bezdušnému cizinci, a my oba stromům, mrazem ztrnulým. Umřiž toho pamět v nás v obou! Hleďme, an jste přítomen, zasnoubení svých dítek upevniti, a tak, jako j m é n a,

Digitized by Google

Hassenstein a Valdek v jedno se teď slejí, tak ať jsou teď i mysle naše jedna litina, jedna jenom zvonovina. — Než však — co všickni oka k zemi upíráte? Což pro mne žádný nemá slovo k přivítání?

Hassenstein. Vy jste hodný, veleváżný šlechtic, Vladoto!

Vladota. Pozdravení to nazpět vám podávám, a jsem hotov, tou nejlepší krví svého srdce je zapečetiti. — Dítky! co tu tak mrtvy stojíte?

Věnceslav. Otče! —

Ludmila. Rytíři Vladoto —

Vladota. Otče! rytíři! — Nevíte nic jiného? Aha! dobře, dobře. (K Hassensteinovi.) Požehnání vaše, ctihodný Hassensteine! tak jim proniklo ledviny, že ním oba ještě trnou, a i sám stojíte v užasnutí.

Dubrava. Jaká to pochybnost!

Stašek. Jaká to tíseň!

Pankrác. Umru žádostivostí!

Svatuše. Kdyby mi jen lzelo mluviti!

Hassenstein. Vidíte, rytíři Vladoto! že nejsme sami. Nechte ať, co se našich dítek týče, na večer si odložíme.

Vladota. Máme-li co spasitelného před sebou, nemáme to nikdy odkládati. — Ale staniž se. Jsem s tím spokojen.

Digitized by Google

Hassenstein. Jitra tohoto došlo k vám ode mne psaní?

Vladota. Fámulus je přinesl. Obsah jeho dal jsem plnou mírou vyplniti.

Hassenstein. Vladoto! — právě tento obsah — nechte, ať se do toho listu podívám.

Vladota. Nechal jsem ho nahoře v sále. Kažte svému písáku, by ho přinesl.

Hassenstein. Pankráci!

Pankrác. Budiž stotisíckráte delfickému Apollinovi chvála. (Odběhne.)

Vladota. Než ale, proč ho chcete viděti? Víméť slova vaše nazpamět.

Hassenstein. O Vladoto! jsouť omylové, přenáhlení, snad i také kouzly ve světě!

Vladota. Přenáhlení jsem se jak živ sám as stokráte dopustil. V kouzly nevěřím.

Hassenstein. Tedy přenáhlení! přenáhlení! — bylo by to strašlivé!

Výjev jedenáctý.

Pankrác, předešlí.

Pankrác. Tu jest ten list, milostivý pane! (Podá ho Vladotovi.)

Vladota. On jest to. (Podá ho Hassensteinovi.)

Digitized by Google

Hassenstein (čte dychtivě nápis, rozvine a podívá se tam). Ha! — což ani vlastnímu oku nebudu smět věřiti!? Stojím na zříceninách světa, a mne kolem noční bouře hromohrotná!

Věnceslav. O můj otče!

Ludmila. Ubohá Ludmilo!

Vladota. Nuž, co jest?

Hassenstein. Přenáhlení! přenáhlení! omyl ten nejneštastnější!

Pankrác. Ha, delfický Apollo! mluv! neřekl jsem to? ale žádný mne nechtěl slyšeti!

Valdota. Hassensteine! vyjevte mi —

Hassenstein. Neslýchaná roztržitosti! co se v světě psaní píší, nikdy ještě tak škodně škodlivá!

Vladota. Počínám se domnívati — (V údolí zavzní trouby, všickni se uleknou.) Co jest to?

Hassenstein. Ha! jak vojenské trouby to vřeští — v mém pokojném údolí!

Pankrác. Delfický Apollo!

Svatuše. Chraňtež nás, nebesa!

Digitized by Google

Výjev dvanáctý.

Ivanov, předešlí.

Ivanov (u vytržení). Ku zbrani! ku zbrani!

Všickni (mimo Vladoty). Ha!

Hassenstein Mluv!

Ivanov. V oudolí jsou nepřátelé, chystají se k outoku!

Vladota. Nepřátelství — tady — nemožno to věřiti!

Hassenstein. Nemám žádné nepřátely!

Ludmila. Otče! ó můj otče!

Pankrác. Delfický Apollo! stůj při mně a pomoz mi prsa v kyrys zabedniti!

Svatuše. Byla by to hrůza!

Dubrava. Nově nová pochybnost!

Stašek. Že jsem sem šel!

Věnceslav. Postavte mne v čelo svých bojovníků, ctihodný Hassensteine!

Hassenstein. Nelze s hůry poznati barvu?

Ivanov. Hlásný praví, že jest to barva rytíře Jablonského.

Vladota. Jak —?!

Dubrava. } Rytíř Jablonský!
Stašek. }

Ludmila. O, můj otče!

Digitized by Google

Hassenstein. Dobře to tak! výborně tak! to se nedostávalo!

Ivanov (odběhne).

Věnceslav. O, Ludmilo! — a tím jsem vinen já!

Vladota. Neníť to možná, Hassensteine!

Hassenstein. Proč pak ne! Roztržitost, jediná, hrůzně smutná roztržitost naposledy všecko ospravedlňuje! Vy přicházíte ke mně v oděvu míru, a každé slovo vaše jest přátelský cherub. On sém přiburácí ve válečné zbroji, a každý pohled z údolí na mne jest smrtící šíp! Dějeť se to přirozeně! Patrno jest všecko, jako den — a k smíchu jest to, jako každý jiný žert!

Vladota (pozastaviv se nad tím). Nerozumím vám, Hassensteine.

Hassenstein. Všemu tomu porozumíte, rytíři Vladoto! Budete to patrně viděti — a smáti se budete, smáti, smáti, tak jako já!

Vladota. Na mou hodnost! co předzvídám, nic do sebe směšného nemá!

Ludmila (kterážto byla přemejšlela). Prokov-li jest mezi nimi, slzami ho přebojuji! (Odběhne.)

Svatuše. Slečno! slečno, co obmejšlíte! (Běží za ní.)

Hassenstein. Ale, budu-li před posledním soudem listy ještě psáti, tedy ať se slova v ozbrojené muže, slabyky v pěstě a písmena v pěti-

hranné meče obrátí! Ze všech těchto kněh ať se stanou potvory, a na mne se shluknou, a mne honí zemí, vodou, povětřím — až, co jsem psaní jak živ napsal, tolik zim a tolik roků v smrtném strachu přeběduji!! (Odběhne.)

Pankrác. Mne, delfický Apollo! proměň v střechu outoční! a tak dlouho krej mnou pána, až mne na třísky rozemelou! (Běží za ním.)

Věnceslav. Předrahý otče! — tam v tom pruhu večerním právě slunce zachází! Tam i hvězda má zapadne, Ludmilu-li tímto bojem nedobudu! (Rychle odejde.)

Vladota. Řeči, kroky, všecko mi jest nepochopitelné! — Do údolí půjdu k Jablonskému! (Odejde.)

Dubrava. Přál bych, abych byl v Praze!

Stašek. Přál bych, aby mezi Valdekem a mnou leželo troje království! (Odejde.)

Dubrava. Nechciť zlým slouti prorokem; ale stál bych za to, že příčina toho zmatku a té bouře jsou psaní Hassensteinova! (Jde za ním.)

Výjev třináctý.

Úzké, hluboké údolí pod Valdekem. V pravo i v levo skaliny, křoví a stromy. Vzadu, nade všemi skalami strmí Valdek.

Prokov sedí na kmenu stromu vichrem skáceného a čte. Jablonského bojovníci jsou sem tam po skalách a po trávníku rozváleni. Ludmila.

Bojovník (na stráži). Zpátky!

Ludmila. Nech mne, zlostný bojovníku! Hledám Prokova.

Bojovník. Kdo jsi?

Ludmila. Dcera Hassensteinova.

Bojovník. Co chcete?

Ludmila. Aj, tobě nic! Vždyť vidíš, že žádné zbraně nemám!

Bojovník. Tedy projděte!

Ludmila (vyjde). Prokove! šlechetný Prokove! — ach! tu sedí.

Prokov (vstane). Co vidím? — slečno Ludmilo!

Ludmila. Strach smrti bičoval mne se skály na skálu — vaši bojovníci jsou strašliví muži.

Prokov. Jak, Ludmilo? ublížili vám?

Digitized by Google

Ludmila. Jejich pohled jest tak nepřátelský — vyhýbala jsem se jim — v pravo, v levo — pak jsem předce mezi skaliska musila. — Prokove! dejte mi svou zbraň.

Prokov. Slečno! — mou zbraň?

Ludmila. Prosím a žádám vás, pro tu úzkost, která mi prsa stěsňuje! — dejte mi svou zbraň.

Prokov. Nuž, tu ji máte, Ludmilo! (Podává jí knihu.)

Ludmila. Meč a kopí!

Prokov. Dobře, slečno! Jestiť to můj meč a mé kopí.

Ludmila. Chcete s mým otcem bojovati — nečiňtež toho!

Prokov. Krásná Ludmilo! nenesuť hrotnou zbraň proti vašemu otci. Slova vedu na bojiště, jimžto bude mé dobré jméno zastávati, vám se jich netřeba třásti.

Ludmila. Ale ti škaredí žoldnéři —

Prokov. Otec můj je vede do boje.

Ludmila. Ku zkáze Valdeku.

Prokov. Ku zkáze Valdeku. Rcete, Ludmilo! jak to možná odvrátiti?

Ludmila. Ach! kéž bych to věděla! — Proste svého otce, snad že vám to k vůli udělá!

Prokov. Otec můj mi odvece, mně že právě k vůli Valdek musí ztroskotati.

Digitized by Google

Ludmila. Řekněte mu, že mne nenávidíte; že byste byl neštasten, kdybyste mi měl ruku podati.

Prokop. Slečno! to nemohu —

Ludmila. Tedy aspoň řekněte, že jste se mne dobrovolně odřekl.

Prokop. Ludmilo! není dosti na tom, že se vás skutečně odříci musím? Mám to i ústy vyjeviti?

Ludmila. Jestliže to nevyjevíte, svému otci nevyjevíte, a teď hned nevyjevíte — nic to tedy neprospěje! — O můj Bože! umru ještě úzkostí! — Kde jest váš otec? Rád mne jindy líbával! Budu ho líbati, a budu ho prositi, na kolenou prositi — kde jest? ó povězte mi, kde ho najdu?

Prokop. Tu přichází!

Výjev čtrnáctý.

Jablonský, hluk vojska s ním. Předešlý.

Jablonský. Co jest to? Posílá Hassenstein to děvče v závod?

Ludmila. Rytíři Jablonský — probůh! kterak vyhlížíte! Ocelivý jest váš oděv a strašlivý meč

Digitized by Google

na vašem boku! Tak smutně jste nás ještě nikdy nenavštívil!

Jablonský. Co chcete, Ludmilo! v mém táboře? Co hledáte mezi mými bojovníky? Odeberte se v pokoji na horu!

Ludmila. Nepůjdu dříve, až mi přislíbíte, že to divé mužstvo pošlete domů, a sám přijdete na Valdek, tak laskavě, jako kdy jindy. — Proč jste přišel hrad mého otce ztýkati, rytíři Jablonský, vždyť vám ničím neublížil!

Jablonský. Tomu vy nerozumíte. Otec váš to snadněji uzná. Poslal on vás sem ke mně?

Ludmila. Nikoli, rytíři Jablonský! Ani neví, že jsem tady.

Jablonský. Nuž, jak jste se sem tedy mohla odhodlati? Jestiť tady nebezpečno!

Ludmila. Nebezpečno, u vás? Ani v hradě svého otce nebyla bych tak jistá, jako po vašem boku! — Co jsem tady chtěla? Povím vám to, rytíři Jablonský! ale musíte mi to věřiti! Připovězte mi, že tomu pro dnešek budete věřiti!

Jablonský. Pro dnešek? — Mluvte, slečno!

Ludmila. Přišla jsem do vašeho tábora, abych se Prokova zeptala, zda si mne opravdivě a dozajista chce za manželku vzíti.

Jablonský. Tak? — Nuž, a co jsi odpověděl, synu?

Prokov. Otče! —

Digitized by Google

Ludmila. Pomyslete si! odpověděl, že mne nechce. — Povídám vám, řekl mi do očí, že mne nechce! — Není-li pravda, Prokove?

Prokov. Ludmilo! —

Jablonský. Slečno! navraťte se jen v pokoji do otcova hradu, ničehož se neobávajíc. Vímť velmi dobře, že vůle vaše samostatná není!

Ludmila. Nikoli, ničehož nevíte! Myslíte, že vás můj otec rozhněvati chtěl —

Jablonský. Toliko rozhněvati?

Ludmila. On ale na to ani nepomyslil. Kdybyste věděl, jak jest mu to nemilo —

Jablonský. Co?

Ludmila. Poslal mne do Prahy, abych se laskavému Prokovovi zaslíbila —

Jablonský. Zajisté?

Ludmila. Nenáviďte mne, rytíři Jablonský! a do smrti mne nelíbejte, pravdu-li vám nezjevuji!

Jablonský (před sebe). Na tuto zbraň jsem nebyl připraven! (Nahlas.) Nedošlo mne dnes od něho psaní? Peklo a Hassensteini! jaké to hany plné psaní!

Ludmila. Ach, ta psaní! ta psaní! ona jsou otce mého zradila!

Jablonský. Ano, prozradila ho! přetvářku mu s očí strhla!

Digitized by Google

Ludmila. Musila cestou do čarodějných rukou přijíti! Otec jest nanejvýš rozezlen. Když slyšel, že jsem Věnceslavovi zaslíbena, užasl a ztrnul tak, jakž jsem ho nikdy ještě trnouti neviděla!

Jablonský. Jak —? — Tedy jste byla vy, slečno! —

Ludmila. Ach, já jsem také nevinna! Podrobila jsem se vůli otce, a odešla jsem dnešního jitra jako Prokovova nevěsta z hradu!

Prokov (rychle přikročí). Ludmilo! jako nevěsta má?

Jablonský. Dívko! zvracuješ mi jeden smysl po druhém! — Milerád ti věřím — ale —

Ludmila. Ach, ano! otce mého to také kořenem zvrátilo! — Mluví o nedorozumění — o strašlivém přenáhlení —

Jablonský. Nedorozumění? přenáhlení?

Ludmila O, vysvoboďte jej z té strasti plné tísně! Nesnadněji jest s Vladotou se smířiti, než s vámi!

Jablonský. Myslíte?

Ludmila. Vladota jest statný; ale vy jste rozumný. Vladota jest šlechetný; ale vy jste dobrý, a nemá otec přítele vás upřímnějšího!

Jablonský. A předce mne pohaněl, a hanu tu jedním pérem i na mého syna vylil!

Prokov. Já mu, otče! ze hlubiny svého srdce odpouštím!

Digitized by Google

Ludmila. A dobrovolně se mne odříkáte, není-li pravda? O, posvědčtež mi na to! Budu vás za to vždycky milovati!

Výjev patnáctý.

Svatuše, předešlí.

Svatuše (ve vzdálenosti). Slečno! slečno! — Ludmilo!

Jablonský. Kdo vás to volá?

Ludmila. Aj, to jest má dobrá pěstounka! Myslí, že jsem v nebezpečenství. Odpusťte jí to! (Hladí ho.) Nezná vás tak dobře, jako já.

Svatuše (rychle přikvapí). Slečno! — Ach, milostivý pane! neubližujte slečně! Nevinnáť jest, i ctihodný velitel náš jesti nevinen!

Jablonský. Přinášíš nám do směsice jasné slunce a pořádek? Jak se to dělo s psaním Hassensteinovým?

Svatuše. Ostrorohý nepřítel v tomto dnešním dopisování to největší protivenství na něm dovedl! — Drahý, milostivý pane! přesvědčte se, dřív než bezpráví se dopustíte do nebe volajícího!

Digitized by Google

Jablonský. Byl to tedy omyl — přenáhlení to bylo, které až posavád nepochopuji. Však ale toliko přenáhlení, a Ludmila se proto předce může státi ještě chotí Prokovovou —?

Svatuše. Jestiť Věnceslavovi zasnoubena.

Jablonský. Proti vůli otcově a proti vlastní žádosti!

Svatuše. Proti vůli otcově, nikoli ale proti její žádosti!

Jablonský. Jak? — Jest to pravda, Ludmilo?

Ludmila. Ach ano, rytíři Jablonský!

Svatuše. Miluje syna vašeho, ale Věnceslava miluje více.

Jablonský. Jest to pravda, Ludmilo?

Ludmila. Ach ano, rytíři Jablonský!

Jablonský. Tedy jste předce byla poněkud našim nepřítelem?

Svatuše. Milostivý pane! posaďte šlechetnost za stůl, a veliteli mému zoufati nedávejte! Svět by si ho v posměch vzal! Království má mnoho tisíc jazyků —

Jablonský. Ano, a několik milionů očí.

Výjev šestnáctý.

Věnceslav, předešlí.

Věnceslav (rychle přijde). Ha! co jsem předzvídal! — Rytíři Jablonský! propusťte slečnu bez záhrady! Neboť vězte, že jest má nevěsta, a že bych vás o ni svým živobytím vzývati musil.

Jablonský. Jak? ohnivý jinochu! ty hrozíš? — Však ale — s tebou nebudu se souditi! — Než — pravil jsi, Ludmila že jest tvá nevěsta?

Věnceslav. Jest, jest! až posaváde jest!

Jablonský. Líto mi tě, že's byl oklamán! Ludmila baží po mém synovi!

Věnceslav. Nikoli, rytíři!

Jablonský. Právě mu tu věrnost neskončenou přislibovala.

Věnceslav. Já jsem jí i víru zaslíbil; a pročež to nikdy věřiti nebudu!

Ludmila. Rytíři Jablonský! —

Jablonský. Neboj se, dívko! připověděl jsem ti, že tě od toho jinocha osvobodím —

Věnceslav. Nebesa! co jest to?? — Ludmilo —!?

Ludmila. Aj, já jsem —

Jablonský. Vy jste toliko žádala, by se to u vaší nepřítomnosti stalo! Než ale upřím-

Digitized by Google

nost jest největší má ctnost. Věnceslav Vladota má věděti, jak se o něm smejšli.

Věnceslav. Bylo by to strašnější, hrůznější, nežli smrt! andělé by ouřad ďáblů, holubice vraždy krokodylů na se přijali!

Ludmila. Slouchej mne jen, Věnceslave! —

Věnceslav. O, tyť dobře děláš, Ludmilo! Mám-li v moře věčné trápoty, veseleji to, když tam skončím v zoufalství!

Výjev sedmnáctý.

Hassenstein, předešlí.

Ludmila. Ach, otče! otče! — přispějte, přispějte nám! chtějí tu Ludmilu vaši prodati.

Hassenstein. Rytíři Jablonský! —

Jablonský. Vládku z Hassensteinu! —

Hassenstein. Přišel jste mne v krvavý závod volati — nejsem bojovník! Přišel jste mne ze hradu mých otců vybouřiti — dal jsem vám mosty spustiti a brány jsem dal otevříti — veďte tam svůj voj.

Jablonský. Přináším vám odpověd, Hassensteine, na vaše dnešní psaní.

Digitized by Google

Hassenstein. Prv je tedy přečtěte! (Podá mu list, který byl dostal od Vladoty.)

Jablonský (čte). — — Co jest to?

Hassenstein. Tento list jsem vám byl napsal.

Jablonský. Ale nápis —

Hassenstein. Nápis! nápis! ten mi peklo napovídalo! — Nápis jest to, který by mne o rozum byl připravil! Nápis jest to, který vás v tento kyrys vhradbil, a způsobil, že tato skála, která — co můzy na ní zemským bytem — nepřítele neviděla, třásla se dnes vojenskou troubou přítele!

Jablonský. A tento list —?! (Podá mu psaní, které byl od Ivanova obdržel.)

Hassenstein. Měl přijíti rytíři Vladotovi do rukou.

Jablonský. Hassensteine! neštastné to přenáhlení!!

Hassenstein. Strasti, zkázy, hříchů plná roztržitost!!

Jablonský. Pravda, pravda, Ludmilo! Teď jest všecko patrno! — Jestiť mně vás velmi líto! ale věřte, Hassensteine! že vás do toho labyrintu vaše můzy zavedly! Tak jste učení páni! literního Římu praví měšťané! za stolem z vás moudrost pálá, do světa-li však krok uděláte, smáti jest se nad vámi, aneb splakati! Kletba se vám již od Homéra snáší nad hlavou — jest to ale kletba, kte-

Digitized by Google

rážto vás zblažuje! (Podá mu ruku.) Na delší přátelství, Hassensteine!

Hassenstein. Nuž, podav mi tak ruku přátelskou, pomozte mi propastě a hory usrovnati, kterýchžto strašlivé to přenáhlení na sto mil mne kol a kolem bylo vymlelo!

Jablonský (s ním poodejde). Co hodláte dělati? —

Hassenstein. Zaslíbení ať jest zrušeno!

Jablonský. Jestiť to věc nemožná!

Hassenstein. Musí býti zrušeno!

Jablonský. Nemožná to, pravím tobě, věc; proto že je čest Vladotova k povážení — a věc to tudy nemožnější, proto že dcera tvá syna mého nemiluje.

Hassenstein. Známť svou Ludmilu! — Kde jest?

Jablonský. Tam kde býti má. Nechej ji tam na vždy státi!

Hassenstein. Dcerou mou ty povrhuješ —

Jablonský. Nedomluv to, Hassensteine! Svůj největší rytířský statek daroval bych žebráku, kdybych ji mohl dcerou nazývati —

Hassenstein. Nuž, tedy to odvolávám! a umříti chci někdy ve tvém objetí! (Obejme ho.)

Digitized by Google

Výjev osmnáctý.

Vladota, brzy na to Dubrava a Stašek, předešlí.

Vladota. Aj — převýborně! dobře to tak, pánové! tak bojují přátelé! Popřejte mi mezi sebou místa!

Jablonský. Ruku na to dejte, Vladoto! — A tak budiž boj ten dokonaný! — My otcové bychom se ovšem se zlostnou náhodou měli co hádati, ale dítek našich štěstí hodno jestiť té největší oběti!

Vladota. Ke všemu svoluji, všecko všudy zapomínám a odpouštím; až toliko na to vysvětlení, které jste mi, Hassensteine! ve svém bytu dlužen zůstal. (Dubrava a Stašek zatím přišli.) — Nechalť jste mne tam v tak mrákotné nesnadnosti —

Jablonský. Dělo se to lépe se mnou? Byltbych skoro — v téžto právě nesnadnosti mrákotné — na nevinné můzy outok učinil! — Ale — všecko ať ve svých starých mezích zůstane! Žádné ať tu zášti není, ani žádného pykání! — (K Ludmile.) Ano, ano, Ludmilo! Ať mi očko vaše i na budoucnost schová střely tyto růžové! doufám, že se mi přízní odměníte! — Nuž, a nyní, šlechetný Hassensteine! na vás dochází. Rozviňte to přema-

Digitized by Google

tené klubko! Vaše roztržitost je zapletla, vaše smyslnost je rozplet!

Vladota. Na mou hodnost! až posaváde nemohu se těšiti!

Hassenstein. Nuž tedy, zázračných to nebes byl prst varovný, a jemu se slušně skláněti! — Vladoto! naše dítky jsou si zaslíbeny, a ten svazek smrt jenom ať roztrhne!

Ludmila. Ach! nebeská to slova! Věnceslave, teď jsi můj!

Věnceslav. Krásná, drahá Ludmilo!

Svatuše. Nuž, tedy jsem cíle svého dospěla!

Hassenstein. Musíte ale všecko věděti. Naši dnešní práci zlostná jakási náhoda neviditelně osnovala; než ale rád jí odpouštím!

Vladota. Bůhť jest živ! přílišně to luk mé žádostivosti napínáte!

Hassenstein. Psal jsem vám dnes oběma listy, ale v bludné roztržitosti nápisy jsem vyhotovil na opak! T o t o psaní, Vladoto! náleželo vám!

Vladota. Jak —? (Čte.) — Na mou věru, od slova k slovu tak, jak jsem to byl očekával! — A onen list, jenž do m ý ch rukou přišel —

Jablonský. Byl pro mne vyhotoven!

Stašek. Vaše vznešenosti! neračte se horšiti; než ale skoro bych myslil —

Dubrava. Bohu žel! vaše vznešenosti — naši listové —

Digitized by Google

Hassenstein. Dobře, dobře, pánové! aby zmatek ten byl dokonalý, musil jsem i vaše psaní na opak znamenati! Odpusťte mi to — do smrti nebudu psaní psáti!

Prokop. Svěřte mně ten úřad, šlechetný Hassensteine! Budu psáti za vás!

Hassenstein. Ano, milostný jinochu! zůstaň u mně. Nechodíš do planého života, jako já. Staniž se mým dědicem. Ludmila ať si mamon vezme, tobě zůstaň má študovna!

Výjev devatenáctý.

Ivanov, Pankrác, předešlí.

(Ivanov a Pankrác jsou od paty až k hlavě ozbrojeni, v rukou majíce veliká kopí.)

Ivanov (přijde). Jen za mnou, Pankráci! vysvobodíme svého velitele!

Pankrác (přichřestí). Kde jsou čela jeho nepřátel? — Ha! tu ho mají obsklepena! Rytíři Jablonský! vydejte nám vznešeného Hassensteina, anebo — tak jako že delfický Apollo do mne dnes vstoupil! — vaši bojovníci budou padati pravicí mou, jako Trojští mečem Achilovým!

Digitized by Google

Hassenstein. Val se nazpět do zbrojnice, Pankráci! Jest již po válce. V přátelství a v smíru všickni do hradu potáhneme!

Pankrác. Tedy jsem nadarmo rekovnou mysl zbudil?

Hassenstein. Nadarmo. Ale dobře tomu tak!

Pankrác. Ano, delfický Apollo svědčí — dobře tomu tak!

Ivanov. Mně beztoho pod tou železnou střechou žebry praskají!

Dubrava. Však ale — s jakou já se, vaše vznešenosti! odebrati mám?

Hassenstein. My se budeme potýkati! V den Sv. Ladislava na bojiště přijdu, a vy oba buďtež zápasitelé! — S Bohem tedy, ku hradu! Ivanove, můj fámule! pokroč napřed a pochodněmi nám vyjdiž vstříc!! (Všickni odchází.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Digitized by Google

Tři hrabata najednou.

Veselohra ve čtveru jednání.

Digitized by Google

Osoby:

Hrabě *Vladimír*, dědic na Štěpanově, jako harfeník, nazván *Jaromír*.

Bělolina, jeho sestra.

Debora, její pěstounka.

Boleslav.

<table><tr><td>Krok,
Boreš</td><td>} jeho zbrojnoši.</td></tr></table>

Rytíř *Hvozda*.

Bělohoubek, jeho písák.

<table><tr><td>Samson, hradní
Ciprian, písák</td><td>} na Štěpanově.</td></tr></table>

Poustevník.

Panoši.

Rolníci.

Žoldnéřové.

Digitized by Google

Dějství první.

Křovina, skalisko. V levo, na široké skále stojí kaplička, odkud nábožní zvukové harfy zní a po krajině se rozléhají; chvílkami viděti *Bělolinu*, anaž tam obchází a dychtivě poslouchá. Vzadu na skalnatém vrchu viděti křídlo a věž pevného hradu Štěpanova. Jarní jitro.

Výjev první.

Krok a Boreš přijdou.

Boreš. Hihi! haldyhaldo! kde pak jsi ten blyštěcí oděv ulovil?

Krok (nádherně oblečen). Vedením Božím. Věz, že ze mne nebesa cos velikého udělati chtějí. V doubravě tamto jest rybníček, u rybníčka jest poustevna, a v poustevně jest poustevník. Tento muž buď sám někdy v bohatých rukávích ruce nosíval, a rozkmotřiv se se světem do posvátného

Digitized by Google

stínu těchto dubů se utekl; anebo někde u bohatýra sloužil, a vyslouživ oděv tento za odměnu obdržel. Slovem, z jeho rukou jsem jej přijal.

Boreš. Hihi! haldyhaldo! a zač?

Krok. Blázne! Řekl jsem mu, že v něm hodlám dobrý skutek vykonati.

Boreš. Dobrý skutek? ty? hihi!

Krok. Mluv! proč jsme sem až do paty českého království přijeli?

Boreš. Na mou pravdu! to nevím.

Krok. Vidíš ho tam, jak s měsícem sousedí?

Boreš. Kdo?

Krok. Vidíš to orličí hnízdo? Tamhle! v povětří a v blankytu!

Boreš. Kde?

Krok. Vidíš ten zamračilý, nebenosný hrad?

Boreš. Hrad vidím.

Krok. Tam slečňuje ušlechtilá milka našeho rytíře.

Boreš. Aj — haldyhaldo! co že?

Krok. To bylo sídlo velikého hraběte Bogarova. Tentýž hrabě před čtrnácti lety umřel, zděděv totiž s bohatstvím a se statky též i také smrt. Umřev ale zanechal tu dvě nedospělá odnožátka, syna totiž Vladimíra a dceru Bělolinu, jinak maje jen jediného bratra, kterýžto v zemi uherské jako sluha královský u veliké vážnosti byl postaven. Rozumíš tomu?

Digitized by Google

Boreš. Hrabě Bogarev měl hrad, a ten hrad měl syna Bělolina a dceru Vladimíru, ještě k tomu bratra ve uherské zemi. Tomu rozumím.

Krok. Tentýž bratr přišel a vzal pachole Vladimíra s sebou do Uher. Malou děvu Bělolinu odevzdali jakés staré pěstounce k odchování a toto hrabství jakémus zlotnému hradnímu k spravování. — Pochopil's to?

Boreš. Hrad vzali s sebou do Uher, a hradního dali jakés staré pěstounce k odchování. To jsem pochopil.

Krok. Jinoch Vladimír dorostl, a strýc ho poslal k řeckému císaři, tam aby proti Turkům bojoval a řemeslu vojenskému se naučil. On ale přišel v zajetí a bezpochyby že v zajetí zemřel. Zatím se tady ze sestry jeho Běloliny stala čtrnáctiletá slečna, rytíř Boleslav ji kdesi uhlídal a sobě za milenku vyvoliti ráčil. — Slyšíš?

Boreš. Bělolina umřela v otroctví, a jejího bratra si Boleslav za milenku vyvoliti ráčil. — Slyším.

Krok. Najednou si strýc usmyslí, aby i slečnu do Uher přivezti nechal. Boleslav to uslyší, táhne za ní, a já za Boleslavem. Bělolina slibuje, že bude jeho, to-li dokáže, aby jejího bratra z tureckých okovů vysvobodil. I tetelíme se tedy do východních zemí, tam několika králům a knížatům svobodu i život zachováme; než ale Vladimírovi

*

Digitized by Google

není možná na stopu přijíti, a vrátíme se opět do Uher. — Máš s to rozum?

Boreš. Bělolina slibuje, že si nebožtíka bratra vezme, jestliže se knížata ve zdraví navrátí. — S to mám dobře rozum.

Krok. Mezi tím zemřel i strýc, a přijdouce my do Uher slyšíme, že se slečna Bělolina opět na otcovském hradě nachází. Jako z luku šípy letíme obadva do vlasti. Boleslav spěje na své rytířství, tam aby neprávi zamezil, kteréžto se u naší nepřítomnosti tropilo; mne ale odeslal sem, tu abych slečně zprávu o jeho navrácení donesl a jí se ve vší vroucnosti zeptal, zdali jeho povždy v upřímné lásce pamětliva byla. — Porozuměl's tomu?

Boreš. Mezi tím i knížata zemřeli, a vy jste letěli do Uher. Boleslav jel svému rytířství na pomoc, a tebe poslal sem, aby se's toho hradu zeptal, zda-li na něho ještě nezapomněl. Tomu jsem porozuměl.

Krok. Teď tedy také pochopuješ, proč tady jsme?

Boreš. Haldyhaldo! teď pochopuju.

Krok. Než ale hradní tam nahoře jest širokohubý krokodyl, zamezuje všemu stvoření do hradu přístup, a chce slečnu s jakýmsi tupohranným sousedem spoutati, aby se s ním napotom o toto krásné hrabství rozděliti mohl.

Digitized by Google

Boreš. Aha! mám to! mám to! A proto tady již na čtyry neděle sedíme a nevíme kudy kam?

Krok. Až jen budu jedenkráte tam, odtamtud si cestu proklestím! A já se musím na hrad dostati! musím, musím, a kdybych tam měl na vlašťovce vyjeti.

Boreš. Ne, to zůstanu pěkně dole!

Krok. Ty půjdeš se mnou! Vzal tě Boleslav do žoldu, aby's byl slova mého poslušen. Půjdeš se mnou! Pomůžeš mi ouskok sepřísti, a pak zase rozpřísti, kterýmžto nám oběma nesmrtelnost bude.

Boreš. Ba věř, Kroku! nejlépe by bylo, abychom se do hospody vrátili, a podávali sobě číši z ruky do ruky, co ty zatím o velikých skutcích v turecké zemi budeš vypravovati! Viď, jako jsme to až do včerejšího večera dělali.

Krok. Co? ty chceš mistrovati? ty chceš býti ostruhou a bodati mne do hospody? Není mi hospoda milejší, nežli ta zlatá síň, co se ní egyptský sultán honosí? Sešediněti, sescvrknouti bych tam chtěl! Ale nejde to již! — to já musím věděti!

Boreš. Na mou milou! já bych to také rád věděl.

Krok. Nuž, tedy věz, že nemáme již peněz. Měšec jest prázný a pouť ještě nevykonána. Nedojdu-li cíle a vrátím se domů, dá mne rytíř vy-

Digitized by Google

mrskati, a tolik žoldu nikde nedostanu, jako u něho. Pročež chci-li ku starým jeslím, tedy musím se slečnou Bělolinou mluviti, a kdybych zdejšího skalního ducha zaklínati měl, aby mne v mouchu proměnil!

Boreš. Aj, haldyhaldo! kterak to uděláš?

Krok. Tedy poslouchej a přestaniž jednou lelkem býti! — (Tajně.) Pravil jsem ti, že se hrabě Vladimír, dědic na Štěpanově, v řecké zemi ztratil. Zdejší lid se až po dnes tou nadějí kojí, že jest ještě živ a že se tady, dříve než si kdo pomyslí, vyjeviti může. I vyplniž se tedy ještě dnes tato naděje jejich! Hrabě Vladimír jest živ! ve mně jest živ, a potáhne ještě dnes na kamenný hrad svého velikého otce!

Boreš. Co —? haldyhaldo! co povídáš?

Krok. Proto tu před tebou v tom nádherném oděvu stojím. Já jsem hrabě Vladimír, jehož jsou vůbec za mrtvého měli, a ty's můj zbrojnoš, jenžto se v Asii po mém boku s Turky, s opicemi a s lidožrouty potýkal. Slavně potáhneme na hrad, dáme si tam několik neděl z nejušlechtilejších sudů nalívati, mně se — jakožto bratru — snadno příležitost udá, abych u slečny co k zapravení mám, zapravil, já ji unesu — jestli že se, jako všecky dívky, ráda unášeti dá — a to ostatní ať si potom rytíř Boleslav sám vyseká! — Nuž, co tomu říká trupel tvého rozumu?

Digitized by Google

Boreš. Hm — i haldyhaldo! víno bych rád pil z hraběcího sklepu; ale —

Krok. Co ale?

Boreš. Pustí nás tam?

Krok. Pustí-li nás tam? Ten ohavný hradní až do krve lid bičuje, a dědic tu najednou k jejich spáse přichází — a oni ho tam nepustí?

Boreš. Hm — haldyhaldo! — což ale, jestli tebe poznají?

Krok. Lehký záskok! Na všecko jsem připraven.

Boreš. Hm — věř mně, Kroku! to se snadně řekne; ale — haldyhaldo!

Krok. Rychle k outoku! — Skoč na svého klusáka, jezdi vískou k vísce, od hospody k hospodě, a volej, až ti měchy prasknou: Hrabě Vladimír jest živ! Vyvázl strašné smrti z rukou, a vrací se na svůj otcovský hrad!

Boreš. Aj — hihi! což jest o to, křičeti já umím; ale —

Krok. Tedy křič! křič!

Boreš. Ale to ti povídám —

Krok. Křič! křič!

Boreš. Vzal to sašaň! — (Křičí.) Lidé! lidé! stal se zázrak! — lidé! lidé!

Krok (mu napovídaje). Hrabě Vladimír jest živ!

Boreš. Hrabě Vladimír jest živ! lidé! lidé!

Digitized by Google

Krok. Pryč! pryč! na klusáka! Lítej! volej! až to všude rozhulákáš, v hospodě mne nalezneš! (Odsmejkne ho.)

Boreš. Lidé! lidé! stal se zázrak! Hrabě Vladimír jest živ! Spaste duši! hrabě Vladimír jest živ!! (Zaběhnou.)

Výjev druhý.

Bělolina, Jaromír.

Bělolina (se lekne). Pro můj milý Bůh! jaký to hlas?! (Běží dolů.)

Jaromír (vyběhne z kapličky s harfou v ruce). Kdo mne tu volá?! — dívko! dívko! (Běží za ní.)

Bělolina. Harfeníku! volal jsi ty?

Jaromír. Děvo krásná! volala jsi ty?

Bělolina. Koho?

Jaromír. Koho?

Bělolina. Hraběte —

Jaromír. Hraběte Vladimíra?

Bělolina. Ano, ach ano!

Jaromír. Ty jsi nevolala?

Bělolina. Nikoli. Ty jsi nevolal?

Jaromír. Nikoli.

Digitized by Google

Bělolina. Tedy to byl větru hlas — tam odtud, co přes hrob Vladimírův vál! Anebo — ano, ano, tak se to stalo! Tys tam v kapličce struny své libostné harfy tak nábožně rozbíral, a tu's city ve mně zbudil a obrazy's mne kol a kolem rozstavěl, že jsem i otce i matku, i vše, co kdy mého sloulo — ač jsem je nikdy neznala — v životě viděla a hlasy jejich slyšela.

Jaromír. Dobře, dívko! a i se mnou takto se dálo. — Než ale, co tebe cizý tento hlahol povzbudil?

Bělolina. Aj, která sestra nezapleše, když jméno svého vzdáleného bratra najednou uslyší?

Jaromír. Bratra! — bratra?! Probůh! což jest hrabě Vladimír —

Bělolina. Vladimír jest můj bratr.

Jaromír. Co slyším? Ty jsi — vy jste slečna Bělolina?

Bělolina. Jsem.

Jaromír. Bogarova dcera?

Bělolina. Jsem.

Jaromír. Domem na Štěpanově?

Bělolina. Na tomto hradě kamenném.

Jaromír (pustí harfu a obejme ji). Aj, ty drahá, drahá dívko! dej se vroucně políbiti!

Bělolina (se bráníc). Harfeníku! co děláš?

Jaromír (jako by se byl zpamatoval, udeří se v čelo). Pro veliký Bůh! co jsem to učinil?! —

Digitized by Google

Odpusťte mi, slečno! Vaše blahozvučné jméno mi velmi sladce zazvučelo, a když sladké zvuky slyším, jest mi jako ve čarovném kole. — Rcete, slečno! zabolelo vás mé vroucí políbení?

Bělolina. Aj, nezabolelo; ale tvář mi horkou krví polilo.

Jaromír. Pomyslete si, že vás bratr políbil, od něhožto vám poslední vůli přinášim.

Bělolina. Od Vladimíra?

Jaromír. Od Bogarova syna.

Bělolina. Tys jej znal?

Jaromír. Jako bratr bratra, jako přítel přítele, jako člověk sebe sám!

Bělolina. O, mluv! jest ještě živ?

Jaromír. Myslí se a praví se, že již v zemi odpočívá.

Bělolina. Mrtev? — Mrtev! o můj Bože! tedy ho již neuhlídám?

Jaromír. Jest-li mrtev, sotva, slečno!

Bělolina. O, povídej mi aspoň o něm! Tebe mi sem anděl přivedl! Co tu táhlo bojovníků, poutníků a obchodníků, žádný o něm nevěděl. O, mluv! co ti nařídil?

Jaromír. „Přijdeš-li někdy do mé vlasti“ — pravil, an mne naposledy k srdci přivinul — „tedy zatluč na hrad Štěpanovský a mé sestře Bělolině dej ode mne pozdravení!“

Bělolina. A na to's ho již neviděl?

Digitized by Google

Jaromír. Vidím ho, slečno!

Bělolina. Kde? kde!?

Jaromír. Kudy chodím, tu kde stojím.

Bělolina. Aj, ty v duši jeho obraz nosíš! — A jeho již není! — a mne ani nepoznal!

Jaromír (pro sebe). Počne-li mi lkáti, všecko vyjevím!

Bělolina. Ty se ode mne odvracuješ? Skále o něm vypravuješ?

Jaromír. Aj, divím se tomu, slečno! že se zdá, že vás ta zpráva jako ostrý šíp v útlém srdci poranila? Vladimír sám býval toho mínění, že vám pověst o jeho nenavrácení bude velmi libostná?

Bělolina. Libostná —?

Jaromír. „Věz, příteli!“ — byla jednou slova jeho — „že mimo drahou Bělolinu žádných sester, žádných bratrů nemám, a že tedy, když v těchto nebezpečenstvích — kterýmž síla lidská nikdy neodolala — zahynu, všecky statky mého otce jí toliko připadnou. I pomni tedy, že jí to radostné poselství přineseš, že —“

Bělolina. A to mluvil Vladimír?

Jaromír. Ano, slečno! to mluvil Vladimír.

Bělolina. Tedy mu pověz, harfeníku —

Jaromír. Jakž mu, Bělolino! mám pověděti —

Bělolina. Tedy mne, bratře! slyš ty sám! Kdekoli teď jsi, na zemi, či na moři! — a jestliže

Digitized by Google

ve hrobě tvé drahé tělo tlí, tedy mne v svém hrobě slyš! Tento tvůj nelaskavý důmysl více mne bolí, nežli pověst o tvém nenavrácení! Bělolina tě miluje! Bělolina se ze smrti tvé neraduje! Bělolina dala by — nejen hrabství otcovské — ale zemi, moře, celý svět — Bělolina by sebe samu dala za tvé vysvobození! (Rychle chce odejíti.)

Jaromír (pro sebe). O, ty milostný cherube! (Nadběhne jí.) Dobrá slečno! přinesl jsem vám pozdravení od Vladimíra, vezmete mne za to s sebou do hradu!

Bělolina. Ubohý harfeníku! ty snad žížníš? anebo jsi hladový? — Pojď! pojď se mnou do hradu! (Rychle s ním odbíhá.) — Ale — ach! co mi to napadá?

Jaromír. Nuž, slečno?

Bělolina. Kudy se dostaneš do hradu?

Jaromír. Kudy vy se tam dostanete?

Bělolina. Naše mosty jsou povždy zdviženy, hradní náš všemu světu přístup zamezil.

Jaromír. Tedy neví, že jste tady?

Bělolina. Neví, ani nesmí věděti. Jedinou tu rozkoš mám, že každodenně v tuto chvíli pahorek u kapličky navštěvuju a na hrobce své matky sobě postejskám. Kdyby se to Samson dozvěděl, anebo Debora, má pěstounka, veta bude po této mé blaženosti!

Jaromír. A jak sem z hradu přicházíte?

Digitized by Google

Bělolina. Chodem tajným, podzemním.

Jaromír. Nuž, tím mne tedy na hrad doveďte.

Bělolina. Ale až se jim tam nenadále vyjevíš —

Jaromír. Aj, když tam jednou budu, snadně je všecky uspokojím. Budu jim hráti a zpívati!

Bělolina. Ach, stará Debora i zpěv i harfu ráda má; ale Samson jest škaredý, nevlídný muž! Přijde mi tak na tu každodenní pout, a poslední radost mi zamezí.

Jaromír. Bůh mne uchovej, slečno! abych toho původem byl! — Jděte, jděte do hradu! Tu si sednu a tak dlouho hráti a pěti budu, až mi mosty spustí a cestu mi otevřou. Vy pak, slečno! chvalte zpěv a zvuky harfeníka Jaromíra.

Bělolina. Budu, budu, Jaromíre! Přes moc na věž neb na hradbu svou pěstounku povedu. Tobě zatím dobrý cherub libou sladkost do stříbrné harfy vlej! (Odběhne.)

Jaromír (sedne na skálu, hraje a zpívá).

Harfa v prsa blahost seje,
Otevřte, otevřte hrad!
Harfa v srdce rozkoš leje,
Otevřte, otevřte hrad!

Bělolina (vyděšena přiběhne). Probůh! tiše, tiše, Jaromíre!

Jaromír. Co se stalo?

Digitized by Google

Bělolina. Rytíř Hvozda se právě mladou borovinou vyvalil.

Jaromír. Kdo jest to?

Bělolina. Ach hnusný, nelibostný muž, jenžto pro mou hořkost každý týden třikráte na hrad pít a jíst přichází. Ten nám tu již tak blízko jest, že mi nelze v tajný vchod skočiti, aby mne lid jeho nezahlídl.

Jaromír. Sem ale snad nepřijde?

Bělolina. Ach, tu on právě vždycky odpočívá, dřív než ho po kamenných schodech nahoru táhnou.

Jaromír. Nuž, tedy se schovejte!

Bělolina (uchopí ho za ruku). Pryč! pryč!

Jaromír. Do kapličky?

Bělolina. Do kapličky! pryč! pryč! (Odběhnou.)

Digitized by Google

Výjev třetí.

Rytíř Hvozda, písák Bělohoubek, panošové.

(Rytíř **Hvozda**, muž ku podivu břmotný a tlustý. Před ním jde **panoš** větší, nesa berli, na níž devět zvonečků. Vedle něho v pravo a v levo jdou dva menší **panošové**, jeden nesa košík s pokrmy, druhý velkou měděnou nádobu s láhvicemi a s koflíkem. Za ním jde písák **Bělohoubek** a za tím as dvanácte žoldnéřů s oštěpy. — **Hvozda** se posadí v levo na skálu, kde **Jaromír** seděl; žoldnéři vždy po dvou po stranách, tak i také **panošové** s potravou; **panoš** s berlí poněkud do předu. **Písák** sem tam přechází.)

Panoš (s berlí zazvoní).

Panošové (s potravou se do půl kola k rytířovi zatočí).

Hvozda (jí a pije).

Písák. Žiž buď, mnohotížný a velevážný pán a rytíř Hvozda Hvozdochvojný!

Všickni. Zdráv buď! živ buď!

Panoš (s berlí při tom zvoní).

Hvozda. Dokud bude rytíř Hvozda zdráv, bude také živ, a dokud bude živ, nebudete také do lesa na žaludy choditi.

Písák. Drobečky, které žoldnéřové naši roztrusují, aniž se kdo pro ně shýbá, jsou proti ža-

Digitized by Google

lidům to, co zlato proti olovu. A pročež ať jest živ mnohotížný a velevážný pán a rytíř Hvozda Hvozdochvojný!

Všickni. Ať jest dlouho živ!

Panoš (s berlí zvoní).

Hvozda. Písáku! jak dnes vyhlížím?

Písák. Jako ten nejkmenovitější citrýnový strom, když jest jablky zlatozralými osypaný — totiž plný vůně, velebnosti a lahodnosti!

Hvozda. Na můj velký břich! to jsi vtipně promluvil. — Nuž, co řekne slečna Bělolina, až mne uvidí?

Písák. Jakousi kořeněnou láskou prsa i ústa se jí zasypou, tak že nebude slova moci pověděti!

Hvozda. A co bude mysliti?

Písák. Aby Milek neopomenul každodenně ráno, v poledne i večer svými čarovnými šípy do vás střileti, tak abyste v lásce k ní nikdy neustál.

Hvozda. Kdo jest ten Milek?

Písák. To jest bůh lásky — tři čtvrtě lokte dlouhý a sedm palců široký.

Hvozda. Tomu trpaslíku bych tedy radil, aby si dal hodně dlouhých šípů nadělati. Neboť, poněvadž jsem s Boží pomocí takovou šířku dosáhl, nebude mu lehká práce o jádro mého srdce zaviditi.

Písák. Milkovy střely, rytíři a pane můj! jsou jako šípy divokých nepřátel, jakýmsi jedem

Digitized by Google

napuštěny. Jen když vaši pevnou kůru rozstříhnou a láska se jednou do krve dostane, pak si sama od sebe cestu do vašeho drahého srdce promele.

Hvozda. Budiž nám to k dobrému! — Dnes mluvíš dobře, písáku můj! Na můj velký břich! příjemně a utěšeně. — Budeš píti o číši vína víc.

Písák (se hluboce skloní).

Panoš (s berlí zazvoní).

Hvozda (jí a pije). Bělohoubku můj!

Písák. Co ráčí vaše veletížnost?

Hvozda. Co se soudí po hradech o mém blízkém zasnoubení?

Písák (sebou najednou trhne, levou rukou se popadne za vlasy, pravou zdvihne hůl a nad hlavou ní šermuje, sem tam šourem běhaje a se zatáčeje. Potom sebou na zemi vrhne, ucho do trávy zaryje a poslouchá. Konečně vyskočí, postaví se na své místo a vece): Na Kersku se právě o vás mluví, rytíři a pane můj!

Hvozda. Co?

Písák. V tato slova se tam hovoří: Náš věhlasný soused, rytíř Hvozda Hvozdochvojný, jest ten nejšlechetnější muž v celém okolí. Z pouhé outrpnosti, z čisté dobroty bere sobě slečnu Bělolinu, Štěpanovského sirotka. Jeho dobré srdce jí bude otcem; jeho sladké srdce jí bude manželem; jeho velké srdce jí bude zastupitelem.

Digitized by Google

Hvozda. Na můj velký břich! ti lidé dobře soudí. — Dále, Bělohoubku můj!

Písák (jako prvé běhá a třeští a v trávníku poslouchá). Hu! na Zvykově jest hrůzošumné hovoření!

Hvozda. Nu. —?

Písák. „Z lakomosti to rytíř Hvozda dělá!" vřeští Vávra Borokladský. — „Nikolivěk!" dí mu na to Zvykovský pán a hospodář. „Neznáš ty ho, jako všickni, kteří o něm nemilostně soudí. Rytíř Hvozda Hvozdochvojný že jest lakomý? Jeho vína jsou v Čechách nejlepší, a ve sklepě mu říkaje ani nevystydnou! V jeho kuchyni jest více zvěře, nežli ve vašich oborách! Jeho ostrovtipný písák má tři péra za čepicí a stříbrnou přesku, a spí v peřinách, a má šest kop českých grošů ročně, a že to co nejdříve na deset kop přivede, není žádné pochybnosti. — A tento šlechetný, tento velikosrdečný muž měl by se z lakomosti ženiti? Ha! ten kdo tak o něm smejšlí, ať zdvihne mou rukavici a svou krví to zapečetí." — To dopověděv hodil rukavici svou, za dvě libry těžkou, do prostřed jídelny, kteroužto však — jakž se samo sebou rozumí — žádný nezdvihl.

Hvozda. Inu — že veliké srdce mám — to bych sám soudil, na můj velký břich!

Digitized by Google

Písák. Veliké srdce pod velikými žebrami, tak sice —

Panoš (s berlí zvoní).

Hvozda (jí a pije). Dosti toho! — Jak promluvíš dnes ve jménu mém k slečně Běloline, Bělohoubku můj?

Písák: „Krásná dívko! krásněkrásná!
jako hvězda povždy jasná!
Srdinko mé, jako máslo,
jak by v květinkách se páslo!
Dušinko má! holubinko!
otevř na mne své očinko,
jenž jak zlaté slunce svítí,
ze hlavičky se ti třpytí!
Laskavě se na tě směju,
dlouhý život tobě přeju!
Jestliže, jako vidličky,
otevřeš na mne ručičky,
tuť ramena rozpřáhnu,
jako choť tě obsáhnu!“ —

Hvozda. Hahaha! — výborně, Bělohoubku můj! na můj velký břich! — hahaha! — Smějte se všickni!

Všickni (se dají po smíchu, až se to vůkol rozléhá).

Hvozda. Teď se ale zdvihněme! Slečna Bělolina bude s toužebností na mne čekati. — Že ne, Bělohoubku můj?

Digitized by Google

Písák. Jako někdy Božena na Oldřicha vévodu, tak čeká slečna Bělolina na spanilého rytíře Hvozdochvojného!

Panoš (s berlí zazvoní).

Hvozda (jí a pije). Zhůru! pokročte! (Všickni odcházejí v tomtéž pořádku jako byli přišli; než ale Jaromír s Bělolinou jim zakročí cestu.)

Výjev čtvrtý.

Jaromír, Bělolina, předešlí.

Jaromír. Ustaňte!

Hvozda (se lekne). Nuž, co jest to?

Písák. Ejhle! tu jest slečna Bělolina!

Hvozda. Kdo jsi ty?

Jaromír. Jste vy rytíř Hvozda Hvozdochvojný?

Hvozda. Podívej se na mé břicho a neptej se!

Jaromír. Pozdravuje vás hrabě Vladimír.

Hvozda. Kdo jest to, písáku můj?

Písák. Jestiť to bez pochyby bratr slečny Běloliny, dědic na Štěpánově, kterýžto v tureckém zajetí šlechetného ducha vypustil.

Hvozda. A ten mne pozdravuje?

Digitized by Google

Jaromír. Pozdravuje vás, a po mně vám dvojí svou vůli posílá.

Hvozda. Co jsou to za vůle?

Jaromír. Buď abyste do mých rukou složil přísahu, že skrz dva roky na Štěpanov nepůjdete a na slečnu Bělolinu mysliti přestanete —

Hvozda. Co —?

Písák. Ejhle! jaký to záblesk?

Jaromír. Aneb abyste se se mnou, tam kde vás najdu, na živobytí a na smrt potýkal.

Písák. To jest zrada, rytíři a pane můj! Oukladník to, zákeřník to. Chopte se zbraně, žoldnéřové!

Hvozda. Nikoli! Rytíř Hvozda Hvozdochvojný jaktěživ se meče nechopil, a jeho lid nosí toliko pro čest a pro chválu zbraň. — Slečno Bělolino! víte, jaká to nesnáze pro mne, mnoho mluviti; ale vám k vůli budu čtvrt hodiny v jednom toku rokovati. I mluvím tedy k vám a tážu se vás, na ten sladký úsměch, s kterýmžto se vždycky na mne díváte, jesti to i vaše vůle, co mi ten hubený příchozí za vůli vašeho nebožtíka bratra vydává?

Bělolina. Aj, vždyť víte, rytíři Hvozdo! kterak jsem bratra svého milovala a, jakkoli snad již v hrobě hnije, až po tu chvíli miluju? Jakž bych se poslední jeho vůli mohla protiviti?

Hvozda. Tak —?!

Digitized by Google

Písák. Ejhle! ejhle!
„Krásná slečno! krásně krásná,
jako hvězda povždy jasná!
Srdínko mé, jako máslo —“

Hvozda. Drž teď hubu se svým máslem! — Slečno Bělolino! tedy poteče krev.

Bělolina. Nikoli — pro dobrý Bůh! krev ať neteče! Odřekněte se raději hradu našeho!

Hvozda. Jest to věc nemožná!

Bělolina. Věřte, Hvozdo Hvozdochvojný! kdybyste, dokud živa budu, chodil na hrad Štěpanovský, my se spolu neshodneme.

Hvozda. Ha! tedy budiž boj! — Písáku! ať se mi vytasí meč!

Písák (mu vytáhne meč).

Hvozda. Panošové! zbrojnoši a žoldnéřové! nastavte své meče, kopí, oštěpy, a stůjte mně na boku!

Panoš (s berlí zazvoní).

Hvozda (jí a pije).

Digitized by Google

Výjev pátý.

Debora, předešlí.

Debora (se vyjeví na hradbě). Pro můj milý život! co vidím? Slečno! slečno!

Bělolina (s ouzkostí k Jaromírovi). Duše ve mně trne! Nedávej se pro mne v nebezpečenství!

Jaromír. Jestiť to svatá vůle bratra vašeho!

Bělolina. Ty's toliko sám, a jich jest velký sbor!

Jaromír. Jest to hejno vran, a křik jest jejich zbraň!

Bělolina. Aj, což's nikdy neslyšel, že velké hejno vran i rekovného orla zachvátí? Tvá harfa jest líbeznější, nežli život rytíře i všech jeho žoldnéřů. Nesázej tak mnoho na kostku podvodnou.

Debora. Slečno! bohaprázná Bělolino!

Bělolina. Pojď! Nech mu vůli marnou! Do kapličky vezmeme útočiště; tam můj otec, tam má máti odpočívá, tam jest pevný štít!

Jaromír. Bych vás zbavil těsnosti, budiž tomu tak! (Hlasitě.) Rytíři Hvozdo! dá-li Bůh, než

Digitized by Google

odplyne týden, o věci té porokujeme! — Pojďte, slečno!

Hvozda. Na můj velký břich, loupežníku! stůj! — Chopte se ho, žoldnéřové! Chce mi unesti nevěstu!

Debora. Slečno! slečno!

Jaromír. Žoldnéřové! dříve než na mne sáhnete, vězte, jaký osud na vás čeká. Tato harfa jesti zázračná! Šípy na mne lítaly; než však zvuky těchto strun uslyšavše, omráčeny tu přede mnou klesaly a o milost mne prosily. Přikován jsem byl u vězení; ale nabral jsem strunu hromozvučnou, a okovy se mne padaly, zámky se drtily a dvéře samy sebou se otvíraly! Vypad na mne jednou lev, jednou levhard, jednou tygr; zařinčela v harfě struna, a u nohou mých se plazili: statný lev a zlotný levhard a tygr krvežížnivý. Přišlo na mne mnoho hluků nepřátel. I vysypal jsem souhlas zvuků — a co byli nepřátelé, lidé, muži ve zbrani, ti teď, jeden jako ovce, druhý jako býk, jako psy a kočky, kozly, sem tam sebe poráželi, řvouce na sebe, štěkajíce, mrečíce a mňoukajíce! — Nuže, koho z vás tvář lidská mrzí? Kde se chce státi syslem, kozlem aneb hříbětem, ten ať sáhne na mou levici — a já do strun těchto kouzedlných sáhnu pravicí.

Písák (pro sebe). Uchovejž Bůh! abych jako kozel živ měl býti od roštin a od bodláků!

Digitized by Google

Hvozda. Na můj velký břich! z toho tuláka skutečně ta harfa mluví! — Chopte se ho!

Debora. Slečno! slečno! — Bělolino!

Hvozda. Nuž, vy zrádci! naposledy jsem vás dnes krmil zadarmo! — Já tu stojím! ať si šelmu ze mne udělá! ať mi dá rohy, nebo zuby, nebo drápy — do něho to všecko zatnu, a vysvobodím svou nevěstu!

Písák. Zakazuju vám to, rytíři a pane můj!

Hvozda. Co? ty bílá houbo! ty mi budeš zakazovati?

Písák. Zakazuje vám to čest a hodnost vznešená. Vy jste rytíř, šlechetný a bohatýrský, a budete se potýkati se sprostým tulákem?

Jaromír. Lžeš, ty sluho! on jest hvozd a já jsem doubrava.

Debora. Slečno! slečno! — Pro můj život! spusťte mosty! zavolejte Samsona!

Hvozda. Co —? totě hnusná potupa! I za to ať struny ve tvé harfě naposledy zazvučí! (Žene se mu mečem po strunách.)

Jaromír (odhodí harfu, kterouž Bělolina uchopí, rozhalí svůj dlouhý oděv a vytrhne na boku meč). Nuže, tedy budiž boj! (Padne na Hvozdu, kterýžto se neobratně brání.)

Debora. Zhůru! zhůru! — Nepřátelé! — pojďte na pomoc!

Digitized by Google

Bělolina (ve strachu struny nabírá). Harfo! harfo! jest-li v tobě mocnost čarovná, proměniž ho v býka, v koně aneb v jelena!

(Panošové zvoní, písák a žoldnéřové křičí, a na hradbách trouby zavřeští; spustí se most a po něm se hrne Samson s ozbrojeným vojskem. Debora na hradě rukama lomíc kvílí a naříká. V chumeli tom opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství druhé.

Samsonův byt na hradě. V levo na zdi visí obraz hraběte Štěpanovského.

Výjev první.

Samson, Debora.

Samson. Abychom to vyšetřili, kudy se Bělolina ze hradu dostala? To nám tak málo prospěje, jako abychom hloubali, kudy ďábel na zemi přišel. Dosti na tom, že byla pod hradem, a to se musí zameziti!

Debora. Já klečím na modlitbě Páně —

Samson. Tím se vždycky vymlouváte, když na mamoně jako kvočna na kuřatech sedíte a povinnost svou zanedbáváte!

Debora. Na mamoně? To bych musila na vašich truhlách seděti! A co jest medle má po-

Digitized by Google

vinnost? Abych slečnu, sirotka, kterýž toliko mým mateřským rukoum svěřen jest, vašich nebezpečných osidel chránila.

Samson. Ukažte pak, panno Deboro! ty mateřské ruce. Ejhle! ejhle! jak se třpytí! Bělolina, dcera vaše, nemá žádných prstenů.

Debora. Mohla by jich dosti míti, kdybyste vy je byl nerozeslal, abyste bleskem jejich několik set křehkých očí zaslepil a zůstal hradním, a zůstal správcem na hrabství, kdežto jste si ty velké dary tisícnásobně již nahradil. Nic však méně příliš ještě nevejskejte. Šibalství vašemu schází ještě koruna, a ta jest v rukou Debořiných. Rytíř Hvozda slečnu ještě nemá!

Samson. Hejsa! hejsa! — O, vy sprostá ženo! Stýblo slámy, smítku dříví, jiskru ohně — fr, fr! již to hoří, a krev kypí, a špetka toho rozumu i s krví vám vyběhne! Postavme se jeden proti druhému! Strhněte vy mně s tváře tu zástěru z počestnosti, a já vám, a budeme oba černí, oba nás poznají, a oběma se nám vysmějí! — My jsme pevně spraženi, nevyhnutelnost sedí za námi a má v ruce bič! Buďto oba jedním krokem, aneb veta po obou!

Debora. Nuž, tedy jděte jedním krokem a sem tam mnou necloumejte a kopytem po mně nevyhazujte! — Co se medle státi má?

Digitized by Google

Samson. Harfeník musí zůstati ve vězení a tam také uschnouti.

Debora. Prv ale poslechněme prozřetelnost, kterážto káže, abychom na něm vyloudili, co o hraběti Vladimíru ví.

Samson. Toť se samo sebou rozumí!

Výjev druhý.

Bělolina, předešlí.

Bělolina. Považte si, milá Deboro! hradní nechal harfeníka do vězení uvrhnouti!

Debora. Dobře udělal, slečno!

Bělolina. Ale přichází ze zaslíbené země a tam dobré skutky konal.

Samson. Naše zaslíbená země jest toto hrabství, a tady konal skutky zlé.

Bělolina. A byl přítel mého bratra, a byl při něm, když umíral, a umírajícímu oči zatlačil!

Samson (dychtivě). Víte to dozajista, že hraběti Vladimíru, mému milostivému pánu, oči zatlačil?

Bělolina. Aj, bez pochyby! Vždyť Vladimír v jeho rukou skonal a mně po něm poslední svou vůli vzkázal.

Digitized by Google

Samson. Vám? Nuž, a jak pak zní ta poslední vůle?

Bělolina. Aj! pro ten strach a pro ten šumot všecko jsem to zapomněla. Vyveďte ho nahoru, ať vám to sám vyjeví.

Samson. To se stane, slečno! až se jeho vyjevení na našem hrabství jak náleží vyjeví a vyšetří.

Bělolina. Aj, vyšetřujte si co chcete a jak dlouho chcete, jen ho pusťte z vězení.

Samson. Dokáže-li svou nevinnost, jako nevinen odejde.

Bělolina. Jest nevinen jako kvítek, jako hvězda na obloze!

Debora. Kvítky jsou také jedovaté, slečno!

Bělolina. Ale harfeník není jedovatý. Věřte mně, že má více vůně a sladkosti do sebe, než vy obadva.

Debora. Jed bývá také sladký, slečno! —

Samson. I což se, Deboro! hádáte, jakou chuť jedovatá bylina má? — Připravte raději slečnu na cestu, pojedeme k rytíři Hvozdovi.

Bělolina. K tomu širokému břichopásku, který od rána až do večera do sebe mece a leje? K tomu bláznu nepojedu! — Pusťte harfeníka na svobodu!

Samson. Nemůže to býti.

Bělolina. Poroučím vám, pane hradní!

Digitized by Google

Debora. Aj, slečno! slečno!

Bělolina. Bělolina se hněvá, pane hradní! A kdyby musila dvéře železné vyloupati a okovy jeho krvavýma rukama podrtiti, nenechá harfeníka ve vězení! — Pane hradní, pokročte a otevřte!

Samson. Moudrost nedá hradnímu poslechnouti.

Bělolina. Tedy poslechnou sluhové! (Běží ven.)

Debora. Slečno! slečno!

Samson. Pomněte, slečno Bělolino! že jsou klíče od vězení v rukou mých.

Bělolina (se vrátí). Dejte mi je, dobrý Samsone! Všecko vám po vůli udělám. Pojedu s vámi, kam budete chtíti, a budu se smáti, na koho budete chtíti. Dejte mi klíč od vězení!

Samson. Slečno! žádáte věc nemožnou.

Bělolina. Budu vás povždy chváliti! Nikdy si nebudu stěžovati, jak jste mnou tvrdě nakládal; jak jste mi potřeb nejpotřebnějších s nevlídností odepřel; jak jste mne, když jsem se z Uher vrátila, celý dlouhý rok zavřenu držel, a jak jste lid na mém hrabství nemilosrdně bičoval a trýznil.

Samson. Slečno Bělolino, urážíte mne!

Bělolina. O, Deboro! přimluvte se. Vy ráda harfu posloucháte, a takovou harfu jste nikdy ještě neslyšela. Struny její jsou jako ze stříbra, a když se jich harfeník prstem dotkne, tu z nich

Digitized by Google

zvukové srší tak sladcí a libostní, že, kdo smuten, radostí jásá, a kdo stár a nemocen, jeho srdce jako srnka bystře a vesele skáče.

Debora. Hm — má milá slečno — hm — pane hradní! snad byste toho cizince ještě dnes mohl vyslechnouti —?

Samson. Pod tou toliko výminkou, slečno Bělolino! že na tom státi budete, aby vám nezahaleně všecko vyjevil, co o vašem bratrovi, mém milostivém hraběti, ví!

Bělolina. Všecko musí vyjeviti!

Samson. Nuže, tedy — (Jde ke dveřím.) Cipriáne!

Výjev třetí.

Ciprián, předešlí.

Ciprián. Pane hradní! osel jest již tady.

Samson. Jaký osel?

Ciprián. Od starého mlynáře, co jste mu ho kázal přes moc odvesti.

Samson. Troupe! — Tu máš klíče od vězení. Vezmi s sebou deset žoldnéřů a přiveď mi sem harfeníka.

Ciprián. V okovech?

Samson. Bez okovů.

Digitized by Google

Ciprián (odejde).

Bělolina. Aj, hradní! to jste neměl dělati.

Samson. Co, slečno Bělolino?

Bělolina. Starý mlynář jest již nad hrobem, a má mnoho dítek, a snad toho jediného osla, který mu obilí přináší a mouku roznáší.

Samson. Kdyby bylo co jiného vzíti, byl bych mu osla nechal. Proč neplatí nájem na čtvrt leta napřed? Právě že jest na shasnutí! Kdyby náhle umřel, na kom budu náhradu pohledávati? Děti jeho nemohu vyhoditi na palouk, a kdybych to také učiniti chtěl, kde vezmu hned jiného nájemníka?

Bělolina. Aj, tedy jste mu ještě dobrodiní proukázal!

Samson. Jedná se tu, slečno! o váš statek. Já z toho nic nemám.

Bělolina. O můj statek? O, tedy mu rychle osla nazpět pošlu! (Běží ven.)

Digitized by Google

Výjev čtvrtý.

Jaromír, Ciprián, žoldnéři, předešlí.

Žoldnéři (zůstanou ve dveřích státi).

Jaromír (vejde a s ohnivou vroucností na vše strany se dívá; když spatří obraz svého otce, užasne a neodvráceně naň hledí).

Ciprián (důležitě k hradnímu). Pane hradní!

Samson. Nuž, co jest?

Ciprián. Tomu harfeníku není co věřiti.

Samson. Proč?

Ciprián. Ptal se mne cestou na podivné věci.

Samson. Nu?

Ciprián. Předně, jak nám dvěma — totiž mně a vám — asi k duhu půjde, až nás do toho samého vězení zavře?

Samson. Až on nás zavře? — Dále!

Ciprián. Za druhé: jestliže prý hodně sukovitou duši máte, tak abyste smrtelné leknutí vydržel?

Samson. Jest to všecko?

Ciprián. Ještě jedno.

Sumson. Mluv!

Ciprián. Kdo prý z vás jest větší hříšník — vy, pane hradní, anebo stará Debora?

Samson. A co's na to odpověděl?

Digitized by Google

Ciprián. To že jest velmi těžko rozhodnouti — že bych ale soudil, že jste jeden horší nežli druhý.

Samson. Blbe! — jdi mi s očí!

Ciprián. Však ale --

Samson. Ukliď se!

Ciprián (odejde).

Samson (k Jaromírovi). Přistup blíže, cizinče! — Na všecko mi pravdu vyznej, stojíš tady před svým soudcem! — Tážu se tebe přede vším — postav se mi tváří v tvář!

Jaromír (dychtivě). Čí jest to obraz?

Samson. Jak jsi přišel na toto hrabství?

Jaromír. Čí jest to obraz?

Samson. Jak jsi přišel na toto hrabství?

Jaromír (ohnivě). Kdo jest ten muž na tom obraze?

Bělolina. To jest obraz mého otce, hraběte Bogarova Štěpanovského.

Jaromír. Ha!

Samson. Tyto bláznovské záskoky ti na mém soudu nic nezpomohou! — Mluv! jaký jest tvůj obchod? — Odkud přicházíš? — Znal jsi hraběte Vladimíra? — Mám ti ústa kleštěmi nechat otevříti?

Bělolina. Mluv, Jaromíre! ničehož se neboj. Opakuj to všecko, co's mi za jitra u kapličky svěřil. Znal jsi mého bratra, hraběte Vladimíra?

Digitized by Google

Jaromír (se vytrhne z myšlének). Kde jest má harfa?

Bělolina. Kde umřel můj dobrý bratr? jakou smrtí skonal?

Jaromír. Kde jest má harfa?

Samson. Tu jazyku tvého, nikoli ale tvé harfy zapotřebí.

Jaromír. Zavázán jest jazyk můj, a toliko mé harfě lze ho rozvázati.

Bělolina (pro sebe). Pro dobrý Bůh! proč tak dychtivě harfu žádá? co obmejšlí?

Samson. Tedy mu přineste harfu!

Bělolina (v úzkosti). Nikoli! nenoste mu harfu! — Vypravuj jen bez harfy, dobrý Jaromíre!

Jaromír. Harfa má, Bělolino! byla svědkem mého otroctví; ona budiž svědkem i mé blaženosti.

Samson. Tady na tě nehrubě blaženost čeká.

Debora (pro sebe). Bělolino? — Bělolino, jen tak zkrátka? Kde pak se asi seznámili?

Samson. Přineste mu harfu!

Bělolina. Nepřinášejte ji!

Debora. Proč pak ne, slečno?

Bělolina. O, vy tu harfu neznáte! Kouzly jsou v ní — čáry jsou v ní —

Jaromír. Milá slečno! harfa má jest jako jiná harfa, o tom jste se z jitra přesvědčila.

Digitized by Google

Bělolina. Není! není! — Nevěřte tomu, hradní! — Deboro! nevěřte tomu! Že jsem já struny její nabírala, proto neoučinkovala; ale sáhne-li on do nich, uvidíte divy, uvidíte zázraky — bude ale již pozdě!

Samson. Totě jsem žádostiv. — Přineste, pravím, harfu!

Žoldnéř jeden (odejde).

Bělolina. Budiž milosrdný, harfeníku! Hradní Samson není ten největší hříšník, a Debora by také mnohem horší mohla býti!

Samson. Co jest to —?

Debora. Slečno! slečno!

Bělolina. Chceš-li a musíš-li je ve zvířata proměniti, tedy z nich aspoň příliš hnusné příšery nedělej!

Jaromír. Nebojte se, Bělolino!

Bělolina. Ze Samsona vyčaruj rohatého jelena, a z Debory ovci. Připověz mi to, harfeníku!

Samson. Ze mne vyčarovati rohatého jelena?

Debora. Ze mne vyčarovati ovci? (Na baště zavřeští trouba a venku povstane hluk, který se vždy více a více zmáhá.)

Samson. Nuž, co jest to?

Debora. Pro můj milý život! nová hrůza!

Bělolina. Pro dobrý Bůh! co ta trouba znamená?

Digitized by Google

Výjev pátý.

Ciprián, předešlý.

Ciprián. Lidičky! lidičky! to jest novina!
Samson. Co se stalo?
Ciprián. Lidičky! lidičky! to jest novina!
Debora.
Bělolina. } Nuž, co jest?
Samson. Přihlukli sem nepřátelé?
Ciprián. Nepřátelé? — nikoli!
Debora. Cestuje snad kníže mimo?
Ciprián. Český kníže? — nikoli!
Bělolina. Či se stalo v okolí neštěstí?
Ciprián. Stalo-li se neštěstí? — nikoli!
Samson. Či se stavuje host?
Ciprián. Ano, pane hradní, stavuje se host!
Debora. Kdo? rytíř Hvozda?
Ciprián. Rytíř Hvozda? — nikoli.
Bělolina (dychtivě). Rytíř Boleslav?!
Ciprián. Rytíř Boleslav? — nikoli!
Samson. Tedy rytíř Zvykovský?
Ciprián. Rytíř Zvykovský? — nikoli!
Samson. Nuže, troupe! kdo to přišel?
Ciprián. Náš nebožtík hrabě Vladimír.
Jaromír (pro sebe). Ha! co jest to? jsem již prozrazen!

Digitized by Google

Bělolina. Nebesa! můj bratr?

Samson. Kdo —?!

Ciprián. Nebožtík hrabě Vladimír.

Debora. Pro můj milý život! (Troubení a hluk.)

Samson. Z kterého jezera jsi tu marnou lež vyvážil?

Ciprián. Jest to pravda.

Bělolina. Mého bratra duch — za bílého dne? Ve dne jsou hroby zavřeny!

Ciprián. Byl tě duchem, slečinko! teď jest ale opět živ. Má kosti a maso!

Debora. Živ!

Samson. Kosti a maso!

Bělolina. Živ! můj bratr živ! — Kde, kde jest?

Ciprián. Již snad bude na náhradí. Přihrnulo se s ním celé hrabství, a nesou ho jako ptáka v povětří. Jen ať ho radostí neroztrhají!

Jaromír (pro sebe). Co to slyším? tedy někdo jiný?

Bělolina. A žádný mu nejdete na pomoc? — Bratře! bratře! Vladimíre! (Odběhne.)

Samson. Na mne jde závrat!

Debora. Pro můj milý život! — Samsone! Samsone!

Samson. Kdo mne volá?

Debora. Držte mne, ať neskiesnu!

Digitized by Google

Samson. Aj, sklesněte! mám sám sebe co držeti! — Mluv pak, sprostý Cipriane! Slyšel jsi to sám?

Ciprián. Slyšel jsem to sám.

Samson. Viděl jsi ho sám?

Ciprián. Viděl jsem ho sám. (Troubení a hluk.)

Samson. Srazte s věže toho trubače! — Mosty ať se nespouštějí, brána ať se neotvírá!

Ciprián. I mosty jsou spuštěny, brány jsou již zotvírány! — lid se z hradu po hlavách dolů tetelí!

Samson (vytrhne okno a dívá se dolů). Ha! běda! běda! tam ho vidím!

Debora. Milosrdenství! (Utíká.)

Jaromír (pro sebe). Kdo se to za mne vydává?

Samson (řinkne oknem). Ven! ven! — mosty zhůru! — oštěpem to dolů srážejte! — jest to podvod!

Jaromír (pro sebe). Podvod, podvod! Ale podívám se mu do očí i na srdce!

Samson (k žoldnéřům). Ještě tady stojíte? Ven! ku zbrani! nepřítele máme na hradě!

Žoldnéři (odběhnou).

Ciprián. Pane hradní, vyť jste jaksi pomaten?

Samson. Ty jsi, blbe! pomaten. Nemám rozum pohromadě?

Ciprián. Nemáte.

Digitized by Google

Samson. Proč? proč, ty sprosťáku?

Ciprián. Proto že na Vladimíra žoldnéře štvete, co byste mu jako jelen vstříc měl běžeti a pokorně ho přivítati. (Hluk a křik se blíží.)

Samson. Jako jelen — přivítati! Ó ty blbe! Vladimír již dávno hnije, a mám ho jíti přivítati! — Hu! to jest hlahol! to jest výskání!

Ciprián. To dělá ta velká radost.

Samson. Na horoucí louku s jejich radostí! Žádný ať se neraduje!

Ciprián. Půjdu jim to vyříditi. (Odchází.)

Samson. Stůj, a zůstaň tady! — Pojď sem, milý Cipriáne! — Ty's byl povždy můj dobrý přítel — byl's anebo nebyl?

Ciprián. Byl.

Samson. Také jsem tě jako syna náviděl — šatil jsem tě, krmil jsem tě — jest to pravda, nebo není?

Ciprián. Inu —

Samson (ho popadne za prsa). Jest to pravda, nebo není?

Ciprián. Jest! jest!

Samson (ho hladí). Pojď sem, milý Cipriáne! — Hleď, tu máš klíč od mé ložnice — podívej se!

Ciprián. Dívám se.

Samson. A tento klíč jest od zemního výpadu. — Vidíš ho?

OXFORD ... OR INST.
Digitized by Google

Ciprián. Vidím ho.

Samson. Tedy běž rychle do mé ložnice a tam — a tam — ďáble! ty's byl jakživ potutelný, půjdu sám!

Ciprián. Tedy jděte sám.

Samson (v ouzkosti a zmatenosti). Sedm tisíc žžavých blesků! již se hrnou! již jest pozdě! — Cipriáne! Cipriáne! Běž, běž do mé ložnice!

Ciprián. Běžím do vaší ložnice. (Jde.)

Samson. Stůj! stůj! — Pod mým ložem — dřív je musíš odstaviti — slyšíš-li pak, Cipriáne?

Ciprián. Dřív je musím odstaviti.

Samson. A pak dupni!

Ciprián. A pak dupnu!

Samson. A pod tebou se země otevře, a tam v zemi — a tam v zemi — leží truhla — truhla — slyšíš-li pak, Cipriáne?

Ciprián. A tam v zemi leží truhla.

Samson. Tu zatáhni tajným výpadem, a odsmejkni ji do lesa, a tam ji zahrab na pět sáhů do země. — Rychle, rychle, Cipriáne! dám ti velké bohatství! O vše stříbro, co jest v truhle, bratrsky se rozdělíme! — Pospěš! pospěš!

Ciprián. Bratrsky se rozdělíme! (Odběhne.)

Samson. To jest rána! to jsou blesky! Půl života dal bych za to, kdybych toho Vladimíra do hrobu mohl opět sklátiti! (Chce ven, v tom uvidí

Digitized by Google

Jaromíra.) Ha! ty's tady? ty's mne poslouchal? Víš, co jsem měl s Cipriánem?

Jaromír. Vím, vím!

Samson. Víš, kam jsem ho vypravil?

Jaromír. Vím, vím!

Samson. Tedy pryč s tebou, do vězení! (Chopí se ho.)

Jaromír (ho odstrčí). Jednou jsem tam byl z dobré vůle, podruhé tam nepůjdu!

Samson. Žoldnéřové! žoldnéřové!

Jaromír. Žádný tebe neslyší! A kdyby celé vojsko přišlo — nepůjdeť Jaromír do vězení!

Samson. Do vězení! do vězení! oud po oudu tě tam odnesu! (Divě po něm sáhá.)

Jaromír (rozbouřen). Do vězení? — mne? Ty vzteklý sluho! mne ty chces dáti do vězení, jenžto jsem na tomto hradě pán a vladař samostatný?

Samson. Kdo jest vladař? kdo jest pán?

Jaromír. Já!

Samson. Kde?

Jaromír. Tady, na Štěpanově!

Samson. Ha! drchanino rozumu! Ty jsi blázen, teď's mne přesvědčil! Nebudeš ty mně nebezpečný! (Odběhne.)

Jaromír. Jdi, hříšníku! dřív než v hněvu rozčiřeném sám svým slovem sebe vyzradím! — Ale kdo jest ten hrabě Vladimír? Celý hrad jest pozdvižený! Skály jeho se pukají hřmotem radost-

Digitized by Google

ným, a to mi důkazem lásky lidu, jeho touhy, jeho vroucí oddanosti! — Než však — přesvědčiti se musím, kdo osobu mou šálebně na sebe bere a co jest oučel toho podvodu. — Hradního již znám, a i Bělolininu pěstounku! Kéžby stáli na planýři a z nich sobě příklad vzali ti, jenž nábytkem dítek osiřelých neprávě a bezsrdečně nakládají! (Odejde.)

Výjev šestý.

Veliký sál.

Bělolina, Krok, Boreš, Samson, Jaromír.

(Levým vchodem vyjde po dvou šest trubačů a troubí. Za nimi jde as dvacet žoldnéřů s kopími a s oštěpy. Za těmi nesou čtyři rolníci na veliké sesli Kroka. V pravo vedle něho jde Bělolina, v levo Boreš, hloupě se nafukuje. Za seslí jde Samson, celý pomatený. Za Samsonem opět žoldnéři, a pak lid rolnický starý i mladý, mužského i ženského pohlaví. Mezi lidem Jaromír. Rolníci postaví sesli do prostřed sálu, pozdvihnou křik, a všickni volají s nimi:)

Živ buď náš milostivý pán, mladý hrabě Vladimír! Živ buď a zdráv! Juhuhu!

Krok (vstane a promluví k Borešovi). Ať jest ticho!

Digitized by Google

Boreš (křičí). Haldyhaldo! ať jest ticho!

Krok. My budeme mluviti.

Boreš. My budeme mluviti!

Krok. Poddanní! moje dítky! bratří! sestry! krajané! — Mé srdce jest velký, košatý strom, jako ku příkladu třistaletá hruška! A ten strom jest plný snětví, plný listů, plný květu, plný vůně, plný ovoce! Vy jste všickni, jak jste tady, na tom stromě ptáčkové, a hnízda si na něm seplítáte, a plesy na něm provádíte, a vespolek se celujíce milostně se cukrujete, a mně sladké chvalozpěvy prozpěvujete! I vsadil jádro, vsadil zrno toho stromu můj otec velký, veleslavný — tady, na Štěpanově; ale přenesl mne osud v outlém věku do země cizé, velmi vzdálené! Tam jsem rostl — a ač mne oheň, ač mne voda, ač mne vichr, ač mne mor, sníh a mráz zkaziti se usilovaly, přece jsem tam vyrostl! Než však ale byl jsem tam strom příliš krásný, příliš šlechetný! Povstala tu hnusná závist a nepřátely povzbudila. Stokráte přišla motyka a chtěla mne podkopnouti! Stokráte přišla sekera a chtěla mne podseknouti! Ale když se lid bohaprázný nejvíc na mne rozvětřil, tu se mne máti prozřetelnost ujala, vyňala mne ze země té nebezpečné a neviditelně přenesla mne k vám, tak abych vám tady byl štítem, vám tady byl přístřešim, vám tady byl slastí, útěchou a okra-

Digitized by Google

sou! — I radujtež se tedy vespolek z mého příchodu!

Boreš. Haldyhaldo! radujme se!

Rolníci a *žoldnéři.* Radujme se! Zdráv buď hrabě Vladimír!

První rolník (k druhému). Ten umí mluviti! Rozuměl's tomu?

Druhý rolník. Nerozuměl; ale bylo to krásně-krásné!

První rolník. Tak mluví všickni vznešení lidé!

Krok. O, moje dítky! bratří! sestry! což jsem ve světě mnoho utrpěl! Deset let jsem kvílel v jednom vězení! A jaké to bylo vězení! Tisíc sáhů pod zemí, a tam jsou mne přikovali, že jsem celých deset let jak prut rovně státi musil, tak jak tu stojím před vámi. A jaké jsou mi dali tovaryše! Oh! hnusné, ošklivé příšery! Za jedno hlad, za druhé žížeň — pravím vám, za druhé žížeň! za třetí hanbu, za čtvrté bolest, za páté hady, za šesté žáby, za sedmé ještěrky — ó, mohl bych čítati za osmé, za deváté a za desáté — zhůru! zhůru! až bychom přišli za tisícáté — kdybych se nebál, že vám, dítky moje! tím strašlivým obrazem tento den radosti a plesu zakalím! — Není-li to pravda, můj zbrojnoši?

Boreš. Haldyhaldo! jest to pravda!

Digitized by Google

Krok. Tohoto muže si važte a ctěte ho, a na rukou ho noste! On mi svou věrností a stateční třináctkráte život zachoval!

Rolníci. My ho budeme ctíti a na rukou nositi.

Boreš. Aj, haldyhaldo! nechte mne jen po zemi choditi.

Krok. Pravím vám, jeho ústy výmluvnými jest ta nejkratší a nejjistější cesta do mého srdce!

Rolníci. Budeme ní choditi.

Boreš. Haldyhaldo! mými ústy?

Kostrba (hospodský z vesnice, vydere se z lidu). Shoďte je se hradby dolů, jednoho i druhého! — jsoutě oba podvodníci!

Jaromír. Ha!

Samson. Samsone! Samsone! slyšíš-li pak?

Bělolina. Aj, pro můj milý Bůh!

Rolník první.
Rolník druhý. } Co to praví Kostrba?
Rolník třetí.

Boreš. Haldyhaldo! tu to máme!

Krok. Co —? Není tento muž hospodský z dolejší vesničky?

Kostrba. Jsem, a znám tě, šibale!

První rolník. Šibale!? náš mladý hrabě šibalem? Ukamenujte ho! to není pravda!

Kostrba. Jest to pravda! Tito muži se obadva celý měsíc pod mou střechou zdržovali a za

Digitized by Google

zbrojnoše se vydávali, a ve dne v noci jedli, pili a o jiném domovu mluvívali.

Krok (pro sebe). Na to jsem byl připraven.

Samson. Ha! lidé, lidé! to jest podvod!

První rolník. Není podvod! Vyhoďte ho!

Rolníci. Vyhoďme ho! vyhoďme ho!

Krok. Nikoli! Utichněte, prosím vás!

Rolníci. Utichněme! utichněme!

Krok. Pravdať jest, že jsem celý měsíc pod jeho střechou bydlil a o jiné domácnosti tam mluvíval. Ale proč jsem to učinil? Byl jsem od dětinství v cizině. Za mrtvého jste mne tady měli a žádný mne již neočekával. I co se s dědictvím mým obmejšlí? jak se tady s osiřelou sestrou, jak se tady s poddaným mým lidem nakládá? v jakých rukou jest to všecko? Toho jsem se chtěl dozvěděti, to jsem chtěl tajně vyšetřiti, a proto jsem tvářnost zbrojnošskou na sebe přijal, proto jsem tu u samého hradu pode střechou toho muže přebýval; ale co on myslil, že jen hejřím, pilně jsem tu pozoroval, přehlížel a vyšetřoval, a vím všecko a jsem přesvědčen, že i sestra má i vy ve zlých rukou se nacházíte.

Jaromír (pro sebe). Úmysl ten z duše mi musil vytrhnouti!

Krok. Což mne žádný z vás již nezná? Což nejsem svému otci podoben!

Digitized by Google

Rolníci. To jest náš hrabě! Jesti celý k svému otci podoben.

První rolník. Nuž, Kostrbo! co tomu říkáš?

Druhý rolník. I aby na těle i na duši zkostrbatěl! — Ukamenujme ho, jestiť od hradního uplacen!

Všickni. Ukamenujme ho! ukamenujme ho!

Krok. Nikoli, odpusťte jemu! — Dobřeť on smejšlel. Mínilť on pravě i s vámi i se mnou i s dědictvím mým! Budiž jemu odpuštěno.

Žoldnéři. Budiž jemu odpuštěno!

Samson (se připlazí). Můj milostivý vladaři —

Krok. Kdo jsi ty?

Sedlák první. To jest Samson!

Sedlák druhý (rychle). S tou hladovou čelistí!

Sedlák třetí (rychle). Ten velryb!

Sedlák čtvrtý (rychle). Ta saně!

Sedlák první. Ten vlk!

Krok. Tiše! tiše! — Kdo jsi?

Samson. Hradní a místovládce tohoto hrabství, jemuž váš věhlasný otec správu svých statků umíraje odevzdal.

Krok. Ha! ty's tedy ten Samson?

Samson. Já jsem ten Samson.

Krok. Víš, co jest to svět?

Samson. Můj milostivý pane —

Krok. Víš, co jest to svět?

Samson. Nebe a země, a moře —

Digitized by Google

Krok. Země, země! A na té zemi české království, a v tom království Bechyňský kraj, a v tom kraji Štěpanovský hrad, a v tom hradě tmavé vězení, a v tom vězení kamenný sloup, a na tom sloupu okovy, a v těch okovech ty! — Samsone! Samsone! ty mně ležíš v žaludku, jako kámen mně tam ležíš, jako skála mně tam tlačíš, a nejsem tě v stavu ztráviti! — (Hněvivě sem tam přechází, za chvilku se opět u něho zastaví.) Máš dobrá vína ve sklepě?

Samson. Milostivý pane! můj sklep jest v háji studénka.

Krok. Tu si nech! — Máš dobrá vína ve sklepě?

Samson. Rytíř Hvozda Hvozdochvojný si je velmi chválívá.

Krok. Máš jich mnoho?

Samson. Sedmmecítma beček.

Krok. Sedmmecítma —?

Boreš. Haldyhaldo! sedmmecítma beček!

Krok. Máš dobrého kuchtíka?

Samson. Rytíř Hvozda Hvozdochvojný si ho velmi chválívá.

Krok. Kdo jest ten rytíř Hvozda?

Samson. Ten nejšlechetnější rytíř v sousedstvu.

Krok. A ten pil má vína? a ten požíral mou zvěř?

Digitized by Google

Samson. Přichází sem třikráte týdně —

Krok. Za jakou příčinou?

Samson. Miluje vaši ušlechtilou sestru, naši slečnu Bělolinu —

Krok. Jest to pravda, slečno Bělolino?

Bělolina. Aj, to nevím, milý bratře! Ale já ho nenávidím, a jsem ráda, když o něm hodně dlouho neslyším!

Krok. Nuž, tedy ať nechá toho milování! — Vyřiď mu to!

Samson. Vyřídím, můj veliteli! — však ale —

Krok. Nic ale! — Dej si zavolati sklepníka a kaž mu, ať se sedm beček vína vyvalí. Vy pak, moji milí poddaní! na mé zdraví, na můj šťastný příchod je vypíte.

Rolníci. Juhuhu! Ať jest živ náš milostivý vladař!

Samson. Sedm beček, milostivý pane?

Krok. Sedm beček — jdi!

Jaromír (vyskočí). Nechoďte, hradní! — Pane hrabě! proč tak příliš mnoho dobrého najednou? Sedmi bečkami mohou sobě ti dobří rolníci sedm dobrých dní udělati.

Krok. Lepší hrstka jistoty, než tři míry naděje, staré přísloví. Jsme tady dnes, a zejtra kdes. — Vypíte je najednou!

Rolníci. My je vypíjeme najednou!

Krok. Samsone, jdi!

Digitized by Google

Jaromír. Samsone, nechoď!

Krok. Jdi, Samsone!

Jaromír. Nechoď, Samsone!

Krok. Co ty se toho ujímáš? Tobět jedno, zda těm lidem jeden koflík, či dvacet beček vína dám?

Jaromír. Není mi to jedno!

Krok. Proč?

Jaromír. Proto že je — dá Bůh — sám hodlám pomalu píti!

Krok. Ah tak! ty se bojíš zkrácení? Budiž bez starosti, také se na tebe dostane. — (Rázně.) Samsone! jdi a dej vyvaliti sedm beček. Buď k sklepníku anebo do vězení — vyber si!

Samson. Ku sklepníku, milostivý vladaři! (Rychle odejde.)

Jaromír. Tak plnou rukou rozhazujete, pane hrabě! že se zdá, jako byste ze svého nedával.

Sedlák první. I co ten tu proti našemu velikomyslnému vladaři reptá? Vyvraťme mu ruce i nohy!

Rolníci. Vyvraťme mu ruce! vyvraťme mu nohy!

Krok. Tiše! tiše! — (Pro sebe.) Toho člověka se jaksi bojím! — (K Bělolině.) Pro dobrý Bůh! kdo jest ten člověk, Bělolino?

Bělolina. Harfeník Jaromír.

Krok. Harfeník —?

Digitized by Google

Bělolina. Což pak ho neznáš, milý bratře?

Krok. Neznám.

Bělolina. Vždyť jste byli přátelé?

Krok. Přátelé?

Bělolina. Vždyť jste se v zaslíbené zemi milovali?

Krok. V zaslíbené zemi?

Bělolina. Vždyť's mně po něm svou poslední vůli vzkázal?

Krok. Svou poslední vůli —? — (Pro sebe.) Teď vidím a cítím, že rarášek nikdy nespí! (Nahlas.) Jest-li možná?! — Ha! — ale marno! marno! on to není! — Sestro! sestro! — Bělolino! To by byl harfeník Jaromír?

Bělolina. Jest, jest, bratře! jestiť to harfeník Jaromír!

Krok. Příteli! Jaromíre! — Ty jsi tady? a jsi skutečně harfeník Jaromír?

Jaromír. Harfeník jsem.

Krok. Ha! a nepadáš mi na prsa?

Jaromír. Padnu vám na prsa, toho buďte jist, až jen se o všem přesvědčím.

Krok. O ty chladný, bezecitný příteli! (Objímá ho.) Vidíš mne a slyšíš můj hlas, a mluvíš o přesvědčení? — Ejhle, lidé! to můj přítel z otroctví! Bývaltě má potěcha, můj strážný cherub v hodinách zoufání! — Ha! teď mi jasno, proč se hlásil o víno! Hahaha! — O ty liško! o ty šibale! —

Digitized by Google

Poslyšte jen, moji milí poddaní! Když jsme často v otroctví žížní schli, tak že jsme často smrdutou vodou jícen sobě schlazovati musili, tu jsem ho slovy těšíval a ten slib jsem mu učinil, že, vyváznem-li z těch okovů a šťastně přijdem na můj otcovský hrad, o každý koflík svého vína bratrsky se s ním rozdělím!

Rolníci. A, to jest jiná! to jest jiná!

Krok. O to jest muž! Lidé! to jest moudrá hlava! a ten hraje na harfu! — Slečno Bělolino! — sestro Bělolino! chtěl jsem říci — musí zůstati u nás na hradě.

Bělolina. Ach ano, ano, milý bratře! jest mi velmi příjemný.

Krok. Však ale abychom svou vděčnost, svou přízeň a svou náklonnost do polou jen nepečetili, musíme mu i hodnost dáti. — Vždyť jsi ty se i písmenám naučil, Jaromíre? — Víš-li ty co? budiž tady mým písákem!

Jaromír. Co? já tady písákem?

Bělolina. Ach ano! ano! harfeníkem a písákem.

Krok. Harfeníkem a písákem! Žádný tak dobře hraběte Vladimíra nezná, jako ty!

Jaromír. Bůh jest živ! jest to pravda!

Krok. Ty budeš myšlénky jeho nazpamět věděti, a nejvěrněji to vyjevíš. — Pročež harfeníkem a písákem!

Digitized by Google

Jaromír. Pane hrabě! —

Krok. Neděkuj mi! ani slova, příteli! mnohemť více jsi ty zasloužil.

Výjev sedmý.

Ciprián, předešlí.

Ciprián (se bázlivě přikrade).

Krok (ho zočí). Co jest to za přihlouplou tvář?

Bělolina. To jest bývalý písák.

Krok. Podívejte se, prosím vás! jak ten člověk vyhlíží! Vlasy mu vstaly ouzkostí, tak že jest zcela k peru podoben! — Přistup blíže! — Jak ti říkají?

Ciprián. Ciprián, veliký vladaři na Štěpanově!

Krok. Víš, co jest to: zlé svědomí?

Jaromír. Povězte mu to, pane hrabě!

Krok. Zlé svědomí jest jednou pálený hrnec, do něhož se mastnota a špína tak zavařila, že škraloup ten žádný není v stavu vydrhnouti! — Ty mi také jaksi zapácháš! Proč jsi se lépe nemyl?

Ciprián. Milostivý pane hrabě! každodenně jsem se myl.

Digitized by Google

Krok. Kde jest tady na hradě nejtužší vězení?

Ciprián. Milostivý pane hrabě! pod konírnou ve skále, tam jest hezké posezení. Tam nikdy nepřišlo zdravé povětří, a žáby jsou tam jako vaše hlava veliké!

Krok. Nuže, tam se tedy, než odplyne čtvrt hodiny, přestěhuješ.

Ciprián (padne na kolena). Milosrdenství!

Krok. Mluv! kolik's napsal nespravedlivých slov?

Ciprián. Ach, slova byla všecka spravedlivá!

Krok. Ale obsah? — Mluv! jaké jste tu hříchy sepřádali?

Ciprián. Ach — všecko, všecko vyznám, jen mne do vězení nedávejte.

Krok. Mluv!

Ciprián. Pan hradní si nashromáždil plnou truhlu stříbra —

Krok. Kde jest ta truhla?

Ciprián. Musil jsem ji do lesa zatáhnouti, a tam jsem ji zakopal.

Krok. Ať se přinese! — Ukážeš jim místo!

Ciprián (vstane). Povedu je rychlým krokem —

Krok. Kde máš ty své poklady?

Ciprián. Ach, já mám toliko kožený měšec —

Krok. A mnoho-li v něm?

Ciprián. Osmnáct kop grošů.

Digitized by Google

Krok. Nic víc?

Ciprián. Předvčírem jsem tam sedm českých donesl.

Krok. A co včera?

Ciprián. Pět —

Krok. A dnes nic?

Ciprián. Ach, dnes ještě nic. Měl jsem teprv dva české z toho osla dostati.

Krok. Z jakého osla?

Ciprián. Co jsme vzali starému mlynáři.

Krok. Totě utěšitelná zpráva! — Než ale, že se's věrně přiznal, budiž ti vězení odpuštěno.

Ciprián. Ach, milostivý pane hrabě! jen dost malou službičku —

Krok. Službičku?

Bělolina. Nevyháněj ho, milý bratře! Ontě ovšem mnoho rozumu nemá, ale husy by předce mohl pásti.

Krok. Ano, Bělolino! to bude ouřad pro něho! Za jedno zůstane u pera, a za druhé netřeba velké změny v jeho názvu. *Í* se obrátí v *a*, a bude to ho hotovo!

Digitized by Google

Výjev osmý.

Samson, předešlí.

Samson. Sedm beček vína leží na náhradí.

Boreš. Haldyhaldo! to jest dobře!

Krok. Nuž, moji milí poddaní! tedy je vypíte na to šťastné shledání! — Zejtra mou další vůli uslyšíte. — Pasáku! ty jdi do lesa pro truhlu.

Ciprián (odchází).

Krok. Osm žoldnéřů ať jde s ním!

Žoldnéřů několik (odejde).

Samson (stranou). Pasáku? Do lesa pro truhlu? — Běda! běda, Samsone!

Krok. A my, sestro Bělolino! budeme se na ně dívati a z jejich blaženosti se těšiti! (Všickni odcházejí.)

Rolníci. Zdráv buď náš milostivý hrabě! zdráv buď, a hodně dlouho živ!

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství třetí.

Náhradí. Dál do zadu lípa, pod ní stůl a lavice. Na lavici sedí *Boreš*, opilý. Vedle něho stojí *Ciprián*, husí péro maje za čepicí, v ruce drže konvici s vínem.

Výjev první.

Boreš, Ciprián.

Boreš. Haldyhaldo! nalej!

Ciprián (mu naleje).

Boreš (vypije). Haldyhaldo! — jak máme ještě daleko do nebe?

Ciprián. Povídal tu jednou mnich, že jest tak daleko do nebe, jako do pekla.

Boreš. Haldyhaldo! — tedy nalejvej!

Ciprián (mu naleje).

Boreš (pije). Sedni si, pasáku! — Pí!

Ciprián (si sedne). Mně se ještě srdce třese.

Digitized by Google

Boreš. Ah, co srdce! srdce není žaludek! — Pí!

Ciprián. Na tvé zdraví!

Boreš. Haldyhaldo!

Ciprián. Jest to pravda, milý Borši! že jsi tak udatný?

Boreš. Haldyhaldo! jako medvěd.

Ciprián. Jest to pravda, milý Borši! že jsi tak šlechetný?

Boreš. Haldyhaldo! jako bůvol.

Ciprián. Jest to pravda, milý Borši! že jsi tak dobrý?

Boreš. Haldyhaldo! jako husa.

Ciprián. Ach, husy jsou dobrá zvířátka; ale přece bych je nerad pásl.

Boreš. Haldyhaldo! — nepas je!

Ciprián. Milý Borši! ujmi se mne.

Boreš (uhodí na stůl.) K d o ti co dělá?

Ciprián. Přimluv se za mne u svého vladaře.

Boreš. U rytíře Boleslava?

Ciprián. U hraběte Vladimíra.

Boreš. Aj, haldyhaldo! ty snad myslíš u Kroka?

Ciprián. U našeho hraběte.

Boreš. Což jest váš hrabě tady?

Ciprián. Nu? vždyť jsi s ním přijel? vždyť jsi jeho zbrojnoš?

Digitized by Google

Boreš. Haldyhaldo! je pravda! — Nu ano — u toho se přimluvím. Neboj se ho, pasáku! nic ti neudělá. — Pí!

Ciprián. Ty prý's u něho v přízni?

Boreš. Haldyhaldo! my jsme bratří. Pili jsme z jedné číše, dokud bylo plíšku peněz.

Ciprián. Dal bych ti plný měšec českých grošů.

Boreš. Haldyhaldo! dej, pasáku! dej.

Ciprián. Osmnáct kop a jeden rýnský.

Boreš. Haldyhaldo! čím víc, tím líp.

Ciprián. A dal bych ti pěknou pásku a stříbrné ostruhy.

Boreš. A stříbrné ostruhy? — Dej, pasáku! dej!

Ciprián. A dal bych ti tříletého koníka.

Boreš. Tříletého koníka? — hejsa! — pí, pasáku! pí!

Ciprián. Přimluv se za mne u hraběte, aby mi svou milost dal.

Boreš. Milost toliko chceš? Musí ti dáti milosti, co jí budeš chtít. Na to bychom se podívali!

Digitized by Google

Výjev druhý.

Samson, předešlí.

Samson (oulisně). Dobré jitro, chrabrý Borši!

Boreš. Haldyhaldo! co je?

Samson. Dažboj tebe po všem hrabství hledá, nemůže tebe nalezti.

Boreš. Kdo jest to?

Samson. Hehe! jestiť to bůh štěstí a požehnání.

Boreš. Co? ten mne hledá? — Tady jsem!

Samson. Nekřič! nekřič! jesti plachý, aby si's ho nezaplašil!

Boreš. Haldyhaldo — pšt!

Samson. Pojď jen se mnou, dobrý Borši! (Vede ho do předu.)

Ciprián (zůstane u stolu seděti a pije).

Boreš. Nu?

Samson. Ty jsi vážný, velkodušný muž.

Boreš. Nu?

Samson. Divím se tomu, že jsi ještě zbrojnošem.

Boreš. Nu?

Samson. Kdybych já byl tvým vladařem, a ty mi's třináctkráte život zachoval, na mou víru! nebyl bysi u mne tak nepatrným sluhou!

Digitized by Google

Boreš. Nu?

Samson. To bysi měl jináč stolovati, nežli stoluješ!

Boreš. Haldyhaldo! a jak?

Samson. Piješ toliko ze sprostých číší — měl by's aspoň ze stříbrných píti.

Boreš. Haldyhaldo! což jest z nich víno chutnější?

Samson. Um! ve stříbrné číši víno jestiť teprv víno. Tu se teprv ten vinný duch jak náleží rozčíří a dýchá ze sebe jakousi andělskou chuť!

Boreš. Haldyhaldo! kéž bych ji měl!

Samson. Hle! tu jest stříbrná číše, tu bych tobě dal.

Boreš. Dejte ji sem! (Sahá po ní.)

Samson. Jen se dříve podívej!

Boreš. Nu?

Samson. Co jsou to na ni za rytiny?

Boreš. Haldyhaldo — vidím! vidím!

Samson. Vidíš tu krásnou dobroděvu?

Boreš. Vidím, vidím! Jak jí říkají?

Samson. Lužena.

Boreš. Kdo jest to?

Samson. To jest nymfa taková, jako za časů Libušiných hopkovaly po paloucích.

Boreš. Haldyhaldo!

Samson. Vidíš ty kroužkované kadeře?

Boreš. Vidím, vidím!

Digitized by Google

Samson. A tu před ní za čtvernohým stolem — to vidíš, že má čtyry nohy?

Boreš. Ta Lužena?

Samson. Ten stůl.

Boreš. Čtyry nohy — vidím, vidím!

Samson. Tu sedí statný bojovník — ku příkladu náš srdnatý Boreš! Co —?

Boreš. Hehe! haldyhaldo!

Samson. A ona mu ve stříbrném koflíku rozperleněné víno podává. — Nuž! není to královské pití?

Boreš. Um! tu Luženu bych rád měl.

Samson. Tu ji máš, můj milý Borši!

Boreš. I s tou číší?

Samson. I s tou číší! — Ach, můj milý Borši! kéž bychom mohli pospolu býti. Byli bychom přerozkošně živi.

Boreš. Slovo s to! budeme přerozkošně živi!

Samson. Ale pán tvůj chce mne vypověditi. A proč? povstalť jeho hněv toliko z nedorozumění!

Boreš. Haldyhaldo, to jest hloupé!

Samson. Šetřil jsem tu, smetal jsem tu každý plíšek; hospodařil jsem toliko pro něho, tak aby sobě přitušiti mohl, až jedenkráte z těch psotných trápot vyvázne, a aby i svému zbrojnoši mohl přilepšiti, kterýžto s ním po tolik let hnusnou nouzi třel. I myslil jsem, že bysi vším právem dvacátý díl jeho stříbra zasloužil?

Digitized by Google

Boreš. Haldyhaldo — toť jest tak!

Samson. A pročež jsem ti je také zvláště ukládal. Máš je tam v schránce pohromadě.

Boreš. Haldyhaldo! kde?

Samson. Pro něho jsem celou truhlu naplnil, a hlídal jsem ji jako drak, tak že jsem i v noci na ni spával, a z lože jsem skákával a všecko všudy strahoval. — Najednou se strhne hluk: „Hrabě! hrabě jede domů!“ — A tu vidím celý hrad divokým hlomozem obsklepený! I kdo tomu měl věřiti, že by to skutečně náš šlechetný vládce byl, jehož jsme již dávno za mrtvého měli?

Boreš. Haldyhaldo — toť jest tak!

Samson. Snadně-li by toho ouskoku nepřítel nemohl použiti? Lecjakýs tulák se může za hraběte vydávati!

Boreš. Haldyhaldo — toť jest tak!

Samson. I poručil jsem písákovi, aby tu truhlu podzemním chodem zatáhl a do lesa ji zakopal.

Boreš. To bylo moudré.

Samson. A ten mezek na to vyřkl, že jsem si to chtěl přivlastniti.

Boreš. Haldyhaldo! to jest pravý mezek.

Samson. I kéž by's to chtěl svému veliteli vysvětliti —

Boreš. Vysvětlím to!

Samson. Kéž by's mu chtěl srdce otevříti —

Digitized by Google

Boreš. Otevru mu je!

Samson. Kéž by's mu to do duše chtěl pověditi —

Boreš. Haldyhaldo! zrovna do duše mu to povím!

Výjev třetí.

Debora, předešlí.

Debora (vyšňořená). Ach, tenkrát jest mi dáno, spanilému Boršovi tváří v tvář se podívati! Aj, vítej mi na hradě Štěpanovském, ty zástěrný kyryse našeho velikého pána!

Boreš. Co jest to zač?

Samson. Jestiť to vážná panna Debora, velemoudrá pěstounka slečny naší Běloliny. Hodnověrná jest to žena, upřímná a spravedlivá, a srdce v ní jest čistotné, jako lilium!

Boreš. Jako lilium!

Samson. I vidím, milý Borši! že po tvém věhlasném slově žížní a lační, tak jako já jsem po něm žížnil a lačnil. A pročež poodejdu, abyste sebe prostosrdečně pozdraviti mohli. — (Pro sebe.) To jest širokočelný bůvol! (Odejde.)

Digitized by Google

Debora. Ach, ty dobrý, libohlasný Borši! jaký to chudý, nepatrný oděv tvá šlechetná prsa přikrývá!

Boreš. Haldyhaldo! jestiť to můj sváteční!

Debora. O, to jsem si pomyslila! — „Hrabě náš má zbrojnoše, a ten mu štítem musí býti, a s ním v otroctví kvílí! Oč, že on svá zasloužilá bedra carem šatstva musí přiodívati?“ — Tak jsem k sobě mluvívala, a koupila jsem kousek sukna, a střihla jsem to, a každým jitrem jsem na to tvé outlé tílko šila jako ctnostná švadlena. — Tu, hle! tu jest oděv hotový. — O, ten ti bude sličně státi! V něm ty budeš ještě třikrát spanilejší! — I, pryč s tím hrubým mezulánem! splakati jest nad tebou! (Svlíkne ho.)

Boreš. Haldyhaldo!

Debora. Ten oblíkni! (Oblíká ho.) Aj — o! to není samo sebou! — jak by's vedle mne byl seděl — jako bych ho na tebe vlila — o! to není samo sebou!

Boreš. Ne, to není samo sebou!

Debora. Ejhle! tu se podívej. Tu jsem tobě do přednic — tak jak v levo, tak i v pravo — velké srdce vyšila. O! to není samo sebou! — zrovna srdce na srdce. — Aj, viď, ušlechtilý Borši! že dvě srdce máš?

Boreš. Haldyhaldo! — to já nevím!

Digitized by Google

Debora. O zajisté! Věř, to není samo sebou! Ty dvě srdce máš, a tak dvě srdce na dvou leží! A tu — hle! podívej se na rukávy — jakých jsem to bublin tobě nadělala!

Boreš. Hihi!

Debora. Však ale — skvostný oděv málo platný, když ho kapsa netíží! — Tuto sáhni outlou rukou — na levém boku — do vnitř! do vnitř! — Hle! co to tam nalezáš?

Boreš. Hihi! — kapsu!

Debora. A co v kapse?

Boreš. Haldyhaldo! — peníze!

Debora. Nu, to k tomu náleží. — To jsem časem uschránila. Člověk musí hospodařiti. Jedenkaždý hledí jakéhosi zachystáníčka ušetřiti! — Nuž, co tomu říkáš, můj laskavý Borši!

Boreš. Hihi — haldyhaldo! vy jste měla kozlí rozum!

Debora. O, že nejsem o deset let mladší!

Boreš. Hihi — haldyhaldo! proč?

Debora. Naše srdce by se jako dvě hrdličky sloučila!

Boreš. Hihi! — Inu, haldyhaldo! meč i ten nejstkvostnější rez hryze — říkával můj nebožtík otec.

Debora. Ale nejsem ještě tak příliš stará — dvaatřicet let!

Digitized by Google

Boreš. Haldyhaldo! já musím býti mnohem starší. Pamatuju, že jsem před dvacíti lety tak vyhlížel jako dnes.

Debora. O, kdybychom sobě byli souzeni!

Boreš. Hihi — haldyhaldo!

Debora. Já bych tebe milovala, jak holuba holubice!

Boreš. Hihi! a já vás, jako holub holubici.

Debora. O ty zlatý Bělouši!

Boreš. O vy zlatá Běluško!

Debora. O ty libostný kraboši!

Boreš. O vy libostná krabuško!

Debora. O kéž by's ty mně ruku podal!

Boreš. Kéž byste mně dala ruku!

Debora. Kéž by's ty mi dal své srdce!

Boreš. Kéž byste mi dala srdce!

Debora. O můj Borši! (Otevře náručí.)

Boreš. O má Deboro!

Debora. O můj pěstoune!

Boreš. O má pěstounko! (Obejmou se.)

Ciprián (za stolem). O kéž byste musili se mnou husy pásti!

Digitized by Google

Výjev čtvrtý.

Krok, předešlí.

Krok. Aj, co jest to tu za poutání hned za jitra zorného?

Debora. Pro můj milý život!

Krok. Co —? jest-li možná? Borši! jsi ty to?

Boreš. Haldyhaldo! já jsem to!

Krok. U všech všudy černobohů! kterak vyhlížíš?

Boreš. Já jsem ženich.

Debora (stydlivě a pitvorně). O, můj milý Borši!

Krok. Propil jsi ten vetchý plíšek rozumu?

Boreš. Haldyhaldo! já se ožením!

Debora. O můj ušlechtilý Borši!

Krok. A to snad jest tvá nevěsta?

Debora. Milostivý pane hrabě —

Boreš. To jest bohatá Debora, má z brusu nová nevěsta!

Krok. Co? to snad mé sestry Běloliny stará pěstounka?

Debora. Milostivý pane hrabě —

Boreš. Ona mně šila nové šaty, ještě jsem nebyl na světě, a má také zachystáníčko. Musím se s ní oženiti.

Digitized by Google

Debora. O můj spanilý Borši!

Krok. Musil jsi se nevyspati?

Boreš. Já jsem nespal.

Krok. A co's dělal?

Boreš. Haldyhaldo! já jsem pil!

Krok. Nuž, tedy se slož někam do chladu a vyspí se z těch přízraků!

Boreš. Haldyhaldo! nepůjdu spáti, až se ožením!

Debora. O milostivý pane hrabě! to jest láska —

Krok. To jest bláznovství! — Ty jdi spáti! — A ty, ouskočná hříšnice! odeber se pod svůj strop a tam mého soudu očekávej.

Boreš. Haldyhaldo! ona má zachystáníčko a jest nevinna! A hradní Samson jest také nevinen, a pasák Ciprián jest také nevinen!

Ciprián (za stolem). Ať jest živ náš milostivý hrabě! — hejsasa! (Pije.)

Krok. Aj? hradní Samson jest také nevinen?

Boreš. On mi dal stříbrnou číši s kroužkovanou Luženkou, a jest také nevinen!

Krok. A písák jest také nevinen?

Boreš. A ten pasák jest také nevinen. On mi dá osmnáct kop a jeden rýnský, a dá mi stříbrné ostruhy, a dá mi koníka — haldyhaldo! a jest také nevinen!

Digitized by Google

Krok. Blbe! ty tedy nevinnost podle darů měříš?

Boreš. Haldyhaldo! jak pak jináč?

Krok. Já ji budu podle skutků měřiti, a ty se jdi vyspati.

Boreš. Až se ožením!

Krok. Třas, hřímot a sašaň! co jsi?

Boreš. Haldyhaldy! Boreš.

Krok. A co Boreš?

Boreš. Zbrojnoš.

Krok. A co jsem já?

Boreš. Haldyhaldo! Krok.

Krok. Matimluvko! já jsem skok! (K Deboře.) Hleď, ty stará plazystrako! jak's mu rozum zamotala. Neví, co jest, co mluví a kde stojí; neví, co jsem já.

Debora. Ach, můj milostivý pane! to jest láska! to jest láska!

Krok (uchopí Boreše za prsa). Podívej se na mne! Nejsem dnes to, co jsem včera ráno byl! Dnes jsem pánem na velikém hrabství, dnes jsem hrabě Vladimír!

Boreš (se uhodí v lebku). Haldyhaldo!

Krok. Podívej se! Tamto stojí rytíř Boleslav! Vedle něho stojí muž, na tom muži jsou dvě ruce, a v těch rukou skřipec, kleště, okovy a bič! — Ještě se musíš skokem oženiti?

Boreš. Haldyhaldo! půjdu spat! (Odejde.)

Digitized by Google

Výjev pátý.

Poustevník, předešlí.

Poustevník (s holí v ruce se pomalu připlazí a všudy se ohlíží).

Debora (rukama lomíc). Ach, můj Borši! ach, můj Borši!

Krok. Pěstounko!

Debora. Milostivý pane! tu to hoří, tu to pálí! My jsme se již dávno znali, my se dávno milujeme! Naše duše jsou již příliš zapletené!

Krok. Nu, nu! Nezoufej si, milá Deboro!

Debora. Ach, o srdce! musím sobě zoufati!

Krok. Aj, kdež pak jest to napsáno? Poslechni a odpovídej! — Neviděla's nikdy celé lesy hořeti?

Debora. Ach, viděla.

Krok. Hoří ještě?

Debora. Ach, nikoli.

Krok. Proč nehoří?

Debora. Proto že jsou je uhasili.

Krok. Vidíš! a co jest zápal tvého srdce proti hořícímu lesu? I takéť to snadně uhasíme!

Debora. Ach, můj milostivý —

Digitized by Google

Krok. Tiše, tiše! nech mne volně vymluviti. — Neviděla's nikdy dvě rozličné nitě dohromady zamotané?

Debora. Ach, viděla.

Krok. A nedaly se časem a rukou trpělivou rozplésti?

Debora. Ach, daly.

Krok. Vidíš! A co jest srdce proti dlouhé niti? I takéť je, bohdá! bez úrazu rozpleteme.

Debora. Ach, můj —

Krok. I neachuj pak a dej si říci! — Láska se zdá veliká, jako jesen vysoká! Postavme ji ale vedle větší, jesen vedle topolu, a uvidíš, jak se ti zmenší! — Ty jsi ještě zachovaná.

Debora. O můj milostivý pane!

Krok. Ty máš čelo jako z vosku.

Debora. Pochlebenství —

Krok. Ty máš tváře jako růže.

Debora. O, to milostivé pochlebenství!

Krok. Ty máš ústa jako zralé jahůdky.

Debora. O, to sladké pochlebenství!

Krok. Ty máš krk, jak z alabastru sloupek.

Debora. O, to krásné pochlebenství!

Krok. Slovem, ty jsi sličná žena, a já tomu rozumím a jsem ještě svobodný.

Debora. O můj milostivý pane!

Krok. Pravím tobě: já jsem ještě svobodný.

Debora. Vy, pan hrabě —

Digitized by Google

Krok. Tobě k vůli shodím hrabství jako oděv, a budu, čím jen chtíti budeš!

Debora. O, mé srdce! pukni! pukni!

Krok. O, ty srdce! nepukej! — Přiznej se mi, drahá Deboro! co ti Boreš svěřil ve svém opilství?

Debora. Aj, říkajíc nic.

Krok. Co vyjevil o mém stavu?

Debora. O tom se ani nemluvilo.

Krok. O čem jste tedy rokovali?

Debora. O penězích, o oděvu a —

Krok. A o lásce?

Debora. Také něco o jeho lásce; než bylo to jaksi plané —

Krok. Má láska jest štěpovaná. I odejdiž teď, neboť mám co přemejšleti. A pravím tobě: Nezahoď se, a kudy chodíš, tudy mysli, že jsem ještě svobodný.

Debora. Půjdu — půjdu ale do kapličky a budu se za vás modliti. (Odejde.)

Krok. To udělej! to ti vlastně přisluší! — To by mi tak byla skřínka, do níž by se hloupost Borešova slepě dala chytiti.

Poustevník (se byl přiblížil). Nebe račiž klín svůj plný požehnání otevříti —

Krok (se ohlídne a ulekne). Aj! ký zloduch toho mi sem přilákal! — Cipriáne!

Digitized by Google

Ciprián (vyskočí a zadrkotá k němu). Milostivý pane hr — hrabě!

Krok. Co jest to za člověka?

Ciprián. Fauste — Fauste —

Krok. To nábožný poustevník? Ať se mu dá hojná almužna!

Poustevník. Jsem tu v samotě lesní na modlitbě živ. I přišel jsem v tiché pokoře, abych šlechetného Vladimíra, jehož Bůh tak zázračně drahé vlasti navrátil, v hradě jeho velkých otců přivítal.

Krok (odvráceně). Ať se mu dá almužna! Nalej mu číši vína!

Ciprián. Tedy pojď, poustevníku! pít.

Poustevník. Jest to hrabě Vladimír?

Ciprián. To jest náš mls — milosrd — milostivý hrabě Vladimír.

Poustevník. Pro veliký Bůh! — jest-li pak to mrákota — lidé! lidé! vy se strašně mejlíte!

Ciprián. Co pak?

Poustevník. Tento oděv nosil hrabě Vladimír?

Ciprián. Nu? což má oděv jeho nositi?

Poustevník. Ale tento oděv —

Krok. Cipriáne!

Ciprián. Můj veli — veleli —

Krok. Co povídá?

Ciprián. Diví se vašemu oděvu.

Digitized by Google

Krok (pro sebe). Tu to máme! — Sem pojď, muži nábožný! (Běží ke stolu a naleje, ale nikdy se k poustevníkovi neobrátí.) Tu se posaď a posilni se! — Ničemu se nediv! Co tu vidíš, jestiť jistota, a musí to tak býti! Budiž pokorný, neobtížný, a dobře se na tom hrabství poměješ! Z tvé poustevny zámek tobě vystavím!

Poustevník. Milostivý pane hrabě! dejte se mi tváří v tvář podívati —

Krok. Pí! a s večerem mne pod svou stříškou očekávej! Chcitě památku svého šťastného navrácení postaviti, a ty mi při tom rádcem budeš! — Posilni se, a odejdi!

Výjev šestý.

Bělolina, předešlí.

Bělolina. Dobré jitro, bratře Vladimíre!

Krok. Dobré jitro, slečno — sestro Bělolino!

Bělolina. Víš to, bratře! že se na tě hněvám?

Krok. Nevím.

Bělolina. Co jsi na hrad vkročil, nebylo mi dáno z celé duše s tebou promluviti. I těšila jsem se na večer; ale umístil jsi se do jídelnice, a pil

Digitized by Google

jsi s těmi rolníky tak dlouho, až vám kohouti dnešní den zvěstovali.

Krok. Milá, drahá Bělolino! to se stalo ze tří následujících příčin. Předně jsem se svého nejouhlavnějšího nepřítele, totiž žížně, musil sprostiti, kterýžto na mne všemi všudy stranami krvavý outok učinil. Za druhé jsem poddané své přízní sobě opoutati chtěl, a úvazek ten plnou číší nejlépe se sepřádá. Za třetí mně na tom mnoho záleželo, abych se jim do komůrek jejich prsou podíval; než ale zakalená jsou do nich okénka, a kal ten dobrým vínem nejsnadněji se odemejti dá.

Bělolina. Ach, což jste vy muži jenom pouhá moudrost!

Krok. O, Bělolino! kroky mužské nikdy nesuď, nikdy na ně nezanevírej! Jdou-li muži po kratochvíli, zajisté že znamenitou, velkou toho mají příčinu.

Bělolina. Aj, ale Bělolina jest Vladimírova sestra, a Vladimír by se i do komůrky jejího srdce podívati měl!

Krok (pro sebe). Výborně! sama mi tak nadbíhá. (Hlasitě.) Nuž tedy, ať slečna Bělolina u svých prsou okna otevře.

Bělolina. A jak to udělám?

Krok. Pravdu mi na všecko odpovídej.

Bělolina. Ptej se! ptej se!

Digitized by Google

Krok. Nezdá se ti někdy, jako by's nějakého jinocha nade všecky ostatní ráda měla?

Bělolina. Zdá, Vladimíre! zdá.

Krok. Koho?

Bělolina. Tebe.

Krok. Zdá se ti to?

Bělolina. Ano! ano!

Krok. Dejž jen Bůh, aby to nebyl pouhý sen. Svým časem se to dokáže. — Nuž, a potom?

Bělolina. Potom —? potom —? Harfeníka.

Krok. Toho harfeníka? — Aj, aj! milá Bělolino! rád bych věděl, zda muže nějakého tak jsi sobě zalíbila, že by's chtěla býti jeho manželkou. Nu, a s harfeníkem se snad dcera Bogarova nezasnoubí?

Bělolina. I ovšem žeť ne! Za manžela bych si někoho jiného vyvolila.

Krok. A koho?

Bělolina. Aj, ty ho neznáš, a já ho snad již také nikdy neuhlídám.

Krok. Tedy by se's ho snad ještě mohla odříci?

Bělolina. Co mám dělati, jestliže se nenavrátí?

Krok. Já bych věděl o milostném jinochu.

Bělolina. Jest tvůj přítel?

Krok. Totiž: já jsem jeho přítel. Bělolino! Bělolino! kdyby's ty ho viděla. Byl bych ti ho

Digitized by Google

s sebou přivedl, ale na něho se, jako děti na slunce, z počátku jen pozdaleka musíš dívati, sic oslepneš jeho krásou, jeho sličnou spanilostí!

Bělolina. Kde jsi se s ním seznámil?

Krok. Na bojišti, tam kde bych byl nikdy nevstal, kdyby mne on byl štítem nekryl a pak rukou statnou nevyzdvihl.

Bělolina. Jak se jmenuje?

Krok. Tehdáž jsem právě z otroctví vyvázl. I přitulil mne k svému srdci, ošatil mne, dal mi pokrm, dal mi nápoj, dal mi časem měšec s penězi — nic jináče, než jako bych sluha nejprvnější v jeho žoldu byl postaven.

Bělolina. A jak se mu odměníš?

Krok. Jak jest se možná za tak mnoho dobrodiní odměniti? — I myslil jsem, kdyby's ty to za mne vyplatila, totiž rukou, vroucí milostí?

Bělolina. Jak se jmenuje?

Krok. Boleslav.

Bělolina. Boleslav? Vladimíre! Boleslav?

Krok. Boleslav Vojetinský.

Bělolina. Boleslav Vojetinský?! Aj, Vladimíre! tohoť právě znám!

Krok. Jest-li možná?

Bělolina. Ten jest krásný, ten jest sličně spanilý, to máš dobře, Vladimíre! Ale na něho se směle mohu podívati, neboj se, že oslepnu. Koli-

Digitized by Google

kráte jsem se mu do modrých očí, jako nyní do tvých dívala!

Krok. I, to tím lépe, Bělolino!

Bělolina. A kdy přijde Boleslav? kde's ho, bratře! opustil?

Krok. Na jeho statcích.

Bělolina. O, ty's to věděl, Vladimíre! že ho miluju? Zajisté ti o tom povídal. Proč's ho s sebou nepřivedl?

Krok. Jak ho tu chceš brzo míti?

Bělolina. Přijde?

Krok. Přijde! přijde!

Bělolina. A dáš mi ho za manžela?

Krok. S nevyslovnou radostí!

Bělolina. O, můj bratře! dej se za to obejmouti —

Krok (odskočí). Zvolna, zvolna, Bělolino!

Bělolina. Což se mně nedáš políbiti?

Krok. O, od srdce rád; ale —

Bělolina. Či jsi snad učinil slib?

Krok. Že nebudu dívky líbati?

Bělolina. Ano!

Krok. O nikoli! to mi nikdy nenapadlo!

Bělolina. Nuže tedy —

Krok (ustupuje). Já jsem hotov — ale — víš-li ty co, Bělolino! připověz mi, že mi vinnu dávati nebudeš, kdyby's toho někdy litovati měla —

Digitized by Google

Bělolina. Že jsem tebe políbila? Aj, nikdy toho litovati nebudu!

Krok. Nikoli! nikoli! — člověk nemůže věděti, jak se někdy mysl jeho změní — slibiž mi to!

Bělolina. Slibuju to!

Krok. Nuž, tedy si mne obejmi!

Bělolina. O, kéž bych i tebe již obejmula, můj krásnozraký Boleslave! (Chce ho obejmouti, v tom:)

Výjev sedmý.

Jaromír, Samson, předešlí.

Samson (táhne Jaromíra za ruku).

Jaromír (poslední slova Bělolinina slyše a vida, že chce Kroka obejmouti, Samsonovi se vytrhne a rychle běží do předu). Bělolino!

Bělolina (odskočí). Ah! — co jest?

Jaromír. Zabloudilá! zlomyslná! teď jsem pravdě na stopě!

Krok. Co chce ten divoch?

Samson. Ďáblem jest ten harfeník posedlý!

Bělolina. Co se ti stalo, Jaromíre?

Jaromír. Ještěrce jsem šlápl na hlavu!

Bělolina. A uštknula tě?

Digitized by Google

Jaromír. Hleděla mne uštknouti, stavěvši se nevinnou. Ale šťastně zahlédl jsem jeduplné žahadlo a rozdrtím je, byť by zemřela tím ještěrka!

Bělolina. Dobře děláš, Jaromíre!

Jaromír. Mluv, ty dcero Bogarova! ty snětví planá, vlkovitá stromu slavného! Jesti tento bratr tvůj?

Bělolina. Ano, to jest bratr můj.

Jaromír. Jmenuje se Vladimír?

Bělolina. Mezi námi vždy tak sloul.

Jaromír. Lež to, děvo! slyšelť jsem ho jmenovati! O, ty zlotná, bohaprázná! kéž bych nikdy na tento hrad nebyl se navrátil! Tebe viděti v hnusném pádu, to mne bolí mnohem více, než hanebné otroctví!

Krok (pro sebe). Hola! z toho harfeníka zuří milovník!

Bělolina. Pro dobrý Bůh, Jaromíre! což tě harfa smyslů zbavila?

Jaromír. Díky harfě, ní jsem tebe poznal!

Bělolina. Dobře, dobře! a já tebe, u kapličky.

Jaromír. Plesal jsem již, že mne miluješ!

Krok. Tu to máme: že ho miluje!

Jaromír. Ale ty's v tom ouskok dosmejšlela.

Bělolina. Jaký ouskok?

*

Digitized by Google

Jaromír. Nevěděla's, jak milíka na hrad dostati; tu jste zlostně skostkovali, aby přišel a za tvého bratra se vydával.

Bělolina. Nerozumím tobě, Jaromíre!

Krok. Nuž, má milá Bělolino! miluješ ty Boleslava?

Bělolina. Miluju Boleslava —

Jaromír. Ha! ty's bratra v hrobě přelhala!

Bělolina. Aj, v čem jsem ho přelhala?

Krok. Ha! ty's se statným Boleslavem zlotné žerty tropila!

Bělolina. Aj, jaké pak žerty?

Jaromír. Celý svět jsi oklamala!

Bělolina. Celý svět?

Krok. Dva's ty zradně milovala!

Bělolina. Dva jsem zradně milovala?

Jaromír. Přísahu byl bych na to složil, že jsi nevinná.

Bělolina. Aj, což nejsem nevinná?

Krok. Ohněm byl bych běžel na to, že nevíš, kolik jest pohlaví!

Bělolina. Aj, a kolik jest pohlaví?

Jaromír. Nuž, ty šťastný Boleslave! mnoho štěstí k Bělolině!

Bělolina. Aj, Jaromíre! to není Boleslav!

Jaromír. Neslyšel jsem to z tvých úst?

Bělolina. Omylně jsi slyšel.

Digitized by Google

Krok. Nuž, ty šťastný milovníku! ty se's láskou sladce pásl!

Bělolina. Aj, Vladimíre! to není milovník!

Krok. Nevyjevil to jeho jazyk?

Bělolina. Omylně to vyjevil!

Jaromír. Mluv, Bělolino! k d o se ve Vladimíra zahalil?

Bělolina. Aj, kdož jiný, nežli Vladimír?

Krok. Mluv, Bělolino! k d o se v harfeníka zakuklil?

Bělolina. Aj, kdož jiný, nežli harfeník?

Jaromír. Běda tobě, až se pravda vyjeví!

Bělolina. Aj, a jaká pravda?

Krok. Běda! běda! až se Boleslav přesvědčí.

Bělolina. Pro dobrý Bůh! a o č e m se přesvědčí?

Samson (pro sebe). Budiž jim Bůh milostiv! jeden druhého nezná. — Chrabrý hrabě Vladimíre —

Jaromír.
Krok. } Co chceš?

Samson. Slečna Bělolina jest ve všem nevinna.

Jaromír. Tedy's t y ten ouklad ustlal?

Samson. Já?

Krok. Tedy's t y tu zradu spřádal?

Samson. Já?

Jaromír. Proč ty tedy rozsuzuješ?

Digitized by Google

Krok. Co se v podporu jí dáváš?

Samson. Slyším toliko, že se bouře rozdechuje, a že po mostech se hrne lid a rozepři tu poslouchá.

Krok. Aha! lid přichází na můj hlas. Posadím se za stůl soudný — tam, kde již mnoho roků spravedlnost neseděla! — Bělolino! věz, že z hradu krokem neodejdu, dokud mne skutky nepřesvědčíš, že Boleslava miluješ! (Odejde.)

Bělolina. Aj, a jak tě přesvědčím?

Jaromír. Slečno Bělolino! vězte, že to roucho se sebe dříve nesložím, až mi — tak jak slunce na nebi — v zdravé mysli jasno bude, že nejste klamu toho oučastna! (Odejde.)

Bělolina. Kdo tě klame? v čem tě klame? — Aj, buď v obou duše bloudí, aneb mne oba chtějí trápiti! Na oba se hořce hněvám! (Odejde.)

Samson. Samsone! o Samsone! kdyby's teď měl delší rozum! kdyby's teď měl v tmavé lebce zraky ostřejší! — Straší tady — něco tady burácí — ale co? — Harfeník a Vladimír — Boleslav a milovník — halenina — kuklenina! — Harfeník-li mluví pravdu, není Vladimír Vladimír! — Vladimír-li dobře soudí, není harfeník harfeník! O, mne hlava, hlava bolí! mozek se mi rozstoupí! (Odchází.)

Digitized by Google

Poustevník (jenž s Cipriánem za stolem seděl, a Kroka vždy pozoruje, číši za číší vypíjel, rychle se pozdvihne). Pravím, bděte, pastýřové! jsoutě vlci mezi vámi! — Ha! Samsone! Samsone!

Samson (se zastaví). Co jest, lesní muži?

Poustevník. Opásej se hrotným mečem, zabedni si prsa v kyrys, lebku sobě přílbou obhraď, a jdi v zápas, v němžto's ještě nikdy nebyl, ve spravedlivý!

Samson. Aj, sám s sebou dosti mám co zápasiti! (Odchází.)

Poustevník. Stůj, hříšníče!

Ciprián (uhodí na stůl). Stůj, hříšníče!

Poustevník. Stůj! Nakloň ucha k ústům prorockým! Rozpelešily se hříchy na Štěpanově, a otce, matky kol a kolem, jako mladá háďata, lezou hříšata. Ale přišel zlostník mnohem hříšnější, vyňal nebi z rukou meč, a bude ním vás tady trestati, zahladí vás, a sám sobě, jako jezdec kůň již zkrocený, celé hrabství pohodlně osedlá!

Ciprián. Hejsasa! a já budu koně toho pasákem!

Samson. K d o sem přišel? Přišel hrabě Vladimír.

Poustevník. Přišel Vladimírův šat!

Samson. A v něm hrabě Vladimír.

Digitized by Google

Poustevník. A v něm zlosyn, toho šatu nehoden.

Samson. Co —?! Kdo to může dokázati?

Poustevník. Já, já to dokážu! Rozvinuť svůj jazyk, devaterem roků zavinutý, a promluvím slova —

Samson. Ah! tvá slova nejsou blesky!

Poustevník. Blesky! blesky hromem smrtným těhotné! — Zhůru, hradní Štěpanovský! loupežník si přivlastňuje statek tobě svěřený!

Ciprián. I aby ho tur a ďas!

Samson. Ha! to by byl podvodník? A já, Samson, v těch ouzkostech? já v tom strachu, já v té bázni, já v tom potu smrtedlném? Jako had se před ním plazím, třesu se ho, bojím se ho, dary snáším, skloňuju se jeho sluhovi!

Poustevník. Učí člověka se třásti černé svědomí, to vím z vlastní zkušenosti!

Ciprián. Mé svědomí jest jen morovaté, a třásl jsem se jako list!

Samson. A těch sedm beček vína! O já slepý! o já otrok! — Pomoz ďábel teď těm bůvolům! Ale pomstu! pomstu! pomstu!

Poustevník. Pomsta budiž, rychlá, velepádná!

Samson. Mluv, ty muži dlouhovousý! jak ho zhrotíme?

Poustevník. Podejte mi mužné ruce!

Samson. Tu jest má pravice!

Digitized by Google

Ciprián (vstane a stolu se drží). A tu jest má levice!

Poustevník. Slibte, že mou radu ve všem vyplníte.

Samson. Slibuju!

Ciprián. Slibuju!

Poustevník. Slibte, že se mrakem nebezpečenství odstrašiti nenecháte!

Samson. Slibuju!

Ciprián. Slibuju!

Poustevník. Slibte, že co na se bereme, nikoli pro svůj vlastní prospěch, ale pro hraběte Vladimíra podnikáte!

Samson. Slibuju!

Ciprián. Slibuju!

Poustevník. Nuž, tedy naplňte kalichy!

Ciprián (naleje).

Poustevník. A slib tento číší vína zapečeťme! — Ať padne ten nepravý Vladimír!

Samson. }
Ciprián. } Ať padne!

Všickni (pijou).

Poustevník. Boj spravedlivý dávej sílu nám!

Samson. }
Ciprián. } Dej nám sílu!! (Odejdou.)

Digitized by Google

Výjev osmý.

Sál z druhého jednání.

Žoldnéři přinesou veliký stůl, na něm papír, ingoust a pera. Jiní přinesou několik stolic. **Rolníci** se ze všech stran vyhrnou. Pravým vchodem vějde **Krok**, levým **Jaromír**; oba kráčí do předu.

Krok (pro sebe). Rád bych tady ještě zůstal; neboť tu blaze hrabětem býti.

Jaromír (taktéž). Duše volá a pobízí, abych jim pravý znak svůj ukázal; neboť se tu točí všecko vírem škodlivým.

Krok. Ale mráz se, kudy chodím, křídlem zmrzlým o mne otírá!

Jaromír. Než však, zůstaň jestě na uzdě, touho klokotná!

Krok. Do polou bych poselství své zařídil, kdybych zmizel, a nevyšetřil, kdo jest harfeník a miluje-li Bělolinu!

Jaromír. Do předива toho vskočiti a roztrhnouti je klínem hromorázným, bylo by mi snadno; než však přesvědčiti se musím, zda-li sestra Bělolina klamu toho oučastna!

Digitized by Google

Krok. Pročež se hradbou silnou musím obehnati, a k tomu se mi právě příležitost udává. (Jde do zadu.)

Jaromír. A pročež na vše strany zraky obezřetně musím rozesílati a obzvláště v tuto chvíli na něho býti pozorliv! (Jde za ním.)

Rolník první. Ať jest živ hrabě Vladimír! Budet on nyní spravedlivě souditi!

Všickni (za ním). Ať jest živ hrabě Vladimír!

Jaromír (ohnivě). Nuž tedy, ať jest živ!

Rolník druhý (přiběhne).

Krok. Kde jest hradní?

Rolník druhý. Nikde není k nalezení.

Krok. Pošetilý! Jeho bázeň zlotné skutky osvědčuje! — Budem souditi! — (Posadí se.) Písáku! vezmi si svou kosynku a zapisuj mé rozsudky! Každé slovo věrně napiš! každou čáru, tak jak ti ji vyslovím! Pozdější věkové budou někdy čísti, jak jsem přísně soudil na Štěpanově.

Jaromír (se posadí).

Krok. Nuže, moji poddaní! kdo z vás, co jste v sirobě tu byli, kdy utrpěl křivdu, ztrátu, ukrácení — ten ať směle promluví a stížnost vede před svým soudcem spravedlivým.

Rolníci. Všickni máme žaloby! všickni! všickni!

Krok Tiše! tiše! — Najednou mi — tak jak pastýři, když stádu svému zhubenému plné jesle

Digitized by Google

naházi — nelze vás všecky upokojiti! — Ať pokročí a stěžuje si jeden po druhém!

Rolníci. Tedy ať starý mlynář začne!

Mlynář (popojde). Milostivý pane hrabě —

Krok. Aha! tobě vzali osla, a to teprva včera!

Mlynář. Posledního osla.

Krok. A ten byl tvá podpora?

Mlynář. Ach, ten byl má podpora.

Krok. Máš dostati hojnou náhradu! — Ať se ti z mé zásoby tolik měřic žita dá, co tvůj tučný osel v srsti chlupů má! — Napiš, písáku!

Jaromír. Nesedím tu, abych žerty psal.

Krok. Žádné žerty! — Tolik měřic, co ten osel v srsti chlupů má.

Jaromír. Co? — Víte-li pak, jaký jest to počet?

Krok. Nevím. Ať si to mlynář spočítá. Byť by se o několik kop přepočítal, z toho sobě nic nedělám!

Jaromír. Ale já si z toho dělám!

Krok. Ty —? Co jest tobě do toho?

Jaromír. Jestiť to statek rozhazovati!

Krok. A kdybych to celé hrabství, tak jako hrst peří rozfouknouti chtěl, kdo mně může brániti — co? a ty mne chceš učit hospodařiti — písáku?

Jaromír. Pravda! pravda! — jsem toliko písák! (Píše.)

Digitized by Google

Mlynář. Stalot se mi ještě mnohem více bezpráví; ale tímto hojným darem všecko mi bude stonásobně nahraženo.

Rolníci. Ať jest zdráv náš spravedlivý pán!

Krok. Pokračujme dále!

Rolník jeden. Měl jsem jitro role, kterou někdy praděd můj za svou věrnost a udatnost od tehdejšího velitele statkem obdržel. I vychoval jsem si dva voly, a roli tu jsem pracně vzdělával. Tu přišel hradní, pravil, že co z role sklidím, volové mi snědí, a že darmo pracuju. I vzal mi roli; a když měl roli, vzal mi také voly, že prý je musím nuzně živiti, nemaje pro ně dostatečné píce.

Krok. Jest-li možná?

Rolníci. Pravda! pravda!

Krok. Ať se mu dá kopa jiter rolí, a dvanácte volů ku vzdělávání! — Napiš to tam, písáku!

Jaromír (vyskočí). To se, hrabě! nebude psáti! Rolník voly nedostane!

Krok. Zas to tebou trhá, harfeníku?

Jaromír. Harfeník sem, harfeník tam! Rolník voly nedostane!

Krok (vyskočí). Můj to rozkaz, dostane je! dostane jich pětmecítma, a kdybych celý dlouhý rok masa neměl jísti!

Digitized by Google

Jaromír. Dokud já ve hradě budu, nedostane než své voly nazpět!

Krok. Aj, kdo jsi ty? z milosti naší harfeník!

Jaromír. Jsem tak harfeník, jako vy jste hrabě Vladimír!

Krok. Nuž, tedy sedni a piš! — (Venku se stane hlomoz.) Co jest to za hluk?

Rolník první. Jest to mužný hlas i krok!

Samson (venku). Za mnou! za mnou!

Rolník první. To jest hradní!

Výjev devátý.

Samson, Ciprián, oba s obnaženými meči. Za nimi mnoho selského lidu ve zbrani. Předešlí.

Samson. Kde jest ten vylíčený Vladimír? Zajmete ho! zajmete ho!

Jaromír (pro sebe). Ha! pravda se tlačí na světlo!

Krok. Kdo tu mluví o líčeném Vladimírovi?

Samson. Rolníci! žoldnéřové! to není váš hrabě! to není Bogarovův syn! Cizinec to, podvodník a loupežník!

Rolník. Jak? co to mluví hradní Samson?

Krok (pro sebe). Z čistého jasna nový blesk!

Digitized by Google

Samson. Zajmete ho! chce z vás otroků nadělati! chce slečnu Bělolinu připraviti o hrabství! Hrabě Vladimír jest mrtev!

Jaromír (pro sebe). Dýchá, dýchá prsem horoucím!

Rolník první. Hradní má zlé svědomí a bojí se trestu, bojí se teď soudu! Nevěřte mu!

Rolníci. Padněm na ně a pobijme je!

Krok. Ustaňte! — Ať to hradní dokáže.

Rolníci. Dokažte to! dokažte to!

Samson. Dokáže to poustevník z Doubravy!

Ciprián. Ano, dokáže to poustevník z Doubravy!

Krok (pro sebe). Ten dokáže, že mi půjčil oděv, jiného nic! — Kde máš toho poustevníka?

Samson. Až vyprší jeho čas, ukáže se vám!

Ciprián. Běda vám, až přijde. Rozsápal se jak divoký vepř!

Rolník první. Všechny hradní zaslepil! Od něho jsou zakoupeni!

Několik rolníků. Přiveďte sem poustevníka!

Samson. Zajmete ho!

Rolníci. Zajmouti ho nedáme!

Ciprián. Já jdu pro poustevníka! (Odběhne.)

Krok. Pokoj! pokoj! žádného tu nebuď násilí! žádného tu krve prolití! Chtějí-li ti, kteří ve mne nevěří, zbraní míti důkaz dostatečný, tedy ať se mnou boj si svedou! Drahý jesti život váš! Má-li pro mne téci krev, tedy ať má vlastní teče! —

Digitized by Google

Slyšte, dobří poddaní! Tito muži chtějí důkaz. Rytířský jim důkaz dám! Ať se kolbiště otevře! Ten, kdo praví, že nejsem to, co jsem, ať se dostaví ve čtvrtou hodinu a — šlechetností-li mi roven — ať se se mnou na živobytí a na smrt potýká! — Jste s tím spokojeni?

Rolníci. Jsme! jsme s tím spokojeni!

Krok. Nuž, tu tedy má rukavice! (Hodí ji na zemi.) Kdo mne koli neuznává, najde mne tam na kolbišti! — (Pro sebe.) Budu-li totiž ještě v hradě! (Odběhne.)

Rolník první. Pane hradní, tu tedy máte rukavici!

Rolníci. Zdvihněte ji!

Samson. Vy žížníte po mé krvi?! — Kdybych nebyl již tak stár! — Cipriáne!

Rolník první. O, pasák vám utekl!

Rolníci. O, ten běžel za husami!

Rolník druhý. Což pak žádnému se nechce do rukavice?

Jaromír. Nuž, tedy ji zdvihnu já! (Zdvihne rukavici.)

Rolníci. Ejhle! ejhle!

Jaromír. Já se budu potýkati! (Odejde.)

Rolníci. Harfeník! hahaha! harfeník! (Hrnou se ven.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství čtvrté.

Jiná síň na hradě.

Výjev první.

Krok sám.

Krok (přijde hlavním vchodem a mluví do dveří). Zůstaň venku, ty malicherný strachu! Co mne všudy následuješ? Všudy jsi v patách za mnou, a ačže ani noh ani křídel nemáš, nejsem v stavu tobě uteci! — Nač jen stvořil Bůh ten strach! Příšera to, která tisíc srdcí lidských svírá, a u prostřed bohatství nenechá je pokojně dýchati! — A co jest to strach? Není to ani dvounohé, ani čtvernohé; nemá to ani zubů, ani drápů, ani klepet, ani rohů, a přec to trká, drápe, kouše a stříhá jako nůžkama! — Ale já se mu postavím! —

Digitized by Google

Rád bych se byl z hradu vykradl, to jest pravda; ale jesti to jaksi věc nemožná. Neboť jak mile se k bráně, k mostu aneb k podzemnímu výpadu přiblížím, hned se mi tu harfeník namate a slovy mi hráze staví, a nechci-li svou bázeň projeviti, musím opět dále do hradu! — I ať přijde tedy čtvrtá hodina! Dokážu jim, že ani lebku, ani ruce, ani prsa nemám skleněná!

Výjev druhý.

Boreš, předešlý.

Krok. Aha! tu přichází můj štítonoš! — Nuž, obdařený ženichu! vyspal jsi se?

Boreš. Haldyhaldo! vyspal jsem se!

Krok. Víš, co na tebe čeká?

Boreš. Nevím.

Krok. Povýším tě.

Boreš. Haldyhaldo! kam?

Krok. Pomysli si! Ti lidé mi tu nechtějí věřiti, že jsem hrabě Vladimír.

Boreš. To jsou hloupí lidé!

Krok. A tím mne tak rozmrzeli, že bych toho všeho nechal a nazpět táhl k Boleslavovi.

Boreš. Haldyhaldo! potáhněme!

Digitized by Google

Krok. Jedinou v tom máme překážku.

Boreš. Jakou?

Krok. Nechtějí nás odtud propustiti.

Boreš. Haldyhaldo! to jest ještě hloupější!

Krok. Proč?

Boreš. Inu — neumím to pověděti — ale jest to hloupější!

Krok. Proto že mne za hraběte neuznávají, a přece mi cestu z hradu zamezují — není-li pravda?

Boreš. Ano, proto! — Haldyhaldo! A co budeme dělati?

Krok. Musíme se brániti, jako lvové ve štvanici!

Boreš. Co? snad chtějí na nás psy poštvati?

Krok. Mnohem zlostněji! Na kolbišti se s nimi máme o tělo i o duši potýkati.

Boreš. Haldyhaldo! a já také?

Krok. Ach, Bohu budiž lkáno! že se až posaváde r y t í ř musí potýkati, co zatím sluha jeho na straně stojí a lhostejně se dívá. Dokud to nebude naopak, nebude dobře na světě! — Ty mi poneseš štít, a při tom se budeš stavěti, jako by's byl medvěd, v člověčí kůži toliko zašitý!

Boreš. Jak to udělám?

Krok. Vyber sobě pádný meč, jdi s ním na náhradí a brus ho. K tomu si dej natočiti konev vína, polejvej ním brus a prolejvej ním chřtán, a vojenskou si při tom zpívej — čím chroplavěji

Digitized by Google

a hřmotněji, tím líp. Půjde-li kdo mimo, nafoukni se, a do země se škaredě dívej a řinkni mečem do kamene, jako by se's přesvědčiti chtěl, zda již dosti nabroušený. — Když přijdeme na kolbiště — ale posloucháš-li pak?

Boreš. Haldyhaldo! dám ti moudřejší radu!

Krok. Ty že mi dáš moudřejší radu? I totě jsem tak žádostiv, jako kdyby mi bodlák řekl, že na něm fíky porostou. — I pověz pak tu radu!

Boreš. Dej těm rolníkům ještě sedm beček vína, a oni se budou jako vlci za tebe rváti.

Krok. Hahaha! Rolníci jsou můj hrad, můj tejn, má střecha, můj štít! Těmi jsem se tu pevně obsklepil a mohu se směle na jejich přízeň podepříti. Ale v e n i pro ně nesmím, a tady musím velmi pečliv býti, abych žádné bázně, žádné pochybnosti neprozradil. — (Na baště se troubí.) Co jest to?

Boreš. Haldyhaldo! snad již dává znamení!

Krok. Podívej se!

Boreš. Mne sem sašaň přinesl! (Odejde.)

Digitized by Google

Výjev třetí.

Bělolina, Krok.

Bělolina. Bratře! bratře! jest to pravda?

Krok. Co?

Bělolina. Že se hodláš na živobytí a na smrt potýkati?

Krok. Nikoli, slečno Bělolino! Na smrt a na živobytí!

Bělolina. Ach, ty se vším žertuješ!

Krok. O! mně nebylo nikdy tak do pláče, jako v tuto hodinu!

Bělolina. Což to jináč nemůžeš dokázati, že jsi hrabě Vladimír?

Krok. A což o tom někdo pochybuje?

Bělolina. Aj, Samson a Ciprián!

Krok. To věřím! Ti hříšníci by rádi byli, kdybych se byl nenavrátil! — Vidíš, milá Bělolino! kdybych nebyl hrabě Vladimír, tedy bych musil někdo jiný býti — není-li pravda?

Bělolina. Aj, ovšem.

Krok. A kdybych byl někdo jiný, tedy bych mohl býti: aneb zbrojnoš, aneb rytíř, aneb kníže, aneb dokonce král?

Bělolina. Aj, ovšem, ovšem!

Digitized by Google

Krok. A kdybych byl kníže, nebo král, což bych si to na rozum sedl, abych se za hraběte vydával?

Bělolina. To jest pravda.

Krok. Není-li to pouhý klam? bohaprázné utrhačství?

Bělolina. Aj, to jsem také povídala!

Krok. Než ale ten tebe omylně aneb ouskočně zpravil, kdo ti pověděl, že proto se mám potýkati. Jsem na hrabství pán. Kdo by mne mohl k tomu přinutiti? — Příčina boje toho jest jiná, velevelmi rozdílná!

Bělolina. Aj, svěř se, bratře! Bělolině.

Krok. Za Boleslava vytasím meč!

Bělolina. Za Boleslava?

Krok. Jemu jsem to povinen.

Bělolina. Pro můj milý Bůh!

Krok. Víš, s kým to mám zápasiti?

Bělolina. S harfeníkem.

Krok. Ano, slečno! s harfeníkem.

Bělolina. Co ti udělal?

Krok. Jest Boleslavův nepřítel.

Bělolina. Ale vždyť jest také tvůj přítel?

Krok. Aj, bota jest bližší nežli ostruha!

Bělolina. A čím Boleslava urazil?

Krok. Že tebe miluje.

Bělolina. Aj — že mne miluje?

Digitized by Google

Krok. Mluv! kdo to vězí v oděvu harfenickém?

Bělolina. Kdo jiný, než harfeník?

Krok. Panoš, rytíř, ten neb onen, zajisté tvůj milovník!

Bělolina. Aj, bratře! nepravě mne soužíš! Nebesa to ví, a tobě budu na hrobě matky naši přisahati, že jsem ho včera ponejprv viděla!

Krok. Aj, láska se jen zablejskne, a již srdce plamenem hoří!

Bělolina. Nuž, když mi nechceš věřiti, tedy jdi — nebojíš-li se jeho cheruba, a bojuj s ním a usmrť ho svým divým mečem!

Krok. Ale z jeho harfy tak milostní zvukové srší?

Bělolina. Z jeho harfy srší zvukové libostní; ale mnohem libostnější jsou mi hlasy z úst Boleslavových.

Krok. Jsi-li s to, aby's v tato slova i u přítomnosti harfeníkovy mluvila?

Bělolina. Budu mluviti.

Krok. A že miluješ Boleslava?

Bělolina. A že miluju Boleslava.

Krok. A že jeho manželkou chceš býti?

Bělolina. A že jeho manželkou chci býti.

Krok. A žádného jiného?

Bělolina. A žádného jiného!

Digitized by Google

Výjev čtvrtý.

Boreš, předešlí.

Boreš. Haldyhaldo! to jest břicho!
Krok. Nuž, co znamenalo troubení?
Boreš. Přitáhli sem rytíře.
Krok. Mrtvého?
Boreš. Ještě heká.
Krok. Co se stalo?
Boreš. Jde prý vás tu přivítati.
Krok. A smrt má již na jazyku?
Boreš. Jest-li ta smrt velká jako kůzle, tedy ji má na jazyku, jest-li ale jako kůň, tedy ji má v břiše.
Krok. Tak veliké břicho má?
Boreš. Haldyhaldo! tak veliké břicho má!
Bělolina. Ah, to bude náš soused, rytíř Hvozda Hvozdochvojný?
Boreš. Ano, jest to něco o hvozdě.

Digitized by Google

Výjev pátý.

Rytíř Hvozda, jeho písák, několik panošů, předešlí.

Panošové dva (postaví velikou stolici svému rytíři do prostřed síně).

Hvozda (sedne a hluboce si oddechne). Jste vy hrabě Vladimír?

Bělolina. Ano, rytíři Hvozdo! to jest můj bratr, hrabě Vladimír.

Hvozda. Uh! — Bělohoubku můj! pokroč a mluv!

Písák. Velevážný, velestatný, velevelký hrabě Vladimíre! šlechetný synu svého otce, totiž mocného hraběte Vladimíra! ty, dědici bohatýrský na vznešeném hradě Štěpanovském! Velevládný pane nade hrabstvím bezemezným, nade městy, nad vískami, nad člověky, nade stády, nade lesy, nad rybníky, nade ptactvem a i také nad oblaky! Želeli jsme tebe, nebť sem pověst přiletěla černokřídlá a snášela se nad tou krajinou, a jako kulich kulichala, že jsi upadl mezi katy, a že tvé velké, chrabré srdce předávno již v prach a popel se rozpadlo! — Ejhle! ty jsi ještě živ! Ty se's nenadále vrátil, a můj veletížný vládce, rytíř Hvozda Hvozdochvojný nechal jídla, nechal pití, a spě-

Digitized by Google

chal sem s koňskou silou, aby tebe na Štěpanově, na hradě tvých velkých otců, po sousedsku přivítal.

Řeka stojí a se směje,
Hedbávný větýrek věje,
Stáda skáčou, radují se,
Ptactvo jásá v chladném lese!
Slunce stojí a se diví,
Potřásá si zlaté řívy,
Hvězdy ústa zotvíraly,
Jak to mile uslyšaly,
Že, jenž dávno v hrobě hnil,
Vladimír se navrátil! —

Hvozda. Zdař Bůh, rekovný sousede! — Nuž, co soudíte o mém Bělohoubkovi?

Krok. Že tak slavného přivítání hoden nejsem. Tento hrad mi ještě jednou tak milý bude, an tu souseda nacházím, který tak velikodušně a velikosrdečně a velikotělesně smejšlí, a jak mně, tak i také sestře Bělolině v důležitém předsevzetí rádcem bude otcovským!

Hvozda. Slyšíte to, ušlechtilá Bělolino? „Rádcem bude otcovským!“

Bělolina. Aj, šlechetný rytíři! jako k otci s radostí k vám přijdu.

Krok. Zhůru, Borši! přines víno. Ať sem pošlou pokrmy!

Boreš. Haldyhaldo! na to jsem tu čekal! (Odběhne.)

Digitized by Google

Hvozda. Jest to pádem viděti, můj drahocenný sousede! že jste as devět dílů světa prošel. Umíte svých hostů přivítati. — Zatím ale — Běloboubku můj! dřív než víno přijde, promluv k slečně!

Písák. „Krásná dívko! krásněkrásná!
Jako hvězda povždy jasná!
Srdínko mé, jako máslo —"

(Na baště se troubí čtvrtá hodina.)

Hvozda. Ha! co to znamená?

Krok (pro sebe). Aj, kéž by to Bor a Běl! tu troubí čtvrtou hodinu!

Výjev šestý.

Rolník první, předešlí.

Rolník (v přilbě a v kyrysu, po boku meč, v ruce kopí). Milostivý pane hrabě! právě troubí čtvrtou hodinu. Na kolbišti jest všecko shromážděno.

Krok. Přijdu! přijdu!

Bělolina. Probůh! bratře! přece budete bojovati?

Krok. Musím, slečno Bělolino!

Bělolina. Věř, že jest harfeník nevinen, že ho míň než Boleslava miluju —

Digitized by Google

Krok. Aj, a kdyby nevinen byl, jako když se narodil, a kdyby's ty ho jak černoboha nenáviděla — musím se s ním potýkati!

Hvozda. Nuž, šlechetný sousede! co doslýchám? Co to tady jakýms bojem zavání?

Krok. Rytíři Hvozdo Hvozdochvojný! proukažte nám službu rytířskou.

Hvozda. Jakou službu?

Krok. Souboj musím podstoupiti.

Hvozda (užasne). Se mnou?

Krok. S jakýmsi harfeníkem.

Hvozda. S tím harfeníkem? — To jsem při tom! — Než ale — šlechetný hrabě Vladimír s harfeníkem?

Krok. O, na to se neohlížejte! Jsme sobě rovni.

Hvozda. Nuž, a co mám —

Krok. Soudcem máte býti, a hůl držeti nad našim zápasem.

Hvozda. Při tom mohu seděti — budiž tomu! (Vstane.)

Krok. Tedy na kolbu!

Bělolina. Vladimíre! Vladimíre!

Krok. Darmo voláš, Bělolino! Vladimír tě neslyší! (Běží ven.)

Všickni (se hrnou za ním).

Bělolina. O diví, diví, diví muži! (Rukama lomíc, postranním vchodem odejde.)

Digitized by Google

Výjev sedmý.

Kolbiště. Pro bojující místo do čtyr uhlů zábradlím obhražené. Vzadu vyvýšené sedadlo pro bojovního soudce. Kolem a kolem zábradlí žoldnéřové stojí, hustě jeden vedle druhého. V pravo, v levo, jakož i u vnitř stojí rolníci, všelijakým způsobem ozbrojeni.

Rolníci, později žoldnéř.

Rolník první (přijde). Boj se blíží! Hrabě Vladimír jest ve zbrojnici a vybírá si ten nejpádnější meč.

Rolník druhý. Harfeník si snad ten nejlehčejší vybral. Toho blázna také mrzí svět.

Rolník třetí. Nezdá se vám, sousedé! že ten harfeník skutečně poněkud blázní?

Rolník druhý. Buď má hodně málo, aneb hodně mnoho rozumu!

Rolník třetí. I žádného rozumu nemá! Což jste neviděli, co za skoky a za šibřinky tropil, když hrabě Vladimír těch sedm beček vína vyvaliti kázal?

Rolník druhý. Ano! a jak to obilí zapisovati měl, a tu rolí, a těch dvanáct volů!

Rolník první. Zpívati prý umí jako pěnkava, a na harfu prý hraje, jak by čaroval; a že psáti umí tak rychle, jako když pavouk utíká, to jsme viděli.

Digitized by Google

Rolník třetí. Proto může přece blázen býti. Ten hubený písák u rytíře Hvozdy dělá dokonce písničky a verše, a nemá přece ani tolik rozumu, jako toto zábradlí.

Rolník první. To jest něco jiného. Ti, kteří písničky předou, byli všickni dříve blázni, jinák by jim to při zdravém rozumu bylo nenapadlo. A proto je také hrabata a rytířové na místě bláznů vyživují! (Troubení.)

Žoldnéř jeden (přijde). Z cesty! z cesty! bojovníci přichází!

Rolník první (k druhému a třetímu). Co soudíte o žoldnéřích?

Rolník druhý. Stojí tady jako opilí.

Rolník první. Z toho vína se již dávno vyspali.

Rolník druhý. Však proto! Myslíte, že jest se na ně co bezpečiti?

Rolník první. Sestavěli se tu jako zeď.

Rolník třetí. Ah! vždyť plesali s námi.

Rolník první. S hradním tady celý Boží rok lenošili. Kdo ví, jak on je oberanil!

Rolník druhý. To si také myslím! Kdo jim více slibuje, za tím slepě kráčejí. Tady jsou dnes, a zejtra kdes.

Rolník první. Roztrusme se mezi ostatní, a ať to pošepce jeden druhému. Kdyby to nějak zapáchalo, ať si každý jednoho muže zaskočí.

Žoldnéř. Ticho! ticho! Již jsou tady!

Digitized by Google

Rolník první. Ať jest živ náš dobrý vladař, hrabě Vladimír!

Rolníci. Ať jest živ! Ať svítězí!

Rolník druhý. Posloucbali jste? ani jeden z nich netušil!

Rolník první. Rozejděme se! (Ztratí se mezi druhé.)

Výjev osmý.

Z jedné strany rytíř Hvozda s panoši, s písákem a se svými žoldnéři; za ním Krok a za Krokem Boreš s velkým štítem. Z druhé strany Jaromír s harfou v ruce. Hvozda kráčí do zadu a sedne na stolici, jeho lid v pravo a v levo vůkol něho se sestaví. Žoldnéř za nimi zábradlí zavře. Předešlí.

Hvozda. Nuž, harfeníku! víš, co toto místo znamená?

Jaromír. Vím, rytíři! Jestiť to sídlo spravedlnosti! Smrt tu bydlí s životem; smrt se tu s vinným, a život s nevinným zasnubuje.

Hvozda. Nemysli však, že se tu budeš jazykem aneb ochuchelním zpěvem potýkati.

Jaromír. Zpěv již na světě mnoho rozhodl. Jaká zbraň se mi postaví, takovou se dostavím!

Digitized by Google

Hvozda. Nuž, co tedy ve krvavém ouboru tomto žádáš?

Jaromír. Vy, bojovníci a rolníci hrabství Štěpánovského! Pravím vám a přísahám vám, že ten, jemuž jste včera brány otevřeli; ten, jenž tuto stojí, aby mečem dokázal, co ani dvacet mečů, ani sto jazyků, ani tisíc ostrých per nedokáže: že tento cizý, nepříbuzný muž není Bogarovův syn, není hrabě Vladimír!

Písák. Ejhle! ejhle! co to povídá?

Hvozda. Na můj velký břich! to jest neslýchané obvinění! — Co tomu říkáte, šlechetný sousede?

Krok. Že slovu hrabě Vladimír. Odpírá-li tomu harfeník, ví-li, že nejsem hrabství toho dědic, tedy ať řekne, kdo ním jest!

Hvozda. Nuž, ty opovážlivý cimbálníku! tedy pověz, kdo ním jest?

Jaromír. Soudce! nezaplítej bez potřeby naše rozepří! Stojím tady toliko proto, aby se dokázalo, že on není Vladimír. — Nuž, rolníci! vy bojovníci! věříte mi?

Rolník první. Nevěříme!

Všickni. Nevěříme! nevěříme!

Jaromír. Tedy se to bojem rozhodnouti má?

Všickni. Bojem! bojem!

Jaromír. Přesvědčíte se, a budete toho želeti! Věřte! věřte!

Digitized by Google

Krok (pro sebe). Ha! mluví z něho strach!

Rolníci. Boj rozsoudí!

Jaromír. Nuže tedy, ať rozsoudí! (Odhodí harfu a shodí dlouhý oděv, pod nímž na sobě drahé roucho má.)

Rolníci. Ha! co jest to?

Písák. Ejhle! ejhle! podívejme se!

Krok (pro sebe). Aha! harfeníka již svlékl!

Hvozda. Co to vidím? ty nejsi harfeník.

Jaromír. Ale h r a j u na harfu!

Hvozda. Kdo jsi?

Jaromír. Muž z rodu šlechetného.

Hvozda. Ale kdo?

Jaromír. Po boji to vyjevím.

Hvozda. Budeš to musit dokázati!

Jaromír. Dokážu!

Hvozda. Ať se jim tedy hradba otevře!

Žoldnéř (otevře).

Krok (vejde).

Boreš (jde za ním).

Jaromír (taktéž vejde).

Hvozda. Kde máš svého štítonoše?

Jaromír. Mnohoť se tady ku strojnému souboji nedostává; nechtež, ať jsem bez štítonoše. (Vezme ze zábradlí jeden štít.)

Hvozda. Hrabě Vladimíre! slušno by snad bylo, aby i váš štítonoš poodešel?

Krok. Borši! odstraň se.

Digitized by Google

Boreš. Haldyhaldo! to jest moudré. (Vykročí, přílbu a štít podav Krokovi.)

Hvozda. Kde máš přílbu, cizinče?

Jaromír. Učinil jsem slib, že hlavu přílbou nepřikryju, dokud nebudu u cíle. I nechtež, ať se potýkám bez přílby.

Hvozda. Nuž, tedy se potýkejte! — Ať se jim dá znamení! (Dá se znamení na troubu.)

Krok (odhodí přílbu. Oba tasí meče, obejdou jednou kolem a ženou se po sobě. V tom venku zavzní trouby a hluk břmotný se strhne, kterýžto se valem vždy víc a více blíží).

Písák. Ejhle! co to venku za hlomoz?

Hvozda. Ustaňte! Zrada! zrada!

Jaromír
Krok } (přestanou).

Hlasy (venku). Zdráv buď hrabě Vladimír!!

Výjev devátý.

Ciprián, brzo na to Samson, předešlí.

Ciprián. Lidé! lidé! utíkejte! to bude válka! to bude soud! celí národové táhnou do hradu!

Hvozda. Mluv! co se stalo?

Ciprián. Přišel hrabě Vladimír, táhne v přenesmírné slávě!

Hvozda. Na můj velký břich! jaký hrabě Vladimír?

Rolníci. Tu stojí hrabě Vladimír!

Ciprián. Nikoli! nikoli! Pravý Vladimír vjíždí právě do hradu, a celé vojsko s ním!

Jaromír (pro sebe). Ha! ještě jeden Vladimír?

Hvozda. Není možná!

Rolník první. To Samsonův nový ouskok!

Rolníci. To hradní opět vymyslil!

Samson (přiběhne). Strhněte naň všecky stěny toho kolbiště! — Kde jest váš hrabě Vladimír?

Ciprián. Tady stojí!

Krok (vyběhne). Kdo mne hledá?

Samson. Nuž, vy štědrý pane hrabě! nuž, vy synu Bogarův! Nedáte mne do vězení? Dostali jsme mnoho hostů, mám dát nových sedm beček vína vyvaliti?

Krok. Aj, sedm bláznů v jedné nádobě! — Co s tím hlukem?

Samson. Na náhradí jest také jeden hrabě Vladimír! a také syn Bogarův, a také dědic toho hrabství. Nepůjdete ho přivítati?

Krok. To jest podvod! (Odběhne.)

Jaromír. Podvod! podvod! (Odběhne druhou stranou.)

Boreš. Haldyhaldo! tohle bude pěkný souboj! (Běží za Krokem.)

Rolník první. Běda tomu, kdo nás oklamal! (Odběhne.)

Rolníci. Běda! běda! (Hrnou se za ním.)

Žoldnéři (jdou za nimi).

Hvozda (přivalí se do předu). Na můj velký břich! kdo jest tedy pravý Vladimír?

Samson. Ten, co nyní přijel.

Hvozda. Tedy jsem tu podvodníkům seděl za soudce?

Samson. Loupežníkům!

Hvozda. Toho budou strašně železi! (Odejde.)

Písák. Ejhle! ejhle! divný soubor! (Jde za ním s panoši a se žoldnéři.)

Samson. Ha! za ty strachy přebolestně utrpí! (Odběhne.)

Ciprián. A za toho pasáka! (Běží za ním.)

Výjev desátý.

S á l.

B ě l o l i n a, po ní K r o k, na to B o r e š.

Bělolina (levou stranou přiběhnouc). Ach! co jest to za hlahol? Hrad se třese, a má duše třese se s ním! Nové vojsko! Tu a tam — a všudy je-

Digitized by Google

den křik, hrabě Vladimír že přijel! — Což jsem měla více bratrů? a všickni slovou Vladimírové? Dva se hlásí — aj, a mně se od dětinství jen o jednom bratru povídalo! Komu budu věřiti? Žádného z nich neznám — tu povstane nový boj, a kdo svítězí, tomu budu musit: „bratře!“ říkati. — Ach, kéž by svítězil ten, jenž včera přišel! Jestiť Boleslavův přítel, a nebudeť i mně nepřítelem! — Slyš, tu již někdo přichází! — Deboro! Deboro! (Odběhne.)

Krok (přiběhne hlavním vchodem). Peklo se do mne vtělilo, abych se vydával za hraběte! Teď jsem v tenatech! Kdybych lev byl, utlukou mne, a kdybych vzlítl jako orel, jejich šípy mne dosáhnou! — (Dupne.) Rychle! rychle! Kam's zalezla, mysli má? Mívám na sta vtipných myšlének, a teď mi ani jedna nenapadá! — Což není možná vyklouznouti? — Pracuj, hlavo! pracuj! pracuj! chceš-li plat, když večer přijde. — Co to za svit? — pomalu jen, pomalu! — „Jest-li to pravý Vladimír“ — radíš, hlavo! — „tož mu pravdu vyznej! — Ale“ — myslíš — „že by i on mohl líčený býti?“ — To máš dobře! snad jest tak jen Bogarův syn, jako já! — Ale proč? — I, divní lidé divné mají příčiny! — Dejmež tomu, že jest šibal, jako já? — tedy ať to dokáže! Není s to, by — ha! tu je mám zas v patách za sebou! Musím ten nožec někde jinde pobrousiti! (Odběhne.)

Digitized by Google

Boreš (přijde). Haldyhaldo! tady také není! — To jest hloupé od Kroka, mne tu nechá, abych vyplácel. — Kde pak to jsem? — To jest ta velká síň — haldyhaldo! tu mne najdou. I zalezu někam do konírny. (Chce se vykrásti.)

Výjev jedenáctý.

Poustevník s několika rolníky, předešlý.

Poustevník (s obnaženým mečem). Ha! tu jest jeho oučastník. — Stůj!

Boreš (užasne). Haldyhaldo!

Poustevník. Kde jest tvůj Vladimír?

Boreš. Utekl.

Poustevník. Kam?

Boreš. Nevím.

Poustevník. Mluv! není to zakuklený zbrojnoš?

Boreš. Haldyhaldo! jest.

Poustevník. U koho byl v žoldu?

Boreš. U Boleslava.

Poustevník. Kdo jest to?

Boreš. Rytíř.

Poustevník. Proč se vydával za hraběte?

Digitized by Google

Boreš. Náš rytíř se zamiloval do nebožtíka Vladimíra.

Poustevník. Buď jsi hloupý, anebo se hloupě stavíš?

Boreš. Haldyhaldo! hloupý jsem.

Poustevník. Vyznej pravdu. Smiř se s Bohem, neboť musíš umříti!

Boreš. Dám vám stříbrnou číši s kroužkovanou Luženkou!

Výjev dvanáctý.

Samson, Debora, předešlí.

Debora. Pro můj milý život! co se to na náš ubohý hrad strhlo?

Samson. Lapili jste ho? Do vězení s ním! — Ha! jsi ty to, Borši?

Boreš. Haldyhaldo! já jsem to.

Samson. Ty vrchoviště hlouposti! kam's dal mou stříbrnou číši?

Boreš. Mám ji schovanou.

Samson. Tu mi vrátíš, než se rozloučíš se světem.

Boreš. Haldyhaldo! pravil jste, že budeme přerozkošně živi.

Samson. Přesmutně ty budež živ!

Digitized by Google

Debora. A ten nový šat — sem s ním, troupe! — Poustevníku! ten oděv mu svlíkněte, než ho budete odpravovati!

Boreš. Haldyhaldo! říkala jste mi: můj Bělouši!

Debora. Nyní ti pravím: můj Černouši!

Hlasy (venku). Živ buď hrabě Vladimír!

Samson. Ha! tu jde náš pravý Vladimír.

Poustevník. Tedy ukliďte toho syrového hlupáka!

Rolníci dva (odvedou Borše postranními dveřmi).

Lid (za dveřmi). Zdráv buď hrabě Vladimír!

Výjev třináctý.

Boleslav, za ním rolníci a žoldnéřové, předešlí

Boleslav (v přílbě s hledím shrnutým). Sladká jest mi vaše radost! Než však ustupte na chvíli! Sejděte se na náhradí, přijdu mezi vás a přátelsky s vámi promluvím! — (Pokročí do předu.) Kde jest slečna Bělolina? jesti zdráva?

Debora (se skloňujíc). Zdráva, milostivý hrabě! jako ptáče v jarním háji.

Boleslav. Ty jsi její pěstounka?

Digitized by Google

Debora. Od dětinství, milostivý hrabě! jako zlato, jako perli jsem ji šetřila a pásla.

Boleslav. Jesti krásná?

Debora. Jako hvězda dennice. Poupátko jest na milostném sloupu. Zrovna na rozkvetení! — Není-li pravda, Samsone?

Samson (se přiblíží). Královská to děva, naše slečna Bělolina!

Boleslav. Ty jsi hradní Samson?

Samson. Jsem hradní Samson, věrný správce vašeho bohatýrského dědictví.

Boleslav. Kde jest tvá slečna, pěstounko?

Debora. Ach, ten včerejší a dnešní příval — brzo radost, brzo strašné leknutí — jako plachá srnka bude někde v křoví státi a třásti se v duši libocitné.

Boleslav. Ptej se po ní! hledej ji! a pověz jí, že s touhou horoucí tu na ni čekám.

Debora. Ach! to bude podívání. Dva andělé se budou objímati! — Slečno! slečno! — Bělolino! (Odběhne.)

Poustevník (pro sebe). To jest hrabě Vladimír! to hlas jeho libozvučný, to jsou jeho kadeře, celé to tělo krasnorostlé jesti Vladimírovo! — Drahý hrabě Vladimíre!

Boleslav. Co žádáš, starče bohabojný?

Poustevník (klesne na kolena). Hrabě! buďte milostivý!

Digitized by Google

Boleslav. Co chceš?

Poustevník. Odpusťte mi!

Samson. Co jest to zas?

Boleslav. Co tobě mám odpustiti? Neznám tebe.

Poustevník. Spáslyť jsou mi tváře půst a lítost dlouholetá; ale Vladimír mne zná!

Boleslav. Vstaň a odejdi!

Poustevník. Svrhněte mne do vězení, jen mi ještě jednou svou milostnou tvářnost ukažte!

Boleslav. Mé líce jsou slibem zabedněné — vstaň a odejdi!

Poustevník. Zázračně jste se tady vyjevil, právě když tento hrad vašich otců v ruce loupežnické zadán býti měl. Celé hrabství zaplesalo, a ohřeje se na výsluní očí vašich hvězdojasných! Mám jen já se, sám jediný, bez paprsku toho do své temnosti navrátiti?

Boleslav. Vstaň! — V jaké ruce mělo hrabství býti zadáno?

Poustevník. Podvodník sem včera přijel, a přivlastniv si vaše jméno, za hraběte Vladimíra se prohlásil.

Boleslav (pro sebe). Ha! — co slyším? — Jak jsi pravil? Přišel muž a Vladimírem se nazýval?

Poustevník. A od včerejška tu právo Vladimírovo také plnil.

Digitized by Google

Samson. Než, již ho všemi kouty štvou. Malou chvílkou na soud váš ho dostavíme.

Boleslav. Budeť souditi on vás! Vězte, že on jest hrabě Vladimír!

Samson. Jak — ?

Poustevník. Není! není! Oukladník jest! Vy jste hrabě Vladimír!

Boleslav. Nejsem, starče! nejsem, nejsem! — Běžte k němu! odproste ho! on jest váš pravý velitel!

Výjev čtrnáctý.

Jaromír, předešlí.

Jaromír (zůstane u dveří státi a poslouchá).

Poustevník. Pro veliký Bůh! A kdo jste vy?

Boleslav. Odpověd na to jsem toliko Vladimírovi dlužen, a on ji ode mne obdrží. — Hledejte ho!

Samson. Totě se ďábel nad Štěpanovem snáší! Mně se mozek šourem točí! — Komu mám teď věřiti? dvě hrabata — který jest z nich pravý Vladimír?

Jaromír (vyběhne). Ani jeden, ani druhý! Oba jsou vaši nepřátelé!

Digitized by Google

Poustevník. Pro zázračný Bůh! to jest hrabě Vladimír!

Boleslav. Tuto tvář jsem někde viděl —?

Jaromír. Ha! tento modrý chochol znám! — Jsi-li muž, nejsi-li přízrak, mluv! nebojoval jsi pod praporcem svatojanských rytířů?

Boleslav. Bojoval.

Jaromír. Zachoval's mi život nad Jordánem!

Boleslav. Rozhrotil jsem patero Turků, kteří tebe s divým vztekem obsklepili, an jsi raněn na zemi byl klesl!

Jaromír. A ty's byl můj krajan?

Jaromír. Byl jsem tvůj krajan.

Jaromír. A zmizel's opět, slova na mne nepromluviv!

Boleslav. Odtrhla mne v tom okamžení bouře válečná. Po bitvě jsem nadarmo tě hledal.

Jaromír. Ale mluv, jak přicházíš na tento hrad mých drahých otců?

Boleslav. Jsi ty hrabě Vladimír?

Jaromír. Jsem!

Samson. Běda! běda! opět hrabě! tři hrabata najednou!

Boleslav. Věz, že miluju tvou sestru Bělolinu.

Samson. Tři hrabata najednou!

Jaromír. Proč's vzal na sebe mé jméno?

Boleslav. Došla mne pověst, že zdejší hradní slečnu Bělolinu jakémus sousedovi násilně chce za-

Digitized by Google

snoubiti, a k tomu cíli že ji zlostně ode všeho lidstva odlučuje.

Jaromír. Vím! vím!

Samson (pro sebe). O Samsone! Samsone!

Boleslav. I věda, že, jsa od pacholetství v zemích cizých do vlasti se nevracíš, Vladimírem jsem se nazval, a spěl jsem s tím úmyslem ku Štěpanovu, že mi snadně dáno bude, promluviti s Bělolinou, a že ji, budiž co buď! z okovů těch násilí a nevlídnosti vysvobodím. M i l o s t do mně klam ten vdychla; než však milost ku tvé sestře, čistá, mužná, bezezištná, která nezná nešlechetnosti!

Jaromír. Kéž by sestra Bělolina i hodna byla milosti té čisté, mužné!

Boleslav. Pochybuješ o její hodnosti?

Jaromír. Buď jest cherub bez poškvrny, jak jsou ti, jenž Boha chválí v tejně nadhvězdném, anebo jest hříšnice mistrovaně ouskočná! Viděl jsem ji v rouše podezřelosti.

Boleslav. Ha! mluv, Vladimíre!

Jaromír. Miluje jakéhosi Boleslava.

Boleslav. To jsem já!

Jaromír. Ten se z a m n e prohlásil, za hraběte Vladimíra.

Boleslav. To jsem já!

Jaromír. Jiný! jiný!

Boleslav. Ještě jiný?!

Digitized by Google

Výjev patnáctý.

Bělolina, Debora, předešlí.

Debora. Věřte, slečno! ten jest slunce, a ten chmurný mrak!

Bělolina. A kde jest ten, jenž můj pravý bratr býti má?

Boleslav (hlasem změněným, ukazuje na Jaromíra). Tentoť jest to!

Bělolina. Ten —? Aj, totě harfeník Jaromír!

Debora. Nikoli, nikoli, slečno! nevěřte tak; tenhle jest to pod tím modrým chocholem!

Bělolina. Aj, proč hvězdičky svých očí v tu železnou páru zahaluje? Pověz mu to, Deboro! že jsem jeho sestra Bělolina.

Boleslav (shodí přílbu). Bělolino!

Bělolina. Ah! — pro zázračný Bůh! — Boleslave! Boleslave!

Debora. Pro můj milý život, to jest rytíř Boleslav!

Bělolina. O, vítej, vítej, vítej nám na Štěpanově! Bělolina často pro tě plakala, an's tak dlouho v divých vojnách trval, a žádné zprávy o sobě k ní neposílal! — Ale — probůh! což již ten sladký úsměch na tvých tvářích umřel? Při-

Digitized by Google

šel's opět k Bělolině, a smutně jako ze hřbitova z té ocelivé hradby na ni se díváš!

Boleslav. Tu jest, slečno! bratr váš! — Kázala jste, bych jej mečem od ouhonů chránil, a navrátil ho srdci vašemu. Vy že mně svou milost nezměnitelnou na vše cesty za krov, za štít dáváte. — Bělolino, tážu se vás, zda se nezměnila zatím milost vaše nezměnitelná?

Bělolina. Aj, bylať povždy nezměnitelná, jak se ve mně mohla změniti?

Boleslav. Nuž, Bůh mne nevědoma vedl k vyplnění toho rozkazu. Tu stojí hrabě Vladimír!

Bělolina. Jaromíre! harfeníku! Vladimíre, ty's můj bratr?

Jaromír. Jsem Vladimír, bratr tvůj.

Samson (pro sebe). Běda! a já jsem ho zavřel do vězení! — Ale ať to dokáže! kdo jest to v stavu dokázati —

Poustevník (se k němu na straně obrátí). Já to dokážu!

Samson. Ty? — Ha! — co vidím? — Poustevníku! teď tě teprv znám! ty jsi Koleš, jeho starý zbrojnoš!

Bělolina. A kdo jest ten druhý Vladimír?

Jaromír. Ano, kdo jest ten druhý Vladimír? Ty ho znáš!

Digitized by Google

Boleslav. Odpovězte upřímně, slečno Bělolino! dejte mi pravdu za ten vyplněný rozkaz! Kdo jest ten druhý Vladimír?

Bělolina. Aj, není-li Vladimír, tedy nevím, kdo a odkud jest.

Boleslav. Jest můj nepřítel, neboť ho Bělolina miluje.

Bělolina. Není, Boleslave! tvůj nepřítel. Zná tebe a návidí tě, a slíbil mi, že brzo přijdeš a že budeš mým manželem!

Boleslav. Mne že zná? a to že slíbil?

Bělolina. Slíbil! slíbil!

Výjev šestnáctý.

Krok, za ním Ciprián a rolníci, předešlí.

Krok (přiběhne rozbouřený). Nuž, vy hrudy tupodušné! Dostavte mi svého Vladimíra! — Ha! — co vidím —? Rytíři!?

Boleslav. Jest-li možná? Krok, můj zbrojnoš!

Bělolina. Tvůj zbrojnoš?

Jaromír. On, tvůj zbrojnoš?

Samson. Tu to máme!

Debora. Pro můj milý život!

Krok. Rytíři! a vy jste ten třetí Vladimír?

Digitized by Google

Boleslav. T e b e já se tážu, ty mistrovaný zlosyne! Kde's byl ten měsíc věčně dlouhý, an jsem jako v ohni, jak ve vlnách čekal na tvé poselství?!

Krok. Ve vaší službě.

Boleslav. Nešlechetníku! kázal jsem ti podvody a oukladnictví?

Krok. Nejlépe! teď mne ještě vykárejte! Byl jsem tady dva dni hrabětem, ale přestál jsem tu strachy smrtelné, a ty jsem přestál k vašemu prospěchu!

Boleslav. K mému prospěchu?

Krok. Od slečny Běloliny měl jsem vám zprávu přinesti. Celý měsíc jsem tu jak vlaštovka kol a kolem lítal; ale byť bych byl v skutku býval vlaštovkou, nebyl bych snad do hradu vletěl, tak pevně pan hradní vchod do něho zatarasil. I pomyslil jsem, že se vydám za hraběte, kteréhož tu žádný neznal, a jako bratr se slečnou Bělolinou k vaši spáse že promluvím. I učinil jsem to. Z počátku se mi všecko dařilo, a poznal jsem list listem slečnin úmysl — což vám slečna potvrditi může.

Bělolina. Jest to pravda, Boleslave!

Boleslav. Věru! t í m když's byl k skutku tomu naveden — Vladimíre!

Digitized by Google

Jaromír. Zle mi tady hospodařil a mou vlastní rukou půl hrabství byl by mně byl rozházel —

Krok. Co —? harfeníku! — Vy jste tedy hrabě Vladimír? — Aj, pro veliký Bůh! proč jste mi to nevyjevil?

Bělolina. Odpustiž mu, Vladimíre!

Boleslav. Odpustíš i ty, děvo drahá! nedověru Boleslavovu?

Bělolina. Aj, nehněvala jsem se; ale divila jsem se ti, Boleslave!

Jaromír. Nuže, tedy budiž všecko všudy odpuštěno!

Poustevník (se přiblíží a ohnivě Jaromírovi ruku políbí). Můj dobrotivý pane!

Jaromír. Kdo jsi, ty starý — ha! jaký to oblud? Kolši!

Poustevník. Milost, pane! milost dejte Kolšovi!

Jaromír. Zrádný sluho! ty's mne v smrti opustil!

Poustevník. Zavedla mne mrzká láska k živobytí! Dvacet mečů nad hlavou vám se blýskalo, a mne hrůza obešla —

Jaromír. A dal jsi se na outěk!

Poustevník. Ach! vrátil jsem se na váš statek, a tu v lese, o samotě, postem, pláčem, bičo-

Digitized by Google

váním hořké pokání jsem konal! Za sedm let o půl věku starší jsem se stal! O, odpusťte!

Jaromír. Vrať se do své poustevny a umři, kde se's narodil!

Poustevník. Bůh vám žehnej vládu na Štěpanově! (Odejde.)

Samson. Nejmilostivější pane a vladaři můj —

Ciprián. Nejdobrotivější pane a veliteli můj —

Jaromír. Aha! — to's ty, správce mého dědictví? Rychlým ale pevným soudem věz: Zejtra ty mioučty složíš, a běda tobě, byl-li's nespravedlivý! — Ty, nástroji v jeho ruce! odejdi, a zůstaň malicherným písákem!

Ciprián. Ach, a těch osmnáct kop —

Jaromír. Odejdi! a blaze tobě, jsou-li to jen z jeho velkých klamů ostřížky!

Ciprián. Ach, nic než tenké ostřížky, co již pod stůl odpadaly! (Odejde.)

Samson. O Samsone! o Samsone! (Rukama lomě odejde.)

Jaromír. A vy, dobří poddaní! zejtra přijďte na Štěpanov, a já budu souditi! Každá ujma spravedlivě vám budiž nahražena. Kdo roli ztratil, role ať mu i s užitkem náhradou, a kdo přišel o osla, ne však tolik měřic žita, co ten osel v srsti chlupů má, ale tolik, co ním bylo zanedbáno, dostaniž! — To jest míra mého soudu! Budete s ní spokojeni?

*

Digitized by Google

Rolníci. Zdráv buď pravý Vladimír!

Jaromír. A teď pojďme, sestro! Boleslave! dále my co rokovati máme!

Bělolina. O můj bratře! (Chtějí odejíti.)

Výjev sedmnáctý.

Hvozda s písákem, předešlí.

Hvozda. Na můj velký břich! všecko všudy jako ve závrati! — (Ke Krokovi.) Nuž, sousede Vladimíre!

Krok. Tu jest váš soused Vladimír!

Hvozda. Co —? ten harfeník?

Jaromír. Rytíři Hvozdo Hvozdochvojný! já jsem hrabě Vladimír.

Písák. Ejhle! ejhle!

Hvozda. Nuž, a kolik jest tu hrabat?

Jaromír. Byli jsou tu tři; než z nich ze všech zůstal jsem sám jediný. — Zapomeňte, rytíři! na včerejší pozdravení u kapličky. Buďtež mi laskavým sousedem!

Hvozda. Budiž tomu! Než ale — poněvadž můj Bělohoubek za to má, že bych slečnu Bělolinu svým velikým srdcem mohl šťastnu učiniti —

Bělolina. Aj, rytíři Hvozdo! totě se váš Bělohoubek přenesmírně zmejlil!

Digitized by Google

Jaromír. Ah, to jest jiná záležitost. Pojďme do jídelnice, a tam za číše vína ze srdce o tom promluvíme.

Hvozda. Na můj velký břich! to jest moudrá rada, sousede! O srdci a o lásce se nejlépe u vína rokuje!

Jaromír. Tedy na šťastné shledání! — Přineste mi harfu do jídelnice! (Odcházejí.)

Rolníci. Ať jest živ náš dobrý hrabě Vladimír! (Všickni odejdou.)

Debora (ke Krokovi). Nuž, ty milý Kroku! teď jsme sobě, tako řkouc, rovny, není-li pravda?

Krok. Skoro!

Debora. Kudy chodím, tudy myslím, že jsi ještě svobodný.

Krok. Učiňtež tak, stará dušinko! kdybych se měl někdy nesvoboden státi, svědomitě dám vás o tom zpraviti. (Odchází.)

Debora. O, ty marný oulisníku! Není krk můj jako sloupek z alabastru? (Jde za ním.)

Krok. Jako sloupek ze březové doutnačky!

Debora. A mé tváře jako růže?

Krok. Jak na starém sedle kůže! (Odejdou.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Digitized by Google

O b s a h.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SPISY
VÝTEČNÝCH ČESKÝCH BÁSNÍKŮ
NOVOVĚKÝCH.

Část čtvrtá.

SPISY
VÁCL. KLIM. KLICPERY.

VI.

V Praze.
Nákladem kněhkupectví: I. L. Kober.
1863.

Digitized by Google

SPISY
VÁCL. KLIM. KLICPERY.

Díl šestý

Bělouši.
Lazebník.
Rohovín Čtverrohý.
Loupež.

V Praze.
Nákladem kněhkupectví: I. L. Kober.
1863.

Digitized by Google

Tisk Jarosl. Pospíšila.

Digitized by Google

Bělouši.

Veselohra ve čtveru jednání.

Digitized by Google

Osoby:

Baron *Volšanský*.
Johana, jeho manželka.
Marie, jeho sestra.
Vendelín z Bělorodu, Johanin bratr.
Martin, jeho kočí, druhdy v službě baronově.
Jakub, baronův stolný.
Křeček, koňař.
Vlk, rychtář Hlušický.
Chudomysl, žebrák.
Sedláci.

Děj na panství baronovu.

Digitized by Google

Dějství první.

Zahrada. V levo pod širokou hruškou z drnu sedadlo — v pravo besídka.

Výjev první.

Johana a Marie vyjdou levou stranou. Vzadu je viděti Jakuba za stromy se schovávati.

Johana. Alej? — a k rybníku, pravíte?

Marie. K rybníku. Před minutou jsem se s růžového pahorku dívala naň. Nemejlím-li se, držel v ruce otevřenou knížku, ač se nezdálo, že by v ní četl.

Johana. Pročež si také pospěšme. Na žádném místě nemá stání, a dnes bych obzvláště nerada, aby nás překvapil.

Marie. Totě jsem žádostiva, uslyšeti od vás tak důležitou novinu!

Digitized by Google

Johana. Ovšem důležitá! — Máte-li, slečno, panenské povinnosti ještě, tedy je honem odbejvejte; ženich je za dveřmi, nanejdýl v pěti nedělích: měj se dobře, svobodo!

Marie. Jak? paní sestro! mám se tomu divit, či smát?

Johana. Ano! nejprv se divte, ‌pak plešte, a až na to bude čas, také se chvilku lekejte! Teď jen slyšte, a zotvírejte u srdce všecky tři brány. (Okáže psaní.) Psaní od mého bratra.

Marie. Ah, od Vendelína? — Je-li pak již o něco moudřejší můj laskavý pan švakr?

Johana. Laskavým ho nazýváte, a ještě jste ho neviděla? Z toho mám radost.

Marie. Může-li pak nemilostný váš bratr býti?

Johana. Aj? — dobře! přijímám tedy poklonu tuto na místě jeho, odevzdávajíc i svou polovici vaší přízně do jeho rukou; tak že Vendelín, o vaší náklonnosti napřed přesvědčen, dychtivostí zahoří, aby svou ušlechtilou švakrovou — s vaším dovolením — proměnil v choť!

Marie. V choť? — haha! paní sestra je dnes veselé mysli!

Johana. Tak veselé, jakáž jen do sestry býti může, když se o štěstí jejího jediného bratra zpívá.

Marie. Ale což se při tom ani nezasmějete?

Digitized by Google

Johana. Patrný důkaz, že nežertuji.

Marie. Můj divotvorný Bože! —

Johana. Prosím vás, jen již upejpáním nemařte vzácný čas. Kdyby se mi usednouti lzelo, přesvědčila bych vás, že to vaše nejvroucnější žádost, abyste mého bratra pojala vladařství uzdou.

Marie. Aj — o tom mne přesvědčíte —? zajisté —

Johana. Nu, že jste s Vendelínem častěj mluvila v Praze — ač jen v maškaře —

Marie. Tiše, tiše! ať to nikdo neuslyší! — Věřím vám od srdce ráda — jen dál, dál!

Johana. Dnešního jitra připloula dvě psaní — na jednom mé, na druhém manželovo jméno. Píše-li i vašemu bratrovi o vás, a co píše, beztoho nám oběma nezůstane dlouho nepovědomo. Mé psaní čtěte sama, anebo poslechněte —

Marie. Čtěte jen, čtěte!

Johana (čte). „V Praze dne 6. Máje."

Marie. Jak? již v Praze? — Vždyť jste i vy za to měla, že je ještě ve Vídni? — Ovej! již ho vidím s tváří ženichovou a s povahou manželskou — pomoz Bůh!

Johana (čte). „Má militká sestro! Jsem tedy jednou již v stavu a hotov, přijmouti z Tvé ruky dlouhou, ale utěšenou budoucnost. Jsem silného předsevzetí, a na cestě již, abych si milost a důvěrnost své ušlechtilé švakrovy, a s nimi několik

Digitized by Google

set jiných převýborných vlastností získal, které's mi tak milostně a životně vyobrazila. — Víš, že jsem Ti od pacholetství na slovo věříval, protož mi za zlé neměj, an jsem si umínil, i také sám osobně o všem se přesvědčiti; nebo byťby se dva i jedním oknem dívali, nevidí vždy oba jedno. — Pročež se nad tím nepozastavuj, až uvidíš, an já v postavě služebnické, a můj Martin v mé vlastní osobě tobě se okážem; nebo kdo mi za to, že by nevěsta má z pouhé upřímnosti k sestře nezadala bratrovi ruku, nepovážíc, že nestejná srdce sama sebe trápí!"

Marie. Velmi chvalitebně!

Johana (čte dále). „Na známost s Tvým manželem se velice těším, a doufám, že úvazek mezi ním a mnou tím více upevním, když jeho zamilovanou konírnu krásnými bělouši vyozdobím." — (Skládaje list.) Naopak, pane bratře! bělouše's měl v své konírně nechat; mého manžela již pouhé slovo bělouš od paty až do hlavy rozžže!

Marie (vzdychne). Ba Bože tak!

Johana. Povězte mi tedy upřímně, jak soudíte o předsevzetí mého bratra?

Jakub (přeběhne přes zahradu a ztratí se).

Marie. To jest, o jeho celém listu? následovně: Nejprvé vám srdečně děkuji, paní sestro! za vykrásnění mých několik set převýborných vlastností. — Že se i pan bratr sám o mé ceně pře-

Digitized by Google

svědčiti míní, jest aspoň velmi moudré; že ale k tomu cíli a konci takové přetvářce pod plášť se utíkal, nelíbí se mi z dvou znamenitých příčin: Za jedno je kuklení toto již po všech divadlech rozkřičeno, která od časů řeckých snad až po dnešní den v Evropě panovala, a pročež nic nového. Za druhé se tím trestu nejtužšího činí hodna, že nevěří na slovo své sestře. Není-li to k smíchu, že chce muž ženskou před časem poznat? K tomu je třeba několik set outlinkých nástrojů, nádob, a ty udělilo prozřetedlné nebe toliko nám ženským! — Poněvadž to ale již k změnění a k napravení není, tedy mu nehodlám ten žert překaziti; dílem již proto, že i já budu zrak i všech pět smyslů na stráž moci vystavěti.

Johana. Čiňte, co a jak se vám líbí; jen si vyprosím, abyste mi o všem dala zprávu, co se mezi vámi a Vendelínem přihodí?

Marie. Aj, toť se rozumí! na to mé panenské slovo!

Digitized by Google

Výjev druhý.

Jakub, předešlé.

Jakub (přikvapí levou stranou). Jemnostpaní! jemnostslečinko!

Johana. Nu?

Marie. Co je?

Jakub. Především prosím za odpuštění, že mne opět horlivost pohnala k ouřadu, který se mne vlastně nic netýká —

Johana. Mluv!

Jakub. Má počestnost — má přívětivost ke všemu, co mé nejmilostivější vrchnosti náleží — od sklepníka až na milostpána —

Marie. Jest nám povědoma. Mluv jen, co se stalo?

Jakub. Ještě se sice nic nestalo, ale mohlo by se velmi mnoho zlého, velmi mnoho nepříjemného státi; nebo čím člověk chytřejší, tím ďábel hbitejší, staré přísloví!

Johana. Nezbývá nám tolik času, abychme tvá přísloví poslouchaly —

Jakub. Můj pospěch se také z důležitějších příčin děje. — Byl jsem prvé v květnici a sbíral jsem konvalinku naší malé slečince — všude bylo ticho, kde nic, tu nic! — Najednou mne vytrhne

Digitized by Google

přemilostný šepot a chechtot z hlubokých myšlének. Já se obrátím — zatočím — pozdvihnu svých očí — dívám se — a hle! kdo to? má nejmilostivější jemnostpaní s nejpřívětivější jemnostslečinkou!

Marie. Nu, co z toho?

Johana. Viděl's nás ponejprv v zahradě?

Jakub. Ovšem žeť ne, ale — ne, co lidé kují, ale jak to kují, pozoruj člověče pilně — stará pravda! Ne každý vrah šibenice dojde, záleží všecko na tom, jak vraždil: pomalu, či skokem — slovy, či jedem — ve dne, či v noci —

Marie. Nebudeš-li mluviti, postarám se, Jakube, o to, aby's dvakrát čyrydvacet hodin o vodě živ byl —

Jakub. Zachraniž mne, svatý Jene! to by byla má smrt!

Marie. Třetího dne mi budeš vypravovat — ne, že's žížnil, ale jak's žížnil! trpce, či hořce — ohnivě, či —

Jakub. Hořce! hořce! já nevydržím bez piva ani tak dlouho, jako ryba bez vody!

Marie. Tedy mluv!

Jakub. Mluvím! — Nu, tu se mi tedy zdálo — pravím, jen se mi zdálo, že nese milostpaní jakýsi lísteček v ruce, který byl k psaní podoben, jako květ ke květu a jako dvojče k dvojčeti. Nu,

Digitized by Google

a tento lístek viděla se milostpaní ochotně schovávati —

Johana. Před tebou, ne?

Jakub. Tu jsem se osmělil pomysliti: Jak? kdyby to bylo tajemství, které nejmilostivější jemnostpaní a má nejpříznivější jemnostslečinka *in commune* — to jest vespolek, do této besídky zanáší?

Marie. Slyš, Jakube! kdybych se na tvou věrnost a mlčenlivost bezpečiti mohla, svěřila bych ti něco velmi důležitého.

Jakub. Milostslečinko! slona snadněj k zpěvu pohnete — já zůstanu jako habr!

Marie. Nu, je-li tomu tak, tedy ti ve vší tichosti pravím — (jemu nahlas do ucha:) že's osel! (Odejde.)

Jakub. Aj! — nový žert, slečinko! —

Johana. Tedy máš za to, Jakube! že hlídáme tajemství?

Jakub. Bože uchovej! to ne — neníť tajemství jako tajemství — jen tak nějaká maličkost, o které milostpán věděti nesmí. — Nu, a poněvadž jsem toho vždy ochoten a pilen, aby nepovstala mrzutost v domě — nebo: Běda tomu, skrze koho mrzutost pochází! svaté přísloví —

Johana. Ach, teď pochopuji! — Blíží se snad můj manžel?

Jakub. Hned tady bude, milostpaní!

Digitized by Google

Johana (schová list). Kde? odkud přichází?

Jakub. Ještě je sice u rybníka — ale dlouho-li tu nebude?

Johana. Dobře máš, on je čerstvý jako vítr, a tady mne nesmí najít. — Děkuji ti, Jakube! (Odejde pravou stranou.)

Jakub (posadí mrzutě klobouk na hlavu). Děkuji ti, Jakube! — to je celá odměna? — Mohl-li pak jsem zřetedlněji, patrněji mluviti? a předce mi nerozuměly! Slečna dokonce! Ta mi dala za celý čas, co jsem v zámku, as pětkrát po dvacetníku, a za to jsem si musil zajisté stokrát dát nadat oslů! — jeden osel za krejcar! — To byla od narození má řeč: Kde není mezi vrchností ustavičná nevole, váda, nesrozumění a vrkot, tam služebník jak živ k ničemu nepřijde! — Já bych se dal ke všemu potřebovat; tu bych odnášel, tam bych přinášel — s tím bych plakal, s oným bych klel — s tím bych pomlouval, s oným vychvaloval — to všecko dává zlaté ouroky! A potom — k tomu ke všemu: nesvornost! hu! to je má radost, když jich mohu takhle pět nebo šest dohromady seštvat, čím víc, tím líp! — když jeden kouká sem, druhý tam — jeden volá nebe, druhý peklo na pomoc — jedněmi dveřmi bouch sem, druhými bouch tam! — juhu! to je potom

Digitized by Google

potěšení a radost se na to dívat! — Hola! tu přichází jemnostpán! budu hledět aspoň u něho něčeho se dotřít! (Poodejde stranou.)

Výjev třetí.

Baron Volšanský, Jakub.

Baron (zamračený, se zavřenou knížkou v ruce, pomalu přijde, pohřížen v hluboké myšlénky — sedne na sedadlo z drnu a hledí pevně na jedno místo; za chvílku zdvihne hlavu a dívá se do zahrady; najednou vyskočí a sem tam rychle přechází). Ať mi někdo o místě poví, kde se mi lze vědomí krýti, a na okamžení se s ním sdělím o statek tento! — Jediný náhlý čin, a neskončený se srdcem rozbroj! — Musil mi belzebub právě dnes a právě mně nad oči vynesti rolníka s bělouši ven, aby se pluhem v zemi, a pětihranným mečem v mém srdci rýpal! — Ale na okamžení. (Chce pryč, a uvidí Jakuba.) Právě vhod!

Jakub. Tu jsem, milostpane!

Baron. Vyjdi dolejší branou, okolo rybníka, k nové pasece —

Jakub. O té dobře vím.

Baron. Již zdaleka uvidíš sedláka, an podvorává ouhor, maje dvoje spřažení běloušů v pluhu.

Digitized by Google

Tomu nařídíš ve jménu mém, aby na okamžení vypřáhl a jel se svými bělouši k ďáblu!

Jakub. K ďáblu! dobře, jemnostpane! (Odbíhá.)

Baron. Jakube! — jeď do pekel na samé ochotnosti! — Ten bídák má snad roli nechat nevzdělanou? — Pošli vrátného do dvora, ať vyjede šafár na odpoledne s dvěma pluhy, a pomůže sedláku podvorat ouhor.

Jakub. S dvěma pluhy?!

Baron. Máš něco proti tomu?

Jakub. Já nic — ó, toho nejmenšího! ale šafář bude mumlat —

Baron. Ať mumlá — proto je šafář, vorat přece musí — jdi!

Jakub (jde, otálí a vrátí se zas). Milostpane! — račte mi jen dvě slova dovoliti —

Baron. Co je ti?

Jakub. Neviděli jste milostpaní ze zahrady vybíhati?

Baron. Neviděl.

Jakub. To je dobře! (Staví se, jako by chtěl odejít; když vidí, že si ho baron nevšímá, vrátí se opět.) Ale — v zahradě byla milostpaní!

Baron. Pro mne!

Jakub. Slečinka tady také byla

Baron. Dcera či sestra?

Jakub. Milost — e — sestra!

Baron. Tím líp.

Digitized by Google

Jakub (jde, obchází a přiblíží se zas). Dnes se mi zdá, milostpane, že uslyšíme něco z brusu nového!

Baron. Jsi toho žádostiv?

Jakub. O! víc než pití!

Baron. Já ne. Jdi!

Jakub (otáleje). Jemnostpane! kdybych směl mluvit —

Baron. Mluv, dokud chceš; ale až přijdeš! To ti povídám, bude-li ten sedlák — nebo budou-li vlastně bělouši jeho na poli ještě, až půjdu ze zahrady, tedy ti žebry polámu, a vyženu tě do horoucího pekla!

Jakub. Již běžím, milostpane! (Odbíhaje.) Není možná zavadit! (Odkvapí.)

Baron. Arci že se tomu bude celé okolí smáti, až to ten člověk roztřese; ale nemohu, nevím jak mu pomoci; vždyť bych se ani z okna podívati nesměl! — Ah! co je na světě blahost lidská? — Tak pokojně, tak utěšeně opustil jsem lože — již dávno mne nepřivítal den jarní tak libě a tak sladce, jako dnes. — Kráčel jsem v tichosti branou ven, té libé naděje, že čtením obveselím unavenou mysl, co zatím jemný větřík pokříval oudy — nadarmo! bělouši na poli, a na outěku trpělivost má! — A jak, pachole ve věku mužném — jak to bude dále? Na všecko lze zapomenouti, jen na ztrátu dobrého vědomí ne. Ach!

Digitized by Google

a jak pracně pokračují lidé, kteří se nemohou před sebe i za sebe směle podívati!! — (Sedne si do besídky a otevře knížku.) Snad budu předce moci dále čísti; prv mi vyvstoupila hořkost tak těsně nad oči, že jsem buď jeden řádek šestkrát četl, anebo jich najednou devět přeskočil, a každá písmena zdála se mi býti bělouš! (Čte nahlas.) „Náhoda vládne veškerým světem. Náhoda troskotá nejzralejší mínění lidská, a vysloní žebráku vysoké stěny, kde před časem spáleniště sprostičké chaloupky míval. Kdo by náhodě ten divotvorný rozmar na pohled přičtl, který nám vystavuje následující příklad. — Jistý zeman, jsa vdovec, vyjel si se čtyřmi bělouši na procházku“ — kdyby si byl raději čtyry saně zapřáhl! — „a přijeda tak na dřevěný most široké řeky,“ — co to? Satanáš-li zahrává se mnou?! — „zajisté stokráte přešli bělouši jeho to klenutí z dřeva“ — čerta nemáme nikdy na stěnu malovat! — já jsem také vyjel stokrát se svými bílými ďábly, a předce! — — (Čte roztržitě pošeptmo:) — „osmileté pachole, které se na okraji šplouchalo — — až ho vlny pohltily“ — (Vyskočí a odhodí knížku.) Ký nepřítel mi nadhodil tento papír!? Do ohně s ním! a kdyby na něm moudrost Šalomounova spala! (Divoce na pravo odběhne.)

---

*

Digitized by Google

Výjev čtvrtý.

Martin sám.

Martin (se přiloudí levou stranou). Buď Pán Bůh pochválen, tu bych byl — po pěti letech opět! — Co vidím? nejde tamto — ach! můj bývalý milostpán! — jeho starý chod — jest-li pak také ještě tvář jeho ta stará? — Ah! — jak je mi tu volno — lehko — lítat bych mohl! — a, Bože mi hříchy odpusť! — snad by se ani Adam tak neradoval, kdyby ho stvořitel zejtra zas do ráje přijal, jako já mezi těmito stromy! — Jak se mne můj pan baron asi ulekne? on snad dokonce myslí, že je dávno po mně? — Ano! dobře, milostpane! Martin vám pojede! — Bouch' jste do něj řádně kulkou; ale učinil jste to v prchlosti, v přenáhlivosti, a já jsem naschvál neumřel! — A, co pak až mu opět jeho bělouše přivedu, to bude radost! Tancovat bude pan baron, a s ním celý zámek od nejnižšího schodu až k makovici! — Ale — u všech všudy! kde zůstal můj pán? Z Prahy mi psal, abych se švakrovi jeho dřív neukazoval, až se mnou promluví; já tady již od včerejška přecházím, a — — jak? nemejlím-li se, tamto se loudí? — he! jemnostpane! jemnostpane! —

Digitized by Google

Výjev pátý.

Vendelín, Martin.

Vendelín. Předce! předce! — Kde vězíš?

Martin. Rejdím okolo zámku jako vlaštovka před deštěm.

Vendelín. Ví již někdo —?

Martin. Ani živá duše!

Vendelín. Výborně! — Poznal můj švakr své bělouše?

Martin. Ne; ještě jich ani neviděl.

Vendelín. Jak?

Martin. Jsou ještě na poslední hospodě.

Vendelín. Neporoučel jsem ti —

Martin. Abych mu je odeslal, až proti nim pošle! — Až potud se žádný nehlásil.

Vendelín. Proklatě! opět přišlo psaní pozdě! — Jsem na zahradě jist?

Martin. Nehrubě. Jak se mile otevře jaro, podává jeden druhému dveře.

Vendelín. Tedy jdi a opověz mne. Rovnou půjdu cestou!

Martin (si těžce oddechne). Jen ještě chvílku mějte strpení se mnou!

Vendelín. Proč?

Martin. Počíná mi býti jaksi teskno —

Digitized by Google

Vendelín. Blázníš?

Martin. Já se neudržím na nohou, až se postavím naproti svému bývalému pánu! —

Vendelín. Myslíš, že po tobě zas kulkou mrští?

Martin. Nejmilejší by mi bylo, kdyby mne z počátku dokonce nepoznal!

Vendelín. To by mi také bylo milo.

Martin. Nu — směle tedy k němu! — (Jde a zarazí.) Jen kdyby na mne všecko tak netroubilo!

Vendelín. Vždyť's ještě žádného neviděl?

Martin. Zámek jsem viděl — plot, zahradu a stromy!

Vendelín. Ty tě snad také poznaly?

Martin. Skutečně, milý pane! — Každý list se tak vztýčí, když okolo něho jdu, jako by chtěl říci: Vítám tě, Martine!

Vendelín. Poděkuj se, a jdi dále!

Martin. Nu — s Bohem tedy! (Odchází.)

Vendelín ~~*Martin.*~~ Martine! — ještě jedno!

Martin. Jen ne mnoho najednou, jemnostpane! — dnes nemám žádné paměti, jedno pro druhé zapomenu!

Vendelín. Nechť se vrhne tak, nebo tak, nedávej se žádnému poznat! — rozumíš? žádnému!

Martin. Poznají-li mne ale předce?

Digitized by Google

Vendelín. Tedy se jim do očí vysměj!

Martin. Třeba můj bývalý pan baron —?

Vendelín. Třeba tě měl v každé krůpěji krve vymalovaného, budeš zapírat!

Martin. Můj Bože! — vždyť mne pozná po řeči?

Vendelín. Musíš se přetvářit!

Martin. To bude těžká věc!

Vendelín. Slyš dále. — Nyní se ve světě divné věci dějí. — Můj švakr střílel jednou po bělouši, a střelil do tebe —

Martin. Lepší, že to mne zasáhlo; bělouš by to byl zaplatil smrtí!

Vendelín. Můj myslivec myslil jednou v noci, že skolil jelena, a skolil osla.

Martin. Aj, to byl mezek! — s odpuštěním, jemnostpane! — vždyť osel nemá rohů?

Vendelín. Má ale dlouhé uši! — Zkrátka! mohlo by se velmi lehce přihoditi, že bude v zámku někdo tebe držeti za mne.

Martin. Jak? — hehe!

Vendelín. Může být — rozumíš?

Martin. I to nemůže bejt, jemnostpane! — a kdo?

Vendelín. Inu! — má sestra —

Martin. Milostpaní baronka? — hehe!

Vendelín. Má švakrová —

Martin. Ta dokonce ne!

Digitized by Google

Vendelín. Stane-li se to, tedy budeš musit sebou tak dát nakládati, jako bych já to byl osobně.

Martin. I žežhulko a špačku! totě vám něco bláznovského napadlo!

Vendelín. Ještě jednou tě napomínám. Stane-li se podobný omyl, budiž všeho ochoten, a nevyzraď mne! — Jdi!

Martin. Hehe! já jdu; ale smát se tomu srdečně musím, jemnostpane! — hehe — milostpán a já — bělouš a mezek! hehe! (Odejde.)

Vendelín. A teď, náhodo! jsi-li v dobrém rozmaru, doprovázej ty mne po všech cestách tohoto zámku! — Nerad bych sice sebe a švakrovou i s jejím bratrem v pošetilostech koupal, jak jsem byl své sestře psal; ale — kdo ví, zdaž list můj i slečně Marii nepadl v ruce, a což z toho může pak veselejšího pojít, jako když celou tu maškaru převrátím? — Tiše! — drobný krok? — Pryč! z cesty! (Schová se do besídky.)

Digitized by Google

Výjev šestý.

Marie, Vendelín.

Marie (přiběhne levou stranou, nevšimnouc si Vendelína). Hahaha! Bohu díky! že jsem konečně sama, a mohu se srdečně zasmát. — To bude výborný žert! to bude fraška k nezaplacení!

Vendelín. Ký ďábel! — není to má krásná švakrová?

Marie. Hahaha! kdyby jen již přijel pan švakr; sotva se ho dočkám! — Těšte se, mladý pane v postavě služebníkově. Vám nadrobím pod polívku, že se vám jí — co budete mladý a hezký — nebude již chtíti!

Vendelín. Kýho čerta?! —

Marie. Teď, Marie! přede vším rozvaž, co si za žert s jeho sloužícím uděláš?

Vendelín. To jest: se mnou?

Marie. Vidělať jsem ondyno v Praze v divadle, an se mladá dívka v podobných okoličnostech nacházela; — ale já si s ním buď cosi nového stropím, anebo toho všeho nechám! — Ten blázen za to ovšem nemůže; musí dělat, jak mu pán káže —

Vendelín. Ovšem!

Marie. Ale nadarmo se mi předce nezakuklil!

Digitized by Google

Vendelín. Toť jsem si hned pomyslil!

Marie. Štěstí ještě, že ta zpráva chtěla paní sestře srdce utrhnouti, a že se mi se vším svěřila! —

Vendelín. Tak? — Paní sestra chce mít tedy komedii? Počkej! za to si máš též zahrati s námi!

Marie. Ví Bůh, do jakých nesnadností byla bych nevědomky upadla!

Vendelín. O! nepleš, až přeskočíš!

Marie (popojde několik kroků od Vendelína). Ale ach! (Smutně.) Co tomu bude bratr říkat!? On je den ode dne divnější, nevrlejší a mrzutější!

Vendelín. Hezká je — ať mne andělé vezmou!

Marie. Nu! — kdo ví, nepřivede-li to i jeho k smíchu. — Jen dnes ať ještě nechodí pan švakr, neboť se budu na mnohý skok teprv musit připraviti!

Vendelín. Tím líp! přivalím se na tě jako povodeň!

Marie. Ale hned půjdu k paní sestře a poradím se s ní ještě jednou; onať má časem svým roztomilé nápady! (Odchází.)

Vendelín. O jen zůstaň tady! (Vyšed z besídky přeběhne na druhou stranu, a blíží se rychle, jako by právě do zahrady vcházel.)

Marie (do něho skoro vrazí). Ach! —

Digitized by Google

Vendelín (sprostě). Zdař Bůh, jemnostpaní! — nebo milostslečinko! — nebo — prosím pěkně — já tu nejsem známý —

Marie. A kdo mám bejt, nemáte-li se mejlit?

Vendelín. Kdo chcete! mně je vše jedno; mně se budete vždycky líbiti.

Marie. Zajisté? — Kdo pak jste? koho na zahradě hledáte?

Vendelín. Já jsem — Martin — ah! (Plácne se přes hubu.) Nepamětlivá hubo! — ne, Martin nejsem — já jsem — (oblíží se) vždyť pak jsem na panství Volšanském?

Marie. Na zámku barona Volšanského, mého bratra. (Stranou.) Co je to za člověka?

Vendelín. Jak?? — (Jako by se najednou nutil mluviti pansky.) Je-li možná? Vy jste slečna Marie, má drahá švakrová?!

Marie. Co slyším? — snad mám tu čest —? — Nejste Johanin bratr?

Vendelín. I ovšem! Johana Volšanská má vlastní — má jediná sestra! (Před sebe.) Teď mohu směle pravdu mluvit, žádný mi nebude věřit!

Marie (též stranou). Mně svítá v hlavě! — to je jeho sloužící? — dobře!

Vendelín. Aj, totě prosím sedmtisíckrát za odpuštění, má předrahá slečno! a objímám vás tak srdečně — (Chce ji obejmout.)

Digitized by Google

Marie. Pomalu, pomalu! — Zatím vás upřímně vítám; a jsem-li dokonce ta nejprvnější, jíž jste tu radost proukázal —

Vendelín. Ta nejprvnější jste a zůstanete!

Marie. V čem?

Vendelín. V mém raněném, horoucím srdci!

Marie. Děkuji překrásně! — Má otázka ale volá na jinou! Zda-li totiž nejprvnější jsem, kohož jste na našem zámku pozdravil?

Vendelín. Ta nejprvnější! — krom mladé opice, která mne u brány potkala, které jsem si ale hrubě nevšiml, jen abych vás čím dřív tím líp přivinul k srdci! (Opět jí hodlá obejmouti.)

Marie. O, té přednosti jsem si nezasloužila! — A na ten způsob pospíším tedy rychle k vaší paní sestře — (Odchází.)

Vendelín. Aj, posečkejtež pak ještě; mámť s vámi velmi mnoho k vyjednání! důležitosti, které se toliko nás dvou týkají — zapravmež to hned!

Marie. Toliko nás dvou? tedy musím při tom bejt?

Vendelín. Nevyhnutedlně!

Marie. Jen svým důležitostem otěže příliš nepopouštějte, a vypovězte je zkrátka!

Digitized by Google

Vendelín (se dlouho na ni dívá). Povězte mi, má kvetoucí slečno! — ale — přiznejte se upřímně! jak — jak se vám líbím?

Marie (ho od paty až k hlavě prohlídne). Hahaha! (Stranou.) Nejhorší by nebyl!

Vendelín. Vy se smějete? O! to zní v slovníku ženských sladkostí: dobře! — Nu, to mne těší — těší, tak jako vás! nebo dva lidé, kteří se na nejdýl za čtrnáct dní do manželských kleští mají dáti sevřít —

Marie. Dva lidé? (Hrdě.) Snad nemyslíte sebe a mne?

Vendelín. Sebe a vás, má přenejskvostnější!

Marie. Velmi opovážlivě! aspoň beze všeho obalu! S osobou, kterou jakživ ponejprv vidím —

Vendelín. Již dnes podruhé!

Marie. Hned o kleštích — a ještě k tomu v manželských kleštích mluviti!

Vendelín. Aj — můj Bože! snad nevíte, má kvetoucí slečno! že jsme, tak jak tady stojíme, ženich a nevěsta?

Marie. Zajisté? — nevím; od vás to ponejprv slyším.

Vendelín. Nu, to věřím! — jáť jsem schválně proto přijíždím! — Nu a — (blíží se k ní) tak snad budem moci dále o kleštích mluvit?

Marie. Ani slova! — Raděj pospěšte k mému bratru, který se na vás tak přátelsky těší —

Digitized by Google

Vendelín. O! pan švakr mi neuteče! —

Marie (stranou). Obsah vší nezdvořilosti! (Nahlas.) Jakž pak se to stalo, že jste se dříve na zahradě, než na zámku ocítil?

Vendelín. Tomu jsem se z počátku také divil. Teď to ale již pochopuji, a obdivuji mocnost nadpřirozenou, která mne sem rovnou cestou přes zeď táhla! (Oulisně.) Byla tu má nevěsta!

Marie (ousměšně). Vy musíte mít čiperný nos!

Vendelín. Nad lišku! — a mé srdce —

Marie. Máte také srdce?

Vendelín. Hm! — zeptejte se mé sestry!

Marie (stranou). Ta by za to u tebe zajisté nechtěla státi! (Odcházejíc, nahlas.) Líbí-li se vám tedy —

Vendelín. Aj, kam pak pořád pospícháte? — Já jsem se vás ve vší laskavosti tázal, jak se vám líbím? Vaše přezřetedlná odpověď byla: dobře! — Teď také dovolte, ať se i já přiznám, jak vy se mně líbíte!?

Marie (stranou). Vždy nezdvořileji! (Nahlas.) Tak asi?

Vendelín (obejde ji do půl kola). Tak, tak! — o něco větší byste měla bejt —

Marie (obnivě). To věřím! pro vás čím větší, tím lepší!

Vendelín. To ale nic nedělá! — dá-li Pán Bůh! ještě o kousek povyrostete — a ne-li —

Digitized by Google

Marie. Tedy nemůžeme být svoji?

Vendelín. Aj, proč pak ne? pro takovou maličkost se milostivý ženich, jako já jsem, nezrazí! Co se zevnitř nedostává, bez pochyby že přirozenost vnitř trojnásobně vynahradila! — A je-li to pravda, že křehkosti ženské s tělesnou nádobou rostou, tedy je malá ženská vždycky lepší, než velká!

Marie (stranou). Hlehle! pan Martin je také ostrovtipný!

Vendelín (též k sobě). Ráda by mne poslala k šípku; ale bojí se o hru! (Jde k ní, nahlas.) Zajisté, čím déle se na vás dívám, má předrahá slečno! tím více kras nalezám na vás. — Ovšem — tak, jak vás sestra má vypodobnila — tak vás nenacházím! — O! paní sestro! vy jste se musila nejméně skrz mikroskopy dívat! — Ale tomu se nedivte, má sladká slečno! má sestra časem básní, a básníci, to víte, vymalují aspoň papouška, dá-li si člověk křepelku malovat!

Marie (stranou). Ještě chvílku, a já mu hodím obě rukavičky mezi oči!

Vendelín. Pokračujmež dále. — Jak jste stará, má předrahá slečno?

Marie. To si vypočtěte sám. Narodila jsem se léta Páně, když všecko, co mužského zplozeno bylo, malomyslností nad jiné se vypínalo, a jsem

Digitized by Google

tedy nyní právě tak stará, že přejasně vidím skrze všecky přetvářky mužské!

Vendelín. Výborně! jen se při tom sama nepřetvařujte! — Nu, stáří tedy také dospělé! — Ale povězte mi, má slaďounká, proč těma očima tak divoce šíjete? Vaše oči by nebyly ty nejhorší! modré jako charpa, bystré jako elektrická jiskra — přívětivé jako jaro — a když se usmějete, slejí se tak roztomile s růžovou tváří, jako slunce s dennicí!

Marie. Mistrně! převýborně! — jen dál! dál! (Stranou.) Pan Martin se naučil roli svou jak náleží nazpamět!

Vendelín (též stranou). Tu máme marnost ženskou! Že ji chválím, již je krotší! (Nahlas.) Věřte mně, má militká slečno! že bych byl v stavu toliko k vůli těm očím si vás vzít!

Marie (po straně). Ať z toho pojde co chce, zažertovat si s ním musím! (Nahlas.) Já bych myslila, že na srdci nejvíce záleží?

Vendelín. Ano, na srdci nejvíce! Ale nejsou oči skleněná předsíň, v které se srdce jako lidský obraz v křišťálovém potoce prochází? předsíň, do níž se lze podívati, jako do chrámečku oknem? — Věřte mně, má zlatoústá slečno! oči a srdce že tak dohromady drží, jako — jako — jako kvíčala a drozd! ano, jako kvíčala a drozd! —

Digitized by Google

kdo chce kvičalu chytit, potřebuje jen drozda pověsit na rejs!

Marie. Hahaha! Překrásný obraz! srdce přirovnati ke kvičale!

Vendelín. O! k čemuž pak se ženské srdce přirovnati nedá?! a ke kvičale dokonce! — Kvičala je nepokojná, vrtkavá — ženské srdce také; kvičala je potutelná, nestálá — ženské srdce také; kvičala je mlsná — ženské srdce také; kvičala předlouho ouškłebně obletuje okolo vylíčeného oka — ženské srdce také; konečně kvičalu předce přemůže vnada; ona slítne dolů, škádlí, hraje, pochlebuje, žene se nesmyslně po lovu — a běda pětkrát! je chycena, zaškrcena —

Marie. Ženské srdce také?! — Ba Bože tak! — jak mnoho srdcí ženských již poškrtili muži!

Vendelín. Dobře se jim stává! proč nejdou na rejs!? — Tam jsou mužští volaví ptáci, zpívají důvěrně, co jim hrdlo stačí, podávají zdaleka mimoletoucím ruce, a blaze, která žena tak ještě vyslyší hlas jejich: sníží se, obletuje a —

Marie. A konečně plác! do vějíček, tak že je v lepu zamotaná i s hlavou!

Vendelín. To nic nedělá! Jen ať sebou velmi netluče, muž ji vymate zas!

Marie. Třeba jí polovic peří vytrhal a ona zůstala schliplá sedm plných let?!

Digitized by Google

Vendelín. Třeba! Časem svým se předce opět sebere; naučí se v kleci zpívati — svoboda je ovšem ta tam! — požívá zralejších rozkoší, a upamatuje se konečně málo kdy, ale toužebně, na panenský, bílestkvělý stav!

Marie (stranou). Ovej! je-li služebník tak honěn, jak obstojím s pánem!?

Vendelín (též stranou). Teď neví, co ze mne má udělat! (Nahlas.) Nu, má sladcestkvoucí slečinko! mluvte tedy důvěrně a poraďte, co mám nastražiti — rejs, čili oka?

Marie. Že se zaškrtit nedám, snad vám netřeba přísahati? ale i svého panenského peří bych ještě nerada pozbyla — pročež nic!

Vendelín. Má královno! vy žertujete —

Marie. S vámi? zajisté ne! — A — ať se vám důvěrně přiznám, do vaší klece nepůjdu nikdy! Nebo vějice, které jste vy vylečil, jsou tak hrubé, že jsou jen ještě hrubější oči za větvičky stromové je držeti v stavu! — Ostatně vám tu pochvalu a slavnou pověst na cestu dávám, že mi výmluvnost vaše až ku podivu byla, a že jste mnohem důvtipnější a příjemnější, než jsem si vás já i má paní sestra představovala! (Důkladně.) Vyvolilo-li mne nebe za paní vám, tedy mne to bude nemálo těšiti, když mi právě vy budete pokrmy a nápojem naplňovati klec! (Hrdě naň pokyne rukou a odejde.)

Digitized by Google

Vendelín. Hahaha! — rozumím ti, má spanilá švakrová! To jest: Až mne tvůj pán dostane do klece, budeš mi ty, jakožto jeho kočí, sloužiti musit? — Výborně! ačkoli nám ten žert oběma jak náleží od huby nešel! Jí proto, že se se služebníkem nechtěla zabývati, a mně proto, že bych ji byl raději tolikrát odprosil, kolikrát jsem ji hrubým hlasem urazil! — Ale hezká je! ať mně sedm kůrů andělských hude! hezká je má švakrová, jako ta nejjarnější Češka!

Výjev sedmý.

Johana, Vendelín.

Johana. Kde je — ach, kde je — Martine! — jak? co vidím? — Pro Bůh! bratře! Vendelíne!?

Vendelín. Ha! Johano! má drahá, upřímná sestro! (Běží jí s rozpiatýma rukama vstříc a objímá ji.) Jak's tady živa, má dobrá sestro? již čtyry leta neviděl jsem tebe!

Johana. Příležitě ti všecko povím. Jen ty se mi přede vším svěř, jak daleko's již pokročil v předsevzetí svém? Tvé psaní mne došlo. — Nyní mne potkala švakrová, celá jako u vytržení —

Digitized by Google

praví a stojí na tom, že mluvila s tvým — (spamatuje se) že mluvila v zahradě s tebou!

Vendelín (jako by se z prozřetedlnosti ohlížel, před sebe). Aha! já nemám nic věděti, že Marii všecko vyzradila. (Nahlas.) Až potud jsem žádného neviděl!

Johana. O tobě vlastně také není řeč! Myslí-li ona, že mluvila s tebou, tedy se s ní již Martin tvůj sešel! — Já také spěchám v tom důmění, že Martina najdu, a nacházím — tebe! a co mi ještě mnohem divnějšího, ve vlastním oděvu, ve vlastní osobě!

Vendelín. Tomu se nediv, sestro! Martin vyjel napřed, a hned doma radil jsem jemu, aby se dříve okolo zámku, v zahradě a ve dvořích potloukal, a tak nějakých zpráv o vašem zámku nasbíral. — Já právě nyní přijíždím, slyším od Martina, že všickni mého příští očekáváte, a nemeškám tedy, čím dřív, tím líp, i sebe zakukliti. — Měj se zatím dobře! já se zajisté bojím, aby nás pospolu někdo nepřekvapil —

Johana. Jen jedno ještě, bratře!

Vendelín. Ale brzo, musí-li to nyní bejt!

Johana. Řekni mi, pro Bůh tě prosím, co ti to napadlo, že's ve psaní již mému manželi o bělouších učinil zmínku?

Vendelín. Nu, aby tvůj manžel nemyslil, že mu bělouši s nebe spadli!?

Digitized by Google

Johana. Kýž by's toho byl neučinil, byl by's svůj vlastní oumysl neuvedl v nivec! — On je zlostí bez sebe, křičí, bouří a zlořečí tvému daru!

Vendelín. Jak? Totě by švakr můj první byl na světě člověk, kterého urážejí dary?

Johana. Každý jiný dar z tvé ruky byla by mu přemilostná radost!

Vendelín. Prosím tě, sestro! nemluvte všickni tak naopak! Nepsala's mi častěji sama — hned jak se's za svého manžela dostala — že je obzvláští milovník koní?

Johana. Býval! Nyní jich nemůže ani vidět, dokonce běloušů! — Kdo mu bělouše vevede v cestu, jest jeho nejouhlavnější nepřítel! — Pročež bych ti také radila, aby's mu to, jak se koli dá dělati, vyvrátil z mysli. A k tomu se ti, doufám, nejlepší udá příležitost, když mu jako Martin někde na cestu vběhneš! — Já jdu, a postarám se o to, aby se's bezpečně ze zahrady dostal. — Naše švakrová se velmi na tebe těší. Škádli ji, jak dlouho chceš; čím víc ji rozdrážďíš, tím patrněj uzříš její přirozené dary! — O vše ostatní nech se starati mne! (Odejde.)

Vendelín. Myslíte, paní sestro?! — dobřej! — A jak tajně — jak mlčenlivě! naposledy byste se mně všickni rádi vysmáli? — Mé zlaté ženušky! tenkrát je řád na mne, já se vysměji vám! — Mají mne tedy skutečně za Martina, a Martina

Digitized by Google

ża mne? *Fiat!* pojde-li z toho co mrzutého, nebo dokonce zlého, ať naříkají samy na sebe, já se za nic nevydávám! — Martina musím ale hned předejíti a se vším ho dostatečně seznámiti, a — můj pan švakr? — ten je mi k smíchu! nejkrásnější spřažení z konírny mu dávám, abych mu udělal radost; on mým darem povrhuje, proto že jsou to bělouši, a k tomu ještě jeho vlastní bělouši! — tomu ať čert rozumí! (Odejde.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství druhé.

Předsíň v zámku.

Výjev první.

J o h a n a a M a r i e vyjdou hlavním vchodem.

Marie. Divná věc, že se v á š p a n b r a t r až posavad nedává vidět?

Johana. Tomu se také divím, ač vím, že to již nemůže dlouho trvat! Co nevidět se někde okáže!

Marie. Já jsem ho aspoň po celém zámku hledala, ba i do konírny jsem vlezla, jsouc toho mínění, že se můj pan švakr ani špinavé ratejny štítiti nebude, aby nás o své nepravé sprostotě přesvědčil!

Johana. Aj, aj! panno sestro! jen se n e p r o z r a ď t e! P ř í l i š n á dychtivost vám na čele hoří!

Digitized by Google

Marie. Já to sama nepochopuji! Co jsem s jeho nestydatým Martinem mluvila, je mi, jako by mně čarodějníci udělali! Každá žilka ve mně hraje, krev se mi zejmuula, a vítr půlnoční rozesílá po celém těle plápol!

Johana. Pro Bůh! snad se vám služebník nezalíbil?

Marie (v rozpacích). To ne — ale — jeho neohrozytedlná — jakž pak bych to honem nazvala? — prostořekost! — věru! mne nanejvejš roznítila! — Několikrát mne tak rozpálil, že bych byla na jeho zevnitřní rouno zapomněla a otevřela mu u zahrady dvéře! — A předce si zapírati netroufám, že mne svou blyštěcí výmluvností častěji až zarazil! Jazyk má ohebný jako vrbový prut a mysl ourodnou jako mladý štěp! — Věřte mně, bude-li také pán tak dobře roli svou hráti, jako služebník, tedy se tenkráte — čeho jsem již dávno byla žádostiva — do sytosti nasměji! — Až potud se toliko sama na sebe horším, že jsem si na něj několikráte tak nakvašeně vyjela; tak jsem si snad již v pramenu několik překvetoucích žertů zkalila!

Johana. O! v sítích, pane bratře! též i já se na tvůj boj přenesmírně těším! Ať's potrestán za to, že se opovažuješ pod praporcem rozpustilosti zkoušeti pohlaví ženské! — Jen bych ráda viděla, aby se to ještě dnes skončilo.

Digitized by Google

Marie. Jak? — chraniž Bůh! několik neděl to musí trvat! — A proč již dnes?

Johana. Proto že je zejtra mého manžela svátek, a já se již celého půl leta těším, že se budeme v tento den vespolek radovat!

Marie. To nic nedělá! My budeme vědět, na kom nám více záleží, na pánu-li, čili na služebníku? A bratr můj? – ten se rád na pijáky dívá, a pan Martin se bezpochyby také raději v pivováře omrkne, než v císařské knihovně! — Hola! slyšíte ho?

Johana. Ba Bože! opět přichází s povykem a hřmotem, jako bouřící vichr! — Kýž by bylo možná do zejtřka všecky bělouše jedním prutem vyčarovati z Čech!

Marie. Pryč! pryč! — již je tady! (Odběhnou v levo.)

Výjev druhý.

Baron sám.

Baron (rozhorlen). Já je nechci, nesmím, a nebudu vidět! — Přináší-li mi pan švakr více takových radostí, tedy budu brzo litovat, že jsem tak bratrsky po něm toužil! — O! ta pověst o něm, jako o pacholeti již chodila, že rád lidi

Digitized by Google
OR INS OXFORD

škádlí a nesváry budí; ale že i v e m n e vzbuzuje prchlost, než mne ještě viděl, jest důkaz buď velké lehkovážnosti, nebo nedostatku srdce! — To by mi ještě scházelo, abych si bělouše do vlastní konírny nasadil! Plamínek bych hasil na sedlákovu poli, a pod svou vlastní střechou bych rozfukoval oheň! — Ne! celý zámek mi svědectví vydá, že již ani bílých králíků nevytrpím v domě! — Ta ubohá zvěř se již za mých otců mezi barony Volšanskými umístila, můj nebožtík bratr s nimi míval outrpnost a radost — teď? — kdo ví, kde který usoužen odpočívá!!

Výjev třetí.

J a k u b, b a r o n.

Jakub (spěšně). Ah! — (jako by ducha popadal) milostpane! — neračte se hněvati; ale to je neslýchaná novina!

Baron. Co je? mluv!

Jakub. Něco, co se ve světě panském jakživo ponejprv přihodilo!

Baron. A tobě to svěřili?

Jakub. Vy byste za to dukát dal, kdybyste si na to jen z d a l e k a pomysliti mohl!

Digitized by Google

Baron. Může bejt!

Jakub. Já bych pro váš dům umřel, milostpane! pročež vám to také za horka přináším!

Baron. Nu?

Jakub. Račte si rozvážiti! pan švakr — naší nejmilostivější jemnostpaní milostivý jemnostpan bratr —

Baron. Je tady?

Jakub. Ano! je tady —

Baron. To je dobře. S radostí ho obejmu; ale bělouše ať pošle opět, odkud přišli!

Jakub. O! to ještě není všecko, milostpane!

Baron. Co ještě?

Jakub. Ku podivu věci! Milostpan švakr není vlastně pan švakr!

Baron. Nu, a co je?

Jakub. To je jeho sloužící!

Baron. Jak? troupe! snad myslíš, že nerozeznám švakra svého od jeho sloužícího?

Jakub. Ovšem žeť ne! Jen mi dejte vymluvit, milostpane! onoť je to až k zbláznění! — Služebník je pánem, a pán je služebníkem!

Baron. A ty's blázen! — Kdo ti to povídal?

Jakub. Milostpaní!

Baron. Baronka? — kdy — kde?

Jakub. Před chvílkou si to povídali s jemnostslečinkou na zahradě, a já jsem poslouchal.

Digitized by Google

Baron. Chlub se se štěstím, že jsem na tebe nepřišel! Já bych ti byl uši roztřepil, jako šipkový list, aby's podruhé neposlouchal! — Co mluvily?

Jakub. Pan švakr nechce, abychom ho hned z počátku tady poznali. Proto vzal na sebe oděv sloužícího, a služebníka zakuklil do svého!

Baron. Jak?

Jakub. Tak přijde za malou chvilku pán opovídat kočího.

Baron. Člověče! je to pravda?

Jakub. Pod nebem nenajdete, milostpane! nic tak věrného, jako mé uši, a ty to slyšely! — Také to musí být pravda; nebo slečinka již se svým panem švakrem na zahradě mluvila!

Baron. S pánem, nebo se služebníkem?

Jakub. Se služebníkem!

Baron. Dobře. Ať přijde. Budu k němu jako k služebníku mluvit, a poděkuji se mu na ten způsob nejlépe za jeho čtverhlavý dar! — Jdi!

Jakub (který za své tajemství odměnu očekává, otálí). Viďte, milostpane! to stojí za to?

Baron. Co?

Jakub. To tajemství! — Jestiť to předce někdy dobře, když člověk na všecky strany uši nastrčí!

Baron. Ještě jednou: ode mne se nenech postihnout! Tenkrát ti to prominuji, proto že mi to samému na škodu není. — Jdi!

Digitized by Google

Jakub (stranou). Židovská skoupost!! (Odejde.)

Baron (dívá se za ním). Ten člověk každodenně patrněj na jevo dává, že není, zač jsem ho přijal! — Věrný prý bude až do smrti! — Věru! tak věrný, že by svému bližnímu kůži přes hlavu stáhl, aby se jen zachoval mně! Tohoť dává na mých poddaných patrný důkaz! Kdyby se sedlákovi topilo jehně, poradí mu, aby pro ně ovci poslal, a přišel tak o obé! — (Dupne.) Není předce přes Martina! — To jest to, co nám závidí lid sprostý? že částokrát sluha nejposlednější přehrozný díl naší blaženosti buď zkaliti, anebo dokonce zmařiti v stavu! — Ať se mi do zejtřka navrátí Martin, a veřejně se pět svátků svého života odříkám!

Jakub (se vrátí). Neračte se horšit, milostpane! — vím, že jste dnes těžkým břemenem svého panství obsklepen, a chtěl jsem je také na místě odbejt —

Baron. Koho?

Jakub. I, ten neodbytný lid! — Stojí venku Hlušický rychtář, ještě s jedním hraná — sousedem! — chtěl jsem říci — a chtějí s vámi živou věcí mluvit! Není je možná v tichosti odbejt.

Baron. A proč by's je odbejval?

Jakub. Inu! — neračtež zapomenouti, milostpane, že jemnostpan švakr —

Digitized by Google

Baron. Jemnostpan švakr tu ještě není! a kdyby tu již stál, tedy by se posadil a počkal, až bych svého rychtáře odbyl. — Pusť je sem.

Jakub (odcházeje). Čertovo dílo! ten chlupáč by mi to byl musil draze zaplatit! (Odejde.)

Baron. Moji dobří lidé mi bez pochyby přinášejí k zejtřejšku své celé obce srdečnou vůli — a já bych je dal odbejt? Nevlídný chlap!

Výjev čtvrtý.

Vlk se svým sousedem, oba v oděvu svátečním. Baron.

Vlk. Pochválen budiž Bůh! milostpane —

Baron (jim vstříc). Vítám vás, rolníci! srdečně vás vítám! — aj — zajisté! tebeť dobře znám, ty's rychtář Hlušický!

Vlk. Jsem — milostpane! (Políbí mu ruku.)

Baron. A to bezpochyby tvůj soused?

Vlk. Můj protější soused Havránek. — Ten samý, milostpane! co před dvěma lety vyhořel, a co jste mu dříví i opuku na novou chalupu darovali —

Sedlák (políbí baronovi ruku).

Baron. Co mi nesete potěšitedlného?

Digitized by Google

Vlk. Bůh ví — milostpane! — to nejlepší, co máme!

Baron. To bude zajisté velmi mnoho!

Vlk. Milostpane! přicházíme ve jmenu veškeré obce — já prý mám mluvit za všecky — tak se usnesli — ale — ví Bůh! že nejsem v stavu vyslovit to tak jak to v našem srdci zapsáno — ale zejtra, milostpane! zejtra se shromáždíme všickni v kostele — Bůh na nebesích nám bude dobře rozumět! (Slzy mu vyhrknou z očí.)

Baron. Já vám děkuji — upřímně vám děkuji! vám a všem sousedům vašim! Již jako pachole jsem o Hlušicích všecko dobré slýchával, to vám budiž důkazem, že vás otcovsky miluji! Podejte mi příležitost, a denně se přesvědčíte o tom. Je-li z vás někdo u veliké nouzi, nelitujte mých důchodů!

Vlk. Dobrotivý pane! Vy jste ještě tak mladý, a již se pomalu všecka srdce k vaší milosti stýkají, která váš nebožtík jemnostpan otec umíraje bral s sebou! — Zejtra je váš svátek — pro Čechy a rolníky slavný den. Boží požehnání se patrně okazuje na polích i lukách; vy se staráte, abychme toho, co nám nadělí Bůh, v pokoji a svornosti užili —

Baron. To je má čest a největší radost! — Povězte to všem sousedům!

Digitized by Google

Vlk. My to s vděčností poznáváme, milostpane! my nejsme bez citu; — ale — jak se máme odměnit? — Aspoň nějakou radost chtěli jsme vám udělati —

Baron. Buďte zejtra veselí, a já se budu radovati s vámi!

Vlk. Sjednoceně jsme se usnesli — milostpane! nezavrhujte náš sprostičký dar —

Baron. Nikoli! co mi vaše dobromyslnost podá —

Vlk. Sousedé se sběhli ke mně na radu — je tomu teď tři leta — já jsem jim poradil, všickni uposlechli, a dnes je pravý čas! — Jestiť nám všem povědomo, že jste milovník čistého koně — tenkrát se vám ztratily nejmilejší dva páry — my jsme to lehce sebrali a dochovali jsme vlastní rukou čtyry bělouše —

Baron (se lekne). Jak?

Vlk. Třileté, jeden jak druhý, hlavy si nosejí jako panny, do sebe jdou jako ovce — milostpane! radost z nich budete — radost z nich musíte mít!

Baron (před sebe). Což zlý duch již i tyto sprosťáky nakazil!? (Nahlas.) A to's ty své obci poradil?

Vlk. Já, milostpane! — sousedé mi také za to všickni děkují.

Baron (mumlaje skrz zuby). Ale já ne!

Digitized by Google

Vlk. Milostpane! až s nimi ponejprv vyjedete, udělejte nám tu nesmírnou radost, a jeďte skrz naši ves!

Baron (do sebe). Skrz peklo horoucí!

Vlk. My vyběhnem všickni na náves, od pastuchy až na mne —

Baron (sám na sebe). Já jsem blázen, ale uzdraviti mne jest nemožná věc!

Vlk. Kterého jsem já vychoval, nepovím — ale — poznáte ho, milostpane! až pojedete okolo mého statku — všecky tři ostatní potáhne do mých vrat! a zná mne na pět tisíc kroků, proto že jsem mu z ruky dával žrát —

Baron. Nu ano! dobře jste udělali! také vám za to děkuji — váš oumysl byl chvalitebný — ale — bělouše! — bělouše nepřijmu!

Vlk. Milostpane —

Baron. Ne, ne! bělouše nepřijmu!

Vlk. Tři leta jsme se na to těšili —

Baron. Jsou mi příliš mladí — a — děje se to s nesmírnou vaší škodou — podržte si je aspoň několik let ještě — vorejte s nimi, dovezte syny a dcery do kostela, až je budete ženit a vdávat, jen mně s nimi nechoďte na oči!

Vlk. Milostpane! neračte se hněvat, ale — já bych nesměl dnes ani pozejtří do Hlušic! a zejtra — Bůh milý ví! by nám radost ani ze srdce nechtěla —

Digitized by Google

Baron. Radujte se, buďte hodně veselí — ale bělouše nepřijmu! — Chcete-li mne obdařiti, a tak stkvostně obdařiti, prodejte je, a kupte za to nejpotřebnějšímu sousedu živnost; mně ho sem zejtra přiveďte, já mu dám tu nejtučnější krávu ze dvora, a vyčastuji ho rytířsky! Jděte — jděte! ani slova již! o mne se otírá nemoc — opusťte mne! pozdravte celou obec!

Vlk. Když tedy není jináč — pojď, Havránku! zejtra ale musejí všickni sousedé, a bělouši zároveň s námi! (Odejdou.)

Baron. Co se to dnes se mnou děje? kam se obrátím, na koho se podívám, všecko mi mou nešťastnou prchlost na mysl uvádí! — Kdyby mi ti lidé kůře byli přinesli, já bych ho byl vlastní rukou napájel, tak srdečně mne pohnula dobrá sprostota jejich! — ale bělouše, již podruhé bělouše! já se ještě zblázním pro samé bělouše!

Výjev pátý.

Jakub, baron.

Jakub. Jemnostpane! — již je tady —
Baron. Kdo?
Jakub. Pan švakr!

Digitized by Google

Baron. Kdo je to? služebník, čili pán?

Jakub. Pán, v oděvu sluhovu, přichází opovídati služebníka v oděvu panském!

Baron. Dobře. Ať přijde!

Jakub. Podivíte se mu, milostpane! tak je ku kočímu podoben, jako husar k vojáku!

Baron. Mluvil's s ním?

Jakub. Hodnou chvílku! Ptal se mne na jakousi Dorku, která prej někdy na našem zámku sloužila — potom na tu rozbouranou kulnu —

Baron. Divná věc! — Pošli mi ho sem!

Jakub (odchází). Teď si budu na druhé straně hleděti štěstí.

Baron. Ten kráčí zvolna a prozřetedlně! ba i s čeládkou se zabývá, aby tím mistrněj dovedl přetvářku svou — a předce je již prozrazen!

Výjev šestý.

Martin, baron.

Martin (vejde celý bledý; jak mile barona uvidí, zarazí se a jako zkamenělý se naň dívá).

Baron (se náhodou ke dveřím obrátí, lekne se ho jako ducha a vyvolá silně:) Nebesa! co vidím?

Digitized by Google

Martin (se všemožně přičiňuje, aby změnil hlas). Milostpane! — Vendelín z Bělorodu mne posílá k vám — a — nanejdýl za čtvrt hodiny že ponavštíví vás —

Baron (stranou). Co se dnes se mnou děje? Krev se mi zejmula v těle a obrazy nejprotivnější vysýlá mi v cestu. (Nahlas.) Můj švakr? — vítejte mi! — (Do sebe.) Kdyby na tom nestálí, že je to můj švakr, přisahal bych, že vidím Martinovu tvář!

Martin (též stranou). Nebude-li dlouho na mne mluvit, uteču!

Baron (nahlas). Ví-li pak již baronka?

Martin. Sotva! Ale ostatní všickni vědí —

Baron. Co?

Martin. Že jsem já tady.

Baron. Ty's tedy ve švakrově službě?

Martin. Jsem, milostpane!

Baron. Pojď pak blíže! (K sobě.) Ať mne nebe tresce! to je můj Martin! — Jsi již dávno u Vendelína z Bělorodu?

Martin (se zarazí). Dávno-li? — dávno! my jsme spolu vyrostli!

Baron (stranou). Aha! — věřím, věřím! snad i v jedné kolebce! — ale — mně jde hlava kolem!

Martin (též stranou). Mně je hůř, než tenkrát, jak po mně střelil!

Digitized by Google

Baron. Vendelín mi dal čtyry bělouše přivesti — tyť o tom nepochybně také budeš věděti?

Martin. I arci, milostpane! — jáť jsem je přivedl!

Baron. Ty? — tedy buď tak dobrý, sedni na ně, kde je najdeš, a odveď je zas!

Martin. Kam?

Baron. Kam chceš! čím dál, tím líp! (Do sebe.) Totě ku podivu! já to nevydržím!

Martin. Nerozumím vám, milostpane! — což naše bělouše nechcete?

Baron. Nechci.

Martin. A proč?

Baron. Proto že — (Blíží se k němu, náhle se však zarazí.) To není možná! ani se podívati na něj nesmím! — (Nahlas.) Zkrátka, já je nechci. Můj pan švakr mi již svou šetrností radost způsobil, jeho dobrá vůle převáží dar přenejstkvostnější; pošle-li mi ale ještě jednou bělouše na panství, tedy — tedy mu je dám zapřáhnouti do jeho vlastního vozu, a může s nimi jet, odkud přišel — rozumíš!

Martin. Já mu to povím. Ale — můj dobrý Bože! milostpane — vyť jste se přehrozně změnil!

Baron. Změnil jsem se? — tedy jsem někdy jiný býval?

Martin. Aj — nu! — lidé praví, koně že jste více miloval, než milostpaní baronku! a bělouš

Digitized by Google

že vám byl nade všecko! — Sám prej jste také míval čtyry bělouše, kterým nebylo daleko široko rovno!

Baron. Nebylo! nebylo! neboť byli z konírny satanášovy!

Martin. Nu, a za tyhle se také nesmíte stydět, milostpane! — ne, ne! Bůh ví! styděti se za ně nesmíte — to já musím nejlépe vědět, já s nimi již sedm let jezdím!

Baron. Jezdi tedy, až i z tebe bude běloušl jen čím dál, tím líp od mého panství! (Stranou.) Já jsem okouzlen!

Martin. Ale podívat se na ně předce můžete —

Baron. Až se budou s mým panstvím loučiti, ano!

Martin. Věřte mně, milostpane! že jste takových běloušů dlouhá čtyry leta neviděl!

Baron (ho měří). Čtyry? — nic víc?

Martin. Pět let tomu ještě zouplna není — až v druhou neděli po svatém Duchu —

Baron (napnutě). Co? člověče! čemu není ještě pět let? a čemu bude pět let v druhou neděli po svatém Duchu?

Martin. Co — co — co jste takových běloušů neviděl —

Baron. A tak divného svatého, jako's ty! (Stranou.) Vzal si ďábel tak strastný žert, já jsem s trpělivostí u konce!

Digitized by Google

Martin (pro sebe). Ať mne běloúš kopne, nezná-li mne již!

Baron (přejde as dvakrát pokoj, pak odhodlaně k němu). Vendelíne! několik slov v důvěrnosti. — Nedívejte se tak divoce na mne. Máte být můj švakr — tak se praví, já tomu mile rád věřím, a srdečně vás do svého zámku vítám!

Martin (na něj vyvalí oči). Jak?

Baron. Nepřetvařujte se déle, já vím o všem! — Svěřil jste se neprozřetedlně své sestře, ona s tím nedobře zacházela, a služebník to donesl mně! — Ostatně buďte ubezpečen, k jakémukoli cíli a konci jste byl předevzal zakuklenou cestu, že vám toho nejmenšího nepřekazím; jen se mnou mluvte důvěrně!

Martin (se vždy po pokoji ohlížel). Milostpane! mluvíte se mnou, nebo s některým oknem?

Baron. Prosím vás, shoďte se sebe již zbytečnou larvu! Slyšíte, že vás znám, že jste můj švakr, že vás od srdce rád na svém zámku vidím —

Martin. I — to mne těší, milostivý pane! — ale — Pán Bůh s námi a zlé pryč! o vás se otírá jakási málomyslná chvíle?

Baron (do sebe). Nebylo by divu!

Martin. Můj milý Bože! což jsem k vašemu panu švakru podoben?

Baron. O! vy jste, tak jak tady stojíte, k hrozným lidem podoben!

Digitized by Google

Martin. K žádnému jinému, než sám k sobě.

Baron. To jest: k Vendelínu z Bělorodu! Přestaniž marná pře a —

Martin. Ale — milostpane! ať s medvědy tancuji v závod —

Baron (prchle). Nuže! — ty nejsi můj švakr? Kdo jsi? Pravdu, pacholku! vypustíš-li jen slabiku nepravou, na tvého bělouše tě uvážu a veštvu do těch nejhustších roštin!

Martin (pro sebe). Svatý Ivane! kdybych to byl věděl, raděj bych byl jeho švakrem!

Baron. Nevymejšlej marnou lež, mluv!

Martin. Pro Bůh! netrapte mne — já jsem služebník!

Baron. Až potud pravda. — Jak dávno's v službě mého švakra? — u tohoť sloužíš?

Martin. U vašeho pana švakra, milostpane! — to ví Bůh!

Baron. Jak dávno?

Martin. Dávno — dávno!

Baron. Nebyl's nikdy na mém zámku?

Martin. Nikdy — já — já o tom aspoň nevím —

Baron (přísně). Jak pak se's mohl po jakési Dorotě ptát, která tady někdy sloužila?

Martin. Ah! — i — ano — ta Dorota — (Stranou.) Čertova Dorota! teď je všemu konec —

Baron. Mluv! odpovídej!

Digitized by Google

Martin. Nemejlím-li se — Dorota byla má sestřenice — ano! má sestřenice byla — a — ví Bůh jak sem přišla — odtud se často po mně ve světě sháněla — ještě minulý týden mne vzkázala pozdravovat!

Baron. Jak? — minulý týden?

Martin. Ano, ve středu nebo ve čtvrtek — již dobře nevím —

Baron. Víš-li pak, blbe! že tato Dorota již před dvěma lety umřela?

Martin. Umřela?! před dvěma lety? — Pán Bůh jí dej nebe! — prožluklá Dorota, tedy mne přelhala!

Baron. A ty's přelhal mne! — Prominuji ti to sice, ale jen tak dlouho, dokud se můj švakr neokáže. — Pak, pamatuj si to! pak budeš mluviti pravdu, anebo tě i s bělouši z brány vypráskati dám! (Divoce odbíhá, když je již na prahu postranních dveří, vrátí se zas a blíží se v dobrotě k Martinovi.) Pane švakře! jak vás takové pošetilosti těšiti mohou?

Martin. Pro Bůh vás prosím, milostpane! — vy ze mne také blázna uděláte!

Baron. Odpusťte mi, čím jsem vám v prchlosti hrozil — věru! kdybyste znal stav, v kterém se prsa má v tomto okamžení nacházejí, nedivil byste se tomu, a srdečně byste mne politoval!

Digitized by Google

Martin I milostivý pane! já jsem vám již dávno všecko odpustil —

Baron. Škádlete si manželku, mou sestru, dokud se vám líbí — přisahám vám, že budu se vším mlčet —

Martin. Milostpane! a kdybyste mne na tom místě česnekem zastřelil, já zůstanu předce služebníkem!

Baron. Tedy odejdi! a nikdy mi již na oči nechoď!! (Odběhne.)

Martin. Pán Bůh s námi a zlé pryč! můj bývalý pan baron blázní! — Pán se mi ovšem o něčem zmínil — „budou-li tě za mne držet“ — ale to byl jen žert! a nepochopuji, j a k by mne mohl někdo za jemnostpána mít? — Bohu chvála! že již odešel, a já jsem opět na svobodě! — Jedné chvíle jsem nemyslil jináč, než že mne zaškrtí! Již se mu počínalo v očích právě tak jiskřit, jako tenkráte, když se nám bělouši splašili a on po mne střelil!

Výjev sedmý.

Marie, Martin.

Marie (vyběhne prostředními dveřmi). Nikde ho není vidět — ach! — tu je!

Martin. Nu? čeho se lekáte, slečinko?

Digitized by Google

Marie (stranou). Smělosti! neopouštěj mne!

Martin (též stranou). Vždyť pak mne snad nezná ještě?

Marie (směle). Koho hledáš, příteli?

Martin. Žádného. Již jsem našel.

Marie. Koho?

Martin. Barona Velšanského, co mne k němu pán poslal.

Marie. Kdo pak jsi?

Martin. Věrný kočí Vendelína z Bělorodu.

Marie. Aj? Vendelín je tedy tvůj pán?

Martin. Ano. Milostpan baron mi to nechtěl věřit.

Marie (pro sebe). Dobře měl!

Martin. A je to předce pravda!

Marie. Já nepochybuji. — Slyš, příteli! ty by's mi mohl velkou službu proukázat.

Martin. Od srdce rád.

Marie. Odměna hojná tě nemine.

Martin. Tím líp!

Marie. Ale tvůj pán se nesmí ani slova dozvědět!

Martin. Měla-li by z toho mrzutost pojít, tedy mu to beztoho nepovím!

Marie. Výborně! — Znáš-li pak svého pána jak náleží dobře?

Martin. Jako sebe samého.

Digitized by Google

Marie (stranou). To věřím. — Tedy ti také jeho křehkosti nepovědomy nebudou?

Martin. Jeho křehkosti?

Marie. Ano. Jeho marnost, prchlost, nestálost, prostopášnost, lehkovážnost —

Martin. Slečinko!

Marie. Tvůj pán se chce ženit?

Martin. Může bejt —

Marie. A chce ženskou outlost lovit do přehrubé sítě — to nejde!

Martin. Tomu já nerozumím!

Marie. Chce stříleti na orlici, a nemá ani na křepelku nabito — chyba lávky!

Martin. Tak bych také soudil!

Marie. A kdyby ho ještě s to bylo; ale tak! mnoho na něm není!

Martin. Proč?

Marie. Není dobrého srdce!

Martin. To si vyprosím!

Marie. Klame lidi, kde se s nimi sejde —

Martin. To není pravda!

Marie. A není na tom dost! svého služebníka také učí lichvě!

Martin. Jak? — u všech černých! — mne?

Marie. Na svém panství páše všelijaké hříchy —

Martin. Lež!

Marie. Každá selská dívka ho zná!

Digitized by Google

Martin. To je pravda, mne také!

Marie. Jednu prej si dokonce na zámek vzal —

Martin. To je Žofička — dobrá duše!

Marie. Lidé prej se mu zdaleka vyhýbají!

Martin. Když jede v kočáře? musejí! chtějí-li, abych je nezajel!

Marie. Před dvěma měsíci odvedl rolníku dceru, žádný neví kam.

Martin. To také není pravda!

Marie. Jediné dítě —

Martin. Ďábelská lež!

Marie. Otec pro ni pláče —

Martin. Proč pozbyl rozum!

Marie. Matka padla do nemoce —

Martin. Kdo ví, proč!

Marie. K tomu ke všemu se tvůj pán ještě směje!

Martin (rozzloben). A kdybyste mi každou písmenu dukátem zaplatila, to není pravda! Kdo vám sem takové utrhačství donáší, musí nemít ani tolik rozumu, co bych na klesák napichl!

Marie. Aj, tyť se ho tak horlivě ujímáš, že by divu nebylo, kdybych za to měla, ty sám že's Vendelín z Bělorodu?

Martin. Ano, již podruhé, ne? — Ale to mne již rozpálilo! já jsem poctivý chlap a sloužím poctivým lidem! — Nelíbí-li se vám můj pán, neberte si ho; ale pomlouvat ho nedám!

Digitized by Google

Marie (stranou). Onen byl příliš chytrý, ten se staví příliš hloupý! (Nahlas.) Nu, nu! horšit se proto nemáš —

Martin. I, vždyť je pravda! — A vy, slečinko! — kdybych byl vámi, ani bych se s takovými báchory nenosil! — Jste tak hodná, ušlechtilá, a posloucháte každého utrhače!

Marie. A já — kdybych byla jistou osobou, jistým mladým pánem, chodila bych rovnou cestou, a nezpytovala bych lidi po všelikých oklikách! Nezalízala bych do maškar, kde je všecko na vlastní tvářnost zvyklé, a nedala bych se vysmáti tam, kam se za největší vážností ženu! — Styďte se! Jste ostatně tak hodný, šlechetný mládenec, vidíte, an vám všude ramena otevřena jsou, a potloukáte se v nehodném rouše po kuchyních, konírmách a kulnách! hahaha! (Odběhne.)

Martin (se dlouho za ní s otevřenou hubou dívá). Tak? — teď se tomu již nedivím, že tak bohaprázdně o mém pánu mluvila! Její rozum dostává také kašel, a takoví lidé jakživi nevědí co mluví! — Brzo ty, brzo vy — jistá osoba — jistý mladý pán — vyrybiry! co si z toho mám vybrat?

Digitized by Google

Výjev osmý.

Jakub, Martin.

Jakub (vyjde hlavními dveřmi). Viktoria! tu je sám jediný! — Milostpane! máte-li jen minutku nazbyt — poslechněte dobrého přítele —

Martin (se naň dívá, pak okolo sebe). Co chceš, Jakube?

Jakub. Něco nad všecko znamenitého vám vyjeviti, milostpane —

Martin. Mluv, dokud se ti líbí, já rád poslouchám; ale co chceš s milostpánem? vždyť tu mimo nás dva žádného není?

Jakub. Aj — hehe — vy sám, milostpane!

Martin. Já? — blázníš? — já jsem sloužící, tak dobře jako ty.

Jakub. Hehe! sloužící? — ano! — ale tak dobře jako já? — nikoli! — Ovšem, prozřetedlnosti nikdy nezbývá, a kdo chce v zimě sladké jísti, musí v letě cukr přísti, staré přísloví! — Ale — nelekejte se — náhoda mne dnes několikrát objmula, a chce mne samým štěstím opit! — Já vím všecko! — čemu se nesmíte divit; neboť to již v zámku všickni vědí!

Martin. Co?

Jakub. Že ráčíte vy býti milostpán z Bělorodu.

Digitized by Google

Martin. To vědí všickni v zámku?

Jakub. Všickni. Milostpan baron, paní baronka, slečna, já —

Martin. To je divná věc; já o tom nic nevím!

Jakub. Aj — hehe — nyní o tom tedy také víte! — Já jsem byl hned v povětří, a sháněl jsem se toliko po příležitosti, abych vám o tom, milostpane! zprávu dal.

Martin. Jdi mi do pekla s jemnostpánem!

Jakub. To byste se byl konečně do pekelných těsností dostal!

Martin. Já jsem již v těsnu až po bradu, neboť jsem se mezi samé blázny dostal!

Jakub. Já jsem toho nebyl v stavu oželit! a — nedělám to snad ze zisku — chraniž Bůh! — já nejsem tak na peníze —

Martin. Však já ti nic nedám!

Jakub. Milostpán ti to může jinou stranou vynahradit — pomyslil jsem sám u sebe — a byť by toho nebylo, tvá povinnost je, bližního napomenouti, má-li se do jámy smeknout.

Martin. To je chvály hodno! jen kdyby si's byl něco moudřejšího vymyslil. — Pověz pak mi, pro Bůh tě prosím, co ti to napadá s tím milostpánem? přiznej se mi, Jakube, upřímně — jsem-li pak podoben k milostpánu?

Digitized by Google

Jakub (rozmrzelý). E! nynějších časů se nalézá velmi mnoho lidí, kteří k tomu podobni nejsou, zač je míti musíme! Ale vy jste milostpán, budete milostpán a zůstanete milostpán! (Odejde.)

Martin. Tak? — teď je čas, abych utek'! — Je-li pak to všecko jisto, anebo si se mnou lucifer na cukababu hraje? — Přijde-li mi ještě někdo do cesty a bude mne mermomocí nazývati milostpánem, tedy budu opravdu milostpánem, a vyrvu mu za vlasy!

Výjev devátý.

Vendelín, Martin.

Vendelín (vyjde hlavním vchodem). Martine! — zevlíři! kde tě čert má?

Martin. Já sám nevím, kde jsem!

Vendelín. Snad's podnapilý?

Martin. Samou žlučí! — Pro Bůh vás prosím, milostpane! vyplette mne z toho bahna!

Vendelín. Nu? vždyť stojíš na suchu?

Martin. A předce nemohu z místa! Nebylo by divu, kdybych byl již o všech pět smyslů přišel!

Digitized by Google

Vendelín. Co pak se ti stalo?

Martin. Nelekejte se, milostpane! tady v zámku pozbylo všecko rozum!

Vendelín. Oho! má sestra také?

Martin. Paní baronku jsem ještě neviděl; ale ti ostatní jsou všickni hotoví blázni!

Vendelín. Hahaha! pročpak?

Martin. Tu mne jeden po druhém popad' a nutil mne ďábelskou mocí, abych byl milostpánem!

Vendelín. Hahaha! nu, a ty?

Martin. Já to každému vykládám, že by tomu moji bělouši porozuměli — nadarmo! žádný mi nechce věřit!

Vendelín. Nechal's je ale konečně při tom?

Martin. Vždyť jsem musil! — A již mi nečinil žádný hůř, jako slečna!

Vendelín. Má švakrová? hahaha! to věřím! — Nu?

Martin. A! až je to hanba a hřích vypravovat!

Vendelín. Z toho si, milý Martine, nedělej nic! Mně se neděje lépe. Buď jen ochotný, trpělivý, a nech ze sebe udělati, co se komu líbí.

Martin. I pro mne! — Ale co z toho konečně pojde?

Vendelín. Tisíc radostí! — tak aspoň doufám.

Martin. Pán Bůh dej!

Digitized by Google

Vendelín. Nyní jdi, ať nás pospolu nepřepadnou. — Neodcházej ale ze zámku, abych se tě dovolal, budu-li tě potřebovat.

Martin. Já jdu rovnou cestou na zahradu. Tam se aspoň mohu schovat, bude-li se ke mně někdo z těch malomyslných blížit! (Odejde.)

Vendelín. Já jsem sám žádostiv, jak se ten zmatek skončí! Má roztomilá švakrová se ponejprv durdila, a podruhé jsem ji již mohl obvinouti okolo svízu! — Byla by to ale přerozkošná příhoda, kdybych já na ní jako sloužící vyloudil srdce, tím více by mne potom jako pána milovala! — Ale jak? — dlouho-li to ještě může trvat? — Dostane-li se to tajemství mezi čeleď, tedy se to švakr dozví, a ten udělá všemu konec! — Slyš! někdo přichází! — kdybych věděl, kdo? — Nechť je to kdo chce, zůstanu tady!

Výjev desátý.

Baron, Vendelín.

Baron (vyjde z postranních dveří a chce hlavními ven).

Vendelín (ho sotva zočí, běží mu, zapomenuv se, upřímně vstříc). Bohu chvála! můj drahý pane švakře! (Chce ho obejmout)

Digitized by Google

Baron (ho od sebe odstrčí). Jen tam zůstaň, můj drahý pane kočí! — Chtějí-li s tebou ženské na blázny hrát, najdeš je bez pochyby na zahradě. — Mně dnes není do žertu! (Odejde.)

Vendelín. Jak? — devět ďáblů a půl pekla! pan baron ví o všem? — A, fi! to jsem měl vědět! — Hahaha! kdo ví, že jsme se s panem švakrem dnes ponejprv viděli, a patřil na to laskavé objetí, ten by snad zůstal ještě zkamenělejší, než Lotova žena, když se proměnila v sloup!

Výjev jedenáctý.

Jakub, Vendelín.

Jakub (se přiloudí). Aha! — počkej! na tobě si vyleji zlost!

Vendelín. Pojď blíž, příteli! — Kde je baronka?

Jakub. Mezi baronkami!

Vendelín. Tedy není sama?

Jakub. Nevím.

Vendelín. Jdi se zeptat.

Jakub. Kdyby někdo jinej poroučel, kdo ví, co bych neudělal! (Sedne si.)

Vendelín. Proč mně k vůli ne?

Jakub. Proto že tu nejsem k tomu, abych lecjakémus bídáku posluhoval.

Digitized by Google

Vendelín. Jak? — S kým mluvíš?!

Jakub. S jemnostpanem kočím!

Vendelín. Troupe!

Jakub. Hou, hou! pomalu s tím kordem! — Na mne's ještě nedorostl! Známeť tě, že's osel ve lví kůži! škoda jen, že nemůžeš schovati velkých uší! hahaha!

Vendelín. Co? (Stranou.) I ten to již ví? — prozřetedlně! (Nahlas.) E — slyš tedy, bratře! — dobře máš — já jsem toliko sloužící — ale já musím bejt pánem!

Jakub. S Pánem Bohem! jen mně neporoučej, sice ti okáži, kde tesař díru nechal!

Vendelín. Blázínku! játť nemohu za to. Co mi pán poroučí, to musím konat!

Jakub. Tvůj pán? — ty máš také pěkného pána, u toho bych rád sloužil!

Vendelín. Co pak mu schází?

Jakub. Všecko! Kdo mi nic nedá, ten je v mých očích daremný člověk; tvůj pán je skoupý jako žid!

Vendelín (stranou). A, tady do té sítě? (Nahlas.) Aj! — proto! toť se ti může lehce vynahradit; jen buď služebný a při tom tichý, mlčenlivý —

Jakub. Já budu mluvit, kdy budu chtít, ke komu budu chtít a co budu chtít! mému jazyku nemá žádný co poroučet!

Digitized by Google

Vendelín. Kdybych ti ale prozatím k dukátu pomohl?

Jakub. Jak? — ty? — hm!

Vendelín. Rozumíš? — toliko pro jistotu, než se můj pán s tebou porovná!

Jakub. Dukát? — a ty by's mi ho prozatím dal?

Vendelín. Tu ho máš.

Jakub. A!!! to je jiná! — Aj, bloude! proč pak's to již dávno neudělal? — Stojí-li pak ten daremný dukát za to, že se dva dobří lidé, jako jsme my, rozkmotřejí?

Vendelín. Máš dobře. My zůstaneme přátelé.

Jakub. A — chceš-li nyní, bratříčku! abych tě u paní baronky opověděl —

Vendelín. Nech jen, nech! musím ještě dříve s někým jiným promluvit.

Jakub. A, to je pravda! ten oděv ti jak náleží dobře sluší, jak by to na tě vlil! krásně, krásně! tu čest ti musím hlasitě dát, že's celý tak po pansku urovnaný, tak čilý, tak vznešený — slovo s to! my zůstaneme na věky přátelé! — Nedělej si z toho nic, že jsem se na tebe před chvilkou tak obořil — vidíš, člověk musí bejt někdy nezdvořilý, sice by zřídka kdy co dostal, nezdvořákům lidé nejvíce dávají! — Nu, měj se tedy dobře; opustím tě na několik okamžení s zevnitřní nádobou — (objímá ho) ale vnitřnosti zůstanou všecky

Digitized by Google

u tebe! — Frakturou si na dveřích tu hodinu dám napsat, která tě do našeho zámku přivedla! (Obejme ho ještě několikrát, vytrhne šátek z kapsy, utře si slzy a běží lítostně ven.)

Vendelín. Nestydatý člověk! ten si umí z tajemství ouroky nadhánět! — A má vlastně dobře! kove železo, dokud je žžavé; zejtra by mi s takovou nesměl přijít! — Nu, Bohu budiž čest a chvála, jedno přátelství bych tady byl již uzavřel, a za pakatel! ovšem jen se služebníkem; ale co je dělat! a mnohdykráte záleží na vážnosti služebníkově více, než na příchylnosti pánově!

Výjev dvanáctý.

Johana, Vendelín.

Johana (vyjde z vedlejšího pokoje). Ha! co vidím? bratře! jsi-li pak ty to?

Vendelín. Proč se mně divíš, Johano?

Johana. Ty's opět ve vlastní osobě?

Vendelín. Již na hodnou chvíli.

Johana. Právě u mne byla Marie a vypravovala mi, že s tebou před malou chvílkou na tomto místě mluvila?

Vendelín (stranou). To byl Martin!

Digitized by Google

Johana. Rozumíš? myslila, že mluví s tvým kočím — tak mi také řekla — kde pak se's tak brzo převlekl?

Vendelín. U vrátného; toho jsem penězy přiloudil na svou stranu.

Johana. Což tě to již omrzelo?

Vendelín. I chraniž Bůh!

Johana. Co tedy děláš? přijde-li někdo tak na tě?

Vendelín. Neboj se! já se ztratím, jako dým! — Nu, co říká Marie? jak se jí líbím?

Johana. Upřímně, bratře! nehrubě.

Vendelín. Aj?

Johana. Prosím tě, co s ní děláš? Mne tvé povahy tak mrzí, že jsem to již všecko chtěla vyzraditi!

Vendelín. Prosím tě, sestro! to mi nedělej!

Johana. Ona je s tebou celá nespokojena!

Vendelín. Blázínku! nediv se tomu; v obleku služebném — až mne takhle uvidí —

Johana. To ovšem mnoho dělá; ale — prosím tě, bratře! tak příliš se nepřetvařuj. Toť si můžeš pomyslit, že hloupostí srdce její nedobudeš!

Vendelín. To je pravda. — Obrátím tedy na jinou. Jen mne neprozraď —

Johana (se mu vyhýbá). Mluvil's již s mým manželem?

Vendelín. Mluvil.

Digitized by Google

Johana. Jak tě přivítal?

Vendelín. Roztomile!

Johana. On se na tě velmi těšil.

Vendelín. To jsem pozoroval.

Johana. Ale bělouši povrhl?

Vendelín. O těch se nestala ani zmínka.

Johana. Všecko tedy dobře. — Nyní se jen zase vrať k vrátnému a hleď se co nejdřív převlíknouti.

Vendelín. Ano. — Jdi však napřed, sestro! já se bojím, abychom nevzbudili podezřelost, kdyby nás někdo pospolu viděl!

Johana. Prozřetedlně. Já se hned odeberu na jinou stranu! (Odběhne.)

Vendelín. Aha! moje přerozkošné dámy! jste již nyní obě v strachu až pod krk? — Má zlatá paní sestra se ještě ke mně nevinně staví; o jen dál! — Teď to již na zámku všickni vědí, a žádný neví nic! — Že musí také pan švakr s námi hráti, je mi dost líto, ale — já za to nemohu! — A konečně — vždyť to není nic nového! Nynějších časů se mnohý dobrovolně staví bláznem, proto že má blázny seděti vedle sebe! (Odejde.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějstvi třetí.

Ta samá předsíň.

Výjev první.

Marie, Vendelín.

Marie (utíká).

Vendelín (v patách za ní).

Marie. Jak? odvážlivý! až sem mne následuješ!?

Vendelín. Sem, a na každé jiné, i to nejsvětější místo!

Marie. Jest tu byt bratrův — k němu se utíkám —

Vendelín. Čiňte co chcete, já vás neopustím, až se smilujete nad mým raněným srdcem!

Marie. Jak? mám se ztrátou vlastní blaženosti vaší lehkovážnosti pochlebovat?

Digitized by Google

Vendelín. To mi nelze — to nebudu nikdy věřiti! Či by oči vaše milostí hořely, aniž by srdce spolu cítilo?

Marie (stranou). Já jsem bezbranná — nemohu s dva kroky dále! — (Nahlas.) Odejděte! prosím vás za to! Cokoli uklouzlo rtům mým u přítomnosti vaší, nevšímejte si toho, žertovala jsem toliko!

Vendelín. Byl-li to žert, tedy připovězte, že se mnou tak na věky budete žertovati, a do smrti se uvoluji vzorem vašich žertů slouti!

Marie. Nepovážlivý! překvapí-li nás někdo, běda vám! Ať z toho pojde co chce, vaší přetvářce udělám konec, a kdybych na sebe hněv celého zámku uvalila!

Vendelín. Jak? slečno! ten nejjasnější souzvuk mého srdce nazýváte přetvářkou?

Marie. Nadarmo zalízáte opět do nových koutů — již vás znám!

Vendelín. Neznáte, neznáte mne — a pročež mějte outrpnost se mnou!

Marie. Znám vás, lháři! znám! a — ač s bolestí rozbořuji váš jen poněkud vykynutý stav — déle nemohu a nesmím mlčet!

Vendelín. Pro Bůh! Marie! co slyším? s bolestí — a předce —

Marie. Vy nejste švakr mého bratra!

Vendelín. Jak? — a kdo jsem?

Digitized by Google

Marie. Ha! jak's zbledl! — Nešťastný! jest to tedy předce pravda?

Vendelín. Co? — co je pravda?

Marie. Měla jsem za to a kojila jsem se myšlénkou, že mne trápí toliko omyl, že nevím nic, že mne přelhala sestra — a přepozdě seznávám, že jsem se bála pravdy! — Vy mne milujete, tak jste před chvílí na kolenou přisahal —

Vendelín. Přisahal, a přisahám opět —

Marie. Je-li to pravda, tedy mne upokojte; vytrhněte mne z tmavých pochybností, a povězte mi upřímně, kdo jste?

Vendelín. Vždyť víte, že jsem Vendelínův služebník?!

Marie. Nevím — vím! — ale nikdy tomu neuvěřím!

Vendelín. Čemu tedy věříte?

Marie. To není, není možná!

Vendelín. Proč ne, slečno?

Marie. Proto že je všecko jistou mezí obhraženo! proto že nepřeskočila přirozenost jediného stýbla v běhu, co oddělil stvořitel od světla temnost. — Vendelín z Bělorodu nejste; ale služebník jeho také ne!

Vendelín. Tedy nechte, ať vás Vendelín přesvědčí!

Marie. Jak jste se koli oučasten stal tajemství jeho, z jakékoli příčiny pomaháte jemu zaplí-

Digitized by Google

tati hru, kterouž teprv nyní dobře nepochopuji — slibuji vám, že Vendelínovi nikdy nepodám ruky!

Vendelín. Slečno! neslibujte —

Marie. Slibuji a svatě připovídám! kdokoli jste, vezměte to hrdé vědomí s sebou! — uvalím na sebe nepřízeň své sestry; ale — vám do rukou skládám nezrušitedlný slib: Vendelínovou chotí že nebudu nikdy!

Vendelín. Pro Bůh! Marie! odvolejte —

Marie. Neodvolám! — Ano, skládám svůj poklid, celou svou naději na přeblahou budoucnost do vašich rukou, skládám a táži se vás: jste ještě Vendelínův služebník?

Vendelín (chce mluvit).

Marie. Anebo — ne, ne! tak mi neodpovídejte! převrátím vám lehčej otázku předešlou: Nejste Vendelínův přítel, druh, který stejného oumyslu do našeho zámku přišel?

Vendelín. Nejsem!

Marie. Ha! — tedy odejdi, a nikdy se již nepřibližuj ke mně! (Spěšně odchází.)

Vendelín (spěchá za ní). Marie! — slyš mne! (Obejme ji.) Nyní tě nesmím pustit! Ty musíš všecko poznat — musíš všecko vědět — ha!

Digitized by Google

Výjev druhý.

Johana, předešlí.

Johana (náhle vstoupí). Jak? — třeštíte-li pak, slečno! — je-li možná? (Pozná, že to není služebník, nýbrž bratr.) Bratře!!

Vendelín (dupne, stranou). Ah!! že pak právě nyní přišla!

Marie. Co? — (Pro sebe.) O! ty přicházíš pozdě s přetvářkou! — Teď ho i ona nazývá bratrem!

Johana. Dítky! i tedy se nenechte vysmát! — Proč se mne lekáte? proč jste přede mnou oněměli? — Že jste si tak brzo porozuměli a podali si ruce — toť mne nade všecko těší!

Marie (k sobě). To ji těší?

Vendelín (též). Ta ji teprv celou zmate!

Johana. Nestyďte se! bylit jste již dávno sobě ustanoveni. Přivedu svého manžela, a tak dávno žádaný sňatek bude moci ještě dnes — (Odbíhá.)

Marie (jí skočí v cestu). Jak? paní sestro! nepouštějte se s žertem příliš daleko!

Johana. Žert? — Snad jste si jen z pouhého žertu přisahali lásku, a chcete do stavu manželského vběhnout, jako o slavnosti k tanci?

Vendelín (stranou). Hahaha! té hře ještě není konec!

Digitized by Google

Marie. Bylo-li vám, paní sestro, dnes tak příliš do smíchu, tedy jste měla aspoň dočekat chvíle a slušnějšího místa. A — nebo — opravdivý-li smysl vydávají slova vaše — s obdivením se dívám na ourodnou ostrovtipnost vaši, a lituji bolestně, že mi nelze zároveň s vámi se vznášet! (Mrzutě odejde.)

Vendelín. Hahaha!

Johana. Co je to, bratře? snad jsem ji skutečně neurazila?

Vendelín. Kdo ví! já bych aspoň soudil —

Johana. Ale proč? — jak? vždyť's jí snad pověděl, že's můj bratr?

Vendelín. Ovšem! Aspoň jsem jí to k srozumění dal!

Johana. Nu, tedy mi počíná rozum stydnouti a nepochopuji ani slova! — O čem jste mluvili spolu?

Vendelín. Ona o milosti, já o lásce.

Johana. Nu tedy! A co ještě víc? Já vejdu do dveří a vidím švakrovou v náručí mého bratra. Já se zpočátku divím — neboť jsem pana bratra ještě v Martinovu domnívala rouše — konečně mne přemůže radost, plynu v rozkoši, spěchám jim ku pomoci, schvaluji jejich skutek — a mé slečně švakrové celá prsa plamenem chytila, když jsem o zasnoubení učinila zmínku! — Jste-li pak oba moudří?

Digitized by Google

Vendelín. Nediv se tomu, milá sestro! naše láska je ještě velmi mladá —

Johana. I co mladá! — nic mi není protivnějšího, jako kdy někdo tak přehrubě ztělesní lásku. — Láska je plamen nadpřirozený, neměla žádného početí, a nebude míti žádného konce, a pročež není nikdy mladá, nikdy stará, nýbrž vždycky jako plná růže! — Myslíte, že vámi Milek až potud tak mírně nakládal, že by již byl jinam vystřílel šípy, které si byl přichystal na vás?

Vendelín. To je pravda! — Ale — Marie je v takových případnostech ještě málo zběhlá — ještě se jaksi dobře neobhlídla v Milkovu Labyryntu —

Johana. Myslíš? — Nevěř tomu! já ji lépe znám! — Ona by mohla zejtra poroučeti zamilovaným plukem!

Vendelín. A mimo to — přišla's právě na nás, když jsem ji líbal — ona se lekla.

Johana. Leda to! — Ač je mi to k smíchu! Kdybychme se my ženské vždy měly lekat, když nás mužští líbají, musily bychom dostati do každého prstu růži!

Vendelín. Nu, až jen tomu poněkud přivykne —

Johana. To si také myslím. — Proto se neměla horšit, anebo si měla za každé dvéře vysta-

Digitized by Google

vidí stráž! — Ale hned ji vyhledám a potrestám za tak neprozřetedlné chování! (Odejde.)

Vendelín. Ne, ať se se mnou svět zboří! na takový žert bych si byl nikdy nepomyslil! — Totě se to překrásně daří! — Ty spolu kutily pod jedním rouchem, a nyní si také nerozumějí — to je to nejveselejší! — Co se mi ale nade všecko líbí, jest, že mne Marie miluje! Neřekla mi to sice, ale — kdo by o tom pochyboval, neznal by ženské! — Ovšem slibovala, svatě připovídala, že Vendelínovi nepodá ruku; ale proč pak by nesměla zrušiti slib? je ženská! Ah věru! kdybychom za časů Solonových živi byli, kdež na zrušení slibu vypověděni z vlasti stálo, ženy! ženy! kterak byste obstály! ze země silnice by se ani netrhla!

Výjev třetí.

Jakub, Vendelín.

Jakub (podnapitý). To ví Bůh! — to pivo je den ode dne horší! — Není také divu! — ječmen je rok po roku menší — studně a potoky každé jaro ourodnější — chmel? — ten jindy růstával za každým plotem! teď ho musejí sázet, zalejvat, okopávat, ba i okolo tyček otáčet, a předce nic —

Digitized by Google

Sládci? ti aby se jmenovali kyseláci! — v létě vaření pívo zákyslé, a vymlouvají se, že jsou třešně a švestky — v zimě brejžďalu slabého ducha, a praví, že se tomu lidé nedají vyležet, že nestačí vařit! — a taxa aby jim rostla jako na jaře rákos!

Vendelín (stranou). Ten chlap mudruje někomu k zlosti, někomu k smíchu! — ke dvořenínu za dveře by se nejlépe hodil!

Jakub. Zdá se mi, jako by tu někde holubi vrkali! (Ohlíží se.) A! — jsi ty to, bratříčku? — Kde pak tě tvůj anděl strážce vodí? již tě dvě hodiny v jednom kuse hledám! Myslil jsem, abychom spolu ten dukát načali — nu! když's ale nebyl nikde k nalezení —

Vendelín. Tedy's pil sám?

Jakub. Ano — dost nerad, srdce mne bolelo; ale co jsem měl dělat? žížeň na mne nevlídně dorážela! — Pověz pak mi, bratříčku! ty se předce brzo sem, brzo tam vrtneš — nikdo se po mně neptal?

Vendelín. Nevěděl bych — ah! — ano, předce! —

Jakub. Nu?

Vendelín (stranou). Ten chlap je ožralý, pošlu ho s něčím Marii na krk! Nepodaří-li se to, budu to na jeho opilství strkat!

Jakub. Snad dokonce pan baron?

Digitized by Google

Vendelín. Ne, ale slečna Marie se po tobě již na hodnou chvíli shání.

Jakub. Slečna? — a, to nic nedělá, na té tak mnoho nezáleží!

Vendelín. Jak? (K sobě.) Dobře že to vím, přimluvím se za tě, ničemníku! — (Nahlas.) Ty tedy tak stranně svou povinnost zachováváš? to by se u nás nesmělo stát —

Jakub. Vidíš, bratříčku! já jsem čertův chlap! čerstvý jako šípka, jen když něco cejtím! — Ale slečna — čert ví, je-li tak skoupá, nebo si mi netroufá co dáti?! — a to je blázínek! já vezmu všecko, všecko!

Vendelín. Já bych ti předce radil, aby se's k ní podíval; kdo ví, neposlal-li ji pán —

Jakub. Ne, bratříčku! neboj se! to jsem jist. Milostpán ví, že mám odpoledne vždycky aspoň prostřední špičku, ten by pro mne neposlal!

Vendelín (stranou). Toho ožralce bych ani dvě hodiny nevystál v domě!

Jakub. Nu, a jak je, bratříčku? — Hleď! teď můžeš v našem zámku svobodně a až do sytosti kudrlinky prováděti, viď? — Podívej se, a co tě to stálo? — nepatrný dukát! — a co ještě víc? kdybych se dnes neb zejtra něčeho tajného domakal, ty's první, komu to povím!

Vendelín. Ach, dobře že's mi připomenul!

Jakub. Nu?

Digitized by Google

Vendelín. Bratře! — mohu se ale na tebe bezpečit?

Jakub. Nu, nu?

Vendelín. Já jsem se něco tučného dozvěděl!

Jakub. Nu, nu, nu?

Vendelín. Srdce mi to utrhne, nezprostíš-li mě toho!

Jakub. Honem! sem s tím!

Vendelín. Ale pro Bůh! — kdyby's mne zradil!? —

Jakub. E! nedal's mi teprv dnes dukát?

Vendelín. Právě skrz ten dukát! — ale — kdyby to u tebe nebylo jisto — do smrti bych na tebe naříkal!

Jakub. I ať mne tedy putna čertů, povím-li to komu!

Vendelín. Tedy slyš! — Udála se příležitost a připomenul jsem pánovi na ten dukát —

Jakub. Nu?

Vendelín. On mi to měl za zlé, že jsem ti tak málo dal —

Jakub. Vidíš?!

Vendelín. Měl prej sem ti mimo to dáti ještě —

Jakub. Nu? sem s tím!

Vendelín. Ale, Jakube! kdyby se's stal zrádcem! —

Jakub. I, já se dám raděj za živa oběsit!

Digitized by Google

Vendelín. Pán by ti rád sám učinil tu radost a překvapil tě — ale já, pro naše přátelství —

Jakub. Mluv jen, mluv!

Vendelín. Snad nás žádný neposlouchá?

Jakub. Ani moucha!

Vendelín. Měl prej jsem ti tedy mimo dukátu ještě dát — já se předce bojím, pojďme někam do koutka! (Vede ho do kouta.)

Jakub. Já již nemohu netrpělivostí na nohou stát!

Vendelín. Měl prej jsem ti ještě dát —

Jakub. U čerta! jen to vykydni —

Vendelín. Pohlavek, troupe!! (Dá mu pohlavek a odběhne.)

Jakub. Hej! padouchu! šibeničníku! — u všech všudy čertů, počkej! ten troup naše bratrstvo natrhl, a ten pohlavek ho dotrhl! — Teď se těš! celý zámek to má věděti ještě dnes, že nejsi Vendelín z Bělorodu! (Běží ven, ve dveřích zarazí.) Jak? — O já hovado! vždyť to již celý zámek ví! — Jak se na něm pomstím? — já vím, co udělám! — žádný to neslyšel, žádný to neviděl —? já mu to odpustím! (Hrdě odchází.)

Digitized by Google

Výjev čtvrtý.

Křeček, Jakub.

Křeček. Aha! tu nacházím bez pochyby svého muže!

Jakub. Koho hledá?

Křeček. Milostpana barona.

Jakub. Mého pána?

Křeček. Neomylně. — Buď tak dobrý, příteli! a opověz mne u něho. — Jen na čtvrt hodinky, krátce že to odbydu, neboť jsme zajisté jednoho oumyslu!

Jakub. Kdo je?

Křeček. Koňař. Pan baron mne dobře zná. U všech hengstů! za Martina jsem v tomto sále mnohý korbel piva vypil.

Jakub. Teď se již v tomto sále nepije!

Křeček. Také sem pro pití nejdu; jen mne opověz!

Jakub (krátce). Přijít později! pán není doma.

Křeček. Nelži! před malou chvílkou jsem ho viděl.

Jakub. Teď spí.

Křeček. Na okně podepřen?

Jakub. Jeho obyčej!

Křeček. A kouří?

Digitized by Google

Jakub. Kouřívá, dokud neusne, a nejednou držel ještě fajfku v zubech, když se probudil!

Křeček. Slyš, liško! my se ještě neznáme! — Řekni: já tě n e c h c i opovědít, až mně něco podstrčíš! — Já ti dám dvacetník, a budeme v sobě!

Jakub. Nu — jáť se tam podívám — nespí-li ještě —

Křeček. Zajisté nespí —

Jakub. Zeptám se jeho, to bude nejlepší!

Křeček. Ale hezky brzo!

Jakub. Ne snad pro ten dvacetník — abysi myslil —

Křeček (mu ho podá). Předce! předce! budeš hned moci čerstvěji z místa.

Jakub (vezme). Mně se všecko zdá, že ještě nespí! (Odchází.)

Křeček. Pořídím-li, vydělal si's pět zlatých!

Jakub. Z a j i s t é nespí! (Odejde.)

Křeček. Kdo ty lidi nezná, myslil by, že jsou pyšni; tak se vůbec o nich smejšlí — čerta starého! za ž e b r á k e m po čtyrech lezou, jen když je vodí na zlaté nebo stříbrné níti!

Digitized by Google

Výjev pátý.

Baron s Jakubem, předešlý.

Baron. Kdo chce se mnou mluvit?

Křeček. Já, milostpane! — Prosím stokrát za odpuštění, přicházím-li nepříležitě —

Baron. Nikoli, vítám jednoho každého. — Jakube! jdi ven!

Jakub (odejde).

Křeček. Jste ještě ten samý, milostpane barone! Pět let je tomu, co jsem vás neviděl; ale tak mi to přichází, jako bychme byli včera smluvili tu poslední koupi —

Baron. Máte lepší pamět než já, já vás již neznám.

Křeček. Aj, jáť jsem koňař Křeček! na Volšanském zámku, jako —

Baron (zaražen). Křeček? — hm! — vím již, vím!

Křeček. Já jsem již mnohého hřebce do konírny vašeho zámku doprovodil — za nebožtíka milostpana otce —

Baron. Pravda, pravda!

Křeček. Tu ale po tři leta již nevytáhl starý ďábel z domu paty, pročež nebylo ani hrubě oč zavadit; — ale tenkrát se podařil opět lov!

Digitized by Google

Baron. Mnoho štěstí!

Křeček. Jak jsem to uhlídal, hned jsem si pomyslil na vás, milostpane!

Baron. Budeme vidět —

Křeček. To jsou čtyři bělouši!

Baron. Jak! — bělouši? — jdi na pekelnou louku!

Křeček. Malíř je krásněj nevymaluje, tak jako by byli z jedné matky vyběhli! — Před pěti lety jste mi ráčili pěkné bělouše odkoupiti, ale —

Baron. Člověče! kdo tě sem poslal?

Křeček. Aj, kde pak já se neoctnu! — Hrabě Převorský se stěhuje ze Slezka do Paříže, sice by je byl do smrti neprodal!

Baron. A já je do smrti nekoupím!

Křeček. Račte si, milostpane! jen tu práci vzít, a vyjděte se mnou z brány ven, můj čeledín tu hned s nimi musí bejt.

Baron. Ani z této síně! — ničeho tenkráte nekoupím.

Křeček. Milostpane! na jiného koně se ani nepodíváte, až ty jednou uvidíte —

Baron. Já je nechci, nesmím vidět!

Křeček. Císař Pán jim nemá rovných!

Baron. Doveď mu je, a dej mi pokoj!

Křeček. Milostpane barone! nepouštějte si štěstí ze zámku —

Baron. A neštěstí do zámku!

Digitized by Google

Křeček. Nechcete-li na vítr vyjít, dívejte se jen z okna; já je dovedu až k zahradě za zeď —

Baron. Učiň tak, chceš-li, abych ti je zastřelil z okna!

Křeček. U všech hengstů! jak ráčíte smejšleti? — Jste dnes mrzutý, přijdu sem zejtra!

Baron. Přijď, kdy se ti líbí, ale bez běloušů!

Křeček. Za podívání člověk nic nedá —

Baron. Já je nekoupím a dost!

Křeček. Ah! — ráčíte toliko žertovati se mnou?

Baron. To ti hned dokáži. — Jakube!

Výjev šestý.

Jakub, předešlí.

Jakub (přiběhne). Tu jsem, milostpane!

Baron. Ať se mi neopovážíš tohoto muže kdy opovídati! — dokonce, když se ti o bělouších zmíní!

Křeček (pro sebe). U všech hengstů! pan baron se zbláznil!

Baron. Pod ztrátou služby! (Ku Křečkovi.) Teď jdi!

Křeček. Já jdu — ale — třebas jste neráčili koupit — přijdu předce zas —

Digitized by Google

Jakub. Uhlídáme to — ven!

Křeček (k Jakubovi). Přimluv se, dostaneš tři dvacetníky!

Baron (to slyšel). Otevřeš-li jen hubu, dám já ti třikrát vypráskat, a poženu tě, odkud's přišel. Vyber si!

Jakub. O! milostpán dává víc! teď může na kolenou lezti, nezpomůže nic! — Stěhovat se! (Otevře Křečkovi dvéře.)

Křeček. Poníženě ruku líbám — neračte mi za zlé míti — (Ve dveřích k Jakubovi:) Já budu na tebe pod zahradou čekat — zaplatím dobře —

Jakub. Ven, ven! (Za ním.) Přijdu hned!

Baron. Jakube!

Jakub (se spěšně obrátí). Co ráčíte poroučet?

Baron. Ať mi toho člověka nezdržuješ!

Jakub. O — já ho vyštvu!

Baron. Přijdou-li jeho bělouši na dvůr, můžeš zároveň s nimi odtáhnout!

Jakub. Já do nich budu zdaleka střílet! (Odběhne.)

Baron (chvílku se sbírá). Co to bylo? — což dnes vypustil ďábel všecku pokušitelskou chasu? — Třesu se na celém těle — nebylo by divu, kdybych o zdraví přišel! — Ale, to přisahám Bohu! přijde-li mi ještě někdo v cestu a bude mi o běloušich zpívati, čert nebo ďábel, vinen nebo ne-

Digitized by Google

vinen — ve zlém nebo v dobrém oumyslu, já mu dám samým roštím z mého panství vydlážditi cestu!! (Vrhne se na sesli.)

Výjev sedmý.

Marie, baron.

Marie (se smutně přiloudí). Jak se máš, bratře?

Baron. Špatně!

Marie (si oddechne). Ah! — já také.

Baron. Co tobě schází?

Marie. Mnoho — mnoho! — Přicházím tě prosit, bratře! aby's mne zejtra do Prahy odpustil.

Baron. Zejtra? — právě zejtra? — na můj svátek?

Marie. Je tvůj svátek? — Odpusť, bratře! — pozejtří tedy.

Baron. Děvče! co je ti? Kde je tvůj jindy tak růžový rozmar? kde je tvá světlá, jasná tvář?

Marie. Mne u vás nic netěší!

Baron. Bude tě u cizých lidí více těšit?

Marie. Přijdu zas — až —

Baron. Kdy? — Sestro! mluv upřímně, proč chceš od nás?

Digitized by Google

Marie. Ach! jak hrozná změna se stala na tvém zámku! jak bývala tvá manželka někdy, a jak ji nyní nacházím!

Baron. Jak? — (Vyskočí.) Co to? baronka tě nutí?

Marie. Poslechni mne, a suď sám! — Že dnes tvůj švakr přijel — víš?

Baron. Vím.

Marie. Paní sestra by byla ráda, kdybych mu podala ruku —

Baron. Já bych to také rád viděl.

Marie. Bratře! nenuťte mne, já ho nebudu nikdy milovat.

Baron. Nutit? — fi, sestro! myslíš-li, že tě budu nutit.

Marie. O, ty mne bratrsky miluješ —

Baron. Rád bych to byl viděl, to je pravda — ale — a proč ho nechceš?

Marie. Nelíbí se mi!

Baron. Ne? — (do sebe) mně také ne!

Marie. Má vina to není! dvakrát jsem mu sama vběhla v cestu — on se mi nevlídně vyhýbá! Zkoušela jsem ho, brzo lehkovážně, brzo přísně — obracela jsem brzo na tu, brzo na jinou stranu — on je dobrý, to je hned na první pohled vidět — ale — jeho manželkou mi býti nelze!

Baron. Tedy si ho neber, a upokoj se!

Marie. Ale pryč předce musím —

Digitized by Google

Baron. Proč?

Marie. Dokud on tady bude —

Baron. Vždyť se snad nebudete trkat?

Marie. Baronka se bude mrzet —

Baron. Že si jejího bratra nebereš?

Marie. Dílem.

Baron. Nevěř tomu! Znám já svou manželku lépe. Zkrátka, nepůjdeš nikam! — Později, dle libosti; ale teď by se nad tím jedenkaždý pozastavoval! — Zůstaneš tady, a budeme, doufám, všickni veselí! — Kdo pak tě bude nutit? A můj švakr by sám musil toliko rozum pozbejt —

Marie. Tu je!

Výjev osmý.

Martin, předešlí.

Martin (vystrčí dveřmi hlavu). Tu také není!

Baron. Tím líp! právě vhod! (Na Martina, který opět zavírá.) Jen dál, pane švakře! dál! (Jde mu naproti, odvrátí se ale opět.) To je zlořečená podobnost!

Martin. Neračte mi za zlé míti — hledám svého milostpána —

Martin. Slyšíš-li pak, bratře? ještě se přetvařuje!

Digitized by Google

Baron. Prosím vás, nezlobte mne již tou nesnesitedlnou maškarou! Vy jste můj švakr, barončin bratr, Vendelín z Bělorodu! Celý zámek vás zná!

Marie. To jsem mu před chvilkou na zahradě také povídala.

Martin (stranou). Pomoz Bůh! teď jsou dokonce dva blázni na mne!

Baron. Pročež mějte rozum a dejte s sebou moudře pojednati! — Ještě jednou vás do svého zámku bratrsky vítám! zůstaňte dlouho u nás, všickni vás rádi vidíme; jen — já mluvím upřímně — baronka vám psala, abyste se pokusil o ruku mé sestry —

Martin. Jak — já?

Baron. Bylatě to i také má žádost —

Martin. Abych já si vzal milostslečinku?

Baron. Ano! — Má sestra byla spokojena, odhodlána na všecko, s tou znamenitou výminkou, budete-li se jí líbit. Vy jste přišel, ona vás poznala — a ven s pravdou! Vy se jí nelíbíte!

Martin. Chvála Bohu! (Stranou.) Sice by mne ještě ze samého bláznovství oženili!

Marie. Buďtež můj přítel, můj laskavý švakr! Jako přítele si vás budu vždy nanejvýš vážit.

Martin. Poníženě ruku líbám, slečinko!

Digitized by Google

Baron. Nemějte jí to za zlé. — Věřte mně, člověk má s ženskými peklo, když jednomu říkaje samy do náručí vběhnou, co pak kdybychom je nutili?! — takť bez pochyby sám také soudíte, jako moudrý muž?

Martin. Od slova k slovu! — Chraň Bůh! já nenutím žádného! (Stranou.) Jen kdybych již byl venku!

Baron. Toť jsem hned povídal! — a dosti toho! — Pojďte s námi k baronce, vaší sestře, představíme i jí, jak smejšlíme, a budeme míti svatý pokoj v domě! (Bere Martina za ruku.)

Martin (se brání). Pro Bůh vás prosím, milostpane! nechte mne, já jsem jak živ žádnou sestru baronku neměl!

Marie. Co ten člověk myslí? to je ku podivu!

Baron. Vendelíne! nehněvejte mne, a pojďte se mnou!

Martin. Nepůjdu! já — pro Bůh vás prosím, milostpane! vezmete si pak oči do ruky a podívejte se dobře na mne, že nejsem bratr milostpaní baronky!

Baron. Vy jste dítě — pošetilé pachole! a já s vámi nebudu dříve mluvit, dokud se sebe tu zlořečenou přetvářku neshodíte! (Odejde do svého pokoje.)

Marie. Já nevím, co myslíte, Vendelíne! že tak tvrdošijně, a teď beze vší příčiny, stojíte na

Digitized by Google

svém? — V celém zámku vám nevěří žádný, že jste služebník!

Martin. Za to já nemohu. Na našem panství mi to věří každý sedlák!

Marie. Stojíte tedy ještě na tom, že nejste Vendelín z Bělorodu, můj švakr?

Martin. Stojím, až do smrti!

Marie. Jak to dokážete?

Martin. Kdyby jen má matka byla živa!

Marie. Nu, pro mne! já jsem hotova od této chvíle nazývati vás kočím, *nota bene*: bude-li vaše paní sestra s tím spokojena! (Odejde.)

Martin. I kdyby to Pán Bůh dal, aby mně již jednou dali pokoj! — Bude-li prej s tím má sestra spokojena? Čert by jednoho vzal smíchem, kdyby mi jen do smíchu bylo! — (Utírá se.) Na mne vyvstal smrtelný pot, když mne pan bratr dokonce za ruku popaď.

Výjev devátý.

Vendelín, Martin.

Vendelín. A!? hle, hle! Martine! jak je ti?

Martin. Hořko — trpko — kyselo — všecky zlé chutě mám!

Digitized by Google

Vendelín. A já přináším všecky dobré chutě, tedy budeme mít dohromady všehochuť? — Nu, co's vyšetřil?

Martin. Co jsem vám již jednou povídal: ze zámku Volšanského se vystěhoval rozum!

Vendelín. Ah! to se ti jen zdá!

Martin. Několik zdravých smyslů jsem ještě u vrátného našel — ví Bůh! že hned jeden okřeje, když z tak málomyslných rukou mezi zdravé lidi vejde!

Vendelín. Hahaha! krátkozraký! přál bych ti, abys jen tolik rozumu měl, co ho má zlatoústá švakrová v jediném prstu nosí!

Martin. V prstech? — může bejt! ale v hlavě nemá žádného! — Slečna dokonce! teprv před chvílkou mi toho dala nový důkaz!

Vendelín. Jak? opět jsi s ní mluvil?

Martin. Ach ano! — a tenkrát mi teprv nahnali strachu!

Vendelín. Nu? — snad tě nechtěli korunovat?

Martin. To ne! ale oženit mne chtěli.

Vendelín. Oženit? hahaha! — a s kým?

Martin. Se slečnou!

Vendelín. Tak? hahaha! — Nu, toť's bez pochyby sahal oběma rukama po ní?

Martin. Chraniž mne Bůh! já jsem se ouzkostí potil, jako bych byl půl vědra bezu vypil!

Vendelín. Což není má švakrová hezká?

Digitized by Google

Martin. Hezká? je! — ale co bych s ní dělal? — já jsem nemoh' se svou Dorkou nic pořídit, a Dorka neměla ani desátý díl její vyřidilky! Mimo to by časem svým mohla opět k zdravému rozumu přijít, a —

Vendelín. Hahaha! Chlapíku! ty's šťastnější než já! mně řekla švakrová do očí, že mne nechce!

Martin. Mně to konečně také řekla, a se mne najednou mlejnský kámen spadl!

Vendelín. Hahaha! to je kapitální žert! — a můj pan bratr?

Martin. Pan baron? — Ten stojí mermomocí na svém, že jsem já jeho švakr! — A jak se při tom všem zlobí! — Před chvílkou prej mu zas ďábel přinesl koňaře se čtyřmi bělouši na krk —

Vendelín. Ah! dobře. — Což pak dělají naši bělouši?

Martin. Jsou ve dvoře! — Paní baronka se jich ujala — ale pan baron o tom neví.

Vendelín. Tak se jim neděje lépe než nám?

Martin. Ale, milostpane! co se mne dotýče — snad byste mne mohl najednou celé té psoty zbavit?

Vendelín. Kterak?

Martin. Kdybyste tu se mnou počkal, až se opět sejdou, a řekl jim to sám, že jsem Martin, váš kočí.

*

Digitized by Google

Vendelín. Bude to co platné?

Martin. Jak? vždyť jste můj pán!

Vendelín. To žádný nevěří!

Martin. Co?

Vendelín. V celém zámku mne nedrží žádný za Johanina bratra, ani švakrův stolný!

Martin. Ne? — a za koho vás mají?

Vendelín. Za tebe!

Martin. Není možná!

Vendelín. Což to ještě nepochopuješ, sprostáku? proto dávali slečnu tobě za manželku!

Martin. Aj — je-li pak — um!! — máte dobře, milostpane! — když se tak na nás dva někdo podívá, jest-li pak by to vrabec na střeše nerozeznal, že jste vy pán a já služebník?

Vendelín. To já také povídám!

Martin. Víte, milostpane! co jste mi dnes ráno povídal, když jsme se na zahradě sešli?

Vendelín. Nu?

Martin. Že se nyní ve světě divné věci dějí!

Vendelín. Hleď! měl-li pak jsem dobře?

Martin. Když tak milostpan baron čertovou mocí na to dotíral, že jsem jeho švakr, tu jsem si — Bůh ví! — hned na vašeho myslivce zpomněl!

Vendelín. Ano! ten také myslil, že drží jelena —

Digitized by Google

Martin. **A držel osla!?**
Vendelín. **Hahaha!**
Martin. **Ale — jak to? odkud to?**
Vendelín. **To já nepochopuji! hahaha! (Odchází.)**
Martin. **Já také ne!! (Jde za ním.)**

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství čtvrté.

Zahrada z jednání prvního.

Výjev první.

Baron sám.

Baron (přijde levou pěšinkou). Teď toho mám dost! — Půjde-li to tak ještě dva dni, nepozná v mém zámku jeden druhého, a mne netrpělivost jako plamen svou veškerou kořist ztráví! — Můj pan švakr je buď zajisté tak nedospělý, anebo z nás ze všech toliko rozum táhá! — Baronce píše, aby mu dopomohla k ruce Mariině, a mně říkaje na kolenou prosí, abych mu ji nedával! — Má manželka tlačí na to, aby si Marie vzala jejího bratra, a přijde na to, když Marie právě v náručí služebníkovu leží a může se radostí rozplynout! — Jak to lze pod jeden klobouk srovnati? —

Digitized by Google

A co si o tom svět pomyslí, roznese-li se to? Lidé řeknou, že třeštím s nimi, a já — tiše, tiše, barone! ty's mezi nimi ten nejdivnější svatý! — Tvá prchlost, tvá netrpělivost, tvá říkaje přezralá nesnášenlivost jsou pramenové pošetilosti, z kterých zmatek srdcí vyplývá! — (Proti západu slunce obrácen.) Ah! přibliž se, večere! přibliž! po tobě dnes srdečně toužím! O takovém dnu ještě nelze vypravovati knize života mého — ó! předce! předce! tento a ještě jeden! — Bože dej! abych, sedě s nimi za stolem, sytě se napil z Lete truchlé vody, abych je oba zapomněl, než mi poslední válku vypoví smrt!

Výjev druhý.

Chudomysl, baron.

Chudomysl (bídně, nikoli však otrhaně oblečen, přivleče se pomalu pravou stranou; jeho celá srovnalost těla, tvář, oči a t. d. jeví malomyslnost a vzhled jeho je vždy k nebesům obrácen).

Hvězda hoří,
nebe hasne,
anděl boří
peklo časné —
lva již s trůnu shodil vlk —
Ludvík ztratil za dne krk!

Digitized by Google

Baron (s podivením). Co je to? kdo je ten člověk? jak se sem dostal?

Chudomysl. Tygr třeští,
liška skoná —
lesy klestí
saně hromná,
s zlostí se rve povolnost —
přízeň v světě cizý host!

Baron (k němu). Slyš, příteli! poslal-li mi někdo tvůj zpěv, aby's mne v spaní ukolébal, ten přivedl také řvoucího medvěda k ovčímu kvasu!

Chudomysl (se naň dlouho dívá). Medvědi mají veliké panství — Pán Bůh jim dává mráz na mráz!

Baron. Aha! bídáku! tys chudý na těle i na duši! — Jak se's ocítil v mé zahradě?

Chudomysl. Oni zapřáhli den s nocí do jednoho vozu — moře jim svítilo; mne si žádný nevšiml, a já jsem jim proklouzl i s veselou chasou!

Baron. Rád bys něco ode mne?

Chudomysl. Orel zapověděl, aby sprostáky nepouštěli k trůnu — sova tam předce vlezla, a oslepla! — Lidé myslejí, že již Pán Bůh oleje nemá, když jim do sytosti rozumu nedává — slunce musí každý den hořet!

Baron. Boží pravda!

Chudomysl. Belzebub si dal rozum do kostnice zavřít; on mu předce utek'!

Digitized by Google

Baron. Ty si's měl svůj také lépe obstražit! (K sobě.) Pryč s ním ze zámku! u nás se již také počínají smyslové viklat! (Podává mu peníze.) Tu máš, příteli! a odejdi zas, kady sem's přišel!

Chudomysl (se jako vyjeven na peníze dívá). Hahahaha! Tobě Jehova nesplete mozek!

Baron. Nebe dej!

Chudomysl. Jupiter ti dá své pěkné čtyry bělouše zapřáhnout —

Baron (sebou trhne). A — šest ďáblů!

Chudomysl. Bělouši byli luciferovi nejmilejší koně, dokud ještě na nebesích jezdil!

Baron. Ti ho také do pekla svezli!

Chudomysl. Kdyby byl Nabuchodonozor na bělouši a ne na oslu jezdil, byl by snad nezlámal ruku —

Baron. Ale krk!

Chudomysl. Hahaha! — Řekové myslili, že jedou pro Sokratesa čtyři ďáblové, a oni to byli čtyři bělouši!

Baron. Blázne! nepřestaneš-li o běloušich mluvit, tedy tě dám práskat, až v tobě ani pošetilé žílky nezůstane!

Chudomysl. On by byl Jupiter nestvořil bělouše, kdyby byl chtěl Herodes pěšky chodit! — Alexander dal kočímu devět liber vosku, že se mu vylíhl bělouš!

Digitized by Google

Baron (nevrle přecházeje). A já jsem mu dal — (Dupne a utíká pryč — zastaví se ale, obrátí ještě jednou, vytáhne z kapsy peníze, co jich najde, a vecpe je Chudomyslovi do rukou.) Prosím tě, blázne! přestaň mluvit moudře, a odejdi mi z očí!

Chudomysl. Ó! — ó! — teď vystavím oltář — teď koupím sově ku podivu brejle — všecko dám zakopat, co do rána umře! — hehe! — (Odchází.) S zlostí se rve povolnost — přízeň v světě cizý host! (Zajde.)

Baron. Člověk si nikdy víc zdravého rozumu neumí vážit, jako když vedle takového blázna stojí! — Ale proč se dnešní den tak zdlouha, tak nesměle plazí? proč je již v soumrak ještě tak světlo, jako by bylo slunce na polední silnici něco ztratilo, a chtělo se pro to vrátit? — Mám snad tím patrněj vidět, jak všecko dnes můj vnitřní boj na čele nosí? — Konečně vyroste na každém stromě několik běloušů, a z mé zahrady se nimi zasype cesta!

Výjev třetí.

Jakub, baron.

Jakub (se přiloudí). Milostpane barone!

Baron. Co je ti? — k večeři?

Digitized by Google

Jakub. Ach! povím-li vám něco, zajde vám žížeň i hlad na celý měsíc!

Baron. Nu? — stalo se opět něco s panem švakrem?

Jakub. Ano! — s tak nazvaným panem švakrem!

Baron. S kým? co je to — mluv!

Jakub. Já chci jít před chvílkou do jídelnice strojiti na stůl, a slyším tam hned zdaleka mluvit!

Baron. Koho?

Jakub. Hlas mně byl nepovědomý — tím víc jsem byl žádostiv! — I blížím se zlehounka ke dveřím — a čím já se víc blížím, tím se tam tišej mluví. — Kýho raka to tam má bejt? — pomyslím si — co je s šeptem, to je s čertem, staré přísloví! — a přitočím se ke klíční ďovírce! — Ale — co jsem viděl?

Baron. Nu? za stolem strašidla?

Jakub. Z počátku jsem, Bůh ví, byl toho mínění! — U okna do zahrady stál kočí, co se za pana švakra vydává, a vedle něho milostpaní baronka s tělem i s duší!

Baron. Nu, je to něco zlého? Nestál's ty ještě nikdy vedle baronky?

Jakub. I — stokrát! ale jak? — On na ni dělal tak malinká očka, jako náš pakátl, když se mu chce spát — a ona na něho!

Digitized by Google

Baron. Snad se s ním vadila?

Jakub. Nikoli. — Ta nejsladší jména si dávali!

Baron. Jak?

Jakub. Milovali se!

Baron. Chlape! já tě zaškrtím!

Jakub. Jen mne nechte vymluvit, a pak mě zaškrťte! — To netrvalo dlouho, praví milostpaní baronka — tak nahlas, že jsem mohl písmeny počítat —

Baron. Co pravila?

Jakub. Že tam nejsou jistí, že bych měl brzo přijít strojiti na stůl — aby ale as v devět hodin přišel na zahradu, tam že budou bezpečněji moci mluvit —

Baron. Člověče! to není možná!

Jakub. Pak si dali po hubičce a rozešli se —

Baron (ho popadne za prsa). Ďáble! pověz to ještě jednou, a já tě omráčím tvým vlastním slovem! — Baronka ho políbila?

Jakub. Políbila, až to mlasklo!

Baron. A já ti lebku narazím, až to praskne! — dej si žilou pustit, krev se ti zmáhá v těle, a tvé oči vidějí všecko naopak! (Odběhne.)

Jakub. I — žluč se ve mně zmáhá, ne krev! — Mohu-li pak manželi důležitější novinu přinést? — a nic! ani krejcaru pro větší horli-

Digitized by Google

vost! — Lebku mi narazí! — pěkná odplata! — i pro mne ať si paní baronka shubičkuje všecky pacholky ve dvoře, a sultána u brány k tomu, co já při tom ztratím?! — Počkej! — tamhle běží slečna! — snad se ta zase jednou uhodí přes kapsu!

Výjev čtvrtý.

Marie, Jakub.

Marie. Nu? — Což nebudem dnes večeřet, Jakube?

Jakub. Co se mně dotýče, já jsem hned k službám — ale pan baron —

Marie. Nu? — není mu dobře?

Jakub. Nebylo by divu!

Marie. Co pak se zas stalo?

Jakub. Ach! můj ubohý milostpán! — Slečinko! vy jste jeho milostivá sestra — vkročte mezi to — snad to ještě všecko smíříte!

Marie. Můj Bože! Co je to zas?

Jakub. Milostpán se dozvěděl, že se mezi paní baronkou a jejím falešným panem bratrem, zapovězené věci kují —

Marie. Jak? co mluvíš? nerozumím ti!

Digitized by Google

Jakub. Nu — toť také víte, že v oděvu pana Vendelína vězí kočí? — aspoň cizý člověk!

Marie. Ano, ano! — kočí jeho ne — ale cizý, neznámý člověk!

Jakub. Nu — s tím se milostpaní baronka tak daleko pustila, že se v sále hubičkovali!

Marie (sepne ruce). Jak?!

Jakub. Pan baron se to dozvěděl, a je nyní vztekem celý bez sebe!

Marie (před sebe). Teď se udělal den! — Teď tomu rozumím, paní sestro! — Ó! bezbožně! bezbožně! — (K Jakubovi.) A víš ty to dozajista?

Jakub. Vždyť jsem se na to díval, když se milovali, jako dvě hrdličky!

Marie. Jako dva vlci! — A proto mne paní sestra napřed obálela v samou mylnou důvěrnost! — Slyš, Jakube! loudej se v patách za nimi — tu máš prozatím něco! — (Dá mu peníze.) Přineseš-li více důvodů, třikrát tolik ti dám!

Jakub. Poníženě ručičku líbám! (Políbí jí ruku.) — Já se rozosmím, a postavím do každého kouta jeden díl —

Marie. Kdyby's takhle vypátrati mohl, na které místo jedno druhé vyzve —

Jakub. To již vím! v devět hodin se hodlají tady na zahradě sejít!

Marie. Tady? — Dobře! — Také se dám najít! (Odběhne.)

Digitized by Google

Jakub. Brávo! to stálo za to! — slečně rozmrzuje ruka — honem na lov! uvidím-li komára, řeknu že jsem viděl slona! (Odběhne.)

Výjev pátý.

Baron, hned na to Johana.

Baron (přijde škaredě zamyšlený levou pěšinkou). To se mi ještě nedostávalo! — Ten blesk musil udeřit, aby mi poslední paprslek naděje na světlejší budoucnost roztříštil a rozplašil do všech čtyr větrů! — Poklide! poklide! tedy ti mám na věky dáti výhost?

Johana (přijdouc pravou stranou, zaslechne poslední slova baronova). Ba Bože tak! měla bych chuť volati s tebou! — Rozbroj se utrhl a těká zlopověstně po našem zámku!

Baron (se přísně na ni dívá). Také to pozoruješ? — Johano! (vezme ji za ruku) podívej se na mne — upřímně!

Johana. Nu?

Baron. Nevidíš nic neobyčejného na mé tváři?

Johana. Že's mrzutý, pozoruji dnes celý den. — Kýž bych věděla, jak tvá zbouřená prsa upokojit!

Baron. Je v tvých prsou pokoj?

Digitized by Google

Johana. Až na tu lítost, že se málo kdy raduješ s námi!

Baron (stranou). Ten podvodník mne přelhal, anebo viděl Marii — ano! Marii viděl! — (Nahlas.) Nu, brzo-li pak se rozplete klubko dnešních pošetilostí?

Johana. O! kdyby jen Marie neměla na tom tak příliš velké zalíbení; klubko by bylo již rozpletené i rozvinuté!

Baron. Měj s ní trpělivost — máš s to lepší rozum.

Johana. Já s ní jednám důvěrně a sladce, rozděluji se s ní o všecko, co v mém srdci vzejde — ona se mi nedůvěrou odměňuje!

Baron. A! — nerozumíte si, a to je to všecko!

Johana. A kdo je tím vinen?

Baron. To já nevím — nejsem to také žádostiv rozhodnouti!

Johana. Její žádost byla, aby dobře seznala mého bratra —

Baron. Má také.

Johana. Svěřila mi dobrovolně, že by se mu s radostí zasnoubila; to mi bylo milé.

Baron. Mně také. — Ale nutit ji nemůžem!

Johana. Kdo pak ji nutí?

Baron. Já ne! — a vy, milostpaní?

Digitized by Google

Johana. Leda bych třeštila, abych svému milému bratru do domu vsívala zrna nesvornosti!

Baron. Dobře máš, Johano! já také tak smejšlím! — Kdyby se jí líbil, dal bych něco za to —

Johana. Nu, že se jí líbí, vím!

Baron. Tvůj bratr?

Johana. O kom pak mluvíme?

Baron. Tvůj pravý bratr?

Johana. Můj pravý bratr! Kolik pak jich mám?

Baron. Nevěř tomu. Marie mne před hodinou srdečně prosila, abychme ji nenutili, že ho nemiluje.

Johana. Upejpání! — S Vendelínem mluvila jináč!

Baron. Však byl Vendelín právě při tom, řekla to jemu do očí.

Johana. Co?

Baron. Že ho nechce.

Johana. A ty by's býval manžele při tom?

Baron. Stál jsem v prostředku.

Johana. Hahaha!

Baron. Nu, což je ti to tak k smíchu?

Johana. Můj milý Jene! ti dva lidé z tebe tahají rozum!

Baron. Čerta starého!

Johana. Překvapit je máš, jako já!

Digitized by Google

Baron. Já věřím Marii na slovo — a ještě víc jejím upřímným očím. — Přišla ke mně celá uslzena —

Johana. Hahaha! Já jsem viděla cosi jiného!

Baron. Přehlídla se's!

Johana. Objímali se!

Baron. Snad se drželi za vlasy!

Johana. Líbali se!

Baron. Snad se kousali!

Johana. Zkrátka! přišla jsem na ně, když se kochali v nejmilostnějším objetí! — A že je obapolná žádost svedla, dokazovalo slečnino leknutí a zapýření!

Baron. Paní baronka snad zapomněla, že se *toto* mezi Marií a Vendelínovým služebníkem přihodilo?

Johana. Jak? ty víš —?

Baron. Všecko! — ano, div se tomu!

Johana. Já to nezapírám; ale bratr svou maškaru shodil hned odpoledne —

Baron. Nevěř tomu! Před půl hodinou se mnou mluvil, ke kočímu podoben, jako má pravá noha k levé!

Johana. Tedy umí čarovat a změní se pětkrát v jednom okamžení!

Baron. Tu to máme! — Že pak vy ženské raděj uvěříte kouzlům, než byste na sobě nechaly omyl!

Digitized by Google

Johana. Můj dobrý Bože! vždyť snad znám svého bratra?

Baron. Již neznáš!

Johana. Ah, právě vhod! — Tamto přichází Vendelín, nemejlím-li se —

Baron (se dívá v pravo, a vidí, an se Marie za jabloň schovává). Ano! — haha! — to je on!

Johana. Já ho zavolám —

Baron. Prosím! — až já odejdu!

Johana. Proč?

Baron. Proto že jsem mu své slovo na to dal, že s ním nebudu mluvit, dokud tu zlořečenou larvu nezahodí! (Odejde v pravo.)

Johana. Dětinství! — jako by ji byl již nezahodil!

Výjev šestý.

Vendelín, Johana.

Vendelín. A! dobrý večer, sestro! — Já držím slovo. — Neutíká tamto můj pan švakr?

Johana. Utíká.

Vendelín. A snad dokonce přede mnou?

Johana. Před tebou vlastně ne, ale před tvou larvou.

Vendelín. Ah tak! — hahaha!

*

Digitized by Google

Johana. Dřív prej s tebou nebude mluvit, dokud ji nezahodíš. Na to prej ti dal slovo?

Vendelín. Mně? — Nikoli. Snad Martinovi?

Johana. To jest: tobě, v Martinově osobě!

Vendelín. Dobře! ale věděti bych předce o tom musil?

Johana. A! vy dnes nechcete jeden druhému rozumět! — Pověz mi upřímně, bratře! kolik kočí jsi vlastně rozeslal po našem zámku?

Vendelín. Jen jediného!

Johana. A kolikrát jsi se sám zosobnil?

Vendelín. Jen jednou! — věří-li paní sestra toliko v jediného bratra!

Johana. Tedy tomu já sama jediná nerozumím, kdežto bych se do toho nejsnadněj vpraviti měla!

Vendelín (opravdivě). Dobře se ti stává, sestro! zasloužilý trest!

Johana. Čím?

Vendelín. Zradou!

Johana. Jak —?!

Vendelín. Kdo pak vyzvonil Marii, že vás hodlám v cizí postavě navštíviti?

Johana (zaražena). Já — ale z dobrého oumyslu —

Vendelín. A já jsem se měl dát škádlit — vysmát —

Digitized by Google

Johana. Byly bychom tě byly napotom srdečně odprosily —

Vendelín. To mohu já také učiniti!

Johana. A kdo to tobě —

Vendelín. Náhoda! — Prv než jsem se skutečně na cestu vydal, změnil jsem celý svůj oumysl, a odebral se s Martinem na váš zámek tak, jak jsem byl před včírem vyjel. Ano, ubezpečuji tebe, že Martin o mém předsevzetí až po tuto chvíli nic neví. — Náhoda mi vehnala Marii v zahradě do rukou, právě když se sama býti domnívala, a srdečně se těšila na žert, který prej si stropí se svým panem švakrem.

Johana. Ah! — to bylo hloupé!

Vendelín. Ne, ne! to bylo právě moudré! Nebo — do komedie se vám oběma chtělo, to jsem patrně pozoroval, jenom že jste nechtěly se mnou ve spolku hrát! a já ti za to stojím, že jsem vám jednékaždé přivlastnil roli, na kterou by si vaše veškerá vtipnost do smrti byla nepomyslila!

Johana. Ale jak?

Vendelín. Tím nejpřirozenějším způsobem! — Já jsem zůstal — čím již třiadvacet let mám to potěšení býti — tvým bratrem, a Martin Martinem!

Johana. Ah! — a ti druzí —

Digitized by Google

Vendelín. Ano, ano! tak se stalo, že ostatní všickni pána za služebníka a služebníka za pána drželi!

Johana. Můj divotvorný Bože! teď mi teprv počíná vycházeti slunce! Můj manžel tedy vždy jen s Martinem mluvil?

Vendelín. Tak je tomu. Se mnou jen jednou, a to by mne byl bez mála vyhodil!

Johana. A Marie — hahaha! Nyní teprv všecko všudy pochopuji! — Ovšem, proto se jí služebník víc líbil nežli pán! — Aj, ty bezbožníče! nemohl's tomu aspoň dříve udělati konec?

Vendelín. Dříve? — O! ještě ani zejtra tomu nehodlám udělati konec!

Johana. Jak? nemáš ještě dosti náhrady za mou lehkomyslnost a neprozřetedlnost?

Vendelín. Ah! na náhradu jsem ani nepomyslil, tak i také na pomstu; ale pomysli si, sestro! tak roztomilý zmatek, tak rozmanitá spletenina se ani za půl století žádnému nepodaří! — leč by v tom čase Jupiter ještě jednou osobu Amphitriovu na sebe vzal a vkradl se do jeho domu v třikrát nastavené noci!

Vendelín. Pomni, že se dnešek schyluje již ku konci, a zejtra že je mého manžela svátek.

Vendelín. Tak? — um! to nic nedělá.

Johana. Zlý duch na něj beztoho každodenně mrzutost posílá s těmi nešťastnými bělouši!

Vendelín. Ah, dobře! — Vysvětli pak mi to, sestro! Jak jsem se sám přesvědčil, nenávidí tvůj manžel bělouše mnohem více, než se zdá, že je někdy miloval?

Johana. A to již na pátý rok! — Mnohý zasmoušený den vedral se touto toliko nepřátelskou branou do našeho zámku. — Před pěti lety — ty's byl tenkráte ve Vlaších — přemluvila jsem svého manžela, aby se se mnou na několik dní podíval na náš dědičný statek, a uvedl tam v pořádek, právě-li čeho zapotřebí bude. — V den jarní, ten nejpěknější tehdejšího máje, odpustil se ode mne a jel, poručiv si zapřáhnout dva páry svých nejmilejších bělounů. — Já jsem ho měla se švakrovou druhý den následovat. — Nevypršely však zouplna ani dvě hodiny, vrátil se baron nazpět, celý polekaný, pobouřený, se zmatenou, ustrašenou myslí. — Jak jsem se ho lekla, nevypoví žádný jazyk lidský! — Běžím za ním, vyptávám se — prosím, vyrážím — všecko nadarmo! I ohlížím se po pomoci; ale — než se naději, zmizel mi s očí. — Ten a ještě několik následujících dní nezočil ho žádný, aniž komu lze bylo jeho skrejši na stopu přijít. — Konečně přijde, tišší, vlídnější — ale prázden své jindy tak veselé mysli! pln nevrlosti, nedotklivosti, hlubokomyslnosti a mraku — a vyhýbal se každé jasnější tváři! — Já jsem poslala na tvé panství, tam jsem domnívala Martina, a doufala,

Digitized by Google

že se na něm dobudu pravdy — ale žádný tam o Martinu nechtěl ani vědět. — Ptala jsem se jeho; on sebou pokaždé trhl, jako bych mu připomínala na hřích nejsmrtedlnější! — Po čtvrt letě musil najednou do Prahy — „na několik dní“ — pravil ke mně, když odjížděl; z několika dní vyrostlo ale celého půl leta! a na příčinu se ho žádný nesměl zeptati, tak jako na ztrátu Martina. — Tak se plazil týden za týdnem, měsíc za měsícem, a rok za rokem, až konečně před půl letem sám dobrovolně vyznal!

Vendelín. Nikdy jsem nebyl tak žádostiv —

Johana. Bělouši se mu splašili, když byl sotva hodinu cesty od zámku vzdálen. Jeho kočí, kterého nesmírně miloval, nemohl vzteku ubránit, a vůz s nimi letěl přes pahorky, příkopy, role i luka — letěl, hnal tím strašlivěji před sebou koně, a najednou před nimi široký potok! —

Vendelín. Ha! nešťastná náhoda!

Johana. To se zdálo baronovi právě prospěchem! U vody, měl silně za to, že se zkrotí běloušů vzteklost — ale jak se ulekl, když přirazili blíže, a vidí, an se tu dvě pacholata na kraji ve vodě šplouchají — vidí, že na ně nepřemožitedlně bělouši míří —

Vendelín. Pro Bůh!

Johana. Leknutí, zuřivost, strach, outrpnost a lítost zmocnily se ho najednou tak, že bez smy-

Digitized by Google

slů po nabité pistoli sáhl — neboť se bez nich nikdy ještě na cestu nevydal — po bělouších střelil, a nemaje v ouzkosti pravého zraku, místo bělouše svého kočího s kozlíku srazil!

Vendelín. Jak — sestro! Johano! pravou lopatku mu prohnala koule?

Johana (se tázajíc). Ano —!?

Vendelín. Dále! dále!

Johana. To mu zapálilo poslední částečku krve! Vyskočil z vozu a utíkal nazpět, vida jen zdaleka ještě, an leknouce se rány, na jinou stranu obrátily, děti tak ve vodě zachráněny — ale jeho Martin na starém místě se smrtí se potýká.

Vendelín. Pravda! pravda! On se po bělouších již neptal — aspoň to nedošlo Martinovi k uším — koně zmizeli z Čech, kočí také — není-li tomu tak?

Johana. Od slova k slovu! — Jen jedenkráte přišel od Martina lístek, že je živ, ale těžce nemocen — kde však? — ale — jak ty to víš?

Vendelín. Viktoria! — sestro! zejtra budem Nepomuka slavit, že jste ho, co jste spolu, ještě tak nesvětili; nebo viz, že jsem přinesl s sebou lík, který vědomí mého švakra dokonale uzdraví!

Johana. Jak, bratře? — mluv zřetedlněji!

Vendelín. Pomysli si! Před dvěma měsíci koupím čtyry bělouše od bavorského koňaře. Dva

Digitized by Google

dni na to přijde ke mně cizý kočí a prosí mne, abych ho přijal do služby, že by mu nebylo možná odděliti se od mých nových koní, které všude následuje, do jakýchkoli se dostanou rukou. — Já ho přijmu, a on mi několik neděl na to svěří — sestro! mne samého urdousí radost! — svěří mi, že moji bělouši bývali mého švakra, a on že je jeho starý — postřelený sice — ale zdravý, čerstvý Martin!

Johana. Jak! — bělouši, které's mu darem poslal —?

Vendelín. A také darem zůstanou — jsou jeho vlastní bělouši!

Johana. A tvůj kočí, kterého všickni za tebe měli —?

Vendelín. Je váš bývalý Martin s tělem i s duší! — Nemálo jsem mu to sice měl za zlé, že svému bývalému pánu žádné vědomosti nedal; on se ale vymlouvá, že ho chtěl osobně překvapiti, že však se svým novým bavorským hrabětem i s bělouši do Španěl musil, a teprv po čtyrech letech do Bavor se navrátil, kde pán bělouše prodal a jeho ze služby vypustil.

Johana. O! nebesa! jestli tomu tak, tedy rozkvete ještě dnes rozkoš a radost ve všech pokojích našeho zámku! — Bratře! dej se políbit! Ty's náš dobrý anděl, náš nebeský posel! (Objímá ho.)

Digitized by Google

Výjev sedmý.

Baron, předešlí.

Baron (právě stromovím vyjde). Jak!? — U všech ďáblů! — Mnoho štěstí, paní manželko!

Johana. Ach! barone! přicházíš právě vhod!

Baron. Zajisté? — (Blíží se k Vendelínovi.) Mám-li pak tomu věřit? — Manželka leží v náručí cizího muže, kluka, šejdíře, podvodníka — manžel se k tomu nahodí, a přichází právě vhod?

Vendelín (žertovně). Pane švakře! vyprosím si, beze vší urážky —

Baron. Neurazím, ale zpřerážím ti ruce i nohy, necháš-li se ještě jednou na mém zámku postihnouti! — A paní baronka se ještě s podivením na mne dívá? — jako by se chtěla ptáti, jakým právem její manžel svého švakra tak častuje? — Není-li pravda? tu otázku je ti aspoň na rtech vidět! — Nediv se ale tomu, zahrada je veliká — aspoň větší, než mnohá klíční dírka!

Johana. Jak?

Vendelín. Co?

Baron. Třeba člověk sebe tišej mluvil, lidé mají z pavučiny uši! haha!

Johana. Tak? — (Uražena.) Nu, poněvadž se to již vyzradilo, že tohoto jinocha od srdce miluji —

Digitized by Google

Baron. Ano? — hahaha! — milujete ho skutečně, paní baronko?

Johana. Skutečně — obzvláště co vím, že on mne také miluje!

Baron. Víte to? — haha! — arci, arci! on by musil rozumu nemít! — hahaha! — a nebojíte se, milostpaní! mé sestry?

Johana. Slečny Marie? Proč pak bych se jí bála? já si ho nemohu vzít!

Baron. Ne? — hahaha! arci! arci!

Johana. Časem svým mi snad dovolí, abych ho laskavě pomilovala —

Baron. Ovšem — onať je dobrý blázen! — (Vždy divočeji.) Hahaha! a já také!

Johana. Snad nebudeš závistivý?

Baron. I chraniž Bůh! — hahaha! — (Vzteklost ho přemůže, a rozběhne se na Vendelína.) Budeš-li pak se mi kliditi z očí, duše z pekla nejpekelnější! (Chopí se ho.)

Johana. Pro Bůh! manželе! snad mi ze zámku vlastního bratra nevyhodíš?

Baron. O vy máte dnes tolik bratrů, paní baronko! že jich mohu pět vypráskat ven, než přijdu na pravého!

Johana. Manžele! dej s sebou promluvit! — Není-li to můj bratr, tedy mne dej zejtra s bělouši svezti ještě nešťastněji, než se's sám před pěti lety svezl!

Digitized by Google

Baron (zarazí). Jak? — lidé, na věky vám to neodpustím, klamete-li mne!

Johana. Přesvědč se! dej si zavolat muže, kteří mého bratra znají!

Baron (se dlouho na Vendelína dívá a přemejšlí). Bylo-li by to možná? — Vy byste tedy předce byl Vendelín z Bělorodu?

Vendelín. Předce!

Baron. A kdo byl ten — e! jako bych se byl všeho nedozvěděl! — kdo byl ten, co jsem s ním několikrát mluvil? — před hodinou ještě mluvil?

Vendelín. Byl Martin, můj kočí.

Baron. Martin! — divotvorné nebe! ano, ano! — celý byl k Martinovi podoben!

Vendelín (ještě žertuje). Můj pan švakr musí mít obzvláštní znamení, dle kterého Martiny rozeznává?

Baron. O, jen jednoho! a ten jeden —

Johana (ho přívětivě za ruku vezme). Jest tvůj starý Martin!

Vendelín (s druhé strany). Kterého jste pistolí s kozlíku srazil!

Baron (zůstane němý — nelze mu promluviti — dívá se před sebe — nahoru — na oba — konečně je oba od sebe odstrkuje). Pusťte mne! co jsem vám udělal — Johano! švakře! — lidé! dejte mi mého Martina opět — živého, zdravého, já ho budu na

kolenou prosit, aby mi odpustil mou zatracenou prchlost! — Jinochu! — buďte si kdo chcete — zejtra je můj svátek — já dám zámek Volšanský růžovým listím pošit od země až na vrch makovice — je to můj Martin? — ten člověk je mu tak valně podoben — já tomu rád uvěřím — je to můj Martin!?

Johana.
Vendelín. } Je, je!!

Baron. A vy jste zajisté můj švakr?

Vendelín. S tělem i s duší!

Baron. A já blb jsem vás chtěl vyhodit ven! — svého laskavého švakra, který mně teprv včera z pouhé bratrské upřímnosti čtyry bělouše darem poslal —

Vendelín. Ty samé bělouše, kteří před pěti lety, splašeni, s vámi do řeky chtěli vběhnout!

Baron. Jak? — Bože na nebesích! — ti samí — ti samí bělouši?! — Vy mne chcete dnes o rozum připravit!

Johana. Ti samí, můj manžele! — A tak jsem, když's byl právě k tomu přišel, radostí nad líkem tvých těžkostí, nad vracejícím se srdce tvého poklidem líbala a objímala svého bratra!

Baron. To není — není, není možná! Můj Martin již dávno někde hnije — moji bělouši zapomněli někde v dalekém kraji na hospodáře, který jim dobře chtíval —

Digitized by Google

Vendelín. Dejte se jen přesvědčit —

Baron. Nikoli! — prosím vás, nemluvte ještě o důkazech — já bych plesem a radostí klesl, kdybyste mne zajisté přesvědčil! — Půjdu ale za ním — vyhledám ho — stisknu ho, jak ztraceného syna — a řekne-li předce, že není Martin, tedy mu na věky vypovím z mého panství cestu! (Odběhne.)

Vendelín. Sestro! — kdybych si býval toto vše představiti v stavu, já bych byl maškaru poručil čertu, a zlořečil každé čtvrt hodině, o kterou jsem tvého manžela dříve uzdraviti mohl!

Johana. A já bych splakala radostí napřed nad blažeností, která od zejtřka s tváří přemilostnou na našem zámku zůstane bytem! — A, bratře! co živa budu, nezapomenu na to, že se s tvým příštím opět u nás počali rozkošnější dnové! (Objímá ho.)

Výjev osmý.

Marie, předešlí.

Marie (přiběhne). Ah!! — je-li možná? tak daleko!

Vendelín. Aha! — dobře že přichází! boj mezi ní a mnou musí teď také ku konci!

Digitized by Google

Johana (upřímně). Jen dál! — dál, slečno sestro!

Marie. Od vás? — rozumím! — nehodlám také vytrhovat — (Chce pryč.)

Vendelín (ji chytí). O! pozdržte pak se, slečno! mně je právě milo, že jste nás vytrhla!

Marie. Ale milostpaní sestře ne, hahaha!

Johana. Jak? — ó! pro mne tady také můžete zůstat — já se vás nestydím!

Marie. Dobře děláte, paní sestro! přátelské objetí nestojí nikde mezi zapovězeným ovocem psáno! — dokonce — je-li tu již stará známost —

Johana. Dobře umíte hádat!

Vendelín. Hodně stará!

Marie (k Vendelínovi). A — ještě tedy Vendelínův kočí?

Vendelín. Nikoli. Ne již! — ale nedaleko!

Marie. Tak asi?

Vendelín. Vedelín sám.

Marie. Jak —!? — (Dlouho přemejšlí.) A vy to, paní sestro, trpíte, že se cizý muž u vaší přítomnosti za vašeho bratra vydává?

Johana. Trpím, a — jak vidíte — velmi ráda.

Marie. Snad máte více bratrů?

Johana. Toliko jedním mne obdařilo nebe, a toho z celého srdce miluji!

Marie. Tak, tak! — ačkoli nepochopuji, k jakému konci uzel ještě pevněji zaplítáte —

Digitized by Google

Vendelín. Však proto! dejte se raděj na víru!

Marie. Důkazy! důkazy!

Vendelín. Těch dojdete u pana bratra, jen udělejte zmínku —

Marie. Jak —? — baron tomu také věří?

Vendelín. Tak jako dobrozraký vlastním očím!

Marie. To není možná! — (K Johaně.) Vždyť pak jsem s vaším bratrem několikrát mluvila?

Johana. A! byli jsme všickni sklamáni! — Můj pan bratr vás v zahradě poslouchal, vy jste mu tak sama vyzradila předsevzetí naše — on na to převrátil svůj oumysl, a vodil nás obě na vodítkách rozpustilosti, kam se jemu líbilo!

Marie (se začervená). Můj milý Bože! — kdyby to — a tak by to mohlo být pravda —

Vendelín. Nu, kdyby to bylo pravda, má krásná slečno! co byste dělala?

Johana. Je to pravda! — A tak mi snad odpustíte, Marie, že jsem objímala vašeho ženicha?

Marie. Mého ženicha?

Vendelín. Jak — sestro!

Johana. Tiše, tiše! — abyste se jeden druhému zasnoubil, proto jste se sešli. Sami si také již tak dalece rozumíte —

Vendelín. Já se ovšem přiznávám, že jsem toliko s tím oumyslem statek otcovský opustil, a že jsem se toliko proto s nevypravitedlnou horlivostí na zámek Volšanský vydal —

Digitized by Google

Marie (se sklopenýma očima). Já se ovšem přiznávám, že jsem netoliko mrtvými slovy jak paní sestře, tak i bratrovi svou žádost pronesla — nýbrž že i srdce mé jakousi nepoznalou dychtivost na sobě okazovalo — a — že —

Johana. Prosím vás, nevyhýbejte se oba tak daleko z cesty, a mluvte směle!

Vendelín. Ach, má bohaprázná přetvářka!

Marie. K té vám zlý duch zaslal radu!

Vendelín. Bez toho by má slečna švakrová nikdy snad nebyla opovrhla mou ruku —

Marie. Já jsem jednala, jak mi v oných okoličnostech radilo srdce —

Vendelín. Však proto — jemu jste věřila —

Johana. Co spolu máte? — což jste mi předce ještě nechali poněkud zakuklené oči!?

Vendelín. Vždyť víš, že držela mého Martina za Vendelína z Bělorodu —

Marie. Ač se tomu celá mysl má protivila —

Vendelín. Její srdce se uleklo — poděsilo — konečně si zastesklo —

Marie. A postěžovalo si baronovi. — Důvěrnost v dobrou švakrovou se dlouho nechtěla ujmout, proto že ní brzo vítr, brzo velký lijavec nepříjemně viklal —

Vendelín. Tak se konečně svěřila mně —

Digitized by Google

Marie. Ach, mé srdce bylo již litostí jednak, jednak plamenem zapovězené lásky přeplněno —

Vendelín. A do mých rukou tu strašlivou přípověd složila, že se Vendelínu z Bělorodu nikdy nezasnoubí!

Marie. Odpusťte mi to! — vám jsem nechtěla ublížit, aniž to za urážku —

Johana. Dítky! nepřestanete-li brzo, tedy nebude žádný z nás ani o mák moudřejší, než jsme byli před hodinou.

Výjev devátý.

Baron, Martin, předešlí.

Baron (táhne Martina s sebou). Musíš jít, tvrdošijná hlavo! — a — tu to řekni mému švakrovi do očí, že nejsi můj Martin!

Martin. Jak? — jemnostpane! smím již — je všecko vyzrazeno?

Vendelín. Je mi tě líto; ale — všecko je na světle!

Martin. A — můj Bože! — já nemohu mluvit — ano! — ano, milostivý pane! já jsem váš starý Martin!

Digitized by Google

Baron. Vidíš, berane! a tak dlouho's zapíral! — Já jsem pro tě stokrát plakal, a ty se's ke mně nechtěl hlásit!

Martin. Kdo za to může, že jste mne chtěli panem švakrem míti?

Baron. Střelil jsem do tebe — ale — neměl jsem tě vždy jako verného přítele rád? — Tvůj byt, malá světnička, v které's někdy zůstával — jdi se tam podívat! Od té doby mi tam žádný nesměl! — prázna — po rohatinách toliko tvé šaty — mou vlastní rukou tak rozvěšeny — a ty se ke mně nechceš hlásit?

Martin (mu s pláčem ruce líbá). O, můj bývalý — můj starý, dobrý pane! — (K Vendelínovi.) Jemnostpane! neberte mne již ze zámku s sebou — ó! hloupý Martine! teď hned musíš pryč! do dvora! — Milostpane! bělouši, které jsme vám přivedli darem — ať mne voda zalkne! — to jsou vaši staří bělouši! — Teprv druhý tejden na tu nešťastnou chvíli došel jsem jich, ač nemocen, v Bavorsku. Hrabě je byl již koupil od cizího muže — mne přijal také do služby — ač nevěděl, proč se k němu deru — a vzal mne, sotva že jsem se poněkud pozdravil, do Španělska s sebou! — Bělouši tam také byly — bez nich bych byl nešel! — ale — věřte mně, milostivý pane! ta ubohá hovada chodila vždy tak smutně, jako já — od té doby se nesplašili, jako by pykali bujnost —

Digitized by Google

Baron. A kde je máš? kde —

Martin. To nesmím povědít — ale hned je přivedu, a uhlídáte, můj dobrý pane! jak vesele pojedeme branou! (Odběhne.)

Baron. Co tomu říkáte! — manželko! — švakře! vy jste mi daroval k svátku, co bych za stříbro ani zlato nekoupil, poklid srdce! jak se vám odměním?

Vendelín. Může-li mi jaká odměna milejší býti, než vaše blaženost? — to vědomí —

Johana. Nu ano, ano, bratře! dobré vědomí ať všecko jiné předčí, ale je ať následuje prosba, kterou můj manžel také oslyšeti nesmí!

Baron. Mluvte, mluvte!

Vendelín. Víte, že jsem vlastně proto svůj statek opustil, abych se po boku Mariinu vrátil na něj opět. — Přimluvte se u slečny!

Baron. A — ďáble! — dobře máte, na to bych byl zapomněl! Marie! běž! vlítni mu do náručí! budeš-li se zpečovati — zrážet — Bůhť jest živ! pak tě budu nutit!

Vendelín. Marie! — Neohlížejte se na to, čeho jsem dnes natropil u přítomnosti vaší — chtěl jsem toliko přelstiti lest! od srdce mi to nešlo, jako vám! — Věřte mně, rozpustilý, lehkovážný jsem někdy; ale dobrý! — moji rolníci prej si o tom denně povídají, tedy to musí bejt pravda!

Digitized by Google

Marie. O! o tom ať žádný nepochybuje — dívala jsem se vám očima do srdce, jak jste mne sám ponaučil — a vaše rolníky napřed mám ráda; — ale — můj slib! — Co byste musil očekávati od manželky, která v první hodině již zrušila slib nejvážnější —

Vendelín. Mně jste ho složila do rukou, já vám ho podávám zpět!

Baron. Co? — jaký slib? — komu's co slíbila?

Marie. Že Vendelínu z Bělorodu nikdy nepodám ruky!

Baron. Jak? — to's slíbila mému švakrovi?

Marie. Ano! — ah! kdo si mohl tenkrát pomyslit —

Baron. Tu to máme! (K Johaně.) A pak se durdíte, když vám člověk upřímně mluví, že není pošetilejšího stvoření na světě, jako ženská! — Hloupě! hloupě! — Slib nesmíš zrušit, to sám nedopustím — ale — víte-li co, pane švakře! (vede ho k Marii) vezmete jí ruku! Tak — teď's mu ji nedala, nezrušila's slib — on si ji vzal sám — a — ani slova již!

Marie. Můj dobrý bratře!

Vendelín. Marie! — teď ze mne udělejte, co se vám líbí! Vám k vůli budu pětkrát za den sluhou, a pětkrát za den pánem! jen se — pro Bůh! — nikdy nezmejlete!

Digitized by Google

Výjev desátý.

Jakub, předešlí.

Jakub (přiběhne jako divý). Hola! — to je Boží dopuštění! — Milostpane! ti chlapi by mne byli rozdrtili, jako vlci beránka —

Baron. Kdo? — jací chlapi?

Jakub. Naši sedláci! — Není-li jich osm set, odříkám se do smrti piva! V jejich čele se valí Hlušický rychtář — nepřispějeme-li brzo, rozbořejí zámek!

Johana. }
Marie. } Co je to? — co se stalo?
Vendelín. }

Baron. Tiše jen! — nevedou s sebou čtyry bělouše?

Jakub. Vedou — samé kytky a pentle, jako by s nimi na popravu táhli!

Baron. Pusť je sem!

Jakub. Všecky?

Baron. I s bělouši!

Jakub. Milostpane! totě nezůstane ani jeden strom celý?

Baron. A kdyby je vyvrátili až na poslední kořen — pusť je sem!

Jakub. S Pánem Bohem! (Odbíhá.)

Digitized by Google

Johana (k němu na cestě). Je všecko připraváno?

Jakub. Všecko! (Utíká.)

Marie. Co ale chtějí ti lidé?

Baron. Radost mi chtějí udělat! vychovali mi bělouše k svátku, a — ještě něco! He! Jakube!

Jakub (přikvapí). Ovej, ovej! Ti chlupáči se ještě seperou!

Baron. Pospěš do vsi — nebo pošli někoho čerstvějšího — v hospodě bude seděti koňař Křeček —

Jakub. S bělouši?

Baron. Ať sem přijde i s nimi!

Jakub. Je již tady — šest kusů toho je s čeledínem —

Baron. Jak?

Jakub. Neračte se hněvat, milostivý pane! — On mi dal bitý dukát, abych ho pustil na zámek —

Baron. Co? — Křeček mne nemá zahanbit! — Ode mne dostaneš pět dukátů!

Jakub. O! — to by bylo snad velmi mnoho? — ale já budu od dneška běhat — budu na všecko dohlížet — v čerta se budu obracet!

Baron. Teď počnu opět znovu býti živ! — Mně se zdá, jako by od této chvíle nová krev vbíhala do mých žil — a jako by každá krůpěje její z bystrosti, sladkosti a nesmrtedlnosti svařena

Digitized by Google

byla! — Pro Bůh! — co to? — (Najednou počnou po všech stromech lampy hořet, tak že se zahrada v plamenu zdá.) Johano! — co's mi to připravila!?

Johana. Nepatrný dárek manželské lásky!

Výjev jedenáctý.

Martin, Křeček, Vlk, sedláci, předešlí.

(Martin přivede prostředkem, Křeček pravou, Vlk levou stranou čtyry bělouše.)

Martin. Tu jsme, milostivý pane! — sedláci nám zastoupili cestu — ale my do nich a naskrz! jako hromobití! — teď ať je někdo vyhání ze zámku!

Baron Jsou — jsou! — moji bělouši! — (Najednou se oblídne na pravou stranu a vidí Křečka s bělouši.) Co to? — Až sem's s nimi vrazil? — Dnes toho mám již dost — přihlas se zejtra! — (Chce utíkati v levo, a vrazí na Vlka.) Hrom, ďáble a peklo! — což jsem se v čarodějně ocítil!?

Vlk. Milostivý pane! — na mne se neračte horšiti — krupobití bych snadněji ze svých polí vyhnal —

Digitized by Google

Baron. Na tebe! na tebe vyleji celou zuřivost svou! Ty tady budeš nejprvnější zejtra na mé zdraví pít!

Vlk. Pít budu až do obžerství! — ale bělouše —

Baron. Mi zapřáhneš vlastní rukou, a zejtra s nimi ještě pojedu skrz vaši ves! — Jen mne již, pro Boha! dnes nechte! — Bude-li radost má musit ještě o jeden stupeň vejš — klesnu vám!

Sedláci. Juchuchu! — ať je živ náš dobrotivý pán! — *vivat*! (Ze vzdálí se dá slyšeti příjemná hudba.)

Baron. Jak? — to ještě scházelo! — což myslíte, že mám na srdci měděný kyrys? — Prosím tě, manželko! doprovoď mne — sice budu plakat jako malé dítě! (Odejde s Johanou.)

Vendelín a *Marie* (jdou za nimi).

Všicknj ostatní. Živ buď milostivý pan baron! — živ buď — celý jeho zámek! *vivat*! (Hrnou se za nimi.)

(Opona spadne.)

Zachce-li se někomu provozovati veselohru tuto, obzvláště na menším divadle, ten si, vynechav bělouše, konec dle libosti a potřeby zkrať.

Digitized by Google

Lazebník.

Činohra v pateru dějství.

Digitized by Google

Osoby:

Vévoda Fridlandský.
Keppler, *Zeno*, } hvězdoslovci.
Romarino, vévodův životní lékař.
Starosta Fridlandský.
Ritmistr *Neumann*, Setník *Milakovič*, } vévodovi pobočníci.
Chorvatský setník od pluku Isolani.
Starý strážmistr.
Chorvát, válečník sprostý.
Svobodný pán *Raedern*, bývalý majetník Fridlandu.
Ambrož Fechner, rektor latinských škol.
Rozina, jeho choť.
Veronika, jejich dcera.
Eusebius Lev, radní lazebník.
Viktorin Bergmann, v jeho službě.
Kordula, téhož matka.
Olešník, čtvrtník.
Volinský, *Bobr*, } měšťané.
Sychra, truhlářský chasník.
Adlétka, jeho sestra.
Lidka, mladá hospodská.
Bojovníci rozličného druhu, *důstojníci*, *měšťané*, vévodovi *komorníci*, *sluhové*.

Mezi třetím a čtvrtým dějstvím prošel čas tří měsíců.
Místo děje: *Jičín* a *Fridland* v Čechách, *Zlatá* a *Sagan* v dolním Slezsku.
Čas: rok 1633.

Digitized by Google

Dějství první.

Předsíň v domě Fechnerovu. Vzadu hlavní, v pravo postranní vchod. V levo u okna stolek s ženskou prací, u něho stolice.
(Připomíná se, že místnosti a postavení tady pro divadelního umělce vyznačeny jsou, co jemu totiž na dějišti proti divákům stojícímu v pravo aneb v levo jest.)

Výjev první.

Veronika, Olešník, Volinský, Bobr a dva jiní měšťané.

Veronika (u okna otevřeného stojíc s napnutým zrakem na ulici se dívá, vůkol sebe ničeho si nevšímajíc).

Olešník (s ostatními měšťany vejde hlavním vchodem. Na všech viděti sváteční úprava v oděvu). Nebude ještě ze školy doma.

Digitized by Google

Volinský. Již je dávno po slavném vzývání Ducha svatého, sám jsem ho byl až do skončení přítomen.

Olešník, Pokud mladé šlechtě byty neoznámí a pobytné listy nerozdá, nenavrátí se.

Bobr. Tamto stojí Verunka, jeho sličná dcera, ať nám dá zprávu.

Olešník (přikročí poněkud k oknu). Dobré jitro, panno Veroniko!

Veronika (neslyší).

Olešník (přikročí k ní blíže). Pozdravujeme vás, panno Veroniko! — (Hlasitěji.) Slyšte mne, panno ušlechtilá!

Veronika (leknuvši se od okna odskočí). Audio, pater dilectissime! — Ach, odpusťte, vážní pánové! že jsem na vás zapomněla. Vím, že jste již před půl hodinou vkročili.

Olešník. Nikoli, právě sem vcházíme, chtíce pana Rectora scholae pozdraviti a s ním promluviti.

Veronika. Oznámím to. — Pan čtvrtník a páni měšťané?

Olešník. Tak jest.

Veronika (vlídně avšak vážně). Přijmetež mou úctu, vzácní pánové! (Slušně se poklonivši pravou stranou odejde.)

Olešník (který se před odcházející s ostatními též byl uklonil). Jaká to blahomravá dívka!

Digitized by Google

Volinský. Právě tak blahomravná, jako blahotvárná a blahomilá.

Bobr. Kéž by vysokomyslný pan Rector scholae k dceři své na mores do školy chodil!

Volinský. Nevím, nač mu slavný úřad tak příliš velikou úctu prokazuje, anoť vesměs známo, že jak pan měšťanosta, tak i radní páni neradi s ním z jedné mísy jídají.

Bobr. A předce s ním každodenně v radním sklepě u džbánku sedají a jeho vysoce učené brimborium jako svaté evangelium poslouchají.

Olešník. Též i já bych tuto návštěvu milerád někomu přepustil. Ale jednak nelze zapříti, že pan rektor vysoké zásluhy o duševní rozkvět v našem městě má, jednak jedenkaždý měšťan má se ho co obávati.

Volinský. Já se nebojím.

Olešník. Ovšem, bezdětný a dosti mohovitý ani jeho školy ani peněžitého prospěchu potřebí nemáš. Leč což nevíš, že nejen bez jeho milosti žádný z nás tučného stolovníka pod střechu nedostane, ale že také v obecných i soukromných, ano i v domovních záležitostech účastenství sobě osvojuje? Stane se tu kdo písákem, aby on službičku jeho takřka podpisem a pečetí svou nepotvrdil? A kdyby's dnes čeledína vedle zasloužení potrestal, nestojím ti za to, že tě zejtra na veřejné ulici nebude z toho kárati.

Digitized by Google

Výjev druhý.

Rektor, předešlí.

Rektor (v oděvu docela černém, až na veliký, bohatý bílý límec s velikými též bílými třapci; plášť hojně řásnatý, biret s černým pérem — z marnivosti. Vystoupí vážně, hrdě — nikoli nadutě — a se vznešenou přívětivostí se blíží). Retulit filia ad nos, že se mnou vyslanectvo veleslavného magistrátu promluviti žádá.

Olešník (jenžto se s druhými uctivě byl poklonil). Salve, Domine Ambrosi, inclytissime Rector Scholae! Proslavený pan měšťanosta, jakož i slovútní páni v městské radě přejí štěstí k slavnému počátku nového školního roku, a dávají, jakož se každoročně stává, s tou prosbou na zejtřek k svátečnímu stolení zváti, aby Inclytissimus Dominus Rector uctivé to pozvání i také vysoce učenému a váženému podřízenému učitelstvu oznámiti ráčil. — Při tom slavný magistrát dává námi povinované uznání a vděčnost svou z toho projevovati, že znamenitou ducha výtečností a horlivostí Inclytissimi Domini Rectoris město naše k takovému rozkvětu pokročilo, že jako prvé nejsličnějším, tak nynější dobou i také nejučenějším v celém knížectví nazývati se může.

Rektor. Těší nás, že slavný magistrát v čele veškerého měšťanstva přičinění naše uznává. Město vaše, honesti cives! bylo někdy b a ň s k é město,

Digitized by Google

na stkvóstné zlato tak bohaté, že se excellentiam: „Zlatou Horou“, napotom zkrátka „Zlatou“ nazvalo. Latině sloulo a slove po dnes Aura, na místě Aurea, totiž urbs. Z toho vidíte, k jakému to zlehčování lehkovážné zanedbání jediného písmena příčinu zavdává. Jaký to rozdíl mezi Aurea a Aura, mezi zlatem a povětřím! I což divu, když se nám okolní, až posavade baňská města posmívají, že nám z hojného zlata toliko povětří zůstalo? — Jaké tu slavné hornictví někdy bývalo, dosvědčuje nám kronika našeho města, která praví, že léta Páně 1241 tam, kde nyní osada Vahlstadt stojí, svatou Hedvikou založena, v bitvě s Tatary 500 zdejších kovkopů padlo. — Té drahé rudy již nemáme; avšak umíme nyní duševní zlato u veliké hojnosti vydobývati, které obec naši mnohem skvostněje ozdobuje i obohacuje. Počítáme nyní půl tisíce studujících jinochů, mezi nimi půl sta urozené šlechty. Které to město v knížectví Lehnickém může se nám rovnati? Jaká to pověst! jaká to čest a jaká to výhoda! — A pročež opakujeme, že nás to těší, že se zrak přednostenstva s naší zásluhou potkává, že se povinovaně uznává, kterak osvěta přičiněním naším nejen město, ale i celé knížectví objasňuje.

Volinský (trpce). Jenom latinou račte tu mládež náležitě krmiti, pane rektore! Odtud závisí duševní taxa člověka.

Digitized by Google

Rektor. Slibuji vám, přečkám-li ještě decennium, že tady budou kominíci na střechách latinsky mluviti.

Bobr (do sebe). A snad také vrabci.

Volinský. Pak bude spása nade všecky spásy!

Rektor. Jedenkaždý chasník musí z daleké ciziny rodičům svým latinským jazykem dopisovati.

Bobr (taktéž). Třeba tomu nerozuměli.

Rektor. Toto ubezpečení vyslovte slavným přednostům, jakož i naše pozdravení. Zejtra o jedné hodině polední pozdvihneme se s podřízeným učitelstvem k slavnostnému stolování. Salvos esse Vos volumus. (S milostivým úklonkem a ruky pokynutím je propustí.)

Olešník (jakož i ostatní poklonivše se odejdou).

Výjev třetí.

Rektor, Veronika.

Veronika (před malou dobou vstavši v okně se zakoukala).

Rektor (přikročiv k ní chvílku se na ni dívá). Veronica, mea filia! quid agis?

Veronika (užasnutá se obrátí). Praeste sum, dilectissime pater!

Digitized by Google

Rektor. Dívko! ty's roztržitá, a práce tvá jest roztržena.

Veronika (vzavši práci svou do ruky ukazuje ji). Nikoli, drahý otče!

Rektor. Proč ležíš neustále v okně a díváš se tam naproti na ty tři mosazné mísky? Co na nich vidíš?

Veronika. Nedívám se, otče! ani tak na ty mísky —

Rektor. Jako za ně, tam tím oknem?

Veronika. Jako na studenty, kteří opět přicestovavše jablečnici jako sršně obklopují.

Rektor. To dělá, že mají materna munuscula v kapse. Avšak před týdnem a dříve studenti tady nebyli, a předce jsem tebe častěji v tom okně přistihl. — Víš-li pak, co ty tři žluté mísky vyznamenávají?

Veronika. Nevím, otče!

Rektor. To ale víš, že tam radní lazebník Lev zůstává?

Veronika. Eusebius Lev, to vím.

Rektor. A nevšimla si's nikdy, kterak přicházeje k nám na takové mísce mýdlo rozpouští, a namydliv bradu mne holí?

Veronika. Nejednou, milý otče!

Rektor. Avšak Eusebius Lev má tu čest, toliko mne a slavné městské přednostenstvo holiti, proto že nemůžeme šlechetné své brady lecjakému

Digitized by Google

býkohlavci svěřiti. Proto se mu také důstojnost radního lazebníka udělila. — Ale tam naproti v přízemní světnici jsou jeho famuli, vulgo tovaryši, praví to mazačové, a k tomu nebulores, homines nequam, kteří na to čekají, aby sedlákům a žebrákům za dva halíře čtvrtletní mech s brady odklidili. Takový odřivous není hoden, aby mu dcera rektorova, má dcera, svou ušlechtilou tvář okázala. A pročež —

Výjev čtvrtý.

Rozina, předešlí.

Rozina. Pane manželi! veleučené učitelstvo in corpore. Přišli točitým schodem zpříma do vaší studovny.

Rektor. Přicházíte právě vhod, paní rektorová!

Rozina. Co se stalo?

Rektor. Tuto naši dceru Veroniku přestěhujete ještě dnes do mého nejzadnějšího pokoje.

Rozina. Tak, tak! tam se bude dívati do sousedovy zpustlé zahrady, na jeho lebedu a kopřivy.

Rektor. Lépe, než někam jinam. Kopřivy pálí jen všetečné prsty; ale na ulici jest všelijaké pal-

Digitized by Google

čivé bejlí, které pálí a spálí srdce i rozum! (Odejde v pravo.)

Rozina. Co jest to? co jste spolu měli? — Mluv, Veroniko! celá se chvěješ!

Veronika. Ach, drahá máti! jsem tak pomatena, že nevím, kolik prstů mám. Ujmi se svého dítěte, které si zoufá, pak-li ty je nezastaneš.

Rozina. Upokoj se, zpamatuj se. Pozdvihni očí svých ke mně a svěř mi srdečně, čím jsi otce rozhněvala.

Veronika (hluboce vzdychne). Ach! (Ukazuje na okno.) Tam, ty tři žluté mísky!

Rozina. Nešťastné dítě! Což se tam neodvratně musíš dívati?

Veronika. Musím, musím! Anděl strážce odvrátil se od mé hříšné duše a duch nepřátelský jí se zmocnil. — Máti, o máti! tvé ubohé dítě jest okouzlené!

Rozina. Dcero! stojíš skutečně na pokraji propasti, která slove zoufalství. Není snad a nebylo dívky, která by takových kouzel nebyla zakusila. Tleli v tobě neznámí citové, a dechem přirozeným v živý zápal se zejmuli; avšak jsou to citové, jimžto's nejsladší doby svého věku děkovala.

Veronika (s užasnutím na matku se dívá). Máti! ty víš —?

Digitized by Google

Rozina. Milé dítě! kdo nejprvnější takovou změnu v dívce zpozoruje, jest matka. Zamilovala's muže —

Veronika. Vyřkla's je, to smrti plné slovo! zamilovala jsem! Tys to věděla, a nevarovala's mne?

Rozina. Proto že jsem doufala.

Veronika. O jak's mohla doufati, ty, ježto's čarovnými okovy ve všech smyslech spoutána nebyla. Tím více jsem já ještě před krátkou dobou doufala. Neviděla jsem, žeby se tak veliká hlubina mezi mnou a jím otvírala, aby ji vnitřní cena šlechetného jinocha vyplniti nemohla.

Rozina. Nuž, a odkud najednou ta změna?

Veronika. Otec mi tu okamžením bělmo s očí stáhl. O, v jaké to hnusné, škaredé postavě stojí nyní Viktorin Bergmann přede mnou!

Rozina. Nemáš ho přísně dle otcových zásad posuzovati.

Veronika. Nižádné ani mravní ani duševní ceny do sebe nemá! Jest tak padlý, nevědomý, opovržený, žeby dívka, jsouc přinucena mezi nejsprostším rolníkem a jím voliti, k prvnějšímu musela sáhnouti.

Rozina. A to by's byla nikdy nezporovala?

Veronika. Byla jsem kouzlem zaslepena. Není hoden, aby mu dcera rektorova tvář svou ukázala, tak pravil otec.

Digitized by Google

Rosina. Zůstaň prozatím tak zaslepena. Rozumíš? Nevykročuj ještě z toho čarovného kola, v němžto se pravíš býti zaklena. Než se svět stane o hodinu starším, poznáš Viktorina v jeho pravé spůsobě, a uvidíš, čeho se nám oběma nadíti možná. — Nyní musím k otci, aby mi někam neodešel; neboť ještě touto předpolední dobou zvláštní návštěvu očekávám. (Odejde v pravo.)

Veronika. Ach! (Pomalu hráčí ke stolku a tam usedne.)

Výjev pátý.

Viktorin, Veronika.

Viktorin (dle stavu svého a tehdejšího mravu vkusně oblečen. Přiblíží se pomalu k Veronice a vezme ji za ruku, kterou políbí).

Veronika (uleknuvši se rychle vstane). Ha! — S jakou to sem přicházíte, pane?

Viktorin (zaražen, u nejvyšším obdivení). Přicházíte? pane? — Veroniko!

Veronika (v celém výjevu tomto napnutě naň se dívá). Tu stojí dcera rektorova, tam Viktorin Bergmann, čekanec v lazebnictví. — Nyní mluvte.

Viktorin (s úžasem vůkol sebe bledí, po hlavě, po tváři, po prsou svých sahá, jako by se chtěl přesvědčiti,

Digitized by Google

kde a co jest). O, vy hvězdy věčné, jakým to dlouhým, dlouhým snem držely jste mne sklíčena! (Jako by se zpamatoval, s vážností při tom s hlubokým citem vypravuje.) Zdálo se mi, šlechetná panno! v dvadcet měsíců dlouhém snu — avšak nebyl to tuhý sen, bylo to jen polosnění — zdálo se mi, že jsem každodenně čarokrásnou dívku viděl, na kterou se nižádný člověk bez líbosti, jako na růži právě se rozvíjející, nemohl podívati, a když jsem k ní blíže přikročil, poznal jsem, že jako krásná, tak i také dobrá, ušlechtilá, libomravná jest. — Nevěda, jak daleko ode mne, aneb jak vysoko nade mnou stojí, zamiloval jsem ji, neboť jsem hluboko v duši své cítil, že bych se Bohu rouhal, kdybych tak spanilého tvora jeho, živý to obraz vší spanilosti zemské nemiloval. Ach! co bych byl býval bez této mé spásy plné milosti! Ona ve mně neznámé mi síly jako by čarovným prutem zbudila, ona ve mně smělost k dosažení nejvyššího, čeho mne možná dostoupiti, rozdechla, tak že jsem na konci svého libosnění rovna a hodna jí se býti cítil, byťby mnohem vyšší mne byla. Takovýmto vědomím posilen, a, co více, tím přesvědčením ozbrojen, že krásný ten cherub s nebeských svých hájů ke mně se snížnil, a tu krátkou pozemskou pouť se mnou konati sliboval: tím vědomím zbodřen, jal jsem se právě s prosbou o ní jíti, a — v tom jsem se probudil, a poznal

Digitized by Google

jsem, že to byl jen bytosti prázdný sen — dlouhý slasti plný sen! (Nemoha pro bolest srdce déle mluviti, oběma rukama tvář si zakryje.)

Veronika (taktéž rukama tvář zakryvši na stolici sklesne a hlavu na stůl uloží).

Viktorin (po malé době). Veroniko! — smím-li ještě někdejší city tvé tímto důvěrným jmenem vzývati — nevím, jaká tu proměna v mou zkázu za jednu noc se udála — staň se, co staň! budu dnes tvou ruku žádati.

Veronika (pozdvihši poněkud hlavu, zas tak napnutě na něho se dívá).

Viktorin. Mámť ovšem dva mocné jednately a námluvce — tvou matku a svého mistra — jakož i také samostatné občanské postavení zabezpečeno jest — budiž jak buď — opovržení otce tvého snesu; leč tvá nevěrnost uvrhne mne do nejdivější bouře smrti.

Veronika (vzchopivši se vroucně ho obejme, a na to vchodem prostředním odkvapí).

Viktorin (velice oduševněn). Miluje mne, miluje, jako kdy jindy! Jest, a zůtane mého života jasnou hvězdou! — Nuž — (obrátí se ke dveřím v pravo) ať se zpíná a hřímá Jupiter Tonans, ať si všecky Římské lítice na pomoc vezme: Veronika bude má! (Rychle odchází prostředním vchodem, kde mu vstříc vejdou:)

Digitized by Google

Výjev šestý.

Rozina a Lev.

Rozina (dává Viktorinovi na srozumění, aby venku čekal, až ho zavolá).

Viktorin (odejde).

Rozina. Posečkejte, pane mistře! přivedu manžela sem. On jest sice všude prchlým rektorem, ale nikde více, nežli ve své studovně a ve školách. (Odejde v pravo.)

Lev. Pravda, pravda. Prchlý jest pan rektor a hrdý, až někdy úštěpačný, ano i také zlomyslný, tak že mu nejen měšťané, ale i také bývalí žákové jeho nehrubě přejí. Avšak rozumu má až nazbyt, tak aby uznal, že mu moudrost, ano i povinnost káže, dceru svou dobře zaopatřiti, a k tomu ještě ji i jejího manžela blaženými uciniti.

Výjev sedmý.

Rektor, Rozina, předešlý.

Rektor. Salve, Eusebi, fili Machaonis! — Leč, cožkoli vás ke mně vede, račte zkrátka pověditi; nevím, komu dnes prvé odpovídati a čeho se chopiti mám.

Digitized by Google

Lev. Přicházím inclytum dominum Rectorem Scholae o jeho moudrou radu a laskavou náchylnost prositi.

Rektor. K tomu má Eusebius Lev zasloužené právo. Víte, že jsem vás vždycky ctil. Nikdy jsem si baňky sázeti nedal, nežli od vás, a v radním sklepě častěji říkávám: „Náš radní pan lazebník zná přirozenost mou ve všech jejich kůstkách i žilkách; jest v povolání svém mistr mistrovaný, čemuž se však netřeba diviti; neboť ačkoli veliký latinář není, předce jsem málo kdy zpozoroval, že by uhlazenými ústy jeho hrubý omyl byl proklouzl.“ — Více, myslím, že není možná k vaší pochvale pověditi. — Nuže, ad rem.

Lev. Nad večerem mého živobytí počíná se soumračiti, věk na mne jako skála doléhá. I zamýšlím svého lékaření se vzdáti, tak abych si v posledních dobách svého po světě putování odpočinul.

Rektor. Dissentio, to nerad slyším; avšak pokračujte.

Lev. Aby ale muž povolání svému dostojný místo mé zastoupil a vyplnil: odevzdávám, ve srozumění se slavným městským přednostenstvem, všecka práva i všecky povinnosti své Viktorinovi Bergmannovi —

Rektor. Per deum Fidium! tomu odběhlíku ze školy?

Digitized by Google

Lev. Viktorin se nemůže právě odběhlíkem nazývati, jelikož ho musitelnost ze škol vytrhla. Jeho a rodičův jeho dobrodinec, svobodný pán Fridlandský, dal ho pro jeho nevšední vtipy na zdejší proslavené učiliště, zamýšleje budoucně do Prahy ho poslati, tak aby tam doktorské hodnosti v umění lékařském dostoupil. Leč svobodný pán Raedern — jakož Vašnostem povědomo jest — stav se svému země Pánu nevěrným, ze statků svých jest vyloučen, a Viktorin zůstal bez další podpory. Tuť ovšem musel Musám dáti výhost. Přivyknuv již ve zdejších školách sladkému vědomí, že věda lékařská jest jeho povolání: odhodlal se, ač jen jako sluha podřízený, v chrámu jejím se zasvětiti, a přišel ke mně, žádaje mne, abych ho v lazebnictví vyučoval. I ujal jsem se ho, jako by sirotka, a mám z toho potěšení, že před celým světem mohu osvědčiti, že neunavnou pilností a horlivostí všecko mé očekávání dalece převýšil. — Že lékařství pravé jeho jest povolání, a že v umění tom již nyní nadobyčejné pokroky učinil: důkazy dal v poslední obecné nemoci, kde, bez ohledu na vlastní živobytí, tak výsledně účinkoval, že slavný magistrát v uznalosti své penízem a městským právem ho obdaroval.

Rektor (vítězně). Ecce, present, present! Na presenty již jako quartán myslíval. Když jsem jej participia učil, dal jsem mu na příklad známé

Digitized by Google

přísloví: praesente medico nihil nocet. Co byste řekl, jak mi to přeložil?

Lev (s úsměchem). Mohu se toho snadno domysliti. Vetus cantilena est!

Rektor. „Lékaři present nic neškodí!“

Lev. Učinil z toho nevinný žert.

Rektor. Neučíme latině pro žert; s takovou velebnou vědou nemá se žertovati. Avšak nebyl to žert, byla to turpis ignorantia! A z takového nedoučence má býti lékař? má býti radní lazebník? Nic z něho nebude!

Rozina. Že není výborný latiník, připouštím, ačkoli, dle svědectví pana Eusebia, večerní i ranní, ano i noční hodiny vynakládá, aby se jazyku tomu dostatečně naučil.

Rektor. Tak ať činí, pakli mu spása jeho na srdci leží.

Rozina. Ale proč by z něho nemohl býti dokonalý lékař, anebo výborný muž v jakémkoli jiném stavu?

Rektor. Tomu vy nerozumíte, paní rektorová! Ne sutor supra crepidam!

Rozina. Před několika a dvadceti lety jste také říkával, že z nynějšího vévody Fridlandského nic nebude — a hle! jest veliký vůdce.

Rektor. Jest pravda, když tady v quartě sedával, mluvil tak chybně latinsky, že jsem vždycky z nevrlosti lot tabáku vyšňupal, kdykoli jsem ho

Digitized by Google

zkoušel. Avšak jsem přesvědčen, že se všemožně přičinil, aby ve Freiburgu, v Padově a jinde vynahradil, co tady byl zanedbal, jinak by to byl nikdy tak daleko nepřivedl. To jest ten jediný, nulla regula sine exceptione.

Rozina. A proč by to nemělo i také u Viktorina platiti? Jest již nyní tak učený a umělý —

Rektor. Učený? v čem? Expeditus v holení brady; promtus v pouštění žilou, peritus ve vyřezávání kuřího oka — tu máte celou umělost; ale kde jsou literae? doctrina? rcientia? — Dosti o tom. — Pokračujme dále, protější pane sousede!

Lev. Žádám, abyste další mou prosbu aequo animo vyslyšeti ráčil.

Rozina. Ano, můj drahý pane rektore! buďte mírný, trpělivý —

Rektor. Mírný — aequo animo — což nejsem v mysli své tichý, jako beránek? — Dále!

Lev. Odevzdávaje svému náměstku všecko odevzdám mu i také svůj dům a celou svou domácnost. Leč — račte s to moudrý býti — bez paní, bez hospodyňky není domácnosti.

Rektor. Jam praesagio — předzvídám!

Rozina (byla zatím v pravo i zadu do dveří rukou pokynula. Odtamtud pomalu vejde Veronika, odtud Viktorin).

Digitized by Google

Lev. I přehlížel jsem všecky ušlechtilé panny v našem sličném městě, hledal jsem dceru šlechetných rodičů, která by výtečnému Viktorinovi se zasnoubivši co laskavá dceruška mne kmeta šedivého ošetřila a outlou rukou oči mi někdy zatlačila.

Rektor. Obstupesco — žasnu — a našel jste ji?

Lev. Našel jsem ji ve vašem blahochvalném domě.

Rektor. Pane lazebníku, to jest injuria atrox! Zapomněl jste, kdo jsem? anebo jste to nikdy nevěděl! Jsem Ambrosius Fechner, rector scholae et artium liberalium Magister, a má dcera jest nobilis virgo! A vy se ve své pošetilosti domýšlíte, že tuto dceru lazebníkovi dám?

Výjev osmý.

Veronika, Viktorin, předešlí.

Rozina (hladíc ho). Nebuďte nespravedlivý, drahý manželi! Neubližujte tak vážnému starci! suďte jinocha podle duševních vlastností, nikoli podle vnějšího postavení.

Digitized by Google

Rektor. Aha! našel pan Viktorin i také ve vás přímluvce? Proto jste se ho již prvé ujímala, všecky ctnosti a umělosti jemu přisuzovala —

Rozina. Sama jsem slyšela od lidí vyšších společenských vrstev, že v nemoci toliko jím zachováni byli.

Rektor. Ineptiae! zpozdilost! bez něho by se byli také pozdravili! — A byla byste s to, své jediné, spanilé, ušlechtilé dítě tak zahoditi?

Rozina. Šťastnou ji chci učiniti; dáti ji, pokud živi jsme a zdrávi, pod ochranu muže, který ji věrně miluje; který ji, až nás tu nebude, krovem a štítem bude ve všech bouřích vezdejšího života.

Rektor. Třeba ona muže toho časem svým nectila a nemilovala? A jak by ho mohla ctíti, jak na delší čas opravdivě milovati?

Veronika (přiblíživši se k němu obejme ho). Ctím a miluji ho, můj dobrotivý otče!

Rektor. Co slyším? to není má Veronika! Ty, jížto jsem musou Virgilovou kojiti dal; ty, ježto jsi nejsličnější, nejvzdělanější, nejblahomravnější dívka v tomto vědeckém městě: ty miluješ toho baňkáře?

Veronika. Miluju.

Rektor. Toho mastičkáře?

Veronika. Miluju.

Rektor. Toho odřivousa?

Digitized by Google

Veronika. Miluju.

Rektor. Toho bídného latináře?

Veronika. Miluju.

Rektor (odkazuje ji od sebe). Odstup ode mne, nejsi má dcera! Hledej si jiného otce, který tě ničemnému člověku na krk hodí!

Veronika (ho objímajíc). Otče! otče! nehledej pýchu, marnou slávu v sňatku své dcery; ale, což ti Bůh káže, její štěstí, její časnou i věčnou blaženost!

Rozina (z druhé strany). Můj dobrý manželi! dej se svou věrnou chotí, svým vděčným dítětem uprositi.

Viktorin (pokročí). Spectabilis ac doctissime Rector! omnibus, quibus possum, precibus oro te atque obtestor, sinas me loquere —

Rozina, Veronika, Lev (omylu toho nesmírně se leknou).

Rektor (se vytrhne). Monstra atque portenta! Nebe a země! musím takovou neplechu v svém vlastním bytu poslouchati! Kdo tak neřádně latinsky mluví, na tom není ani dobrého vlasu!

Viktorin. Milost, pane rektore! Dejte mi lhůtu jednoho, dvou i více roků; poznejte mne —

Rektor. Znám tě naskrz a naskrz! Odejdi s očí i z domu! Dobrou mou vůlí nikdy mým zetěm nebudeš, tak jako že se Ambrosius Fechner

Digitized by Google

jmenuji a jsem Rector Scholae Aurensis alias Goldbergensis! (Odkvapí v pravo.)

Rozina. Běda vám, ubohé dítky! Tato přísaha platí u něho, jako když pohanští bohové u podsvětní řeky přisahali. (Rukama lomíc jde za ním.)

Lev. Raději s lesními šelmami, nežli s tímto zapeklitým bláznem budu jednati! (Odejde hlavními dveřmi.)

Veronika a *Viktorin* (zůstanou jako zkamenělí státi před sebe hledíce).

Viktorin (po nějaké době odhodlaně). Nuže, stalo se! — Díky tobě, drahá dívko! že jsi lásku svou u přítomnosti rodičů osvědčila a zapečetila. Pochybovati o ní byla by bezbožnost. — Veroniko! toto okamžení jest to nejsvětější v živobytí našem. Tu mi před Bohem ruky dáním slib, že mi věrnou zůstaneš, cokoli o mě slyšeti budeš, pokud tebe svými vlastními slovy, a kdybych je umíraje poslední krví srdce svého psáti měl, z úmluvy naší nepopustím.

Veronika (vloží ruku svou v jeho; velmi opravdově, směle a odhodlaně). Co hodláš činiti?

Viktorin. Otce tvého nutiti, aby mne ctil.

Veronika. To se nedá nutiti.

Viktorin. On ctí slávu lidskou, která se na blyštěcí hodnosti zakládá. Té bude ještě hrstka

Digitized by Google

k nalezení. — S Bohem, můj klenote! dražší, nežli všecky statky tohoto města!

Veronika. Kam půjdeš?

Viktorin. Do světa. Nejprvnější cesta má bude k vévodovi Fridlandskému. On jest nyní sluncem na obloze lidských záležitostí, jehožto odbleskem září se mnoho tisíc větších i menších hvězd. Snad tam také nějaké světlosti dosáhnu.

Veronika. Nebezpečno jest, k slunci se blížiti, které jen na čas se zejme, plápolá a pálí.

Viktorin. V nebezpečích rostou síly a rodí se z pídimužíků velikáni. Slovem, můj cherube! — vždyť mne tvůj obraz zajisté co strážný anděl ve všem podnikání bude oduševňovati — vrátím se buď náklonnosti otce tvého hoden, anebo nikdy. Avšak věz, tady aneb tam, lásku k tobě vezmu s sebou do hrobu! Ty pak?

Veronika. Věrné srdce své do tvé rakve uložím. (Obejmou se, načež ona postrannými, on hlavními dveřmi odejde.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství druhé.

Zámecká, květinami a kvetoucím křovím skvěle ozdobená zahrada v Jičíně. V levo veliká jabloň, pod ní zahradní sedátka a stůl.

Výjev první.

V é v o d a, Z e n o, sedí za stolem, majíce před sebou veliké kalendáře a nebeské mapy.

Vévoda (v jednoduchém vojenském koženém oděvu s polní páskou přes rameno; boty z hnědé kůže s velikými koleny až do půl stehna sahají; jest muž věku prostředního). Podivné to shvězdění! A ty z něho soudíš?

Zeno (malý, vyschlý mužík s šedivou hlavou). Že se Vaše knížecí Milost nenadále s někým sejde — a to v krátkém čase — jenžto vám velikou službu prokáže.

Digitized by Google

Vévoda. Nedá se služba ta poněkud výhradně značiti?

Zeno. Z velikého nebezpečí Milost Vaši vysvobodí, aneb jakéhokoli štěstí původcem bude čili zvěstovatelem.

Vévoda (usmívaje se). Kdo z vás jest na pravé cestě? (Ukáže mu na svůj papír.) Tu jsem to samé shvězdění dle Kepplerovy soustavy vypočítal, a dopočítal jsem se poněkud jiného výsledku. Nenadálé potkání se s cizím skutečně se shoduje; leč buď jemu, nebo mně, nejspíše ale oběma hrozí to setkání se nebezpečenstvím.

Zeno (pokrčiv rameny sladko-hořce se usměje). Pan Kepplerus jest velmi zasloužilý muž, výborný, působlivý mathematicus; leč spůsob jeho s mým všudy nesouzvukuje.

Vévoda. Pozoruji to. Keppler hledí více k celku, ty pak se více úzkoprsně po okolnostech ohlížíš. V tom se od sebe lišíte. — Avšak — co jest to? Nejsme sami! (Rychle vstav s čelem svraštělým se ohlíží.) Neznámý člověk po zahradě se potuluje, ačkoli jsem všechen vchod co nejpřísněji zakázal.

Digitized by Google

Výjev druhý.

Viktorin, předešlí.

Viktorin (spatřiv je, strhne klobouk s hlavy). Mějte mne dobrotivě omluvena, pánové! nepřicházím-li v hod. Smím se ptáti, zda-li ke dvoru Jeho knížecí Milosti náležíte?

Vévoda (nevlídně). Jak přicházíš do zahrady? Pustila tě sem stráž? čili's přelezl přes zeď?

Viktorin. Stráž? o nikoli! Když jsem dobou zorní do Jičína přišel a k zámku se blížil: sedl si právě statný kohout na zdejší vysokou zeď a chtěl si svou ranní píseň zazpívati. Ale Chorvát strážník spatřiv ho uhodil tak rázně partisánou po něm, že by se bylo peří jeho do všech uhlů světa rozlítalo, kdyby byl na štěstí neuletěl. Jak pak by mne teprv pustil! — A přes zeď? to bych se ani v rolníkově zahradě neopovážil, nerci-li v květnici vévodově. S vévodou není dobře žertovati.

Vévoda. Avšak jsi tady?!

Viktorin. Obcházeje okolo zdi přišel jsem k nízkým dvírkám, které nebyly docela zavřeny. I — myslil jsem — několik kroků tam předce můžeš udělati, vždyť jest to daleko od zámku. Ale ta zahrada je pravé bludiště! Než jsem se toho nadál, uchvátil mne blud a vodil mne zapletenými chodníky, až jsem se tady ocítil.

Digitized by Google

Vévoda. Jak se jmenuješ? odkud jsi?

Viktorin. Jmenuji se Viktorin Bergmann, a jsem z Fridlandu rodilý. Jsem tedy vévodův poddaný, a zajisté se nebudete domýšleti, že bych mu chodil na růže.

Vévoda (vlídněji). A co tě sem přivádí, mladý hejsku?

Viktorin. Má, a snad také vévodova hvězda. Chci se dáti do jeho služby, a doufám mu býti užitečným.

Vévoda (poněkud překvapen podívá se na hvězdoslovce, nyní po jeho boku stojícího, který mu zrakem též odpovídá). A jak myslíš státi se vévodovi užitečným?

Viktorin. Mnohotvárným spůsobem. Mohl bych ho na příklad — holiti.

Vévoda (mrzutě). Ah! zajisté na tvou břitvu nečekal.

Viktorin. Kdo ví, umí-li to kdo jiný lépe, nežli já. — Mohu mu také rány obvazovati, jsem hojitel.

Vévoda. Pro vévodu není kulka ještě ulitá.

Viktorin. Mohl bych také jeho písákem býti.

Vévoda. Vévoda píše rozkazy své mečem. — Což s nic jiného nejsi?

Viktorin. Mohu pro něho bojovati, a — bude-li to museti být — také umříti.

Digitized by Google

Vévoda (nějakou chvilku dobrolibě na něho se dívá). Tuším, že tě vévoda do své služby přijme. — Jakožto z Fridlandu rodilý musíš tam býti dobře povědom?

Viktorin. Zajisté.

Vévoda. Snad i také lidi znáš, kteří k někdejšímu tamnějšímu pánu přístup mívali, obzvláště ty, kteří u něho oblíbeni byli?

Viktorin. Znal jsem tamnější lid od svobodného pána až na hlásného. Všecky tamnější poměry byly mi dobře povědomy.

Vévoda. Jsi tedy již tak dobře, jako ve službě vévodově. — Odejdi, kudy's přišel, a nezmiňuj se nikde, že jsi tady v zahradě byl. Pospěš do zámku a žádej o připuštění k vévodovi.

Viktorin. Pane! to není tak snadná věc. Jednou jsem to již dnes zkusil. Tuším, še se člověk lehčeji k císaři Pánu dostane, nežli k vévodovi.

Vévoda. Řekni jen, že tě vévoda obeslal.

Viktorin. Nebyl byste tak dobrotivý, své jméno mi pověditi, abych se na vás odvolal?

Vévoda. Nebude toho zapotřebí, jen jdi! (Pokyne naň tak úsilně rukou, že se Viktorin lekne a pokloniv se rychle odejde.) Co se tobě o tom zdá?

Zeno. Že naše hvězdy nelhou.

Vévoda. Jestiť také víra má v ně neobmezená a nezvratná. — Jinoch ten se mi líbí. Zdá se býti poněkud samorostlý; avšak tím lépe, mohu na něm

Digitized by Google

tolik tvarů vyřezati, kolik jich potřeba kázati bude. — Zdáš se tedy býti přesvědčen, že jest to ten, kterého nám hvězdy ohlásily?

Zeno. Nečekejte, Milosti! na jiného.

Vévoda. Což jestli mi v zkoušce neobstojí?

Zeno. Ráčil jste, Vaší Milosti! velmi důvtipně zpozorovati, že, co samorostlec, rozličných tvarů jest schopen. Nezachová-li se v jednom, musí se zkoušeti v druhém.

Vévoda. A to se také bez odkladu státi má. (Odchází.)

Zeno (jde za ním).

Výjev třetí.

Pracovna vévodova v zámku. Hlavní i postranní vchod. V pravo i v levo psací stoly. Na stole v pravo leží mnoho papíru, mapy, knihy, psací nářadí. U stolu stkvostné křeslo. Na stole v levo též papíry a psací nářadí, u něho obyčejné gotické sedadlo.

Ritmistr Neumann, hned na to setník Milakovič.

Neumann (přijde s papíry pod paží, položí je na stůl, přisedne a pracuje).

Milakovič (přijde). Aha! pan bratr ještě ve své jeskyni, a neustále pilen, jako jezevec. Těším se ze šťastného shledání! (Podá mu ruku.)

Digitized by Google

Neumann. Vítej nám z Prahy, pane bratře! — Jaké tam mají povětří?

Milakovič. Dušné, pro nás velmi lenivé. Proto jsem také hned ujížděl, jak mne Její Milost propustila. Raději jsem se poněkud v Mladé Boleslavi zastavil, kde hrabě Isolani se svými Chorváty právě odpočinek měl.

Neumann. Tam se's s mnohým krajanem sešel.

Milakovič. A mnohou novinu z domova slyšel.

Neumann. Nuž, jaká tam v Praze o nás pověst?

Milakovič. Divení se, směšné i mrzuté rozumkování, že kníže již na třetí měsíc v Jičíně u svých kartusianů sedí a se modlí. Jiní zase, že tu seděti zůstane, pokud jeho chrti ještě zajíce cítiti budou. On, jenž tak málo na lov chodí, jako já na chytání ryb, a v celém svém živobytí sotva dva jeleny zastřelil. Tak ho tam dobře znají.

Neumann. Však se již hýbáme.

Milakovič. Skutečně? Pozoroval jsem něco. Toť nezůstane na pět mil ve vůkolí ani pinta piva v sudě, ani žejdlík vína v bečce, kterak budou bojovníci naši na zdraví vévodovo pít! — Jakým to řečištěm povalí se ten proud?

Neumann. Do Slezska. Švédové tam zakalili vodu, a Sasík Arenheim chce v tom zákalu loviti.

Digitized by Google

Milakovič. Bylo by škoda každé rybyčky! (Venku slyšeti od mnohých stráží úctu vzdávati.)

Neumann. Kníže přichází. (Pracuje dále.)

Milakovič (postaví se přístojně u dveří).

Výjev čtvrtý.

Vévoda, předešlí.

Vévoda. Ejhle! pan setník mne jak náleží překvapil. Toť's musel bráti noci na pomoc, anebo se's Pražského piva ani nenapil? — Přivezl's vévodkyni zdrávu na místo?

Milakovič. Zdrávu.

Vévoda. Mladou kněžnu?

Milakovič. Taktéž, jakož v tomto listu bez pochyby osvědčeno bude. (Podá mu list.)

Vévoda. Podrobnosti mně budeš u stolení vypravovati; nyní mám důležitou věc před sebou. (Dá mu znamení k odchodu.)

Milakovič (pokloniv se odejde).

Vévoda (otevřev list přeběhne a položí ho na stůl; na to s rukama do zadu založenýma — jakož ve zvyku míval — sem tam přechází, najednou pak u Neumanna zůstane státi). Jest list k Fridlandskému starostovi připraven?

Digitized by Google

Neumann (vstav). Tu jest.

Vévoda (čta k obsahu hlavou přisvědčuje, potom k stolu svému přisednuv podepíše a list Neumannovi vrátí). Zavři a zapečeť. (Opět přechází.) — Aha!

Výjev pátý.

Viktorin, předešlí.

Viktorin (vkročiv a uzřev ho nemálo se zarazí a na všech stranách vévodu hledá).

Vévoda (rukou mu do předu pokročiti káže, a nějakou dobu se vší pozorností na něho se dívá, potom k němu se přiblíživ učiní naň tu otázku). Hodláš tedy ve vojsku sloužiti?

Viktorin (seznav osobu jeho, nikoli již tak směle, avšak neohroženě odpovídá). Pak-li to jest Vaší Milosti vůle.

Vévoda. Znáš ale vlastnosti, které bojovník míti musí, má-li jména toho býti hoden?

Viktorin. Musí býti smělý, a doufám dokázati, že mi netřeba ctnosti té od svých spolubojovníkův teprv se učiti.

Vévoda. To jest ctnost, která se u každého, kdo se se zbraní zasnubuje, předpokládá.

Viktorin. Musí býti činlivý, působivý.

Digitized by Google

Vévoda. Nic více a nic méne, nežli rozkaz jeho zní. — Jedno platí u mne více, než všecko ostatní: bojovník musí býti věrný. (Při slovu tom Viktorina zrakem proniká.)

Viktorin. Myslím, že tento závazek v přísaze již jest obsažen, kterou u své korouhve skládá. Toliko podlé duše mohou se vůdci svému nevěrnými státi.

Vévoda. Nevíš sám, jak soudíš a co mluvíš. Jsi totiž příliš mladý, aby's ze zkušenosti věděl, s jakou to mocí okolnosti člověku cestu zastupují. Nemluvím také o všeobecné věrnosti, která k praporu poutá; leč o té zvláštní, která neposuzujíc, co se jí kázalo, vůdcovo nařízení bez dalšího ohledu na jakékoli okolnosti plní a vykonává. — Jsi sobě vědom, že takovou věrnost můžeš zaslíbiti?

Viktorin. Bez rozmýšlení. Živobytí své na to sázím, že všecko učiním, co Milost Vaše kázati bude.

Vévoda. Nuže, beru tě za slovo, sázka ta platí. Výhra tvá bude postavení v mém vojsku, které tobě ustanovím, až uvidím, s jakým to výsledkem první můj rozkaz zastaneš. — Pan ritmistr Neumann odevzdá ti mou vůli, mé nařízení, a bude svědkem přísahy, kterou u práporu složíš. Hleď, aby's se k mé spokojenosti navrátil. — To vezmi

Digitized by Google

pro příhodu s sebou. (Dá mu plný měšec a odejde postranním vchodem.)

Neumann. Jeho Milost se domnívá, že máš ve Fridlandu příbuzné, snad i také ještě rodiče?

Viktorin. Matka jest ještě živa.

Neumann. S tímto listem tedy půjdeš — čím rychleji, tím lépe — do Fridlandu, a odevzdáš ho zámeckému starostovi Davidovi Hainovi. Ubytuješ se u své matky, avšak ani u ní aniž u koho jiného slovem se nezmíníš, že's knížete viděl, že ho znáš, anebo že k službě jeho náležíš. Přišel's tam, aby's matku a své známé navštívil. — Co tam vlastně říditi máš, oznámí ti z tohoto listu starosta Hain. V každém svém kroku s moudrostí a prozřetedlností poradu ber, neboť jich v této záležitosti více než smělosti zapotřebí máš. Především ale — buď věrný, tak věrný, jak ti kníže sám vysvětloval. Na stéblo-li se od věrnosti této uchýlíš: potkáš se s jeho hněvem, a neujdeš jeho blesku, kdybys čerstvěji nežli povětří lítati uměl. — Půjdeme k přísaze. Seber všecku mravní sílu svou, aby's před svými spolubojovníky nezbledl, kolena se ti nechvěly; neboť věz, nevěstě s nejmužnějším úmyslem na čas života svatou věrnost slibovati, jest dětinská hračka proti tomu, co na tebe čeká. (Odejdou.)

Digitized by Google

Výjev šestý.

Veský hostinec na silnici blíže Fridlandu.

Asi třidcet Chorvatů od pluku Isolani dílem sedí, dílem v chumeli u prostřed světnice stojí, džbánky v rukou, majíce Sychru a sestru jeho Adletku mezi sebou. Lidka, mladá hospodská, pilně nalévá. Zpívají:

Jeden hlas.

Devětkrát kdybych se zrodil,
Jezdil s čtyřmi aneb chodil,
Nebudu než vojákem;
Jalové jsou všecky stavy,
K praporu jdou, co jsou hlavy,
Voják jen jest jonákem.
Vivant Fridland, Isolani,
Dělají z nás světa pány!

(Sbor poslední dva verše vždycky opakuje.)

V Chorvátsku jsou švárné děvy,
Dobré víno, sladké zpěvy,
Města, vísky i role;
Děva věrná doma pláče,
Chorvát letí jako ptáče
Pod prapory do pole!
Vivant Fridland, Isolani,
Lík nehojí jejich rány!

Digitized by Google

Slavní bojovníci byli,
Jako lvové vítězili
Řekové a Římané;
Slavněji však Ferdinanda,
Jeho náměstka Fridlanda
Statný Chorvát zastane.
Vivant Fridland, Isolani,
Na jich zdraví tyto džbány!

Sychra (taktéž se džbánem v ruce, něco podnapilý). Juhu! Vivant! všickni statní bojovníci ať jsou živi, a pod stůl s bídným truhlářstvím a se všemi řemesly!

Adletka (hledí ho od nich odtrnouti; leč Chorvaté nejen že jeho drží, ale i také ji sobě podávají).

Chorvát jeden. Plachá dívko! darmo všemi desíti pícháš a šermuješ. Co hezkého Chorvát uchvátí, tak lacino nevrátí.

Lidka (vkročivši mezi ně Adletku osvobodí). Pusťte pak, divocí bandurové! to ubohé děvče, a nechte je s nešťastným bratrem promluviti!

Chorvát. Kdo je nešťastný? Mezi námi není nic nešťastnějšího, nežli tvé pivo. A víš, proč je nešťastné?

Lidka. Ráda bych to věděla.

Chorvát. Proto že je dobré. Po něm je veta! Nehneme se od tebe, ty buclatá cibuličko! až je ze světa sprovodíme. Pojď, podávej nám ho! (Hnou se s ní do zadu.)

Digitized by Google

Adletka (uchopivši bratra do předu ho vede). Ach, můj drahý bratříčku! prosím tě, smiluj se ty nad svou osiřelou sestrou. Co si počnu, nemajíc žádného na světě, nežli tebe? (Polotajně.) Hleď, můj milý Filipe! až potud tobě jen pivem, nikoli božím penízem zavdali, ještě's jim svobodou nepropadl. Použijme té chumelice, vytraťme se z hospody, zaběhněme do blízkého lesa —

Sychra (padne jí okolo krku a políbí ji). Ty's dobrá duše, Adletko! miluješ mne, a já miluju tebe, a miluju — miloval jsem — ještě miluju — hu! všemu milování na klekání se již zvoní! Dobrou noc, lásko! se vším svým horoucím citem!

Adletka. Ach, nemysli neustále na tu nevěrnou Ivanu! Sama si z trnů lože stele, bude pozdě pykati!

Sychra. Viď, že mi byla nevěrna? A já jsem ji tak upřímně miloval — o! tu bolest nic neuspí, nežli milosrdná smrt! (Se slzami v očích.) Pověz jí, že jen na bojišti, kde padnu, srdce pro ni přestane tlouci — poslední má myšlénka že bude myšlénka na ni. — Neplač, duše drahá! jest mi tě líto — ty's má dobrá sestra — o kdyby's ty mně mohla pomoci, bylo by mně pomoženo! — Neplač, Bůh ti bude otcem i bratrem — já ti nemohu již ničím býti!

Chorvát (se vrátí). Ajta! co vy to tady za smutnou hudete? Styď se, bratře! Fridlandův bo-

Digitized by Google

jovník nesmí se dáti ani sestrou, ani matkou, ani milenkou rozplakati. Kdyby se to náš hrabě Isolani dověděl, ani hodinu by tě ve svém pluku netrpěl!

Adletka. O povězte tomu milostivému hraběti, že plakal, že pláče, že bude každodenně plakati, a na bojišti sobě zoufati! — O plač, milý bratře! nechať jedna slza druhou rení, ulehčíš tak svému srdci!

Chorvát. Smáti se musí, jásati a výskati, to jest pravý znak našeho erbu. Isolanovy Chorváty je vždycky dříve slyšeti, nežli viděti, a vždycky je nad nimi jasno, proto že veselý hlahol jejich všecky chmury na obloze rozhání. — Pojď, zazpíváme si!

Adletka. Nechte mne, zlesnatělí mužové! Není mně do zpěvu, ani mému bratru, oběma nám srdce krvácí!

Chorvát. Zaraz, pošetilá hubo! učiníš po zlém, co se ti nezdá po dobrém učiniti.

Adletka. Styďte se, mužové! na bezbranné děvče hrůzu svou pouštěti. Kdo ví, jsou-li ústa vaše tak plná junáctví, když stojíte naproti Švédům aneb jiným nepřátelům našeho císaře Pána!

Chorvát. I hrome a deset tisíc blesků! zda-li pak jsme to, bratří! nedokázali?! (Všeobecné bublání a křik.)

Digitized by Google

Výjev sedmý.

Viktorin, předešlí.

Viktorin (ve svém oděvu, jak byl). Hola! tu nacházím společnost! ale mrzutou, jak pozoruju?

Lidka (k němu). Líbí se, zakusiti našeho dobrého piva?

Viktorin. Nejen zakusiti, ale do něho si zalehnouti, má-li dobré vysvědčení.

Chorvát. To nejlepší, jsi-li totiž s naším spokojen.

Viktorin. Hoho! co schválí Chorvát od pluku Isolani, v celém světě na slovo se bere! (Vezme od Lidky džbánek a vysoko ho pozdvihne.) Fridland a Isolani! (Pije.)

Chorváté. Vivant!

Adletka (před sebe). Pro dobrý Bůh, totě náš lékař Viktorin! Jak sem přichází?

Chorvát. Ty's švárný jonák, líbíš se mi, budeme přátelé. Na naše zdraví!

Viktorin. A slavné vítězství! (Připije mu.)

Chorvát. Jsi našinec, anebo ním teprv dnes budeš?

Viktorin. Jsem, ale pro pevnější úvazek toho našinství nebude škoditi zřejmé potvrzení. He! hostinská! dej čerstvý půlsud vyvaliti — ale do za-

Digitized by Google

hrady, na boží slunce a povětří, prsa se tam budou valněji otvírati. Na můj oučet celý dnešní řad! (Vytáhnuv měšec pozdvihne ho.) Tu jsou Fridlandské plíšky!

Chorvát. To jest výražek všech jonáků, hrabě Isolani bude se naň pyšniti. Hulvát Chorvát, který se k němu bratrsky nepřidruží. Do zahrady! (Odejde, všecko se hrne za ním.)

Viktorin (uchopí Adletku za ruku, vede ji do popředí, a mírným hlasem ale spěšně k ní mluví). Nejsi dívka ze Zlaté nad Kacbachem?

Adletka. Jsem, pane Viktorine! Adletka Sychrova, kterou jste, ubohou matku pochovavši, za posledního umírání smrti z rukou vytrhl.

Viktorin. Znáš rektorovu Veroniku?

Adletka. Vaši milenku — velmi dobře.

Viktorin. Jest zdráva?

Adletka. Byla, když jsem z domova odcházela.

Viktorin. Kdy to bylo?

Adletka. Před dvěma nedělma.

Lidka (přijde). Pane hoste! Chorvátě na vás s plnými džbánky čekají.

Viktorin. Přijdu hned! — Počkej, ženko! (Hodí jí dva zlaté peníze na stůl.) Z toho si zaplať, přijdu v patách za tebou.

Lidka. To je peníz císařského rázu! zastavte se častěji, panáčku! u nás. (Odejde.)

Digitized by Google

Viktorin (kvapně). Jak jsi v tato místa přišla?

Adletka. Byla jsem s bratrem, s jediným to člověkem, kterého na světě mám, u dalekých přátel v Liberci. Jsouce dnes na cestě k domovu, tady jsme se na posilek zastavili.

Viktorin. Díval jsem se a slyšel jsem oknem, že's tady s bojovníky v rozepři?

Adletka. Bratra mně tady opili a k svému stavu namluvili.

Viktorin. Nebudeť to tímto časem jeho neštěstí!

Adletka. Ach, ubohý si zoufá, hledá zúmyslně smrt. Zpronevěřila se mu dívka, kterou nesmyslně miloval —

Viktorin. Která to?

Adletka. Ivana Ketlerova.

Viktorin. Znám ji, nebudeť to pevnost nedobytná. Zajisté se s pokáním navrátí.

Výjev osmý.

Chorvát, předešlí.

Chorvát. Nuž, pane bratře! dlouho-li máme čekati? (Ostře ho zrakem měří.) Zdá se, že pro tyto červené tváře na potvrzení našinství zapomínáš?

Digitized by Google

Viktorin. Aj, nacházím v této dívce svou krajanku. Vyptávám se na všecky nynější poměry ve svém domovu. Přijdu hned!

Chorvát. Ať se stane. Přijdu-li ještě jednou, nepřijdu sám. (S nedověrným pohledem naň odejde.)

Adletka (taktéž spěšně). Ach, vysvoboďte nás z těchto surových rukou! vyprosťte mého bratra, mou jedinou podporu!

Viktorin. Z jediného vlasu, který jim člověk podá, ocelový řetěz ukovou a na věky ho k sobě připoutají. Budu ale prositi, aby mi k službě byl dán, a tak ti ho, bohdá, časem svým se zdravým srdcem navrátím. Ty pak, všech okovů tady prosta, provodíš mne do Fridlandu, kde se ti o další průvod postarám. Vezmeš listy k mé drahé Veronice a k mému mistru s sebou, potají je odevzdáš, a u nich také podporu najdeš, kdykoli toho bude potřeba.

Výjev devátý.

Chorvát, Sychra a několik bojovníků, předešlí.

Chorvát. Pane bratře! s tvým pivem jsme hotovi. Když's nechtěl píti s námi, tedy s námi pojď.

Viktorin. Kam?

Chorvát. Kde se vykážeš, předně: kdo jsi; za druhé: odkud a kam? za třetí —

Viktorin (netrpělivě). K tomu mi nezbývá času!

Chorvát. Postaráme se o čas.

Viktorin. Zdá se, že mi najednou nedověřujete?

Chorvát. Jak to běh válečný s sebou přináší.

Viktorin. Neviděli jste mne na zdraví vévody Fridlandského píti?

Chorvát. Začátek se ti podařil; s vyvalením půlsudu to také ještě prošlo; ale vystrnaditi nás na zahradu, aby se's mohl tady dívky vyptávati —

Viktorin. Dosti toho! Již jsem tady příliš mnoho času zmařil, který náleží znamenité povinnosti a na zlatých vážkách se mi odměřil.

Chorvát. To's měl jíti svou cestou a neobcházeti okolo válečníků, jako vlk okolo ovčince, anebo jako liška okolo vlčí jámy, jak chceš!

Viktorin. Pravím vám, že mám býti nejdéle za hodinu ve Fridlandu, nemám-li strašlivému trestu propadnouti. (Chce odejíti.)

Chorvát. Vezmete ho mezi sebe, bratří! Kdyby předce uskočiti chtěl, pošlete kus olova za ním. Ale ne do hlavy, ta musí odpovídati. Udělejte mu z každé nohy dvě —

Digitized by Google

Výjev desátý.

Setník chorvátský, předešlí.

Setník. Co tady máte?

Chorvát (postaví se s vojenskou přístojností; ostatní bojovníci, jakož i Adletka do zadu odstoupí). Pane setníku! mladík tento je k vyzvědači, jako ruka k ruce podoben. Přišed sem, pil na zdraví vévody a hraběte Isolani; dal vyvaliti půl sudu piva do zahrady, co zatím tam s tou dívkou tajně tady promlouval; zaplatil náš celý dnešní řad, a to dříve, než se vypilo, tak aby mohl uklouznouti.

Setník (dá Chorvátovi znamení, aby odstoupil, což když se stane, k Viktorinovi). Kdo jsi?

Viktorin. Lékař, poslední dobou v dolním Slezsku domovem.

Setník. Kam jdeš?

Viktorin. Do Fridlandu, svého rodiště.

Setník. Co tam?

Viktorin. Matku navštíviti.

Setník. Máš tam mimo to nějaké řízení?

Viktorin. Mám, ale nesmím je oznámiti.

Setník. Budeme tebe důtklivě prositi.

Viktorin. Toliko hraběti Isolani svěřím poněkud svou záležitost, bude-li na své odpovídání tak veleti.

Digitized by Google

Setník. Snadné odpovídání. Jdi!

Viktorin. Pane setníku! poznáte v krátkém čase, že jste mne v poselství velmi důležitém neměl zdržovati.

Setník (mrzutě). V jakém to poselství?

Viktorin (k němu). Jest, a musí zůstati tajemstvím.

Setník (pohoršen mu jíti káže. K bojovníkům). Dívku vezmete s sebou.

Sychra. S Bohem, milá sestro!

Ádletka. S Bohem, milý bratře! (Obejme ho. Všickni odejdou.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství třetí.

Kraj lesa blíže zámku Fridlandského. Večerní soumrak. Na pařezu sedí Krištof Roedern, v oděvu velmi chatrném zakuklen.

Výjev první.

Roedern, Viktorin, Adletka.

Viktorin (vyjde s Adletkou z lesa).

Adletka. Díky vám, že jste mne tak brzo ouzkosti zbavil. Memohla jsem pomysliti, že vás pan jenerál tak brzo propustí.

Viktorin. Milá dívko! kdyby člověk všecky nitky znal, z kterých záměry lidské spředeny jsou: nedivil by se nežli b o ž í m zázrakům. (Vede ji dále na pokraj lesa.) Hleď! tu jest velkolepý hrad Fridlandský, a tam pod ním prastaré město. — Důležitá příčina mi káže, abych sám a sám do něho vkročil. Pročež jdi napřed — nikoli okolo hradu —

Digitized by Google

leč tady po tom chodníku mezi pšenicí a jetelem. Přišedši do města ptej se na Kordulu Bergmannovu, to jest má matka. Řekni jí, že tě tam posílám, a nejdéle za hodinu že přijdu sám. Avšak o všem, co se s námi na cestě stalo, ani slova. Pospěš si, než se úplně setmí.

Adletka (odejde).

Viktorin. Nevím, proč se mi prsa vždy víc a více ouží, čím blíže k svému rodisku přicházím. (Smělosti si dodávaje.) Ah! to dělá rostoucí touha po drahé máti, a blízký pohled na kolébku, která mi tak milá bývala, a kterou jsem již deset let neviděl. — Ach! tehdáž mi byl hrad posvátným rájem, z kterého nyní nešťastný majitel pro veliký hřích na vždycky jest vyloučen; v kterém i pro mne všecky prameny slastí a rozkoší vyprahly, a nyní smutným obrazem svým žalostné city vzbuzují. — Směle tam, Viktorine! Pomysli, že jdeš do květnice, kde sršlavým krupobitím všecky květy vyhynuly! (Odcházeje zhlídne Roedera.) Ejhle! tu sedí chudák, kterému není tak snadno večeři najíti, jako ptactvu nebeskému. (Dá mu almužnu.) Tu, staroušku! kup si za to posilek. Avšak neradím ti, aby's tady přenocoval; neboť se tu noční dobou vlci rádi potulují, kteří, jako ryby žížeň, vždycky hlad mají, a když ten se na vrch vlády dostane, mezi člověkem a jehnětem veliký rozdíl nedělají. —

Digitized by Google

Umdlen jsi již, není-li pravda? Vstaň! podepři se na mne, provodím tě do města.

Roedern (muž dvaačtyřidcetiletý, hlasem přimrtveným). Viktorine!

Viktorin (zarazí se). Tento hlas —? (Sehne se k němu.) Pro veliký Bůh! svobodný pane?! Odkud přicházíte v tomto obleku?

Roedern. Tiše! tiše! (Vzchopiv se vede Viktorina do popředí.) Ať tu někde zvíře není, kterému tvorce mimo sluch i také mysl dal. — Ano, ty's to! Oči tvé, co jasné hvězdy, z mužné tváře na mne se usmívají. Budiž Bůh tisíckráte pochválen, jenž mně tebe, anděla svého, poslal! Ty starého dobrodince svého nezradíš.

Viktorin. Bůh by mne na zraku, na sluchu i na rozumu musel trestati, kdybych to učinil. — Avšak myslím, že tu nejste jist?

Roedern. Nejsem, nikoli! Jelen v leči jest jistější, nežli já tady.

Viktorin. Na svém statku! O ubohý pane!

Roedern. Hleď, Viktorine! Když jsi s mým prvorozencem, který se nyní s nadhvězdných hradů na nás dívá, v zámecké zahradě hrával, a otec tvůj, věrný můj sluha, hrad i statek spravoval: nebyli bychom pomyslili, že se tady touto dobou, v takovémto stavu shledáme!

Viktorin. Leč — odpusťte, šlechetný pane! — proč se právě nyní k svému někdejšímu sídlu blí-

Digitized by Google

žíte, dobře věda, že vévoda se svým vojskem nedaleko odtud táborem se položil?

Roedern. Potřeba — nedostatek — který na mne jako skála doléhá. Když mne došla hrůzyplná zpráva, že jsem z vlasti vyhostěn: sebral jsem svůj lepší klenot, též co peněz v zásobě, a v truhlici uzavřené v zahrádě jsem zakopal, dobře věda, že surovým bojovníkem přes pomezí doprovázen, nic ze svých statků nebudu moci unésti. — Prázden všeho dostal jsem se do Drážďan, kde jsem šťastně čas po čase něco peněz pod ouroky byl ukládal. Tímto jměním založil jsem novou, avšak smutnou, velmi smutnou domácnost, a že málo hojný pramen za deset let až na dno jest vyprázdněn, vidím sebe přinucena, k pokladu svému v někdejší své zahradě se utíkati. Od prvního května tento bídný oděv jsem neodložil, každou nocí, nechať černou, bouřlivou, až k samému hradu se plazím; avšak vždycky buď štěkotem bdělých chrtů, buď strážníků horlivostí byl jsem zaplašen.

Viktorin (jenž s tváří rukama přikrytou poslouchal, najednou odhodlaně slova se chopí). Tak se mi to podaří! Bůh mi síly i zdaru při tom dá! (K němu.) Mám, pane! místo útočištné, postarám se o váš poklad — vím, že mi ho svěříte?

Roedern. Vždyť tobě i svobodu svou i svůj život svěřuji.

(Zatím se setmělo.)

Digitized by Google

Viktorin. Pojďte, pane! přátelská noc nám plášť svůj nejčernější podává. Ve veliké řasy jeho zahaleni dostanem se do bytu mé matky, která, jak slyším, sama a sama ve dvou jizbách zůstává. (Napadne mu, že tam Adletku byl poslal.) Hu!

Roedern. Co jest? čeho se lekáš? mluv! (Všudy se ohlíží.)

Viktorin. Sám jsem si poněkud zaklestil cestu velmi dobře vymyšlenou. — Leč — jestiť to drobné větvíčko, snadně je odklidíme. — Pojďte, svobodný pane! Bůh nám budiž průvodcem! — Nespouštějte se mé ruky, nechte mne napřed kráčeti, tak ať má noha pevnou zemi prvé ohledá. Až budeme v širém poli, bude ostrý zrak mých očí předce k nějaké platnosti. (Odejdou.)

Výjev druhý.

Gotická síň v zámku Fridlandském. Stůl a několik stolic dle starého spůsobu. — Bouře silná zdaleka se ohlašuje.

Hradní David, starý strážmistr.

Strážmistr (svítě jde napřed a světlo na stůl postaví).

David (po vojensku oblečen). Temnohlučná bouře na noc se nám opovídá. Kdo ji tady na té hoře

Digitized by Google

a v těch zděch ozvuků plných noční dobou nezakusil, ten nezná všecku její hrůzu.

Strážmistr. Neprotřásá jenom zemi, a tu skálu čedičovou, v které hrad jest zakořeněn; ale i také lidské osrdí. Svědomí se po takové bouři nemálo cítí ulehčené.

David. Jaký výsledek mělo dnešní tvé pátrání?

Strážmistr. Jedním slovem: nižádný. Raději bych na své ryzce v hustém lese zaběhlého nepřítele stíhal. Jest tady ten černý zrádce, v padesáti postavách brzo v lesích, brzo ve vsích se potuluje, tak to jedenkaždý slyšel. A když člověk průlivy ty stonásobně kříž a křížem stopuje a již myslí, že je po čem lapiti: najednou vidí, že jest ten blázen, co duhu stíhá, aby ji vzal do ruky, proto že myslil, že kamenem k ní dohodí.

David. Jalová to pověst, mezi lidem po celých deset let tu zvučící. Avšak povinnost nám káže, i také stínu sobě všímati, proto že stín vždycky od nějakého tělesa pochází. (Na věži se troubí.) Což pak jest to, touto dobou, a v té bouři? Podívej se.

Strážmistr (odejde).

David. Bez pochyby host aneb posel z táboru. — Pomoz ti Bůh, zetlelý starče! jestli, jak se k tomu podobá, to divoké vojsko přes tento statek se povalí.

Digitized by Google

Strážmistr (se vrátí). Jakýsi mladík stavu měšťanského. Praví, že přichází poselstvím od Jeho Milosti.

David. Ať vejde.

Strážmistr. Jest mi poněkud podezřelý. Na náhradí do všech koutů, do všech oken zrak svůj napínal; cestou zhůru na každém stupni jako by ztrátu hledal —

David. Na našem kamenném schodu? Bez pochyby dech popadal, běžel-li z města tím příkrým kopcem nahoru.

Strážmistr. V hlavní chodbě nahoře u každého obrazu tam visícího státi zůstal, a u jednoho, zdálo se mi, že slzy ronil.

David. Bez pochyby tu v dřívějších časech domovem býval.

Strážmistr. Myslil jsem, že to musím oznámiti.

David. Dobře's učinil. Buď se tady zná, anebo se teprv znáti zamýšlí. Uvidíme, jak to s poselstvím jeho souvisí. — Pusť ho sem.

Strážmistr (odejde).

Digitized by Google

Výjev třetí.

Viktorin, David.

Viktorin. Jste David Hain, zdejší hradní starosta, jak mi vojín právě odcházející oznamuje?

David. Jsem.

Viktorin (vytáhne z oděvu list). List tento od Jeho knížecí Milosti kázáno mi do vašich rukou odevzdati. (Podá mu ho.)

David (prohlíží u světla prvé nápis a pečeť, pak otevře a čte. Když byl přečetl, prohlíží Viktorina od paty až k hlavě. Na to list ještě jednou čte. Konečně ho složiv v ruce podrží). Jsi z toho místa rodilý, a ve službě mého milostivého pána, jasného vévody? — Dobřeť ty se tady znáš?

Viktorin. Zajisté, šlechetný pane! Jsem syn někdejšího zdejšího správce.

David. Tedy byli rodičové tvoji se svobodným pánem v blízkém poměru?

Viktorin. Velmi v blízkém.

David. A předce's službu přijal u našeho velitele?

Viktorin (s lehkou myslí). A proč bych nepřijal? Vévoda jest veliký muž, velemocný vůdce, celý svět se mu podivuje; doufám v službě jeho k nějakému štěstí přijíti. Svobodný pán Roedern zajisté se nikdy již na statky své nenavrátí.

*

Digitized by Google

David (s hořkým úsměchem). Kdo takto smýšlí, tomu mohu směle vévodův rozkaz oznámiti. Přečti si list. (Podav mu ho odejde.)

Viktorin (přikročiv k světlu do listu se dívá, užasne a mimovolně vyvolá). Ha!

David (rychle se vrátí). Co jest? co se stalo?

Viktorin (spěšně se zmuživ rukou prsa si tiskne). Chtě bouři ujíti, tryskem jsem do vrchu běžel, tak že mi krev v prsou zvírá a neobyčejně mne píchlo.

David. Bylo to také neobyčejné vzdychnutí. (Opět odejde.)

Viktorin (vzav světlo do ruky, co možná nejvíce ode dveří se vzdálí, a čte hlasem přidušeným, třesutým, ruce se mu taktéž třesou, kolena se chvějí). — „Takřka každodenně zprávy ke mně docházejí, že lehkovážný Roedern v tamnější krajině se potuluje a lid Fridlandský všelijakými záludami nepokojí a rozněcuje — aby se na Fridlandsku, jakož i na Liberecku rozhlásilo, že deset tisíc zlatých peněz tomu se vyplatí, kdo ho buď živého aneb mrtvého vydá, a že mi jedenkaždý svou ctí, svým statkem, i živobytím propadne, kdo z nejmenšího srozumění s tím zrádcem bude překonán. — Doručitel listu jest z Fridlandu rodilý, mně věrný a všech věcí tam vědomý. Posílám ho, aby po svém někdejším pánu a všech oukladech jeho tam pátral a jeho zmocniti se hleděl. Ať se mu k dosažení cíle toho vším možným příspěvkem dopomáhá.“ — (Zděšeně

Digitized by Google

před sebe hledí.) Deset tisíc zlatých peněz — svou ctí — hu! — živobytím mu propadne, kdo z nejmenšího srozumění s ním bude překonán. — On na mé věrnosti zakládá — přisahal jsem mu — dobřeť on tu zvláštní věrnost žádal, která neposuzujíc vůdcovo nařízení bez ohledu na jakékoli okolnosti — o strašlivé okolnosti, cítím váhu jejich skalotížnou! — Kam se koli obrátím, smáha nevděčnosti na čele i na srdci bude mi vypálena! — Slyš! (Sebrav mysl i ducha lhostejným se staví. List schová do svého oděvu.)

Výjev čtvrtý.

David, strážmistr, šest dragonů, předešlý.

(Bouře vždy víc a více zuří.)

Strážmistr (sestaviv lid u dveří sám poněkud pokročí).

David (ukáže na strážmistra). Starý, avšak ještě bodrý strážmistr očekává tvého nařízení. Na jeho věrnost a smělost můžeš spoléhati, tak jako na skálu, která se této dnešní hrůzyplné bouři neohroženě dívá do očí. Toto mužstvo, ano i celá hradní

Digitized by Google

posádka jest k tvému ustanovení. — Co přede vším žádáš?

Viktorin. Jsem velice unaven, tak že bych nerad ještě dnes do města šel.

David. Kam pak by jsi šel v tom divém pozdvižení rozkacených živlů?

Viktorin. A pročež popřejte mi lůžka na hradě, kde jsem jako pachole tak sladce spával.

David. Tehdáž tu zajisté bývalo více pohodlí. Já nemám pro hosti — ač ovšem že málo kdy někdo přichází — než dvě skrovné jizby na přízemní chodbě.

Viktorin. Právě tam jsem s mladým svobodným pánem spával, ač jdou-li okna do zahrady.

David. Do veliké zahrady, ano. Mříží ovšem v oknech těch není —

Viktorin (jakési myšlénky se uchytiv). Mříží tam není? a do veliké zahrady?

David. Leč není se zlých lidí co báti, a bude-li tam blesk chtít zalétnouti, ten se beztoho mřížemi nedá odstrašiti.

Viktorin (zamyšlen). Ničeho se neobávám.

David. Provodím tě tam sám. Za mnou přijde strážmistr s večerním posilkem. Milerád tobě poslouží.

Strážmistr. Zajisté, je-li totiž věrný sluha našeho velikého knížete.

Digitized by Google

David. Jeho Milost kníže jest o jeho věrnosti pevně přesvědčen.

Strážmistr. To mne těší. Ten ubohý velmocný pán v mnohém se zmejlil, k němužto se s velikou důvěrností naklonil.

David. Půjdeme snad, aby's odpočinul? — Co jsi tak zamyšlen?

Viktorin (jako ze sna vytržen). Aj — právě přemýšlím, kde a jak zejtra důležitou pouť svou započnu. (Přikročiv k Davidovi polohlasitě mluví k němu.) Časně z jitra, ba snad již přede dnem odejdu neviděn a neznán z hradu, tak abych přede vším své působiště obešel. Abych ale zřetel lidu na účel svůj neobrátil, půjdu sám a sám. Bude-li mně branné ruky zapotřebí, přijdu pro ni, aneb k vaší tady vládě dopíšu.

David. Jednej dle svého důvtipu.

Viktorin. Jsem připraven.

David. Posvěťte!

Strážmistr (vzav světlo jde napřed).

David a *Viktorin* (jdou za ním).

Dragoni (taktéž odejdou).

Digitized by Google

Výjev pátý.

Kordulin sprostičký byt. Vzadu ve zdi výklenek a v něm lože, oponou zastřené. Na stole kahanec světnici mdle osvětlující.

Roedern, Kordula.

Roedern (ztrápený u stolku sedí).

Kordula (postranními dveřmi vejde). Málo jste si odpočinul, drahý pane! Ještě není den, a noc tak krátká.

Roedern. Bouřlivá a strašlivá. Spáti nemohu, co tedy na loži?

Kordula. Takových bouřlivých nocí jste, pane! na svém vysokém hradě více přestál.

Roedern. Mluvím o bouři v prsou, a ta jest tak strašlivá a ukrutná, že mi klapky s očí jako by krkavec drápem odtrhuje, a hodinu mi spáti nedá, ač jsem až k smrti zemdlený.

Kordula. Nemáte se čeho strachovati, tady jste v dobrých, věrných rukou.

Roedern. Věřím, má stará služebnice! že se mně tvá ruka nestane nevěrnou. Můžeš mi ale za svého syna státi?

Kordula. Pane! za svého Viktorina?

Roedern. Za deset let útěku svého nebyl jsem snad nikdy v takovém nebezpečenství, jako právě nyní, tady, v tomto tvém bytu.

Digitized by Google

Kordula. Stíhanému zdá se jedenkaždý podezřelý; jinak by mne, a mnohem více syna mého tato nedověra bolela.

Roedern. To jest právě vichřice, která tu bouři v mozku i v hrudi hřmotně vzbuzuje. Jako lékař na vždycky ve Slezsku se zahostiv opustí své dobré bydlo, zjeví se tu nenadále, a službu přijme u vévody, u muže to, který tady na skalinách mé někdejší blaženosti vládne a mne nenávidí. Nemám právo nedověřovati?

Kordula. Divná to věc; ale zajisté se nestalo bez veliké příčiny. Ještě jsem s ním nemluvila.

Roedern. Můžeš mi ve zlé pokládati, že v duši mé, nynější stav můj rozbírající, nedověra ta povstala? Včera jsem u jeho zjevení se ve všech oudech obživl; dnes již se třesu jeho navrácení. (Venku se zvolna klepe; on se zachvěje. — Zatím se bylo rozednilo.)

Kordula. On jest to, nikdo jiný. Nebojte se, pane! býval vždycky dobré dítě; nebudeť on chtíti starou matku zlosynským skutkem usmrtiti. (Zhasivši kabanec odejde.)

Digitized by Google

Výjev šestý.

Viktorin, Kordula, Roedern.

Viktorin (rychlým krokem vejde, bledý, usoužený, po celém těle se třesa).

Kordula. Vysvětli nám, dobrý synu! V škaredých tmách ouzkostně tu tapáme.

Viktorin. O drahá matko! najednou se osvětlí, že vám jasnost oči zarazí. (Podá Roederovi včerejší list.) Čtěte, svobodný pane!

Roedern (byl polo mrtvý četl, na to sebrav se list podá nazpět). Přeji ti štěstí k desíti tisícům zlatých peněz.

Viktorin (list schová, bolestně). O, pane! to jest velmi nevčasný žert.

Roedern. Nač ještě váháš? Nač celou noc s hradní posádkou v poradě? Co učiniti hodláš, mohl's již včera učiniti.

Viktorin (vytrhnuv z oděvu list povrch jeho mu ukazuje). Vidíte, že byl list zapečetěn a hradnímu starostovi nadepsán. Jda včera s vámi tak málo jsem obsah jeho znal, jako vy.

Roedern (hořce). Avšak věděl's, že's poslán, aby's po svém někdejším pánu pátral. List tak doslovně zní.

Viktorin. Kdybych byl jen předzvídati mohl, byl bych raději hlavu svou pod sekeru položil. —

Digitized by Google

Rcete, šlechetný pane! co byste na mém místě volil?

Roedern. Jsi v pochybnosti? Běda mně! Těžko jest tobě voliti! (Oči se mu zajiskří, zuřivost ho uchvátí, uchopí levou rukou Viktorina za prsa, pravou vytrhne z ňader dýku a k srdci mu ní míří.) Takto tebe, zrádce! mohu neškodným učiniti.

Kordula (přiskočivši rameno mu odklestí). Pro milosrdný Bůh! co chcete učiniti?

Viktorin (jenž pokojně státi zůstal). Starý svůj život tímto mým mladým vykoupiti. Kéž by tak byl učinil! — Odstup, matko! — Ptám se vás, svobodný pane! co byste na mém místě volil?

Kordula. Co jest to? Můj syn zrádcem svého dobrodince? O kéž bych ho byla nikdy neporodila! Nešťastné dítě! zapomněl jsi, že již otcové jeho našim otcům blaženou domácnost vedle sebe udělovali?

Viktorin. Dobrá máti! neusiluj věci na pamět uváděti, které v srdci mém hluboko zakotveny jsou. Vím a uznávám, že tento šlechetný kmet ubohého otce mého, světla božího tady zbaveného, až k smrti milostivě dochoval; vím a uznávám, že na mne, na sirotka, co na vlastní dítě naložiti, a v taková místa mne povýšiti zamýšlel, kde jsem se květu společnosti lidské na bok mohl postaviti; vím a uznávám, že ty, má roditelka, jížto jsem já až potud spláceti nemohl, tento přístřešek,

toto roucho, a všecky života potřeby jeho jindy štědré ruce děkovati máš. To všecko vím a uznávám, a pokud dýchám, věděti budu a uznávati, neboť nejsem ani vlkem zplozen, ani mezi vlky vychován.

Kordula. O jak's mohl vévodovi spásu svou svěřiti, dobře věda —

Viktorin. Dobře věda, že co od císařské Milosti dostal, dobrodinci mému, bytby chtěl, navrátiti nemůže; dobře věda, že štěstí pozemské, které jsem ne pro sebe, ale pro dívku srdce svého hledal, toliko pod sluncem jeho velikosti a velemocnosti vznik a rozkvět může dosáhnouti. — Avšak marné jest omlouvání toho, co se stalo; čest a život a spása dívky chová v sobě dotázku, co te státi má. Že pak na ni svobodný pán nemůže aneb nechce odpověditi, musím ji zodpovídati já. Zlý můj osud postavil mne na rozcèstí, tu nevděčnosti, tam věrolomství kráčím do rukou. Že pak nevděčnost tresce Bůh, věrolomství ale člověk bude trestati: tuť tobě snadno usouditi, co syn tvůj bude voliti.

Kordula. Šlechetný tvůj úmysl musí tebe omluviti.

Viktorin. O, tam nenajde sluchu omlouvání! Hrůzyplná přísaha rozdrtí dnes jehně, zejtra tygra, neznajíc rozdílu v přetínění! (Venku se tluče.) Slyš! — to jest hradní lid.

Digitized by Google

Roedern. Tvoji pochopové!

Viktorin. Odpustiž vám Bůh, nešťastný pane! (Tluče se silněji.) Kde máte jakou skrýš, matko? Vedlejší jizba není jistá.

Kordula (běžíc do kouta v pravo). Tady! (Vyzdvihne poklopec z podlahy.) Tu je můj sklípek. Dobrý jest schod, a dosti tam vysoko. Tam sejděte, dobrotivý pane! (Vede ho tam.)

Roedern. Nechte mne tam hladem zajíti, ani vzdechu neuslyšíte! (Sejde dolů, poklopec se spustí.)

Kordula (běží ven).

Výjev sedmý.

Strážmistr, Kordula, Viktorin.

Strážmistr (ve dveřích). Což se, matko! vždycky tak zavíráte?

Kordula. V noci, z jitra a podvečer. Jsem tu jindy sama a sama, bojím se nemilé návštěvy.

Strážmistr. Prozřetedlnosti nikdy nezbývá.

Viktorin. Hledáš mne, pane bratře?

Strážmistr. Bratře? Nestáli jsme spolu pod jedním práporem!

Viktorin. Avšak na ten samý prápor jsem přisahal. Jsem bojovník, jako ty. Z nařízení vévo-

Digitized by Google

dova musím tady službu svou v tomto oděvu zastávati.

Strážmistr. Nařízení vévodovu čest a sláva! — Hradní pan starosta činí na tebe dotázku, zdali's včera list s sebou nevzal, který's byl přinesl. Musí prý ho k svému ospravedlnění míti.

Viktorin (staví se nevědomým). List? (Hledá ho v oděvu.) Dal mně ho ovšem k přečtení — věru, tu jest. (Podá mu ho.)

Strážmistr (až k samému přistoupiv). Tu mně právě jednooká bába ohlašovala, že včera večer za blesku cizího muže do tohoto bytu viděla vcházeti, který byl k bývalému zdejšímu pánu podoben.

Viktorin. Do tohoto bytu? — Jest tomu tak, máti dobrá?

Kordula (postavivši se na poklopec). Nevím o ničem.

Viktorin. Přesvědčme se. (Otevře postranní dvéře.)

Strážmistr (vejde do druhé jizby, hned se ale vrátí). Někdo tam po té bouři dobře spí; jest to ale k dívce podobno. (Podívá se ve výklenku na lože.) — Jednooké babičky vidí v noční hrůze samá strašidla.

Viktorin (vede ho stranou). Matka má praví, jest-li Roedern na statku, že není jinde, než v Dittrsbachu u nadlesního. S tím prý vždycky sou-

Digitized by Google

družil. Vezmi dvadcet jezdců a dej ze všech stran na tu ves dohlížeti. K večeru přijedu za vámi.

Strážmistr. Starosta mne pod tvůj rozkaz postavil — má se státi. (Odejde.)

Kordula (ho provází, aby venku opět zavřela).

Viktorin (vyzdvihne poklopec). Zhůru, svobodný pane! (Podav mu ruku nahoru mu pomáhá.)

Kordula (se vrátí).

Roedern (vystoupiv poklopec spustí). Slyšel jsem každé slovo, šlechetný Viktorine! Obracíš pozornost vojska na protější stranu. Avšak dnes mi ještě nebude možná odejíti.

Viktorin. Proč?

Roedern. Bez mého zdejšího jmění —

Viktorin. To jest zachováno a uloženo. Díky Bohu za tu strašlivou bouři. Za její hrůzy dobyl jsem poklad, kde jste mně ho byl udal. Pět kroků k východu od pařezu, na kterém jste včera seděl, jest zahrabán a mechem přikryt. Břízka mladá s vrcholkem ode mne přelomeným stojí u něho.

Roedern. O, kterak jsem ti ublížil, počestný jinochu!

Viktorin. Poslední naše jednání pod sluncem záleží v tom, abyste mně rytířské své slovo dal, že nikdy již české pomezí nepřekročíte.

Roedern (pozdvihne tři prsty k nebi). Přisahám!

Viktorin. Máti drahá! tobě našeho dobrodince odevzdávám. Tu máš peníze — nelekej se toho,

Digitized by Google

nechal jsem si ještě tolik, abych si letného koně koupiti a zdejší zprávy starostovy do hlavního bytu mohl předběhnouti — více snad na tomto světě potřebovati nebudu.

Kordula. Běda! běda! Co zamejšlíš, synu můj!

Roedern. Nechoď nazpět! Pojď se mnou, Viktorine, jako syn a dědic můj!

Viktorin (k matce). Polovici peněz — s těmito dvěma listy, které jsem o půlnoci při blesku psal — dej té dívce. (Ukáže na vedlejší jizbu.) Pověz, že m n ě se zavděčí, když v jakékoli postavě, pod jakýmkoli jmenem a stavem svobodného pána, jehož ona znáti nesmí, do Žitavy provodí. Svobodný pán tam o její průvod do Z l a t é se postará. — Anděl strážný usnadniž cestu vaši, můj dobrodinče! (Políbí mu ruku.) — S Bohem, má drahá máti! Nedostaneš-li za měsíc zprávu ode mne — věz, že jsem u zemřelého otce nad zemskými oblaky, a obětuj modlitbu za mne! (Vroucně ji obejmuv odkvapí.)

Kordula. O můj drahý synu! (Běží za ním.)

Roedern. Viktorine! Viktorine! (Spěchá za nimi.)

Digitized by Google

Výjev osmý.

Vévodova pracovna z druhého dějství.

Neumann, hned na to vévoda a Milakovič.

Neumann (přišed k stolu svému sedne). Konečně mohu říci, že jsem poslední den v Jičíně. Nemiluji psací stůl, který pod vysokou věží vždy na jednom místě stojí; milejší jest mi, který v drně aneb v-brázdách zakotvený s plátěnou svou střechou z místa na místo kočuje. — Válečník v městě a v zámku jest ztěsněný pták v kleci, který z dlouhé chvíle jí a pije, a zpívá, aby svou píseň nezapomněl. (Pracuje dále.)

Vévoda (rozhorlen k Milakovičovi, jenž hned za ním vejde). Ať se jistotný strážmistr na kůň vymrští, vezme deset dobrých jezdců s sebou, a pospíchaje přes Turnov a přes Liberec na Fridlandsko. Tam se někde proflakuje Viktorin Bergmann, poselstvím tam ode mne vypraven. Kde ho koli dostihnou, ať ho hladového, žíznivého jedním tryskem sem přivedou, anebo tam, kde zejtra budu.

Milakovič (odkvapí).

Vévoda (pokročiv do předu, k Neumannovi). Ten větroplach se smyslem pominul, anebo dokonce zběsil. Před hodinou oznámil mi hrabě Isolani, že se po veských hospodách ve srozumění s ja-

kousi holčicí tak choval, že byl k němu jako vyzvědač přiveden. Což jsi mu nenařídil, že má rychlorychle k místu pospíchati?

Neumann. Výslovně.

Vévoda. V tom okamžení dopisuje Fridlandský starosta, že v noci, lože se ani nedotknuv, v hrůzostrašné bouři oknem vyskočil, ranně z jitra matku navštívil, na to pak, kázav jednu vesnici vojskem zámeckým obklopiti, z místa i z okolí zmizel. Všecko to jest jednání blázna aneb zrádce.

Neumann. Divil jsem se skutečně, že jste Milost Vaše v neznámého mladíka takovou důvěru měl.

Vévoda (nevrle). Miluju v tobě, Neumanne! takové ctnosti a vlastnosti, že bych, kdyby mi nebe syna bylo dalo, lepších sobě u něho nežádal; leč toho divení se mému smýšlení a jednání musíš nechati. — Jak se zachoval ten hejsek u přísahy?

Neumann. Jako muž, který nejen rozumí, ale i také cítí, co slyší a odpovídá.

Digitized by Google

Výjev devátý.

Milakovič, Viktorin, předešlí.

Milakovič. Viktorin Bergmann právě přijíždí.

Vévoda. Jeho štěstí! (zpamatovav se opravuje) čili neštěstí! — Nechte mne s ním samotna.

Milakovič a *Neumann* (odejdou).

Viktorin (vejde).

Vévoda (bledou tváří Viktorinovou a nejistým jeho stáním překvapen ostře na něho se dívá).

Viktorin (pokročiv a hluboce se pokloniv slova vévodova očekává).

Vévoda. Velmi zkrátka's poselství své odbyl; při tom pak ti ještě času zbylo, po tabernách se potloukati.

Viktorin (s podivením oči k němu pozdvihne).

Vévoda. Co to bylo za dívku, s kterou jsi k hraběti Isolani byl dostaven?

Viktorin. Slezanka, které jsem v morní nemoci živobytí zachoval.

Vévoda. Jak se's tady v Čechách s ní sešel?

Viktorin. Byla s bratrem u přátel v Liberci. Jda okolo hostince na silnici, spatřil jsem ji tam — a —

Vévoda. Pravdu!

Viktorin. Pozdravení jsem chtěl po ní dívce vzkázati, kterou miluji.

Digitized by Google

Vévoda. Tak! ty's tedy zpozdilou vášní postřelen tam, kde bojovník nejvíce zdráv býti má! Naposledy tě polo zšíleného láska do mé služby vehnala! To jsem měl věděti! — Avšak ty's se, pošetile se chovaje, mými bojovníky po světě voditi nechal? Proč se's nevykázal?

Viktorin. Nesměl jsem. Pan pobočník výslovně nařídil, abych nezjevoval, že Milost Vaši znám, ve službě vévodově jsem.

Vévoda. Ale kde, komu! — Tu's tedy ani právo neměl, o tajném, důležitém poselství mluviti!

Viktorin. Chtěl jsem zameziti, aby mne neprohlíželi.

Vévoda. Neprohlížel tě hrabě Isolani?

Viktorin. Pan hrabě ctil tajemství, a uměl je lépe zachovati, nežli snad pan setník, nedím, jeho podřízený lid.

Vévoda. Byl Roedern na Fridlandsku?

Viktorin. Byl.

Vévoda (úsilně). Viděl jsi ho?

Viktorin. Viděl.

Vévoda (vždy úsilněji). Mluvil jsi s ním?

Viktorin. Mluvil.

Vévoda. Tedy's ho přivedl s sebou?

Viktorin. On prchl.

Vévoda. Avšak vinou starostovou?!

Viktorin. Mou vinou, Vaší Milosti!

Digitized by Google

Vévoda. Neštastný chlapče! necítíš, že na každém slovu tvé živobytí visí? Nepřisahal jsi věrnost?

Viktorin. Kdybych byl obsah listu znal, nikdy bych byl poselství to přijmouti nesměl.

Vévoda. Blbe s blbou lebkou! budu se tebe po přísaze ptáti, zda-li se tobě rozkaz můj přijmouti líbí? Propadl jsi vojenským zákonům, musíš umříti!

Viktorin. Živobytí mé jest v rukou Vaší Milosti — nebo-li vlastněji v rukou božích.

Vévoda. Víš, čeho se's dočinil? Nepříteli mého císaře Pána, mému nepříteli pomohl jsi k outěku!

Viktorin. V čem se byl proti svému císaři prohřešil, to na něm císař Pán vším právem potrestal. Proti Vaší Milosti neprovinil.

Vévoda. Nebouřil můj poddaný lid?

Viktorin. Nic toho se neshledalo. Lid Fridlandský ani jeho, ani jeho památky si nevšímá.

Vévoda. Co tam tedy pohledával?

Viktorin. Poslední dobou před vyloučením lepší svůj klenot a peníz v zámecké zahradě zakopal. Jsa nyní u veliké nouzi, v největším nedostatku všech potřeb, chtěl sobě vzíti, co jeho jest; leč pro bdělost zámecké stráže nemohl se celým měsícem ani noční dobou k pokladu svému přiblížiti.

Digitized by Google

Vévoda. Až jsi ty mu ho snad vyzdvihl?

Viktorin. Tak jest, Vaší Milosti!

Vévoda. Čím dále, tím lépe! Vina tvá v oči hledíc roste! — A proto's vyskočil oknem, ačkoli tě živlové svou nejstrašnější bouří varovali?

Viktorin. Před bouří tou zalezli člověk i chrt, jinak bych se k pokladu byl nedostal.

Vévoda. Jdi, kde tě osud tvůj očekává.

Viktorin. O, povoltež, veliký vévodo! abych před smrtí jednání své u Vaší Milosti odůvodnil.

Vévoda. Důvody! důvody! Bojovník chce věrolomnost svou odůvodniti! — Mluv!

Viktorin. Svobodný pán Roedern — jehožto nevěrnost k císaři svému haním i zatracuji — byl velikým dobrodincem naším. On slepého otce mého k smrti dochoval; on starou matku mou přístřeškem i chlebem obdaroval, tak že nemohouc pracovati předce bez nedostatku může živa býti. On mne na svůj peníz do školy poslal, a pokud mohl, jako vlastní otec, duševně vychovávati dal, tak že, s co jsem — ač jsem-li s co — toliko jemu co děkovati mám. I našel jsem v tom krutém boji duše své — nikdy snad člověk s povinností svou tak bolestně nezápasil! — tu jedinou útěchu, že před soudcem lidským věrolomnost má tím poněkud bude omluvena, že jsem dobrodince svého od há-

nebné smrti, nového pak velitele svého od jeho nepřítele osvobodil.

Vévoda. Osvobodil?

Viktorin. Svobodný pán Roedern přisahal mi, že nikdy již pomezí české nepřekročí.

Vévoda. Přisahal! Ty's také přisahal!

Viktorin. Kdyby šlechtic Roedern přísahu tu nešlechetně zrušil: sám bych ho k soudu Vaší Milosti dostavil.

Vévoda (přecházeje před sebe praví). Žádná omluva; tebe chrání vyšší mocnosti! (Zůstane u něho státi.) Štěstí tvé, že rozmluva naše žádných svědků neměla. — Znáš nyní mocnost okolností?

Viktorin. O, draze jsem nabyl poznání jich!

Vévoda. První tato služba tvá mohla tebe přesvědčiti, že bojovníkem býti nemůžeš. Bojovník nesmí posuzovati, rozumovati, ani mysliti, kde se o vyplnění rozkazu jedná; ale poslechnouti, všudy, slepě, neobmezeně! — Jednal's proti předpisu, a propadl jsi trestu. Pustím sice vojenský zákon mimo tebe; ale trestati tebe musím. Trestem tvým buď, že nikdy nevstoupíš do řadů mých válečníků. — Tuším, že jsi něco umění lékařského zalízl? Vypravíš se tedy hned na cestu do Saganu, kde — jak slyším — můj poddaný lid morní nakaženinou velice jest obklíčen. Posta-

Digitized by Google

rám se, aby ti průvodní list na okamžení byl vypraven. Ve čtrnácti dnech přibudu tam sám, a uvidím, jak se tam zachováváš. (Odejde v pravo.)

Viktorin (s hlavou skloněnou hlavním vchodem pomalu odchází).

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství čtvrté.

Stkvostná, prostředně veliká síň v obydlí vévodovu v novém zámku Saganském. Jedny hlavní a dvoje postranní dvéře. V levo vysoké okno.

Výjev první.

Keppler, Romarino, komorníci, lokajové.

Komorníci a *lokajové* (dle stavu svého velmi bohatě a skvostně oděni stojí, kde na pravé straně dvéře do vévodovy ložnice vedou. Všickni projevují veliký zármutek).

Keppler a *Romarino* (v popředí velmi úzkostlivě rozmlouvají).

Romarino. A co vaše hvězdy zvěstují? Vždyť jste byl celou noc na špitalo-branské věži ve svém pozorišti?

Keppler (muž velmi vážný, více než šedesát let stár). To samé shvězdění, jako před čtvrt rokem, nikoli bez naděje. Ve dvoře hvězdním velikým písmem psáno, že pomoc jistá a blízká jest —

Digitized by Google

Romarino. Blízká, velmi blízká musí býti, má-li býti jistá!

Keppler. Avšak odkud ji máme očekávati, vy-li žádné nepřipovídáte.

Romarino (ouzkostlivě, skoro pomateně). Nevidím žádné pomoci! K poslednímu prostředku ještě přikročím — o že jste neposlali do Prahy, do Vratislavi pro lékaře —

Keppler. To byla vaše povinnost, a jest nyní vaše vina. Vždyť jste ani zdejší městské lékaře připustiti nechtěl, tak pevně jste se na vlastní umění bezpečil.

Romarino. Stokráte jsem tu samu nemoc uzdravil! To jest s nebe neštěstí!

Keppler (vždy vážně). Nepokračujte ve své marnivosti až k bezbožnosti. Sto a padesát let nemoc tato, čili jí podobná, o zemi Slezskou nezavadila. Jako zvěst neobyčejný, zkázy plný před nedávnem hvězdy mně ji ohlásily. Neznal jste ji a — přiznejte se! — neznáte až po dnes.

Romarino. Nuže, ať zázračné hvězdy vaše na mém místě jednají!

Keppler. Jednaly již, poslaly nám jinocha, který mne tím samým neduhem sklíčeného pozdravil, kterému však k vévodovi přístup zamezujete.

Romarino. Holobradého lazebníka ku knížeti v nebezpečí života! Nikdy, nikdy nepřivolím!

Digitized by Google

Výjev druhý.

Neumann a první komorník vyjdou z ložnice vévodovy, předešlí.

Komorník. Pane doktore!

Romarino (spěchá k vévodovi).

Komorník (jde za ním).

Keppler (starostlivě). Jak jest?

Neumann. Nesešle-li Bůh s hůry pomoc, nedočká kníže dnešního večera. S touto zprávou poletí rychlý posel v tom okamžení do Vídně.

Keppler. O nikoli! ještě doufám — smrt jeho neohlašujte.

Neumann. Kníže sám ještě doufá — právě mi kázal zámysly jeho proti nepříteli v nástinu mu podati — avšak kdo, již v rukou smrti, by ještě nedoufal! Proto nesmím ještě pro Její Milost vévodkyni do Prahy poslati. — Avšak nynější velmi smutný stav nemoci musím do Vídně oznámiti. Dvorský přípis káže, aby posel posla stíhal. Vím také, že životní lékařové Jeho císařské Majestátnosti na cestě k nám jsou; leč nepřijdou-li brzo —

Keppler. Což není možná, Viktorinu Bergmannovi ke knížeti cestu proklestiti?

Neumann. Ačkoli sám nižádnou důvěru v něho nemám, předce jsem hleděl Jeho Milost k němu

Digitized by Google

nakloniti; leč marné byly všecky mé prosby. Vlach má ještě víru, a zapověděl, nedoučenci, jak ho jmenuje, k vévodovi dáti přístupu. (Hlavním vchodem rychle odejde.)

Výjev třetí.

Viktorin, Keppler.

Viktorin (u největším citů svých pozdvižení s lékařským předpisem v ruce). Vysoce učený pane! zjednejte mi přístupu k Jeho Milosti!

Keppler. Kéž bych byl s to, dobrodinče můj! Dvojí povinnost přísně mně to káže. Bez pomoci tvé sám bych tady již nestál.

Viktorin. Veliká to zajisté čest a zásluha má, že jsem tak šťastný byl, nejjasnější hvězdě v císařství, a snad v celé Evropě nedat shasnouti. — Vězte, vysoce učený pane! dle tohoto lékařského předpisu, který jsem sluhovi do lékárny letícímu z ruky vytrhl, jest živobytí Jeho Milosti u největším nebezpečenství!

Keppler. A troufáš si je odstraniti?

Viktorin. Zdejší, jinak učený a zkušený lékař zneuznává nemoc Jeho Milosti, tak jako vaši zneuznával. Jest to ta samá nemoc.

Digitized by Google

Keppler. Mne jsi uzdravil, jakožto jsem z vděčnosti nejednou Jeho Milosti opověděl. Leč tu se jedná o životě pozemského boha, jsou tu řevniví lékařové, nejsi-li jist —

Viktorin. Jist?! — o cherube boží! Ano, jist jsem, svým živobytím za uzdravení knížete stojím!

Keppler (s užasnutím). Svým živobytím? A to s takovým života svého odvolením pravíš? Na jaké to skále spočívá důvěra tvá? Mladý muži! nespoléháš toliko na umění své?

Viktorin. Proč bych vám, ctihodný pane! jehož miluju co otce, nesvěřil? Měl jsem hned v první noci tady v Saganu velmi živý sen. Stál jsem na vysoké hoře, a nebeské hvězdy tak blízko hlavy mé kolovaly, že jsem jich rukou mohl dosáhnouti. Ptal jsem se jich, jaký osud na zemi mně jest přisouzen, a ony jednohlasně odpověděly, že spása má od spásy vévodovy jest nerozlučitedlná.

Keppler. A věříš ve sny?

Viktorin. Věřím. Jako školákovi v Zlaté zdálo mi se, že vidím svého dobrodince s vysoké věže padati. Za týden na to došla mne zpráva, že jest se ztrátou svých statků ze země vypověděn. — Leč co by ztratil svět s mým nepatrným živobytím! Ale na zachování a úplném pozdravení mého milostivého vévody právě touto dobou jak císaři Pánu, tak i celé katolické církvi velmi mnoho, všecko, všecko záleží! A snad již jest pozdě!

Digitized by Google

Snad že smrt již hlavní kořen živobytí jeho — o! (Běží přes moc k vévodovi, leč sluhové zastoupí mu cestu a brání jemu.)

Keppler. Posečkej tady. Zkusím ještě jednou, seč důvody starého Kepplera budou! (Spěchá k vévodovi.)

Výjev čtvrtý.

Romarino, Viktorin.

Romarino (vyšed od vévody spatří Viktorina; k sluhům). Kdo až sem člověka toho pustil? (Jde do popředí.) Jaká to odvážlivost, až k ložnici Jeho Milosti násilně se vtírati? — Tak drzý může jen mastičkář býti!

Viktorin. Vysoce učený pane! tento váš lékařský předpis obsahuje v sobě vévodovu smrt.

Romarino. Přenestydatá smělost tvá ho tak posuzuje.

Viktorin. Neosobuji sobě vaši učenost, aniž vaši zkušenost; leč nejzkušenější lékař musí se teprv učit nemoc znáti, která ve dvou stoletích jednou jako by s oblak na zemi spadne. Před rokem zuřilo to samé morní nakažení v městě, kde jsem se umění lékařskému, jak daleko jsem sahati mohl, naučil. I já jsem z počátku velice bloudil —

Digitized by Google

Romarino. Slepému lazebníku snadno blouditi!

Viktorin. Bloudil jsem, pokud jsem povahu a sídlo té nemoci v oustroji těla lidského nepoznal.

Romarino. Nuže, co by jsi předepsal? Oznam! Jest-li špetka rozumu v tom, učiním dle rady tvé.

Viktorin. Šílenost by byla, předpisovati, pokud nemocné tělo Jeho Milosti nevidím a neohledám.

Výjev pátý.

Keppler, předešlí.

Keppler. Jeho Milost žádá Viktorina Bergmanna viděti.

Romarino. Ha!

Viktorin (odkvapí do ložnice vévodovy).

Keppler (pro sebe). Budiž Bohu věčná chvála!

Romarino. Pošetilý sniteli! v tomto svém věku kletbu půl světa na sebe uvalujete! Hvězdy vaše vysmějí se vám, až budete nad honosním ložem knížete svého bědovati; já pak jdu, mýti sobě ruce. (Hlavním vchodem odejde.)

Keppler. Hvězdy vládnou člověkem, hvězdami ale Bůh. — Chybiti jest osud lidský; ale v chybě zavile setrvati, jest veliká pošetilost tam, kde se o tak drahé živobytí jedná. (Odejde za ním.)

Digitized by Google

Výjev šesty.

Viktorinův byt v tomtéž zámku. V popředí na levé straně stůl, na něm skleněné nádobí s léky.

Olešník, Sychra.

Sychra. Jaké to překvapení! Pan Viktorin nebude vlastním očím věřiti!

Olešník. Maje tady nepatrný obchod s radostí jsem osobně na cestu se vydal, tak abych zachovatele života svého a šlechetného přítele viděl. — Jak se tobě vedlo?

Sychra. Z počátku velmi krušně. Brzo jsem poznal, že se k válce tak málo hodím, jako holub k boji s jestřábem. Ale když jsem u druhých bojovníků nejvíce v posměch přišel, zavzněla hodina vykoupení. Najednou mne zavolal setník a poslal mne s listem sem k panu ritmistrovi Neumannovi. Tu jsem slyšel, že jsem do služby pana Viktorina ustanoven, v které bych rád tři sta let zůstal, kdyby nás smrt nerozehnala. — Co dělá Adletka, má osiřelá sestra, milý pane čtvrtníku?

Olešník. Z dlouhé své cesty bohatě obdařena šťastně se navrátivši vstoupila do služby paní rektorovy.

Sychra. Věru? Nu, tam zajisté každodenně s pannou Veronikou o mém pánu promlouvá!

Digitized by Google

Olešník. O, ta ušlechtilá mučedlnice! Nemilosrdný rektor z výhně do mrazivého jezera ji uvrhuje. O šlechetném Viktorinovi nechce podnes ani slyšeti. Na neštěstí ovdověl dvorský sudí Fabricius, a jemu všemi průlivy našeho města dceru svou dohazuje.

Sychra. Tomu vážnému, ctihodnému muži? Pak běda mému pánovi!

Olešník. Avšak Veroničina věrnost nehoupá se na vlnách mořských. Snadněji někdo naše věže i se zvony do jiného města přenese, nežli její náklonnost k jinému muži.

Výjev sedmý.

Viktorin, brzo na to Milakovič s vojskem, předešlí.

Viktorin (s velikým spěchem přikvapí). Co vidím? Příteli Olešníku! Vítej mi v Saganu! (Obejme ho.) Stokrát tebe ještě se starou láskou a věrností obejmu, až povinnost — tu nejsvětější, kdybych čtyry věky živ byl! — vyplním. (Přispěchav ke stolu do koflíčku křišťálového z více skleněných nádob léky slévá, konečně vytáhne z oděvu malou láhvičku a také něco do toho vlije; mezi tím mluví.) Slyšel's, jaké neštěstí se s námi potkalo?

Digitized by Google

Olešník. Vévoda jest mrtev.

Viktorin. Chraniž Bůh a všickni andělé jeho! — Velmi nebezpečně nemocen. — Zahostiž se tady, anebo kde se ti líbí. Filip mne dovede k tobě, a budeš mi, co živý slovník, na všecka slova srdce mého odpovídati. — S Bohem zatím —

Olešník. Jedno ti musím oznámiti, drahý příteli!

Viktorin. Udělej z desíti slov jedno, každé okamžení jest nenahraditelný klenot.

Olešník. Přicházeje tady k zámku pozoruji, že mne cizí muž od paty až k hlavě prohlíží. „To jest ten zrádce!“ — volal za mnou — „který jest se Švédy srozuměn —“

Milakovič (vkročiv s desíti ozbrojenými muži na Olešníka okáže). Toho muže odveďte do vězení!

Viktorin. Co jest to, pane setníku?

Milakovič. Knížecí rozkaz.

Viktorin (rychle k Olešníkovi). Jsi sobě přestupku vědom?

Olešník. Nižádného.

Viktorin. Tedy jdi beze vší bázně.

Olešník (odejde; pět bojovníků za ním).

Milakovič (k Viktorinovi). Vás, pane Bergmanne! taktéž jako vězně k Jeho knížecí Milosti provodím.

Viktorin. Jsem právě na cestě. (Všickni odejdou.)

Digitized by Google

Výjev osmý.

Ta samá síň v bytu vévodovu.

Vévoda, Keppler, Viktorin, Romarino, Neumann, Milakovič, komorníci.

Romarino (sám tady přechází). Podal jsem jim lék, který jednoho zajisté usmrtí, ne-li oba.

Viktorin (s Milakovičem vejde hlavním vchodem; za dveřmi jest viděti stráž). Račte, pane setníku! kázati, aby se okno celé otevřelo. Jeho Milost má přede vším čerstvého povětří zapotřebí. (Odejde do ložnice vévodovy.)

Milakovič (otevře okno).

Romarino. Venku jest chladný vítr. To bude první bodnutí do jeho prsou! (Dvéře u ložnice se otevřou. Napřed vejde Viktorin, komorníkům k oknu ukazujíc. Komorníci tito vévodu v křesle na kolečkách sedícího k oknu dovezou. Vévoda jest v lehkém oděvu nemocného, tvář jeho jest bledožlutá. V ruce drží rozpečetěný list. Za ním vejdou Keppler a Neumann.)

Vévoda (nikoli bez bolesti, a pročež zvolna mluví.) Pravíš býti stav můj nebezpečný?

Viktorin (s křišťálovým koflíčkem v ruce). Velmi nebezpečný.

Vévoda. Mníš se býti rozumnější, nežli učení lékaři?

*

Digitized by Google

Viktorin. Nikoli, Vaší Milosti! — Byl jsem ale tak šťasten — šťastným se nazývám ve všeobecném tom neštěstí, proto že Vaší vévodské Vznešenosti pomocným býti mohu — byl jsem tak šťasten, tuto cizosvětskou nemoc již před rokem poznati.

Vévoda. Co jest to za nemoc vůbec?

Viktorin. Jest to miasma —

Romarino. Nikoli miasma, Vaší Milosti!

Vévoda. Tiše. — Mluv!

Viktorin. Jest to miasma, čili zlá výpara země, která uvrhujíc se na dychací ústroje neobyčejně zápalně na ně účinkuje.

Vévoda. Mohl mi posledně předepsaný lék škodlivým býti?

Viktorin. Dle předpisu mělo se užívati zpryskavých přílepů, jakož jsem i já z počátku předpisoval. Avšak v povstalých tím způsobem ranách zjevil se v krátkém čase roznět, jistý to zvěstovatel smrti.

Vévoda. Lék tvůj jest ubezpečilý?

Viktorin. Doufám tím více, anto pevně věřím, že nad velikým vévodou Fridlandským Prozřetedlnost bdí, a pročež lék můj dvojnásobně bude účinkovati.

Vévoda. Avšak víš, že hodina smrti mé poslední také tvého živobytí bude?

Viktorin. Vím.

Digitized by Google

Vévoda. Podej mi svůj lék.

Viktorin. Tu jest.

Vévoda (vezme levou rukou koflíček, pravou mu list, který byl držel, podávaje). Čti!

Viktorin (rozbaliv list pokojně čte, aniž jakou změnu v tváři jeho jest pozorovati).

Vévoda (dychtivě zrak svůj na něho nepmuv v tváři jeho čte). Hleďte sem, Kepplere, Neumanne i Milakoviči! Hleď i ty sem, Romarino! hleďte v jeho tvář! Tak vyhlíží vrah! Tak vyhlíží zrádný sluha nepřítelem pána svého zakoupený! Tak dal tvorce člověku svůj obraz, a v něm jemnost, mír a lásku i ušlechtilost, aby vším tím duši zakryl plnou lsti a nepravosti! Tak se ďábel v tvářnost cheruba odívá, aby zrak zaslepil pravdě, soudnosti i rozumnosti! Takéť já jsem ním omámen, a piju z ruky smrt, která mně s okem licoměrným zdraví podává. (Vypije lék až na poslední kapku.)

Viktorin. Nedivil bych se, kdyby tento zlomyslný list v soustavě nervů Vaší knížecí Milosti nebezpečné pozdvižení byl spůsobil.

Vévoda. Upokoj se. Soustava nervů Fridlandových není z pavučiny. — Ta nenadálá rozčilenost občerstvila ducha, jako by již vadnoucího. — Čti pak, Kepplere! a vy, pane ritmistře a setníku!

Keppler (vzav od Viktorina list přečte, a odevzdá ho Neumannovi, který ho po přečtení Milakovičovi podá). Nevím, čemu se více diviti mám. Zda-li této ne-

šlechetnosti, čili znalosti Vaší Milosti v písmě srdce a obličeje lidského.

Vévoda. Škoda, poctivý Bergmanne! — to j s i, ať žádný o tom nepochybuje! — škoda, že neumím malovati. S tím otevřeným listem, a s tou tichou, jasnou, nevinnou tváří celému vojsku svému bych tě vyobrazil. Ty, a Fridlandovo živobytí Švédům prodati!

Keppler. Jsem přesvědčen, že se v lidu Vaší Milosti snad hříšná ruka našla k p s a n í lži té nastrojené; leč k s p á c h á n í té ohavnosti zajisté se žádné nenajde.

Neumann. List ten, jako by z dálky zaslán, jest patrně t a d y, a sice před půlhodinou psán; neboť tomu není déle, co jste Vaše Milost Bergmanna k sobě povolal.

Vévoda. Tuším, že najdeme toho písaře. Připomeňte mi na to. (K oknu se poněkud obrátiv.) Jak blahodějně mne to čerstvé povětří sílí!

Neumann. Jsou tady důstojníci téměř všech Fridlandských pluků. Čelní vůdcové jejich s ouzkostnou touhou zprávu očekávají, čeho se báti, z čeho se radovati mají. Žádají knížete svého osobně viděti; neboť prý se černá pověst po zemi rozhostila, že jejich vévody již není.

Vévoda. Stane se dle žádosti jejich. Za hodinu provodíte mne do veliké síně. — Podej mi ruku, hojiteli můj!

Digitized by Google

Viktorin (přikročí k němu).

Vévoda (vstav pravou rukou na Viktorinovo levé rameno se podepře). Nerad se v tom křesle, jako malé dítě, vozím. — Tvé mladé rameno půjčí nohoum tolik síly, co se jim nedostává. — Starý hvězdozorče, následuj! (Pomalu do ložnice své odejde.)

Keppler (jde za ním).

Všickni ostatní (až na lékaře hlavním vchodem odejdou).

Romarino (jenž tu byl celý ten čas rozdrcený stál). O, do jaké propasti uvrhla mne marnomyslnost má! (Odkvapí taktéž hlavním vchodem.)

Výjev devátý.

Viktorinův byt jako v šestém výjevu.

Starý strážmistr, Sychra, na to Viktorin.

Strážmistr. Ty že jsi bojovník?

Sychra. Jsem, pod přísahou k tomu.

Strážmistr. To bych v tobě, holobrádku! nehledal. Ty aby's s brumbály válčil. — Zatím ale buď a zůstaň věrným sluhou pana Viktorina. To jest muž!

Sychra. Znáte ho?

Digitized by Google

Strážmistr. Dřív než tebe. Kdo ho nezná, ať si sedne u města na plot. Kdo jde mimo, o něm mluví.

Viktorin (rychle přijde). Ejhle! vítej mi, pane bratře! (Podá mu ruku.)

Strážmistr. Přestává bratrování, pane doktore!

Viktorin. Nejsem žádným doktorem, nanejvýš polním lazebníkem.

Strážmistr. Dovolte, abych vás tak vysoko postavil, kam ještě žádný lékař nedostoupil. Vy jste nám zachoval našeho velikého vůdce, naše slunce —

Viktorin. A tak dále! (Přikročiv ke stolu lék opět připravuje.)

Strážmistr. Nikoli tak dále. Zůstanu při svém chvalozpěvu.

Viktorin. Co dělá má matka?

Strážmistr. Ubohá stařice nejraději by u vás byla.

Viktorin. Kéž by to mohlo býti! Jsem tu dnes, zejtra kdes! — Snad, snad! — Což vámi z Fridlandu hnulo?

Strážmistr. Hleďte, doktorku! Pokud na dvadcet mil žádného břinkotu zbraně nebylo, ležel jsem tam jako lenochod; teď ale zavzněl válečný zvon, a jeho čarovné zvuky nedají mně ani spáti ani bdíti. Musím za nimi ještě jednou do boje.

Viktorin. Na vašem místě přál bych si již odpočinutí.

Strážmistr. Hledám je, doktorku! hledám. Bojovníkovo nejsladší odpočinutí je vedle udatných bratrů v šachtě na bojišti. — Přimluvte se za mne, doktorku! aby mne ještě jednou na koně posadili.

Viktorin. U koho?

Strážmistr. U velikého vévody.

Viktorin. Nižádný z jeho mnohočetné domácí družiny nesmí se mu o záležitostech vojenských ani zmíniti. Obraťte se k některému podřízenému vůdci.

Strážmistr. Učinil jsem tak, doktorku! Ale oni se bojí, z místa mnou hnouti, na které mne vévoda sám postavil. — Kdybych jen mohl s velikým Fridlandem mluviti. Na té dlouhé cestě jsem si, doktorku! takovou řeč sformoval, která musí proniknouti. — Doktorku! pomozte mi k němu!

Výjev desátý.

Neumann, předešlí.

Strážmistr (přísně po vojensku se postaví, jak mile ritmistr vejde).

Neumann. Nesu dobrou zprávu, zasloužilý pane Bergmanne! — Především upřímné díky, že

Digitized by Google

jste nám v zachování knížete stálé blaho daroval. — Jeho Milost již nyní novou svěžest těla i ducha projevuje.

Viktorin. Ráčil jste se ještě o jiné dobré zprávě zmíniti?

Neumann. Váš krajan — Olešník se tuším jmenuje? — jest očištěn i propuštěn. Žalobník jeho udával, že ho v Zlaté se švédským důstojníkem viděl choditi. Olešník ale písemním rozkazem svého přednostenstva, který na štěstí ve svém oděvu měl, vykázal, že ho, jako čtvrtník, od jedné senné a obilní zásoby k druhé povinovaně voditi musel. Tohoto sběhu nevinných okolností použil zlosyn k varovnému listu, aby vévoda léku vašeho neužíval, že ho, Švédem uplacen, zdlouha mrtvícím jedem chcete usmrtiti.

Viktorin Četl jsem.

Neumann. Jeho Milost vás očekává. (Odejde.)

Viktorin (k strážmistrovi). Pojďte do veliké síně se mnou.

Strážmistr (v ouzkosti). Ano, hned — hned! jen kratičkou dobu — (Počne hlavou pracovati.) Jak pak jsem chtěl začíti? — Ano, již to mám! (Přeříkává si.) „Nejstatečnější, nejpřemožitelnější — i, nikoli! nej — ne — přemožitelnější kníže — i, nikoli: kníže; vévodo! — i nikoli: vévodo; vůdce, ano, vůdce! — Teď to mám pohromadě, doktorku! pojďme! (Všickni odejdou.)

Digitized by Google

Výjev jedenáctý.

Veliká, nádherná, celé dějiště zaujímající síň. V levo u okna stůl, u něho křeslo.

První komorník vejde pravou stranou, nesa černou schránku prostřední velikosti s penězi a klenoty, kterou na stůl postaví. Za ním vejde vévoda ve vojenském oděvu. Za vévodou Keppler, Neumann, Milakovič a komorníci. Zadní polovice dějiště naplněna jest dvorními hodnostáři všeho druhu, jakož i komorníky, lokaji a t. d. Před nimi stojí asi dvadcet důstojníků jízdných i pěších všelijakých pluků. Mezi nimi zjeví se Viktorin a strážmistr. Viktorin pokročí dále do předu, strážmistr zůstane vzadu.

Vévoda (pozdravuje důstojníky, kteří mu úctu prokazují).

Dvořeniné. Vivat Fridlandus! Sláva mu!

Vévoda (jde přes dějiště mimo důstojníky, jako by je přehlížel, a jednohokaždého zvlášť pozdraví). Těším se z vaší návštěvy, spolubojovníci! Brzo se, bohdá, v táboře budeme viděti. (Jde do popředí; taktéž Keppler a pobočníci. Vévoda sednuv do křesla, ruky pokynutím Neumanna k sobě volá.) Polní maršal Illo ať se svým vojskem až před samou Svídnici vtrhne a tábor tam zakládá. Hrabě Trčka ať se

Digitized by Google

svými pluky pomalu k němu se stahuje. — Musí se tam rozvěstiti, že horní Lužicí do Saska chci se obrátiti, a hrabě Piccolomini že tam skutecně již na pochodu jest. Snad že tím Arenheima povzbudíme, aby se odtud hnul a své ohnisko zastával. — Zdejší knížata nemohou se naučit poslouchati; rádi by mne i Švédu jalovou nestranností protahovali; ať jim ukážem, že jsme tady páni. Na několik vesnic nepřijde; ale ať se jim před jejich okny zapálí. — Lehnický vévoda pozbyl rozum! Dal mi tam mého sluhu, který byl nevěrnou dívku svou usmrtil, dle svého práva života odsouditi, aniž mne byl o tom zpravil. Piš mu, aby mně za odpraveného dvě stě mužů ze své posádky odeslal. Nestane-li se to v pěti dnech, že dvanáct jeho šlechticů o hlavu zkrátiti dám. Odbývej jedno po druhém.

Neumann (pokloniv se odejde).

Vévoda (vstav mluví k Milakovičovi). Jsi připraven na cestu?

Milakovič. V každém okamžení.

Vévoda. Provodíš ho osobně k rektorovi university, a řekneš jemu, nechtějí-li, abych sprostého polního lazebníka životním svým lékařem udělal, ať mně ho bez diplomu neposílají. — Zejtra, myslím, budete se moci na cestu vydati. (Obrátí se ke Kepplerovi.) Soudíš, že tam se svou latinou obstojí?

Digitized by Google

Keppler. Soudím. Přijímalt ji z dobrých Auctorů. Ounstně toliko nebyl dosti cvičen; tomu jsme každodenní rozmluvou poněkud odpomohli.

Vévoda (opět sedne). Jest Bergmann zde?

Milakovič. Pane Bergmanne!

Viktorin (pokročí).

Vévoda. Sem, sem! (Milostivě k němu se přiblíživšímu.) Hleď, jak moudře jsem učinil, že jsem tě v Jičíně v konopí utopiti nedal. Žertílek Aesop praví, že lev uchvácenou myš velikomyslně propustil, a že se mu zachováním života jeho odměnila. Neporovnávám tě k myši; ale stal se's jí stejnou vděčností podoben.

Viktorin. Vděčnost má bude ještě dívkou, až hlava sněhem zapadne.

Vévoda. Jsi tedy odhodlán, v mé službě zůstati?

Viktorin. Pokud smrt aneb nemilost Vaší Vznešenosti věrné mé službě konec neučiní.

Vévoda. Ty's tak dobře zřízení těla mého a nebezpečnou nemoc mou poznal, že další své zdraví a živobytí nemohu a nechci jinému svěřiti, nežli tobě. Avšak sám zajisté uznáváš, že vévoda Fridlandský sprostého ranhojitele nemůže životním svým lékařem učiniti?

Viktorin. S hlubokou lítostí srdce uznávám.

Digitized by Google

Vévoda. Troufal by si's na místě náležitém dokázati, že vyššího stupně v umění svém jsi hoden?

Viktorin. Nevím, co se na místě tom ode mne žádati bude; leč co desítiletou usilovnou horlivostí a tříletou výkonnou zkušeností nabýti se dá: tomu jsem se naučil.

Vévoda (vybrav ze schránky dlouhou stůčku peněz a zapečetěný list). Častá pořádnost prý dobré přátele dělá. Tu leží tvé léčné ve dvojím spůsobu. V této stůčce jest hrstka dukátů; v tomto zapečetěném listu žádost k jeho magnificencí, rektoru university Pražské, aby's k přísným zkouškám pro doktorat připuštěn byl. Vyvol si.

Viktorin (s velikou dychtivostí). Prosím Vaši Milost o ten list!

Vévoda (s potěšením se na něho dívá). Umíš skutečně se ctí voliti. Tu jest list. Avšak nemysli, že tě tam ti pánové v Praze za cár peněz doktorem udělají; pročež vezmí také tu stůčka s sebou. (Podává mu ji.)

Viktorin (radostí překonán peníze vzav polní pásku mu políbí).

Vévoda. Zejtra se vydáš s panem setníkem Milakovičem na cestu. Ve čtrnácti dnech — dosti se návratu neduhu svého báti budu — očekávám tě s diplomem.

Digitized by Google

Viktorin. Vaší knížecí Milosti! nikdy nepoznalá blaženost srdce mého osměluje mne, o milost starému strážmistrovi prositi.

Vévoda (pozastaví se, žádostivě). Co jest?

Viktorin. Je ze zámku Fridlandského, žádá před Vaši Milost předstoupiti.

Vévoda. Co ty máš se starým strážmistrem?

Viktorin. Přinesl mi pozdravení od mé staré matky.

Vévoda. Zasloužilému bojovníku jest přístup ke mně neobmezen. Ať přijde.

Viktorin (učiniv několik kroků nazpět pokyne na strážmistra).

Strážmistr (proklestiv si skrz bojovníky cestu po vojensku do předu kráčí a několik kroků, v prostředku sice, ale za vévodou státi zůstane).

Vévoda (káže mu rukou dále pokročiti).

Strážmistr (učiniv tak zpříma se postaví, chce mluviti, nemůže ale slova vypraviti).

Vévoda. Co dělá Fridland?

Strážmistr. Vévoda čili zámek jeho?

Vévoda. Oba.

Strážmistr. Pevně stojí.

Vévoda. Dobře se mu vede?

Strážmistr. Slavně.

Vévoda. Nebojí se nepřátel?

Strážmistr. Nezná žádné bázně.

Vévoda. Vzal by jich mnoho na sebe?

Digitized by Google

Strážmistr. Co jich Švéda i se Saským přivede.

Vévoda. Tedy může bezpečně na své skále státi?

Strážmistr. Pokud ho zatřesení světa neskláti.

Vévoda (hlavou mu přisvědčiv). S jakou jsi přišel?

Strážmistr. Starosta ohlašuje své účastenství ve všeobecném přání úplného pozdravení Vaší Milosti.

Vévoda. Žádá něco?

Strážmistr. Milost pro strážmistra Vichrovského.

Vévoda. To jsi ty?

Strážmistr. To jsem já.

Vévoda. Jakou to milost?

Strážmistr. Na koně opět posazenu býti.

Vévoda. Mrzí tě svět?

Strážmistr. Tam, v tom mrtvém zámku, ano. V poli válečném znova obživnu.

Vévoda. Nemůžeš se smrti dočekati?

Strážmistr. Na slavném loži, ano. Také si myslím, že smrt ještě dosti jiného obroku najde, nežli do mne koúsne.

Vévoda. U kterého pluku jsi sloužil?

Strážmistr. U pluku Buttlerova.

Vévoda (vstav obrátí se k důstojníkům). Není tu žádný Buttlerovský důstojník?

Digitized by Google

Důstojník jeden (pokročí).

Vévoda. Vezmete to staré pachole s sebou, a pomozte mu ještě jednou na kůň. (V pravo pomalu odchází.)

Lid dvorní. Vivat Fridlandus! Sláva mu!

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějstvi páté.

Náměstí v Zlaté. První dvoupatrové stavení v pravo jest dům rektorův. Asi hodina před prvním úsvitem.

Výjev první.

Olešník, brzo na to Veronika a Adletka, všickni jen polohlasitě mluví.

Olešník (obchází okolo domu rektorova s rozpečetěným listem v ruce). Říká se: soužení to jest tak nemilosrdné a zlomyslné, že by jehněčí trpělivost až na poslední krůpěj vyvážilo. Na to dává rohatý pan rektor svůj podpis a svou pečeť. Není útlejšího a něžnějšího stvoření v městě nad jeho Veroniku, a předce všecky jemné city její v tak odbojný plamen roznítil, že z domu otcovského utíkajíc ve vojenském táboře útočiště hledá. (U domu rektorova se tichounce otevřou dvéře.)

Veronika a *Adletka* (loudí se z domu).

Digitized by Google

Adletka (nese pod paží hrubý svazek šatstva).

Veronika (vyšedši několik kroků před dům ouzkostně na okna v obojím patru se dívá, pak se obrátí, pozná ve tmách Olešníka, uvrhne se na jeho prsa a pláče).

Olešník. Slyšte, ušlechtilá panno! Zdá se mi, že tato noční temnost všecko vaše utrpení s sebou odnese, a že s prvním úsvitem jasnější osud nad vámi vzejde.

Veronika (pozdvihnuvši poněkud hlavu vrcením jí nevěru svou projevuje).

Olešník. Již pozdě na noc poslán mi tento list z pošty, list to od Viktorina —

Veronika (rychle se vztýčí a poslouchá).

Olešník. Píše z Prahy —

Veronika. Běda mně, není v táboře!

Olešník. Avšak čtvrtého října přijede, to jest dnes.

Veronika. Tedy pryč, pryč! budeme ho mezi bojovníky očekávati!

Olešník. Píše, že se vrací náklonnosti vašeho otce hoden, jak vám byl slíbil.

Veronika. Nevěřím v náklonnost. Tehdejší marnomyslnost jeho obrátila se v osobní nenávist. Pak-li ho uložení Boží aneb velemocné okolnosti nepřinutí: nemohu, nesmím doufati!

Olešník. Předce byste ještě dnes setrvati mohla; snad že tohoto velmi odvážlivého kroku nebude potřeba.

*

Digitized by Google

Veronika. Sebezachování mně káže, pokud mohu, učiniti otci nemožným, aby mne v jistou zkázu uvrhl, a tak poslední doby vlastního života sobě zakalil. — Ale, běda mně, vy mne opouštíte!

Olešník. Ani ve vlnobití mořském neopustím vás. Pojďte! tento list nám všecky cesty a všecky stany otevře!

Veronika (obrátivši se ještě jednou k otcovskému domu ruce k hořejším oknům pozdvihne). Bůh s tebou, dobrotivá máti! Zjev se ti anděl útěchy, když procitneš, a oslaď ti trpkost bolesti, kterou ti dcera tvá uspořiti nemohla! (Všickni tři po náměstí odejdou.)

Výjev druhý.

Polní ležení nedaleko města Zlaté. Celé dějiště — totiž dle šířky své — jest vnitřek velikého, nádherného polního stanu, jakýž vévoda na válečných výpravách svých míval. Hlavní vchod v prostředku, postranní v levo, oba skvostnými oponami zakryté. V popředí v levo skladací polní stůl, takové též sedadlo u něho. Na stole psací nářadí.

Vévoda, Milakovič, brzo na to Viktorin.

Vévoda (vejde postranním),
Milakovič (hlavním vchodem).

Vévoda (ozbrojen, v plášti a s kloboukem). Konečně! — Jak se vám vedlo?

Digitized by Google

Milakovič. Dle žádosti Vaší Milosti.

Vévoda. Doufám, že poněkud zaslouženě?

Milakovič. Jak jsem slyšel a viděl, docela zaslouženě. Veřejné promoci byl jsem přítomen.

Vévoda. Kde jest nově stvořený doktor?

Milakovič (odtrhne oponu a zůstane u vchodu státi).

Viktorin (vkročiv a hluboce se pokloniv podá vévodovi svůj diplom).

Vévoda (přečetl, a dá mu ho nazpět). Přeji vám štěstí, pane doktore!

Viktorin (políbiv mu plášť). Jsem nově stvořený člověk. Po Bohu jsem Vaší Milosti, co svému druhému stvořiteli, zcela odevzdán. Avšak bolí mne, že sotva přicházeje, dárce tak velikých milostí o novou milost prositi musím.

Vévoda. Nuž?

Viktorin. Přijíždějíce k táboru slyšíme, ana střela střelu stíhá a v městě na poplach se zvoní. V plen jest dáno ubohé město!

Vévoda. Zajisté provinile.

Viktorin. Jestiť to město, kde jsem ponejprv světlo rozumu spatřil, kde se rozlistila mysl má, a vzňala se v duši první touha po pravdě a poznání důstojnosti člověčské. O, Vaší Milosti! outrpnost! ušetření!

Vévoda (zamračeně). Tiše, doktore! Nerad vidím, když se sluhové věcí ujímají, které nejsou

Digitized by Google

povinností jejich. — Co také z toho! Válka jest to! O jedno zpustošené město více anebo méně, na to se ve vlnobití válečném nebere ohled! Bojovník musí také k něčemu přijíti. — Proč zpozdilí prostoměšťáci tak dlouho ouskočně smlouvali a kostkovali, než vojsku mému brány otevřeli? Takovýmto jednáním sami se přidávají k nepřátelům císaře, mého pána, a já s nimi mám šetrně, přátelsky nakládati?

Viktorin. Blahozvučná pověst mi zjevila, že Vaše knížecí Milost na jiných místech velikomyslně jednala. Jsoutě ctihodní mužové v tomto městečku, kteří se až podnes někdejší přízní Vaší Milosti honosí, a jakýmsi starým právem od bývalého laskavce smilování očekávají. Tu jest na příklad dvorský sudí Kašpar Fabricius.

Vévoda. Fabricius? — Hm, ano! psal mi také prosbu o ušetření. (K setníkovi.) Není tu žádný důstojník od pluku hraběte Isolani?

Milakovič. Setník Filipovič.

Vévoda. Zavolej ho.

Milakovič (vyjde ven).

Viktorin. Také snad Milost Vaše osobu rektora Ambrože Fechnera ráčíte v paměti míti —

Vévoda (v jehožto tváři neobyčejný úsměch na okamžení se zjevil). Ha, Fechner! Dobře, že mně na něho připomínáš.

Digitized by Google

Výjev třetí.

Milakovič, setník chorvátský, předešlí.

Vévoda. Pane pobočníku Milakoviči! napiš hraběti Isolani, jakož i důstojníku Buttlerovskému — vímtě, že tam také něco od tohoto pluku jest — mou výslovnou vůli, aby se od plenu a kořistění upustilo. Kdo bude polední dobou při pleněni dostižen, ať tam k výstraze na domě aneb na bráně visí.

Milakovič (odejde).

Vévoda (k setníkovi chorvátskému). Mimo to požádáš svého pana generála ve jménu mém, aby mně tamnějšího rektora latinských škol, jmenem Fechnera, dvěma Chorváty do tábora poslal. Pakli se v domě tohoto školníka kořistilo, ať se celá kořist rodině navrátí, avšak ne prvé, až rektor z města bude vypraven.

Milakovič (se vrátí a odevzdá vévodovi dva zapečetěné listy).

Vévoda (odevzdá je setníkovi chorvátskému). Vyskoč na letného koně, a odevzdav své poselství pomoz tam pořádek udržeti.

Setník (odkvapí).

Viktorin. Knížecí Milosti! žádám co nejpokorněji pro svou osobu dvě ochranná slova od vaší milostivé ruky.

Digitized by Google

Vévoda. Tiše, doktore! — Snad by se's neodvážil do města nepřátelského, kde ještě záhubná bouře větří?

Viktorin. Vaše knížecí Milost víte, jaké tam drahé stvoření —

Vévoda. Vím, co's mi v nemoci mé vypravoval, a právě mi napadá, že to rektorova dcera! On jest tedy ten hrdopyšný, ukrutný otec?!

Viktorin. Nemyslím teď a nesmím na nic jiného, než na její zachování, na její ušetření mysliti! Vidím ji v nesmírných úzkostech po ochraně proti násilí se ohlížeti! Vidím její živobytí, a co mnohem více jest, její česť v nebezpečenství! (Padne na jedno koleno.) O smiluj se Vaší Milosti nad mou i nad její trýzní!

Vévoda. Tobě na jejím, mně na tvém zachování vysoce záleží.

Viktorin. Vzdávám se před Vaší Milostí i před Bohem zachování svého, nemohu-li ji zachovati!

Vévoda. Zoufanlivý, běsníš!

Viktorin. Má-li život můj v očích Milosti Vaší nějakou cenu, jen dvě ochranná slova! Nemohu býti, nebudu bez její tělesné i duševní spásy živ!

Vévoda (nevrle ke stolu přikročí, napíše na kus papíru několik slov a podá mu ho). Jdi, smyslem pominulý! svému — (poloblasitě) a snad také mému neštěstí do rukou!

Viktorin (vyskočiv políbí mu ohnivě ruku a odkvapí).

Vévoda (k Milakovičovi). Vyprav rychle ochrannou stráž dvanácti bezpečných mužů za ním. Ať ho povzdál stopují, kam se koli vrhne. Svým krkem budou mi za jeho život odpovídati!

Milakovič (hlavním vchodem odspěchá).

Vévoda (levou stranou nepokojně odejde).

Výjev čtvrtý.

Náměstí v Zlaté. U domu rektorova na stráži stojí Chorvát, z hostince ku konci druhého dějství známý. Dobami slyšeti bubny a zvonění na poplach. Ze všech domů vybíhají válečníci kořist v pytlích aneb v náručí odnášejíce a přes dějiště s ní pospíchajíce.

Olešník, Bobr, každý jinou stranou.

Olešník. Tu máme moudrost našeho slavného přednostenstva! Ačkoli jim Viktorin Bergmann ve zvláštním listu srdečně radil, a je prosil, aby vévodovi v táboře klíče našeho města podali: předce brány uzavírali a s hrabětem Isolani tarmarčili, jako by se tu o přeložení mezníku o pět pídí dále jednalo.

Digitized by Google

Bobr. Nechal jsem Chorváty ve svém domě hospodařiti, život jest mi milejší. Ženu a dceru vzal mistr Lev s sebou, který toto nadělení předvídaje, již včera těmi dobami sám padesátý do lesů a do hor pospíchal.

Olešník. Tak i já jsem odešel. Co lepšího, mně pobrali; ostatní ať si také odnesou!

Bobr. Máme ještě o štěstí co mluviti, že nám město na všech stranách nezapálili! — Co ta stráž u rektorova domu?

Olešník. Hrabě Isolani se tam ubytoval.

Bobr. K jeho ochraně. Předce ho vévoda šetří, že býval před lety jeho žákem.

Olešník. Nechci v té šetrnosti žádného účastenství! Vylezl jsem na svou zahradní baštu a díval jsem se, co tam v poli počínají. Tu vidím, kterak dva Chorvátě, na třetím koni majíce rektora mezi sebou, jako divocí k táboru uhánějí. Hrůza mne obešla, a předce jsem smích sotva udržel. Chorvátě, jakoby jistou obětí smrti, nemilosrdně na obě strany ním cukali. Černý jeho plášť lítal v povětří; biret a vlásenka, na jakési stužce se držíce, s jedné lopatky na druhou přeskakovaly, a několik jeho šedivých vlasů jako hřebíky zhůru se zpínaly. Nechtěl bych na jeho místě býti! (Rány na zvony.) Dej se na jednu stranu, já na druhou,

Digitized by Google

to zbytečné zvonění na poplach musí přestati. Každou ranou lupičové víc a více se rozněcují! (Rozejdou se, leč Olešník odejde v levo. Bubnů hřmot. Tlupa bojovníků přejde zrychleným krokem přes jeviště. Slyšeti z ručnic několik ran po sobě.)

Výjev pátý.

Strážmistr, hned na to Viktorin a dvanáct bojovníků.

(Jak mile Viktorin poněkud do popředí pokročí, bojovníci ve dvou řadech zadu se sestaví.)

Strážmistr (smrtedlně raněn na šavli se podpíraje). Aby tě šestiliberka políbila, zlořečený měšťáku! — Tady, v té hanebné šarvátce — v žádném poctivém boji — hu! (Sklesne.)

Viktorin (přikvapí). Strašlivé divadlo! více než padesát mrtvol na té krátké cestě! — Tu také jeden leží. (Přikročí k němu.) Pro dobrý Bůh, můj starý přítel, strážmistr Vichrovský! (Prohlíží mu ránu.)

Strážmistr. Ano, doktorku! — Váš starý přítel —

Viktorin. Hanebný vrah pozadu tě střelil — právě mezi lopatkama; rána nebude k vyhojení.

Digitized by Google

Strážmistr. Cítím to, doktorku! — mám již málo dechu v sobě.

Viktorin. Doneste ho do tohoto domu, bojovníci! ať ohledám, jak hluboko olovo vniklo, a zastavím, možná-li, život v útěku.

Bojovníci (se hnou).

Strážmistr. Do táboru, doktorku! do táboru — tady bych strašil.

Viktorin. Ubohý příteli! brzo's našel smrt, kterou jsi hledal.

Strážmistr (zpínaje se, odlehčuje si). Pozdvihněte mne, ať tomu vrahovi lebku rozpoltím — pozdě! — to jsou již poslední dechy — najdete v mém oděvu měšec, doktorku! — ten dejte své matce — ať se za starého strážmistra — pomodlí — uh! (Skonává.)

Viktorin (vzchopiv se ze země). Bůh tobě blahé lůžko ustlal! (K bojovníkům.) Odneste ho do táboru, ať jest vámi pohroben.

Dva bojovníci (odnesou mrtvolu).

Viktorin (kráčí do předu. V tom padne rána z ručnice, a on se za levé rameno popadne. Obrátí se). Děkuji ti, střelče! že jsi se lépe stříleti nenaučil!

Bojovníci (pospíchají k němu).

Viktorin. Díky vám, vojínové! za vaši ochotnost. Nic se mně nestalo.

Bojovníci (odstoupí zas do zadu).

Digitized by Google

Výjev šestý.

Setník chorvátský, předešlí.

Setník (vyjde z domu rektorova. Stráž mu činí poctu).

Viktorin (jde mu v oustrety). Pane setníku! jste již dávno tady, a loupení nemá žádného konce.

Setník. Ještě není poledne. — Tady se kořistí, ale neloupí. Kdybyste byl v našem řemesle cvičen, musel byste mi za to slovo odpovídati. Oznámím to Jeho Milosti, aby vás naučil s válečníky válečnicky mluviti.

Viktorin. Válečník by neměl slova lékařova tak přísně vážiti. Byl jsem deset let obyvatelem tohoto města, a jeho neštěstí, které jen několik pošetilců zavinilo, hrubě mne nepokojí. (Polohlasitě.) Dověděl jsem se nahodile, že máte doma manželku a dítky. Pomyslete na ně! Kdyby vás Bůh válečni nehodou navštívil: přičinim se, co mi možná, abyste se živ a zdráv k nim navrátil.

Setník (tiskne mu ruku). Zamezím všecko další kořistění. (Odejde.)

Viktorin (k Chorvátovi na stráži). Jsi mi, příteli! povědomý.

Chorvát. Pil jsem nedaleko Fridlandu z vašeho půlsudu.

Viktorin. Koho tu střežíš?

Digitized by Google

Chorvát. Hrabě Isolani jest tady bytem.

Viktorin. Tedy se tu nekořistilo?

Chorvát. Co jsem já tady, nic se neodnášelo. Žádný tou dobou ani nevcházel ani nevycházel, až na starého pána, snad domácího, jehož dva muži naši do táboru odvedli.

Výjev sedmý.

Rozina, předešlí.

Rozina (z domu vyšedši). Ouzko je mi mezi těmi stěnami; volněji mi bude tady, kde smrt a hrůza mateřský sluch i cit oněmují.

Viktorin. Paní rektorová! drahá máti!

Rozina. Kdo mne ještě mátí nazývá? — Ha! Viktorine! ty's tady?

Viktorin. Jsem, matko milostná! tak abych vás a ušlechtilou Veroniku chránil, bude-li ochrany potřeba. Kde jest má spanilá dívka, provoďte mne k ní!

Rozina. Viktorine! ty nevíš?

Viktorin. Co?

Rozina. Veroniky není tady!

Viktorin (rozdrcen). Prodána! otcem zahozena?!

Digitized by Google

Rozina. Aby tomu osudu ušla, prchla dnes v noci se služkou z domu. Z lásky k tobě.

Viktorin. Kam? O neslýchaná hrůzo! Dnes! město jest na půlhodiny kolem bojovníkem obklopeno — jak se může bezbranná dívka odvážiti!

Rozina. Nemilosrdný otec uslyšev, že jsi ve vojsku nedaleko města, chtěl naději tvou na věky zničit, a jmenoval den dnešní dnem jejího zasnoubení se sudím dvorským. Prokvílivši větší část noci z domu se vyloudila, a odvážila se ve vojsku tebe hledati, pod tvou ochranu se odevzdati. Jinak nemohu souditi.

Viktorin. Tedy jste nevěděla?!

Rozina. Nesvěřila se mi, dobře vědouc, že bych ji z rukou nepustila, a otec že se nedá uprositi.

Viktorin. O, hněv Boží na takového otce! Nevinného jinocha tak nenáviděti! Nedati mu času k smíření, ani k osvědčení, že mu hodností svou, kterou mu pilnost a štěstí byly zjednaly, může zadost učiniti. — Bůh tě potěš, politování hodná matko! Mne buď s dcerou, anebo nikdy neuvidíš! (Odkvapí.)

Rozina. O, kdo mi svou rukou přispěje! Jsem od světa opuštěna! Nohy pode mnou klesají — smysly mne přecházejí —

Digitized by Google

Chorvát (rychle k ní přikročiv pravou rukou ji pod paží vezme). Navraťte se domů, nešťastná paní! (Odvede ji do domu.)

Výjev osmý.

Viktorin, Olešník.

Viktorin (vede Olešníka za ruku). Ty's ji provázel?

Olešník. Ještě za tmy. Sama se dala pod ochranu mou.

Viktorin. Kam's ji provodil, nevěrný příteli?!

Olešník. Až k prvním stanům. Tam chtěli průvodní list. Důstojníku k tomu přišedšímu ukázal jsem tvé psaní.

Viktorin. Nebylo mu dostojným průvodním listem?

Olešník. Vzav psaní ode mne kázal mi do města se navrátiti, slibem se zavázav, že dívku tobě odevzdá. Na to s ní kráčel do táboru.

Viktorin. A ty, ochrance její, dal se's outěku pod ochranu?!

Olešník. Veronika chtěla raději smrt podniknouti, nežli k otci se navrátiti. Já pak s násilím darmo bych byl zápasil.

Digitized by Google

Viktorin. Já bych byl dívku tvou jen s posledním dechem svým opustil! (Odkvapí.)

Olešník. Slyš mne, Viktorine! (Spěchá za ním.)

Výjev devátý.

Vévodův stan jako v druhém výjevu.

Milakovič, vévoda, hned na to ritmistr Neumann.

Milakovič (přišed hlavním vchodem zůstane u něho státi).

Vévoda (přijde levou stranou). Kaž, aby se do mého vozu zapřáhlo. Jeden z pánů důstojníků ať jede do města a vyzve paní rektorovou Rozinu Fechnerovu ke mně do táboru. Já že ji k sobě dávám zváti. Když přijede, dovedeš ji druhou stranou do vedlejšího stanu. (Ukáže v levo.) Ritmistr Neumann ať přijde.

Milakovič (odejde).

Neumann (vstoupí).

Vévoda. Slyším, že v městě několik mužů mého vojska padlo?

Neumann. Tak jest.

Vévoda. Napiš rozkaz k hraběti Isolani, aby tam celý pluk svůj vtáhl, a nehýbal se ani s mužem

Digitized by Google

odtamtud, až mu jedenkrát sto tisíc zlatých válečni daně na jeden krejcar vyplatí. Za kázeň a pořádek bude mi odpovědným. — Také-li pak Romarino nařízení dostal, aby se v Žirci jako vrchnostenský lékař usadil?

Neumann. Dostal a odešel. Pravil, že to nezasluhuje.

Vévoda. Ovšem žeť ne. Zasloužil konopný šátek. Ten ošemetný list nepsal nikdo jiný, nežli on.

Neumann. Doktor Bergmann prosí Vaši Milost —

Vévoda. Ať přijde!

Neumann (odejde).

Výjev desátý.

Vévoda, Viktorin.

Viktorin (s levou rukou v černém šátku na krku visícím).

Vévoda. Co jest to? s jakou mi přicházíš? kde's přišel k poranění?

Viktorin. Nepatrné to postřelení, Vaši Milosti! Rameno jest poněkud obražené, potřebuje na několik dní v tiché poloze odpočinutí. Leč srdce mé bylo tam tak silně raněno, že se zakrvácí,

Digitized by Google

pak-li je Vaše vévodská Vznešenost balsamem své milosti nevyhojí.

Vévoda. Tuším, že teď došlo hojení na mne? Ty's mně vyléčil nemoc tělesnou; já abych brzo srdce tvé, brzo rozum tvůj uzdravoval. Co jest zas?

Viktorin. Rektorova dcera prchla před prvním jitra úsvitem z města, aby otcovu ukrutenství, dnešnímu totiž zasnoubení s jiným mužem, ušla. Město bylo již včera Vaší Milosti vojskem obleženo. Mám toho přesvědčení, že brala útočiště ke mně, že hledala u mne zastání a ochrany.

Vévoda. Tak bych také sondil, jestliže tě skutečně tak miluje, jako's pravil.

Viktorin. Miluje, miluje mne, Vaší Milosti! toho mám tak pevné důkazy, jako že srdce mé pro ni toliko bije. Veronika — tak slove dívka ta — jest v táboře; avšak já bych ji v tom lese malých i velikých stanů nadarmo hledal, pak-li ji některý z pánů důstojníků proti vůli její zabavuje.

Vévoda. Slyšel jsem od tebe, že lepotou, ztepilostí a krásou všecky jiné dívky dalece převyšuje. I což divu, kdyby ji některý z mých pánů důstojníku také tak zamiloval, jako ty?

Viktorin. Tou pouhou myšlénkou všickni moji smyslové ze svých kořenů se vyvracují!

Vévoda. Stalo-li se tak, nevím, nebudeš-li muset na živobytí a na smrt o ni zápasiti.

*

Digitized by Google

Viktorin. Do poslední krůpěje krve, bude-li to muset být. Avšak Vaší Milosti slovo okamžením celý tábor prolítne.

Vévoda. Do milostných záležitostí svých bojovníků nikdy se nemíchám.

Výjev jedenáctý.

Milakovič, hned na to rektor, předešlí.

Milakovič. Rektor Fechner.

Vévoda. Hned! (K Viktorinovi.) Odejdi zatím do vedlejšího stanu. (Ukáže v levo.)

Viktorin (prosebně). Smím vzíti paprsek naděje k Vaší Milosti všemohoucímu přispěchu s sebou?

Vévoda. Odejdi. Nenajdeš-li brzo ztracenou nevěstu: budu ji hledati já.

Viktorin. Tato milostivá slova obsahují dvacet drahých živobytí! (Odejde.)

Vévoda. Ať vejde rektor.

Milakovič (otevře oponu a odejde, jak mile rektor vkročil).

Rektor (až k zemi se skloniv). Serenissime ac illustrissime princeps —

Vévoda (zasmušile). Nechte zbytečného titulování! (Opře o něho zrak, nějakou dobu tak na něho

Digitized by Google

se dívají.) Byl jsem někdy vaším žákem. Pamatujete ještě na ten můj sen, o kterém se vám moji spolužákové zmínili?

Rektor. Kéžby ráčila Vaše knížecí Milost odpustiti — chatrná již paměť —

Vévoda. Občerstvíme ji. Zdálo se mi, že jsem se procházel po břehu Bobry, a že se všecky, staré i mladé tamnější vrby přede mnou skláněly. Vypravoval jsem to ve škole, a řekl jsem, že mi sen ten znamenitou budoucnost předpovídá. Doneslo se to k vám, a vy jste druhý den na to s dychtivostí do školy chvátal, jen abyste satyrický jed svůj na mne vyprýskl. Jestiť tomu čtyryadvacet let; ale ještě vidím ten úšklibavý výsměšek, s kterým jste pravil, že se chci Josefovi rovnati.

Rektor. Měla by Vaše Milost náhodné usmání —

Vévoda (přísně). Zlomyslnost, nikoli náhodnost. Nebyloť jen to, co mladou krev mou rozpěnilo; ale ten výsměch, s kterým jste pro obveselení mých spolužáků dodal, že se chcete mým dvorním šaškem státi, bude-li ze mne důstojný muž. Nuže, ať se vyplní můj sen. Dostojte slovu. Úřad ten jest u dvoru mého právě uprázdněn.

Rektor (celý zdrcen otevře na vévodu oči i ústa).

Vévoda. Tak jest. Slíbil jste, mým dvorním šaškem býti, dostoupím-li jaké vznešené důstojnosti. Držím se vašeho slova!

Digitized by Google

Rektor (smrtedlnou úzkostí se chvěje). O nejmilostivější pane! nesuďte tak přísný soud nad svým ubohým sluhou.

Vévoda (ještě přísněji). Jest to vaše zpupnost, hrdopýcha, zatratitelné to vlastnosti, pro které všeoku hodnost a zásluhu bezohledně zneuznáváte. Tu jest na příklad můj životní lékař, doktor v umění svém, velmi zasloužilý muž, který, jsa milován od vaší dcery, o její ruku se ucházel; ale vaše vysokomyslnost a stavu svého přecenění opovrhly jím.

Rektor (poněkud obživne). Račte prominouti, knížecí Milosti! to jest útržka mých nepřátel. Nikdy se v službě Vaší Jasnosti stojící hodnostář, úřadem a důstojenstvím znamenitý muž, o mou Veroniku nehlásil. Životní lékař Vaší Milosti a doktor! s jakou radostí byl bych ho obejmul!

Vévoda. Výkrutek! Má vám to muž ten do očí říci? Ale vězte, uražení svého sluhy za své vlastní uznávám. (Pokročí v levo a odhrne oponu u vchodu.) Pane doktore!

Digitized by Google

Výjev dvanáctý.

Viktorin, předešlí.

Vévoda. Tu jest můj životní lékař, doktor Bergmann. Rcete, odpověděl jste mu ruku své dcery, čili nic?

Rektor (s užasnutím). Sním anebo bdím?! Tento — životní lékař Vaší knížecí Milosti — doktor — doctor promotus? rite promotus?

Vévoda. Vykáže se Pražským diplomem svým; zatím věřte mému slovu. — Nuž, pane rektore! volíte ho za zetě, anebo raději ten uprázdněný úřad u mého dvora přijímáte?

Viktorin. Pane rektore! jsem skutečně doktorem a, jakož slyšíte, ve službě Jeho knížecí Milosti. Prosím vás o ruku vaší ušlechtilé dcery.

Rektor. Jaká to změna? Totě všecko na světě možné! Kdybych se zejtra stal tureckým vezírem, nic bych se tomu nedivil!

Vévoda. Rozmyslete se!

Rektor. Knížecí Milosti! jsem docela ustanoven. Tak jsem odhodlán, že kdyby tady má poslušná Veronika byla —

Vévoda. Zavoláme ji. (Odejde v levo.)

Digitized by Google

Viktorin. O můj drahý, dobrotivý otče! — A vy také nastoupíte dvorní úřad u vévody?

Rektor (přikryje mu rukou svou ústa). Tiše! má to zůstati tajemstvím.

Výjev třináctý.

Vévoda, Rozina, Veronika, Adletka, předešlí.

Rektor. Obstupesco — celá má rodina v táboře!

Vévoda. Tu jest Veronika, tu i také její matka, které vám, pane rektore! pod vaši otcovskou, poněkud vlídnější správu opět odevzdávám. Na týden dávám doktorovi svému dovolení — déle bych nerad bez životního lékaře zůstal. Doufám, že vám postačí ten čas, abyste je před celým světem slavně oddati nechal. — Zatím tady v stanu mém ruce jejich spojte, chci toho býti očitým svědkem.

Rektor (kročiv mezi Veroniku a Viktorina ruce jejich spojí). Sit felix et faustum conjugium vestrum!

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Rohovín Čtverrohý.

Fraška v jednom jednání.

Digitized by Google

Osoby:

Číšek, *Stehlík*, *Čečetka*, pocestní malíři.

Rohovín Čtverrohý, **bohatý ranhojič a měšťanosta malého městečka na sasském pomezí.**

Matiáš Lelek, reprezentant.

Sudí.

Důstojník.

Vojáci.

Hosté.

Sklepník.

Digitized by Google

Výjev první.

Hospoda. V pravo i v levo stoly. V prostředku dvéře.

Čížek, Stehlík, každý s obrazem v ruce.

Čížek (uhodí obrazem do kouta). Tam buď, křivohubý sládku! (Vrhne sebou za stůl.)

Stehlík (učiní taktéž). Tu lež, dlouhonosý mlynáři! (Posadí se také.)

Čížek. Nepovídal jsem vám to, hned jak jsme do toho hnízda vstupovali? Tři ponocní troubili celou noc, až je bylo na půl míle slyšeti. — „Tam jsou samí voli“ — křičel jsem — „a kdo nechce stáda a skoty malovati, ať tam nechodí!“

Stehlík. Ah! ty všudy prorokuješ, a vždycky nám zůstaneš oučinek dlužen!

Čížek. A neukazovalo nám všecko na neštěstí? Kolik bylo hodin, když jsme sem přišli?

Stehlík. Půl páté.

Čížek. A slunce ještě nebylo venku. Na východu byla tma, jakoby si Jupiter chtěl dát opa-

Digitized by Google

kovati noc. Aurora vystrčila několikkráte ruku s karabáčem, a mrskala do svého spřežení, až to na zemi louskalo — ty mrchy se předce nehýbaly z místa!

Stehlík (zamyšlen). To se mi ještě nikde nestalo!

Čížek. Takové hanby můj štětec ještě nikdy nedošel!

Stehlík. Já jsem maloval mlynáře —

Čížek. Já sládka.

Stehlík. Vyobrazil jsem ho tak, že, kdybys ho do mlejnice postavil, lidé mu budou chtít měřičného sypati!

Čížek. A kdybych já ten obraz do spilky pověsil, budou k němu báby pro kvasnice choditi!

Stehlík. Udělal prej jsem mu příliš dlouhý nos!

Čížek. Měl prý jsem mu hubu lépe narovnati!

Stehlík. Jak pak mu ho zkrátím, když ho má skutečně tak dlouhý, že mu musíš na pět kroků z cesty?

Čížek. Jak pak mu ji mám narovnati, když ji má od jakživa tak křivou, že má bradu pod levým uchem!

Stehlík. Mně nadati zedníků!

Čížek. Mně říci, žeby ho truhlář lépe vymaloval!

Stehlík. Mně dal obraz zpátky.

Digitized by Google

Čížek. A na mně chtěl, abych mu pivo zaplatil, co jsem přitom vypil!

Stehlík. Mne by vzal čert zlostí!

Čížek. Já bych se mohl rozpuknouti vztekem!

Výjev druhý.

Čečetka, předešlí.

Čečetka (podnapitý, s obrazem v ruce). Muzo! kdybys byla ozbrojená, jako za onoho času slavná dívčí vůdkyně Vlasta, a vypustila devět tisíc vzteklých bab ze svého Děvína ven! Vežeň mu jich jen padesát do vinopalny, a dej mu vyprázniti sudy tak, že budou hučeti, když na ně uhodíš, jako křaplavý zvon!

Čížek. Nu? — co se ti stalo?

Stehlík. S jakou pak ten přichází?

Čečetka. Apollo a Muzy! Kdyby byl Apelles ještě živ, on by s celým tím hnízdem svedl válku! Kdyby nebyl Koredžio již mrtev, on by dostal hryzení, a náš Brandl — bratří! bratří! náš Brandl —

Čížek. Nu?

Stehlík. Co pak?

Čečetka. Kdyby náš Brandl již nehnil, a viděl, jak ten tulpas, ten vinopalník mnou naklá-

Digitized by Google

dal, on by si žaludek na ruby obrátil, a nepil by do smrti ani krůpěje kořalky!

Čížek. Kýho čerta! co pak se ti stálo?

Stehlík. Tak pak jen mluv, u všech černých barev!

Čečetka (jim ukazuje obraz). Tu se podívejte! to je zdejší vinopalník. Nevyhlíží-li ta příšera tak, jak by s tělem i s duší u sudu seděla, a smála se z celého hrdla, že si zdejší měšťané jeho překřtěnou kořalku nemohou dosti vynachváliti!

Čížek. Výborně!

Stehlík. Proč paks ho maloval se smíchem?

Čečetka. Proto že tomu sám chtěl.

Stehlík. A, to je jiná!

Čížek. Nu, a co mu tedy schází?

Čečetka. Zuby mu scházejí! Měl prý jsem mu do těch oslovských čelistí namalovati zuby!

Stehlík. To má také dobře! když se člověk směje — pravím směje, ne usmívá — musí mu být viděti zuby.

Čížek. To jsi, bratře! po čertech chybil; na zubys neměl zapomenouti!

Čečetka. Jak pak mu je namaluju, když ani jednoho již v dásni nemá?

Čížek. Jak? ahahaha!

Stehlík. Ah! tak! hahaha!

Čečetka. Smáti se chce, šklebiti se chce; nemá, mimo několik shnilých parkosků, ani jednoho

Digitized by Google

zubu v hubě, a chce, abych mu tam bílých perlí nasázel!

Čížek. }
Stehlík. } Hahaha!

Čečetka. Sedával jsem proto ve dne v noci za tabulí, vypleskal jsem proto tolik centnýřů barev, abych konečně, když reky a bohyně maluju, lecjakémus šenkýři pochleboval?

Čížek. Ahahaha!

Stehlík. Nedělej si z toho, bratře! nic. Nám se dělo také tak!

Čečetka. Jak?

Čížek. Tamhle leží můj sládek!

Stehlík. A můj mlynář vedle něho!

Čečetka. Tak —? (Hodí svůj obraz také tam.) A — víte, kdo je naší dnešní neourodou, tímto krupobitným potlučením našeho zisku a dobrého jména vinen?

Čížek. }
Stehlík. } Nu, nu?

Čečetka. Zdejší ranhojič!

Čížek. Ten?

Stehlík. Jak?

Čečetka. Ten chlap vám váží pět set liber, a jeho dukáty jsou dvanáctkrát tak těžké.

Čížek. Tedy by se mohl podle něho Plutus, pohanský bůh bohatství, malovati?

Stehlík. Což pak jsme u něho zavinili?

Digitized by Google

Čečetka. Jestiť při tom také měšťanosta, a u takové vážnosti v městečku, že, kdyby vzal praporec a křičel: „já jsem tele!“ — všickni lidé poběhnou za ním a budou volati: „já také, já také!“

Čížek. Hahaha!

Stehlík. Dál, dál!

Čečetka. Ten má strejce, který prý se učil u hrnčíře stromy malovat, a poněvadž se mu několik krav a koní podařilo, maluje teď lidi.

Čížek. Ah! — a — abysme ho ve chlebě neztenčovali —

Čečetka. Tedy běhá jeho strejc Rohovín Čtverrohý od domu k domu a tupí naši práci.

Stehlík. Rohovín Čtverrohý se ten vzácný pán jmenuje? Jestliže od dvou rohů upustí, vymaluju ho zadarmo!

Čečetka. Ale pomsta mu! trpká, bolestná pomsta!

Čížek. Bratře! to slovo's mi ze srdce vyňal! Pomstěme se!

Stehlík (posmívaje se). „Pomstěme se!“ — Ale jak?

Čečetka. Jakkoli! Dokud si spravedlivou zlost svou na něm nevyleju, nehnu se z této hospody! — He! sklepníku! sklepníku!

Čížek. Co mu chceš?

Digitized by Google

Čečetka. Budu pít!
Čížek. Vždyť nemůžeš na nohou státi?
Čečetka. Tedy si sednu! — He! sklepníku!

Výjev třetí.

Sklepník, předešlí.

Sklepník. Co poroučejí páni?
Čečetka. Víno sem!
Sklepník. Jaké?
Čečetka. Jaké! — Nebude-li dobré, poneseš je nazpátek! — Netrub na nás, a jdi!
Sklepník (odejde).
Stehlík. Má rada by byla, bychom se tady vyspali, a časně ráno šli dále.
Čečetka. Tvá rada v těchto věcech nikdy nestála za nic! — Povídám ti, že nepůjdem, dokud své jméno tak neomyjeme, že se bude blyštěti!
Čížek. Dobře máš, Čečetko! já ti budu nápomocen s tělem i s duší!
Sklepník (přinese víno a postaví je na stůl).
Čečetka (k němu). Až se budeš chtít dát malovati, přijď ke mně!
Sklepník. Proč?

Digitized by Google

Čečetka. Již dávno chci malovati opici — tvá tvář mi bude za vzor!

Sklepník. Ah! vy každému něco zavěsíte! (Odejde.)

Stehlík. Aj, aj, Čečetko! tak jsem tě ještě nikdy neviděl!

Čečetka. Proto že jsem nebyl jakživ tak divoký, tak rozlítěný, jako dnes! — *Pereat* Rohovín Čtverrohý! (Pije.)

Čížek. Víš, bratře! jak mi s tou sklenicí přicházíš?

Čečetka (odtrhne sklenici, ale podrží ji u huby). Tak asi?

Čížek. Jako Michal Anželo ve vsi Koredžio, před hospodou!

Čečetka (postaví). Ah! ty's blázen! mezi mnou a Michalem Anželem je taková mezera, jako —

Čížek. Nu! jako —?

Čečetka. Jako mezi čečetkou a orlem!

Digitized by Google

Výjev čtvrtý.

Matiáš, sudí a jiní hosté. Předešlí.

Čížek. Aha! hosté se scházejí.

Sudí. Jak vám povídám, pane Matiáši! *Anno Domini millesimo septuagesimo nonnagesimo quarto*, jsme měli také tak brzo žně.

Matiáš. I co, čerta! víte, že vaší latině nerozumím! Kdy to bylo?

Sudí. Leta Páně tisícího sedmistého devadesátého čtvrtého.

Sklepník (přinese svíčky, rozstaví je na stolya obsluhuje).

Matiáš. A! to bylo toho roku, jak se nám žaludy tak hojně urodily! Já jsem tenkrát najal obecní les, vykrmil jsem tři sta vepřů, a sám jsem při tom také ztloustl. (Sednou si za stůl. Jiní hosté přicházejí, pozdravují těch, kteří tady již jsou, a sedají si k velkému stolu, kde sedí Matiáš a sudí. Toliko jeden se posadí v levo ku stolku, nedaleko malířů.)

Matiáš. Nu! a co je u vás nového?

Sudí. Novin dost! *Pro primo* mi vypravoval poštovský kočí, že se u Králové Hradce ze země vykopal stříbrný slon, devět sáhů vysoký. Hlavu má dutou, na temeně otevřenou, a do ní schody,

Digitized by Google

jako do sklepa! Deset mužů prý se do ní schová, a nepotřebuje se jeden druhého ani dotknouti!

Matiáš. Aj, aj, aj!

Čížek (k druhým malířům). To bude ta litina z Dobroslava! Ten sprosták z toho udělá slona, ne-li dokonce věž!

Sudí. *Pro secundo* máme v našem městečku od předvčerejška tři výborné *pictores.*

Matiáš. Liktoři! tak se jmenovali, tuším, u Římanů policajté?

Čížek. Hahaha!

Sudí. Ne, ne, pane Matiáši! pravím: *pictores,* na česko: malíři.

Matiáš. A! ti malíři. Slyšel jsem, slyšel. Má Andula by se také dala ráda malovati; ale nevím! Dřív budu musit jejich malování viděti, než vyhodím peníze před dům.

Sudí. Náš *Consultissimus* je nechce jaksi chváliti!

Čížek. Slyšíte-li pak? *Consultissimus!* A kdo ví, ví-li, kdybych si chtěl roztrhnouti kabát, mám-li k tomu právo!

Sudí. Jeden z nich maloval pana starého, a vymaloval mu místo nosu *proboscidem elephantis.*

Matiáš. Co je to?

Sudí. To je slonový nos.

Digitized by Google

Matiáš. Pan starý má ale také nos, jako panská hruška!

Sudí. Nihil ad rem! to nic nedělá! a kdybych já měl nos jako topůrko dlouhý, malíř mi musí předce nosejček vymalovati, jako panence!

Matiáš. To je to! jedenkaždý chce bejt na obraze hezký.

Sudí. Quidni? jak pak jináč? Kdo je sám od sebe sličný a krásný, ten se nepotřebuje dávati malovat. Já jsem ku příkladu *gibbosus* — to jest na česko: hrbatý! dám-li se malovati, nesmí mně malíř udělati hrb; aby lidé aspoň na stěně viděli, jak bych vyhlížel, kdybych nebyl hrbatý!

Čečetka. I mám-li pak tam jít a vymalovat tomu perojezdci na čelo dva křenové listy?

Čížek. Tiše! náš nepřítel přichází!

Výjev pátý.

Rohovín Čtverrohý, předešlí.

Sklepník (mu líbá již ve dveřích ruku).

Rohovín (mu ji nastrkuje). Nech jen, nech! — holbičku barevného, *immediate*! — Dobrý večer, páni! (Všickni vstanou.) Zůstaňme seděti! (Sedne si

Digitized by Google

Digitized by Google

drytu, zvěční se náš *Consultissimus* až za Rejnem, za horami Pyrenejskými, a přes moře až v Americe!

Rohovín. Ah! kdyby se má pověst dále nedonesla, než do Ameriky! — Ve Španělích mne znají, *immediate*! Tam mi jináč neříkali, než: „Bohatý Rohovín." — Jednou jsem tam měl s jistým malířem šerednou půtku, *immediate*!

Sudí. Hehehehe!

Rohovín. Nu, čemu se směje náš sudí?

Sudí. Hehe! té důvtipnosti se musím smáti, kterak náš *Consultissimus per idearum associationem* na tu půtku přišel; poněvadž tu teď také máme malíře —

Rohovín. Ah! co pak — to jsou hudlaři!

Čečetka (vyskočí). Hrom, ďáble a peklo!

Stehlík (ho zas strhne). Zůstaň seděti!

Rohovín. To byl jiný malíř! Ten maloval ptáky v letu a ryby pod vodou — *immediate*! Jednou vypravoval jeden generál o své nevěstě, neřekl nic jiného, než že je mladá — červená — a — hezká — *immediate*! — Malíř neříkal nic, sedl si k druhému stolu, a za čtvrt hodiny tu dámu přinesl vymalovanou! Generál zůstal bez sebe — tak ho ten obraz přeloudil, že na něj rozpřáhl ruce a chtěl ho objímati, *immediate*!

Všickni (se diví).

Čížek. Hahaha!

Digitized by Google

Matiáš. Vzácný pane Rohovíne! já bych rád, aby ta šeredná půtka nepřišla k zamluvení!

Rohovín. Ano, *immediate*! — Nu, jednou se s tím malířem sejdu v jedné kafírně a rozprávíme o Americe. On mi povídá o tamnějších městech, o lidech — o zvířatech – *immediate*! Mezi tím přijdeme také na amerikánské mezky.

Čečetka. He! sklepníku! sklepníku! víno sem!

Rohovín. Št!!

Sudí. Qualis strepitus! sklepníku!

Sklepník (jenž od malířů vzal již práznou lahvici, přiskočí k němu). Tu jsem!

Sudí. Co jsou to za lidi?

Sklepník. Cizí.

Sudí. Řekni jim, aby tak nehulákali, že je tu náš *Consultissimus*!

Sklepník. Ano! (Stranou.) To bych si nabral! (Odběhne.)

Rohovín. Já řku, že bych takového mezka rád viděl? *immediate*! — I proč ne? — odvece on na to — chcete-li tu minutu posečkati, já vám ho na stole vyobrazím! — Po té vytáhne kousek křídy z kapsy — *immediate*! — podívá se mi ostře do očí — čmárá sem, čmárá tam — a mezek byl hotový! Já se k tomu přihrnu, vyvalím na to oči, a — co byste řekli, ku komu byl ten amerikánský mezek podoben?

Všickni. Nu? nu? nu?

Digitized by Google

Rohovín. K e m n ě! jak by mně byl z očí vypadl, *immediate*!

Všickni. Ne?!

Čížek.
Stehlík. } Hahaha!

Sudí. Aj, aj! *Consultissime*! totě byla patrná *injuria*? na česko: urážka?

Matiáš. To bych také soudil!

Rohovín. A co pak si myslíte, že tomu má ostrovtipnost hned neporozuměla? Já jsem se na něj zamračil — vždyť ví náš pan sudí, jak se umím mračiti?

Sudí. Vím, vím, *Consultissime*!

Rohovín. A neřekl jsem nic jiného, než: „Kdybychom nebyli tak dobří přátelé, pane malíři! tedy bych vám dal pohlavek, *immediate*! až by vám uši naběhly, jako tomu mezku. Jmenuju se Rohovín Čtverrohý!

Všickni. Dobře, jak náleží dobře!

Matiáš. Bylo to sice špičaté; ale mohl toho míti dost.

Čečetka (popadne sklenici a šoupne ji přes celý stůl od sebe). To bych jen rád věděl, jak se může počestný člověk Č t v e r r o h ý nazývati?

Sudí. Slyšel-li pak to náš *Consultissimus*?

Rohovín. Co?

Sudí. Tam se tomu kdosi diví, jak se člověk může Č t v e r r o h ý jmenovati.

Digitized by Google

Rohovín (vyskočí). Kdo? (Jde k malířům.) Komu se tady mé jméno nelíbí?

Čečetka (vyskočí). Mně!

Rohovín. Jak —? kdo jsou ti páni?

Čížek
Stehlík } (vstanou). Malíři!

Sudí (u druhého stolu). Ah! to jsou ti malíři!

Rohovín (k Čečetkovi). Co má pán proti mému jménu?

Čečetka. Nelíbí se mi!

Sudí (přiběhne k tomu). *Quare*? pravím, proč?

Čečetka. Dvourohých lidí je na světě dost; ale čtverrohého ještě nikdy žádný neviděl!

Rohovín. I co! vy strakapouni! vy lejskové! Mé jméno má celé město u vážnosti; se svým jmenem jsem prošel půl světa, *immediate*!

Čečetka. Chloubným jazykem, může bejt; ale nikoli v skutku!

Rohovín. Jak —?

Čečetka. Já se s vámi vsadím o sto kusů dukátů, že s tímto svým jmenem ani drážďanskou branou neprojedete!

Rohovín. On je blázen!

Sudí. *Consultissime*! vsaďme se! vsaďme se!

Rohovín. Já neprojíti drážďanskou branou! já, jenžto jsem každý týden říkaje dvakrát v Drážďanech — *immediate*! já, jenžto tam zejtra, jak Pánbůh den dá, pojedu zas?

Digitized by Google

Čečetka. A — ještě jednou! sto kusů dukátů na to, že drážďanskou branou zejtra neprojedete!

Sudí. Vsaďme se, *Consultissime*! vsaďme se!

Rohovín. I kdyby to za to stálo, deset tisíc dukátů vsadím — *immediate*! ale — kde pak by ta pěchota vzala deset dukátů, nerci-li sto!

Čečetka. Pane! to je naše starost!

Host (který nedaleko malířů seděl a horlivě na všem podíl bral, vstane). To jest to nejmenší, pane Čtverrohý! Já znám jednoho z těchto umělců, a mnohem lépe znám jeho možného otce. Já za ně stojím.

Čížek.
Stehlík. } Jak?

Čečetka. Pane! děkujeme vám za dobrovolné rukojemství — ale není nám ho třeba! Vyhraje-li ten závistník, na minutu se mu peníze vysázejí! Moje hodinky — mé prsteny tu sázku třikrát převáží!

Čížek. Nic se na to neohlížejte, že cestujeme pěšky! Kdo chce poznati lid a krásu přirozenosti, ten se nesmí dát do vozu zabedniti.

Sudí. Vsaďme se, *Consultissime*! vsaďme se!

Matiáš (se přihrne). Kdyby se to mne týkalo, na okamžení se vsadím!

Rohovín. I — jestli že se do rána smíchy nezalknu — platí! sto kusů dukátů!

Sudí (k Matiášovi). My jsme *testes*!

Digitized by Google

Matiáš. Co je to?

Sudí. Svědkové.

Matiáš. Ano! my jsme svědkové!

Čečetka (ohnivě). Kdy se sejdeme u Drážďan?

Rohovín. Já vyjedu, jak se rozbřeskne, *immediate*!

Čečetka. Dobře. Pro dnešek jsme hotovi! (Sedne si a pije.)

Rohovín. Dobrou noc!

Sudí. O! kdybych mohl být také při tom!

Matiáš. Já zapřáhnu svou ryzku, pojedeme spolu!

Sudí. *Magnus mihi eris Apollo!*

Matiáš. Nic na polou! Má ryzka nás tam doveze za půl třetí hodiny!

Sudí. Tedy zhůru! do postele — a ve tři hodiny zas do bot! — He! sklepníku! tu jsou peníze!

Sklepník (bere peníze).

Rohovín. Hehehe! Půl světa jsem zrejdil, ale takového blázna jsem ještě nikde nenašel — *immediate*! — Tu jsou mé tři pinty piva! — Dobrou noc, páni malíři! já jsem muž od slova; ale — jen ať vy se z toho do rána nevyspíte, a nezpláčete nad svou pacholetskou pošetilostí — *immediate*! — Hehehe! (Odejde.)

Sudí. To bude *gaudium*! — Jen se postarejte, pane Matiáši! *ne sero veniamus*!

Digitized by Google

Matiáš. Že budete ještě kousek sejra jíst? Jděte raději spat.

Sudí. I ne — hehe! — napomínám vás, pane Matiáši! abychom nepřišli pozdě!

Matiáš. Nic se nestarejte. Ještě dnes hodím ryzce kousek sena — a ráno se na ni podíváte! (Odejdou; všickni jdou za nimi.)

Sklepník (který byl Robovínovi již posvítil, svítí nyní jim).

Čížek (běhá po světnici). Hahaha!

Stehlík. Vy jste něco pěkného udělali!

Čečetka. Proč?

Stehlík. Mrzelo tě sto kusů dukátů!

Čečetka (již dřímaje). Bah!!

Stehlík. Já nepochopuju, proč by se ten velbloud drážďanskou branou nedostal?

Čečetka (mumlaje). To také nepochopuju! (Jde ven.)

Sklepník (ho se svíčkou potká ve dveřích).

Čečetka. Svěť mi, od hvězdy parkosku! (Odejde.)

Čížek (vždy přebíhaje). Hahaha! to je čertův jonák, ten Čečetka!

Stehlík. Směj se jen, směj! zejtra se nám ti hlupáci budou smáti, a až se to roznese, vysměje se nám celý svět!

Čížek. Nehněvej se, bratříčku! já sám se toliko ze zlosti směju! Hloupý to je, pra-hloupý

Digitized by Google

jako do sklepa! Deset mužů prý se do ní schová, a nepotřebuje se jeden druhého ani dotknouti!

Matiáš. Aj, aj, aj!

Čížek (k druhým malířům). To bude ta litina z Dobroslava! Ten sprosták z toho udělá slona, ne-li dokonce věž!

Sudí. Pro secundo máme v našem městečku od předvčerejška tři výborné *pictores.*

Matiáš. Liktoři! tak se jmenovali, tuším, u Římanů policajté?

Čížek. Hahaha!

Sudí. Ne, ne, pane Matiáši! pravím: *pictores,* na česko: m a l í ř i

Matiáš. A! ti malíři. Slyšel jsem, slyšel. Má Andula by se také dala ráda malovati; ale nevím! Dřív budu musit jejich malování viděti, než vyhodím peníze před dům.

Sudí. Náš *Consultissimus* je nechce jaksi chváliti!

Čížek. Slyšíte-li pak? *Consultissimus*! A kdo ví, ví-li, kdybych si chtěl roztrhnouti kabát, mám-li k tomu právo!

Sudí. Jeden z nich maloval pana starého, a vymaloval mu místo nosu *proboscidem elephantis.*

Matiáš. Co je to?

Sudí. To je slonový nos.

Digitized by Google

Matiáš. Pan starý má ale také nos, jako panská hruška!

Sudí. *Nihil ad rem*! to nic nedělá! a kdybych já měl nos jako topůrko dlouhý, malíř mi musí předce nosejček vymalovati, jako panence!

Matiáš. To je to! jedenkaždý chce bejt na obraze hezký.

Sudí. *Quidni*? jak pak jináč? Kdo je sám od sebe sličný a krásný, ten se nepotřebuje dávati malovat. Já jsem ku příkladu *gibbosus* — to jest na česko: hrbatý! dám-li se malovati, nesmí mně malíř udělati hrb; aby lidé aspoň na stěně viděli, jak bych vyhlížel, kdybych nebyl hrbatý!

Čečetka. I mám-li pak tam jít a vymalovat tomu perojezdci na čelo dva křenové listy?

Čížek. Tiše! náš nepřítel přichází!

Výjev pátý.

Rohovín Čtverrohý, předešlí.

Sklepník (mu líbá již ve dveřích ruku).

Rohovín (mu ji nastrkuje). Nech jen, nech! — holbičku barevného, *immediate*! — Dobrý večer, páni! (Všickni vstanou.) Zůstaňme seděti! (Sedne si

Digitized by Google

na první místo, tváří k lidu.) Dnes jsem se trošku opozdil, *immediate*!

Sudí. Bez pochyby že náš *Consultissimus* opět dohlížel na *bonum publicum.*

Rohovín. Nikoli, nikoli! Byl jsem u třech jestřábů, poslal pro mne španělský hrabě. Jede veskrz a hraběnka se mu na cestě rozstonala, *immediate*! — Páni! takovou zimnici jsem ještě jakživ neviděl!

Matiáš. Bez pochyby, že je také nějaká španělská!

Sudí. Kdo?

Matiáš. Ta zimnice!

Rohovín. I, kdyby byla turecká! Co pak neznám španělské nemoce?

Sudí. Vždyť byl *Consultissimus* také ve španělích!

Rohovín. Nad tou zimnicí jsem vám otevřel hubu, *immediate*! S mými obyčejnými léky tu nebylo nic. Já chodím deset minut po pokoji — *immediate*! — hrabě se na mne dívá, hraběnka vzdychá, až já se na to posadím, *immediate*! vezmu pero a píšu: *Recipe! Radicem graminis* — *decoctum hordei* — *flores verbasci* — *et caetera* — *immediate*! — Jen jestli to náš apatykář bude všecko míti!

Sudí. Až ten přijede zas mezi své krajany, bude mít co vypravovati! A je-li dokonce z Ma-

Digitized by Google

drytu, zvěční se náš *Consultissimus* až za Rejnem, za horami Pyrenejskými, a přes moře až v Americe!

Rohovín. Ah! kdyby se má pověst dále nedonesla, než do Ameriky! — Ve Španělích mne znají, *immediate*! Tam mi jináč neříkali, než: „Bohatý Rohovín.“ — Jednou jsem tam měl s jistým malířem šerednou půtku, *immediate*!

Sudí. Hehehehe!

Rohovín. Nu, čemu se směje náš sudí?

Sudí. Hehe! té důvtipnosti se musím smáti, kterak náš *Consultissimus per idearum associationem* na tu půtku přišel; poněvadž tu teď také máme malíře —

Rohovín. Ah! co pak — to jsou hudlaři!

Čečetka (vyskočí). Hrom, ďáble a peklo!

Stehlík (ho zas strhne). Zůstaň seděti!

Rohovín. To byl jiný malíř! Ten maloval ptáky v letu a ryby pod vodou — *immediate*! Jednou vypravoval jeden generál o své nevěstě, neřekl nic jiného, než že je mladá — červená — a — hezká — *immediate*! — Malíř neříkal nic, sedl si k druhému stolu, a za čtvrt hodiny tu dámu přinesl vymalovanou! Generál zůstal bez sebe — tak ho ten obraz přeloudil, že na něj rozpřáhl ruce a chtěl ho objímati, *immediate*!

Všickni (se diví).

Čížek. Hahaha!

Digitized by Google

Matiáš. Vzácný pane Rohovíne! já bych rád, aby ta šeredná půtka nepřišla k zamluvení!

Rohovín. Ano, *immediate*! — Nu, jednou se s tím malířem sejdu v jedné kafírně a rozprávíme o Americe. On mi povídá o tamnějších městech, o lidech — o zvířatech – *immediate*! Mezi tím přijdeme také na amerikánské mezky.

Čečetka. He! sklepníku! sklepníku! víno sem!

Rohovín. Št!!

Sudí. Qualis strepitus! sklepníku!

Sklepník (jenž od malířů vzal již práznou lahvici, přiskočí k němu). Tu jsem!

Sudí. Co jsou to za lidi?

Sklepník. Cizí.

Sudí. Řekni jim, aby tak nehulákali, že je tu náš *Consultissimus*!

Sklepník. Ano! (Stranou.) To bych si nabral! (Odběhne.)

Rohovín. Já řku, že bych takového mezka rád viděl? *immediate*! — I proč ne? — odvece on na to — chcete-li tu minutu posečkati, já vám ho na stole vyobrazím! — Po té vytáhne kousek křídy z kapsy — *immediate*! — podívá se mi ostře do očí — čmárá sem, čmárá tam — a mezek byl hotový! Já se k tomu přihrnu, vyvalím na to oči, a — co byste řekli, ku komu byl ten amerikánský mezek podoben?

Všickni. Nu? nu? nu?

Digitized by Google

Rohovín. K e m n ě! jak by mně byl z očí vypadl, *immediate*!

Všickni. Ne?!

Čížek.)
Stehlík.) Hahaha!

Sudí. Aj, aj! *Consultissime*! totě byla patrná *injuria*? na česko: urážka?

Matiáš. To bych také soudil!

Rohovín. A co pak si myslíte, že tomu má ostrovtipnost hned neporozuměla? Já jsem se na něj zamračil — vždyť ví náš pan sudí, jak se umím mračiti?

Sudí. Vím, vím, *Consultissime*!

Rohovín. A neřekl jsem nic jiného, než: „Kdybychom nebyli tak dobří přátelé, pane malíři! tedy bych vám dal pohlavek, *immediate*! až by vám uši naběhly, jako tomu mezku. Jmenuju se Rohovín Čtverrohý!

Všickni. Dobře, jak náleží dobře!

Matiáš. Bylo to sice špičaté; ale mohl toho míti dost.

Čečetka (popadne sklenici a šoupne ji přes celý stůl od sebe). To bych jen rád věděl, jak se může počestný člověk Č t v e r r o h ý nazývati?

Sudí. Slyšel-li pak to náš *Consultissimus*?

Rohovín. Co?

Sudí. Tam se tomu kdosi diví, jak se člověk může Č t v e r r o h ý jmenovati.

Digitized by Google

Rohovín (vyskočí). Kdo? (Jde k malířům.) Komu se tady mé jméno nelíbí?

Čečetka (vyskočí). Mně!

Rohovín. Jak —? kdo jsou ti páni?

Čížek
Stehlík } (vstanou). Malíři!

Sudí (u druhého stolu). Ah! to jsou ti malíři!

Rohovín (k Čečetkovi). Co má pán proti mému jménu?

Čečetka. Nelíbí se mi!

Sudí (přiběhne k tomu). *Quare*? pravím, proč?

Čečetka. Dvourohých lidí je na světě dost; ale čtverrohého ještě nikdy žádný neviděl!

Rohovín. I co! vy strakapouni! vy lejskové! Mé jméno má celé město u vážnosti; se svým jmenem jsem prošel půl světa, *immediate*!

Čečetka. Chloubným jazykem, může bejt; ale nikoli v skutku!

Rohovín. Jak —?

Čečetka. Já se s vámi vsadím o sto kusů dukátů, že s tímto svým jmenem ani drážďanskou branou neprojedete!

Rohovín. On je blázen!

Sudí. *Consultissime*! vsaďme se! vsaďme se!

Rohovín. Já neprojíti drážďanskou branou! já, jenžto jsem každý týden říkaje dvakrát v Drážďanech — *immediate*! já, jenžto tam zejtra, jak Pánbůh den dá, pojedu zas?

Digitized by Google

Čečetka. A — ještě jednou! sto kusů dukátů na to, že drážďanskou branou zejtra neprojedete!

Sudí. Vsaďme se, *Consultissime*! vsaďme se!

Rohovín. I kdyby to za to stálo, deset tisíc dukátů vsadím — *immediate*! ale — kde pak by ta pěchota vzala deset dukátů, nerci-li sto!

Čečetka. Pane! to je naše starost!

Host (který nedaleko malířů seděl a horlivě na všem podíl bral, vstane). To jest to nejmenší, pane Čtverrohý! Já znám jednoho z těchto umělců, a mnohem lépe znám jeho možného otce. Já za ně stojím.

Čížek.
Stehlík. } Jak?

Čečetka. Pane! děkujeme vám za dobrovolné rukojemství — ale není nám ho třeba! Vyhraje-li ten závistník, na minutu se mu peníze vysázejí! Moje hodinky — mé prsteny tu sázku třikrát převáží!

Čížek. Nic se na to neohlížejte, že cestujeme pěšky! Kdo chce poznati lid a krásu přirozenosti, ten se nesmí dát do vozu zabedniti.

Sudí. Vsaďme se, *Consultissime*! vsaďme se!

Matiáš (se přihrne). Kdyby se to mne týkalo, na okamžení se vsadím!

Rohovín. I — jestli že se do rána smíchy nezalknu — platí! sto kusů dukátů!

Sudí (k Matiášovi). My jsme *testes*!

Digitized by Google

Matiáš. Co je to?

Sudí. Svědkové.

Matiáš. Ano! my jsme svědkové!

Čečetka (ohnivě). Kdy se sejdeme u Drážďan?

Rohovín. Já vyjedu, jak se rozbřeskne, *immediate*!

Čečetka. Dobře. Pro dnešek jsme hotovi! (Sedne si a pije.)

Rohovín. Dobrou noc!

Sudí. O! kdybych mohl být také při tom!

Matiáš. Já zapřáhnu svou ryzku, pojedeme spolu!

Sudí. *Magnus mihi eris Apollo!*

Matiáš. Nic na polou! Má ryzka nás tam doveze za půl třetí hodiny!

Sudí. Tedy zhůru! do postele — a ve tři hodiny zas do bot! — He! sklepníku! tu jsou peníze!

Sklepník (bere peníze).

Rohovín. Hehehe! Půl světa jsem zrejdil, ale takového blázna jsem ještě nikde nenašel — *immediate*! — Tu jsou mé tři pinty piva! — Dobrou noc, páni malíři! já jsem muž od slova; ale — jen ať vy se z toho do rána nevyspíte, a nezpláčete nad svou pacholetskou pošetilostí — *immediate*! — Hehehe! (Odejde.)

Sudí. To bude *gaudium*! — Jen se postarejte, pane Matiáši! *ne sero veniamus*!

Digitized by Google

Matiáš. Že budete ještě kousek sejra jíst? Jděte raději spat.

Sudí. I ne — hehe! — napomínám vás, pane Matiáši! abychom nepřišli pozdě!

Matiáš. Nic se nestarejte. Ještě dnes hodím ryzce kousek sena — a ráno se na ni podíváte! (Odejdou; všickni jdou za nimi.)

Sklepník (který byl Robovínovi již posvítil, svítí nyní jim).

Čížek (běhá po světnici). Hahaha!

Stehlík. Vy jste něco pěkného udělali!

Čečetka. Proč?

Stehlík. Mrzelo tě sto kusů dukátů!

Čečetka (již dřímaje). Bah!!

Stehlík. Já nepochopuju, proč by se ten velbloud drážďanskou branou nedostal?

Čečetka (mumlaje). To také nepochopuju! (Jde ven.)

Sklepník (ho se svíčkou potká ve dveřích).

Čečetka. Svěť mi, od hvězdy parkosku! (Odejde.)

Čížek (vždy přebíhaje). Hahaha! to je čertův jonák, ten Čečetka!

Stehlík. Směj se jen, směj! zejtra se nám ti hlupáci budou smáti, a až se to roznese, vysměje se nám celý svět!

Čížek. Nehněvej se, bratříčku! já sám se toliko ze zlosti směju! Hloupý to je, pra-hloupý

Digitized by Google

kousek! ale — pomysleme si, že to již není k napravení, a zatněme zuby!

Stehlík. Ať mne ďábel vezme, kdyby to nebylo ještě hanebnější — v tom okamžení bych se od vás odhostil, a šel od zámku k zámku, sám a sám!

Čížek. Bratře, neztenčuj mi smělost! Když se to již stalo, stalo se! Raději natáhni také ve svém mozku o několik strun víc, a přemejšlej, jak se na koně dostati!

Stehlík. Ty's byl od jakživa žádostiv boje — starej se o vítězství!

Čížek (chodí a přemejšlí). Tiše — tiše — počkej, počkej, jasný svite! já to mám! bratře! Stehlíku! já to mám!

Stehlík. Vezmeš si utrhačství na pomoc? očerníš mu ve bráně jméno?

Čížek. Ah! fi! to dovede každý hlupák! Ani o písmenku jeho jména, ani o mosaz u trouby jeho pověsti nezavadím! My svítězíme chytře, důvtipně, geniálně!

Stehlík. Pánbůh dej!

Čížek. He! sklepníku! sklepníku!

Sklepník (přiběhne). Mně se všecko zdá, že pan Čečetka celou tu komedii zaspí!

Čížek. Pojď sem!

Sklepník (se postaví k němu). Tu jsem!

Čížek. Tu máš tvrdý tolar.

Digitized by Google

Sklepník (vezme). Děkuji pokorně.

Čížek. Ale nebudeš-li mi mluviti pravdu, a nezapomeneš-li ještě dnes, o čem jsem s tebou jednal — tisíckrát to opláčeš.

Sklepník. Dejte mi tolik ran, co ten tolar vídeňských vynáší!

Čížek. Jak dávno znáš vašeho ranhojiče?

Sklepník. Čtyry leta.

Čížek. Je ti jeho domácí povaha povědoma?

Sklepník. Tak, tak!

Čížek. Že zejtra pojede do Drážďan, to víš?

Sklepník. Hehe! to jsem slyšel!

Čížek. Jak brzo tam může asi odtud bejt?

Sklepník. Jak brzo? — Okolo sedmi hodin.

Čížek. Nic dřív?

Sklepník. Leda o několik minut!

Čížek. Jak, kdyby ve tři hodiny vyjel?

Sklepník. Nevyjede! Pod čtyry hodiny ho jak živ žádný nedostal z postele ven. To by mohlo celé město umírat, anebo mu střecha nad hlavou chytat, pod čtyry hodiny nevyleze — a to jen, když má velmi na pilno! Jinak spí až do sedmi, do osmi!

Čížek. A kdyby ve čtyry vyjel, může tam do šesti bejt?

Sklepník. Nebude! Na poslední hospodě před Drážďany se zastaví cestu jak cestu. A tam se pozdrží dobré půl hodiny.

Digitized by Google

Čížek. Proč?

Sklepník. Na silnici jináč nejede, v letě v zimě — obzvláště z jitra — než v kožiše od palce u nohy až k hlavě. Tam se teprv převlíká, myje, pudruje, kartačuje a — snídá! a jak snídá!?

Čížek. Můžeš to všecko ujistiti?

Sklepník. S tělem i s duší.

Čížek. Tedy nám přines na okamžení oučet! — Pojď, bratře! (Odejde.)

Stehlík (který s založenýma rukama mrzutě za stolem seděl, vstane). Dokud se ten mrzutý uzel až na poslední zadrmo nerozvine, nebudu si moci bez tísnosti ani oddechnout! (Jde za ním.)

Sklepník. Nu, jestli náš pan Rohovín těch sto kusů dukátů prohraje — a já bych na to nových sto kusů dukátů vsadil; neboť mají ti malíři více chytrosti v botě, než ten Goliáš v celém svém břiše! — pak nám pomoz Bůh! Kdo se nejdřív rozstůně, ten bude musit nejméně polovičku zaplatiti. (Odběhne.)

Digitized by Google

Výjev sedmý.

Kout v ulici v Drážďanech. Na levé straně uvnitř brána, tak že je vozy toliko mimo viděti. Dál do zadu strážnice, před ní zábradlí, a na něm podepřeny ručnice. Před zábradlím přechází stráž. Za chvílku bije sedm hodin.

Stráž.

Stráž. Na stráž!

Výjev osmý.

Důstojník, vojáci, stráž; hned na to Stehlík.

Důstojník (sem tam přechází).

Vojáci (se střídají, a zavádějí na vzdálenější stanoviště. Již před chvilkou bylo slyšeti poštovskou trubku, teď vjede do brány vůz).

Stráž. Zastavte!

Stehlík (vystrčí hlavu z vozu).

Důstojník (jde k němu).

Stehlík. Dobré jitro, pane důstojníku!

Důstojník. Dobré jitro! — Kdo jste?

Digitized by Google

Stehlík. Malíř.

Důstojník. Odkud?

Stehlík. Z Prahy.

Důstojník. Kam jedete?

Stehlík. Do Drážďan.

Důstojník. Jak se jmenujete?

Stehlík. Josef Jednorohý.

Důstojník. Je zdejší městský rada váš přítel?

Stehlík. Mého otce bratr.

Důstojník. Snad jedete k němu?

Stehlík. K němu.

Důstojník. S Bohem! (Jde do strážnice.)

Stehlík (pro sebe). Chvála budiž Bohu! — Jeď, švakře! (Odjedou.)

Výjev devátý.

Stráž, Čížek ve voze, důstojník. Opět poštovská trubka, vůz vjede do brány.

Stráž. Zastavte!

Důstojník (přijde).

Čížek (vystrčí hlavu z vozu). Dobré jitro, pane důstojníku!

Důstojník. Dobré jitro. — S kým mám čest mluviti?

Čížek. Divadelní herec.

Digitized by Google

Důstojník. Odkud přijíždíte?
Čížek. Z Vratislavi.
Důstojník. Kam jedete?
Čížek. Do Drážďan.
Důstojník. Hodláte tady zůstati?
Čížek. Zůstanu.
Důstojník. Vaše jméno?
Čížek. Pavel Dvourohý.
Důstojník. Jak? — Hm! divná věc!
Čížek. Poroučíte něco?
Důstojník. Nic. — Jeďte s Bohem!
Čížek. Jeď, švakře! (Odjedou.)

Výjev desátý.

Důstojník, stráž; hned na to Čečetka.

Důstojník. Podivná náhoda! za jednorohým jede zrovna v patách dvourohý! (Chce jíti do strážnice.) Aha! — již zas vřeští poštovská trubka!

Čečetka (přijede v kočáře do brány).

Stráž. Zastavte!

Důstojník (jde k vozu).

Čečetka (vystrčí hlavu okénkem). Nejponíženější, pane důstojníku!

Důstojník. Služebník. — Kam se líbí jet?

Digitized by Google

Čečetka. Kam bude můj milostivý pán poroučeti.

Důstojník (stranou). Hlupák! (K němu.) Kdo je váš pán?

Čečetka. Hrabě Vevělský.

Důstojník. Vy jste jeho —

Čečetka. Jeho komorník — k službám!

Důstojník. Odkud přijíždíte?

Čečetka. Z Krakova.

Důstojník. Vaše jméno?

Čečetka. Jarolím Třírohý.

Důstojník (se zarazí). Jak — jak že se jmenujete?

Čečetka. Jarolím Třírohý.

Důstojník. Pane, to není pravda!

Čečetka. Můj Bože! proč pak ne?

Důstojník. To je podvod! — Z vozu ven! u všech živých ďáblů!

Čečetka. Pane důstojníku! nad čím se horšíte?

Důstojník. Stojím tady proto, aby si lecjací tulákové se mnou stropili žert? anebo — hůř, mnohem hůř! je-li to více než žert!

Čečetka. Mé dobrotivé nebe! — Co proti mně máte, pane důstojníku?

Důstojník. Vaše pravé jméno chci věděti.

Čečetka. Jarolím Třírohý.

Důstojník. To není pravda!

Digitized by Google

Čečetka. Jak pak se tedy jmenuju?

Důstojník. Ďábel — Belzebub!

Čečetka. Nechcete-li mi věřiti, tu máte několik písemností, které jsem šťastnou náhodou do kapsy strčil —

Důstojník (je vezme a dívá se do nich).

Čečetka. A není-li vám ani to důkazu dosti, tedy se vyptejte mého hraběte, jede v patách za mnou! (Právě se opět zdaleka troubí.) Já nevím, co proti mému jménu máte? jsem počestných rodičů dítě —

Důstojník (mu hodí papíry do vozu). Jeďte k čertu! (Odvrátí se a jde přes ulici.)

Čečetka. Švakře, jeď! (Tajně k němu.) Ujížděj! (Odjedou.)

Důstojník (sem tam přechází). Třírohý! Půjde-li to tak do poledne, tedy se sjede několik set rohů! — To se mi ještě jak živo nepřihodilo, a nepřihodí, kdybych tři sta let do brány na stráž chodil! — Předce mne to jen mrzí, že jsem toho posledního propouštěl, a — nepřijede-li hrabě Vevělský brzo — aha! tu je.

Digitized by Google

Výjev jedenáctý.

Rohovín v kočáře, předešlí.

Stráž. Zastavte!

Důstojník (jde k vozu). Smím-li prositi —

Rohovín (vystrčí hlavu). Vždyť mne ráčíte znáti, pane důstojníku —

Důstojník. Nepamatuji se, pane hrabě! že bychom se byli někde viděli.

Rohovín. Aj — já nejsem žádný hrabě —

Důstojník. Jak? nemám čest mluviti s hrabětem Vevělským?

Rohovín. Nikoli, pane důstojníku! o tom jsem ani neslyšel — *immediate*!

Důstojník. Kdo jste tedy?

Rohovín. Ranhojič a měšťanosta.

Důstojník. Kam jedete?

Rohovín. Do Drážďan.

Důstojník. Zůstanete tady?

Rohovín. Toliko do poledne.

Důstojník. Vaše jméno?

Rohovín. Rohovín Čtverrohý.

Důstojník (velmi rozhorlen). Jak!? hrom, ďáble a sedm tisíc moždířů! ještě víc? Páni! vašemu žertu čili podvodu udělám pojednou konec! — Dolů z vozu!

Digitized by Google

Rohovín. Proč pak?

Důstojník. Polezte ven, pravím, nebo vás stráží přes moc nechám vytáhnouti!

Rohovín. Pane důstojníku! — mějte pak rozum — *immediate*!

Důstojník. Nebe a země! myslí pán, že jsem blázen?

Rohovín. Já nejsem také bez smyslů!

Důstojník. Vy jste podvodník — dolů z vozu!

Rohovín. Pane důstojníku! nečiňte mi křivdu — jsem počestný —

Důstojník. To se ukáže! — He! stráže!

Vojáci (kteří již dříve na ten křik byli ven vyběhli, obklopí kočár, majíce každý ručnici v ruce.)

Důstojník. Otevřte kočár a vytáhněte ho ven!

Rohovín. Pane důstojníku! jestliže se opovážíte — já vás obžaluju — u krále!

Důstojník. Jen ven s ním!

Vojáci (ho vytáhnou).

Rohovín. Pane praporečníku! pane setníku! pane plukovníku! — *immediate*!

Důstojník. Doveďte ho do strážnice!

Rohovín. Já jsem byl již stokrát v Drážďanech — *immediate*! jsem tu každý týden dvakrát — zná mne tady každé okno —

Důstojník. A jmenuje se pán Čtverrohý?

Rohovín (jadrně). Čtverrohý!

Digitized by Google

Důstojník. Tedy pryč s ním! — do strážnice! — chopte se ho!

Vojáci (ho přes moc vedou).

Rohovín. Pane důstojníku! — běda vám — budete toho litovati, *immediate*! budete pykati — já jsem vůbec známý — bohatý muž — půl světa jsem projel — *immediate*! a kdyby mne to můj dvůr i s bělidlem mělo státi — (Vevedou ho do strážnice.)

Důstojník. Totě ďábelský řetěz! Tu přijede Jednorohý, v patách za ním Dvourohý, hnedky na to Třírohý, a teď k tomu ke všemu ještě Čtverrohý! — Jednorohý, dvourohý, třírohý, čtverrohý! — i deset tisíc rohů a nic než rohy! Toho důstojníka bych rád viděl, který by se na to šibalství pokojně díval! (Jde také do strážnice.)

Výjev dvanáctý.

Matiáš, sudí, pomalu vylezou.

Matiáš. To jsme v pěkné louži!

Sudí. O maleficium! o nefas!

Matiáš. Pojďme tam a ujměme se ho!

Sudí. Dii avertant! — S vojáky není co žertovati!

Digitized by Google

Matiáš. My s nimi také nehodláme žertovati!

Sudí. Jděte, pane Matiáši, sám; mně se dává do nohy křeč — já musím do vozu! (Utíká.)

Matiáš. Já tam sám také nepůjdu! (Běží za ním.)

Výjev třináctý.

Malíři vyjdou pravou stranou z ulice.

Čížek. Vítězství — pravím vám! Rohovín je již v strážnici!

Čečetka. Výborně! ten bude na malíře pamatovati!

Stehlík. Nevejskejte jen, až přeskočíte! — Kdo ví, jak to vypadne!

Čečetka. Ah! dobře to vypadne. (K jednomu vojáku.) Příteli! buďte tak dobrý a vyvolejte na několik okamžení pana důstojníka ven.

Voják (vejde do strážnice).

Čížek. Věř, Čečetko! že se toho teď sám jaksi bojím!

Čečetka. Ah! já také! ale na těch rasochách nemůžeme zůstati viset! — Pšt! nechte mne mluviti!

Digitized by Google

Výjev čtrnáctý.

Důstojník, předešlí.

Důstojník. Kdo se na mne ptá?

Čečetka. Pane důstojníku — jak —? (Zůstane na něj s otevřenou hubou hleděti.)

Důstojník. Co vidím? to je mi povědomá tvář!

Čečetka. Čím déle se na tento obličej dívám — ah! proto mi již prvé byl tak známý — Jindřichu! příteli!

Důstojník. Ať mne koule zdrtí — Čečetko! Kde's se tady vzal?

Čečetka. Jdu do světa za svou Muzou! — I totě bych si byl do smrti nepomyslil! — Že's vojákem, psal tvůj otec; ale v Drážďanech, a dnes, a právě v tuto požehnanou chvíli bych tě byl nehledal!

Důstojník. Kdo jsou ti páni? Bez pochyby tvoji přátelé?

Čečetka. Ano. Malíři jako já. To je pan Jednorohý — to je pan Dvourohý —

Důstojník. Jak —?

Čečetka. A já jsem byl ten pan Třírohý!

Důstojník. Ty, Čečetko? — Je-li možná! — vysvětli mi —

Čečetka. Ten bachrnatý velikán je zajisté bohatý ranhojič z nejbližšího českého městečka. My jsme tam přišli a malovali z platu, tak jak se

Digitized by Google

jen na umělcích a poctivých lidech žádati může. Ten hlupák nám z nešlechetného oumyslu naši práci haněl, připravil nás o mzdu a — v tom hnízdě — i o dobrou pověst. Malíři a básníci — to víš — baží od jak živa po cti. My jsme se chtěli pomstiti — a — Bůh milý ví, jak se to ve vinném závratě dělo — já jsem se s ním vsadil o sto kusů dukátů — bratře! o sto kusů dukátů, že neprojede drážďanskou branou! Teď tomu všemu rozumíš!

Důstojník. Aj, aj, příteli! příteli! ty's toho škádlení lidí ještě nenechal! — Jak pak, aby tady byl dnes na mém místě někdo jiný?

Čečetka. Bratře! Bůh přátelství nad námi bděl! — Nám není o těch sto kusů dukátů — doveď nás napotom do chudého domu, a tam je do jednoho rozdáme; ale my jsme mu chtěli splatiti, a to se stalo vrchovatou mírou! — Nemučte ho déle — pusť ho ven!

Důstojník. S radostí. Na mne nesmí naříkati. Jedenkaždý na mém místě by tak také byl jednal. (Odejde.)

Výjev patnáctý.

Sudí, Matiáš, předešlí.

Sudí (vystrčí hlavu). Já bych jenom rád věděl, kam ho povedou?

Digitized by Google

Matiáš. Snad ho již také spoutali.

Sudí. Ah! — *quid deprehendo*! pane Matiáši! pane Matiáši!

Matiáš. Nu?

Sudí. Nestojí to tamhle ti ohavní malíři?

Matiáš. Jsou to oni!

Sudí. *Per deos infernales*! již ho vedou!

Výjev šestnáctý.

Rohovín, důstojník, předešlí.

Rohovín (jemuž byl důstojník v strážnici již všecko vysvětlil). Kde jsou ti darebové!?

Důstojník. Tamto.

Čečetka. Pane Rohovíne! ti neumělí malíři se hlásí o těch sto kusů dukátů!

Rohovín. Ah! — já se vztekem rozlítnu — *immedate*! — Vy podvodníci! vy krkavci! vy luňáci! vy pelikáni! vy jestřábové! vy loupežníci! — vy — vy — vy — *immediate*! —

(Mezi jeho křikem opona spadne.)

Digitized by Google

Loupež.

Drama v pateru dějství.

Digitized by Google

Osoby:

Chvojín, hrabě *Jaropolk*, český vůdce.
Eližběta, jeho manželka.
Jindřich, jejich syn.
Johana, jeho pěstounka.
Podivín, hraběcí panoš.
Ivan Ivanovič, královský hejtman.
Poustevník.
Sanka, cikánka.
Strachkvas, *Borata*, *Rychloun*, *Ivan*, — loupežníci.
Hradní.
Hospodský.
Zbrojnoši.
Loupežníci.

Digitized by Google

Dějství první.

Síň na hradě. V pravo i v levo dvéře. Podzim. Smrkuje se. Na stole hoří svíce.

Výjev první.

Johana.

Johana (přijde hlavním vchodem, vejde rychle v levo do ložnice, odkudž se po malé chvilce vrátí). Ku podivu! to pachole ještě spí. Tak dlouho mi odpoledne nikdy nespalo! Ale co z toho? Smutný jesti venku, mlhovitý den, celá přirozenost se tam k tvrdému, dlouhému spaní ukládá — což divno, že v takový čas a v takové povětrnosti i dětem oči pevněji se skližují! — Ach, tento podzim se tak truchlivě blíží, půlnoční větrové přesmutně hvízdají, a na velikánské peruti jejich přiletěvši válka hrozí tu vyklopiti svůj nekrotitelný vztek! — Kéž by jen hrabě povzdy mezi námi byl! Když on

Digitized by Google

tu na hradě sídlí, a jeho bojovníci náhradím pohybují, tu jest mi, jako bych devět hradeb kol a kolem měla, a směle ráno vstávám, směle večír v lože uléhám!

Výjev druhý.

Eližběta, Johana.

Eližběta (se svazkem klíčů v ruce). Kam's dala klíč od zahrady, Johano?

Johana. Vězí ve dveřích. Půjdou tam služky ještě pro ořechy.

Eližběta. Nezapomeň zavříti. Dohlídni i k zadní fortně. Zahradník jest s hrabětem v poli, a zbrojnoši si toho nevšimnou. — Kde jest Jindřich?

Johana. Spí.

Eližběta. Ještě spí? Ku podivu.

Johana. Důkaz, že jest zdráv.

Eližběta. Nebi díky, že jest zdráv! Ach, Johano! dítky jsou ten nejčistší a nejhojnější pramen utěšené domácnosti.

Johana. Z Jindřicha bude milostný a rekovný jinoch. Když tak přede mnou stojí, jest mi právě tak, jako bych mladý javor v nejbujnějším zrůstu před sebou viděla.

Digitized by Google

Elišběta. O kéž by ho Bůh požehnal, a stal se z něho kmenovitý strom! Hrabě jest v něm živ. On jest krásný, růžový řetěz naší obapolné lásky! Pět let jsme byli bez dítek — ach, pět dlouhých, neradostných let! Od té chvíle, co milostné nebe, vzdychání mého vyslyševši, život můj požehnalo — slyš! teď se právě probudil! (Běží do ložnice.)

Johana. Tedy pospěju do zahrady, a za služkami zavřu. Hraběnka jest bez starosti, když ví, že jest všecko v čas a pevně uzavíráno. Při tom natrhám s rychlostí podzimního kvítí, a obestřu ním kol a kolem Jindřichovo lůžko. Aj, jak se bude má dobrá paní radovati, až se to pachole z jitra probudí a ty modré, ospalé oči vyvalí! (Chce odejíti.)

Elišběta (se vrátí). Zdá se mi, jako by byl strážník spouštěl most. Zeptej se tam, Johano, kdo k nám přijel.

Johana (odejde).

Elišběta. Jindřich ještě spí, a dech přes jeho růžové rtíky tak tichounce lyne, jako outlý potůček přes jarní květinky.

Digitized by Google

Výjev třetí.

Zbrojnoš, hraběnka.

Zbrojnoš. Milostivá paní! Podivín právě vjíždí jako vítr, jenž tam šumí, na hrad.

Elišběta. Podivín? a hrabě s ním?

Zbrojnoš. Nikoli, Podivín sám.

Elišběta. Přijíždí z táboru? nese smutnou, či radostnou zprávu?

Zbrojnoš. Tu jest sám. (Odejde.)

Výjev čtvrtý.

Hraběnka, Johana, Podivín.

Johana. Milostpaní! pomyslete si, Podivín jest tady!

Elišběta. Bůh tě posilň, dobrý Podivíne! Co mi přinášíš? kde jest hrabě? kdy přijede sám? O mluv!

Johana. Nechte ho vydechnouti, paní hraběnko! vidíte, že sotva stojí.

Podivín. Hned, hned! — Pro dobrý Bůh vás prosím, milostpaní hraběnko! jest-li pak tomu již hodina, co počalo slunce zacházeti?

Digitized by Google

Eližběta. Tak asi malá hodina.

Podivín. Nic více, milostpaní, nic více?

Eližběta. Nic více. Proč?

Podivín. Když slunce ponejprv zlatými ústy bavorské hory políbilo, byl jsem ještě v táboře, a můj bělouš přebíral oves. Tu mne mu hrabě sám vymrštil na hřbet a pravil ke mně, řka: „Jsi-li můj věrný Podivín, budeš za hodinu u hraběnky!“ I vidíte mne, milostivá paní! že jsem tady, a ještě tomu není hodina, a do táboru jsou hodné tři hodiny cesty!

Eližběta. Co dělá hrabě? jest zdráv?

Podivín. Hned, hned! Ale — Bůh ví! náš les se musil šourem zatočiti, a kde někdy dýlka bývala, tam jest nyní šířka. A kde jsem tolik zraku nabral a můj bělouš tolik rychlosti a moudrosti, to všickni svatí i světice vědí.

Eližběta. Podivíne! víc a více mne děsíš. Co dělá hrabě?

Johana. Povídej pak, milý Podivíne! co dělá hrabě?

Podivín. Hrabě vás z celého srdce pozdravuje, a z celé duše svého milého Jindřicha. Že by vás rád sám navštívil, avšak vojenský ouřad že pro vnady domácnosti žádného citu nemá, a že na ně hrubě ani pomysliti nedá.

Eližběta. Tedy nepřijde?

Digitized by Google

Podivín. Chtěl přijíti, dnes ještě přijíti; ale nesmí prý nepříteli popustiti uzdu. Než ale leží mu cos velikého na srdci, co by vám rád oustně svěřil, a za tou tedy příčinou laskavě vás nechává prositi, abyste k němu ještě dnes do táboru přijela.

Elišběta. Probůh! co se stalo?

Johana. Paní hraběnka do táboru?

Podivín. Do táboru, ano.

Elišběta. Běda mně! tedy jest hrabě raněný!

Podivín. Nikoli, paní hraběnko! můj velitel jest zdráv.

Elišběta. Tábor jste rozbili tři hodiny odtud, a hrabě by nepřijel sám?

Podivín. Jestiť to věc nemožná. Král dal na dnešní noc zaraziti vojsko, a sám se asi na osm hodin odstranil. Hrabě zatím poroučí. Posaďte se, milostpaní, do teplého vozu, vezměte si silnou stráž, a vydejte se na cestu. Jindřicha však máte doma nechati Johaně pod ochranou.

Elišběta. Podivíne, ve tvé tváři jesti poklid; ale v prsou máš zakotvené tajemství. Viď, že jest hrabě nemocen?

Podivín. Není, paní hraběnko!

Elišběta. Zapíráš mi, neboť ti tak rozkázáno.

Podivín. Milostpaní! sedněte do vozu, a za dvě hodiny se sama přesvědčíte.

Elišběta. Hned?

Podivín. Tak zní prosba pana hraběte.

Digitized by Google

Johana. V noci?

Eližběta. Nuže, dej zapřáhnouti, posilň se a připrav se —

Podivín. Já mám zůstati na hradě, až se vrátíte.

Eližběta. Tedy zůstaň. Ať mne hradní se dvadceti žoldnéři vyprovodí.

Podivín. Zpravím ho o vůli vaší. (Odejde.)

Eližběta. Buď se stalo, aneb se stane neštěstí! To mně praví vnitřní tíseň a srdce jak poslední hodina v žebro tloukoucí. — Pryč, pryč! Anebo — o kéž bych ho zdrava obejmula! kéž by mne skutečně toliko touha jeho volala, a kéž bych zaplesala na jeho milostném, rekovném srdci, a zaplesavši spokojená k svému dítěti se vrátila! (Odejde do ložnice.)

Johana. Co si o tom mysliti mám? Jest mi tak ouzko při tom, jako bych hraběnku na kolenou prositi měla, aby neodjížděla.

Eližběta (se vrátí). Spaním toho dítěte ouzkost má roste. S plamennou vroucností tiskla jsem ho k srdci, líbajíc jeho spanilou tvář, a on se ani nepohnul, toliko že se rtové jeho usmáli. (Vždy teskllivě po ložnici se ohlížejíc.) Slyš, Johano! tobě svůj drahý klenot odevzdávám! Věz, že ani země, ani vlny tolik pokladů do sebe nemají, jenžto by toto mé bohatství převážily. Pas mi ho strahovitě; víš, že jsem tě povzdy jako vlastní mívala. Budiž vděčna,

zaplat mi a odměň mi, ani oka z mého Jindřicha nestahujíc.

Johana. Jako o své spasení budu o něho pečovati.

Elišběta. Až se probudí, všudy ho doprovázej. Víš, že běhá ze dveří do dveří. Probůh! přemahej se, a mluv s ním a hrej s ním, dokud opět neusne! Zpívej mu, povídej mu, snášej mu květiny a jeho dřevěné koně a meče a kyrysy; ale budiž pozorna, aby ti někde nůž nevzal, anebo svíci na sebe nestrhl, anebo jinak k ourazu nepřišel!

Johana. Paní hraběnko! milujuť ho jako svého bratra!

Výjev pátý.

Podivín, předešlé.

Podivín. Milostpaní! vůz jest připraven.

Elišběta (se uleknouc). Hned, hned! — Johano! s tísností duše tebe prosím, budiž slov mých pamětliva. Malé dítky opatrovati, jest andělský ouřad — budiž ty andělem mého Jindřicha! Cokoli ode mne kdy žádati budeš, stonásobnou mírou tobě vyplním! (Vejde ještě jednou do ložnice.)

Johana a *Podivín* (smutně se za ní dívají).

Digitized by Google

Eližběta (se vrátí slzy sobě utírajíc, na prahu se ještě jednou ohlídne a pokročí). Johano, budiž jeho strážným andělem! (Odejde.)

Podivín (jde za ní).

Johana. Podivíne! (Dává mu znamení, aby k ní přišel.) — O můj milý Bože! kdo by si byl před půl hodinou na tak nepokojný večer pomyslil! Ach, co se nezmění čtvrt hodinou, a co se nemůže za celou noc změniti! Nebe nás chraniž ode všeho zlého! Do té zahrady jsem předce ještě nepřišla, a zadní fortna — snadno-li by nemohl zlý člověk — pro jistotu tam ještě pošlu. (Chce ven.)

Výjev šestý.

Podivín, Johana.

Podivín. Johano!

Johana. Podivíne!

Podivín (ji vezme za ruku). Má švihlorostlá sestro! smím tě ještě tak nazývati?

Johana. Můj sosnorostlý bratře! Bůh žehnej pana hraběte, že tebe ku mé rozkoši na několik hodin z táboru propustil!

Podivín. O řekni, Johano, že mne miluješ!

Digitized by Google

Johana. Miluju tebe, Podivíne, jako sestra svého nejlaskavějšího bratra. Všudy tvůj obraz vidím a všudy tvůj sladký hlahól slyším. Ve snu chodím po zahradě s tebou, a po palouccích a po našich zelených hájích.

Podivín. To jest ku podivu, Johano; mně se také tak děje.

Johana. Tedy mne také miluješ?

Podivín. Zda-li tebe miluju, Johano?

Johana. Mohl by's mou prosbu oslyšeti?

Podivín. Bůh mne zatrať, nedal-li bych živobytí pro tě!

Johana. Tedy mi vyjev pravdu. Jest hrabě živ?

Podivín. Živ.

Johana. Není raněn, anebo nemocen?

Podivín. Ani raněn, ani nemocen.

Johana. Nuž, tedy jsem uspokojena.

Podivín. Než ale — Johano! také-li pak ty mi můžeš prosbu odepříti?

Johana. Mluv!

Podivín. Když jsem hraběnku z brány vyprovázel, hle! tu slyším, an se u starého Jakuba na předhradí pocestní hudbaři zastavili a hudou. Naše milostivá paní káže zastaviti a ptá se mne, také-li se tato veselost na předhradí se stavem našeho hraběte srovnává? I odpověděl jsem svědomitě, že ano. „Nuže!“ promluví ona ke mně, řkouc: „Ať

to celý hrad pocítí, že s radostnou důvěrou k svému manželi jedu. Dovol služkám a pacholkům, ať se čtvrt hodinou při této hudbě obveselí!“

Johana. Dobrotivá paní!

Podivín. I to si nedali dvakráte raditi, a koluje to tam již v jednom chumeli! Než ale — my jsme se již také dávno spolu netěšili, Johano, a kdo ví, kdy se z boje na dobro vrátíme. I sejdiž se mnou z hradu dolů, a přimísíme se mezi ně!

Johana. Probůh! Podivíne, co na mne žádáš? Nesmím ani z této síně.

Podivín. Jen na půl čtvrt hodinky.

Johana. Ani na okamžení! Slyšel jsi hraběnku?

Podivín. Malou chvílkou se navrátíme. — Jindřich spí — co's mu ve spaní platna? spáti mu nepomůžeš!

Johana. Ale kdyby se probudil — a dlouho-li může ještě spáti? kdyby pak s lože slezl a vyšel ven — nedopouštěj Bůh!

Podivín. Aj, co ty si hned buráků naděláš! jak pak by v tom okamžení dítě vyběhlo? a — víš-li ty co, Johano, zavřeme dvéře u ložnice!

Johana. Pro dobrý Bůh! co si's to zpomněl, Podivíne? nech mne tady, a jdi sám.

Podivín. Johano, můžeš-li pak tu maličkost Podivínovi odepříti? Hleď, tak dávno jsem tě neviděl, nemám v poli žádného utěšení —

Digitized by Google

Johana. Nadarmo mne trápíš, z této síně neodejdu!

Podivín. Za deset hodin — snad ještě dříve, musím tobě opět: s Bohem! dáti, a jíti tam do nových, nebezpečných půtek —

Johana. Ty's ukrutný, že mne tak nemilosrdně ostrými meči bodáš.

Podivín. Hleď, ta kratičká radost bude mi ve válce na dlouhý čas posilou; snad nikdy ještě dívka dlouhou blaženost svého jinocha tak malitkou chvílkou nevykoupila!

Johana. Podivíne, měj outrpnost!

Podivín. Hleď! (Běží do ložnice, anto Johana jako okouzlena státi zůstane.) — Jindřich ještě tak pevně spí, jak by's ho nyní byla uzpívala! A — dejmež tomu, že by ho duch nepřátelský z toho spaní vyburácel — (Zavře dvéře a vytáhne klíč.) Dvéře jsou zavřeny, z ložnice se nikam nepoděje. O pojď, pojď, Johano má! dokud ještě pevně spí. Co se zdráháš, doby jenom marně odplynují. Věř mně, že i já miluju a šetřím drahý klenot dobrodinců našich; tu se mu ale neubližuje, a přítomnost tvá jest zbytečná! O viď, dívko milá! že se mnou na okamžení sejdeš? (Vezme ji za ruku a vede ji, anaž ho slepě následuje, ke dveřím.) Hned se navrátíme, Johano, a pak budu u pacholete s tebou bdíti! Budeme s ním do půl noci hráti, a když zas usne, klekneme tamto, a budeme se za hraběte modliti

Digitized by Google

a za hraběnku, a za jejich ušlechtilé dítě. A když zjitra trouba na baště zavzní, znamení nám dávajíc, že se hraběnka vrací, tuť tobě opět: „s Bohem!“ dám, vyšvihnu se na svého bělouše, a pospěju sloužiti drahému pánovi, co ty tu zatím jeho milostnou manželku těšiti budeš! — Pojď, Johano, duše má! (Odvede ji. — Nějakou chvílku zůstane jeviště prázné, a tichem tím jest na předhradí slyšeti hudbu.)

Výjev sedmý.

Sanha sama.

Sanha (vyjeví se v hlavních dveřích na prahu, zlodějskou svítilnu v ruce majíc a na vše strany pilně se ohlížejíc; z černých, hustých, kadeřavých vlasů stará, hnusná tvářnost se objevuje; tělo má až po ústa červeným pláštěm zahalené). Jest-li mé oko počestných rodičů dítě, tedy jsem viděla mladou pěstounku s panošem! Hihi! ti jdou také na taneček! Hraběnka jest pryč, polovice mužstva s ní, a druhá polovice u starého Jakuba na předhradí. Oč, že jest celý hrad prázný, a já jsem tady sama jediná, tak že svou loupež převážiti mohu, abych nevzala, co lehčejšího jest! — Ha! to tedy to nádherné sídlo bohatého Jaropolka? Vy hloupí muži! obcházeli

Digitized by Google

jste tudy jak ďáblové okolo ráje, a počítali jste pěstě a železné meče v nich! Co jste medle vypočítali svým olověným rozumem? Sanha jest tady! a pravila vám to již před týdnem, že tady bude, neboť její hvězda opět jednou o štíra zavadila, a přeběhla devětkrát kříž a křížem přes plný měsíc! — A měla jsem s nimi, věru! co dělati, než jsem je přemluvila, aby na sebe své dudy, píšťaly a kobzy vzali, a šli do chatrče pod skálu, a vylákali mi lid z hradu ven. — Tu jest prázno — ten svícen? jest toliko mosazný! s takovým capartem se Sanha z hraběcího hnízda neponese! Tam jsou dvéře — (běží v pravo) otevřené — Dobropane! anebo jak tobě ti sprostáci říkají — my si rozumíme! — budiž pomocen! (Vběhne tam a za chvíli se rychle vrátí.) Brrr! já o pekle, a ono tam! tak bídné, malicherné nářadí toliko ve klášteřích nacházívám. Na stěnách půl pluku svatých s vyzáblýma tvářema, a naproti dveřím klekadlo, a nad klekadlem — aha! tu jsou také dvéře. (Jde k ložnici.) Co? zavřené? Kde jsou zámky, tam jest bázeň; kde jest bázeň, tam jest klenot; kde jest klenot, tam jest Sanha! (Vytrhnuvši zpod pláště svazek zlodějských klíčů, s třetím šťastně otevře a vběhne do ložnice. Po chvílce opět vyběhne.) Což jsem ve hradě žebroty? Ničehož tam nevidím, mimo lůžka a na jednom spící pachole! — Co? a hudba přestává? a má býti po lovu? Ha! pane hrabě! po druhé

Digitized by Google

tady pro Sanhu kořist zanechej! mozkem tvého dítěte v ložnici tobě stěny omaluju! (Běží do ložnice, náhle však se zarazí.) Než však — počkej, počkej, hloupá Sanho! chlubíš se vždy svou moudrostí? co ti z toho pojde? aj, co to bylo za dobu, když jsem se sem vekradla? —

První soumrak — na podzim!
Z ovce býka vykouzlím!
Z dálných lesů sedm stromů —
Sedm ďáblů, anděl k tomu —
Dobré dítě! půjdeš k zlým!

(Vejde pevným krokem do ložnice. Hodnou chvíli na to jest slyšeti po schodech rychlý skok, a Johana přiběhne udychána.)

Výjev osmý.

Johana sama.

Johana. Bohu díky, že jsem tady, a Podivín že jest spokojen! Ticho, ticho, Jindřich jako dobrý ještě spí. Teď však odtud neodejdu, až toho drahého svěřence do rukou odevzdám! (Jde k ložnici.) Ha! co to? což Podivín nezavřel? (Vběhne do ložnice a po chvílce slyšeti ji strašně vykři-

Digitized by Google

knouti.) Oh! — (Na to jako divá vyběhne a na vše strany se ohlíží; nic však nikde nevidíc, zmateně si oči mne, jako by je prodírala, načež běží opět do ložnice, a odtamtud se rukama lomíc navrátí.) Nekonečný Bože! pachole jest pryč! O nebesa! bludem-li mne toliko trescete, že jsem rozkazu své dobrotivé paní nešetřila — o strhněte se mne tu mrákotu, než v zoufalství upadnu! Pryč, pryč! o králi všech králů! to by bylo hrozné! to by bylo strašlivé! (Chce ven.)

Výjev devátý.

Podivín, Johana.

Podivín. Probůh, Johano! co jest ti? nářek tvůj se po celém hradě rozléhá.

Johana. Podivíne! proč jsi nezavřel dvéře?

Podivín. Kde?

Johana. U ložnice!

Podivín. Ty jsem zavřel. Tu jest klíč.

Johana. O tedy Bůh trest v patách za naší lehkovážností poslal!

Podivín. Jak? co jest ti?

Johana. Dvéře byly otevřeny — Jindřich není k nalezení!

Podivín. Pro všemocný Bůh! Johano, třeštíš?

Digitized by Google

Johana. O nešťastný Podivíne! nešťastná tvá žádost! — Jindřichu! Jindřichu! (Běží opět do ložnice.)

Podivín (běží za ní).

Výjev desátý.

Zbrojnoš, předešlí.

Zbrojnoš. Podivíne, Podivíne!

Podivín (se vrátí). Co jest?

Zbrojnoš. Rychle k paní hraběnce!

Podivín. Kam?

Zbrojnoš. Na náhradí.

Podivín. Lžeš! hraběnka jest na cestě do táboru!

Zbrojnoš. Vrátila se. Právě slízá z vozu.

Podivín. Není možná! nebylo slyšeti trouby!

Zbrojnoš. Musil jsem napřed, aby strážník netroubil, tak aby se mladý hrabě, spí-li ještě, ze spaní nevytrhl.

Podivín. Mladý hrabě! — Johano! — Jdi! hned přikvapím za tebou!

Zbrojnoš (odejde).

Digitized by Google

Podivín. Johano, Johano! — kam se obrátím? kterak jí vymluvím? O kéž by mne byl hrabě do smrti již na svůj hrad byl neposílal!

Výjev jedenáctý.

Eližběta, Podivín.

Eližběta. Rychle, Podivíne! připrav se ku své službě. Malou chvílkou bude hrabě tady.

Podivín (zhrocen). Milostpaní! kdo?

Eližběta. Můj manžel. Sotva jsem čtyry hony ujela, potkal nás jízdecí posel, nesa s větrem v závod tu zprávu, abych se vrátila, že král před hodinou s nepřítelem příměří uzavřel, a že mu tedy dáno, manželku i syna na čtyryadvadcet hodin navštíviti.

Podivín. O můj Bože! — Johano!

Eližběta. Kde jest Johana? bez pochyby — (Chce do ložnice.)

Podivín (ruce spínaje ji zadržuje). Milostpaní! mějte strpení! —

Eližběta. Proč? co jest ti, Podivíne?

Podivín. Já — Johana — Bůh vševidoucí zírá do duší našich, a ví, že jest pevná věrnost v nich —

Eližběta. Podivíne! co se stalo?

Digitized by Google

Podivín. Jestiť to jen dívčí tesklivost — uleknutí v nečas —

Eližběta. Jaké uleknutí? Pusť mne k dítěti —

Podivín. O buďte milosrdna, paní hraběnko! Johana s ním —

Eližběta. S kým? kam s ním vyšla v ten mlhovitý večer?

Podivín. Snad že mezi čeládkou — hledá ho —

Eližběta. Hledá ho? Nedopouštěj Bůh!

Eližběta. Já jsem — Johana se mnou na kratičkou dobu na předhradí sešla — mladý hrabě vyběhl —

Eližběta. Není možná! ani k pravdě podobno! Johana se od něho nehnula! (Na baště se troubí.)

Podivín. Nelekejte se, šlechetná paní! bez pochyby že již ho našla — Johana jest nevinna! já jsem ji přemluvil —

Eližběta (s ouzkostí). Mé dítě vyběhlo, a není k nalezení?

Digitized by Google

Vyjev dvanáctý.

Johana, předešlí.

Johana (padnouc ustrašena hraběnce k nohoum). Milosrdenství, má milostivá matko! zadní dvéře v ložnici jsou vylomeny! —

Eližběta. A můj Jindřich?

Johana. Jest pryč! na hradě ho není — snad že — o dobroto nebeská! běhal-li v té temnosti po náhradí, tedy upadl do studně!

Eližběta. Do studně?

Podivín. Na to nemyslete, milostivá paní! ten cherub, jehož mu Bůh za strážníka dal, jest bedlivější, nežli my! — O kéž by se země pode mnou roztrhla! Pryč, pryč! — Dvéře jsou vylomeny, pravíš? Tedy jest pachole ukradeno! Celý hrad rozbouřím! na vše strany se rozjedeme! ve mně ať žíly popraskají, jen ať prasknou tam, kde vašeho Jindřicha pevnou rukou obejmu! (Chce ven.)

Digitized by Google

Výjev třináctý.

Hrabě, předešlí.

Hrabě (v kyrysu). Jaké to kvílení slyším, dříve než koho z vás vidím? — Má drahá Eližběto!

Eližběta. O můj manželi! (Padne mu s pláčem okolo krku.)

Hrabě. Co jest ti? trnou v tobě oudy! radostí se srdce tak netřese!

Johana (se mu přivine k nohoum). Milostpane hrabě! zašlápněte mne!

Podivín (se ode dveří vrátí a na druhé straně u něho sklesne). Já jsem ten loupežník! já jsem ten vrah!

Hrabě. Ať jest živ Bůh! cos strašlivého se tady přihodilo! — Eližběto!

Eližběta. Nešťastný otče! syn se tobě ztratil!

Hrabě. Jak? ženo! můj Jindřich?

Eližběta. O proč mne tvůj rozkaz do táboru volal! byla jsem již vyjela — Johaně jsem ho svěřila —

Hrabě. A ona od něho odběhla?

Johana.
Podivín. } Milosrdenství!

Eližběta. Odběhla od něho, nechavši ho na loži spáti. Co se s ním dělo, ví vševidoucí nebe!

*

Digitized by Google

Dvéře v ložnici jsou vylomeny, a naše dítě není k nalezení!

Hrabě. Nuže, tedy zatrať Bůh lehkovážnost vaši! (Běží do ložnice.)

Eližběta (rukama lomíc jde za ním).

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství druhé.

Asi šest let na to. Podzemní byt loupežníků. Stěny i strop jsou různě visící skály. Vzadu jsou železná vrata, kteréžto když se otevrou, daleký, skalní průchod jest viděti, jejžto však nemožná pro temnost přehlídnouti. V pravém koutě veliká káď, těžkým víkem přikrytá. V předu, taktéž na pravo, veliký, černý stůl, okolo něho lavice. Sem tam jsou jednoduchá lože. Po skalách rozvěšena zbraň. U prostřed visí veliká lampa, kterážto jeskyni poněkud osvětluje.

Výjev první.

Jindřich sám.

Jindřich (nyní as osm let stár, jednoduše, ale čistě oblečen, sedí v levo u kusu vyvalité skály, maje před sebou malé zrcadýlko, malou lesní trubku, všelijaká dřevěná a papírová zvířata, a v rukou nůžky, nimiž květiny z barevných papírů vystřihuje, a kytku z nich uvazuje). Aj! pěkně to bude vyhlížeti. Má kytka bude

Digitized by Google

ta nejkrásnější v celé jeskyni! Počkejte, ovčičky! až bude hotova, ukážu vám ji. (Sahá do zadního rohu pro dřevěné jehně.) Kam pak's ty tam zalezlo, mé volátko? Aha! bojíš se vlka? Teď teprv vidím, že na tebe oči vyvaluje, jako by byl ještě hladovější, nežli já! (Ohlíží se.) Ještě žádný nejde! kam se asi Sanha poděla? Jindy mi za tak dlouhou chvíli dvakráte, třikráte jísti dávala! Mlč, břiško! mlč. Dívej se na mou pěknou kytku! — I neboj se, můj beránku! ty's to zajisté také slyšel, an mi Ivan vypravoval, že vlci beránkům nic dobrého neudělají? I neboj se, vždyť já tě nedám! anebo — počkej! aby's byl beze všeho strachu, schovám tě do kapsy! (Vstrčí jehně do kapsy u kalhot.)

Výjev druhý.

Sanha, předešlý.

Sanha (s uzlíčkem v ruce kvapně otevře vrata, uhodí nimi za sebou, a vběhne rychle do jeskyně).

Jindřich (vyskočí a běží jí naproti). Ach, má zlatá Sanho! jak jsem rád, že jsi zas tady.

Sanha (se ohlíží). Kde jsou muži?

Jindřich. Ještě žádný nepřišel.

Sanha. Za celou noc? žádný?

Digitized by Google

Jindřich. Co jest to noc, nevím; ale žádného jsem neviděl.

Sanha (tleskajíc). Výborně!

Jindřich. Sanho! já bych jedl.

Sanha. Hned! (Běží za káď, odvalí tam kus skály, a uzlík pod ní hodí. Potom zajde stranou, a vrátí se s kouskem chleba v ruce.) Tu máš, jez!

Jindřich (jí). Lampa již také dohořívá, a toho jsem se nejvíce bál. Víš, jak jste mne tu jednou dlouho, dlouho nechali samého, a žádný jste mi neřekl, že by naše lampa také shášela? Tehdáž jsem se pro to světlo naplakal!

Sanha (vytáhne z kapsy jablko a podá mu je). Tu máš! jest to k jídlu.

Jindřich. Aj, co jest to? malovaná kulička! Ach, ty's hodná, Sanho! (Kousne do něho.) I, i! kterak jest to sladké! Jak se to jmenuje, Sanho?

Sanha. Jablko.

Jindřich. Jablko! Mnoho's jich nadělala, Sanho?

Sanha. Co jich budeš chtíti.

Jindřich. O to jest dobře! Sanha jest dnes jak náleží hodná!

Sanha. Není divu. Tak požehnaný lov by lakomost udělal štědrou!

Jindřich. Byla's také na lovu, jako naši muži?

Digitized by Google

Sanha. Byla. Naši muži mi dávají jísti a píti, co můj zaschlý žaludek ráčí. Ale truhly přede mnou opatrně zavírají, tak aby moji dědicové neměli se proč souditi. I já mám sem tam zasloužilé přátely. Chci-li, aby mne po smrti chválili a neproklínali, musím se na svou ruku přičiniti.

Jindřich. Zdědím také něco po tobě?

Sanha. Ty nejvíce. Kdyby mne nebylo, nebyl by's tady.

Jindřich. Musil bych snad v jiné jeskyni zůstávati? Ne, ne, budu raději u tebe.

Sanha. Ano? těší mne, hahaha!

Jindřich. Jsi dnes tak dobrá, milá Sanho! udělej mi zas radost!

Sanha. Zas? což jsem ti již někdy nějakou udělala?

Jindřich. O, jednou! víš, jak's mi ten krásný obrázek ukázala?

Sanha. Tehdáž? Té radosti můžeš i dnes býti oučasten! (Vezme s krku obrázek a podá mu ho.)

Jindřich. Ah! to jest on, to jest on! od té doby stal se mnohem pěknější! to jest krásná Sanha!

Sanha. Ta se jmenuje Eližběta.

Jindřich (se na ni s podivením dívá). Eližběta? a ne Sanha? tedy je z jiné jeskyně?

Sanha. Z té jeskyně, v které's ty někdy býval. Jestiť to tvá matka.

Digitized by Google

Jindřich. Má — má matka? to není možná! Strachkvas mi jednou povídal, ty že jsi má matka!

Sanha. Nyní jsem já tvá matka, dříve bývala Election Eližběta.

Jindřich. To je divná věc! tedy má každé pachole víc než jednu matku?

Sanha. Některé pachole. Některé nemá žádné.

Jindřich. Tahle je hezčejší, nežli jsi ty.

Sanha (se ošklebně usměje). Věru?

Jindřich. Byla také tak dobrá, jako ty?

Sanha. Tuším.

Jindřich. Jest-li to pravda, tedy ji ode mne pozdrav, až ji uhlídáš.

Sanha. Vyřídím jí to. (Daleko ve skalách jest slyšeti dvě rány.) Aha! dnes nejméně dvě vědra slehnou; neboť celou noc nepili! (Zajde.)

Jindřich (dívaje se na obrázek). Hihi! jak se na mne ta Eližběta laskavě dívá! Což mne ještě znáš, má bývalá máti? Divíš se mně, že jsem tak veliký? Již jsem přerostl káď, kdežto jsem jindy na ni ani dostati nemohl. O počkej, až budu tak silný, jako naši muži, pak s nimi budu na lovy choditi, a to budeš ze mne radost mívati! — Hm, aj, aj! ty's tedy v jiné jeskyni? Mně se všecko zdá, že o tom ještě vím, když's mi tváře líbávala!

Digitized by Google

Byly tam vysoké, vysoké stěny; ale ne tak černé, a — ach! je pravda, to se mi jen zdálo! Strachkvas tomu jináč nedá!

Výjev třetí.

Ivan s několika loupežníky, kteří nesou truhlu a pytle přes divadlo, kudy Sanha odešla, předešlý.

Jindřich. Aj, Ivane! kde pak's tak dlouho byl?

Ivan. V mučírně, pachole! Co to máš?

Jindřich. Hleď, ten obrázek mi dala Sanha. Hádej, kdo to jest?

Ivan. Ubohé dítě! tobě to zajisté nepověděli.

Jindřich. Vím to, vím to! o hádej.

Ivan. Jest to panna Maria.

Jindřich (radostně tleskaje). Chyba, chyba! jest to panna Eližběta!

Ivan. Kdo ti to povídal?

Jindřich. Sanha. — Jest to má bývalá matka.

Ivan. Kdo?

Jindřich. Tahle krásná Eližběta.

Ivan. Co? Jindřichu! to tvá bývalá matka?

Jindřich. Sanha mi to povídala. Já prý mám dvě matky, a někdo nemá žádné.

Digitized by Google

Ivan. A to ti Sanha v tomto věku již vyjevuje?

Jindřich. Viď, že jest hodná za to?

Ivan. Dítě! dítě! tuto svatou v ruce držíš, a ještě Sanhu chválíš?

Jindřich. Aj, tahle se na mne toliko směje, ale Sanha mi dává jísti, a přinesla mi dnes jablko, a nadělá mi jich, co jen budu chtíti.

Ivan. O můj Bože!

Jindřich. Koho to voláš, Ivane?

Ivan (na obrázek bolestně hledě). Tak milostná, tak dobroty plná byla's i ty, má drahá máti! (Bije se v čelo.) O ďáble, ďáble!

Jindřich. Co jest ti, Ivane? neplač!

Ivan. Plač se mnou, nešťastné dítě! Oh! (Tři loupežníci se vrátí, nesouce si víno, a posadí se za stůl.)

Jindřich. Nepřinesl's mi nic, Ivane?

Ivan. Přinesl.

Jindřich. Aj, pověz mi, co?

Ivan (vytáhne olověného myslivce a psa). Tu, přibyde ti do lesa!

Jindřich. Aj, i, totě z brusu nové! Kterak se to blýští!

Ivan. Nevěř všemu, co se blýští!

Jindřich. A musím schválně k tomu postaviti les?

Digitized by Google

Ivan. Ovšem. To jest myslivec. Pod paží má ručnici.

Jindřich (se odtahuje). Snad není nabitá?

Ivan. Není. Myslivce musíš postaviti do lesa, a psa vedle něho.

Jindřich. A co tam budou dělati?

Ivan. Myslivec střílí zvěř, a pes mu ji donáší.

Jindřich. Aj, on mi některou ovci zastřelí?

Ivan. Vždyť jsi při tom. Dej pozor!

Jindřich. Leda to! (Staví myslivce na skálu a uvidí tam lesní trubku.) Ah, Ivane! prosím tě, zapískej mi zas na svou píšťalu. Budu při tom troubiti.

Ivan. Od srdce rád. (Vytáhne rozloženou píšťalu, složí ji, a píská.)

Jindřich (se postaví vedle něho a troubí; najednou zarazí). Aj, co mi napadá?

Ivan. Nuž?

Jindřich. Kam's dal mou bývalou matku?

Ivan. Tu jest.

Jindřich. Víš, co udělám? (Pověsí sobě obrázek na krk.) Tak, ať maminka poslouchá. Ta bude míti radost, že Jindřich tak krásný kousek troubiti umí! viď?

Ivan. Ach ovšem — kdyby tě slyšela!

Jindřich. Proč pak ne? vždyť není hluchá, a visí u samé trubky! Teď začněme! (Pískají

Digitized by Google

a troubí; když kousek odehrají, dají se loupežníci do hlasitého smíchu.)

Loupežník první. Není-li ten chlap hloupější, než to dítě?

Loupežník druhý. Dvadcetkráte!

Loupežník třetí. Kdybych byl mistrem, již bych ho byl dávno vyhnal.

Loupežník první. A myslíš, že by se to již bylo nestalo, kdyby se nebál, že nás ten kalous prozradí? Tak ho musíme ve dne v noci ještě hlídati!

Loupežník druhý. Nejlépe by bylo, abychom mu kulkou do hlavy díru provrtali! (Venku rány.)

Loupežník první. Aha! mistr se blíží. (Vstávají od stolu.)

Sanha (přiběhne). Honem, víno na stůl — z mistrova sudu! Jeden přilejte oleje, ať ta lampa jasněji hoří! (Přikrývá stůl červeným suknem.)

Jindřich (jenžto zatím své papírové stromky vystavuje). Ivane! jest to tak dobře?

Ivan (se k němu postaví).

Digitized by Google

Výjev čtvrtý.

Strachkvas, Borota a mnoho loupežníků s nimi. Všickni shazují se sebe zbraň a rozvěšují ji po skalách.

Strachkvas (vrhne sebou ke stolu; k třem loupežníkům, jenžto s Ivanem byli přišli). Pronesli jste se, chlapi!

Loupežník první. Nehrubě. Mohlo to těžší býti!

Strachkvas. Blázni! jsou zlé časy, a každodenně nemohou hrabata lesem naším cestovati! (Uvidí Jindřicha.) He, co děláš, trpaslíku?

Jindřich. Stavím si les. Postavím do něho myslivce, aby hlídal zvěř. Chodí prý na ni muži, říkají jim pytláci. Teď mi to Ivan vypravoval.

Strachkvas (se na něho chvílku dívá, potom se v pravo za sebe obrátí). Boroto!

Borota. Mistře!

Strachkvas. Pojď blíže! Zýtra na noc pošlu tebe s Ivanem na silnici. Až někde houštinou aneb křovinou půjdeš, přitoč se k němu a vraz mu několikráte dýku do prsou.

Borota. Dobře.

Strachkvas. Beztoho z troupa nic nebude, a to pachole by celé zkazil.

Borota. Ten rozkaz jsi mi již dávno měl dáti.

Digitized by Google

Strachkvas. Máš to na starosti.

Borota. Bezpeč se na mne.

Sanha (přinese zvěřinu na stůl). Těším se ze šťastného navrácení, mistře!

Strachkvas. Jak jsi spala, stará jestřábice?

Sanha. Dobře. Zdálo se mi o veliké kořisti.

Strachkvas. Kolik ďáblů jsi tu měla na noclehu?

Sanha. Vždyť jste nebyl žádný doma!

Strachkvas. Haha, ty čarodějná škořepino! nikdy's mi ještě nezůstala odpověd dlužna! Pojď sem, posaď se vedle mne a vyrážej mne svým hvězdářstvím. — Boroto a vy druzí! hleďte si číše! — Nu, Jindřichu! nechce se ti s námi?

Jindřich. Jen jezte! Sanha mi nadělala jablek. (Hraje.)

Borota. To dítě ku podivu roste!

Sanha. To věřím. Takéť ho v každý ouplněk svou vzácnou mastí mazávám. Než — to bych předce jednou ráda od vás slyšela, co s ním dělati hodláte?

Strachkvas. Na tu odpověd jest ještě dost času. Kdo ví — může se snadno státi, že někdo z nás jednou k šibenici zabloudí. Za toho kluka nám zemské právo všecky hříchy odpustí.

Loupežníci. Hahaha!

Sanha. Aha, lev si chová myš, aby mu sítě překousala, kdyby se jednou do tenat svezl!

Digitized by Google

Strachkvas. Uhodla's! jen mi bedlivé oko na něho měj! Podaří-li se, může z něho časem cos velikého býti.

Sanha. Myslíš snad tvůj nástupce, ne?

Strachkvas. Uč mi ho jen zponenáhla ptactvo škrtiti, kůzlata a jehňata koliti, a postarej se o to, aby se hodně dlouho v jejich horké krvi brodil. (Pije.)

Ivan (bolestně, pro sebe). O nebesa!

Jindřich. Kam pak hledíš, Ivane? vždyť's mi to všecko zporážel!

Ivan (mezi zuby). Bůh rozhněvaný mne porazil! (Venku rána.)

Strachkvas. Co jest to? Jděte někdo ven!

Loupežník jeden (odběhne).

Sanha Ba! přejte pak si koflíku a mísy!

Strachkvas. Dobrý hospodář jí a pije tenkráte, když jest k tomu čas, ne když hodina bije.

Sanha. Aj, dobrý hospodář pamatuje na poslední hodinu! Toho poledního honu jsem jakživa milovnice nebyla!

Strachkvas. Ty kopuletá kachno! kdybychom my měli vždy na poslední hodinu pamatovati, musili bychom růženec vzíti, a bíti sobě v prsa tak dlouho, až bychom se hladem skulili!

Loupežníci. Hahaha!

Digitized by Google

Výjev pátý.

Rychloun, předešlí.

Rychloun. Zhůru, zhůru!

Všickni (vyskočí a chopí se zbraně).

Strachkvas. Co máš, Rychloune?

Rychloun. Honem, mistře! jedou dva bohaté vozy!

Strachkvas. Oho? Tedy ven, ven! každý na své stojiště! Sanho! ty jdi napřed a zastav je. Žebrej na nich almužnu, hádej jim, dělej co chceš, jen je poněkud omam!

Sanha. To jest: jen jim přichystej krky na nůž, není-li pravda? a pak s práznýma rukama odtáhni?

Strachkvas. Hrom, peklo a baby! jdi!

Sanha. Huhuhu! (Běží, najednou však se zarazí.) Ejta, Strachkvase!

Strachkvas. Nuž?

Sanha. Byla jsem dnes v noci ve své hvězdárně. Naší jeskyni hrozí neštěstí. Kdo ví, kudy to vypukne. Nežli odejdeš, vyvol sobě nástupce!

Borota.
Rychloun. } Co?

Strachkvas. Jdi!

Digitized by Google

Sanha. Nepůjdu, až to učiníš. Tři takové nehody jsem již mezi vámi přestála. Vyvol sobě nástupce!

Strachkvas. Co's mi sama prorokovala?

Sanha. Že padneš slabým.

Strachkvas. To jest nemocí! Jdi!

Sanha. Půjdu. Vyvol sobě nástupce!

Strachkvas. Rozdvojím tě! — do lesa!

Sanha. Proto umříti nemusíš. Předejdi rozbroji. Vyvol sobě nástupce!

Strachkvas. Nuž, Borota bude po mně mistrem!

Sanha. Tedy ať dělá mistrovský kus! Přijďte brzo za mnou! (Odběhne.)

Borota. Co má ta dračice?

Strachkvas. Bez pochyby sen, jako jindy! — Pryč! A ty, Ivane! — He, Rychloune! jak jest to daleko?

Rychloun. Teď budou právě v bukovině. Ani ne dva tisíce kroků.

Strachkvas (k Ivanovi). Tedy zůstaneš tady, a budeš brousiti zbraň! K jinému se beztoho nehodíš! — Pryč, budiž požehnaný lov! (Odchází.)

Všickni. Požehnaný lov! (Odejdou; poslední zavře vrata.)

Digitized by Google

Výjev šestý.

Ivan, Jindřich.

Jindřich. Ivane! kam se hrnou?

Ivan. Do lesa.

Jindřich. Aj, totě se tam vsickni nevejdou!

Ivan. Můj milý Jindřichu! nad jeskyní jsou veliké stromy.

Jindřich. Větší než tyhle?

Ivan. Stotisíckráte tak veliké.

Jindřich. Totě musí býti velikánské!

Ivan. Proti tobě jsou tak veliké, jako ty proti těmto papírovým.

Jindřich. A kdo je dělal?

Ivan. Bůh je stvořil.

Jindřich. Kdo jest to?

Ivan. Pán nebe i země.

Jindřich. Tomu nerozumím.

Ivan. Dárce všeho dobrého.

Jindřich. Aj, řekni mu, aby mi také něco dobrého daroval!

Ivan. Daroval ti život. Dává tobě každodenně pokrm a nápoj.

Jindřich. To není pravda, Ivane! jíst a pít mi dává Sanha.

Ivan. Sanha to má od něho.

*

Digitized by Google

Jindřich. On mi to tedy posílá?

Ivan. Posílá ti to, a ve dne v noci tebe hlídá.

Jindřich. Ach, to musí býti dobrý pán. Ještě lepší nežli ty?

Ivan. O milé dítě! kdyby nebyl lepší nežli já, bylo by již dávno po mně veta!

Jindřich. Přiveď ho sem, Ivane! políbím mu ruku!

Ivan. Děkuj mu, Jindřichu! děkuj mu, kde sedíš a kde stojíš, všudy jest tobě přítomen.

Jindřich. A jak mu mám děkovati?

Ivan. Klekni! — takto, jako já. — Sepni ruce — takto, jako já. — A nyní rci: Pane Bože! děkuju ti.

Jindřich (všecko po něm dělaje). Pane Bože! děkuji ti.

Ivan. Že's mi dal život a zdraví.

Jindřich. Že's mi dal život a zdraví.

Ivan. A že mne skrz nebezpečenství tak zázračně vedeš.

Jindřich. A že mne skrz nebezpečenství tak zázračně vedeš.

Ivan. Smiluj se nade mnou!

Jindřich. Smiluj se nade mnou!

Ivan. A navrať mne mým dobrým rodičům!

Jindřich. A navrať mne mým dobrým rodičům!

Ivan. Amen.

Digitized by Google

Jindřich. Amen. (Vstanou.) Slyšel to?

Ivan. Slyšel, slyšel.

Jindřich. Aj, tedy mou trubku také slyší?

Ivan. Také.

Jindřich. O, prosím tě, Ivane! dělejme mu muziku.

Ivan. S radostí.

Jindřich (vezme trubku). Pane Bože, poslouchej! teď tobě dělám muziku. (Chvílku hrají, najednou Ivan zarazí a zůstane zamyšlen státi.)

Jindřich. Nuž, proč pak jsi přestal, Ivane?

Ivan. Ha! (Běží k železným vratům a poslouchá; na to se s rychlostí vrátí.)

Jindřich. Co děláš, Ivane?

Ivan (uchopí ho za ruku). Pojď, Jindřichu! půjdeme k tvé ušlechtilé mamince, kterou tuto na obrázku máš.

Jindřich. Ale co řekne Sanha?

Ivan. Budeš-li chtíti, vrátíme se zas.

Jindřich. I jáť bych šel, ale vrata jsou zavřena.

Ivan. Vímť odtud jinou cestu. Jsouce toho mínění, že spím, otevřeli jsou ji jednou a mluvili o ní, a zanášeli tam loupež. — Pojď! (Jde a vyvalí velkým násilím na pravé straně skálu.) Tímto chodem utečeme!

Jindřich. Ohy, jaká to tam tma!

Digitized by Google

Ivan. Pochodeň ji rozežene. — Tento přítel ať nás doprovodí! (Strhne se skály meč a opásá ním bok; potom vezme z kouta pochodeň a rozsvítí ji.) Pojď, pojď!

Jindřich. Smím si trubku s sebou vzíti?

Ivan. Vezmi ji a pojď! (Odcházejí.)

Jindřich. Ah, prosím tě, pusť mně! (Běží nazpět.) Vlka tady nenechám, všecky ovce by mi roztrhal, než se vrátím! (Vstrčí ho do kapsy a běží. Slyšeti rány.)

Ivan. Ha! pryč, pryč! (Odejdou.)

Výjev sedmý.

Hustý les. Vzadu nízké skalisko. Po chvílce, an kus skály vyvstává a nazpět se převrátí, se vyjasní.

Rozsedlinou vyskočí Ivan, a Jindřicha za sebou vytáhne.

Ivan. Tak! tu jest Boží světlo. Počkej chvílku. Musíme zas zavříti. (Hodí pochodeň do díry a přivaluje zase skálu.)

Jindřich. Ohy, Ivane! to jest velká jeskyně! — jemine, jemine! ta má vysoký strop! a co jsou to za stromy! tyť by se do naší jeskyně ani nevešli!

Digitized by Google

kdyby se některý na mé ovce a kůzlata zkácel, všecko mi to zabije! — Aj, hlehle! květinky jsou tu také! a tu také jedna — ohy, ohy, Ivane! Ivane! (Skáče sem a tam, a chytiv se stromu, pevně se ho drží.)

Ivan (přivaliv skálu k němu spěje). Co jest ti, pachole?

Jindřich. Ach Ivane! kam pak budu šlapati?

Ivan. Kam já šlapu, na zemi.

Jindřich. Aj, vždyť jsou tu samé květinky — tuhle, tamhle a tamhle, všudy, všudy! Šlapal jsem s jedné na druhou, a ty také na ně šlapeš! Dej pozor, dej pozor!

Ivan. Jen na ně šlápni, Jindřichu! když to schválně neuděláš, nebolí je to.

Jindřich. Ale jest jich škoda! Aj, ty jsou krásné! (Utrhne kvítko.) Hlehlehle! ony jsou na zemi přilepeny! — O jemine! Ivane, Ivane! kdo pak je maloval?

Ivan. Pánbůh.

Jindřich. Ten musí míti barev! — a hlehle! jak jsou malouninké! hihihi! kdo pak je asi vystřihoval?

Ivan. Pánbůh!

Jindřich. Také Pánbůh? Aj, ten musí míti na ně malinké nůžtičky! — A ty stromy jsou také od něho! to jsi mi již v jeskyni povídal. — Ohy, na ty zase musil míti ku podivu velikánské nůžky!

Digitized by Google

Ivan. Všecko ti to vysvětlím, Jindřichu! až dojdeme bezpečnějšího místa. Pojď, pojď, pojď! zde není hodno setrvati.

Jindřich. Ty se bojíš, Ivane? Neboj se, já tě nedám!

Ivan. Slyš!

Jindřich. Aj, co to tak pěkně píská, Ivane?

Ivan. To jsou ptáci. — Slyším ale jiný pískot.

Jindřich. Ptáci? to není možná! vždyť mám také v jeskyni několik papírových ptáčků, a žádný z nich nepíská!

Ivan. Tito jsou živí. — Tiše, tiše! — Nebesa! to jest Strachkvas!

Jindřich. Kde?

Ivan (se s ním schovává za dub). Bože! já jsem štítu tvého nehoden; ale chraň to dítě nevinné!

Jindřich (bojácně). Ivane! bude se Strachkvas zlobiti?

Ivan. Usmrtí nás oba! — Ha! rovnou nohou v tato místa kráčí. — Utíkej, Jindřichu!

Jindřich. Kam?

Ivan. Vidíš tamto vysokou horu? K ní běž, a na ni vyběhni, a odtamtud uhlídáš konec těchto hustých stromů. Tam zůstává tvá spanilá matka. Pryč, pryč!

Jindřich. A ty nepřijdeš za mnou?

Ivan. Přijdu, přijdu! dřív tu ale toho ještěra na jinou cestu obrátím. — Pryč, pryč!

Digitized by Google

Jindřich. Nezůstávej tady dlouho, já se těch velikých stromů bojím! (Odběhne.)

Ivan. Zahal ho, cherube! svým nebeským rouchem, a udělej ho neviditelným!

Výjev osmý.

Strachkvas, Ivan,

Strachkvas (v myšlénkách). Bránili se ti kramáři jako rozškádlení medvědi, ale co! všecko to jejich zboží a jejich malicherné živobytí k tomu nestojí za toho chlapa, jemuž lebku otevřeli, tak že mu příliš mnoho větru do ni nafučelo! — Ha, co vidím? co to tam hobkuje hustou habřinou? — Ďáble! to jest malý Jindřich! (Chce za ním.)

Ivan (mu zaskočí cestu). Stůj!

Strachkvas. Ivane! ha! ty's rozbednil tomu dítěti z naší jeskyně cestu?

Ivan. Rozbednil jsem!

Strachkvas. Proč's to učinil?

Ivan. Abych anděla z vašeho hříšného tejna vymýtil, a tak dobrým skutkem tu ohavnost z listu svého života vymazal, že jsem se půl leta na vaše loupeže a vraždy díval.

Digitized by Google

Strachkvas. Zrádce! za to o půl dne a o celou noc dříve umřeš!

Ivan. Na to jsem připraven! Obtížný jest mi život; ať shasne, jen když vám to pachole ujde!

Strachkvas. Pachole zůstane tady, a ty dělej oučty se světem! (Chce za Jindřichem.)

Ivan (vytrhne meč). Zpátky!

Strachkvas. Co? ty zdviháš chlapecké rameno na mé mužné kladivo?

Ivan. Ničemný byl můj jinošský věk, ale bojovati jsem se naučil; jméno mistr jest mi bez hrůzy!

Strachkvas. Ha! chlapče! tedy se umíraje jeho uč třásti! (Bojují; Strachkvas padne.)

Ivan. Jindřichu! Jindřichu! (Odběhne.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství třetí.

Síň na hradě z jednání prvního. V levo stůl.

Výjev první.

Hrabě, písák.

(Hrabě sedí vedle stolu, levým ramenem o stůl podepřen. Písák sedí za stolem a píše.)

Písák (dopsav čte). „Kdyby ale Bůh to ráčil dopustiti, že by má milá choť dřív ze světa vykročila, než můj bratr, Vítek Jaropolk, tedy všecko, co jest a slove statkem mým, mému bratru náleží. — Tak jsem kázal naznamenati, všecko všudy zdravým smyslem rozváživ a do vůle Boží a do jeho svaté milosti i své tělo i svou duši nesmrtelnou odevzdávaje."

Hrabě. Podepiš to.

Písák. Pane hrabě!

Digitized by Google

Hrabě. Mluv, co jest?

Písák. Vímť, že kdo poslední svou vůli zapečetil, smrti sebe za dva, za tři dni proto nezapsal; než však — hodláte jíti do boje —

Hrabě. A tam smrt se pase. Proto také jako smrtedlník na svém statku uzavírám. Tak jsem to vždycky dělal.

Písák. I pročež nevím, zda to podepsati mám, dokud se věc hlavní k tomu nepřivtělí.

Hrabě. Hlava nesmí scházeti. Mluv!

Písák. O synovi ani zmínky neděláte.

Hrabě (užasne). Proto že žádného nemám.

Písák. Ve vašich rukou neskonal; pročež ho posud mezi živé počítati musíte.

Hrabě. Velký jesti počet živých, ale můj Jindřich není mezi nimi.

Písák. Velký jesti počet živých, a pročež ho těžko přehlídnouti.

Hrabě. Kdyby mezi hvězdami po obloze kráčel, byla by ho našla šetrnost má.

Písák. Avšak, pane hrabě! nenašla se ani jeho smrt.

Hrabě. Skládátě smrt i v taková místa kořist svou, kam oko lidské nedosahuje.

Písák. Dychtil loupežník po životě jeho, sice by ho byl v ložnici, na jeho lůžku usmrtil.

Digitized by Google

Hrabě. Dokud tu ještě příkré hory, skály, lesy, ledy stály, kam bedlivost má ostrým zrakem nedohlídla, byla ještě v duši naděje.

Písák. To naději darem dělá nebeským, že byvši člověkem vyhostěna, přes moc se zas k němu navracuje.

Hrabě. Zavřena jí do mých prsou brána

Písák. Kdo naději z náručí se vytrhuje, ten padá v ruce zoufalství.

Hrabě. Upadl jsem, ale v ruce hlubokého zármutku. Snad že bych i hloub byl klesl, kdybych nebyl muž a sluha vlasti. Avšak jest v tvé řeči cosi pravdivého, neboť hraběnka —

Písák (rychle). Slyším hraběnku!

Hrabě. Mluv jen směle! nevkročíť v tu síň. Nebyla tu od své ztráty nenahraditelné.

Písák. Tu jest!

Hrabě. Sviň ten list a odejdi!

Výjev druhý.

Eližběta, předešlí.

Písák (pokročí do zadu a v tichosti odejde).

Eližběta (se poněkud za ním dívajíc). Můj manželi! nesmí Eližběta věděti, co s tím mužem je-

dnáš po tři dni, tady v síni, jenžto v mé i ve tvé duši budí bolest neutišenou?

Hrabě. Poslední mou vůli psal.

Eližběta. Půjdeš do boje?

Hrabě. Půjdu.

Eližběta. Ach, váš nešťastný boj!

Hrabě. Upokoj se! nemám již žádného dítěte k ztracení!

Eližběta. Utíkáš ze smutné domácnosti.

Hrabě. Sám ze sebe neuteku!

Eližběta. Jako orel útěchy hledáš ve vysokém povětří.

Hrabě. Kéž bych orlem byl!

Eližběta. O rci, jak tobě život ve tvém hradě osladiti mám?

Hrabě. Na mém hradě není života!

Eližběta. Nadarmo mne od sebe odtrhuješ! spoutána jsem s tebou řetězem nerozdvojitelným.

Hrabě. Eližběto!

Eližběta. Jdi v kraj světa, všudy tebe bude strast a má milost stíhati!

Hrabě. Eližběto!

Eližběta. Co ti dítě ukradeno, nesvalil se černý oblak ani s čela tvého, ani s řeči, ani s jednání!

Hrabě. Podala's ty od té chvíle radosti ruku?

Eližběta. Než jsem matkou byla, byla jsem tvou dívkou věrnou, byla jsem tvou věrnou man-

Digitized by Google

želkou. Co však nejsem matkou, nejsem ti již ani dívkou, ani manželkou!

Hrabě. Eližběto!

Eližběta. Vyber mi ze srdce krev, a ustvoř sobě dědice z ní; žehnajíc vás oba složím tělo do rakve.

Hrabě (vyskočí, přikvapí k ní a ruku jí tiskne). Eližběto!

Eližběta. O můj drahý Jaropolku! budiž své Eližbětě milostiv!

Hrabě. Budiž ty mně milostiva!

Eližběta. Vlož na mé tejlo, ač že vlastní skálu strasti nosím, i polovici svého zármutku!

Hrabě. Klesneš, Eližběto! kdybych na tě díl třicátý své žalosti položil.

Eližběta. Rekovně ponesu to břemeno, jen mi dvé dřív vyplň, můj manželi!

Hrabě. Mluv, má choti!

Eližběta. Strhni tento strašný nápis s čela svého rozbrázděného; hrůzou jsou ta slova napsána.

Hrabě. Jaká slova?

Eližběta. Že mně své ztráty dáváš příčinu.

Hrabě. Eližběto! tím ty sebe trápíš?

Eližběta. Tím, manželi! nebť to dělá, že neštěstí mé nesnesitelné!

Hrabě. O, to jest pádu zlého oukon nejzlostnější, že v srdce lidská vseje také nedověru! Bůhť jest živ! i já jsem nápis tento boluplný četl na

Digitized by Google

tvém čele sněhobledém! šlohalo mne to od tebe metlou plamennou! nebť se mi zdálo, že mi každým hledem vytýkáš našeho neštěstí příčinu!

Ellžběta. Hle, můj drahý Jaropolku! a teprv nyní, po šesti dlouhých zimách přišlo to blažitelné srozumění!

Hrabě. Rci, Eližběto! co tobě to druhé vyplniti mám?

Eližběta. Nechoď do boje!

Hrabě. Musím.

Eližběta. Mnohokráte byl's již králi bojovnému věží vítěznou. Teď však tvůj základ podhrabaný, nebudeš již tak pevně státi! Nechoď do boje!

Hrabě. Musím, musím! v konání dojdu uzdravení. Až se činem nasytím, jasnější se k tvému srdci navrátím.

Eližběta. Nechoď, nechoď do boje!

Hrabě. Povinnost mužova, Bohu, vlasti, králi býti poslušen. Prapor jest již na cestě.

Eližběta. O tedy tu, ve vlnách zármutku, bez pomoci musím zajíti!

Digitized by Google

Výjev třetí.

Zbrojnoš, předešlí.

Zbrojnoš. Milostpaní! —

Elišběta (se lekne, avšak brzo se spamatovavši pokyne naň, by odešel).

Hrabě. Co chce ten zbrojnoš?

Elišběta. Jesti venku muž nešťastný, který pod tvou korouhví proti Polanům bojoval.

Hrabě. Můj bojovník?

Elišběta. Býval tobě v krutém boji po boku, a nejedenkráte štítem přikryl hlavu tvou v šípů lijavci.

Hrabě. Proč jest nešťastný?

Elišběta (prosebně). Svěřil's prý mu jednou znamenité stojiště, na němžto se nezachoval, jak se dle rozkazu tvého zachovati měl.

Hrabě. Vypadlo mi to z paměti. Co chce?

Elišběta. Odpuštění. Drak zlého svědomí spásá mu duši poškvrněnou, a nikde mu nelze dojíti poklidu, dokud mu vinu tu nepromineš. Odpusť mu, manželi!

Hrabě. Nevím, v čem se provinil. Hřešil-li v boji, hřešil proti králi a vlasti, a toliko král mu dáti může rozhřešení!

Elišběta. Tebe prý do boje následoval, a ty's mu svěřil stojiště, které se toliko tebe týkalo. I po

Digitized by Google

tvé milosti rukama lomí! O odpustiž mu! Činiltě dlouhá leta pokání, a Bůh káže člověku, by lítost dlouhou, nelíčenou za náhradu přijímal.

Hrabě. Nevím komu, a co prominouti mám. — Kde jest ten muž?

Ellžběta. Rci, manželi! že mu odpouštíš, a u svých nohou jeho poznáš.

Hrabě. Bohu pomstu zanechávám. V mé-li jest to moci, pokoj jemu navrátiti, ať mne zradou rozhněval, budiž jemu odpuštěno!

Eližběta. Tím ho sladce uspíš do hrobu. Ach, i já jsem v tom boji sama nad svou hořkostí svítězila! Díky Tvorci, že tu jakou's slast do sebe cítíme, když tomu, kdo nás na smrt urazil, ruku k smíření podáváme!

Hrabě. Co jest to?

Eližběta (otevře dvéře).

Výjev čtvrtý.

Podivín, předešlí.

Podivín (slabý, bledý, nemocný a usoužený, nesměle vkročí).

Hrabě. Co? to tělo z říše hrobové! vidíval jsem někde tuto tvář — (Pozná ho.) Ha! Eližběto!

Digitized by Google

Eližběta. Manželi! jeho vina všecko převyšuje, co nás v světě mohlo, může potkati. I taktéž velká bude milost naše! (Kyne na Podivína, aby se přiblížil.)

Podivín (pokročí as dva kroky a padne na koleno). Můj milostivý pane!

Hrabě. Pryč s tím hlaholem! tento zvuk byl by někdy duši mou v divém vzteku v tuhé spaní uzpíval!

Eližběta. Pohlédni naň! Bůh ho trestal metlou strašlivou!

Podivín. O milostivá hraběnko! V mém plachém, peklaplném živobytí smrt by mi blahost bývala, kdybych byl mohl bez vaší a bez milosti mého velitele umříti! Smilujte se, pane! pane hrabě! smilujte se!

Hrabě. Neštastný! kde jsi byl?

Podivín. Kde jestřáb hnizdí, kde stolují krkavci, tam kde vlk a medvěd v tmavém chladě o krvavou loupež kostkuje — všudy, všudy! jenom v hrobě svém jsem ještě nebyl, a toliko tam jsem nebyl, kde syn váš drahý, mrtev aneb živ, cizou rukou v cizou zemi jest zasetý!

Hrabě. Hu!

Eližběta. Hledal jsi ho?

Podivín. Ve všelikých postavách! Není dítek po království, ani ve vísce, ani v městě, ani v hradě bohatýrském, ani v lese mezi lůzou pádem živou,

Digitized by Google

ježto bych byl nevyšetřil, nevyskoumal — otcem, matkou i hodinou narození! Ach, buď se stal neviditelným, aneb není živ již Jindřich váš!

Hrabě. Tebou!

Ližběta. O bolesti rozjitřená!

Podivín. Pane hrabě! rozmeťte mne bleskem hněvu plamenného, ať se smířím se světem, s Bohem a v popeli dojdu pokoje!

Hrabě. Kde jest hříchu tvého oučastnice?

Ližběta. Mluv, co se stalo s Johanou?

Podivín. V zoufalství prchla z hradu. Rok pak na to našli dívku toho věku a té postavy v Jizeře utopenou.

Ližběta. Běda, běda!

Hrabě. To jsou hříchu následkové, následkové lehkovážnosti! Na služkách pomsty leží tělem velikánským svět. Ale kříšníka si rychlorychle obstoupí, tak jak ruku stáhne se skutku svého nepravého. — U Boha se z její smrti zodpovídej!

Podivín. O! to mou duši skalou drtí, a předce ji nerozdrcuje! Tři viny v mých prsou hoří; avšak pálí jenom plamen, a co k Bohu vroucně volám, v popel mne nespaluje! — Pane hrabě! buďte jen jednou ještě milostivý! voj povedete do pole! o nechte, ať v boji umřu! ať padnu mečem nepřátelským pro vlast, pro vás a pro tiché ze života vykročení! (Na baště se troubí; Podivín vstane.)

Digitized by Google

Hrabě (do sebe). Kdo zabloudil k Jaropolku? Jest tu žalost domovem, vyhýbají se rozkošníci. To jsou k vůdci hostové.

Výjev pátý.

Hradní, předešlí.

Hradní. Pane hrabě! královský to hejtman přijel, a s ním čtyři rytíři.

Eližběta. Ha!

Hrabě (před sebe). To mou duši ještě jednou v jarní roucho obléká! tím se duch můj ještě jednou zazelená! tím se srdce ledem ztuhlé ještě jednou rozhřeje! (K hradnímu.) Doprovoď sem královského hejtmana. Rytířům pak vykaž byty a všecko všudy pohodlí. — Přišli sami, čili se sborem?

Hradní. Stojí vojsko na předhradí. Jezdci jsou to, řad veliký, znamenitý.

Hrabě. Ať slízají! přivítej je jmenem mým. Poruč pak, by hostinsky byli vyčastováni. Jdi!

Hradní (odejde).

Podivín. Milostpane hrabě! ne po vašem boku, ach! jen v boku posledního žoldnéře nechte státi Podivína!

Digitized by Google

Hrabě. Jdi, a umři v boji slavném! slož své tělo na bojišti, a svou duši Bohu do rukou!

Podivín. O, nebe vám dej nade pluky i nad zármutkem svítěziti! (S pláčem odejde.)

Eližběta. O můj manželi! v tábor se proměňuje náš tak dlouho smutně tichý hrad!

Hrabě. Eližběto! jsi manželka vůdcova.

Eližběta. Děsiti mne budou kroky jejich, jejich hlahol strašněji mně bude nežli polní trouba zníti, a viděti budu všudy mezi nimi smrt!

Hrabě. Což mi král můj ponejprv český prapor podává? Upokoj se! pomni, že jsi dcera bojovníkova.

Eližběta. O, v mé duši všecko vymřelo! Strach a tíseň, lásku k tobě silným bokem svírajíce, celou její říši opanovali. Dokud jsem dcera byla bojovníkova, veliký tu svět byl přede mnou, a rostl denně velkoduchou nadějí! Stala jsem se tvou manželkou, a hrdě jsem tvá drahá prsa ve blyštěcí kyrys odívala, plna té krásné myšlénky, že reky tobě, stejné tobě, porodím, a tak v nich i v jejich otci živa budu veleslavně!

Hrabě (hluboce vzdychne). Ah!

Eližběta. I dokud jsem matkou byla, zdálo se mi, že světy mé obraznosti budou jistotou — avšak nyní —

Hrabě. Dosti o tom, Eližběto!

Digitized by Google

Elišběta. Ach, teď v tejně budoucnosti jenom tebe všudy vidím, tebou toliko živa jesti duše má, a třese se v nebezpečenství, které jindy svatou, krásnou povinností nazývala! — O neopouštěj mne, Jaropolku!

Hrabě. Tiše, tiše! hejtman královský!

Výjev šestý.

Ivanovič, předešlí.

Hrabě (pokročí mu vstříc). Vítejte mi, krále mého sluho šlechetný! — Jak? nemýlím se? nebudemť my ponejprv státi pode českým praporem? Mnoho má král mužů věhlasných; než však hodnějšího nemohl svým hejtmanem učiniti, nežli Ivanoviče.

Ivanovič (muž padesátiletý). Jsem Ivan Ivanovič, hrabě Jaropolku! tímto časem hejtman královský. I pozdravení vám vzkazuje náš osvícený král, a tímto listem vůdci českému svou velebnou vůli oznamuje. (Podá mu veliký, svinutý list.)

Hrabě (poodejde stranou, rozvinuje a čte).

Ivanovič (přikročí k hraběnce). Šlechetná hraběnko! žádám o vaši náklonnost. Vidím vám v tváři rozložený oblak bledé trápoty, takže, bytbych i ne-

Digitized by Google

věděl, jaké neštěstí vás potkalo, pohledem na vás smutnou bych zprávu o tom obdržel.

Elišběta. Tím snadněji mne míti budete vymluvenu, vida, anaž vás, hosta drahého, nevítám s okem utěšeným.

Ivanovič. Žádné zprávy o ztraceném dítěti?

Elišběta. Žádné.

Ivanovič. Bolestné to, první poupě štěpu svého vichrem viděti zrušeno, a — snad také poslední! Kdo ví, zda mnoho, mnoho dobra jádro zdravé v duši jeho nespočívalo!

Elišběta. O zajisté!

Ivanovič. Ach hraběnko! neníť toho nikdy jistota. A to vám budiž v krutém bolu silnou potěchou! snad že by vám někdy život jeho srdce proklál střelou mnohem ostřejší!

Elišběta. Kdyby mi byl někdy jako muž byl umřel smrtí slavnou, chvalitebnou, plakala bych, avšak v tom pláči byla bych i plesala!

Ivanovič. A kdyby byl umřel někdy smrtí hanebnou?

Elišběta. Nikdy, nikdy!

Ivanovič. A kdyby vás, než sám by tak byl skonal, do hrobu byl sklátil nešlechetným životem?

Elišběta. Hraběte Jaropolka syn?

Ivanovič. Nekráčejíť vždy synové cestou otcovskou!

Digitized by Google

Eližběta. Byťby sešel, nesejde s ní daleko, tak že ho snadno opět na ni vyšinouti.

Ivanovič. Daleko, daleko! mně to věřte, an tak mluvím ze zkušenosti!

Eližběta. Vy, pane hejtmane?

Ivanovič. I já jsem měl syna, spanilého, jediného, jaré zrno muže jarého. Než však — nemám žádného! hůře, hůře nežli žádného!

Eližběta. Nešťastný otče!

Ivanovič. Rcete: „Nešťastný muži, nešťastný i manželi!“

Eližběta. O, neštěstí to hrozná skála každé samo pro sebe!

Ivanovič. Stál tu v Čechách po pět set let veleslavně kmen rodu Ivanovského. Můj syn s něho strhal korunu, a čelo jeho jasné, ušlechtilé hanbou rozvoral!

Eližběta. Přísnost vaše vinu jeho zvětšuje.

Ivanovič. Byl jsem šťastným manželem! choť spanilá, jako hvězda zlatočelá, vládla šťastnou domácností; avšak syn svým mravem ohavným zkalil jasnost v tváři jí i v srdci, a na lože ji sklátil, na ten most krátký ku hrobu!

Eližběta. Avšak živ vám předce tento syn, a v Boha vám lze doufati —

Ivanovič. Není, není! Zoškliviv mou pověst libohlasnou, matku když až k rakvi dosmejkl, zaběhl v svět zlobyplný, a měsíc na to na bránu mí-

Digitized by Google

hradu mého vlastní rukou napsal, že v spolek padl nejohavnější, a že chvátá, jistou smrtí hanebný svůj život rozkotiti!

Nižběta. Běda! strastno býti bez rozenců, avšak strastněji jest matkou býti takového dítěte!

Hrabě (jenžto, byv přečetl, Ivanoviče bedlivě poslouchal, rychle přikročí). Žalostnou jste píseň zapěl, statný Ivanoviči! avšak z toho zpěvu žalostného sladká linula potěcha! Podejte mi ruku, hejtmane, a buďmež, čím nám stejný osud býti káže, totiž: přátely!

Ivanovič. Vůdce! Bůh má balzam a umí bolest v největším vichru ukonejšiti. Co vám podám z přebolestné zkušenosti, nahraďte mně z svého štěstí v neštěstí!

Výjev sedmý.

Hradní, předešlí.

Hradní. Pane hrabě! co se jezdci z předhradí na náhradí rozváděli, vkročil ve hrad jakýs jinoch, plachý, bledý, jak se zdá, velkým během unavený. Ptá se po vás, pravě, že vám cos velikého vyjeviti má.

Nižběta. Podivín?

Digitized by Google

Hradní. Nikoli, milostivá paní! cizý, zcela nepovědomý.

Hrabě. Ptal se na vůdce?

Hradní. Na hraběte Jaropolka.

Hrabě. Doveď ho sem.

Hradní. Než však, pane! —

Hrabě. Nuž?

Hradní. Jest mi ten člověk podezřelý.

Hrabě. Proč?

Hradní. Oko se mu houpá jako na vlnách. Nejistý jest jeho pohled, a nestálá jeho noha zlý úmysl vyzrazuje.

Hrabě. Přiveď ho sem.

Eližběta. Probůh, manželi!

Hradní. Má-li v duši cos velikého, obávám se, by to nebylo veliké zlosynství. I chtěl jsem vás varovati.

Hrabě. Jdi!

Hradní (odejde).

Hrabě (volá za ním). Ty's mi za to, že s ním budu bez blízkých posluchačů mluviti.

Eližběta. Jaropolku! budiž prozřetedlný.

Hrabě. Poodejdi, Eližběto! týká-li se to naší domácnosti, rychle dám tebe o tom zpraviti.

Eližběta. O nech několik bojovníků —

Hrabě. S vraha jsem sám jediný, a kdyby tygra v pravici, levharda měl v levici. Nech mne, nech mne, Eližběto!

Digitized by Google

Alžběta (pokyne prosebně na Ivauoviče a odejde).

Ivanovič. Hrabě! jeden burák jest předce v člověku strašlivý, budiž v jednom jediném.

Hrabě. A ten slove?

Ivanovič. Zoufalství

Hrabě. Ani hněv jsem ve člověku nevzbudil.

Ivanovič. Známoť jest již, že jste vůdcem v příští válce. Kdyby nepřítel —

Hrabě. Pane hejtmane! tu jest váš byt. (Ukáže na dvéře v pravo.) Nebude-li sám sobě dosti hrabě Jaropolk —

Ivanovič. Dobře, dobře! Splnil jsem tak hraběnčinu vůli. (Odejde v pravo.)

Výjev osmý.

Ivan, předešlý.

Ivan (rychle a nesměle vstoupí, na vše strany se ohlížeje). Hradní mne svým ostrým zrakem jako kat doprovázel. Běda mně, nejsem-li ještě u cíle a znám-li jsem tu člověku!

Hrabě. Kdo jsi?

Ivan. Pane! velký poklad leží na mém jazyku, a hledám toho, komu náleží.

Digitized by Google

Hrabě. Kdo mám býti, abych slyšel ta slova drahocenná?

Ivan. Slibte mi na svou hodnost bohatýrskou, že jste mne neviděl, ani neslyšel, jestliže lhostejné bude duši vaší mé poselství.

Hrabě. Posle ty nepochopitelný! mluv, kdo jsi?

Ivan. Slibte, pane hrabě! smlouvám s vámi své živobytí!

Hrabě. Nuže, slibuju to.

Ivan. U koho jsem?

Hrabě. U hraběte Jaropolka.

Ivan. Nepřišel vám nikdy klenot k ztracení?

Hrabě. Nikdy.

Ivan. Dobře se dřív rozpomeňte! Nepřišel vám nikdy klenot k ztracení?

Hrabě. Nikdy.

Ivan. Tedy jste nebyl nikdy otcem —

Hrabě (se zarazí). Otcem?

Ivan. Kde jsou vaši synové?

Hrabě. Jak, člověče?

Ivan. Kde jsou vaši synové?

Hrabě. Nemám žádného.

Ivan. Aniž jste neměl?

Hrabě. Měl.

Ivan. Kolik jste měl, hrabě! synů?

Hrabě. Jediného.

Ivan. Jak přišel z hradu otcovského?

Digitized by Google

Výjev devátý.

Ivanovič, Ivan.

Ivanovič (s mečem obnaženým v ruce). Hrabě! co se děje? — Ha! (Odskočí.)

Ivan. Divotvorné nebe! koho vidím?

Ivanovič (na Ivana hledě, zbouřeně). Jisto, jisto! Hrabě prchl s hlasem velkým, smrtedlným — co ďábel se mnou o můj padesátiletý rozum kostkuje, a tu tvářnost z hrobu ukraď mému synovi, a za larvu ji dal vrahovi Jaropolkovu?

Ivan. Zboř se na mne, ty obloho kamenná! Můj otec!

Ivanovič. Či jest to sám, a pro korunu sem přišel své ohavnosti? — Mluv, postavo! jestli ti jazyk lidský, co máš za práci na hradě?

Ivan. Ctnost jest tady domovem; jí jsem přišel s tělem, s duší sloužiti!

Ivanovič. Jeho hlas a jeho oheň!

Ivan. Otče, otče!

Ivanovič. Shroť blesky, nebe! na mne tokem plamenným, jen mne ďáblem tímto nenech otcem nazývati!

Ivan. Dokonal jsem, otče! cestu ohavnosti. Přišel jsem až k cíli strašlivému, avšak tam jsem poznal sebe samého, vidě pod nohama propast

Digitized by Google

pekelnou! Již mně závrat dolů srážel; avšak sáhl po mně drahé matky duch, a na skálu pevnou, širokou mne opět postavil! — Otče, otče! nesmím prositi o milost! nesmím volati o požehnání; vezměte jen s mé rozdrcené hlavy kletbu otcovskou!

Ivanovič. Teď jest peklem zdokonalen! plna jesti duše jeho přeohybké zlomyslnosti! — Tvore s nebe zahozený! jdi matku přetvářkou tou mámiti, mne si nikdy nezaskočíš touto zlotnou oulisností!

Ivan. Otče! pro milosrdný Bůh! máti má jest ještě živa?

Ivanovič. Živa jesti, by památkou tvou vražedlnou každodenně umírala!

Ivan. Živa, živa! a nepravost má ji neshrotila do hrobu! O živote! teď se mi dej duší horkou obejmouti! Budiž polem zapejřeným, drnem, roštím zdivočeným! s potem v tváři krvavým budu tebe vzdělávati!

Ivanovič. Dosti toho! Co's chtěl na hradě?

Ivan. Hraběte Jaropolka jsem přišel potěšiti a rozdrtiti.

Ivanovič. Odkud přicházíš?

Ivan. Otče! z místa, kde hříchy každodenně dozrávají, a každodenně se žnou a sklízejí!

Ivanovič (divoce). Kde jsi byl toho půl leta?

Ivan. Povím-li to, mráz vám z krve ledu nadělá!

Digitized by Google

Ivanovič. Mluv, kde's byl?

Ivan. Slyšte mne dřív, rozhněvaný otče —

Ivanovič. Nadarmo si hradbu kolem stavíš, jsem vzteklým během rozvětřený, všecky ploty zrozrážím! — Kde jsi byl toho půl leta?

Ivan. Mezi vrahy a loupežníky.

Ivanovič. Hromová ráno! co jsem předzvídal! — Mezi vrahy a loupežníky, a v něm koluje krev Ivanovičů! Mezi vrahy a loupežníky! Potvoro! a tebe nechce se země této vyhladiti ani blesk, ani dýka, ani kat? Nuže, tedy zajdi mečem otcovým!

Výjev desátý.

Hrabě, Eližběta, předešlí.

Hrabě. Ha! co jest to? Ivanoviči! co děláte?

Ivanovič (se lekne a udeří se v lebku). Pro veliký Bůh! kde jsem?

Hrabě. Jaké to strašné nedorozumění? Tento jinoch —

Ivanovič. Jest můj syn!

Hrabě. Váš syn?

Eližběta. Jeho syn!

Ivanovič. Ano, hrabě! můj ohavný, nešlechetný syn! Zaplesejte, že vám cherub prozřetedlností dítě

Digitized by Google

vaše v kolébce zaškrtil! Tento zrostl jako jedle, jest zdravý, silný a i také chrabrý; neboť bázlivci nejsou domovem mezi vrahy a loupežníky!

Elišběta. O nebesa! mezi vrahy a loupežníky!

Hrabě. Elišběto! též i tvůj syn roste mezi vrahy a loupežníky!

Elišběta. Pro neskončený Bůh!

Ivanovič. Váš syn, hrabě?

Hrabě. O hejtmane! co byste byl učinil? Mé dítě jest ještě živo! loupežníky mi ukradeno, a váš syn je vysvobodil, svůj život na to nasadiv!

Elišběta. Mezi vrahy a loupežníky! (Přikročí k Ivanovi.) O, jinochu! a ty's byl jeho anděl strážce? Pověz, pověz, kde jest můj Jindřich? Ach, a jest to v skutku dítě mé?

Ivanovič (do sebe). Světlo, světlo!

Ivan (jenž tu stál jak ohromen, Elišbětou se spamatuje a žádostivě se jí ve tvář dívá). Jindřichu, Jindřichu! to jest tvá druhá matka!

Hrabě. Ha, slyšte, slyšte, hejtmane!

Elišběta. Druhá matka! O vysvětli nám —

Ivan. Ano, hraběnko! vy jste matka Jindřichova; obraz váš onť nosí na krku! — O pryč, pryč, hrabě Jaropolku! než to dítě ušlechtilé po druhé a na vždy ztratíte!

Ivanovič. Rcete, hrabě! kam vás láká?

*

Digitized by Google

Hrabě. K mému štěstí, k mému pokridu! Věřím v něho a za ním půjdu; nebť sám ztracen, ví co j e s t to, ztracen býti, a jest syn váš a jest bloudivý! Zhůru, zhůru! Vězte, hejtmane! až ve čtrnácti dnech nám král své vojsko ve Králové Hradci odevzdá, dáte mi své chrabré jezdce, a povedu je proti těm ještěrům člověčenstva k vysvobození svého dítěte! — Ty budiž hvězdou naší, přítele mého synu nešťastný! dokonej ten šlechetný skutek! jestiť to cesta k srdci otcovu! Pryč, pryč, na rychlý kůň! a pro drahou loupež!

Ivanovič. Bože! dej, bych mohl odpustiti! (Rychle odejdou.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství čtvrté.

Kraj bukového lesa. Zorné jitro. Slunce vychází.

Výjev první.

Jindřich sám.

Jindřich (leží pod hlohovým keřem a spí; za chvílku se probudí a vstane). Aj! kde pak to jsem? — Totě opět jiná jeskyně! a ta je teprv veliká! — Ale kde zůstal Ivan? Ještě za mnou nepřišel, a jest to již tak dlouho, a jsem tak hladový, a žádný mi nic jísti nedává! Tady prej má spanilá matka zůstává? kde pak jest? Maminko! maminko! Žádný se neozývá! — (Uvidí slunce.) O jemine! co to tamhle vidím? to jest veliká lampa! a ta jest krásná! a tak nízko visí, až tam vzadu, na konci té veliké jeskyně, a předce tak jasně všecko osvětluje! Ach, oči mne bolí, když se na ni dívám! (Jest sly-

Digitized by Google

šeti pastýřskou troubu.) Co to? někdo troubí! Ach, to jsou sladcí zvukové! to bude snad Ivan! Troubí na mne? ale tak pěkně jsem ho nikdy neslyšel troubiti! Budu také na něho volati! (Troubí na svou trubku.)

Výjev druhý.

Mladý pastýř, předešlý.

Jindřich. Aha, tu někdo přichází! Aj, to není Ivan! Jest to jiný muž, ale krásný, spanilý, mnohem pěknější nežli muži v naší jeskyni!

Pastýř (s holí a s troubou). Ty's to tady, chlapče, troubil?

Jindřich. Ano; nehněvej se na mne, chtěl jsem tě sem přivolati.

Pastýř. Co mi chceš?

Jindřich. Náleží ta jeskyně tobě?

Pastýř. Jaká jeskyně?

Jindřich. Tato jeskyně, co v ní stojíme.

Pastýř. Což stojíme v jeskyni? to jest krajina.

Jindřich. Krajina? u nás tomu říkáme jeskyně. Jest ta krajina tvá?

Pastýř. To jest hloupá otázka. Není; honím sem toliko své ovce a jehňata na pastvu.

Jindřich. Co? umějí tvé ovce běhati?

Digitized by Google

Pastýř. Inu ovšem!

Jindřich. A jedí také?

Pastýř. Toť se rozumí!

Jindřich. Já mám také ovce a beránky, ty ale nikdy nic nejedí.

Pastýř. Snad jsou dřevěny?

Jindřich. Ne, z papíru jsou.

Pastýř. A, to je to. Hahaha! má jehňata jsou živá.

Jindřich. Živá? tak jako já?

Pastýř. I arci!

Jindřich. Aj, totě bych je rád viděl!

Pastýř. Podívej se na ně, tamhle se jich celý brav na pahorku pase.

Jindřich. O jemine, to jsou krásná zvířátka! a jak jsou veliká, a jak skáčou! Ohy, slyšíš-li pak? mají také hlas!

Pastýř. Ovšem žeť mají!

Jindřich. A kdo ti je udělal?

Pastýř. Pánbůh je stvořil.

Jindřich. Také Pánbůh? ach, ten musí mnoho uměti!

Pastýř (před sebe). To dítě se teprv dnes v noci narodilo, anebo nemá zdravý rozum?

Jindřich (se drží za břicho). Ohy, to mne to zas v břichu kouše. Dej mi něco jíst, ty spanilý muži! mám veliký hlad!

Pastýř. Což jsi dnes ještě nejedl?

Digitized by Google

Jindřich. Nejedl. A když jsem šel spáti, také ne, a ve spaní také ne.

Pastýř. Aj, tu máš chleba a najez se!

Jindřich. O ty jsi hodný! Ivan tě za to pochválí.

Pastýř. Kdo pak jsi?

Jindřich. Malý Jindřich.

Pastýř. Kdo pak jsou tvoji rodiče?

Jindřich. Rodiče? co jest to?

Pastýř. Kdo jest tvůj otec, nebo tvá matka?

Jindřich. Která matka? mám dvě. Jedna se jmenuje Sanha, a druhá se jmenuje panna Alžběta.

Pastýř. Kterákoli.

Jindřich. Sanha jest stará matka, má černé vlasy a nosívá červený plášť.

Pastýř. Červený plášť? Pro dobrý Bůh! totě snad cikánka?

Jindřich. Ano, někdy jí také cikánka říkají.

Pastýř. A kde zůstává?

Jindřich. V té hluboké jeskyni ve skalách. Ale tam není tak světlo, jako tady. Lampa jest tam tak veliká, jako můj klobouk, a v ní malý plamýnek.

Pastýř (žádostivě). A kde jest to?

Jindřich. Tam, daleko v lese.

Pastýř. A jak jsi sem přišel?

Digitized by Google

Jindřich. Rychloun přiběhl povídati, že jedou bohaté vozy lesem. Tu běželi všickni naši muži na lov, a Sanhu vzali s sebou. Ivan povídal, že mne dovede k mé spanilé matce, a rozžal pochodeň, a šli jsme ouzkým chodem, a brzo na to odvalil skálu, a vylezli jsme ven. Tu jsem ponejprv viděl tak vysoké stromy a tak krásně malované kvítky na zemi. Najednou křičí Ivan, že vidí Strachkvasa, který nás chce usmrtiti, abych honem utíkal. I utíkal jsem, co jsem mohl, tak že jsem několikráte upadl. Tu se najednou udělala tma — bez pochyby že tamhle ta veliká lampa shasla — a přišlo na mne spaní, a lehl jsem si a usnul jsem. Když jsem se probudil, byl jsem mezi samými malými stromečky, tak že mne tam ani viděti nebylo. I měl jsem velký hlad, a najedl jsem se maličkých jablíček, co visela na snitkách. Ale vylezti jsem odtamtud nechtěl, neboť jsem se bál Strachkvasa. A tak jsem se tam třikráte vyspal. Ale neměl jsem již co jísti. Tu jsem tedy vyskočil, a utíkal jsem, až se mi opět spáti chtělo, a tamto jsem se uložil, a spal jsem až do této doby. — Hleď, již to všecko víš!

Pastýř. A kdo jest ten Strachkvas?

Jindřich. To jest černý, veliký muž, ale zlý, neustále křičí a se vadí.

Pastýř. A ti druzí muži?

Digitized by Google

Jindřich. Ti jsou také tak oškliví, jako on. Ivan jest z nich nejhezčejší.

Pastýř (před sebe). Bože mně budiž milostiv! to jsou loupežníci! Aby to pachole tak hledali a u mne je našli! Rychle odtud poženu brav, a do smrti tady nebudu pásti! (Chce odejíti.)

Jindřich. Kam ideš?

Pastýř. Pryč, neníť tady dobře dlíti.

Jindřich. Ach, vezmi mne s sebou!

Pastýř. Kam?

Jindřich. Kam chceš, jen mne tady nenechávej!

Pastýř. Bojím se Strachkvasa!

Jindřich. O prosím tě, vezmi mne s sebou! Dám ti trubku a vlka, a tento krásný obrázek, a budu málo jísti, a poslouchati tebe ve všem!

Pastýř (před sebe). Což abych ho k starému poustevníkovi dovedl? ten bude nejlépe věděti, co s ním. — He, umíš hodně běhati, Jindřichu?

Jindřich. Tak jako tvá jehňátka!

Pastýř. Tedy pojď! Bůh jest mocnější, nežli Strachkvas, a vidí dobrou vůli mou. Rychle, drž se mne a kráčej!

Jindřich. A budeme ovečkám troubiti, ano? (Odejdou.)

Digitized by Google

Výjev třetí.

Rozmanitá krajina. V pravo háj, v levo zahrada, kvítím a stromovím posázena. Vzadu jezero. V levém koutě skála a na ní kaplička. V háji na kraji, pod stromovím poustevna. Před ní lavice, na níž sedí poustevník, muž vážný, osmdesátiletý, ale zdravý. Před ním jest zaražený sloupek, na němž přibité prkýnko, a na prkýnku leží veliká kniha, v kteréž poustevník čte. U jezera slyšeti jest Johanu zpívati.

Johana, poustevník.

Johana. Spi mé zlaté,
Boubelaté,
Spi, mé jehňátko!
Vlk se přikrad' v tmavé noci,
Odňal tebe matce, otci,
Roztrh' poupátko!

Poustevník (sepne ruce, bolestně). Pro zázračný Bůh! to jest Vrahomíra. Nešťastné stvoření! Myslil jsem, že jest uzdravena, a slyším, ana opět zšílená okolo jezera bloudí! — Nebesa! dejtež mi tolik stálosti a síly, abych ji opět na cestu zdravého rozumu přivedl!

Johana (v selském oděvu, přijde pomalu kráčíc od jezera; pod paží nese z prkýnek neouhledně sbitou dětskou rakev). Pomalu! pomalu! neběhejte tak! — Ještě jest daleko do večera! — Až přijde Podivín,

Digitized by Google

a hraběnka a hrabě, pak počněte všemi zvoniti, a pochováme ho do hradní hrobky! —

Spi mé zlaté,
Boubelaté,
Spi mé jehňátko!
Vlk se přikrad' v tmavé noci,
Odňal tebe matce, otci,
Roztrh' poupátko!

Poustevník (k ní přikročí). Bůh tě potěš!

Johana. Tiše! tiše! Jindřich spí.

Poustevník. Budiž ráda, že ti spí!

Johana. Ach, jsem ráda! ach, jsem ráda!

Poustevník. Blaze tomu, kdo tak spí.

Johana. On spí sladce, andělé ho líbají.

Poustevník. Kéž by vždy tak mohl spáti!

Johana. Bude spáti, bude spáti! Mně ho hraběnka svěřila; budu ho v noci jak svou duši hlídati.

Poustevník. Slyšíš-li pak, jak proň pláčou tyto stromy?

Johana. Ať nepláčou! ať mu raději zpívají!

Poustevník. Neplačte, stromy! A — vy vonné květiny! obraťte svůj nářek v sladké plesání! Blaze tomu, kdo tak tiše a tak dlouho, jako Jindřich spí! Neslyšíť on smutné hlasy, když my pláčem nad bolestmi, nad zlotami a nad lidskou ukrutností! Nevidíť on naše slzy, ani naše bledé tváře, když kvílíme nad zlým časem, nad smrtí svých

Digitized by Google

otců, matek, a nad zkázou duší, měst a celých národů! — Avšak jeho outlé tílko také žádné rány necítí, a do duše mu žádný ještěr žáhadlem svým nebodá! V klínu leží snu sladkého, jako kalich v poupěti, až tak za věk jemu krátký, libou vůní opojený, z ráje toho blahahojného vynese se k ráji milostnějšímu!

Johana (s rozkoší). Ach, ach! plesej strome! plesej, kvítku! Jindřich v ráji odpočívá, na lůžku tam leží blahahojném, v klíně milostného snu! a tam se houpá jeho duše jako v zlatém paprsku! jak v kadeři stříbrovlasé něžné hvězdičky! —

Spi mé zlaté,
Boubelaté,
Spi mé jehňátko!

Poustevník. Jest hraběnka doma, milá Vrahomíro?

Johana. Není! není! v krytém voze do táboru jela; já ho musím hlídati!

Poustevník. Přichystala jsi mu lůžko?

Johana. Měkké lůžko, z peřin prachových.

Poustevník. Dej, má dívko! položím ho tam.

Johana. Polož ho tam, dobrý starče! Ale od něho se nikam nehnu! (Dá mu rakev.) Hahaha! ach! ty's nebyl, Podivíne! nikdy pěstounkou! Neumíš dítě v peřince nositi! Hahaha! musím se tomu ze srdce smáti!

Digitized by Google

Poustevník. Ale pomohu ti lůžko vykrásiti! Z květin spletu vonný kříž, a na prsa mu ho položíme.

Johana. Ach, ano! ano! z květin kříž! — Ale nechoď od něho! Tady hlídej, u těch dveří, a já se k zadním postavím. — O, ať přijdou loupežníci! ať vlk přijde, drak a saně, rozdrtím jim čelist ukrutnou!

Poustevník. Odevzdej ho Pánu Bohu! Pros za jeho svatou, silnou stráž! (Položí rakev na lavici.)

Johana (sklopíc oči, jak by stydlivě odříkávala). Kam se milost Boží dívá, nedohlídne oko záhuby.

Poustevník (pro sebe). Díky, nebe! sama zase do břehů mé vůle vkročila! — (K ní.) Pevný hrad jest milost Boží!

Johana. A světy toho hradu věže jsou.

Poustevník. Ruka zloby ku outoku snáší hrotná tělesa.

Johana. Tělesa se, jako z dýmu sloupy, před hradbami rozvalují.

Poustevník. Skleněné jsou lsti a ouskoky!

Johana. Viděti jim do života zlotného.

Poustevník. Ruka Boží je jak pěny rozmete.

Johana. Ruka Boží je rozbourá jak skleněnou nádobu!

Poustevník. Svítězí-li, svítězí jen nade strojem tělesným.

Digitized by Google

Johana. Nezavrhneť nebe duši plnou vroucí lítosti.

Poustevník. Každému-tě smrtelníku cesta k nebi otevřena.

Johana. Průvodní tam, bezpečný list jest nábožná modlitba.

Poustevník (vezme ji za ruku). Odevzdej se, Vrahomíro, na modlitbu!

Johana. Půjdu, otče! do kapličky.

Poustevník. Ale nemodli se slovy; duší, srdcem k Bohu mluv!

Johana. Duší, srdcem.

Poustevník. Rozjímej, co pomysliti, a co říci máš. A když myslíš, aneb mluvíš, nábožně to rozvažuj.

Johana. Ach! nauč mne mysliti.

Poustevník. Klečíc v kapličce před obrazem, duši k nebi pozdvihni a rci ze srdce hlubokého: „Bože! budiž milostiv!“

Johana (ruce sepnouc oči k nebi pozdvihne). Bože! budiž milostiv!

Poustevník. Tu, mé dítě! rozjímej, čím jsi Boha rozhněvala, proč se k milosti jeho utíkáš, a jak pevná do tebe jest důvěra v jeho svaté smilování!

Johana. Pevná jest má důvěra! Bůh svou dívku neodmrští! (Jde s rukama sepiatýma do kapličky.)

Digitized by Google

Poustevník. Jdi, zbloudilá! a sloupem tobě budiž modlitba! Jeho se drž, a pevně budou státi tvoji smyslové. (Vezme rakev.) Tento oukon bludu jejího ať zas propast ve svou temnost zahalí. Ach! jestiť to již sedmá rakev! sedmkrát mi do nemoce nazpět upadla! (Odejde hájem.)

Výjev čtvrtý.

Pastýř a Jindřich vyjeví se u jezera.

Jindřich. O jemine! Hle! hle! pastýři! to jest veliké zrcadlo!

Pastýř. Kde?

Jindřich. Tuhle! — O, to jest mnoho- mnohokráte větší, než jsem já měl v naší jeskyni. Koukni se jen! celý se tam vidím, a tebe tam také vidím, a ty stromy — a — hlehle! jest tam také domeček!

Pastýř. To jest tahle kaplička, co tu stojí na skále.

Jindřich. Aj! to se jmenuje kaplička? Kdo pak tam v ní zůstává?

Pastýř. Bůh.

Jindřich. Ach! pojďme tam k němu!

Digitized by Google

Pastýř. Pojď se mnou dřív k poustevníkovi, on tě tam pak povede a ukáže ti krásný obraz. (Přijdou do předu.)

Jindřich. Vidíš! tu je zase víska.

Pastýř. To jest poustevna.

Jindřich. Co jest to?

Pastýř. Tam zůstává ten dobrý muž, k němužto jdeme na radu.

Jindřich. Ohy, ohy! to jest kvítků! Ach, pastýři! tak vysoké kytky jsem ještě nikdy neviděl.

Pastýř. Co's v lese viděl, na lukách a na poli, samy sebou rostou. Ale tyto velebný otec v kyprou zemi sází, zalévá a bedlivě pěstuje.

Jindřich. Aj! aj! co vidím? O, pastýři! pastýři!

Pastýř. Nuž?

Jindřich. Hlehle! tamto — na tom širokém stromě visí jablka.

Pastýř. Vyrostla tam, a musí tam viseti, až dozrajou.

Výjev pátý.

Poustevník, předešlí.

Jindřich. Pastýři, pastýři! vidíš, vidíš?

Pastýř. Co?

Jindřich. Tu přichází divný muž, nikdy jsem ho ještě neviděl — bojím se ho.

Pastýř. To jest náš velebný otec, nemáš se co báti. Pros ho jenom, by se tebe ujal, a všecko dobré tobě udělá. — Sláva budiž Bohu, velebný otče!

Poustevník. Zdráv buď, dobrý pastýři! Kam to cestuješ?

Pastýř. Přicházím k vám na radu.

Poustevník. Za jakou to příčinou?

Pastýř. Tohle pachole jsem dnes ráno na kraji lesa našel. Jak tam přišlo, to ví Bůh. Nezná světa! Krajinu naši drží za jeskyni, slunce nazývá velikou lampou, vaše jezero zrcadlem, a stromy se mu zdají zázraky. Mluví o jakés cikánce a o mužích škaredých, s kterýmižto zůstával, a viděl, an ze tmavé jeskyně do lesa na lov chodili. To jsou zajisté loupežníci, a mezi nimi byl vychován. Na obrázku má vymalovanou sličnou paní, a to prý jest jeho druhá, spanilejší matka. Nazývá totiž cikánku v jeskyni svou první, a tu ženu na obrázku svou druhou matkou. I přichytil se mne jako svlačec, nechtě se mne živou mocí spustiti. Než však víte, velebný otče! že jsem se svým stádem v celé krajině domovem, a že bych pomstě neušel, kdyby ho u mne našli. I pročež přicházím k vám, abyste svou rozšafností poradil, kam se s ním obrátiti mám.

Poustevník. Jak ti říkají, milé pachole?

Digitized by Google

Pastýř (k Jidřichovi, kterýžto se ho pevně drží a za něho se schovává). Aj, neschovávej se! Pokroč směle, velebný otec jest laskavější a přívětivější, nežli já. Odpověz mu, jak se jmenuješ?

Jindřich. Sanha na mne volala: Jindřichu! a ti černí muži také.

Poustevník. Kdo jest ta Sanha?

Pastýř. Ta cikánka.

Poustevník. Nepamatuješ se, dobrý Jindřichu! že by se's byl někdy jinak jmenoval?

Jindřich. Nepamatuju.

Poustevník. Aniž se ti zdá, že by's byl také pod jinou střechou, mezi jinými lidmi býval?

Jindřich. Zdálo se mi, zdálo se mi jednou, že jsem byl maličký, a že jsem běhal v krásné, malované jeskyni, a že jsem měl všeho dost, a že mne má druhá máti líbala.

Poustevník. A tu druhou matku máš na obrázku?

Jindřich. Ano, velebný otče! podívej se na ni!

Poustevník. Jaká to spanilá, šlechetná tvář! A kdo ti povídal, že to jest tvá matka?

Jindřich. Sanha.

Poustevník (před sebe). Jest-li tomu tak, tedy někdy ve vznešeném klíně spočíval! Také-li's pak již co obědval, milý Jindřichu?

Jindřich. Co jest to?

Poustevník. Zda jsi v poledne co jedl?

*

Digitized by Google

Jindřich. Nic, nic, velebný otče!

Poustevník. Jdi, pastýři, do mého sklípka, jsou tam čerstvé jahody, přines mu je.

Pastýř (odejde).

Jindřich. Hodně mnoho, pastýři!

Poustevník (volá za ním). Všecky! — Jedl jsi již někdy jahody?

Jindřich. O ano! Ivan mi je z lesa nosíval. Ale jablka mi lépe chutnají! Dej mi jablko, velebný otče! tamhle jich visí velmi mnoho na stromě.

Poustevník. Nemohou se ještě jísti.

Jindřich. Proč?

Poustevník. Proto že nejsou dozrálá.

Jindřich. Aj, proč děláš taková jablka, že se nemohou jísti? Sanha je také dělala, ale ta byla sladká, a rozkousal jsem je jako nic. Udělej je také tak!

Poustevník. Milý Jindřichu! s to nejsem, aniž jaký jiný člověk na světě! Jinou rukou ona zrůstu a dospělosti nabývají.

Jindřich. To bych rád věděl, jak?

Poustevník. Hleď! (Utrhne jablko a rozkrojí je.) To jablko jest ještě zelené.

Jindřich. Ano, to vím, co jest to z e l e n é.

Poustevník. Až tak daleko dospěje, že je budeš moci jísti, bude žluté a červené.

Jindřich. Ano, ano, žluté a červené! taková umí Sanha dělati.

Digitized by Google

Poustevník. A tato jadýrka — vidíš, jsou ještě bílá a měkká; budou pak černá a tvrdá.

Jindřich. Ah, o ně já nestojím, nejsou dobrá!

Poustevník. Avšak na nich nejvíce záleží. Takovéto jadýrko zasadí se do země, a časem z něho vyroste strom, tak veliký, jako je vidíš na mé zahradě.

Jindřich. Aj, totě není možná!

Poustevník. Tu, kde ty stromy stojí, nebývalo nic. Tam jsem nasázel takových jadýrek, a z každého vyrostl kmen, a tolik jablek na každém tom kmeně uzraje, že kdyby tu na hromadě byla, co jich již dal a co jich ještě dá, nebyl by's v stavu je spočítati.

Jindřich. Aj, aj, aj!

Poustevník. Z takových jadýrek vyrostli ti největší stromové v lese.

Jindřich. Ohy, ohy!

Poustevník. Z takových jadýrek vyrostlo to obilí, co tamto za zahradou klas vedle klasu vidíš, a z toho se dělá chleb.

Jindřich. Hlehle!

Poustevník. A z takových, mnohem menších jadýrek vyrůstají tyto květiny a ta tráva, po které šlapeš.

Jindřich. Ale kdo dělá, že to tak všecko z takových malitkých jadýrek roste?

Poustevník. Pánbůh.

Digitized by Google

Jindřich. Také Pánbůh! Ano, ano, Ivan mi již o něm povídal. To musí být mocný pán!

Pastýř (se vrátí). Tu jsou jahody, velebný otče!

Poustevník. Vezmi, Jindřichu, a jez.

Jindřich (jí). Ach, ty jsou veliké a sladké.

Pastýř. Rcete, co s tím malým Jindřichem učiním?

Poustevník. Patrno jest, že již jako dítě se zatoulal, anebo byl ukraden. Neníť to věc nemožná, abychom rodiče jeho vyšetřili. Zatím ho nech u mne. Naučím ho Boha a jeho divotvorné skutky znáti, při tom pak se bedlivě po jeho domovu budu ptáti.

Pastýř. Ale loupežníci —

Poustevník. Ví mimo tebe někdo, že's ho ke mně dovedl?

Pastýř. Žádný. Nechal jsem ho v žitě seděti, a šel jsem stádo odevzdati bratrovi. Na to jsem ho schválně vedl velkým okolkem, tak abych buď krajem lesa, aneb vískou jíti nemusil.

Poustevník. V kterém lese jsi na něho přišel?

Pastýř. V Trnavském.

Poustevník. Odtamtud sem smutná pověst dochází. Ale budiž! loupežníci o mé sídlo nezavadí. Vyhýbajíť se jako ohni mé nábožné poustevně. Stříbra, zlata nemám, a dobrá rada, spasitelné ká-

Digitized by Google

rání — ač víc než stříbro, zlato platí! — jest jim protivno.

Pastýř. Nuž, vaši dobrotě a moudrosti buďiž všecko odevzdáno! – Měj se dobře, Jindřichu! půjdu za svým stádem, a ty zůstaneš tady.

Jindřich. Aj nikoli, nikoli, půjdu opět k těm živým beránkům!

Poustevník. Zůstaň u mne, milý Jindřichu! jsem od dneška tvůj otec, a všemi věcmi zaopatřím tebe. Hleď, všecky tyto kytky budou tvé, a jablka všecka, až dozrajou.

Jindřich. Aj — dobře, dobře, ale nemáš živé beránky.

Pastýř. Přivedu ti zejtra tři.

Jindřich. Tedy zase přijdeš?

Pastýř. Přijdu. Zůstaň tady. Musil bysi se mnou opět na kraj do lesa, a ti černí muži tebe chytí a odvedou tě do té černé jeskyně.

Jindřich. Aj, tam již nepůjdu. Jest tam velmi smutno. Ale přijď brzo, pastýři!

Pastýř. Brzo.

Jindřich. A na ty beránky nezapomeň! Víš-li ty co, přiveď mi toho strakatého s tím useknutým ocáskem. Ten je hodně veselý a má růžky, a chtěl mne nimi trkati.

Pastýř. To je kůzle.

Jindřich. Nechť jest to co chce, jen mi to přiveď!

Digitized by Google

Pastýř. Přivedu, přivedu!

Jindřich. Ale kousek s tebou předce poběhnu; viď, velebný otče? Neboj se, že ti uteču, vrátím se za malou chvílku.

Poustevník. Vyprovoď ho. Jděte ale tady, skalama. Mohl by Jindřich do jezera upadnouti.

Pastýř. Zachovej vás Bůh, velebný otče! (Odchází.)

Poustevník. Jakož i tebe, dobrý pastýři!

Jindřich. Zatím se tu postarej, aby ta jablka sežloutla. Jadýrka ti všecka nechám! (Odejdou.)

Poustevník. Dobré jsi ty, Nekonečený! do něho vštěpil semeno. Ozbrojil's ho kyrysem nevinnosti, tak že, ač střely ohavnosti kol a kolem jeho lítaly, zdravá, jará, neraněná prsa jeho zůstala. Ale — v jakou tmavou chmuru zahalený jest jeho čistý duch! Drahý kámen jesti rozum, v člověku jako v hrubé růdě odpočívaje. Nadarmo tam ten vzácný klenot leží, jestliže ho neodlabe, neočistí pěstoun rukou bedlivou! — Díky, nebe, že z rukou jeho rušitelů tak časně's mu dalo vyváznouti! —

Digitized by Google

Výjev šestý.

Černé mraky západem vyvstávají; obloha se pomalu tmí.

Johana, předešlý.

Johana (vyjde z kapličky, slzy sobě utírajíc).

Poustevník (zablídne Johanu). Ach, na tu nešťastnou jsem zapomněl. Pláče! modlitba ji uzdravila! Ale i slzy tekoucí tokem neskonalým jsou nebezpečné duši její vyvrácené! Jak, kdybych jí ze lži lík připravil? kdybych jí řekl, že Jindřich její zázrakem byl při životě zachován? a to pachole, také Jindřich — ach, kde najdu rukojemství, že vytažena z okovu vody, nepadne časem do jezera bezedného!

Johana (se přiblíží).

Poustevník. Děkuju ti, milá Vrahomíro! že's mne opět navštívila.

Johana (užasne). Pro dobrý Bůh! kdo vám řekl, že se jmenuju Vrahomíra?

Poustevník (se pozastaví, pro sebe). Co to? — Nejmenuješ se tak?

Johana. O běda mně! že mi to jmeno osud strašný vryl do čela i do srdce!

Poustevník. Nejmenuješ se tak?

Johana. Jmenuju se Johana.

Poustevník. Hleď, Johano! mohla by's mi znamenitou službu proukázati.

Digitized by Google

Johana (mu ruku líbajíc). O můj otče!

Poustevník. Musím se zjitra vydati na cestu, a kdo ví, na jak dalekou. I není o mou poustevnu, zavřena i otevřena zůstane mi, jak ji zanechám. Než však lampa v kapli nesmí nikdy vyhasnouti, a ty ji tedy, než se vrátím, každodenně naplňuj.

Johana. Kam půjdete, dobroditeli?

Poustevník. Našel pastýř drahý klenot, a mně ho svěřil pod ochranu, nevěda komu náleží. Kdo ho ztratil, jest zajisté ve velikém zármutku. I půjdu tedy —

Johana (sepnouc ruce). O vezměte mne, otče, s sebou. V ústech vašich toliko jest balzam na duši mou poraněnou — bojím se své nemoce!

Výjev sedmý.

Jindřich, předešlí.

Jindřich (přiběhne celý postrašený). Ach, velebný otče, velebný otče! ohy, ohy!

Poustevník. Co se ti stalo, pachole?

Jindřich. Na stropě tvé velké jeskyně musil někdo káď překotiti!

Poustevník. Proč?

Digitized by Google

Johana (uzřevši Jindřicha, jako pomatena na něho se dívá).

Jindřich. Voda teče crkotem dolů, na mne, na kytky i na stromy. (Hřmí.)

Poustevník. Milé dítě, to jest déšť.

Jindřich. Jaký déšť?

Poustevník. Bůh nám tu vodu s oblak posílá, a zalejvá ní naše stromy a osení, dávaje tak zemi lačné hojnou ourodu.

Jindřich. Nevěř tomu, velebný otče! někdo ti chodí po stropě. Poslouchej jen, jak tam bouří!

Poustevník. Nebouří tam, ale v oblacích hřmí. I to přichází od Boha a jesti nám ku prospěchu.

Jindřich. Aj, tedy to Pánbůh pozor nedal, a shasl ti tu velikou, krásnou lampu, co od rána na tvém stropě hořela!

Poustevník. To jest slunce.

Jindřich. Nechť se to jmenuje jak chce, ale již to nesvítí! Bezpochyby že do toho nateklo vody, a teď bude všudy tma. Aj, rozsvěť to, velebný otče!

Poustevník. Upokoj se, pachole! teď jest slunce toliko pod mrakem. Ale za nějakou chvíli zajde za hory, a pak se skutečně nad námi setmí. My však půjdeme spáti, nemajíce světla zapotřebí, a když se na to probudíme, bude ta krásná lampa sama od sebe opět hořeti.

Jindřich. Nu, tomu nerozumím!

Digitized by Google

Johana (vykřikne). Ah!

Poustevník. Co jest ti, Johano?

Jindřich. Velebný otče! kdo jest to?

Johana. Pro nekončený Bůh! co jest to za dítě?

Poustevník. To jest ten nalezený poklad, o kterém jsem ti povídal.

Johana (přiskočí k Jindřichovi). Pachole! kde jsi vzalo ten obrázek?

Jindřich. Velebný otče, já se jí bojím!

Johana. Kde jsi vzalo ten obrázek?

Poustevník. Jest to obraz jeho matky.

Johana. Divotvorný Bože! (Padne Jindřichovi okolo krku a tiskne ho k sobě.)

Jindřich. Ach, pomoz mi, ona mne rozdrtí!

Poustevník. Johano! mluv, mluv, co jest ti?

Johana. Dítě drahé! můj cherube! — o můj otče! (Líbá starci ruku.) O můj anděli! (Běží opět k Jindřichovi a ohnivě ho k sobě tiskne.)

Jindřich. Co se to děje? jest to má druhá máti?

Poustevník. Johano, Johano! mluv! jest tento malý Jindřich —

Johana. Jindřich! Jindřich! (Padne na kolena.) O díky, díky, Nestvořený! to jest hrabě Jaropolk! (Klesne.)

Poustevník. Hrabě Jaropolk!

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Dějství páté.

Hospoda u prostřed velikého lesa. Tmavý večer. Vichr, lijavec a bouřka. Divadlo představuje starou, dřevěnou síň v hořejším poschodí. V pravém koutě jest z dola vchod. Tři komory, vzadu jedna, v pravo jedna a v levo jedna. V levo do předu stojí stůl a u něho lavice. Po schodech slyšeti mnoho kroků.

Výjev první.

Poustevník, Johana, Jindřich a hospodský.

Hospodský (svítě). Jen sem! jen sem!

Jindřich. Aj, velebný otče! můžeť být, že jest ta bouřka užitečná, a že vítr zemi schlazuje, a že ten lijavec přináší ourodu; ale proč jest taková tma?

Poustevník. Proto že slunce zašlo.

Digitized by Google

Jindřich. Ach, je pravda, to slunce! Proč pak se schovává? což se bojí noci? či chodí také spat?

Hospodský (jenž svíčku na stůl postavil a poslouchal). Hahaha!

Poustevník. Co se směješ, příteli?

Hospodský. Velebný otče! to dítě musilo před čtvrt hodinou s tím deštěm s oblak spadnouti.

Poustevník. Před třemi dny vypadlo ze země.

Hospodský. Hehe! to jest ku podivu.

Poustevník. Víš, z čeho lidské tělo pozůstává?

Hospodský. Z hromady masa a z hranice kostí.

Poustevník. A z čeho duše lidská pozůstává?

Hospodský. Nevím.

Poustevník. Proč?

Hospodský. Proto že jsem se tomu neučil.

Poustevník. Jest to ku podivu?

Hospodský. Není.

Poustevník. Nuž, to dítě také nemůže věděti, čemu je žádný neučil. — Jsme tu sami noclehem?

Hospodský. Tu v komoře (ukáže v pravo) se právě deset mužů uložilo.

Poustevník. Pocestných?

Hospodský. Ano.

Poustevník. Neznáš je?

Hospodský. Neznám. Jsou to veselí, srdnatí lidé a mají několik českých v měšci. Praví, že jsou bojovníci, že jdou králi sloužiti v boji, ku kterému se chystá.

Digitized by Google

Poustevník. A tady? (Ukáže v levo.)

Hospodský. Tady spím já se ženou a s dětmi.

Poustevník. A tam? (Ukáže do zadu.)

Hospodský. Ta komora jest prázdná. S tou jsem vám k službám.

Poustevník. Přines nám posilu.

Jindřich. Ach ano, ano! chce se mi velmi jísti. Slyš, ty veliký muži! přines mi jablka.

Hospodský. Jablek nemám.

Jindřich. Ani jahody?

Hospodský. Jahod dost.

Jindřich. Přines je, přines je. Až přijdeš k mé spanilé matce, dám ti za ně kyrys.

Hospodský. Dobře, dobře, hehehe! (Odejde.)

Poustevník. Johano! ty's opět v hlubokých myšlénkách. To mne rmoutí! Povídej mi o Podivínovi, o rodičích Jindřichových.

Jindřich. Ach ano, Johano, povídej mi o mém koni, o štítě a o mečích.

Johana. O, kéž bych ptákem byla, a mohla tam letěti a viděla to, zda se mi hřích můj odpustí!

Poustevník. Tu si vedeš výmluvného zástupce. Šesti lety dohoří a stráví se hněv ten největší, a daltě Bůh do člověka duši k smíru nakloněnou. — Máme prý ještě dva dny cesty.

Johana. Ach, kdybychom jen již z toho lesa byli! Hrozná úzkost svírá prsa má.

Digitized by Google

Poustevník. Znamenalť jsem, že ti les ten se vším svým stromovím na srdci leží. Než však, oba ho byvši nepovědomi, myslili jsme, že ho přejdeme — a hle! tu se strhla bouře mezi živly nevídaná, a Bohu máme co děkovati, že jsme se dostali pod střechu.

Johana. O kdyby tu na blízku byla těch loupežníků hnusná domácnost!

Poustevník. Tiše!

Výjev druhý.

Hospodský, předešlí.

Hospodský (s jinou svíčkou). Tu jest chleb a medovina, a pro to pachole jahody.

Poustevník. Dej to do naší ložnice.

Hospodský (odejde do zadní komory, kdežto i svíčku nechá).

Johana (tiskne k sobě Jindřicha). Ach, drahé dítě! pro tebe se třesu! pro tebe jest v tísni srdce mé! Kdyby's již na cestě k svým truchlícím rodičům —

Poustevník. Věř v Boha, dívko! kterýžto jeho i tebe tak zázračně až na tuto cestu přivedl.

Digitized by Google

Hospodský (se vrátí). Kterak to dnes bouří! duby věkovité jeden za druhým se kácejí.

Johana (před sebe). Ach, kéž by jen v mých prsou nebouřilo!

Poustevník. Jak jsi se tak, příteli! do klína toho nesmírného lesa umístil?

Hospodský. I dosti se tomu někdy divím, jak to tak mému pradědovi napadlo. Zatím ale — Bůhť jest tady, jako všudy jinde.

Poustevník. Jestiť tady nebezpečno.

Hospodský. A jaké nebezpečenství?

Poustevník. Praví se, že se tu na blízku loupežníci zdržují.

Hospodský. Praví se to.

Poustevník. Ty's jich ještě nezkusil?

Hospodský. Aj, u mne by si nabrali!

Poustevník. Ale u tvých hostů?

Hospodský. To jsou větším dílem drvoštěpové. Jinak tu žádný nenocuje. Kdyby se dnes venku živlové tak krvavě nervali, ani vy byste tu nebyli.

Poustevník. K tobě nikdy nepřicházejí?

Hospodský (se zarazí). Ke mně? málo kdy.

Johana. Ach! (Pevně k sobě Jindřicha tiskne.)

Poustevník. Víš, příteli! že s nimi hřešíš?

Hospodský. Proč?

Poustevník. Káže ti to Bůh i člověčenstvo, by's je právu vlákal do rukou.

Digitized by Google

Hospodský. Kdybych se mohl i se svou rodinou ze světa vystěhovati, učinil bych to. Padesáte jich na kolo připraviti, jest tolik, jako jestřábovi několik pýrek vytrhnouti. Žádný jejich pometě nenajde. — Nu, a snad se jich nebojíte, velebný otče? poklady s sebou nenosíte, a pročež můžete bezpečně spáti.

Johana (před sebe). O co jsou všecky poklady proti tomuto klenotu!

Poustevník. Má poustevna nemá jiné sousedy, než skály, stromy a jezera. Její hradba jest lípová kůra, její brána jest lisková mřížka, a makovička se zvonečkem jest její věž. A předce tam, věř, příteli! jistěji spím, nežli v hradě nejpevnějším bohatýr.

Hospodský. Nuž, tedyť i u mne spáti budete. — Dobrou noc! uzavírám, a zalezu také do koutu. (Vezme svíčku a odejde.)

Poustevník. Dobrou noc! — Pojďte, dítky! modlitbou se ozbrojíme a k spaní sejdem do říše jeho temnohluboké. Tam jest síly pramen bezedný, z něho sobě na zejtřejší cestu navážíme. — Pojď, Johano!

Johana. Jděte, velebný otče! jděte s drahým Jindřichem. Mne tu nechte na stráži.

Jindřich. Aj, pojď se mnou, Johano! rozdělíme se o jahody.

Digitized by Google

Poustevník. Nech Boha na stráži, a pojď s námi na odpočinutí.

Johana. O jděte, otče! — kamkoli kouknu — prve, za světla — a i teď v té hmotné tmě, z podlahy, ze stěn, ze stropu jako hlavy divých příšer nebezpečenství vyhlídají! — I budu tady ve tmách bdíti, poslouchati slova, kroky, tak že vám rychlou zprávu dám, kdyby se zle obmejšlelo, a vy slovem aneb skutkem oukladníky předejdete!

Poustevník. Dcero dobrá! ty jsi laně v outlé srdce postřelená. I já se třesu pro Jindřicha, sám o sebe strachu neznaje —

Jindřich. Aj, ty se bojíš, Johano? koho pak? velebný otec tobě nic neudělá.

Poustevník. Avšak jsme-li tady v nebezpečenství, padli-li jsme mezi vrahy, nic tvé ruce, ani hlas tvůj, ani tvé varování nezpomůže. A myslíš, že bych spáti mohl, věda, že mezi mnou a tebou stěna aneb dveře jsou? Buďtež u mne, a plným srdcem k němu se tam obrátím, jenž pachole to mezi loupežníky chránil, a nikdy ještě mou vroucí prosbu neoslyšel. — Pojď, Johano!

Johana. O noci černá! budiž dnes i pevná jako zeď! (Odejdou do své ložnice.)

Digitized by Google

Divadlo zůstane nějakou chvilku prázné. Hřímá, vichořice vyje. Na to slyšeti v lese po loupežnicku písknouti, a z hospody se třikráte odpovídá. Všecko opět utichne.

Výjev třetí.

Johana, poustevník.

Johana (přes moc vyběhne z komory). Probůh! to byl pískot loupežnický!

Poustevník. Byl, avšak tím více třeba prozřetedlnosti!

Johana. Bůh nás v té hrůze neopustí! ze stromů on muže vykouzlíti vlky, saně na pomoc nám svolá!

Poustevník. O nebesa! buďtež sloupem smyslů jejích! (Dole se silně na dvéře tluče.)

Johana. Oh!

Poustevník. Tiše, tiše, Johano! Slovem ty jen v Boha věříš, svému-li se strachu nepostavíš!

Johana. Slyš! již se ptají na Jindřicha! na něho jen! pro mne dýky, ani nože, ani meče nemají!

Poustevník. Nic neslyšíš! — Následuj mne, povím tobě o pomoci.

Johana. Otče! otče! o pomoci? (Tluče se.)

Poustevník. Pryč jen odtud! Znáti je prv musíme, máme-li se vyhýbati nebezpečenství!

Digitized by Google

Johana. O, s vámi ješti Bůh! Modlete se, modlete se! Vám Bůh sešle cheruba. (Odejdou a zavřou za sebou.)

Hospodský (dole). Aj, zaobal se ve stodole do sena, nemám tě kam položiti. — Nu, nu! jen dveřím nerozbourej tvář!

Výjev čtvrtý.

Sanha, hospodský.

Sanha (jižto slyšeti rychle po schodech běžeti).

Hospodský (za ní). Což tě honí blesk?

Sanha (přiběhne). Moji lidé jsou tady!

Hospodský (přijde se světlem). Povídám ti, tady není pro tě místa.

Sanha. Hlupohlave! chceš, abych ti ohnivého muže posadila na střechu?

Hospodský. To nechci, čarodejnice!

Sanha. Tedy mlč, a odpovídej! — Koho máš v této komoře?

Hospodský. Bojovníky.

Sanha. Kolik jest jich?

Hospodský. Deset jenom, ale stojí za dvadcet.

Sanha. Dobře. Doveď mne do zadní komory.

Digitized by Google

Hospodský (jí zakročí cestu). Nemůže to býti. Zpátky!

Sanha. Proč?

Hospodský. Pocestní tam spí.

Sanha. Jest jich mnoho?

Hospodský. Mnoho.

Sanha. Kolik?

Hospodský. Půltřetího.

Sanha. Kdo jsou?

Hospodský. To ví Bůh! Hrbatý stařec —

Sanha. V oděvu poustevnickém?

Hospodský. V oděvu havířském.

Sanha. Má však s sebou —

Hospodský. Když sem přišel, měl na zádech cimbál.

Sanha. Kdo jest druhý?

Hospodský. Druhá jest žena.

Sanha. Dívka?

Hospodský. Pochybuju.

Sanha. Proč?

Hospodský. Proto že jest o něco starší, nežli ty.

Sanha. A ten třetí?

Hospodský. Ten třetí — nu! ten třetí —

Sanha. Ten třetí? ven s tím, troupe! ten třetí jest malý —

Hospodský. Malý p s í k!

Sanha. Hlupáku! ty lžeš.

Digitized by Google

Hospodský. Věř, babo chytrá! jest to malý psík. Proto jsem ti povídal, že jich jest půl třetího. (Dole se blíží hluk.)

Sanha. Co to?

Hospodský. Aj, aby vás čertův roh!

Sanha. Neslyšíš ten praskot bičů? koňský dusot? Co jest to?

Hospodský. Mne se neptej. Dobřeť ty to víš. Kde jsi ty, tu není i tvá chasa daleko.

Hlasy dole. Hola! hola! kde jest kdo?

Hospodský. I totě na to dnes ďábel sedl! Sto hlasů slyším, a mnoho tisíc noh!

Sanha. Podívej se!

Hospodský. Pojď se mnou dolů.

Sanha. Zůstanu tady.

Hospodský. Potmě tě tu snad nenechám!

Sanha. Vezmi si světlo!

Hospodský. Nemáš tu kam hnáty položiti!

Sanha. Tady budu seděti! (Sedne si.)

Hlasy dole. Otevřte! otevřte!

Hospodský. Přijdu, přijdu! (Vezme světlo.) Teď, hospodo! rozlož boky. (Odchází.)

Sanha. Kdyby na to přišlo, že bych musila nad lidi, víš, co říci máš!

Hospodský. Dobře, dobře! že u mne k stáru za kus chleba sloužíš. (Běží dolů.)

Digitized by Google

Výjev pátý.

Sanha, brzo na to Borota.

Sanha (vyskočí). To nejsou chlapi naši! — Hu! cítím vůni vojenskou, a ta zlodějovi hůř než mrchoviště voní. — Musím jim hlavy posaditi, sice svou hloupou duši pro svou hloupost nenajdou! (Tluče na dvéře v pravo.)

Borota (otevře). Kdo jest to?

Sanha (s tichostí). Tvá pravice.

Borota. Nuž, předce jsem tvou píšťalu poznal!

Sanha. Tiše!

Borota. Jak jest?

Sanha. Jsme na stopě.

Borota. Ty jsi druhá po ďáblovi!

Sanha. Jindřich jest to. Jest teď v rukou jakés dívky a starého poustevníka.

Borota. Lehká práce!

Sanha. Lehká práce, kdyby se všecko dalo vaším nožem zapraviti!

Borota. Dále, dále!

Sanha. Před samým večerem pustili se do lesa. Přejíti ho nemohou! Blesk si nějakou zášť vylívá na dubích, tak že by les již v jednom ohni stál, kdyby se chmůry byly nesrotily a konvemi na to nelily! Co já snesu, to ani medvěd nesnese! —

Digitized by Google

Musí sem zajisté vraziti, jestliže tu již někde neleží.

Borota. Jen když víme, že jsou v lese. Tady, v křoví, aneb v stromě doupnatém. Neujdou nám. Avšak pověz, u všech ďáblů! co tobě tak mnoho na trpaslíku záleží?

Sanha. Co tobě na něm záleží! Myslí a mluví z tebe opět bůvol! Neprchl s ním Ivan?

Borota. Prchl.

Sanha. Nevyzradí pelech náš?

Borota. Toho se, věru! co báti. Avšak pravíš, Ivan že s ním nejde?

Sanha. Též i po Ivanovi musí se smělí a ostrozrací sokolové rozeslati. Jestliže ho za tři dni v klikatých pazouřích nepřinesou, musíme se přestěhovati.

Borota. Vztekl bych se, kdyby mne to potkalo.

Sanha. Aj, potkaloť to i Strachkvasa. Právě také skrze Jindřicha. Ptactvo táhne do krajin známých, my jsme táhli do neznámé.

Digitized by Google

Výjev šestý.

Poustevník, předešlí.

Poustevník (pomalu otevře, vykročí a poslouchá, vždy víc a více se přibližuje).

Borota. Avšak co to dole za hlomoz? Roste jako bouře na moři!

Sanha. Jest-li mému mistrovanému nosu co věřiti, tedy jsou to bojovníci. Slyšíš, bezhlavý Boroto? bojovníci!

Borota. Nuž, co jest z toho, vejre sedmihlavý? Vždyť jsme také bojovníci, dáme se k nim do žoldu.

Sanha. Než však nos můj příliš promokl, není se dnes právě naň co bezpečiti. Pošleme uši, a za nimi rozum na zvědy. — Do komory! — Hola! ještě jedno.

Borota. Nu?

Sanha. Poznal vás hospodský?

Borota. Nepoznal.

Sanha. Tedy jdi! (Odejdou do komory a za sebou zavřou.)

Poustevník (pokročí). Žoldnéři pískotu neslyšeli, tím bude duch jejich neohroženější. Na nich zakládám Jindřichovu přihradu. (Zatluče na dvéře v pravo.)

Digitized by Google

Výjev sedmý.

Borota, předešlí.

Borota (vyjde). Kdo jest to?

Poustevník. Sluha Boží.

Borota. Jaké jest tvé poselství?

Poustevník. Semeno spásy rozesývati.

Borota. Koho hledáš?

Poustevník. Tebe a tvé druhy.

Borota. Kdo máme býti?

Poustevník. Bojovníci.

Borota. Těmi jsme se narodili.

Poustevník. K jakému to voji táhnete?

Borota. K českému. Mámeť svou vlast, a pro ni se s ďáblem potýkáme.

Poustevník. Víte, kdo jest českým vůdcem?

Borota. Hrabě Jaropolk, jemuž se chrabrost zasnoubila.

Poustevník. Mohli byste svému vůdci velkou službu proukázati.

Borota. Jak?

Poustevník. Rukou jeho vám odměnu knížecí připovídám.

Borota. Zač?

Poustevník. Slyšíš dole hřmot a dusot?

Borota. Hodnou chvíli.

Digitized by Google

Poustevník. Jsou to loupežníci.

Borota. Loupežníci? (Pro sebe.) Moji lidé? tím líp! — Víš to, starče! dozajista?

Poustevník. Nelzeť o tom pochybovati. I hledá ta luza syna Jaropolkova.

Borota. Hledá, hledá!

Poustevník. Hm! jak ty to víš?

Borota. Aj, jestiť to věc vůkol známá, že hraběti Jaropolku loupežníci jediného syna ukradli.

Poustevník. A proč ho hledají?

Borota. Aj, u t e k l prý jim! Tak nám to hospodský před hodinou vypravoval.

Poustevník. Syn Jaropolkův jest tady.

Borota. Kde? kde?

Poustevník. Pod mou ochranou.

Borota. Vydej ho!

Poustevník. Proč?

Borota. Aj, pravíš, že to dole loupežníci burácejí?

Poustevník. Loupežníci.

Borota. Ty jim neodoláš rukou zetlelou.

Poustevník. Proto beru outočiště k vám. Vám chci to pachole odevzdati.

Borota. Přiveď mi je! nikde není tak dobře zachované, jako v našich rukou.

Poustevník. Vám bude snadno v ložnici je zahraditi.

Borota. Ovšem, ovšem!

Digitized by Google

Poustevník. Avšak mám za to, že jste při tom muži.

Borota. Jak to?

Poustevník. Že jste s to, když by jinak nebylo, i život pro to dítě nasaditi?

Borota. Věru, starče! jsmeť my s to.

Poustevník. Syn to vůdce vašeho.

Borota. Může to býti štěstí naše!

Poustevník. Jediná naděje rodu bohatýrského.

Borota. Vydej nám ho, nežli bude pozdě.

Poustevník. Unavený velkou cestou dívee usnul na rukou. Pojď! z lože ho tobě odevzdám. (Odejdou do zadní komory.)

Výjev osmý.

Poustevník, Borota, Johana.

Johana (k Borotovi, jenžto Jindřicha spícího nese). O, budiž jeho štítem zástěrným!

Borota. Budu, budu!

Johana. Nevydávej ho než smrti do rukou!

Borota. Ať jsem čertův! nevydám.

Johana. Zlaté ouroky vám dá péče o něho.

Borota. Proto si ho bereme na starost.

Johana. Hraběte Jaropolka syn!

Digitized by Google

Berota. Českého vůdce. Dobře, dobře! (Vejde do své komory.)

Johana. O, nebesa! ostříhejte ho!

Poustevník. Avšak, Johano! ví-li vrahové doptáváním, že jsme Jindřicha doprovázeli, i tobě hrozí divé násilí!

Johana. Jindřich se vrátí do matčina klína, Johana jest bázně a hrůzy zbavena na věky! — Ale vy, drahý otče! Kdyby vám osud skutek dobrý ukrutenstvím zaplatil?

Poustevník. Umřuť ve svém povolání! — Pojď, dítě! vlny se dole pozdvihují! (Odejdou do své ložnice.)

Výjev devátý.

Sanha, Jindřich.

Sanha (vede Jindřicha ze spaní vytrženého přes moc s sebou). Mlč! ani hlasu nevydávej!

Jindřich. Aj, pověz mi, kdo jsi?

Sanha. Neznáš Sanhu, matku svou?

Jindřich (se spaním motaje). Ty jsi Sanha? Kam mne vedeš?

Sanha. Ku tvé spanilé mamince.

Jindřich. Ach! nech mne jen vyspati.

Digitized by Google

Sanha. Mlč! mluv zticha! (Chce po schodech dolů, tam ale právě opět hlahol povstane.) Ha! tamí jsou již brány zavřené. — Kam zalezu? — Tudyť ještě komora, a k tomu jistá, hospodského. (Jde v levo ke dveřím.)

Jindřich. Pusť mne, Sanho! nepůjdu s tebou.

Sanha. Nůž ti vrazím do žeber, nebudeš-li mlčeti! — Co? dvéře zavřeny? — Aj! snad má Sanha v pěsti ještě zrnko síly! (Udeří do dveří a vyrazí je.)

Jindřich. Ty's hrozná, Sanho! — bojím se tě!

Sanha. Mlč, kotě! psi tu na tě čihají! (Vběhne s ním do komory v levo, a dvéře za sebou opře.)

Výjev desátý.

Eližběta, hospodský.

Hospodský (jde se světlem napřed). Dvanáct schodů ještě, milostivá paní! nic víc. (Přijde nahoru.) Tu se zatím posaďte! (Postaví světlo na stůl.) Hned komoru vyprázdním!

Eližběta (v oděvu cestovním). Nevytrhuj počestných ze spaní. Jsemť povděčna, že v té válce mezi živly zbouřenými v širém lese nebloudím, a že sedím pod střechou. (Posadí se ke stolu.)

Digitized by Google

Hospodský. Aj, tak slavní hosté jakživi snad v té hospodě nenocovali. Můj praděd si v hrobě z toho dělá čest, a moji prapravnuci budou se tím ještě chlubiti! — Tu leží deset bojovníků — totě jsou mezci proti vám! vyházím je, nepůjdou-li po dobrém.

Eližběta. Nechci tomu, dobrý muži! nech je spáti. Jdi k hraběti, a dej mu zprávu, co o tom lese víš.

Hospodský. O tom lese? že jest les.

Eližběta. Veliký a nebezpečný?

Hospodský. Ano.

Eližběta. Jdi jen dolů, hrabě tebe má zapotřebí.

Hospodský. O kéž bych mohl každému jezdci dáti stáj, a každému koni teplou postel! to jsou lidé! A ten déšť do nich pleská, jako bych to byl já, aneb hovado! (Odejde.)

Eližběta. Strašný jest ten les, a strašné v lese toto přístřeší! Ach! ale jest předce pod nebem, mezi zemí a sluncem blahahojném! Můj Jindřich dýchá pod zemí, jako zvíře z světla vypovězené, jako štíře tvorům Božím nebezpečné, v mlhovité, v tmavé zemi roste, jako kámen, jako skála bezdušná!

Digitized by Google

Výjev jedenáctý.

Johana, Eližběta, brzo na to poustevník.

Johana (vyjde ze své ložnice a s užasnutím se přibližuje, na Eližbětu se s podivením dívajíc).

Eližběta. Ach! kéž bych jen byla u něho! Každé doupě, každá skrejš byla by mi rájem jarostkvělým!

Johana. Ha!

Eližběta (vstane). Co jest to? Milosti Boží! Johanin duch!

Johana (se k ní s rukama sepiatýma blíží). Matko drahá! milostivá! —

Eližběta. O, co tebe z hrobu šlohá, duchu nešťastný? Zavřená-li ti do věčnosti brána, proto že's přišla bez mého odpuštění; vrať se k stolci Božímu, všecko tobě odpouštím.

Johana (padne na kolena). O, odpusťte Johaně! odpusťte jí, hraběnko!

Eližběta. Jdi bezpečně nazpět do hrobu! Když duch tvůj přijde na soud věčný, najde tam přímluvce mou modlitbu!

Johana. O hraběnko! hleďte na mne zrakem životným! Nepřišla jsem z hrobu, nejsem duch —

Eližběta. Johano! —

Digitized by Google

Johana. Živa jsem, matko dobrotivá! k vám cestujíc, za svůj hrozný, neslýchaný hřích drahocennou vám vedouc náhradu!

ELižběta. Pro veliký Bůh! můj Jindřich —

Johana. Jindřich jest s vámi pod jednou střechou!

Eližběta. Tady! — o, mé dítě! — Kde jest? — O, vstaň, vstaň! Bůh tobě budiž milostiv, jako já ti z celé duše odpouštím! — Kde jest můj Jindřich?

Johana (vstane). Spí, drahá máti! jest tady v rukou bezpečných! — O slasti hojitelná! — Otče! otče! velebný otče!

Poustevník (vyjde).

Johana. Jsme u cíle, dobrodinče můj! U hraběte Jaropolka, v domově Jindřichovu!

Poustevník. Jak jest to možná?

Johana. Tu jest jeho pravá matka! Eližběta, hraběnka!

Poustevník. Hraběnka Jaropolkova?

Johana. Tomuto starci, milostivá hraběnko! byl Jindřich nově narozený odevzdán. On ho přijal pod ochranu, dal se s námi k vám na cestu, otcovsky nás oba pěstuje!

Eližběta. Muži svatý! O potvrď to slovem přízvučným!

Poustevník. Vaše dítě jest skutečně tady.

Eližběta. Tady! tady! živ jest, a já opět matkou! — O manželi! manželi! hrabě Jaropolku!

Digitized by Google

Výjev dvanáctý.

Hrabě, Ivanovič, hospodský, zbrojnoši a žoldnéři, předešlí.

Hrabě (rychle přikvapí). Co jest tobě, Eližběto! co mne voláš hlasem velikým? (Uvidí Johanu.) Ha! duchové jsou mezi námi!

Eližběta. Živa jest, můj manželi! živa jesti Johana, živ náš Jindřich, tady s námi pod jednou střechou, a tento muž nábožný jest jejich strážný průvodce!

Ivanovič. Bohu chvála!

Hrabě. Stůj mi, země! a neproboř se pod mou radostí! — Kde jest mé dítě? O poustevníku! dej je otci do rukou!

Poustevník (tluče na dvéře v pravo).

Výjev třináctý.

Borota, předešlí.

Borota (vida tolik vojska, užasne).

Poustevník. Vydej to pachole, dobrý muži!

Borota (zmatený). Jaké pachole?

Digitized by Google

Poustevník. Které jsem tobě před chvílí odevzdal, jsa ve strachu, že tito mužové loupežníci jsou, a že je svou bezbrannou rukou nebudu moci chrániti.

Ivanovič. Co jest to?

Eližběta. Duše ve mně trne!

Borota. Malého Jaropolka?

Poustevník. Ano. Tu jest jeho otec, tvůj vůdce —

Hrabě. Kdo jest ten muž?

Borota. Vůdce! jsem v čele devíti druhů poctivých. Jsme Horané, řemesla vojenského. I došla k nám pověst, že nová válka vypukla, a vy že budete poroučeti. Tu jsme se dali na cestu, hotovi pod praporem vašim bojovati, do žoldu-li nás přijmete.

Poustevník. Z toho ohledu, že jdou za korouhví vaší, Jindřicha jsem jim v úzkosti svěřil. — Vydejte ho!

Borota. Nemáme ho, poustevníku!

Eližběta. } Pro veliký Bůh!
Johana. }

Hrabě. Nepřijal jsi pachole od toho nábožného muže?

Poustevník. } Přijal!
Johana. }

Borota. Přijal jsem je. Avšak mysle, že hospoda loupežníky obklopena, a že chrabrost naše

Digitized by Google

dostatečná nebude, hospodského služce jsem je odevzdal. Slíbila nám, že je až do rána ukryje.

Hospodský. To jest podvod nebo lež! nemám žádné služky!

Eližběta. } Běda! běda!
Johana. }

Poustevník. Dobroto svrchovaná! co jsem učinil?

Hrabě. Jak ta žena vyhlížela?

Borota. Neviděl jsem ji za světla. Stará, to vím, velká, smělá —

Hospodský. Ha! to jest Sanha, cikánka!

Poustevník. } Nedopouštěj nebe!
Johana. }

Hrabě Jaká cikánka?

Hospodský. Hospodyně loupežníků.

Eližběta. }
Poustevník. } O neštěstí zlomyslné!
Johana. }

Hrabě Opět v rukou loupežnických!

Eližběta. Zdvihlo jsi mne, nebe divotvorné! abych klesla a již nevstala!

Ivanovič. Jednati tu třeba, ne kvíleti! (K Borotovi.) Jak jest to dávno, co's dal ženě pachole?

Borota. Půl hodiny.

Ivanovič. Nuž, tedy nemůže býti z hospody. Moji jezdci jsou kol a kolem, jako husté stromo-

Digitized by Google

řadí, na dřevěné stěny podepřeni. Neboť není ve stavení místa ani pro ně ani pro koně. Avšak střecha široké má přístřeší, a pod ně se před lijavcem ukryli muž i kůň. — Svěť mi, hospodský!

Hospodský. Mámtě dole světla dost!

Ivanovič. Dolů tedy, dolů! (Odejde s hospodským.)

Borota (vklouzne do své komory).

Hrabě. Běda těm vrahům, s nebe kletbou zavrženým! Kde les ten stojí, jejich domácnost, jezero tu státi má! Skalám z klína vyrvati dám stromy, a kdyby kořeny jejich v ledvinách země byly zakotvené! Neníť dosti hluboká jejich skrejš, z ní-li jenom na dva hony cesty do království pekelného!

Výjev čtrnáctý.

Ivan, předešlí.

Ivan (rychle přiběhne). Soudil jsem tak! Jestiť tady obyčejné zastaviště, koho Bůh bouří aneb křídlem nočním postihne.

Hrabě. Ha! Ivane! ty jsi nazpět?

Ivan. Po práci jest, pane hrabě! Naše pouť jest vykonána!

Hrabě. Mluv, mluv!

Digitized by Google

Ivan. V okovích dole stojí všickni vrahové! Avšak mistr v skrejši nebyl, s devíti muži a s hospodyní hříchůplnou. Tady prý jsou ve vojenském rouše, lov tu majíce na vašeho Jindřicha. Tak vyznali naši loupežníci.

Poustevník. Ha! osidla nezpytatelná, když strach spoutá duši polekanou!

Hrabě. Tu v tom tejně úzkém na odplatu čekají! — Avšak mluv, Ivane! brodili jste se krví k hnusné jejich domácnosti?

Ivan. Ani muže nepadlo. Podivín toliko raněn do boku.

Johana. Ha, Podivín! (Přivinouc se k poustevníkovi.) O můj otče!

Ivan. Prvnít on, jako střela šumnoletá, vskočil mezi ně do kola, klestě sobě mečem cestu, okem plamenným toliko Jindřicha hledaje.

Výjev patnáctý.

Ivanovič, předešlí.

Hrabě. Nuž, hejtmane! Syn váš tu velkou práci dokonal!

Ivanovič. Vidělt jsem to dravé ptactvo na řetězích. Avšak i tady jich byla hrst. Bojovníci —

Digitized by Google

Hrabě. Mistr to jest, co tu s námi mluvil přetvářeně.

Ivanovič. Oknem ta luza vyskákala, než však lidu mému do rukou.

Hrabě. A jakou nám zprávu nesete?

Ivanovič. Ven se cikánka nedostala. V hospodě jest, a pročež i Jindřich váš.

Ivan. Ha! Sanha tady, a Jindřich opět v jejích pazouřích! O, jsemť tu dobře povědomý! (Chce do zadní komory.)

Poustevník. Tam jest prázno, jinochu!

Ivan (vskočí do dveří na pravo, a po chvílce se navrátí). Jindřichu! kde jsi, drahý Jindřichu?

Jindřich (v komoře v levo bolestně vykřikne).

Všickni. Ha! tamto zavzněl hlas bolestný!

Ivan (u dveří). Tu jsou dvéře zataraseny! — Tam jest Sanha! — Sanho! Sanho! (Láme dveřmi, až je vylomí. Vskočí tam, a slyšeti ho tam vykřiknouti.) Ah!

Všickni. Co jest to? Běda!

Ivan (se vrátí). Dolů, dolů! ta žena vzteklá uvrhla se s Jindřichem z okna sáhy vysokého! (Chce napřed dolů.)

Elišběta. Oh!

Všickni. Chraň ho, Bože! zadrž ho v svém povětří! (Všecko se brne ven.)

Ivan (u schodů). Ha, zpátky, zpátky, tu ho nese Podivín!

Digitized by Google

Hrabě. Vyřkni to slovo: živého neb mrtvého?

Ivan. Nevím, hrabě! tady jest!

Výjev šestnáctý.

Podivín, Jindřich, hospodský, předešlí.

Podivín. O nebesa! tuto splácím ten veliký dluh, teď ať klesnu v rakev poklidnou! — Milostpaní! pane hrabě! dítě se mnou ztratilo — tu vám jinocha odevzdávám.

Hrabě.
Eližběta. } Živého, či mrtvého?

Podivín. Bůh dobrý dá, živého! (Složí Jindřicha matce u nohou.)

Eližběta. Mé dítě! synu, synu! O, hvězdy plné života! Můj Jindřichu!

Hrabě (z druhé strany přikročí). To mé dítě! to má krev! Zhůru, zhůru, drahý synu!

Podivín (uzře Johanu). Pro zázračný Bůh! Johano!

Johana. O Podivíne! (Padne mu na prsa a pláče).

Ivan (k otci). Milost, milost, otče dobrotivý!

Digitized by Google

Ivanovič. Loupežníci to svědectví dávají, že's ducha neměl k hříchu ohavnému. I jdi a bojuj v řadě pro smíření!

Eližběta. Díky, díky, věčné nebe! duch v něm opět koluje!

Jindřich (přijde k sobě). Kde jsem? — Aj! kdo jsi, ty ženo krásná? nejsi ty má druhá matka?

Eližběta. Jsem, mé dítě! jsem tvá matka, Jindřichu! A hle! tu jest tvůj otec!

Jindřich. Aj, ty's ten hrabě Jaropolk? Johana tě chválila, o buď mým otcem!

Hrabě. Dítě, dítě! ve tvá úzká, outlá prsa pohřížena jesti mužná duše má!

Jindřich. Ach! ještě mne hlava bolí! Sanha byla rozhněvaná, vyskočila se mnou oknem ven — byl bych se velmi uhodil, kdyby mne byl muž nechytil — ach, kde jest ten muž?

Podivín (před ním klekne). Já jsem to byl, ušlechtilý Jindřichu!

Jindřich. Děkuju ti. Pojď se mnou na ten krásný hrad, tam to tobě odměním! — Kde jest Sanha?

Podivín. Rozsuďiž tě nad ní Bůh! Padnouc k zemi věnec sobě zlomila.

Jindřich. Aj, věnců jí upletu, kolik bude chtíti. Ale to jí řekni, že s ní již nikdy do té hluboké jeskyně nepůjdu! (Uvidí poustevníka.) Ach! velebný otče! vy jste tu ještě? O pojďte k mé krá-

Digitized by Google

sné mamince! budeť vás ráda míti, že jste mi dával jablka a jahody!

Poustevník (ho dovede k rodičům). Drahé dítě! až dospěješ, pak to poznáš, že jsem již tímto okamžením nad míru až odměněn! (Všickni se okolo nich s radostnou tváří sestaví.)

(Opona spadne.)

Digitized by Google

Obsah.

840414

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google